



DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 37 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om innkreving av statlige krav mv.
(innkrevingsloven) og endringer i
tvangsfullbyrdelsesloven mv.



DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 37 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om innkreving av statlige krav mv.
(innkrevingsloven) og endringer i
tvangsfullbyrdelsesloven mv.

Innhold

Del I	Innledning	15	5.6.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	38
1	Proposisjonens hovedinnhold ..	17	5.6.3	Vurderinger og forslag	38
2	Sammendrag	18	5.7	Innkrevingsmyndigheten	39
2.1	Innkrevingsloven	18	5.7.1	Gjeldende rett	39
2.2	Modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven mv.	21	5.7.2	Høringsnotatets forslag	39
			5.7.3	Høringsinstansenes merknader ...	39
			5.7.4	Vurderinger og forslag	40
2.3	Ett utleggstrekk	22	5.8	Utøvelse av kreditorrollen	40
2.4	Felles temaer	24	5.8.1	Gjeldende rett	40
			5.8.2	Høringsnotatets forslag	41
			5.8.3	Høringsinstansenes merknader ...	41
3	Høringen	25	5.8.4	Vurderinger og forslag	41
Del II	Innkrevingsloven	29	6	Saksbehandling	43
4	En felles innkrevingslov for Skatteetatens innkreving	31	6.1	Innledning og sammendrag	43
4.1	Innledning og sammendrag	31	6.2	Forholdet til forvaltningsloven og tvangsfullbyrdsloven	43
4.2	Gjeldende rett og høringsnotatets forslag	31	6.2.1	Gjeldende rett	43
4.3	Høringsinstansenes merknader ...	32	6.2.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	43
4.4	Vurderinger og forslag	32	6.2.3	Vurderinger og forslag	44
5	Formål, virkeområde og myndighet	34	6.3	Taushetsplikt	45
5.1	Innledning og sammendrag	34	6.3.1	Gjeldende rett	45
5.2	Formål	34	6.3.2	Høringsnotatets forslag	46
5.2.1	Gjeldende rett, høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	34	6.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	47
5.2.2	Vurderinger og forslag	34	6.3.4	Vurderinger og forslag	47
5.3	Krav som omfattes	35	6.4	Rett til å bruke fullmektig	47
5.3.1	Gjeldende rett	35	6.4.1	Gjeldende rett	47
5.3.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	36	6.4.2	Høringsnotatets forslag	48
5.3.3	Vurderinger og forslag	36	6.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	48
5.4	Svalbard og Jan Mayen	36	6.4.4	Vurderinger og forslag	48
5.4.1	Gjeldende rett, høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	36	6.5	Sakskostnader	49
5.4.2	Vurderinger og forslag	36	6.5.1	Gjeldende rett	49
5.5	Forholdet til folkeretten	37	6.5.2	Høringsnotatets forslag	49
5.5.1	Gjeldende rett	37	6.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	51
5.5.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	37	6.5.4	Vurderinger og forslag	51
5.5.3	Vurderinger og forslag	37	6.6	Forholdet til inkassoloven	52
5.6	Grensesnitt mellom fastsetting og innkreving i bidragsinnkrevingsloven	37	6.6.1	Gjeldende rett	52
5.6.1	Gjeldende rett	37	6.6.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	52
			6.6.3	Vurderinger og forslag	52
			7	Innkrevingsmyndighetens informasjonsforvaltning	53
			7.1	Innledning og sammendrag	53
			7.2	Kravene i personvernforordningen, Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8	53
			7.3	Innhenting	55
			7.3.1	Gjeldende rett	55
			7.3.2	Høringsnotatets forslag	56

7.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	57	9.3.1	Behovet for å regulere dekningsrekkefølge	88
7.3.4	Vurderinger og forslag	57	9.3.2	Forslag til regulering av dekningsrekkefølge	88
7.4	Bruk	67	9.4	Høringsinstansenes merknader ...	89
7.4.1	Gjeldende rett	67	9.5	Vurderinger og forslag	89
7.4.2	Høringsnotatets forslag	67	10	Betalingsavtale	90
7.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	67	10.1	Innledning og sammendrag	90
7.4.4	Vurderinger og forslag	68	10.2	Gjeldende rett	90
7.5	Utlevering	70	10.3	Høringsnotatets forslag	90
7.5.1	Gjeldende rett	70	10.3.1	Utvidet adgang til å innvilge betalingsavtale	90
7.5.2	Høringsnotatets forslag	72	10.3.2	Betalingsavtale av hensyn til skyldneren	91
7.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	73	10.4	Høringsinstansenes merknader ...	92
7.5.4	Vurderinger og forslag	73	10.5	Vurderinger og forslag	92
7.6	Særregelen i tvangsfullbyrdsloven § 2-16	76	11	Ettergivelse	94
7.6.1	Gjeldende rett	76	11.1	Innledning og sammendrag	94
7.6.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	76	11.2	Ettergivelse av hensyn til kreditor	94
7.6.3	Vurderinger og forslag	76	11.2.1	Gjeldende rett	94
8	Renter mv. ved forsinket betaling	77	11.2.2	Høringsnotatets forslag	95
8.1	Innledning og sammendrag	77	11.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	96
8.2	Forsinkelsesrenter	77	11.2.4	Vurderinger og forslag	96
8.2.1	Gjeldende rett	77	11.3	Ettergivelse av hensyn til skyldneren	97
8.2.2	Høringsnotatets forslag	78	11.3.1	Gjeldende rett	97
8.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	79	11.3.2	Høringsnotatets forslag	97
8.2.4	Vurderinger og forslag	79	11.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	98
8.3	Renteperiodens starttidspunkt	80	11.3.4	Vurderinger og forslag	98
8.3.1	Gjeldende rett	80	11.4	Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv. ...	98
8.3.2	Høringsnotatets forslag	80	11.4.1	Gjeldende rett og høringsnotatets forslag	98
8.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	81	11.4.2	Høringsinstansenes merknader ...	100
8.3.4	Vurderinger og forslag	81	11.4.3	Vurderinger og forslag	100
8.4	Nærmere om beregning av renter	82	11.5	Kravstyper som foreslås unntatt fra felles regler om ettergivelse ...	100
8.4.1	Gjeldende rett	82	11.5.1	Gjeldende rett og høringsnotatets forslag	100
8.4.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	82	11.5.2	Høringsinstansenes merknader ...	101
8.4.3	Vurderinger og forslag	82	11.5.3	Vurderinger og forslag	101
8.5	Gebyrer	82	11.6	Ettergivelse med hjemmel i annet regelverk	101
8.5.1	Gjeldende rett	82	11.6.1	Generelt om ettergivelse med hjemmel i annet regelverk	101
8.5.2	Høringsnotatets forslag	83	11.6.2	Studielån etter utdanningsstøtteloven	102
8.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	84	11.6.3	Feilutbetalt bostøtte, misligholdte husbanklån og lønnsantikrav ...	102
8.5.4	Vurderinger og forslag	85	11.6.4	Forsinkelsesgebyr etter regnskapsloven	103
8.6	Kreditor mora	86	11.6.5	Bidragskrav	104
8.6.1	Gjeldende rett	86			
8.6.2	Høringsnotatets forslag	86			
8.6.3	Høringsinstansenes merknader ...	86			
8.6.4	Vurderinger og forslag	86			
9	Dekningsrekkefølgen når Innkrevingsmyndigheten kan velge hvilket krav som skal dekkes	87			
9.1	Innledning og sammendrag	87			
9.2	Gjeldende rett	87			
9.3	Høringsnotatets forslag	88			

11.6.6	Overtredelsesgebyr	105	13.3.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	124
11.6.7	Tvangsmulkt	106	13.3.3	Vurderinger og forslag	124
11.7	Ettergivelse ved gjeldsordning	108	13.4	Beslagsfrihet, fortrinnsrett og saksbehandling	124
11.7.1	Gjeldende rett og høringsnotatets forslag	108	13.4.1	Gjeldende rett	124
11.7.2	Høringsinstansenes merknader ...	109	13.4.2	Høringsnotatets forslag	125
11.7.3	Vurderinger og forslag	109	13.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	125
12	Motregning	110	13.4.4	Vurderinger og forslag	126
12.1	Innledning og sammendrag	110	13.5	Informasjon om avregning til namsmyndighetene	127
12.2	Generelt om motregning	110	13.5.1	Gjeldende rett	127
12.3	Utvidet adgang til å motregne	111	13.5.2	Høringsnotatets forslag	127
12.3.1	Gjeldende rett	111	13.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	127
12.3.2	Høringsnotatets forslag	111	13.5.4	Vurderinger og forslag	127
12.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	112	14	Beslutning om utlegg og om tvangsdekning i enkle pengekrav	129
12.3.4	Vurderinger og forslag	112	14.1	Innledning og sammendrag	129
12.4	Motregning i konkurs	112	14.2	Utlegg	129
12.4.1	Gjeldende rett	112	14.2.1	Gjeldende rett	129
12.4.2	Høringsnotatets forslag	113	14.2.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	130
12.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	113	14.2.3	Vurderinger og forslag	131
12.4.4	Vurderinger og forslag	114	14.3	Tvangsgrunnlag for utlegg	132
12.5	Beslagsfrihet	115	14.3.1	Gjeldende rett	132
12.5.1	Gjeldende rett	115	14.3.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	133
12.5.2	Høringsnotatets forslag	115	14.3.3	Vurderinger og forslag	134
12.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	116	14.4	Kompetanse til å beslutte tvangsdekning	134
12.5.4	Vurderinger og forslag	116	14.4.1	Gjeldende rett	134
12.6	Saksbehandlingsregler	117	14.4.2	Høringsnotatets forslag	134
12.6.1	Gjeldende rett	117	14.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	134
12.6.2	Høringsnotatets forslag	117	14.4.4	Vurderinger og forslag	135
12.6.3	Høringsinstansenes merknader ...	118	15	Saksbehandlingsregler for beslutning om utlegg og om tvangsdekning i enkle pengekrav	137
12.6.4	Vurderinger og forslag	118	15.1	Innledning og sammendrag	137
12.7	Skyldnerens adgang til å motregne	119	15.2	Forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven og forvaltningsloven	137
12.7.1	Gjeldende rett	119	15.2.1	Gjeldende rett	137
12.7.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	120	15.2.2	Høringsnotatets forslag	138
12.7.3	Vurderinger og forslag	120	15.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	143
12.8	Kommunenes adgang til å motregne	120	15.2.4	Vurderinger og forslag	143
12.8.1	Gjeldende rett	120	15.3	Varsel før tvangsinnkreving	145
12.8.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	121	15.3.1	Gjeldende rett	145
12.8.3	Vurderinger og forslag	121	15.3.2	Høringsnotatets forslag	146
13	Avregning i fremtidige ytelser...	122	15.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	147
13.1	Innledning og sammendrag	122	15.3.4	Vurderinger og forslag	147
13.2	Hjemler for avregning i folketrygdloven og andre lover	122	15.4	Krav til beslutning mv. og innsyn	148
13.2.1	Gjeldende rett	122			
13.2.2	Høringsnotatets forslag	122			
13.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	122			
13.2.4	Vurderinger og forslag	123			
13.3	Regulering av bruk av avregning i innkrevingsloven	124			
13.3.1	Gjeldende rett	124			

15.4.1	Gjeldende rett	148	17.3.4	Vurderinger og forslag	168
15.4.2	Høringsnotatets forslag	149	17.4	Enkelte særregler om	
15.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	152		rettergang	168
15.4.4	Vurderinger og forslag	152	17.4.1	Partsangivelse og hvem som	
15.5	Gjennomføring av tvangsdekning			bindes av avgjørelser	168
	i enkle pengekrav	153	17.4.2	Partsstillingen ved overføring	
15.5.1	Gjeldende rett	153		av klage til allmennprosess	169
15.5.2	Høringsnotatets forslag og		17.4.3	Delvis fastholdelse av kravet	170
	høringsinstansenes merknader ...	154	17.4.4	Frist for prøving av fastsettelsen...	171
15.5.3	Vurderinger og forslag	156			
16	Foreldelse	157	18	Straff	173
16.1	Innledning og sammendrag	157	18.1	Innledning og sammendrag	173
16.2	Foreldelseslovens anvendelse	157	18.2	Manglende etterlevelse av	
16.2.1	Gjeldende rett	157		trekkpålegg	173
16.2.2	Høringsnotatets forslag og		18.2.1	Gjeldende rett	173
	høringsinstansenes merknader ...	157	18.2.2	Høringsnotatets forslag,	
16.2.3	Vurderinger og forslag	157		høringsinstansenes merknader	
16.3	Fristavbrudd ved			og departementets vurderinger	
	tvangsfullbyrdelse	157	18.3	og forslag	173
16.3.1	Gjeldende rett	157		Misligholdt bidragsplikt	175
16.3.2	Høringsnotatets forslag og		18.3.1	Gjeldende rett	175
	høringsinstansenes merknader ...	158	18.3.2	Høringsnotatets forslag	175
16.3.3	Vurderinger og forslag	158	18.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	176
16.4	Virkning av avbrutt foreldelse		18.3.4	Vurderinger og forslag	176
	ved tvangsfullbyrdelse	159	18.4	Brudd på opplysningsplikt	177
16.4.1	Gjeldende rett	159	18.4.1	Gjeldende rett	177
16.4.2	Høringsnotatets forslag	159	18.4.2	Høringsnotatets forslag	177
16.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	159	18.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	179
16.4.4	Vurderinger og forslag	160	18.4.4	Vurderinger og forslag	179
16.5	Generell løsning for foreldelse		19	Andre spørsmål	180
	av senere påløpte renter for		19.1	Innledning og sammendrag	180
	både private og offentlige krav ...	160	19.2	Tilbakebetaling	180
16.5.1	Gjeldende rett	160	19.2.1	Gjeldende rett	180
16.5.2	Høringsnotatets forslag	160	19.2.2	Høringsnotatets forslag	181
16.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	161	19.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	181
16.5.4	Vurderinger og forslag	161	19.2.4	Vurderinger og forslag	182
16.6	Fristavbrudd ved avregning	161	19.3	Betalingsfrist for	
16.6.1	Gjeldende rett	161		underholdsbidrag	183
16.6.2	Høringsnotatets forslag og		19.3.1	Gjeldende rett	183
	høringsinstansenes merknader ...	161	19.3.2	Høringsnotatets forslag,	
16.6.3	Vurderinger og forslag	162		høringsinstansenes merknader	
17	Rettergang	163		og vurderinger og forslag	183
17.1	Innledning og sammendrag	163	19.4	Utbetalingsmåten	183
17.2	Søksmålsadgang og utøvelse		19.4.1	Gjeldende rett	183
	av partsstillingen	163	19.4.2	Høringsnotatets forslag og	
17.2.1	Gjeldende rett	163		høringsinstansenes merknader ...	184
17.2.2	Høringsnotatets forslag og		19.4.3	Vurderinger og forslag	184
	høringsinstansenes merknader ...	165	19.5	Krav som ikke lar seg innkreve og	
17.2.3	Vurderinger og forslag	165		beløpsmessige begrensninger	185
17.3	Vernetting	166	19.5.1	Gjeldende rett	185
17.3.1	Gjeldende rett	166	19.5.2	Høringsnotatets forslag og	
17.3.2	Høringsnotatets forslag	167		høringsinstansenes merknader ...	185
17.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	167	19.5.3	Vurderinger og forslag	186
			19.6	Ettersøking	186

19.7	Regnskapsmessig behandling av folketrygdens midler	187	23	Foreleggelse av begjæring	204
19.8	Tilbakebetaling av for mye betalt bidrag ved endring av utleggstrekk	187	23.1	Innledning og sammendrag	204
19.8.1	Gjeldende rett, høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	187	23.2	Foreleggelsen	204
19.8.2	Vurderinger og forslag	188	23.2.1	Gjeldende rett	204
19.9	Forslag til andre endringer	188	23.2.2	Høringsnotatets forslag	204
Del III	Modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven mv. ...	191	23.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	205
20	Kompetent namsmyndighet	193	23.2.4	Vurderinger og forslag	206
20.1	Innledning og sammendrag	193	23.3	Anmodning om kontakt	209
20.2	Gjeldende rett	193	24	Beslutning om utlegg	211
20.3	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	193	24.1	Innledning og sammendrag	211
20.4	Vurderinger og forslag	194	24.2	Stedet for beslutningen	211
21	Mottak av begjæring og elektronisk kommunikasjon	196	24.2.1	Gjeldende rett	211
21.1	Innledning og sammendrag	196	24.2.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	211
21.2	Gjeldende rett	196	24.2.3	Vurderinger og forslag	212
21.3	Høringsnotatets forslag	196	24.3	Møte før beslutning	212
21.3.1	Digitale begjæring	196	24.3.1	Gjeldende rett	212
21.3.2	Felles mottak	197	24.3.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	212
21.3.3	Elektronisk kommunikasjon	197	24.3.3	Vurderinger og forslag	213
21.4	Høringsinstansenes merknader ...	197	24.4	Form og innhold	213
21.5	Vurderinger og forslag	197	24.4.1	Namsbok	213
21.5.1	Digitale begjæring	197	24.4.2	Underretning om beslutning av utlegg	214
21.5.2	Felles mottak	198	25	Valg av utleggsgjenstand	216
21.5.3	Elektronisk kommunikasjon	198	25.1	Innledning og sammendrag	216
22	Innhold og prøving av begjæring	199	25.2	Grad av sikring og etablering av utlegg	216
22.1	Innledning og sammendrag	199	25.2.1	Gjeldende rett	216
22.2	Gjeldende rett	199	25.2.2	Høringsnotatets forslag	216
22.3	Høringsnotatets forslag	199	25.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	217
22.3.1	Krav til prøving av begjæring	199	25.2.4	Vurderinger og forslag	217
22.3.2	Fødselsnummer og d-nummer	200	25.3	Verdivurdering	218
22.3.3	Vedlegg til begjæring	200	25.3.1	Gjeldende rett	218
22.4	Høringsinstansenes merknader ...	201	25.3.2	Høringsnotatets forslag	218
22.4.1	Krav til prøving av begjæring	201	25.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	218
22.4.2	Fødselsnummer og d-nummer	201	25.3.4	Vurderinger og forslag	219
22.4.3	Vedlegg til begjæring	201	26	Signaturkrav	220
22.5	Vurderinger og forslag	201	26.1	Innledning og sammendrag	220
22.5.1	Krav til prøving av begjæring	201	26.2	Signaturkrav for partene	220
22.5.2	Fødselsnummer, d-nummer og organisasjonsnummer	201	26.2.1	Gjeldende rett	220
22.5.3	Vedlegg til begjæring	202	26.2.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	220
			26.2.3	Vurderinger og forslag	221
			26.3	Signaturkrav for namsmannen	221
			26.3.1	Gjeldende rett, høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	221
			26.3.2	Vurderinger og forslag	221

27	Informasjonsforvaltning hos alminnelig namsmann	223	28.5.2	Høringsnotatets forslag	255
27.1	Innledning og sammendrag	223	28.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	256
27.2	Forholdet til EMK og Grunnloven	223	28.5.4	Vurderinger og forslag	256
27.3	Innhenting og undersøkelser	224	28.6	Pengehåndtering ved utleggstrekk	257
27.3.1	Gjeldende rett	224	28.6.1	Gjeldende rett	257
27.3.2	Høringsnotatets forslag	225	28.6.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader ...	257
27.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	226	28.6.3	Vurderinger og forslag	257
27.3.4	Vurderinger og forslag	226			
27.4	Bruk	233	29	Trekkbeslutning, trekkets størrelse og trekkperiode mv...	258
27.4.1	Gjeldende rett	233	29.1	Innledning og sammendrag	258
27.4.2	Høringsnotatets forslag	233	29.2	Trekkbeslutning	258
27.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	233	29.2.1	Gjeldende rett	258
27.4.4	Vurderinger og forslag	234	29.2.2	Høringsnotatets forslag	259
27.5	Utlevering av opplysninger	237	29.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	260
27.5.1	Gjeldende rett	237	29.2.4	Vurderinger og forslag	260
27.5.2	Høringsnotatets forslag	237	29.3	Utleggstrekk i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende og i lotter og parter	262
27.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	238	29.3.1	Gjeldende rett	262
27.5.4	Vurderinger og forslag	238	29.3.2	Høringsnotatets forslag	263
27.6	Innsyn	240	29.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	264
27.6.1	Gjeldende rett	240	29.3.4	Vurderinger og forslag	264
27.6.2	Høringsnotatets forslag	240	29.4	Underretning om trekkbeslutningen	265
27.6.3	Høringsinstansenes merknader ...	241	29.4.1	Gjeldende rett	265
27.6.4	Vurderinger og forslag	241	29.4.2	Høringsnotatets forslag	265
27.7	Politidirektoratets rolle ved automatisering av namsmannens oppgaver	242	29.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	266
			29.4.4	Vurderinger og forslag	266
			29.5	Trekkperiode og opphør av utleggstrekket	267
Del IV	Ett utleggstrekk	245	29.5.1	Gjeldende rett	267
			29.5.2	Høringsnotatets forslag	267
			29.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	268
			29.5.4	Vurderinger og forslag	269
28	Ny ordning med ett utleggstrekk	247	29.6	Utleggstrekk i forbindelse med gjeldsordning og konkurs ...	270
28.1	Innledning og sammendrag	247	29.6.1	Gjeldende rett	270
28.2	Generelt om ordningen med ett utleggstrekk	247	29.6.2	Høringsnotatets forslag	271
28.2.1	Gjeldende rett	247	29.6.3	Høringsinstansenes merknader ...	271
28.2.2	Høringsnotatets forslag	248	29.6.4	Vurderinger og forslag	271
28.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	248	29.7	Foreldelse ved utleggstrekk	272
28.2.4	Vurderinger og forslag	249	29.7.1	Gjeldende rett	272
28.3	Ansvar for utleggstrekkets størrelse	249	29.7.2	Høringsnotatets forslag	272
28.3.1	Gjeldende rett	249	29.7.3	Høringsinstansenes merknader ...	273
28.3.2	Høringsnotatets forslag	249	29.7.4	Vurderinger og forslag	273
28.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	250	29.8	Registrering av utlegg i Løsøreregisteret	274
28.3.4	Vurderinger og forslag	250	29.8.1	Gjeldende rett	274
28.4	Kommunenes særnams- myndighet	251	29.8.2	Høringsnotatets forslag	274
28.4.1	Gjeldende rett	251	29.8.3	Høringsinstansenes merknader ...	274
28.4.2	Høringsnotatets forslag	252	29.8.4	Vurderinger og forslag	275
28.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	252			
28.4.4	Vurderinger og forslag	253			
28.5	Andre innkrevingsmyndigheter ...	255			
28.5.1	Gjeldende rett	255			

30	Fordeling av innbetalt trekkbeløp mellom kreditorene	276	31.4.4	Vurderinger og forslag	295
30.1	Innledning og sammendrag	276	32	Den trekkpliktiges oppgaver og Innkrevingsmyndighetens videreformidling av trekket	297
30.2	Prioritet for det offentliges regresskrav	276	32.1	Innledning og sammendrag	297
30.2.1	Gjeldende rett	276	32.2	Trekkpliktiges plikt til å foreta og innbetale utleggstrekk	297
30.2.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	276	32.2.1	Gjeldende rett	297
30.2.3	Vurderinger og forslag	277	32.2.2	Høringsnotatets forslag	297
30.3	Prioritet for renter, gebyrer og kostnader	277	32.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	298
30.3.1	Gjeldende rett	277	32.2.4	Vurderinger og forslag	298
30.3.2	Høringsnotatets forslag	277	32.3	Videreformidling av trekkbeløpet og retting av feil	299
30.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	277	32.3.1	Gjeldende rett	299
30.3.4	Vurderinger og forslag	278	32.3.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	299
30.4	Prioritet for ansvarskrav mot den trekkpliktige	279	32.3.3	Vurderinger og forslag	299
30.4.1	Gjeldende rett	279	32.4	Trekkpliktiges plikt til å rapportere utleggstrekk	300
30.4.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	279	32.4.1	Gjeldende rett	300
30.4.3	Vurderinger og forslag	279	32.4.2	Høringsnotatets forslag	300
30.5	Fordeling mellom krav i samme prioritetsgruppe	279	32.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	301
30.5.1	Gjeldende rett	279	32.4.4	Vurderinger og forslag	301
30.5.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	280	32.5	Forsinkelsesrente ved for sen betaling av trekkbeløpet	302
30.5.3	Vurderinger og forslag	281	32.5.1	Gjeldende rett	302
30.6	Forholdet til avregning	282	32.5.2	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	302
30.6.1	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	282	32.5.3	Vurderinger og forslag	303
30.6.2	Vurderinger og forslag	283	33	Den trekkpliktiges ansvar	304
30.7	Kreditors plikt til å melde fra om endringer av kravet	284	33.1	Innledning og sammendrag	304
30.7.1	Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader	284	33.2	Ansvar for trekkpliktige og skyldnerens arbeidsgivere mv.	304
30.7.2	Vurderinger og forslag	285	33.2.1	Gjeldende rett	304
31	Endring og klage	286	33.2.2	Høringsnotatets forslag	305
31.1	Innledning og sammendrag	286	33.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	307
31.2	Endring av trekk	286	33.2.4	Vurderinger og forslag	307
31.2.1	Gjeldende rett	286	33.3	Innkrevning av ansvarskrav	308
31.2.2	Høringsnotatets forslag	287	33.3.1	Gjeldende rett	308
31.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	288	33.3.2	Høringsnotatets forslag	308
31.2.4	Vurderinger og forslag	289	33.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	310
31.3	Klage	291	33.3.4	Vurderinger og forslag	310
31.3.1	Gjeldende rett	291	33.4	Foreldelse av ansvarskrav	311
31.3.2	Høringsnotatets forslag	292	33.4.1	Gjeldende rett	311
31.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	293	33.4.2	Høringsnotatets forslag, høringsinstansenes merknader og departementets vurderinger og forslag	311
31.3.4	Vurderinger og forslag	294	34	Trekkets frigjørende virkning...	312
31.4	Regulering av trekk ved skifte av trekkpliktig	295	34.1	Innledning og sammendrag	312
31.4.1	Gjeldende rett	295	34.2	Gjeldende rett	312
31.4.2	Høringsnotatets forslag	295	34.3	Høringsnotatets forslag	312
31.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	295			

34.4	Høringsinstansenes merknader ...	313	37.3.19	Til endringene i forurensningsloven	352
34.5	Vurderinger og forslag	313	37.3.20	Til endringene i barnelova	352
Del V	Felles temaer	315	37.3.21	Til endringene i straffeprosessloven	352
35	Økonomiske og administrative konsekvenser	317	37.3.22	Til endringene i rettsgebyrloven ..	352
36	Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	320	37.3.23	Til endringene i dekningsloven ...	353
36.1	Innledning og sammendrag	320	37.3.24	Til endringene i forskotteringsloven	355
36.2	Høringsnotatets forslag	320	37.3.25	Til endringene i alkoholloven	355
36.3	Høringsinstansenes merknader ...	320	37.3.26	Til endringene i gjeldsordningsloven	355
36.4	Vurderinger og forslag	320	37.3.27	Til endringene i kringkastingsloven	356
37	Merknader til de enkelte bestemmelsene	322	37.3.28	Til endringene i luftfartsloven	357
37.1	Innkrevingsloven	322	37.3.29	Til endringene i Svalbardskatteloven	357
37.2	Endringene i tvangsfullbyrdelsesloven	334	37.3.30	Til endringene i folketrygdloven ..	357
37.3	Endringer i andre lover	348	37.3.31	Til endringene i kontantstøtteleven	358
37.3.1	Til endringene i domstolloven	348	37.3.32	Til endringene i småbåtloven	358
37.3.2	Til endringene i lov om registrering av elektriske kraftledninger	348	37.3.33	Til endringene i regnskapsloven ..	358
37.3.3	Til endringene i el-tilsynsloven	348	37.3.34	Til endringene i pasient- og brukerrettighetsloven	359
37.3.4	Til endringene i lov om tinglysing	348	37.3.35	Til endringene i pasientskadeloven	359
37.3.5	Til endringene i lov om Statens pensjonskasse	349	37.3.36	Til endringene i svalbardmiljøloven	359
37.3.6	Til endringene i lov om pensjonsordning for apotekervirksomhet mv.	349	37.3.37	Til endringene i barnetrygdloven	359
37.3.7	Til endringene i lov om pensjonstrygd for fiskere	349	37.3.38	Til endringene i brann- og eksplosjonsvernlova ...	359
37.3.8	Til endringene i lov om fullbyrding av nordiske dommer på straff mv.	349	37.3.39	Til endringene i bidragsinnkrevingsloven	359
37.3.9	Til endringene i vegtrafikkloven ...	349	37.3.40	Til endringene i lov om supplerande stønad til personar med kort butid i Norge	360
37.3.10	Til endringene i forvaltningsloven	350	37.3.41	Til endringene i straffeloven	360
37.3.11	Til endringene i tobakksskadeloven	350	37.3.42	Til endringene i utdanningsstøtteleven	361
37.3.12	Til endringene i lov om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v	350	37.3.43	Til endringene i arbeidsmiljøloven	361
37.3.13	Til endringene i eigedomsskattelova	350	37.3.44	Til endringene i skattebetalingsloven	361
37.3.14	Til endringene i dokumentavgiftsloven	350	37.3.45	Til opphevelsen av endringslov 17. juni 2005 nr. 89	364
37.3.15	Til endringene i produktkontrollloven	350	37.3.46	Til endringene i arbeids- og velferdsforvaltningsloven	364
37.3.16	Til endringene i foreldelsesloven ..	351	37.3.47	Til endringene i skipssikkerhetsloven	365
37.3.17	Til endringene i panteloven	352	37.3.48	Til endringene i havressurslova ...	365
37.3.18	Til endringene i lov om fri rettshjelp	352	37.3.49	Til endringene i markedsføringsloven	365
			37.3.50	Til endringene i lov om husbanken	365

37.3.51	Til endringene i naturmangfoldloven	365	37.3.63	Til endringene i diskrimineringsombudsloven	367
37.3.52	Til endringene i sivilbeskyttelsesloven	365	37.3.64	Til endringene i lov om medisinsk utstyr	368
37.3.53	Til endringene i næringsberedskapsloven	365	37.3.65	Til endringene i bredbåndsutbyggingsloven	368
37.3.54	Til endringene i vass- og avløpsanleggslova	366	37.3.66	Til endringene i lov om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)	368
37.3.55	Til endringene i a-opplysningsloven	366	37.3.67	Til endringene i barnevernsloven	368
37.3.56	Til endringene i bustøttelova	366	37.3.68	Til endringene i lov om lønnsstøtte (økonomiske tiltak i møte med pandemien)	368
37.3.57	Til opphevelsen av SI-loven	366	37.3.69	Til endringene i støtteprosessloven	368
37.3.58	Til endringene i lov om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet	367	37.3.70	Til endringene i tollavgiftsloven ...	369
37.3.59	Til endringene i postloven	367	37.3.71	Til endringene i voldserstatningsloven	369
37.3.60	Til endringene i skatteforvaltningsloven	367		Forslag til lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven)	370
37.3.61	Til endringene i lov om åpenhet om eierskap i medier	367			
37.3.62	Til endringene i folkeregisterloven	367			



DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 37 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) og endringer i tvangsfullbyrdelsesloven mv.

*Tilråding fra Finansdepartementet 13. desember 2024,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

Del I
Innledning

1 Proposisjonens hovedinnhold

Regjeringen legger i denne proposisjonen frem forslag til lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven). Forslaget omfatter også endringer i tvangfullbyrdelsesloven og andre lover for å modernisere saksbehandlingen hos alminnelig namsmann. Departementet foreslår også å etablere en bedre og mer helhetlig prosess for utleggstrekk på tvers av ulike namsmyndigheter. Forslagene gir et enklere og mer brukervennlig regelverk, som legger til rette for å digitalisere innkrevingsprosessene. Samtidig ivaretar forslagene på en god måte interessene og rettsikkerheten til de som skylder penger, og andre berørte. Proposisjonen fremmes av Finansdepartementet i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet.

I statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å modernisere innkrevingsområdet i Skatteetaten og hos alminnelig namsmann, som er en del av politiet. Tiltaket er organisert i programmet Fremtidens innkreving. Det er et stort moderniseringsprogram, som gjennomfører betydelige investeringer, spesielt i IT. Programmet vil gi betydelige gevinster.

En koordinert utvikling av IT-systemer, arbeidsprosesser og regelverk på tvers av etater legger til rette for en vellykket modernisering av innkrevingen både hos Skatteetaten og alminnelig namsmann. Det er nødvendig med omfattende endringer i regelverket for å hente ut de forventede gevinstene av programmet Fremtidens innkreving.

Skatteetaten har over tid fått utvidet sin innkrevingsportefølje. Den omfatter en rekke ulike krav i tillegg til skatter og avgifter. Skatteetaten har ikke ansvar for alle statlige krav, men krever inn svært mange og ulike typer krav for en rekke statlige oppdragsgivere. Etaten har også ansvaret for innkrevingen av enkelte private krav, som underholdsbidrag og erstatning til voldsofre. Skatteetatens innkreving reguleres i dag av flere lover. Det gjelder til dels ulike regler for ulike typer krav. I tillegg er det fastsatt i regelverket at skattekontoret, Statens innkrevingsentral og Innkre-

vingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er ulike innkrevingsmyndigheter. Reglene er vanskelig tilgjengelig for skyldnere og andre brukere, og er utfordrende å anvende for etaten. Dagens ulike regler hindrer utvikling av felles arbeidsprosesser med tilhørende systemstøtte for innkrevingen.

I proposisjonen foreslås det en ny lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven), som samler reglene for Skatteetatens innkrevingsoppgaver i én lov. Et felles regelverk for alle kravstyper som kreves inn av Skatteetaten, bidrar til en helhetlig forvaltning av innkrevingen og legger til rette for de digitale prosessene som utvikles i programmet Fremtidens innkreving. Loven er også en del av den langsiktige oppgaven med å utvikle et moderne og godt systemisert regelverk på Skatteetatens ansvarsområder.

Departementet foreslår også endringer i regelverket for utleggstrekk. Utleggstrekk innebærer at en arbeidsgiver pålegges å trekke en del av lønnen til dekning av et krav noen har mot arbeidstakeren. Både alminnelig namsmann og Skatteetaten gir slike pålegg, men påleggene er i dag i liten grad samordnet. Også kommunene kan pålegge utleggstrekk for enkelte typer krav.

Programmet Fremtidens innkreving utvikler en bedre og mer helhetlig prosess for utleggstrekk på tvers av namsmyndighetene. I denne proposisjonen foreslås det regler i innkrevingsloven og endringer i tvangfullbyrdelsesloven og andre lover som er nødvendige for å utvikle den nye trekkordningen. I denne skal det bare løpe ett, samordnet trekk mot en skyldner, som kan gå til dekning av flere krav. Utleggstrekket skal bli enklere for arbeidsgiverne, skyldnerne, kreditorene og etatene.

Departementet foreslår også lovendringer som legger til rette for en bedre og mer effektiv saksbehandling hos alminnelig namsmann. Denne saksbehandlingen skal også moderniseres som en del av programmet Fremtidens innkreving. Det foreslås ikke endringer i organiseringen av alminnelig namsmann.

2 Sammendrag

2.1 Innkrevingsloven

I denne proposisjonen del II foreslås det en ny lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven).

Departementet foreslår i *kapittel 4 En felles innkrevingslov for Skatteetatens innkreving* å samle regelverket for Skatteetatens innkreving i én lov. Innkrevingsloven vil gi en samordnet, systematisk og moderne lov med et oversiktlig og brukervennlig regelverk. Både skyldnerne, andre brukere og Skatteetaten vil ha nytte av dette. Loven legger til rette for den pågående moderniseringen av arbeidsprosesser og IT-systemer på innkrevingsområdet i Skatteetaten gjennom programmet Fremtidens innkreving.

Innkrevingsloven vil erstatte SI-loven, gjeldende bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II, deler av bidragsinnkrevingsloven og enkelte bestemmelser i skattebetalingsloven. Loven vil også erstatte en del innkrevingsregler i annet regelverk.

Departementet foreslår i *kapittel 5 Formål, virkeområde og myndighet* at innkrevingsloven får en egen formålsbestemmelse. Den slår fast at loven skal legge til rette for en effektiv innkreving, som ivaretar hensynet til skyldneren.

Det foreslås at det skal fastsettes i forskrift hvilke statlige og private krav som omfattes av loven. Dette gir god veiledning til brukerne, og samtidig den nødvendige fleksibiliteten ved overføring av nye kravstyper til Skatteetaten. For utenlandske krav vil forskriften angi den enkelte lov eller avtale som bestemmer at innkreving skal skje i Norge, uten en nærmere angivelse av de konkrete kravstypene.

Departementet foreslår at innkrevingsloven gjelder på Svalbard og Jan Mayen. Norge har en rekke folkerettslige forpliktelser vedrørende immunitet og ukrenkelighet. For å gjøre det tydelig at innkrevingen ikke skal skje i strid med disse forpliktelsene, foreslår departementet å ta inn en folkerettsreservasjon i innkrevingsloven.

Departementet foreslår å bruke begrepet «Innkrevingsmyndigheten» når Skatteetaten utøver myndighet etter loven. Innkrevingsmyndig-

heten skal både utøve særnavsmyndighet og ivareta rollen som kreditor for kravene som omfattes av loven. Det kan fastsettes i forskrift at Innkrevingsmyndigheten i særlige tilfeller ikke skal benytte enkelte kreditortiltak, eller at dette først skal gjøres etter kontakt med oppdragsgiver.

Departementet foreslår i *kapittel 6 Saksbehandling* at forvaltningsloven som utgangspunkt skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens virksomhet. En del av virksomheten vil være på områder hvor tvangsfullbyrdsloven gjelder, eller hvor saksbehandlingen er regulert i innkrevingsloven. I disse tilfellene går de aktuelle bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven og innkrevingsloven foran tilsvarende bestemmelser i forvaltningsloven. Departementet foreslår videre at inkassoloven ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens virksomhet.

I innkrevingsloven foreslås det en bestemmelse om rett til å bruke fullmektig, tilsvarende regelen om fullmektig i skatteforvaltningsloven. Departementet foreslår også en taushetspliktbestemmelse lignende den som gjelder for skatte- og avgiftskrav. Det foreslås også egen bestemmelse om sakskostnader i loven.

Innkrevingsmyndigheten har behov for å innhente, bruke og dele opplysninger for å utføre oppgavene sine og tilby borgerne gode offentlige tjenester. Samtidig må behandlingen av opplysninger ivareta borgernes rettssikkerhet og personvern. Grunnloven, Den europeiske menneskerettskonvensjon og personvernforordningen stiller også strenge krav til informasjonsbehandlingen og regelverket som gjelder for denne behandlingen. Departementet foreslår i *kapittel 7 Innkrevingsmyndighetens informasjonsforvaltning* et regelverk som balanserer disse hensynene.

Det foreslås at skyldneren skal ha plikt til å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Departementet foreslår også en opplysningsplikt for tredjeparter. Den skal som hovedregel gjelde etter pålegg fra Innkrevingsmyndigheten, men med hjemmel for å gi forskrift om ukrevd opplysningsplikt for visse tredjeparter. Både for skyldneren og tredjeparter skal opplysningsplikten gjelde på alle stadier av innkrevingen.

Departementet foreslår regler om Innkrevingsmyndighetens adgang til å sammenstille personopplysninger, gjennomføre profilering og treffe automatiserte avgjørelser. Det foreslås også en bestemmelse om at departementet kan gi forskrift om utlevering av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter innkrevingsloven. Departementet foreslår å videreføre gjeldende regler om bruk av personopplysninger til utvikling og testing av IT-systemer.

Det er et overordnet mål at skyldnerne skal betale kravene ved forfall. En adgang til å sanksjonere forsinkede betalinger med forsinkelsesrente eller gebyr, bidrar til at skyldneren betaler ved forfall, og kompenserer for det økonomiske rentetapet som en forsinket betaling påfører kreditor. Departementet foreslår i *kapittel 8 Renter mv. ved forsinket betaling* at det som hovedregel skal ilegges forsinkelsesrente ved forsinket betaling. Det foreslås en bestemmelse om forsinkelsesrente i Innkrevingsloven. Den vil gjelde der ikke annet er regulert i sektorlovgivningen for den enkelte kravstype. Departementet foreslår videre at det i forskrift skal kunne fastsettes forsinkelsesgebyr og alternativ rentesats for enkelte kravstyper. Rente fastsatt etter innkrevingsloven, skal løpe fra 30 dager etter at det er gitt varsel til skyldneren.

I en del tilfeller må Innkrevingsmyndigheten ta stilling til hvilke krav mot skyldneren som skal dekkes av et beløp som er innkrevet eller innbetalt. I *kapittel 9 Dekningsrekkefølgen når Innkrevingsmyndigheten kan velge hvilke krav som skal dekkes*, foreslår departementet at dette kan reguleres i forskrift. Kommunene kan motregne enkelte krav i skatt og avgift som skyldneren har til gode. Departementet foreslår at disse kravenes plass i dekningsrekkefølgen også kan reguleres i forskrift.

En betalingsavtale gir skyldneren mer tid på seg til å betale et krav. Departementet foreslår i *kapittel 10 Betalingsavtale* at Innkrevingsmyndigheten skal kunne tilby betalingsavtale der den finner det hensiktsmessig. Beslutning om betalingsavtale regnes ikke som enkeltvedtak, og skyldneren kan i utgangspunktet ikke påklage beslutningen.

Ettergivelse innebærer at skyldneren slipper å betale hele eller deler av kravet. Departementet foreslår i *kapittel 11 Ettergivelse* at Innkrevingsmyndigheten kan ettergi et krav helt eller delvis dersom ettergivelsen antas å gi like god eller bedre dekning enn fortsatt innkreving. Hvis Innkrevingsmyndigheten krever inn på vegne av en privat part, må den private kreditoren samtykke. Ettergivelse kan også gis av hensyn til skyldneren

når skyldneren er varig ute av stand til å betale kravet på grunn av særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker. Slik ettergivelse kan ikke gis når Innkrevingsmyndigheten krever inn på vegne av en privat kreditor. For all ettergivelse er det en forutsetning at den ikke er støtende eller egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Innkrevingsmyndigheten kan også ettergi forsinkelsesrente, gebyr mv. der det foreligger særlige forhold. Enkelte kravstyper skal unntas fra felles regler for ettergivelse. Det gjelder blant annet bøter og inndragning.

Motregning innebærer at et krav avregnes mot et annet. Departementet foreslår i *kapittel 12 Motregning* at alle kravene som Innkrevingsmyndigheten har mot en skyldner, skal kunne motregnes i tilgodebeløp på skatt og avgift. Visse skattekrav og enkelte private krav skal også kunne motregnes i andre ytelser skyldneren har på det offentlige. Dette skal i hovedsak også gjelde i konkurs. Departementet foreslår at reglene om beslagsfrihet skal gjelde ved motregningen, og at skyldneren skal underrettes og ha rett til å klage. Kommunene har i dag utvidet motregningsrett for noen typer kommunale krav. Departementet foreslår å videreføre dette.

Enkelte tilbakebetalingskrav kan kreves inn ved avregning i fremtidige ytelser, i medhold av bestemmelser i folketrygdloven og enkelte andre lover. Det foreslås ingen endringer i disse lovene, men departementet foreslår i *kapittel 13 Avregning i fremtidige ytelser* at innkrevingsloven skal regulere Innkrevingsmyndighetens bruk av avregning som innkrevingsiltak. Det foreslås at skyldneren skal ha rett til å beholde nødvendige midler til livsopphold, og at utleggstrekk må vike for avregning. Det foreslås også at Innkrevingsmyndigheten som hovedregel skal følge de samme reglene om varsling, beslutning, endring og klage som gjelder ved utleggstrekk.

Departementet foreslår i *kapittel 14 Beslutning om utlegg og om tvangsdekning i enkle pengekrav*, at Innkrevingsmyndigheten skal kunne beslutte utlegg for krav som den har til innkreving. Dette innebærer at det kan besluttes utleggspant og utleggstrekk, og kompetansen skal som utgangspunkt være lik for alle kravstyper. Utlegg kan bare besluttes for krav som det foreligger tvangsgrunnlag for. Innkrevingsmyndigheten skal kunne gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav når den selv har stiftet pant i pengekravet.

Ved behandling av saker om utlegg og tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav, vil Innkrevingsmyndigheten utøve namsoppgaver som

ellers utøves av alminnelig namsmann. Flere av bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven bør derfor gjelde tilsvarende for Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår i *kapittel 15 Saksbehandlingsregler for beslutning om utlegg og om tvangsdekning i enkle pengekrav*, at innkrevingsloven presiserer hvilke av disse som skal gjelde.

Innkrevingsmyndigheten vil ha behov for saksbehandlingsregler som gjelder under hele innkrevingsprosessen, og ikke bare under tvangsfullbyrdsloven. For å legge til rette for like saksbehandlingsregler på alle stadier i innkrevingen, foreslår departementet at forvaltningsloven som utgangspunkt skal gjelde også når Innkrevingsmyndigheten behandler saker om utlegg og tvangsdekning. Forvaltningsloven vil likevel ikke gjelde der det er fastsatt at bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven gjelder, eller der det er gjort særskilt unntak fra forvaltningsloven.

På enkelte områder der verken tvangsfullbyrdslovens regler eller forvaltningslovens regler passer, foreslås det egne regler i innkrevingsloven for Innkrevingsmyndighetens behandling av saker om tvangsinnkreving. Departementet foreslår blant annet regler om varsel og om krav til beslutning, som vil gjelde når Innkrevingsmyndigheten behandler saker om utlegg og om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Det foreslås også enkelte andre regler om Innkrevingsmyndighetens gjennomføring av tvangsdekning.

Departementet foreslår i *kapittel 16 Foreldelse* at foreldelsesloven skal gjelde for de kravene som Innkrevingsmyndigheten krever inn. Varsel til skyldneren om avregning, utlegg eller tvangsdekning, skal som hovedregel avbryte foreldelsen. Tilsvarende foreslås for krav hvor kommunene har særnamnsmyndighet. Det skal da løpe ny foreldelsesfrist på ti år fra den dagen foreldelsen ble avbrutt.

Det foreslås at renter som forfaller etter at foreldelsen av hovedkravet er avbrutt, ikke lenger skal foreldes før hovedkravet. Dette foreslås som en endring i foreldelsesloven, som vil gjelde generelt og også omfatte private krav. Videre foreslår departementet at avregning etter innkrevingsloven skal ha samme fristavbrytende virkning som utleggstrekk.

Departementet foreslår i *kapittel 17 Rettergang* at Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstillingen i saker for domstolene og alminnelig namnsmyndighet, med mindre annet er bestemt. Det foreslås at det i forskrift kan gis nærmere regler om hvilke saker Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstilling i. Innkrevingsmyndig-

heten vil ha adgang til å reise og ta imot ordinære søksmål i saker om innkrevingen.

Departementet foreslår at det er skyldnerens alminnelige verneting som skal avgjøre hvilken tingrett som skal behandle klager på beslutning om utlegg, tvangsdekning, motregning og avregning. For fysiske personer er dette som hovedregel tingretten der skyldneren bor, for juridiske personer der de har sin forretningsadresse.

Det foreslås å lovfeste at staten er part i saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige etter innkrevingsloven, og at den private kreditoren er part i saker som gjelder innkreving av private krav etter innkrevingsloven. Det foreslås også å videreføre dagens regel om at endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorene.

En klage på tvangsfullbyrdelse kan overføres til allmennprosess, hvor domstolen kan avgjøre en tvist om det underliggende kravet, ikke bare om innkrevingen. Innkrevingsmyndigheten skal som utgangspunkt ivareta partsstillingen også i slike saker, men det kan besluttes at den myndigheten som har fastsatt kravet, utøver partsstillingen.

Departementet foreslår at når det er fastsatt frist for å reise søksmål om kravfastsettelsen og fristen er utløpt, kan kravet likevel prøves inntil tre måneder etter første beslutning om innkrevningstiltak. Det er et vilkår at klagen over innkrevningstiltaket settes frem innen klagefristen.

Etter straffeloven § 169 andre ledd kan trekkpliktige straffes dersom de unnlater å foreta eller videreformidle utleggstrekk. Det er i dag et vilkår for straff at trekket gjelder visse prioriterte kravstyper. Departementet foreslår i *kapittel 18 Straff* å utvide straffebestemmelsen til å gjelde pålegg om trekk for alle typer krav. Samtidig foreslås det å oppheve en bestemmelse i bidragsinnkrevingsloven som fastsetter straffansvar for bidragspliktig som unnlater å betale løpende bidrag eller bidragsgjeld, når vedkommende har midler til å betale eller har evne til å skaffe midler.

Departementet foreslår en straffebestemmelse i innkrevingsloven ved brudd på opplysningsplikten. Etter forslaget kan en skyldner eller en opplysningspliktig tredjepart som forsettlig gir uriktig eller ufullstendig opplysning til Innkrevingsmyndigheten, straffes med bot eller fengsel i inntil to år. Ved grov uaktsomhet foreslås det at strafferammen skal være bøter eller fengsel i inntil ett år.

Dersom Innkrevingsmyndigheten gjør en feilutbetaling, bør den kunne kreve beløpet tilbake. Departementet foreslår i *kapittel 19 Andre spørsmål* å lovfeste adgangen til å kreve tilbake feil-

utbetalinger. Tilbakebetaling skal bare skje dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at utbetalingen skyldtes en feil.

Departementet foreslår også at Innkrevingsmyndigheten skal kunne fastsette betalingsfrist for underholdsbidrag som kreves inn etter innkrevingsloven, og at utbetalinger fra Innkrevingsmyndigheten som hovedregel skal skje til betalingsmottakers konto. Har mottaker ikke konto, må Innkrevingsmyndigheten bruke annen utbetalingsmåte. I enkelte tilfeller er det ikke hensiktsmessig at Innkrevingsmyndigheten forfølger et krav videre. Departementet foreslår at det skal kunne gis nærmere regler i forskrift om når innkrevingen av krav kan avsluttes.

Når oppholdsstedet til en bidragspliktig ikke er kjent, kan Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i dag kreve vedkommende ettersøkt gjennom politiet. Etter departementets vurdering er det ikke behov for å videreføre denne adgangen, og den foreslås opphevet. Departementet foreslår videre at tilbakebetaling av for mye betalt barnebidrag gjøres ved fradrag i løpende bidrag. Det foreslås også endringer i en lang rekke andre lover for å tilpasse disse til innkrevingsloven.

2.2 Modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven mv.

I denne proposisjonen del III foreslås det en rekke lovendringer som legger til rette for en bedre og mer effektiv saksbehandling hos alminnelig namsmann. Forslagene omfatter i første rekke endringer i tvangsfullbyrdsloven, men også i en del andre lover.

I *kapittel 20 Kompetent namsmyndighet* foreslår departementet at når alminnelig namsmann etablerer utleggstrekk, skal det, som i dag, som hovedregel bare være den alminnelige namsmannen der skyldneren bor som kan etablere trekket. Det oppstilles ikke noe slikt vilkår for å beslutte at krav skal legges til et løpende utleggstrekk. For skyldnere uten kjent bopel i Norge og for skyldnere med adressesperre i Folkeregisteret foreslås det at Kongen kan utpeke en namsmann som utleggsbegjæring kan fremsettes for.

Elektronisk kommunikasjon tillates i dag, forutsatt at løsningen som benyttes er betryggende. For å legge bedre til rette for digitale begjæring om tvangsfullbyrdelse, foreslår departementet i *kapittel 21 Mottak av begjæring og elektronisk*

kommunikasjon at dette kan nærmere reguleres i forskrift.

For å effektivisere saksbehandlingen hos saksøker og alminnelig namsmann foreslår departementet at andre enn privatpersoner skal kunne pålegges å sende begjæring elektronisk. Privatpersoner vil som i dag kunne levere begjæring manuelt. Departementet foreslår også hjemmel for å gi forskrift om at det kan leveres begjæring elektronisk uten å angi hvilken namsmann som skal ha begjæringen, og om hvilken namsmann som da skal motta begjæringen.

Før en utleggssak behandles, skal namsmannen prøve utleggsbegjæringen for å påse at den tilfredsstillende de kravene som følger av tvangsfullbyrdsloven. Departementet foreslår i *kapittel 22 Innhold og prøving av begjæring* å videreføre dagens regelverk om prøving av utleggsbegjæring.

I dag skal saksøker opplyse om fødselsdatoen til saksøkte (skyldneren) i utleggsbegjæringen. Departementet foreslår at begjæringen som hovedregel skal inneholde både saksøktes, saksøkers og eventuelt saksøkers prosessfullmektiges fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer. Dette forenkler digitalisering av utleggsprosessen. Dersom saksøker er en privatperson, er det tilstrekkelig å opplyse om saksøktes fødselsdato. Reglene skal gjelde for alle typer begjæring som sendes til namsmannen.

I dag skal skriftlige tvangsgrunnlag legges ved begjæringen, hvis ikke annet er bestemt. I en del tilfeller vil namsmannen allerede ha tvangsgrunnlaget i sitt system. Departementet foreslår at Kongen i forskrift kan fastsette i hvilken utstrekning begjæring om tvangsfullbyrdelse skal kunne vise til dokumenter som allerede er elektronisk tilgjengelige for namsmannen. Det er også foreslått hjemmel for å pålegge andre enn privatpersoner å benytte slik henvisning.

Departementet foreslår i *kapittel 23 Foreleggelse av begjæring* å oppheve bestemmelsen om varsel om utleggsforretning, fordi det ikke lenger skal avholdes utleggsforretninger.

Departementet foreslår at skyldneren skal få informasjon som er relevant i forbindelse med utleggssaken ved foreleggelse av begjæringen. Det foreslås hjemmel for å fastsette i forskrift hvilke opplysninger som skal fremgå av foreleggelsen. Departementet foreslår også at skyldneren skal få en oppfordring om å uttale seg om forhold av betydning for om det skal tas utlegg, og om valg av gjenstand for utlegget, innen en bestemt dato som ligger minst tre uker fra foreleggelsen ble sendt. Hvis namsmannen ikke har

fattet en beslutning i saken innen to måneder etter at fristen for å uttale seg har løpt ut, skal begjæringen forelegges på nytt.

Departementet foreslår videre å oppheve dagens regel om at skyldneren i visse saker kan be namsmannen om å anmode saksøker om å sette seg i forbindelse med saksøkte med sikte på å finne frem til en nedbetalingsordning eller annen minnelig løsning. Bestemmelsen gir ekstra arbeid for alle involverte, samtidig som den svært sjelden fører til minnelige løsninger mellom partene.

Departementet foreslår i *kapittel 24 Beslutning om utlegg* at utleggsbeslutninger som hovedregel skal fattes på namsmannens kontor. Departementet foreslår også å gå bort fra ordningen om at det i utleggssaker skal avholdes en utleggsforretning på et angitt sted til en angitt tid. Namsmannen skal kunne innkalle partene til et møte dersom en av partene har bedt om det eller dersom namsmannen finner grunn til det. Departementet foreslår at utleggsbeslutninger fortsatt skal dokumenteres i en namsbok.

Dersom saksøkte er gift eller lever i et ekteskapsliknende forhold, og det blir tatt utleggspant i felles bolig, foreslår departementet at namsmannen skal underrette ektefellen eller samboeren. Det samme gjelder ved utlegg i tidligere felles bolig der saksøktes ektefelle, tidligere ektefelle eller tidligere samboer fortsatt bor.

Det er behov for å regulere nærmere hvilket formuesgode det skal tas utlegg i, eventuelt når det skal etableres utleggstrekk. Departementet foreslår i *kapittel 25 Valg av utleggsgjenstand* en hjemmel i tvangsfullbyrdsloven for å fastsette detaljerte bestemmelser om valg av utleggsgjenstand i forskrift.

Alminnelig namsmann skal føre inn i namsboken hvilket eller hvilke formuesgoder det er tatt utleggspant i. I dag skal disse formuesgodene verdsettes og verdsettingen føres inn i namsboken. Det er tilstrekkelig at alminnelig namsmann anslår formuesgodets verdi omtrentlig, og departementet foreslår at namsmannen skal føre inn i namsboken hvilket beløp de formuesgodene som det tas utlegg i, antas å ville innbringe ved tvangsdekning.

Departementet foreslår i *kapittel 26 Signaturkrav* å videreføre kravet om saksøkers underskrift på begjæring og kravet om klagers underskrift på klager. Ved henvisning i tvangsfullbyrdsloven til domstollovens regler, er bruk av elektronisk signatur tillatt i dag. Det er ikke foreslått endringer i dette, men det legges til grunn at ved behov vil forskriftshjemlene i domstolloven bli tatt

i bruk for å regulere bruken av elektronisk signatur hos alminnelig namsmann i forskrift.

Departementet foreslår å oppheve regelen om namsmannens underskrift i namsboken. Et krav om slik underskrift er lite forenelig med en digitalisering av utleggsprosessen. Det vil fortsatt fremgå av namsboken og saksbehandlingssystemene dersom en saksbehandler har gjort manuelle vurderinger i saken.

I *kapittel 27 Informasjonsforvaltning hos alminnelig namsmann* foreslår departementet å videreføre prinsippet om at det som utgangspunkt er partene som har ansvaret for å opplyse saken. Det foreslås at alminnelig namsmann skal kunne pålegge skyldneren å gi opplysninger som «kan ha betydning for innkrevingen». Også tredjeparter kan etter forslaget pålegges å gi opplysninger som kan ha betydning for saken. Plikten skal bare omfatte opplysninger om visse fordringer og eiendeler hvis tredjeparten er en privatperson.

Departementet foreslår videre at det i forskrift kan fastsettes hvilke offentlige myndigheter som skal gi opplysninger uavhengig av taushetsplikt til alminnelig namsmann. Det foreslås også at alminnelig namsmann skal kunne innhente opplysninger fra Folkeregisteret.

Departementet foreslår at alminnelig namsmann kan bruke personopplysninger til automatiserte avgjørelser, men ikke til profilering.

Alminnelig namsmann har behov for å dele opplysninger med Innkrevingsmyndigheten. Forvaltningsloven gir hjemmel for å regulere dette i forskrift. Departementet foreslår at det i forskrift kan gis regler om i hvilken utstrekning en kreditor skal få innsyn i andre krav i trekket, for å kunne ivareta sine interesser.

2.3 Ett utleggstrekk

Utleggstrekk innebærer at arbeidsgiver pålegges å trekke en del av lønnen til dekning av et krav noen har mot arbeidstakeren. I moderniseringsprogrammet Fremtidens innkreving utvikles det en bedre og mer helhetlig prosess for utleggstrekk på tvers av namsmyndighetene. I denne proposisjonen del IV foreslås det regler i innkrevingsloven og endringer i tvangsfullbyrdsloven og andre lover som er nødvendige for den nye prosessen for utleggstrekk.

I *kapittel 28 Ny ordning med ett utleggstrekk* beskrives den nye ordningen. Både alminnelig namsmann i det enkelte distrikt og Innkrevingsmyndigheten i Skatteetaten skal kunne beslutte dekning ved utleggstrekk. Hvis flere beslutter

trekk, skal alle kravene delta i det samme trekket. På denne måten vil det bare løpe ett utleggstrekk mot den samme skyldneren. Den namsmyndigheten som først beslutter utleggstrekk, fastsetter størrelsen på trekket. Forslaget er en forenkling for skyldnerne, arbeidsgivere og andre trekkpliktige, og for kreditorene.

Ordningen med ett utleggstrekk forutsetter at det ikke kan løpe andre utleggstrekk parallelt. Kommunene kan i dag beslutte utleggstrekk for enkelte kommunale krav. Det foreslås at kommunene fortsatt skal kunne beslutte dekning ved utleggstrekk, men beslutningen må meldes til alminnelig namsmann. Kommunene skal fortsatt kunne beslutte utleggspant for krav hvor de har slik myndighet i dag.

Statens pensjonskasse beslutter trekk i fremtidige ytelser for enkelte tilbakebetalinger av for mye utbetalt pensjon mv. Det foreslås at Statens pensjonskasse skal kunne kreve inn slike tilbakebetalingsbeløp gjennom avregning i fremtidige ytelser.

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten blir ansvarlig for å ta imot og fordele innbetalingene fra den trekkpliktige for alle utleggstrekk.

Som følge av ordningen med ett utleggstrekk, foreslår departementet i *kapittel 29 Trekkbeslutning, trekkets størrelse og trekkperiode mv.* enkelte regler for trekkbeslutninger. Det foreslås også regler om underretning til den trekkpliktige, skyldneren, kreditor og Innkrevingsmyndigheten. Videre foreslås det å oppheve dagens regler om trekkperiode. Departementet foreslår at det skal kunne besluttes utleggstrekk i inntil 20 pst. av godtgjørelsen til selvstendig næringsdrivende uavhengig av hvilken myndighet som beslutter utleggstrekk, og uavhengig av hvilke krav som ligger i trekket. Videre foreslås det enkelte justeringer i reglene om utleggstrekk i forbindelse med gjeldsordning og konkurs, og enkelte endringer i reglene om foreldelse.

Dersom det er besluttet utleggstrekk for flere krav mot samme skyldner, og trekket ikke er tilstrekkelig til å dekke alle kravene, regulerer dekningsloven § 2-8 i hvilken rekkefølge kravene skal dekkes. Departementet foreslår i *kapittel 30 Fordeling av innbetalt trekkbeløp mellom kreditorene* endringer i prioriteten for enkelte typer krav. Det foreslås blant annet å gi offentliges regresskrav for forskuttert bidrag lavere prioritet enn private bidragskrav. Det foreslås endringer som klargjør prioriteten for renter, gebyrer og kostnader og for ansvarskrav mot den trekkpliktige. Endelig fore-

slås det endringer av reglene for prioritet mellom flere krav innenfor samme gruppe.

Ved fordelingen av utleggstrekket må det tas hensyn til eventuelle krav på tilbakebetaling som skal avregnes i fremtidige ytelser etter folketrykkløven og andre lover. Departementet foreslår at slike avregninger skal dekkes før utleggstrekk, og regler for hvordan avregningen skal håndteres når avregning beslutes etter at utleggstrekk har begynt å løpe.

For å sikre at oversikten over kravene knyttet til utleggstrekket til enhver tid er riktig, foreslås det at kreditor skal ha plikt til å melde fra om eventuelle endringer i kravforholdet.

Når et utleggstrekk etableres mot en skyldner, vil namsmyndighetene vurdere trekkets størrelse ut fra opplysningene de har om skyldneren på det aktuelle tidspunktet. I mange tilfeller er det behov for å justere trekket i ettertid. I den nye ordningen for utleggstrekk skal namsmyndighetene i større grad følge opp utleggstrekket av eget tiltak. Trekkets størrelse kan kontrolleres mot opplysninger namsmyndighetene mottar om skyldnerens økonomiske situasjon fra a-ordningen og forskjellige registre. I *kapittel 31 Endring og klage* foreslås det regler som tillater namsmyndigheten med ansvaret for trekkets størrelse å regulere trekket av eget tiltak. Departementet foreslår også å videreføre partenes adgang til å begjære endring i trekket.

Hvis en eller flere av partene er uenig i namsmyndighetens vurdering av trekkets størrelse, kan spørsmålet løftes til domstolene for avklaring. Under den nye trekkordningen har trekkets størrelse og fordelingen av trekket betydning for alle kreditorene i trekket. Det foreslås derfor tilpasninger i reglene for klager som gjelder trekkets størrelse og fordelingen av trekket, sammen med enkelte andre tilpasninger i klage-reglene.

Dersom skyldneren skifter arbeidsgiver, foreslår departementet at namsmyndigheten av eget tiltak skal pålegge den nye arbeidsgiveren trekkplikt.

Departementet foreslår i *kapittel 32 Den trekkpliktiges oppgaver og Innkrevingsmyndighetens videreformidling av trekket* at Innkrevingsmyndigheten har ansvaret for kommunikasjonen med den trekkpliktige. Innkrevingsmyndigheten vil gi beskjed om plikten til å foreta trekk og hvordan trekket skal innbetales.

Den trekkpliktige skal betale trekkbeløpet til Innkrevingsmyndigheten og merke betalingen på en måte som identifiserer den som er trukket i lønn eller annen ytelse. Det foreslås hjemmel for å

gi nærmere regler i forskrift om plikt for den trekkpliktige til å innhente opplysninger om trekket og om betalingen. Trekkbeløpet skal innbetales første virkedag etter utbetalingen av lønn mv. til skyldneren, såfremt Innkrevingsmyndigheten ikke har fastsatt et annet forfallstidspunkt. Den trekkpliktige skal i visse situasjoner opplyse om arbeidsforhold som opphører.

Etter at trekket er innbetalt, skal Innkrevingsmyndigheten videreformidle beløpet til de berettigede kreditorene etter prioritet og forholdsmessighet. Feil i fordelingen skal kunne rettes i senere utbetalinger dersom det er mulig.

Departementet foreslår at den trekkpliktige skal rapportere opplysninger om gjennomført trekk. Rapportering skal som hovedregel skje for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven. Det foreslås at det kan fastsettes i forskrift at den trekkpliktige skal betale forsinkelsesrenter av trekkbeløp som ikke betales innen forfall.

I *kapittel 33 Den trekkpliktiges ansvar* foreslår departementet ansvarsregler for trekkpliktige og for de som kunne vært trekkpliktige dersom de hadde oppfylt opplysningsplikten sin. Den trekkpliktige blir ansvarlig for beløpet dersom et trekkpålegg ikke blir etterkommet, eller dersom beløp som er trukket, ikke blir betalt til Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslår videre at Innkrevingsmyndigheten kan holde en arbeidsgiver eller oppdragsgiver som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger, ansvarlig for de beløp som kunne vært trukket dersom melding eller opplysning var gitt på riktig måte. Innkrevingsmyndigheten skal i slike tilfeller kunne fatte vedtak om ansvar på vegne av alle kreditorene i trekket.

I tilfeller hvor det ikke er besluttet utleggstrekk mot skyldneren, men hvor Innkrevingsmyndigheten kunne ha besluttet utleggstrekk dersom arbeidsgiver eller oppdragsgiver hadde overholdt opplysningsplikten sin, foreslås det at Innkrevingsmyndigheten kan holde vedkommende ansvarlig for de beløp som kunne ha vært trukket dersom opplysningsplikten hadde blitt overholdt. Innkrevingsmyndigheten kan i disse tilfellene bare fastsette ansvar for utleggstrekk den selv kunne ha besluttet for krav den krever inn.

Etter alle tre ansvarsgrunnlagene foreslås det regler om ansvarsfrihet i unnskyldelige tilfeller.

Trekkpliktige og opplysningspliktige blir ansvarsfri hvis hen godtgjør at forholdet ikke skyldes at vedkommende eller noen i dennes tjeneste har forsømt seg eller utvist mangel på tilbørlig akt-somhet. Ansvar etter alle tre ansvarsgrunnlagene skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Det foreslås også regler for hvordan ansvarskravene skal innkreves. Foreldelsesloven §§ 9 og 11 om foreldelse av krav på skadeserstatning og krav i forbindelse med straffesak, skal gjelde tilsvarende.

Departementet foreslår i *kapittel 34 Trekkets frigjørende virkning* at utleggstrekk som er foretatt i skyldnerens lønn mv., skal ha frigjørende virkning for skyldneren, selv om den trekkpliktige ikke betaler trekket videre til Innkrevingsmyndigheten. Dette innebærer at skyldneren får godskrevet utleggstrekket som nedbetaling av gjelden selv om trekkbeløpet ikke kommer kreditorene til gode. Det foreslås at det i forskrift skal kunne gis nærmere regler om godskrivingen.

2.4 Felles temaer

I proposisjonen del V redegjøres det for en del felles temaer for lovforslagene. I *kapittel 35* redegjøres det for *økonomiske og administrative konsekvenser* av forslagene.

Departementet foreslår i *kapittel 36 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser* at lovendringene skal tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer, og at de enkelte bestemmelsene skal kunne settes i kraft til ulik tid hvis det er hensiktsmessig. Det er behov for å tilpasse ikrafttredelsen til utviklingen av nye IT-systemer. For å redusere risikoen ved overgangen til nytt regelverk med tilhørende systemstøtte, foreslås det en mulighet for gradvis innføring, ved at ny regulering i en overgangsperiode kan settes i kraft for en begrenset gruppe saker. Det foreslås også hjemmel til å gi forskrift om overgangsbestemmelser.

I *kapittel 37 Merknader til de enkelte bestemmelsene* er det gitt merknader til de enkelte paragrafene i forslag til lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) og i forslagene til endringer i tvangsfullbyrdsloven og andre lover.

3 Høringen

Finansdepartementet sendte 17. april 2023 i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet på høring forslag til regelendringer i to høringsnotater:

- forslag til en ny lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven), og
- forslag om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven

Høringsnotatet om innkrevingsloven ble utarbeidet av Finansdepartementet. Høringsnotatet om ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven ble utarbeidet av et lovprosjekt med deltakere fra Skatteetaten, politi- og lensmannsetaten, Justis- og beredskapsdepartementet og Finansdepartementet.

Høringsfristen var 1. august 2023. Høringsnotatene ble sendt til følgende organisasjoner og instanser:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Barneombudet
 Brønnøysundregistrene
 Datatilsynet
 Digitaliseringsdirektoratet
 Direktoratet for forvaltning og økonomistyring
 Domstoladministrasjonen
 Finansklagenemnda
 Finanstilsynet
 Forbrukerrådet
 Husbanken
 Konkursrådet
 Kontoret for voldsoffererstatning
 Kriminalomsorgsdirektoratet
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Politidirektoratet
 Regelrådet
 Regjeringsadvokaten
 Riksadvokatembetet
 Riksrevisjonen
 Sekretariatet for konfliktrådene
 Skattedirektoratet

Statens lånekasse for utdanning
 Statens sivilrettsforvaltning
 Statistisk sentralbyrå
 Stortingets ombudsmann for forvaltningen
 Tolletaten
 ØKOKRIM

Akademikerne
 Aleneforeldreforeningen
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Bedriftsforbundet
 Den Norske Advokatforening
 Den norske dataforening
 Den norske dommerforening
 Den norske Revisorforening
 Fattignettverket i Norge
 Finans Norge (FNO)
 Finansforbundet
 Finansieringsselskapenes forening
 Folketrygdfondet
 For Fangers Pårørende
 Gatejuristen
 Gjeldsofferalliansen
 Hovedorganisasjonen Virke
 IKT Norge
 Juridisk rådgivning for kvinner
 Jussbuss
 Jussformidlingen i Bergen
 Jusshjelpa i Midt-Norge
 Jusshjelpa i Nord-Norge
 KS
 Landsorganisasjonen i Norge
 NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon
 Norges Bank
 Norges Bondelag
 Norges Fiskarlag
 Norges huseierforbund
 Norges hytteforbund
 Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund
 Norges parkeringsforening
 Norges politilederlag
 Norges Rederiforbund
 Norsk Bonde- og Småbrukarlag
 Norsk Presseforbund
 Norsk Øko-Forum (NØF)
 Norske Inkassobyråers Forening

Norske kredittopplysningsbyråers forening
 NorStella
 Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
 Pensjonistforbundet
 Politiets fellesforbund
 Profesjonelle vergers interesseorganisasjon
 Regnskap Norge
 Rettspolitisk forening
 Samarbeidsutvalget for forlikråd og namsmenn
 Sivilombudet
 Skattebetalerforeningen
 Skatterevisorernes forening
 SMB Norge
 Sparebankforeningen i Norge
 Straffedes organisasjon i Norge
 Unio, hovedorganisasjonen for universitets- og
 høyskoleutdannede
 Verdipapirsentralen
 Virke inkasso
 Wayback
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund YS
 Økonomiforbundet

Følgende har gitt uttalelse:

Barne- og familiedepartementet
 Utenriksdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Brønnøysundregistrene
 Datatilsynet
 Domstoladministrasjonen
 Forbrukerrådet
 HELFO
 Husbanken
 Politidirektoratet – vedlagt uttalelser fra 10 politi-
 distrikter
 Regelrådet
 Riksadvokatembetet
 Skattedirektoratet
 Statens lånekasse for utdanning
 Statens pensjonskasse
 Statens vegvesen
 Tolletaten
 ØKOKRIM

Den Norske Advokatforening
 Den norske dommerforening
 Finans Norge (FNO)
 Gjeldsofferalliansen
 Jussbuss
 KapitalKontroll AS
 Kommunesektorens organisasjon- KS
 Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund
 Norges politilederlag

Norske kredittopplysningsbyråers forening
 Regnskap Norge

Helgeland tingrett
 Oslo statsadvokat
 Oslo tingrett
 Statsforvalteren i Oslo og Viken

Bodø kommune
 Gjøvik kommune
 Indre Østfold kommune
 Lindesnes kommune
 Nord-Fron kommune
 Oslo kommune
 Ringebu kommune
 Sel kommune
 Sola kommune
 Sør-Fron kommune
 Tønsberg kommune
 Vågå kommune

Fire privatpersoner

Følgende høringsinstanser har meddelt at de ikke
 har merknader til forslagene:

Forsvarsdepartementet
 Klima- og miljødepartementet
 Nærings- og fiskeridepartementet

Statens sivilrettsforvaltning
 Statistisk sentralbyrå

De fleste av høringsinstansene som har uttalt seg
 generelt om forslagene, støtter de overordnede
 prinsippene i høringsnotatene om én felles innkre-
 vingslov for statlige krav, modernisering av
 utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven og å
 etablere en ordening hvor det bare løper ett utleggs-
 trekk mot en skyldner.

Domstoladministrasjonen sier seg prinsipielt
 enig i forslaget om å samle ansvaret for offentlig
 innkreving i en innkrevingsmyndighet, regulert i
 en innkrevingslov, og støtter hovedtrekkene i en
 ordening med ett utleggstrekk.

Regelrådet uttaler:

«Forslagene er tilstrekkelig utredet, jf. utred-
 ningsinstruksen pkt. 2-1 og 2-2. Regelrådet
 mener at departementene har koordinert
 høringene på en god måte, og er enige i at for-
 slagene må sees i sammenheng. De to
 høringsnotatene utgjør til sammen en grundig
 utredning, hvor problemene er belyst og
 målene er beskrevet, alternativer er drøftet, og

virkningene for de berørte er utredet. Videre fremstår reguleringen som fremtidsrettet.

Forslagene har som mål å forenkle prosessene rundt statlig innkreving og behandling av utleggstrekk, og Regelrådet mener at dette er viktige forenklingstiltak som kan være til stor nytte for næringslivet. Hvis forenklingene blir gjennomført på en god måte, og næringslivet faktisk opplever de beregnede nytteverdiene, vil dette også være en viktig bidragsyter til Regjeringens forenklingsmål for næringslivet på 11 milliarder i besparelser innen 2025.»

Finans Norge er overordnet positive til alle forslag som kan bidra til en modernisering av innkrevingsprosessen og komme skyldnerne til gode. Organisasjonen mener imidlertid at det aktuelle høringsnotatet om ny innkrevingslov og endringer i tvangsfullbyrdsloven må ses i sammenheng med forslaget om ny inkassolov,

som er til utarbeidelse i Justis- og beredskapsdepartementet.

Kommunesektorens organisasjon (KS) uttaler at organisasjonen overordnet er positiv til forslagene, og at de vil kunne gi et mer oversiktlig regelverk enn tidligere, både for innkrevingsmyndighetene og skyldnerne, og en mer effektiv innkreving. Organisasjonen har imidlertid merknader til en del enkeltforslag som berører kommunene særskilt.

Mange av høringsinstansene har merknader og konkrete innspill til endringer i enkeltelementer i forslagene som ble sendt på høring. Disse merknadene behandles i tilknytning til de enkelte forslagene.

I høringsnotatene ble det foreslått hjemler for å regulere en del forhold i forskrift. Høringsinstansenes merknader som knytter seg til den nærmere utformingen av forskriftene, tar departementet ikke stilling til her.

Del II
Innkrevingsloven

4 En felles innkreivingslov for Skatteetatens innkreivng

4.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår at reglene for Skatteetatens innkreivng samles i en samordnet, systematisk og moderne lov om innkreivng av statlige krav mv. (innkreivingsloven). Dette gir et oversiktlig og brukervennlig regelverk for skyldnerne, Skatteetaten, kreditorene og andre brukere. Loven legger til rette for den pågående moderniseringen av arbeidsprosesser og IT-systemer på innkreivngsområdet i Skatteetaten gjennom programmet Fremtidens innkreivng. Innkreivingsloven vil erstatte SI-loven, tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 avsnitt II, deler av bidragsinnkreivingsloven og en del bestemmelser i skattebetalingsloven.

Innkreivng av pengekrav innebærer bruk av til dels inngripende virkemidler overfor skyldnerne. Et viktig hensyn ved utformingen av loven er derfor å ivareta skyldnerens interesser på en god måte. Innkreivngstiltakene må stå i forhold til det en ønsker å oppnå, og de skal ikke være mer inngripende enn nødvendig. Innkreivngsprosessen må også ivareta rettsikkerheten til skyldnerne.

Skyldnerens interesser må balanseres mot hensynet til en effektiv innkreivng. Regelverket må bidra til at flest mulig betaler frivillig, og til en effektiv prosess for innkreivng av krav som ikke blir betalt. Det må også utformes på en slik måte at det ikke gir en større administrativ belastning enn nødvendig for andre som berøres.

Innkreivngsmyndigheten kommer tett på skyldnerne og må håndtere store mengder personopplysninger. Regelverket må ivareta personvernet på en god måte, og innenfor de rammene som personvernregelverket setter.

De ulike hensynene er avveid mot hverandre ved utformingen av loven. Det vises til vurderingene i forbindelse med de enkelte forslagene til lovbestemmelser.

4.2 Gjeldende rett og høringsnotatets forslag

Skatteetatens innkreivng omfatter en rekke krav i tillegg til skatter og avgifter. Skatteetaten har ikke ansvar for alle statlige krav, men krever inn svært mange og ulike typer krav for en rekke statlige oppdragsgivere. Etaten har også ansvaret for innkreivng av enkelte private krav, som underholdsbidrag og erstatning til voldsofre. Innkreivng reguleres i dag av flere lover, de viktigste er SI-loven, skattebetalingsloven og bidragsinnkreivingsloven, samt tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 avsnitt II. Dette innebærer at det gjelder til dels ulike regler for grupper av krav som etaten krever inn.

Departementet foreslo i høringsnotatet at innkreivngsregelverket samles i én lov. Dette gir et mer oversiktlig regelverk og gjør det lettere å utvikle nye arbeidsprosesser og IT-systemer.

Høringsnotatet ga en beskrivelse av regelverket og organiseringen av innkreivng i Sverige og Danmark. Innkreivng av skatte- og avgiftskrav og andre offentlige krav har en annen organisering i Danmark og Sverige enn i Norge. Dette gjelder særlig Sverige, hvor tvangsinnkreivng av både offentlige og private krav er samlet hos én myndighet, kalt Kronofogden. Samtidig er regelverket både i Danmark og Sverige fordelt på en rekke lover og fremstår som mer fragmentert enn ønskelig for et nytt innkreivngsregelverk i Norge. Departementet fant av den grunn at det ikke var hensiktsmessig å regulere Skatteetatens innkreivngsoppgaver som i våre naboland.

I høringsnotatet ble det trukket frem at hovedformålet med den nye innkreivngsloven er å få en samordnet, systematisk og moderne lov som gir et oversiktlig og brukervennlig regelverk for skyldnerne, Skatteetaten og andre brukere. Det ble også trukket frem at loven må legge til rette for digitale prosesser, og vist til at det i statsbudsjettet for 2022 ble vedtatt å modernisere innkreivngsområdet og særlig IT-porteføljen til Skatteetaten. Det er derfor nødvendig med stor grad av harmonisering for å oppnå gevinsten med en samordnet lov for Skatteetatens innkreivngsoppgaver.

Ved utforming av forslag til innkrevingsloven i høringsnotatet la departementet derfor til grunn at det som hovedregel skal være samme løsninger for alle typer krav. Bare dersom særlige grunner taler for det, bør det være aktuelt med særregler for enkelte kravstyper.

Høringsnotatet pekte også på at innkrevingsloven må ivareta skyldnerens interesser på en god måte. Samtidig må hensynet til skyldnerens interesser balanseres mot hensynet til en effektiv innkreving, og ivareta hensynet til andre som berøres av regelverket.

4.3 Høringsinstansenes merknader

De høringsinstansene som har uttalt seg om dette, har uttrykt støtte til at regelverket for Skatteetatens innkreving samles i én felles lov. Dette gjelder for blant annet *Skattedirektoratet*, som peker på at «[d]agens fragmentariske lovgivning på innkrevingsområdet medfører at reglene er vanskelig tilgjengelige for skyldnere og andre brukere, samt utfordrende å anvende for innkrevingsmyndighetene. Det er derfor et sterkt behov for å gjøre regelverket mer oversiktlig og brukervennlig. Skattedirektoratet støtter derfor forslaget om å forenkle regelverket gjennom å samle dette i en ny, felles innkrevingslov.»

Også *Lånekassen*, *Brønnøysundregistrene* og *Arbeids- og velferdsdirektoratet* er positive til forslaget om å samordne innkrevingsregelverket i en lov. Arbeids- og velferdsdirektoratet gir uttrykk for at det ved en slik samordning er viktig at det ikke ses bort fra de relevante særegenhetene ved enkelte av kravstypene som skal kreves inn, og at i det store og hele virker forslaget å hensynta dette.

Domstoladministrasjonen er prinsipielt enig i forslaget om å samle ansvaret for innkreving av det offentlige krav i en innkrevingsmyndighet, med samlet regulering i en innkrevingslov. En slik organisering og regulering legger til rette for effektivisering, bedre tjenester og digitalisering.

Enkelte høringsinstanser trekker også frem at én felles innkrevingslov vil være lettere å forholde seg til for skyldnerne. *Jussbuss* er positiv til at loven vil gjøre innkrevingsprosessen mer likeartet for ulike kravstyper, og mener at dette vil sikre likhet, forutberegnelighet og rettssikkerhet for den enkelte skyldner. *Gjeldsofferalliansen* gir uttrykk for at «dette vil gi en mer helhetlig og forutsigbar saksbehandling for skyldnere. Slik det er i dag, oppleves innkrevingspraksisen for mange skyldnere som uforutsigbar. Det oppstår usikkerhet

knyttet til saksbehandling og ikke minst ulikt lovverk for ulike krav.» Også *Statsforvalteren i Oslo og Viken* trekker frem at dette er positivt for personer med betalingsvansker.

Ingen av høringsinstansene går mot forslaget om én felles lov for Skatteetatens innkreving.

4.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår at reglene for Skatteetatens innkreving samles i en lov om innkreving av statlige krav (innkrevingsloven). I dag er regelverket for Skatteetatens innkreving fordelt på flere lover med til dels ulike løsninger. Dette gjør regelverket fragmentert og lite brukervennlig. Å samle innkrevingsregelverket i én lov vil gi et mer oversiktlig regelverk som er lettere å finne frem i for brukerne. Det gjør det også lettere å holde regelverket oppdatert og motvirker at det oppstår utilsiktede forskjeller mellom ulike krav eller saksområder.

Innkrevingsloven vil erstatte SI-loven, tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II, og størstedelen av bidragsinnkrevingsloven. Hovedtyngden av reglene i skattebetalingsloven omfatter det ordinære systemet for betaling av skatt og avgift, med blant annet reglene for forskuddstrekk og avregning, og bestemmelser om forfall av skatte- og avgiftsforpliktelsene. Disse forholdene vil ikke reguleres av innkrevingsloven, og skattebetalingsloven vil fortsatt regulere dette. Innkrevingsloven vil imidlertid erstatte en del bestemmelser i skattebetalingsloven som regulerer blant annet motregning og tvangsinnkreving.

Regelverket er fragmentert også ved at det gjelder ulike regler for ulike kravstyper. I noen tilfeller skyldes det særlige forhold ved enkelte krav, men i stor utstrekning skyldes det at reglene er gitt til ulik tid og uten tanke på samordning, og at de tidligere ble forvaltet av ulike myndigheter. Slike særregler gjør regelverket vanskelig tilgjengelig for brukerne, og det blir unødvendig kostbart å utvikle effektive arbeidsprosesser og IT-systemer. Som hovedregel bør det derfor være samme løsninger for alle typer krav. Bare der særlige grunner taler for det, bør det være særregler for enkelte kravstyper.

Hovedformålet med den nye innkrevingsloven er å få en samordnet, systematisk og moderne lov som gir et oversiktlig og brukervennlig regelverk for skyldnerne, Skatteetaten og andre brukere. I statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å modernisere innkrevingsområdet og særlig IT-porteføljen til Skatteetaten. Tiltaket – som er kalt Fremtidens

innkreving – vil legge til rette for å samordne og modernisere systemporteføljen og prosessene på innkrevingsområdet. Det er et omfattende moderniseringsprogram, med betydelige investeringer og gevinster. Et viktig mål med innkrevingsloven er å legge til rette for denne moderniseringen.

Samtidig innebærer innkreving av pengekrav bruk av til dels inngripende virkemidler overfor skyldnerne. Et viktig hensyn ved utformingen av loven er derfor å ivareta skyldnerens interesser på en god måte. Innkrevings tiltakene må stå i forhold til det en ønsker å oppnå, og de skal ikke være mer inngripende enn nødvendig. Innkrevingsprosessen må også ivareta rettsikkerheten, ved å gi skyldneren mulighet til å ivareta sine interesser gjennom for eksempel rett til innsyn, å uttale seg og å klage over beslutninger. Regelverket bør også legge til rette for at Innkrevingsmyndigheten kan ivareta hensynet til skyldnere som ikke selv evner å tale sin sak.

Skyldnerens interesser må balanseres mot hensynet til en effektiv innkreving. Det klare utgangspunktet er at kravene skal betales, innenfor de grensene som dekningsloven og annet lovverk setter. Dette er viktig av hensyn til å sikre inntektene til staten og andre offentlige kreditorer, og til de private kreditorene som Skatteetaten krever inn på vegne av, slik som bidragsmottakere og voldsofre. Det er også viktig for å bidra til likebehandling av skyldnere som betaler frivillig og

skyldnere som ikke gjør det. Regelverket må derfor bidra til at flest mulig betaler frivillig, og til en effektiv prosess for innkreving av krav som ikke blir betalt.

Regelverket må videre ivareta hensynet til andre som berøres. Dette kan være tredjeparter som bidrar med opplysninger, eller som spiller en mer aktiv rolle i innkrevingsprosessen, for eksempel arbeidsgivere som gjennomfører utleggstrekk i lønnen til en arbeidstaker. Det er viktig at regelverket utformes på en slik måte at det ikke gir en større administrativ belastning enn nødvendig for slike parter.

Innkrevingsmyndigheten kommer tett på skyldnerne og må håndtere mange opplysninger om disse, og i noen grad også om andre. Noen av opplysningene kan være av personlig karakter. Regelverket må derfor utformes slik at det ivaretar personvernet på en god måte, og innenfor de rammene som personvernregelverket setter. Det vises til kapittel 7 for en nærmere fremstilling av hvordan hensynet til personvernet er ivaretatt.

De ulike hensynene er avveid mot hverandre ved utformingen av loven. Det vises til vurderingene i forbindelse med de enkelte forslagene til lovbestemmelser.

Departementet viser til forslag om å oppheve SI-loven og endringer i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 avsnitt II (§§ 2-14 til 2-17).

5 Formål, virkeområde og myndighet

5.1 Innledning og sammendrag

Forslaget til innkrevingsloven skal legge til rette for en effektiv innkreving. Et viktig hensyn ved utformingen av loven er også å ivareta skyldnerens interesser på en god måte. Departementet foreslår i punkt 5.2 at hensynene bak loven kommer til uttrykk i en egen formålsbestemmelse. Denne slår fast at loven skal legge til rette for en effektiv innkreving som ivaretar hensynet til skyldneren.

Det foreslås i punkt 5.3 at det skal fastsettes i forskrift hvilke krav som omfattes av loven. Dette gir god veiledning til brukerne, og samtidig den nødvendige fleksibiliteten ved overføring av nye kravstyper til Innkrevingsmyndigheten. For utenlandske krav foreslås det at forskriften angir den enkelte lov eller avtale som bestemmer at innkreving skal skje i Norge, uten en nærmere angivelse av de konkrete kravstypene.

Departementet foreslår i punkt 5.4 at innkrevingsloven gjelder på Svalbard og Jan Mayen uten særskilte unntak.

Norge har en rekke folkerettslige forpliktelser vedrørende immunitet og ukrenkelighet etter Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem og andre folkerettslige avtaler. For å gjøre det tydelig at innkrevingen ikke skal skje i strid med disse forpliktelsene, foreslår departementet i punkt 5.5 å ta inn en folkerettsreservasjon i innkrevingsloven.

Departementet foreslår i punkt 5.6 at bestemmelsene som regulerer NAVs myndighetsutøvelse blir stående i bidragsinnkrevingsloven, med enkelte nødvendige tilpasninger.

I punkt 5.7 foreslår departementet å bruke begrepet «Innkrevingsmyndigheten» som fellesbetegnelse når Skatteetaten utøver myndighet etter loven. Innkrevingsmyndigheten skal ivareta rollen som kreditor, og utøve særnamsmyndighet for kravene som omfattes av loven.

Departementet foreslår i punkt 5.8 å lovfeste at Innkrevingsmyndigheten ivaretar kreditorrollen for kravene som omfattes av loven. I kraft av dette vil Innkrevingsmyndigheten ha kompetansen til å ta de beslutningene som kreditor vanligvis har

etter alminnelig privatrett, samt de rettigheter som følger av kreditorposisjonen hjemlet i annet regelverk. Det kan fastsettes i forskrift at Innkrevingsmyndigheten i særlige tilfeller ikke skal benytte enkelte kreditoriltak, eller at dette først skal gjøres etter kontakt med oppdragsgiver.

5.2 Formål

5.2.1 Gjeldende rett, høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Det er ingen særskilte bestemmelser om lovformål i skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven. I høringsnotatet foreslo departementet en egen formålsbestemmelse som slår fast at innkrevingsloven skal legge til rette for en effektiv innkreving som ivaretar hensynet til skyldneren.

Skattedirektoratet ber i sin høringsuttalelse departementet å vurdere om formålsbestemmelsen dekker hensynet til at innkreving er en del av en større verdikjede. Direktoratet peker på at innkreving har en naturlig og viktig sammenheng med fastsettingen av kravene og er en nødvendig forutsetning for å ivareta formålet bak de fastsatte kravene.

Helfo uttrykker at innkrevingsloven «bør være kravseiers og innkrevers lov. En innkrevingslov skal ivareta hensynet til skyldner og sikre skyldner mot urimelig påtrykk, men dette bør ikke reguleres i en formålsparagraf. Formålet med loven bør være å gi innkrever gode verktøy for å ivareta kravseier.»

5.2.2 Vurderinger og forslag

Etter departementets vurdering bør den sentrale målsetningen om å legge til rette for en effektiv innkreving gjøres tydelig gjennom en bestemmelse om formålet med loven. En formålsbestemmelse kan også støtte tolkningen av de øvrige reglene i loven.

De kravene som Skatteetaten krever inn, har ulik bakgrunn og er fastsatt for å ivareta forskjellige samfunnsmessige formål. Som Skattedirekto-

ratet peker på, vil innkrevingen støtte opp om disse formålene. Etter departementets vurdering ivaretas dette av at en har en effektiv innkreving av kravene, og det er ikke grunn til å trekke frem formålene med fastsettingen særskilt i innkrevingsloven. Disse formålene vil også variere med kravstypen. Departementet foreslår derfor at dette ikke nevnes i formålsbestemmelsen.

Innkreving av pengekrav innebærer bruk av til dels inngripende virkemidler, og et viktig hensyn ved utformingen av loven er også å ivareta skyldnerens interesser på en god måte. Departementet fastholder derfor forslaget i høringsnotatet om at hensynet til skyldneren også bør komme til uttrykk i lovens formålsbestemmelse.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 1.

5.3 Krav som omfattes

5.3.1 Gjeldende rett

Hvilke krav som omfattes, er regulert ulikt i dagens innkrevingsregelverk. Det varierer om det er gitt en uttømmende regulering av hvilke krav som omfattes av den aktuelle loven, eller om den nærmere detaljering av virkeområde er tatt inn i forskrift til loven.

I skattebetalingsloven følger det som hovedregel direkte av loven hvilke krav loven gjelder for. Loven gjelder innkreving av skatte- og avgiftskrav som listes opp i § 1-1, og visse tilbake-søkningskrav, jf. § 1-3. I tillegg er det i § 1-2 hjemmel for å fastsette i forskrift at loven også skal gjelde andre offentlige krav som har tvangsgrunnlag. Bestemmelser om dette er gitt i skattebetalingsforskriften.

SI-loven fastsetter ikke direkte hvilke krav loven gjelder for, men det følger av § 1 at Statens innkrevingsentral innkrever de krav den i lov eller av departementet er pålagt å innkreve. Departementet kan i forskrift gi regler om hvilke krav Statens innkrevingsentral skal kreve inn, jf. SI-loven § 1 tredje ledd. Hvilke krav loven gjelder for er uttømmende regulert i SI-forskriften samt i sektorlovgivningen.

Bidragsinnkrevingsloven § 1 regulerer virkeområdet for loven. Det følger av loven at Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav innkrever underholdsbidrag etter barneloven, ekteskapsloven eller barnevernsloven, og andre krav den etter bidragsinnkrevingsloven eller andre lover skal innkreve. I tillegg kan departementet etter § 1 andre ledd gi forskrift om at Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalings-

krav skal innkreve andre krav, og om hvilke av reglene i bidragsinnkrevingsloven som da skal gjelde. Det er fastsatt i forskrift til § 1 at Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal innkreve en del nærmere angitte krav, og at bidragsinnkrevingsloven § 21 første ledd, § 22a og § 31 gjelder så langt det passer ved innkrevingen.

Norge har sluttet seg til ulike folkerettslige avtaler som omfatter bistand til innkreving av krav som Skatteetaten krever inn. Disse forpliktelsene innebærer at Skatteetaten mottar anmodninger om bistand til innkreving av blant annet krav på skatt, avgifter og underholdsbidrag. Saklig virkeområde for utenlandske krav er ulikt regulert i den enkelte innkrevingslov.

Utenlandske krav er ikke uttrykkelig omfattet av opplistingen i skattebetalingsloven § 1-1. For skatte- og avgiftskrav gjelder lov om adgang for Kongen til å inngå overenskomster med fremmede stater til forebygging av dobbeltbeskatning mv. § 1 tredje ledd i denne loven bestemmer at Kongen kan «vedta bestemmelser om at eksigible krav på offentlige skatter og avgifter, utskrevet i vedkommende stat, skal være bindende her i riket, og kunne inndrives av den norske stat etter de regler som gjelder for inndrivning og oppkreving av tilsvarende eller lignende norske skatter og avgifter». I den enkelte skatteavtale er innkrevingen nærmere regulert.

For krav fastsatt i samsvar med utenlandsk tollovgivning følger det av vareførselsloven § 9-9 at «til gjennomføring av overenskomst med annen stat om tollsamarbeid eller annen gjensidig bistand, kan tvangskraftige krav på tollavgift og andre avgifter som er utskrevet av myndighet i annen stat, innkreves av norske myndigheter etter de regler som gjelder for tilsvarende eller lignende norske krav». Slike krav kreves inn etter skattebetalingsloven.

Utenlandske krav er ikke direkte regulert i SI-loven, men er angitt i SI-forskriften. I tillegg er innkrevingen av enkelte utenlandske krav regulert i sektorlovgivningen. Se for eksempel lov om fullbyrding av nordiske dommer på straff mv. § 20 om at straffekrav omfattet av loven skal fullbyrdes i samsvar med norsk rett. Dette innebærer at bøtekrav fastsatt i nordiske straffedommer kreves inn etter SI-loven.

Bidragsinnkrevingsloven § 2 første og andre ledd regulerer adgangen til å inngå overenskomst med fremmed stat mv. om innkreving av underholdsbidrag. Etter tredje ledd skjer fullbyrdingen av slike utenlandske bidragskrav etter reglene i bidragsinnkrevingsloven. Bestemmelsen er et unntak fra regelen i tvangsfullbyrdsloven § 7-3

tredje ledd, og innebærer at tingretten ikke skal stadfeste tvangsgrunnlaget for utenlandske bidragskrav.

5.3.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet foreslo departementet at det som i SI-loven, skal fremgå av forskrift hvilke krav som omfattes av innkrevingsloven. Forskriftshjemmelen var etter forslaget ikke begrenset til å gjelde norske krav, men omfattet også utenlandske krav.

Statens vegvesen og *KS – kommunesektorens organisasjon* gir uttrykk for at hvilke typer krav som kreves inn etter loven, bør fremgå av loven. *Tolletaten* peker på at Norge har inngått tollsamarbeidsavtaler med mange land, og at det i flere av disse avtalene er bestemmelser om gjensidig bistand til innkreving. Tolletaten legger til grunn at de foreslåtte endringene i innkrevingsregelverket ikke svekker norske myndigheters mulighet til å innkreve tvangskraftige krav etter bistandsanmodning fra tollmyndighetene i en avtalestat.

5.3.3 Vurderinger og forslag

Etter departementets syn bør innkrevingsloven legges til rette for fremtidige endringer i hvilke krav som skal kreves inn av Innkrevingsmyndigheten og dermed omfattes av loven. SI-loven med tilhørende forskrift har i praksis vist seg å gi nødvendig fleksibilitet, etter hvert som Staten innkrevingsentral har overtatt ansvaret for nye krav. Reguleringen i innkrevingsloven bør gjøres på tilsvarende måte, ved at det kommer frem av forskrift hvilke krav som loven omfatter. En opplysning i loven vil ikke gi den nødvendige fleksibiliteten ved overføring av nye kravstyper til Innkrevingsmyndigheten. Samtidig gir en forskrift som lister opp kravene som kreves inn etter loven, god veiledning til brukerne.

Departementet tar derfor sikte på at forskriften uttømmende skal angi hvilke krav som omfattes av innkrevingsloven. For enkelte kravstyper er det gitt regler om innkrevingen i sektorlovgivningen. For disse kravene foreslås det lovendringer som medfører at det er Innkrevingsmyndigheten som skal kreve inn kravene, se nærmere omtale i punkt 19.9. Departementet tar likevel sikte på at også disse kravene skal fremgå av forskrift til lovens virkeområde, slik det i dag gjør i SI-forskriften.

Innkrevingsloven bør også gjelde krav med utenlandsk tvangsgrunnlag. I dag regulerer bidragsinnkrevingsloven dette selv, mens tilsva-

rende regulering ellers følger av dobbelbeskatningsavtaleloven og den enkelte skatteavtale, eller andre sektorlover. Forskriftshjemmelen etter forslaget er ikke begrenset til å gjelde norske krav, men vil også omfatte utenlandske krav som Norge har forpliktet seg til å innkreve. På utlandsområdet er det lite hensiktsmessig å gi en angivelse av de enkelte kravstypene som skal kreves inn på vegne av utenlandsk myndighet mv. Det er derfor tilstrekkelig at forskriften angir den enkelte lov eller avtale som bestemmer at innkreving skal skje i Norge.

Bidragsinnkrevingsloven § 2 tredje ledd stiller i dag opp et unntak fra tvangsfullbyrdsloven § 7-3 tredje ledd. Dette innebærer at utenlandsk tvangsgrunnlag ikke skal stadfestes av tingretten før innkreving av kravet kan iverksettes. I stedet skjer en prøving i forbindelse med at anmodningen anerkjennes av NAV. Gjeldende tvangsfullbyrdsloven § 7-3 tredje ledd videreføres i § 7-3 femte ledd. Departementet foreslår at denne bestemmelsen ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 2 tredje ledd.

5.4 Svalbard og Jan Mayen

5.4.1 Gjeldende rett, høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Stedlig virkeområde er ikke regulert i skattebetalingsloven, bidragsinnkrevingsloven og SI-loven. For skatt og trygdeavgift til Svalbard følger det imidlertid av svalbardskatteloven § 5-1 at skattebetalingsloven gjelder ved betaling og innkreving av disse kravstypene, jf. også skattebetalingsloven § 1-1 andre ledd bokstav b.

I høringsnotatet ble det foreslått at innkrevingsloven skal gjelde på Svalbard og Jan Mayen.

Ingen høringsinstanser har merknader til forslaget.

5.4.2 Vurderinger og forslag

I Meld. St. 26 (2023–2024) kapittel 2 fastholdes prinsippet fra tidligere stortingsmeldinger om Svalbard om at det rettslige rammeverket for Svalbard skal være mest mulig likt fastlandet. Ny lovgivning for fastlandet skal som hovedregel gis anvendelse for Svalbard, med mindre særlige forhold taler mot dette, eller det er behov for unntak eller tilpasninger. Lovgivningen skal gjelde og håndheves likt for hele øygruppen, med mindre

det er behov for overgangsordninger eller andre former for innfasing.

Etter departementets oppfatning bør innkrevingsloven gjelde på Svalbard. I dag kan skattekontoret utøve særnamnsmyndighet ved innkreving av krav på skatt og trygdeavgift til Svalbard. Særnamnsmyndigheten bør ikke være begrenset til disse kravstypene. Dersom en skyldner bosatt på Svalbard har utestående andre typer krav, bør også disse kunne kreves inn etter loven. Departementet ser heller ikke behov for særskilte unntak fra deler av loven ved innkreving på Svalbard. Tilsvarende gjelder for Jan Mayen. Det foreslås derfor at innkrevingsloven gjelder på Svalbard og Jan Mayen uten særskilte unntak.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 2 andre ledd.

5.5 Forholdet til folkeretten

5.5.1 Gjeldende rett

Norge har en rekke folkerettslige forpliktelser vedrørende immunitet og ukrenkelighet etter Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem (WKDS), Wien-konvensjonen om konsulært samkvem og andre folkerettslige avtaler. Disse forpliktelsene går eksempelvis ut på at diplomater m.fl. med enkelte unntak har immunitet mot norsk domsjurisdiksjon og tvangsjurisdiksjon, jf. blant annet WKDS art. 31 nr. 1 og nr. 3. Videre gjelder det regler om ukrenkelighet knyttet til eiendeler, dokumenter og korrespondanse jf. blant annet WKDS art. 30 nr. 2. Ukrenkeligheten gjør blant annet at krav om utlevering, inspeksjon eller innsyn knyttet til det nevnte er forbudt, med enkelte unntak.

De folkerettslige forpliktelsene gjennomføres i de fleste lover ved en folkerettsreservasjon. I tvangsfullbyrdsloven er en slik reservasjon inntatt i § 1-4, som lyder: «[I]oven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat». Skattebetalingsloven har ikke en egen bestemmelse om folkerettsreservasjon, men det følger av § 14-2 at tvangsfullbyrdsloven, herunder § 1-4, gjelder så langt den passer ved gjennomføring av utleggsforretninger. Adgang til å beslutte utleggstrekk mot utsendt diplomatisk personale m. fl. er også regulert i skattebetalingsforskriften § 14-5-9. Heller ikke bidragsinnkrevingsloven har en egen folkerettsreservasjon. Etter bidragsinnkrevingsloven § 22 er en del bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven gitt anvendelse ved tvangsfullbyrdelse etter loven. Denne henvisningen omfatter imidlertid

ikke tvangsfullbyrdsloven § 1-4. Departementet legger likevel til grunn at loven har vært anvendt på en måte som overholder Norges folkerettslige forpliktelser. For krav som kreves inn etter SI-loven, er utøvelsen av namskompetanse i dag regulert i tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II, og tvangsfullbyrdsloven § 1-4 kommer til anvendelse på tvangsinnkrevingen.

5.5.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet foreslo departementet å ta inn en folkerettsreservasjon i innkrevingsloven. Bestemmelsen var foreslått utformet tilsvarende tvangsfullbyrdsloven § 1-4.

Politidirektoratet slutter seg til et innspill fra Oslo politidistrikt, som gir uttrykk for skepsis til å regulere forholdet til folkeretten i detalj, og viser til at det i dag er rutiner og praksis som fungerer godt, og som ikke bør forpurres.

5.5.3 Vurderinger og forslag

Etter departementets vurdering bør forholdet til folkeretten reguleres ved å ta inn en folkerettsreservasjon i innkrevingsloven. En direkte lovfesting i innkrevingsloven vil gjøre de folkerettslige begrensningene tydeligere og lettere tilgjengelige enn en henvisning til tvangsfullbyrdsloven.

Den foreslåtte ordlyden tilsvarende dagens tvangsfullbyrdsloven § 1-4. Den er på et overordnet nivå, uten å regulere hvilke begrensninger folkeretten setter. Dette vil fremgå av de relevante folkerettslige avtalene. Departementet legger dermed til grunn at en kan videreføre dagens rutiner som det refereres til i innspillet fra Oslo politidistrikt.

For utenlandske skip og utenlandske statlige luftfartøyer er det gitt særlige begrensninger i tvangsfullbyrdsloven §§ 1-5 til 1-7. Departementet foreslår å ta inn en særlig henvisning til disse reglene i innkrevingsloven § 23 tredje ledd, se punkt 15.2.4.1.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 2 fjerde ledd.

5.6 Grensesnitt mellom fastsetting og innkreving i bidragsinnkrevingsloven

5.6.1 Gjeldende rett

Arbeids- og velferdsetaten (NAV) er i dag tillagt en sentral rolle som fastsettingsmyndighet for underholdsbidrag. Etter barnelova § 70 andre

ledd kan NAV fastsette bidraget når en av foreldrene krever det. NAV kan også henvise partene til domstolene der dette er mer tjenlig ut fra sakens karakter, jf. § 70 tredje ledd bokstav b. Domstolene kan videre fastsette bidraget i forbindelse med ekteskapssak, eller i rettssak om foreldreansvar, om hvem barnet skal bo med eller om samværsrett, jf. barnelova § 70 tredje ledd bokstav a.

Bidragsinnkrevingsloven regulerer både NAVs og Skatteetatens oppgaver på bidragsområdet. NAV har delvis ansvar for oppgaver som på skatte- og avgiftsområdet ivaretas av innkrevingsmyndighetene. Det er NAV som mottar alle søknader om innkreving av bidrag etter reglene i bidragsinnkrevingsloven. Dette følger av bidragsinnkrevingsloven § 8 som bestemmer at «bidragsfogden» (NAV) skal overføre saken til innkreving når henvendelse om dette er mottatt, og når det er klart at det foreligger grunnlag for innkreving.

Bestemmelsen viser til bidragsinnkrevingsloven § 5 og barneloven § 78. Det er NAV som vurderer om en søknad om innkreving er satt frem innen ettårsfristen i bidragsinnkrevingsloven § 5, og om det foreligger særlige grunner for at krav eldre enn ett år også skal kreves inn. Henvisningen til barneloven § 78 innebærer at NAV tar stilling til om det foreligger tvangsgrunnlag i saken før en bidragssak oversendes til innkreving. NAV har også ansvar for å ta stilling til om det foreligger et gyldig tvangsgrunnlag, om kravet er helt eller delvis foreldet, og størrelsen på kravet dersom partene er uenige om dette. Disse vurderingene gjøres i alle saker hvor en part ønsker bistand med innkrevingen, uavhengig av om bidraget er fastsatt i vedtak eller dom, eller følger av avtale.

NAV er også sentralmyndighet for utenlandske bidragskrav, og har ansvaret for å anerkjenne krav som skal innkreves i Norge. Det er NAV som vurderer om utenlandske krav kan kreves inn i Norge i henhold til den enkelte konvensjon, samt norsk og utenlandsk intern rett.

5.6.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet ble det ikke foreslått endringer i dagens oppgavefordeling mellom NAV og Skatteetaten. Det ble foreslått at bestemmelsene som regulerer NAVs myndighetsutøvelse, skal bestå i bidragsinnkrevingsloven.

Arbeids- og velferdsdirektoratet støtter forslaget om å videreføre dagens oppgavefordeling mellom NAV og innkrevingsmyndigheten etter bidrags-

innkrevingsloven. Direktoratet anfører at «[s]om fastsettelsesmyndighet er NAV bedre egnet til å ta stilling til hva som er gjeldende bidragsavgjørelse eller avtale. Det anses derfor som mest hensiktsmessig at denne oppgaven fortsatt utføres av NAV. Vi støtter også forslaget om å videreføre dagens ordning med at NAV er sentralmyndighet for bidragsområdet med ansvar for å anerkjenne utenlandske avgjørelser og avtaler. NAV har en egen avdeling som over tid har bygget opp spesialkompetanse på dette feltet.»

Også *Dommerforeningen* støtter forslaget om at NAV beholder ansvaret for å vurdere saker om innkreving av underholdsbidrag før sakene overføres til Innkrevingsmyndigheten, og viser til at dette er et rettsområde hvor partene har særlig behov for veiledning.

5.6.3 Vurderinger og forslag

Som fastsettingsmyndighet har Arbeids- og velferdsetaten (NAV) et mer helhetlig ansvar for å ivareta begge parterens interesser i en bidragssak. På bidragsområdet kan grunnlaget for kravet skifte mellom avtale, vedtak og dom. Dette kan skje flere ganger i løpet av perioden det skal betales bidrag. Disse skiftene i tvangsgrunnlag tilsier at NAV fortsatt bør ha et ansvar for å vurdere enhver innkrevingssak før den overføres til Innkrevingsmyndigheten. Dersom det foreligger mangler ved et tvangsgrunnlag, kan NAV som fastsettingsmyndighet veilede partene, og fatte vedtak om bidrag. På denne måten kan eventuelle mangler ved grunnlaget avhjelpest. Det vil gi en mer helhetlig behandling av sakene enn dersom en søknad om innkreving fremmes direkte for Innkrevingsmyndigheten, og en unngår at partene i saken blir henvist fram og tilbake mellom etatene. Dagens ansvarsfordeling mellom NAV og Skatteetaten bør derfor opprettholdes.

På utlandsområdet er NAV i dag sentralmyndighet og ansvarlig for å anerkjenne utenlandske anmodninger om bistand til innkreving av underholdsbidrag. Anmodningen kan settes frem av utenlandsk myndighet, eller direkte av partene i bidragssaken. Anerkjennelse på bidragsområdet forutsetter både kjennskap til norske og utenlandske regler om fastsetting av underholdsbidrag, samt regler om jurisdiksjon. Det er av den grunn ikke naturlig at Innkrevingsmyndigheten anerkjenner anmodninger om bistand til innkreving av utenlandsk underholdsbidrag. Som Arbeids- og velferdsdirektoratet peker på i sin høringsuttalelse, har NAV en egen avdeling med spesialkompetanse på feltet.

Innkrevingsloven er en lov som regulerer Skatteetatens innkreving. NAVs myndighetsutøvelse bør ikke reguleres i denne. Departementet foreslår derfor at disse reglene blir stående i bidragsinnkrevingsloven, med enkelte nødvendige tilpasninger. Dette gjelder bidragsinnkrevingsloven § 2 som regulerer adgangen til å inngå gjensidighetsavtaler, § 3 som gir definisjoner av ulike begreper i loven, § 5 som regulerer når Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal foreta innkreving, § 6 som regulerer forholdet til farskap, § 8 som regulerer igangsetting av innkreving, og til slutt bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven kapittel 5 som gir hjemler for tilbakekreving, samt regler om saksbehandling, gjennomføring og innkreving av vedtakene om tilbakekreving.

Departementet viser til forslag til endringer i bidragsinnkrevingsloven §§ 2, 3, 5, 7, og 26 til 29, og forslag om å oppheve bidragsinnkrevingsloven §§ 1, 4, 7a, 9 til 25 og 30 til 36.

5.7 Innkrevingsmyndigheten

5.7.1 Gjeldende rett

Det følger av skattebetalingsloven § 2-1 første ledd første punktum at skattekontoret er innkrevingsmyndighet for krav som nevnt i loven eller i forskrift gitt i medhold av loven. Etter andre punktum kan departementet i forskrift bestemme at Statens innkrevingsssentral skal utøve myndighet etter loven. Det følger videre av bestemmelsens andre ledd at departementet i forskrift kan bestemme at Tolletaten skal innkreve nærmere bestemte krav. Tolletaten kan ikke utøve myndighet etter skattebetalingsloven kapittel 14 om tvangsfullbyrdelse og sikkerhetsstillelse, jf. skattebetalingsloven § 2-1 andre ledd. Tolletaten er innkrevingsmyndighet for omkostninger og gebyrer fastsatt med hjemmel i tollavgiftsloven og vareførselsloven, med unntak av overtredelsesgebyr etter tollavgiftsloven § 12-2 og vareførselsloven § 12-2, jf. skattebetalingsforskriften § 2-1.

SI-loven § 1 første ledd første punktum slår fast at det er Statens innkrevingsssentral som innkrever de kravene den er pålagt å innkreve i lov eller av departementet. Etter § 1 første ledd andre punktum kan departementet i forskrift bestemme at skattekontoret skal utøve myndighet etter loven.

Det følger av bidragsinnkrevingsloven § 4 første ledd første punktum at innkrevingen etter loven foretas av Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Første ledd andre punk-

tum bestemmer at Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er underlagt Skattedirektoratet. Videre følger det av andre ledd at departementet kan bestemme at innkreving skal skje gjennom en særskilt bidragsfogd dersom en av partene bor i utlandet.

Verken skattekontoret, Statens innkrevingsssentral eller Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er egne organisatoriske enheter, men den kompetansen som skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven legger til disse myndighetene, utøves av Skatteetaten. Etter dagens organisering av Skatteetaten er det som hovedregel divisjon innkreving som utøver denne myndigheten på innkrevingsområdet.

5.7.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet ble det foreslått å legge kompetansen etter innkrevingsloven til Innkrevingsmyndigheten. Dette gjelder både kompetansen til å ivareta kreditorrollen, og til å utøve særnamsmyndighet. På den måten blir det fastsatt hvem som har kompetanse etter loven, og det etableres et tydelig skille til annen myndighet som Skatteetaten utøver, herunder fastsettingsmyndigheten, uten at det legges unødvendige bånd på organiseringen av oppgaveløsningen.

Departementet så i høringsnotatet ikke grunn til å videreføre forskriftshjemlene om at Statens innkrevingsssentral skal utøve myndighet som er lagt til skattekontoret, og at skattekontoret skal utøve myndighet som er lagt til Statens innkrevingsssentral, i skattebetalingsloven § 2-1 og SI-loven § 1. Det ble også foreslått å oppheve forskriftshjemmelen i bidragsinnkrevingsloven § 4 om at departementet kan bestemme at innkreving skal skje gjennom en særskilt bidragsfogd dersom en av partene bor i utlandet.

Departementet foreslo videre endringer i skattebetalingsloven § 2-1 andre ledd, som bestemmer at departementet i forskrift kan bestemme at Tolletaten gis myndighet til å innkreve nærmere bestemte krav, som følge av at skattebetalingsloven §§ 14-1 til 14-6 ble foreslått opphevet.

5.7.3 Høringsinstansenes merknader

Noen av høringsinstansene mener det bør inntas en nærmere definisjon av og angivelse av hvem som er «Innkrevingsmyndigheten». *Regnskap Norge* gir uttrykk for at det savnes en nærmere definisjon av begrepet Innkrevingsmyndighet, og anfører at det kan være uklart for brukerne hva

som ligger i dette begrepet, hvilke offentlige myndigheter dette omfatter, og hvilke avgrensninger som gjelder.

Også *Skattedirektoratet* og *KS – kommunesektorens organisasjon* mener at det bør tas inn en nærmere definisjon i loven, og *Skattedirektoratet* anfører at det vil være hensiktsmessig at det fremgår av lovteksten at kompetansen ligger til en myndighet som er en del av Skatteetaten.

Arbeids- og velferdsdirektoratet er kritisk til forslaget om å fjerne adgangen i bidragsinnkrevsingsloven § 4 til å bestemme ved forskrift at en særskilt bidragsfogd skal foreta innkrevingen hvis en av partene bor i utlandet. Direktoratet anfører at selv om denne forskriftshjemmelen ikke er i bruk per i dag, er det fornuftig å beholde den fleksibiliteten denne forskriftsadgangen gir.

Tolletaten støtter den foreslåtte endringen i skattebetalingsloven § 2-1 andre ledd.

5.7.4 Vurderinger og forslag

Det er behov for et fellesbegrep for den myndigheten som utøves etter innkrevsingsloven. Departementet legger til grunn at Skatteetaten vil fastsette hvilken administrativ enhet i etaten som skal utøve myndigheten etter innkrevsingsloven. En mulighet er derfor å legge kompetansen i de ulike bestemmelsene i innkrevsingsloven direkte til Skatteetaten, uten å knytte det til et eget begrep. Etter departementets syn er dette likevel ikke en tilfredsstillende løsning. Skatteetaten utøver flere ulike typer myndighet, når den utfører ulike lovpålagte oppgaver. Dersom kompetansen legges til Skatteetaten som sådan, kan det bli tvil om hvilken myndighet som utøves. Etter departementets vurdering bør det komme klart frem at det er innkrevsingsmyndighet etaten utøver når den treffer vedtak på innkrevsingsområdet.

Departementet opprettholder derfor høringsforslaget om å bruke begrepet «Innkrevsingsmyndigheten» i kompetansebestemmelsene i innkrevsingsloven. Dette gjelder både kompetansen til å ivareta rollen som kreditor, og til å utøve særnamsmyndighet. På den måten etableres det et tydelig skille til utøvelse av annen myndighet i Skatteetaten, herunder fastsettingsmyndigheten. Det foreslås at reguleringen tas inn i § 2 om lovens virkeområde.

Det følger av den ordinære instruksjonsmyndigheten i statsforvaltningen at *Skattedirektoratet* vil kunne fastsette hvilket underordnet organ som skal utøve myndigheten som legges til Innkrevsingsmyndigheten i loven. Direktoratet vil også kunne instruere underordnede organer om hvor-

dan myndigheten etter innkrevsingsloven skal utøves, på samme måte som direktoratet kan instruere om utøvelsen av den myndigheten som skatteforvaltningsloven legger til skattekontoret. Instruksjonsmyndigheten omfatter både generelle forhold og enkeltsaker.

Klager i saker der etaten treffer avgjørelse som Innkrevsingsmyndigheten vil dels behandles av tingretten, og dels av overordnet forvaltningsorgan etter reglene i forvaltningsloven §§ 28 til 34. Ved klage etter forvaltningsloven er det avgjørende at klageordningen sikrer en reell to-instansbehandling av saken. Slik Skatteetaten er organisert, vil *Skattedirektoratet* være overordnet forvaltningsorgan når vedtakskompetansen som legges til Innkrevsingsmyndigheten, utøves av en underliggende enhet i Skatteetaten.

Arbeids- og velferdsdirektoratet går imot forslaget om å oppheve hjemmelen i bidragsinnkrevsingsloven § 4 andre ledd for å bestemme at innkreving skal skje gjennom en særskilt bidragsfogd dersom en av partene bor i utlandet. Det er ikke gitt forskrifter i medhold av bestemmelsen, og så langt departementet kjenner til, er bestemmelsen ikke i bruk. Dette indikerer at behovet for bestemmelsen er lite. Departementet fastholder derfor forslaget om å oppheve bestemmelsen.

Departementet viser til forslag til innkrevsingsloven § 2 og til forslag til endringer i skattebetalingsloven § 2-1 og til å oppheve bidragsinnkrevsingsloven § 4 andre ledd.

5.8 Utøvelse av kreditorrollen

5.8.1 Gjeldende rett

Skattebetalingsloven, bidragsinnkrevsingsloven og SI-loven har ingen generell regulering av kompetansen dagens innkrevsingsmyndigheter i Skatteetaten har til å opptre som kreditor. Det er likevel en forutsetning for den funksjonen som utøves i medhold av disse lovene, at den også omfatter kompetanse til å opptre som kreditor for kravene. Det er også gitt enkelte regler som regulerer kreditoroppgaver, for eksempel om betalingsutsettelse og ettergivelse i skattebetalingsloven kapittel 15, SI-loven § 8 og bidragsinnkrevsingsloven § 10, og om motregning i skattebetalingsloven kapittel 13, SI-loven § 4 og bidragsinnkrevsingsloven § 14.

Selv om det i dag ikke gjelder noen generell regel for kompetansen til å opptre som kreditor, må det legges til grunn at det er Skatteetaten, ikke oppdragsgiverne, som beslutter hvordan den operative innkrevingen skal utføres og hvilke innkre-

vingstiltak som etaten skal iverksette. For krav som kreves inn av Statens innkrevingsentral, er kompetansen til å utøve posisjonen som kreditor også regulert i innkrevingsavtaler med oppdragsgiverne.

5.8.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet foreslo departementet å fastsette uttrykkelig i innkrevingsloven at Innkrevingsmyndigheten som hovedregel har kompetanse til å utøve kreditorposisjonen fullt ut for de kravene den innkrever.

Departementet ga samtidig uttrykk for at det overfor enkelte oppdragsgivere kan være behov for unntak. Departementet fant det hensiktsmessig å regulere eventuelle unntak i forskrift, og foreslo at det i særlige tilfeller kan fastsettes i forskrift at Innkrevingsmyndigheten ikke skal benytte enkelte kredittiltak for utvalgte kravstyper, eller at dette først skal gjøres etter kontakt med oppdragsgiver.

5.8.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet er positive til at Innkrevingsmyndighetens kreditorrolle er definert i lovforslaget. For de krav Skatteetaten i dag krever inn, utøves en vid kreditormyndighet ved blant annet konkurs, bobehandling, gjeldsordning, rekonstruksjon, arrest og erstatningssøksmål. Det er viktig at det ikke legges begrensninger for denne rollen, da etaten er avhengig av autonomi for å kunne ivareta Statens kreditorrolle for hele kravsporteføljen. I motsatt fall øker risikoen for forskjellsbehandling og en mindre effektiv innkreving.

Skattedirektoratet ber også departementet avklare rekkevidden av Innkrevingsmyndighetens kompetanse til å ettergi krav den har til innkreving, der adgangen til å ettergi er hjemlet i annet regelverk, for eksempel i forbindelse med gjeldsordning etter gjeldsordningsloven eller rekonstruksjonsloven.

Husbanken peker på at etter høringsnotatet kan departementet i forskrift fastsette begrensninger for utøvelsen av kreditorrollen, og at dette vil være særlig relevant for misligholdte krav på Husbankens løpende og avtalepantesikrede lån. Også *Lånekassen* er positiv til denne forskriftshjemmel.

Helfo trekker frem at det er viktig for Helfo at det er kommunikasjon i enkeltsaker, samt at det ikke iverksettes enkelte tiltak før de er godkjent av Helfo, for eksempel at det ikke startes realise-

ring av pant ved tvangssalg, før en eventuell klage er ferdigbehandlet.

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) gir uttrykk for at det ikke fremgår klart av høringsnotatet hvilke konsekvenser forslaget vil ha for barnebidragssaker, og legger til grunn at bidragsmottakeren fortsatt vil være kreditor for private bidragskrav.

5.8.4 Vurderinger og forslag

Etter departementets vurdering bør det komme tydelig frem i innkrevingsloven at Innkrevingsmyndigheten som hovedregel har kompetanse til å utøve kreditorposisjonen fullt ut for de kravene den innkrever. Dette vil bidra til en effektiv og samordnet innkreving. Det er Innkrevingsmyndigheten som er best i stand til å gjøre en helhetlig og upartisk vurdering av hvilke tiltak som er hensiktsmessige i den konkrete saken. At Innkrevingsmyndigheten utøver kreditorrollen, vil bidra til likebehandling på tvers av kravstyper, og til mer helhetlig behandling av skyldnere med flere ulike krav mot seg. En regulering som gjør Innkrevingsmyndighetens kreditorkompetanse tydelig, gjør også regelverket lettere å forholde seg til for skyldnere, kravseiere og tredjeparter. Departementet foreslår derfor å lovfeste at Innkrevingsmyndigheten ivaretar kreditorrollen for kravene som omfattes av loven.

I kraft av å utøve kreditorrollen med hjemmel i innkrevingsloven § 3 første ledd, vil Innkrevingsmyndigheten ha kompetansen til å ta de beslutningene som etter alminnelig privatrett tilligger en kreditor, samt de rettigheter som følger av kreditorposisjonen hjemlet i annet regelverk.

Selv om Innkrevingsmyndigheten som hovedregel bør utøve kreditorposisjonen fullt ut, ser departementet at det overfor enkelte oppdragsgivere kan være behov for unntak. Det vil blant annet være behov for særlig regulering av forholdet til Husbanken og Lånekassen. Disse oppdragene har en egen karakter fordi Innkrevingsmyndigheten her krever inn misligholdte terminer knyttet til et løpende lån som i utgangspunktet forvaltes og innkreves av oppdragsgiver selv. Videre vil Husbankens krav som regel også være sikret ved avtalepant i bolig, og slike pant bør som et utgangspunkt ikke realiseres uten Husbankens medvirkning.

I forslag til innkrevingsloven §§ 18 til 20 er det foreslått bestemmelser om ettergivelse av krav, se omtale i kapittel 11. I gjeldsordningsloven, rekonstruksjonsloven og konkursloven er det gitt bestemmelser om frivillige gjeldsordninger som

også innebærer ettergivelse av krav. Skatteetaten ber i sin høringsuttalelse at det gjøres klart at det vil være Innkrevingsmyndigheten som treffer beslutninger som tilligger en kreditor etter annet regelverk enn innkrevingsloven. Etter den foreslåtte hovedregelen om utøvelse av partsstillingen i innkrevingsloven § 36 første ledd, vil det være Innkrevingsmyndigheten som treffer beslutninger som tilligger en kreditor som part etter disse lovene. Det er derfor Innkrevingsmyndigheten som godtar forslag til frivillig gjeldsordning etter gjeldsordningsloven § 4-12 for de kravene Innkrevingsmyndigheten krever inn, dersom det ikke er bestemt noe annet i en enkeltsak eller i forskrift. Tilsvarende gjelder utøvelse av kreditorrollen ved frivillig rekonstruksjon, jf. rekonstruksjonsloven § 29, og frivillig gjeldsordning i konkurs, jf. konkursloven kapittel V. Utøvelse av partsstillingen i slike saker vil likevel være begrenset av reglene om ettergivelse av krav i forslag til innkrevingsloven §§ 18 til 20.

Eventuelle unntak og begrensninger i Innkrevingsmyndighetens utøvelse av rollen som kreditor bør reguleres i forskrift. Departementet foreslår derfor at det kan fastsettes i forskrift at Innkrevingsmyndigheten i visse tilfeller ikke skal benytte enkelte kreditoriltak, eller at dette først skal gjøres etter kontakt med oppdragsgiver. Det er for eksempel behov for å fastsette begrensninger i Innkrevingsmyndighetens adgang til å ettergi krav etter innkrevingsloven §§ 18 til 20, se punkt 11.5. I høringsnotatet ble det foreslått egne forskriftshjemler i de aktuelle bestemmelsene. Etter departementets syn er det mer hensiktsmessig at dette reguleres som en begrensning i utøvelsen av kreditorrollen.

Departementet vil også påpeke at det i enkeltsaker kan være behov for dialog mellom Innkrevingsmyndigheten og oppdragsgiver, uavhengig av hvilke unntak som er fastsatt i forskriften.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 3 første og andre ledd.

6 Saksbehandling

6.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår i punkt 6.2 at forvaltningsloven som utgangspunkt skal gjelde for Innkrevingssentralens virksomhet. En del av Innkrevingssentralens virksomhet vil være på områder hvor tvangsfullbyrdsloven gjelder. I disse tilfellene foreslår departementet at enkelte bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven skal gå foran tilsvarende bestemmelser i forvaltningsloven.

I punkt 6.3 foreslås det en taushetspliktbestemmelse i innkrevingssloven lignende den som gjelder for skatte- og avgiftskrav. Det innebærer noe strengere taushetsplikt for enkelte krav sammenlignet med gjeldende rett. I punkt 6.4 foreslås det en egen regel om bruk av fullmektig, tilsvarende regelen om fullmektig i skatteforvaltningsloven. Departementet foreslår i punkt 6.5 også egen bestemmelse om sakskostnader i loven. Departementet foreslår videre i punkt 6.6 at inkassoloven ikke skal gjelde for Innkrevingssentralens virksomhet.

6.2 Forholdet til forvaltningsloven og tvangsfullbyrdsloven

6.2.1 Gjeldende rett

Forholdet til forvaltningsloven og tvangsfullbyrdsloven er i dag ulikt regulert i skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingssloven. Det følger av skattebetalingsloven § 3-1 at forvaltningsloven gjelder med de særlige bestemmelsene som er gitt i skattebetalingsloven. Etter skattebetalingsloven § 14-2 første punktum gjelder tvangsfullbyrdsloven så langt den passer når skattekontoret gjennomfører utleggsforretninger. Saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdsloven § 5-1 til § 5-5 og reglene om begjæring av utlegg i § 7-1 til § 7-8 gjelder ikke, jf. skattebetalingsloven § 14-2 andre punktum. Forvaltningsloven gjelder ikke når skattekontoret gjennomfører utleggsforretninger, jf. forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b.

Etter SI-loven § 2 første ledd gjelder forvaltningsloven for Statens innkrevingssentral med mindre annet er bestemt. Den utenrettslige innkrevingen reguleres av SI-loven, jf. § 1 andre ledd. Statens innkrevingssentralens kompetanse til å drive tvangsfullbyrdelse reguleres av tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II. Tvangsfullbyrdsloven §§ 5-1 til 5-5 og §§ 7-3 til 7-8 gjelder ikke for Statens innkrevingssentral, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-14 tredje ledd. Departementet legger til grunn at de øvrige saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdsloven gjelder for Statens innkrevingssentral når denne utøver myndighet etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II, jf. motsetningsvis tvangsfullbyrdsloven § 2-14 tredje ledd, se også Prop. 127 L (2011–2012) s. 35–36. Forvaltningsloven gjelder ikke når Statens innkrevingssentral sørger for tvangsfullbyrdelse, jf. forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b.

Bidragsinnkrevingssloven regulerer ikke forholdet til forvaltningsloven, med unntak av § 24 første ledd, som bestemmer at enkeltvedtak fattet av Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan påklages etter reglene i forvaltningsloven kapittel IV. Departementet legger til grunn at forvaltningsloven kommer til anvendelse for Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, jf. forvaltningsloven § 1. Forholdet til tvangsfullbyrdsloven er ikke regulert generelt i bidragsinnkrevingssloven, men vises til mer sporadisk i §§ 2, 12, 13, 16, 22, 23 og 33. Departementet legger til grunn at forvaltningsloven ikke gjelder når Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav driver innkreving som reguleres av tvangsfullbyrdsloven, jf. forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b.

6.2.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Etter gjeldende rett er det et todelt spor for hvilke saksbehandlingsregler som gjelder for innkrevingssentralene i Skatteetaten. Når de driver utenrettslig innkreving, gjelder forvaltningsloven. Samtidig treffer de avgjørelser som ikke er å regne som enkeltvedtak i forvaltningslovens for-

stand. Når innkrevingsmyndighetene tar utlegg, gjelder saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdsloven.

I høringsnotatet ga departementet uttrykk for at de samme saksbehandlingsreglene i størst mulig grad bør gjelde uavhengig av hvilke tiltak Innkrevingsmyndigheten iverksetter, og uavhengig av hvilket krav som er til innkreving. For å oppnå dette vurderte departementet to ulike løsninger. Det første alternativet er at saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven gjelder som et utgangspunkt for Innkrevingsmyndigheten. Det andre alternativet er at saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdsloven gjelder som et utgangspunkt for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet ga videre uttrykk for at det er lite hensiktsmessig at tvangsfullbyrdslovens saksbehandlingsregler skal gjelde generelt for Innkrevingsmyndigheten. Tvangsfullbyrdsloven er tilpasset trepartsforholdet mellom saksøker, saksøkte og alminnelig namsmann, og bærer preg av å være en særprosesslov. Innkrevingsmyndigheten vil derimot være en forvaltningsmyndighet som i hovedsak skal kreve inn offentlige krav, og som har behov for andre saksbehandlingsregler. Innkrevingsmyndighetens virksomhet omfatter også andre tiltak enn utøvelse av namsmyndighet, som beslutninger om renter, betalingsavtale, ettergivelse, motregning og avregning, samt en generell utøvelse av rollen som kreditor. Samlet sett vil Innkrevingsmyndighetens virksomhet i større grad bære preg av alminnelig offentlig myndighetsutøvelse. Forvaltningsloven som det generelle regelverket for saksbehandling i offentlig forvaltning, er godt innarbeidet, og sentrale begreper mv. er avklart i praksis. Det bør være et felles regelverk for saksbehandling i offentlig forvaltning, så fremt ikke særlige hensyn på et område tilsier avvikende løsninger. Departementet foreslo derfor at forvaltningsloven som utgangspunkt skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens saksbehandling.

På enkelte områder er det likevel behov for særregler. I tillegg bør deler av tvangsfullbyrdsloven gjelde ved Innkrevingsmyndighetens tvangsinnkreving. Departementet foreslo en positiv og uttømmende regulering av hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Det følger av forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b at forvaltningsloven ikke gjelder i saker et forvaltningsorgan behandler eller avgjør etter tvangsfullbyrdsloven. For å unngå et todelt spor for alminnelige saksbehandlingsregler, ble det foreslått regulert i innkrevingsloven at forvalt-

ningsloven gjelder for Innkrevingsmyndighetens virksomhet etter loven. Bestemmelsen var tenkt å gå foran regelen i forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b. Det innebærer at forvaltningsloven som utgangspunkt også ville gjelde for Innkrevingsmyndighetens tvangsinnkreving. For å unngå regelverkskonflikter, foreslo departementet å regulere uttømmende hvilke regler i forvaltningsloven som ikke skulle gjelde.

Ved klage på Innkrevingsmyndighetens beslutning om motregning, avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav, ble det foreslått at tingretten skal være klageinstans og at klageordningen skal følge reglene i tvangsfullbyrdsloven. For å unngå tvil om hvilke klageregler som gjelder, foreslo departementet at forvaltningslovens klageregler ikke skulle gjelde for slike beslutninger, og ved gjennomføring av utleggstrekk.

Adgangen til å omgjøre et vedtak uten klage etter forvaltningsloven § 35 andre til fjerde ledd har tett sammenheng med klagereglerne. Blant annet er det klageinstansen som i visse tilfeller har adgang til å omgjøre et vedtak til ugunst for noen vedtaket retter seg mot. Departementet ga i høringen uttrykk for at det ikke er hensiktsmessig at overordnet forvaltningsorgan har adgang til å omgjøre en beslutning der tingretten er klageinstans. Det ble derfor foreslått at forvaltningsloven § 35 andre til fjerde ledd ikke skal gjelde for beslutninger om motregning, avregning, utlegg, tvangsdekning i enkle pengekrav og trekkansvar. Det ble ikke foreslått unntak fra bestemmelsen i forvaltningsloven § 35 om at et forvaltningsorgan kan omgjøre sitt eget vedtak.

Høringsinstansene hadde ingen merknader til forslaget om at forvaltningsloven generelt skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

6.2.3 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget i høringsnotatet om at forvaltningsloven som utgangspunkt skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens virksomhet. Departementet viser til begrunnelsen i høringsnotatet.

En del av Innkrevingsmyndighetens virksomhet er også innenfor tvangsfullbyrdslovens virkeområde. Det gjelder særlig i saker om utlegg og tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Departementet fastholder derfor forslaget om at tvangsfullbyrdslovens regler skal gå foran forvaltningsloven på disse saksområdene. Dette er beskrevet nærmere i punkt 15.2.

I høringsnotatet ble det foreslått å angi uttømmende hvilke bestemmelser i forvaltningsloven som ikke skulle gjelde i konkrete tilfeller, samtidig som det i de enkelte bestemmelser ble vist til at reglene i tvangsfullbyrdsloven gjelder. Hensikten med denne reguleringssteknikken var å gjøre det tydelig hvilke saksbehandlingsregler som gjelder. Med en slik løsning er det en risiko for at det vil oppstå områder hvor tvangsfullbyrdslovens regler ikke er helt dekkende. Når forvaltningslovens regler uttrykkelig ikke gjelder, kan det være uklart hvilke saksbehandlingsregler som skal brukes. Departementet har etter en ny vurdering valgt å gå bort fra denne løsningen. Av pedagogiske årsaker foreslår departementet at det skal følge av loven at forvaltningsloven gjelder med de unntak som følger av loven, jf. forvaltningsloven § 1. Departementet foreslår imidlertid ikke å angi uttømmende hvilke bestemmelser i forvaltningsloven som ikke skal gjelde på områder hvor tvangsfullbyrdslovens bestemmelser skal gå foran. Det er likevel behov for å gjøre konkrete unntak fra forvaltningsloven enkelte steder. Departementet foreslår at unntak skal følge direkte av de bestemmelsene det gjelder. Dette vil bli omtalt i de enkelte kapitler.

Departementet fastholder forslaget om at tingretten skal være klageinstans i enkelte sakstyper. I disse tilfellene skal klagen som utgangspunkt behandles etter tvangsfullbyrdslovens regler, se punkt 12.6.4.3, 13.4 og 15.2. Departementet fastholder også forslaget om at overordnet forvaltningsorgan ikke skal kunne omgjøre tingrettens beslutning. Dersom saker behandles etter tvangsfullbyrdslovens klageregler, skal også lovens regler om omgjøring gjelde tilsvarende, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-15.

Departementet viser til forslag til innkrevsloven § 4 første ledd.

6.3 Taushetsplikt

6.3.1 Gjeldende rett

For innkrevsmyndighetene i Skatteetaten er taushetsplikten regulert i skattebetalingsloven, SI-loven, bidragsinnkrevsloven og tvangsfullbyrdsloven.

Det følger av skattebetalingsloven § 3-2 første ledd at reglene om taushetsplikt som gjelder ved fastsetting av kravet, også gjelder ved innkreving av kravet. Reglene om taushetsplikt i skatteforvaltningsloven kapittel 3 og tollavgiftsloven § 8-1 gjelder derfor for skattekontoret etter skattebetalingsloven.

Etter SI-loven § 2 første ledd gjelder forvaltningsloven for Statens innkrevsentral med mindre annet følger av eller i medhold av lov. Statens innkrevsentralens kompetanse til å beslutte utlegg og gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav, følger av tvangsfullbyrdsloven § 2-14 første og andre ledd. Med enkelte unntak gjelder reglene i tvangsfullbyrdsloven for Statens innkrevsentral ved utøvelse av kompetansen etter tvangsfullbyrdsloven § 2-14. Reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven gjelder derfor når Statens innkrevsentral ikke utøver kompetanse etter tvangsfullbyrdsloven § 2-14. Når Statens innkrevsentral utøver kompetanse etter denne bestemmelsen, gjelder reglene om taushetsplikt i tvangsfullbyrdsloven § 2-6.

Hvilke opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven, følger av hovedregelen i § 13. Etter § 13 første ledd bokstav a er noens personlige forhold underlagt taushetsplikt. Som personlige forhold regnes som regel private opplysninger som det er vanlig å ville holde for seg selv. Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger rører et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige, jf. forvaltningsloven § 13 andre ledd.

I vurderingen av hva som er å anse som personlige forhold skal det ifølge Justisdepartementets veileder til offentleglova side 79 legges vekt på:

«om opplysningane – åleine eller saman med andre tilgjengelege opplysningar – kan skade eller utlevere ein person, om opplysningane er gitt i trumål, og om utlevering kan skade tilliten til forvaltninga, slik at det blir vanskeleg å hente inn naudsynte opplysningar i framtidige saker. Vidare må ein leggje vekt på kva interesse ålmenta har i å gjere seg kjent med opplysningane».

Departementet viser til punkt 7.5 for en nærmere gjennomgang av unntakene fra reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven.

Tvangsfullbyrdsloven § 2-6 gjelder som nevnt når Statens innkrevsentral utøver særnamskompetanse. Bestemmelsen viser til domstolloven § 63 a, der det etter første ledd følger at opplysninger om noens personlige forhold, tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår, er

underlagt taushetsplikt. Ordlyden tilsvarende forvaltningsloven § 13 første ledd. Departementet legger til grunn at taushetsplikten etter domstolloven i hovedsak tilsvarende taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 når det gjelder hvilke opplysninger som omfattes.

Etter domstolloven § 63 a andre ledd gjelder forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og § 13 g tilsvarende. Også adgangen til å gjøre unntak fra taushetsplikten etter domstolloven tilsvarende derfor i hovedsak unntaksadgangen etter forvaltningsloven.

For Innkrevingscentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav gjelder reglene om taushetsplikt i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7, jf. bidragsinnkrevingsloven § 22 a. Arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 første ledd første punktum viser til forvaltningsloven § 13. Av § 7 første ledd andre punktum følger det at taushetsplikten også gjelder fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bosted og arbeidssted.

Unntakene fra taushetsplikten i forvaltningsloven §§ 13 a til 13 e og § 13 g gjelder også tilsvarende etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 første ledd første punktum. Det kan imidlertid bare gis opplysninger til andre forvaltningsorganer i medhold av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 når det er nødvendig for å fremme Arbeids- og velferdsetatens oppgaver, eller for å hindre at noen urettmessig får utbetalt offentlige midler eller unndrar midler fra innbetaling til det offentlige, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 tredje ledd. Videre følger det av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 andre ledd at opplysninger om en person kan brukes ved formidling av arbeid eller ved gjennomføring av arbeidsmarkedstiltak. Det følger av fjerde ledd at taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at nødvendige opplysninger gis til Innkrevingscentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i tilknytning til krav som den krever inn på vegne av Arbeids- og velferdsetaten. Det kan i forskrift gis regler om hvordan opplysningene skal gis.

6.3.2 Høringsnotatets forslag

Gjennomgangen av gjeldende rett viser at det i dag gjelder ulike regler for taushetsplikt for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Etter gjeldende rett er reglene også til dels avhengig av hvilket innkrevingstiltak som gjennomføres. Departementet ga i høringen uttrykk for at dette er uheldig. Departementet vurderte flere ulike løsninger for å gi like regler om taushetsplikt.

Taushetsplikt kan reguleres ved å vise til reglene i forvaltningsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven. Taushetsplikten kan reguleres ved en henvisning til de reglene som gjelder for taushetsplikt ved fastsetting av kravet, eller innkrevingsloven kan ha egne regler om taushetsplikt. Det kan også tenkes en kombinasjon av disse løsningene.

En henvisning til reglene om taushetsplikt i fastsettingsregelverket for det aktuelle kravet, sikrer at reglene for taushetsplikt ved innkrevingen av et krav tilsvarende reglene som gjelder når kravet fastsettes. På den måten kan ikke opplysninger som er underlagt taushetsplikt under fastsettingen gis ut, selv om kravet går til innkreving. Innkrevingsmyndigheten vil etter forslaget ha en svært bred kravsportefølge. Dersom Innkrevingsmyndighetens taushetsplikt avhenger av taushetsplikten som gjelder ved fastsettingen av kravet, må den forholde seg til flere ulike regelsett for taushetsplikt. Dette er ressurskrevende og lite digitaliseringsvennlig. Det ble derfor ikke foreslått en henvisning til taushetspliktsreglene i fastsettingsregelverket.

Etter skatteforvaltningsloven § 3-1 første ledd første punktum er «noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold» underlagt taushetsplikt. Formuleringen «personlige forhold» går igjen i både forvaltningsloven og skatteforvaltningsloven. Departementet la til grunn at innholdet i taushetsplikten når det gjelder noens personlige forhold i hovedsak er det samme etter de to lovene. For andre opplysninger enn opplysninger om noens personlige forhold, er lovteksten i de to lovene ulik. I skatteforvaltningslovens forarbeider legges det til grunn at reglene om taushetsplikt på flere områder er strengere enn forvaltningslovens regler. Innkrevingsmyndigheten kan ha behov for opplysninger om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske og bedriftsmessige forhold som er innhentet i forbindelse med fastsettingen av skatte- og avgiftskrav. I høringsnotatet ble det trukket frem at det er viktig at reglene ikke åpner for at opplysninger som er underlagt taushetsplikt ved fastsetting av kravet, kan gis ut dersom kravet går til innkreving. En slik regulering kan undergrave de hensyn som ligger til grunn for reglene om taushetsplikt i fastsettingsregelverket, og kan svekke viljen til å gi korrekte opplysninger til fastsettingsmyndigheten. Dette gjelder særlig når innkrevingen skjer i samme etat som fastsettingen. Departementet ga derfor uttrykk for at opplysninger om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige og personlige forhold bør

være underlagt taushetsplikt også ved innkrevingen.

Departementet foreslo at Innkrevingsmyndigheten som hovedregel skal ha samme taushetsplikt som skattemyndighetene, slik den er regulert i skatteforvaltningsloven § 3-1 første ledd. Forvaltningsloven §§ 13 til 13 e vil gjelde som utfyllende bestemmelser, jf. forvaltningsloven § 13 f. Forslaget innebærer blant annet at det at en skyldner har en sak for Innkrevingsmyndigheten er underlagt taushetsplikt. Reglene skal gjelde for hele kravsporteføljen og hele virksomheten til Innkrevingsmyndigheten.

6.3.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet er positive til egen hjemmel for taushetsplikt for Innkrevingsmyndigheten som er utformet likt som skatteforvaltningsloven § 3-1.

Politidirektoratet slutter seg til et innspill fra Oslo politidistrikt, som påpeker at det etter forslaget vil være ulike regler om taushetsplikt for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann. Disse har så likeartet virksomhet at det er vanskelig å se god grunn til at taushetsplikten skal reguleres forskjellig. De viser også til at Innkrevingsmyndigheten har en rolle i gjennomføringen av utleggstrekk besluttet av alminnelig namsmann, noe som kan lede til at samme opplysninger i samme saksforhold utløser taushetsplikt for ansatte i den ene etaten, men ikke den andre.

6.3.4 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget i høringsnotatet om at det bør være en egen taushetspliktbestemmelse i innkrevingsloven som skal gjelde generelt for Innkrevingsmyndighetens virksomhet. Departementet viser til begrunnelsen gitt i høringsnotatet.

Taushetsplikten vil tilsvare den som gjelder for skatte- og avgiftskrav etter skatteforvaltningsloven. Det innebærer at taushetsplikten også gjelder noens økonomiske forhold, herunder formues- og inntektsforhold. Departementet påpeker at de fleste krav Innkrevingsmyndigheten vil behandle også ville vært taushetsbelagt etter gjeldende rett. En endring av taushetsplikten vil derfor ha liten praktisk betydning for offentlighetens innsynsrett.

Politidirektoratet og Oslo politidistrikt mener det er uheldig at samme typer saker vil være underlagt forskjellige regler om taushetsplikt avhengig av om det er Innkrevingsmyndigheten eller alminnelig namsmann som behandler saken.

Departementet er enig i at det er hensyn som taler for samme taushetsplikt i utleggstrekk saker, hvor både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten har en rolle. Dette ville imidlertid medført at Innkrevingsmyndigheten får ulik taushetsplikt for ulike saker, eller at det blir ulik taushetsplikt ved forvaltningen og innkrevingen av skatter og avgifter. Forskjellig taushetsplikt avhengig av kravstype eller sakstype vil gjøre saksbehandlingen vesentlig mer komplisert for Innkrevingsmyndigheten, som da må vurdere hvilke regler om taushetsplikt som gjelder for hver sak. Det vil også stille større krav til de tekniske systemene. Departementet mener at hensynet til effektiv saksbehandling veier tyngst. Se punkt 7.5, 7.6 og 27.5 for beskrivelse av reglene om informasjonsflyt mellom Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 9.

6.4 Rett til å bruke fullmektig

6.4.1 Gjeldende rett

Etter forvaltningsloven § 12 har en part rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig på alle trinn av saksbehandlingen. Utgangspunktet er at enhver myndig person eller en organisasjon som vedkommende er medlem av, kan opptre som fullmektig. Bestemmelsen åpner likevel for at forvaltningsorganet i enkelte tilfeller kan tilbakevise den som ikke har rett til å yte rettshjelp etter domstoloven § 218.

Det følger av tvangsfullbyrdsloven § 5-1 andre ledd første punktum at tvisteloven kapittel 3 gjelder tilsvarende for prosessfullmektig etter tvangsfullbyrdsloven. Etter tvisteloven § 3-3 kan advokater være prosessfullmektig. Det samme gjelder autorisert advokatfullmektig med mindre annet følger av domstoloven § 223. Videre kan en av partens nærmeste opptre som prosessfullmektig, med mindre retten tilbakeviser vedkommende som uskikket. Retten kan også tilate at en annen skikket myndig person opptre som prosessfullmektig. Personer som driver ervervsmessig eller stadig rettshjelpvirksomhet, kan bare være prosessfullmektig hvis de oppfyller vilkårene i domstoloven § 218. Utenlandsk advokat kan være prosessfullmektig når retten etter sakens art og forholdene ellers finner det ubetenkelig. Etter tvisteloven er det ikke adgang for organisasjoner til å opptre som prosessfullmektig.

Tvisteloven § 3-3 gjelder som utgangspunkt også for saker om tvangsfullbyrdelse for tingret-

ten, jf. tvangsfullbyrdsloven § 6-1 første ledd. Tvangsfullbyrdsloven § 6-2 supplerer tvisteloven § 3-3. Etter § 6-2 kan inkassobevillingshaver hos en inkassator være prosessfullmektig etter samme regler som advokater under tvangsfullbyrdelse i inkassooppdrag som inkassatoren har for parten. Videre kan den som har rett til å drive rettshjelpsvirksomhet etter domstolloven § 218 andre ledd nr. 1 til 3, være prosessfullmektig under tvangsfullbyrdelse i rettshjelpsoppdrag som vedkommende har for parten.

Skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har ingen særskilte regler om skyldners adgang til å la seg representere av fullmektig.

6.4.2 Høringsnotatets forslag

Forvaltningsloven har i enkelte tilfeller mindre strenge regler for hvem som kan opptre som fullmektig sammenliknet med reglene i tvisteloven. Tingretten er klageinstans for en rekke av Innkrevingsmyndighetens avgjørelser. Når en sak behandles av tingretten, gjelder tvistelovens regler. Skyldneren risikerer derfor å måtte bytte fullmektig dersom en avgjørelse påklages og skal behandles av tingretten som klageinstans.

Departementet vurderte i høringsnotatet om regelverket bør stenge for at skyldneren benytter seg av en fullmektig for Innkrevingsmyndigheten som ikke kan være fullmektig ved klage til tingretten, men foreslo ikke dette. En slik begrensning i valg av fullmektig ville kunne gi ekstra kostnader eller økt ressursbruk for parten. Det er heller ikke unikt at en part må bytte fullmektig dersom en forvaltningssak bringes inn for domstolen.

6.4.3 Høringsinstansenes merknader

Politidirektoratet og Oslo politidistrikt viser til at tvangsfullbyrdsloven § 6-2 har særregler for hvem som kan være prosessfullmektig ved klage til tingretten. Etter bestemmelsen kan inkassobevillingshaver og rettshjelper opptre som fullmektig i enkelte sammenhenger. Det kan da oppstå tvil om hvilken regel som gjelder der Innkrevingsmyndighetens beslutninger i forbindelse med gjennomføring av utleggstrekket påklages. De mener det bør være samme regler for hvem som opptre som prosessfullmektig i slike situasjoner.

6.4.4 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder vurderingen i høringsnotatet om at en skyldner overfor Innkrevingsmyndigheten kan benytte seg av en fullmektig selv om denne ikke kan opptre som prosessfullmektig ved klage til tingretten.

I høringsnotatet var det foreslått at hvem som kan være fullmektig, skal reguleres av forvaltningsloven § 12. Etter denne bestemmelsen kan bare fysiske personer eller en organisasjon som parten er medlem av, brukes som fullmektig. Etter fornyet vurdering ser departementet at dette kravet kan begrense muligheten til å digitalisere saksbehandlingen og samhandlingen med brukerne. Det vil kunne være behov for at det åpnes for elektroniske fullmakter som gis til andre juridiske personer, for eksempel hvor Innkrevingsmyndigheten skal gi ut informasjon etter fullmakt fra den informasjonen gjelder. Skattemyndighetene gir i dag ut informasjon om blant annet skattepliktig inntekt til banker etter fullmakt fra en lånesøker, såkalt samtykkebasert lånesøknad. Etter departementets vurdering bør ikke fullmaktsreglene hindre utviklingen av denne typer tjenester. Departementet foreslår derfor en egen fullmaktsbestemmelse i innkrevingsloven utformet etter modell av skatteforvaltningsloven § 5-3. Denne gir rett til å bruke fullmektig, men begrenser ikke dette til fysiske personer og organisasjoner vedkommende er medlem av.

Etter forvaltningsloven § 12 tilkommer retten til å bruke fullmektig en «part», som i § 1 er definert som en «person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder». Etter skatteforvaltningsloven gjelder retten til å bruke fullmektig «[e]nhver som har rettigheter og plikter overfor skattemyndighetene». Departementet foreslår at tilsvarende skal gjelde etter fullmaktsbestemmelsen i innkrevingsloven. Departementet foreslår også at øvrige bestemmelser om fullmakt i Innkrevingsloven utformes tilsvarende skatteforvaltningsloven § 5-3. Det vil være en klar fordel for Skatteetaten når den skal utvikle arbeidsprosesser og IT-systemer at bestemmelsene om fullmakt er tilsvarende på tvers av virksomhetsområdene.

Departementet fastholder forslaget om at tvisteloven § 3-3 gjelder for hvem som kan opptre som prosessfullmektig ved klage til tingretten. Videre er departementet enig med Politidirektoratet og Oslo politidistrikt i at det bør være samme regler for hvem som kan opptre som fullmektig i saker for tingretten etter innkrevingsloven og tvangsfullbyrdsloven. Departementet foreslår der-

for at tvangsfullbyrdelsesloven § 6-2 skal supplere tvisteloven § 3-3.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 5.

6.5 Sakskostnader

6.5.1 Gjeldende rett

Verken skattebetalingsloven, bidragsinnkrevingsloven eller SI-loven har egne regler om sakskostnader.

I saker hvor forvaltningsloven får anvendelse gjelder den generelle regelen om sakskostnader i forvaltningsloven § 36. Første ledd fastsetter at en part kan få dekket vesentlige og nødvendige kostnader når et enkeltvedtak blir endret til gunst for parten. Det gjelder likevel ikke dersom endringen skyldes partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll, eller dersom andre særlige forhold taler mot det. Retten gjelder uavhengig av om endringen skjer etter klagebehandling eller ved omgjøring uten klage. I vurderingen av om kostnadene var nødvendige, er det sentralt om det var forståelig at parten pådro seg kostnader og hva parten eller partsrepresentanten med rimelighet oppfattet som naturlige tiltak. Bestemmelsens andre ledd regulerer adgangen til å få dekket sakskostnader av motparten i saker som i det vesentlige er en tvist mellom parter.

Tvangsfullbyrdelsesloven har regler om sakskostnader i §§ 3-1 til 3-3. Reglene gjelder for skattekontoret og Statens innkrevingsentral, men ikke for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Dette følger motsetningsvis av henholdsvis skattebetalingsloven § 14-2, tvangsfullbyrdelsesloven § 2-14 tredje ledd, og bidragsinnkrevingsloven § 22 første ledd. Avgjørelse om sakskostnader etter § 3-2 og § 3-3 skal treffes av retten. Etter bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 er det saksøkte eller saksøker som pålegges kostnadsansvaret.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 3-1 regulerer saksøktes ansvar for saksøkerens kostnader ved namsmyndighetens behandling av saken, for eksempel for gebyr som påløper etter rettsgebyrloven. Saksøkeren kan kreve at saksøkte dekker kostnadene så langt saken og kostnadene har vært nødvendige, med enkelte unntak som følger av andre og tredje ledd.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 3-2 første ledd regulerer saksøkerens ansvar for saksøktes sakskostnader ved namsmyndighetens behandling av saken der saksøkte er fritatt kostnads-

ansvaret etter § 3-1. Saksøkeren kan i slike tilfeller pålegges ansvar for kostnadene «dersom saken ikke har vært nødvendig eller dersom saksøkeren unødig har vidløftiggjort saken». Tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3 første punktum regulerer ansvar for sakskostnader ved rettens behandling av tvister, klager etter lovens § 5-16 og ved rettsmidler mot tingrettens avgjørelser. Bestemmelsen fastsetter at retten skal ta stilling til sakskostnads spørsmålet etter reglene i tvisteloven kapittel 20.

Innkrevingsmyndighetene kan ellers vurdere krav om dekning av sakskostnader etter alminnelige erstatningsregler, hvor sakskostnadene kan betraktes som et tap som skyldes utgifter voldt ved en feil fra Innkrevingsmyndighetenes side.

6.5.2 Høringsnotatets forslag

Bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 har et begrenset anvendelsesområde. De retter seg også mot motparten, ikke forvaltningen, og åpner ikke for at innkrevingsmyndighetene selv kan tilkjenne sakskostnader. Bestemmelsene dekker derfor ikke behovet for å regulere sakskostnader på innkrevingsområdet.

Uten regulering må spørsmålet avgjøres på bakgrunn av alminnelige erstatningsregler. En særregel kan være bedre tilpasset behovet i saker for Innkrevingsmyndigheten, og enklere å praktisere. Departementet ga uttrykk for at det er en fordel for Innkrevingsmyndigheten at den har et klart lovgrunnlag for utbetalinger. Departementet foreslo derfor en regel om sakskostnader i innkrevingsloven.

Departementet foreslo at parten får en begrenset rett til å få dekket sakskostnader av Innkrevingsmyndigheten når en avgjørelse endres til gunst for parten. Det bør være et vilkår at kostnadene var nødvendige for å få endret avgjørelsen. I vurderingen av dette, må en se hen til hva en aktsom part med rimelighet hadde grunn til å pådra av kostnader for å få endret avgjørelsen. Departementet foreslo ikke at bare vesentlige kostnader kan dekkes, som etter forvaltningsloven § 36.

Departementet foreslo videre at dekningsretten begrenses til tilfeller hvor Innkrevingsmyndigheten har gjort en feil ved avgjørelsen eller saksbehandlingen, som rettes opp i ny avgjørelse. Som feil bør etter departementets syn regnes feil lovanvendelse, brudd på sakbehandlingsregler og feil i avgjørelsesgrunnlaget som Innkrevingsmyndigheten kan bebreides for. Endring som følge av nye opplysninger og endret skjønnsutøvelse vil ikke gi dekningsrett etter forslaget. Dette gjelder også

der endringen ikke skyldes forhold på skyldnerens side. Innkrevingsmyndigheten må kunne endre sine avgjørelser etter en ny vurdering og endret skjønnsutøvelse, og den må som utgangspunkt kunne basere sine avgjørelser på de opplysningene den har mottatt, uten å risikere kostnadsansvar.

Departementet foreslo at dekningsretten bare gjelder ved endring av avgjørelser som det er klageadgang på, og bare i tilfeller hvor endringen skjer som følge av klagebehandling. Når Innkrevingsmyndigheten omgjør avgjørelser av eget tiltak, har ikke parten hatt behov for å pådra seg kostnader som bør kunne kreves dekket. Departementet understreket at det etter forslaget kun er parten i klagesaken som har rett til kostnadsdekningen, og ikke eventuelle andre involverte som har hatt kostnader med saken.

Kostnadskrav bør fremsettes og avgjøres så snart som mulig. Det ble derfor foreslått en frist på tre uker for å fremsette kostnadskravet, regnet fra Innkrevingsmyndigheten har gitt parten melding om den nye avgjørelsen. Det må legges til grunn at Innkrevingsmyndigheten har plikt til å veilede parten om adgangen til å fremsette kravet og om fristen. Departementet foreslo at kostnadskravet skal fremsettes til og avgjøres av Innkrevingsmyndigheten, og at Innkrevingsmyndighetens avgjørelse kan påklages etter reglene i forvaltningsloven §§ 28 til 34.

Kostnadsansvar ved klage på tvangsinnkreving etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 fastsettes av retten etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 3-3, som viser til at tvisteloven kapittel 20 gjelder. Etter forslaget skal beslutning om motregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav fortsatt kunne påklages etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16.

Retten skal etter tvangsfullbyrdsloven § 3-3 avgjøre kostnadskravet også der Innkrevingsmyndigheten selv endrer vedtaket og avslutter klagesaken. Etter gjeldende rett kan derfor ikke innkrevingsmyndighetene tilkjenne og utbetale sakskostnader til klager. De øvrige sakskostnadsreglene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 3 kommer heller ikke til anvendelse. Departementet fremhevet at dette er en uhensiktsmessig ordning i tilfeller hvor Innkrevingsmyndigheten er enig i kostnadskravet. Det er likevel ikke en heldig løsning at dekningsretten etter innkrevingsloven kommer til anvendelse i slike tilfeller. Kostnadskrav ved klage bør utelukkende vurderes etter tvistelovens regler for å unngå kollisjon og vanskelige avgrensninger når det gjelder dekningsadgang, klageadgang og øvrige saksbehand-

lingsregler. Departementet viste til at dekningsretten etter tvisteloven er videre enn etter dekningsretten som foreslås i innkrevingsloven, siden det etter tvistelovens regler som utgangspunkt er tilstrekkelig for dekning at saken er vunnet etter lovens § 20-2 første ledd.

Etter tvisteloven er det partene som pålegges kostnadsansvaret og ikke Innkrevingsmyndigheten, noe som kan utgjøre en forskjell i saker der Innkrevingsmyndigheten krever inn for eksterne oppdragsgivere. Følgelig foreslo departementet at dekningsretten etter innkrevingsloven ikke gjelder ved klage på tvangsinnkreving, motregning og avregning. Departementet foreslo at Innkrevingsmyndigheten i klagesaker om tvangsfullbyrdelse, motregning og avregning kan tilkjenne og selv erstatte sakskostnader i tilfeller hvor det er klart at parten vil få medhold i kostnadskravet etter tvangsfullbyrdsloven § 3-3. En slik utbetalingshjemmel er hensiktsmessig både for partene som krever dekning for sakskostnader, og for Innkrevingsmyndigheten.

I saker for Innkrevingsmyndigheten vil det også oppstå utgifter som skyldneren bør dekke. Dette gjelder i hovedsak gebyr som påløper etter rettsgebyrloven § 14 første ledd i saker om utlegg. Innkrevingsmyndighetene kan etter gjeldende rett pålegge skyldneren ansvar for gebyrkostnadene med hjemmel i tvangsfullbyrdsloven § 3-1. Departementet vurderte om § 3-1 bør gjelde i saker for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsen er tilpasset saker for alminnelig namsmann, og den inneholder flere regler som ikke er aktuelle for Innkrevingsmyndigheten. En særregel kan bedre tilpasses Innkrevingsmyndighetens behov. Det ble derfor foreslått at ansvaret for gebyrkostnader etter rettsgebyrloven § 14 kan plasseres hos skyldneren.

Regelen ble foreslått tatt inn som eget ledd i sakskostnadsregelen. Regelen om sakskostnader vil da regulere både partens adgang til å få dekket sine kostnader av Innkrevingsmyndigheten, og partens ansvar for å betale kostnader som påløper i saken. Det ble foreslått at gebyrkostnadene skal fastsettes og innkreves sammen med kravet når utlegg blir besluttet. I andre tilfeller, når Innkrevingsmyndigheten avslutter en sak med at det ikke tas utlegg, skal kostnadsansvaret fastsettes innen saken avsluttes. Det ble foreslått at kostnadsavgjørelsen har tvangskraft. Departementets forslag harmonerer med, og skal forstås likt som, reglene i tvangsfullbyrdsloven § 3-1 første ledd andre, tredje og fjerde punktum. Videre foreslo departementet at regelen fastsetter at kostnadsavgjørelsen kan påklages etter tvangsfullbyr-

delsesloven § 5-16. Det ble foreslått at kostnadsansvaret faller bort dersom tvangsgrunnlaget oppheves eller utlegget kjennes ugyldig i ettertid, for eksempel ved klagebehandling.

6.5.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet foreslår at bagatellmessige krav ikke bør være omfattet av bestemmelsen om sakskostnader.

Dommerforeningen støtter forslaget om å ha en egen regel om sakskostnader i innkrevingsloven og at Innkrevingsmyndigheten skal kunne tilkjenne og selv erstatte sakskostnader i tilfeller hvor det er klart at parten vil få medhold i kravet etter tvangsfullbyrdsloven § 3-3.

6.5.4 Vurderinger og forslag

Departementet viser til høringsnotatets vurdering og fastholder forslaget om egen bestemmelse om sakskostnader i innkrevingsloven.

Departementet antar omfanget av bagatellmessige krav som kreves dekket av bestemmelsen vil være begrenset. Det vil i hovedsak være hensynet til administrasjonskostnader som kan begrunne at bagatellmessige krav avskjæres. Det kan være vanskelig å sette en grense for hva som er bagatellmessige krav. En vurdering av om et krav er bagatellmessig eller ikke, vil også medføre administrative kostnader, da det må gjøres en vurdering av hvilke krav som er omfattet. Departementet mener reglene bør være enkle å forholde seg til både for parten og Innkrevingsmyndigheten. Det er rimelig overfor parten at alle nødvendige kostnader dekkes, selv om de kan fremstå som bagatellmessige. Departementet foreslår ikke å avskjære bagatellmessige krav.

Når dagens innkrevingsmyndigheter i Skatteetaten sender begjæring om utlegg til alminnelig namsmann, må de betale rettsgebyr på linje med andre kreditorer. Slike rettsgebyr vil bli belastet skyldneren. I en del tilfeller pålegges også skyldnerne et gebyr når Skatteetaten utøver særnamnsmyndighet. Departementet ser behov for en klarere og mer direkte regulering av i hvilken grad Innkrevingsmyndigheten kan kreve rettsgebyr ved utøvelse av særnamnsmyndighet. Dagens praksis bygger på en forutsetning i forarbeidene til rettsgebyrloven 1982 om at bestemmelsene om gebyr for utleggsbegjæring og -forretninger også skal gjelde for særnamnsmyndig-

heter, jf. Ot.prp. nr. 18 (1982–83) *Om lov om rettsgebyr* side 48 der det i merknadene til § 14 heter:

«Utpanting kan også foretas av andre enn de vanlige namsmenn. Når f.eks. kommunekassereren foretar utpanting for det offentliges krav, er også dette ment å skulle omfattes av reglene i § 14. Det vil i forskrifter bli gitt bestemmelser om hvem gebyret skal tilfalle i disse sakene.»

Bestemmelsene har gjennomgått flere endringer siden 1982. Forutsetningsvis og i praksis har det likevel vært lagt til grunn at det oppstår gebyrplikt etter rettsgebyrloven § 14 når særnamnsmyndigheter som var omfattet av denne forståelsen fra 1982, har avholdt utleggsforretninger. Denne forståelsen fremkommer ikke tydelig av dagens ordlyd i rettsgebyrloven § 14, som knytter gebyrplikten til utleggsbegjæring. Særnamnsmyndigheter inngir ikke begjæring til seg selv når de utøver særnamnsmyndigheten. Videre kan en ikke knytte gebyrplikten til berammelse av utleggsforretninger når utleggsforretninger ikke lenger skal være et ledd i saksbehandlingen for Innkrevingsmyndigheten. Nye innkrevingsoppgaver kan dessuten ikke uten videre trekkes inn under den forståelsen av rettsgebyrloven § 14 fra 1982 som i praksis er opprettholdt for deler av porteføljen til innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten.

Gebyrplikten bør fremgå tydeligere av regelverket enn i dag. I fremtiden bør en også kunne ha felles regler for kravene som Innkrevingsmyndigheten krever inn. Samtidig må utformingen og avgrensningen av gebyrplikten tilpasses de nye arbeidsprosessene og systemløsningen som utvikles for Skatteetatens innkrevingsarbeid. Departementet foreslår derfor hjemmel i innkrevingsloven for å fastsette i forskrift at Innkrevingsmyndigheten skal kunne kreve gebyr når den sender varsel om utlegg, eller treffer beslutning om utlegg. Bestemmelsen foreslås plassert i innkrevingsloven § 23 om utlegg. Det innebærer at det ikke kan fastsettes slikt gebyr ved varsel om tvangsdekning når Innkrevingsmyndigheten har tatt utleggspant i enkle pengekrav. Det vil heller ikke være adgang til å fastsette gebyr ved varsel om avregning etter innkrevingsloven § 22.

Når det gjelder kommunene som særnamnsmyndighet, vises det til drøftelsen i punkt 28.4.4.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven §§ 6 og 23 og forslag til endringer i rettsgebyrloven § 14.

6.6 Forholdet til inkassoloven

6.6.1 Gjeldende rett

Det følger av SI-loven § 3 første punktum at inkassoloven ikke gjelder for Statens innkrevsingsentral. Andre punktum bestemmer at innkrevsingen skal være i samsvar med god inkassoskikk. Skattebetalingsloven og bidragsinnkrevsingsloven har ingen særskilte regler om forholdet til inkassoloven.

6.6.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Inkassoloven gjelder for inndriving av forfalte pengekrav. Det følger likevel av inkassoloven § 1 første ledd tredje punktum at loven viker for bestemmelser i eller i medhold av annen lov. Det kan derfor være uklart om inkassoloven, eller deler av denne, vil gjelde for Innkrevsingsmyndigheten uten særregulering. For å unngå uklarhet om inkassolovens virkeområde, foreslo departementet å regulere forholdet til inkassoloven særskilt.

Inkassoloven regulerer blant annet forholdet mellom inkassator og fordringshaver. I lovens § 4 er det gitt regler om bevilling for foretak som skal drive inkassovirksomhet. Innkrevsingsmyndighetens kompetanse til å drive innkrevsing vil følge av lov og forskrift. Innkrevsingsmyndighetens virksomhet skiller seg derfor fra den typen privat

inkassovirksomhet som inkassoloven tar sikte på å regulere. Departementet viste til at det foreslås særskilt regulering av Innkrevsingsmyndighetens utøvelse av kreditorposisjon og særskilte regler om varsling. Forvaltningsloven gjelder i utgangspunktet for Innkrevsingsmyndigheten. Innkrevsingsmyndigheten vil derfor være underlagt et lovbestemt forvaltningsregime og ulovfestede regler om blant annet god forvaltningsskikk. Departementet viste videre til at tvangsfullbyrdselseslovens bestemmelse om hensynsfullhet og varsomhet gjelder når Innkrevsingsmyndigheten beslutter utlegg og tvangsdekning

Departementet ga uttrykk for at hensynet til skyldneren vil være godt ivaretatt gjennom de foreslåtte reglene i innkrevsingsloven, og gjennom forvaltningsloven, tvangsfullbyrdselsesloven og ulovfestede forvaltningsregler. Departementet foreslo derfor at inkassoloven ikke skal gjelde for Innkrevsingsmyndighetens virksomhet.

Høringsinstansene hadde ingen merknader til forslaget.

6.6.3 Vurderinger og forslag

Departementet viser til høringsnotatets vurdering og fastholder forslaget om at inkassoloven ikke skal gjelde for Innkrevsingsmyndighetens virksomhet etter innkrevsingsloven.

Departementet viser til forslag til innkrevsingsloven § 4 andre ledd.

7 Innkrevingsmyndighetens informasjonsforvaltning

7.1 Innledning og sammendrag

Innkrevingsmyndigheten har behov for å innhente, bruke og dele opplysninger for at innkrevingen skal kunne gjennomføres korrekt og til rett tid. Innkrevingsmyndigheten vil også ha behov for opplysninger for blant annet å utføre analyser som kan si noe om hvor ressursene mest hensiktsmessig kan utnyttes. Innhenting, bruk og deling av opplysninger omtales ofte som informasjonsforvaltning. Omtalen av informasjonsforvaltningen er delt opp etter en tenkt tidsakse, slik at innhenting omtales først, deretter bruk og til slutt deling. Innkrevingsmyndigheten må behandle opplysninger slik at den kan utføre oppgavene sine raskt og effektivt og tilby borgerne gode offentlige tjenester. Kravene til effektivitet og digitalisering medfører økt oppmerksomhet om bruk av data og automatisering i ulike prosesser. Samtidig må Innkrevingsmyndighetens behandling av opplysninger ivareta borgernes rettsikkerhet og personvern. Samlet sett stiller dette strenge krav til informasjonsbehandlingen og regelverket som gjelder for denne behandlingen.

En forutsetning for å oppnå en mer effektiv og helhetlig forvaltning av innkrevingen, er et regelverk som i størst mulig grad er felles for alle krav som Innkrevingsmyndigheten har ansvar for. Dette gjelder også regelverket for Innkrevingsmyndighetens informasjonsforvaltning.

Departementet foreslår i punkt 7.3.4.1 at skyldneren skal ha plikt til å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Departementet foreslår videre en opplysningsplikt for tredjeparter, se punkt 7.3.4.2. Den skal som hovedregel gjelde etter pålegg fra Innkrevingsmyndigheten, men med hjemmel for å gi forskrift om ukrevd opplysningsplikt for visse tredjeparter. Både for skyldneren og tredjeparter skal opplysningsplikten gjelde på alle stadier av innkrevingen.

Departementet foreslår regler om Innkrevingsmyndighetens adgang til å sammenstille personopplysninger, gjennomføre profilering og treffe automatiserte avgjørelser, se punkt 7.4.4. Det foreslås i punkt 7.5.4 også en bestemmelse om at departementet kan gi forskrift om utleve-

ring av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter innkrevingsloven. I punkt 7.6 forslås det å videreføre en særregel om å innhente og utlevere opplysninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse, uten hinder av taushetsplikt.

7.2 Kravene i personvernforordningen, Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8

Personvernforordningen setter rammer for Innkrevingsmyndighetens behandling av personopplysninger. Innhenting, bruk og utlevering av opplysninger er former for behandling av opplysninger, slik det er definert i personvernforordningen artikkel 4 nr. 2. Dette innebærer blant annet at behandlingen av personopplysninger må følge de grunnleggende prinsippene i personvernforordningen artikkel 5 om formålsbestemthet og dataminimering, og at det må foreligge behandlingsgrunnlag etter artikkel 6.

Etter personvernforordningen artikkel 6 er behandling av personopplysninger bare lovlig dersom ett av vilkårene i nr. 1 bokstav a til f er oppfylt. Etter bokstav e er behandlingen lovlig dersom den er «nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt». Departementets forslag til lovregulering bygger på forordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e.

Når en behandling er hjemlet i forordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e, stilles det krav om et supplerende rettsgrunnlag, jf. artikkel 6 nr. 3. For en omtale av kravet til supplerende rettsgrunnlag, vises det til forarbeidene til personopplysningsloven, Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 6.3.2, hvor det blant annet uttales:

«Samlet sett taler altså ordlyden i artikkel 6 nr. 3 for at det må påvises et supplerende rettsgrunnlag i unionsretten eller nasjonal rett, men at det ikke er nødvendig at det supplerende rettsgrunnlaget uttrykkelig regulerer behandling av personopplysninger. Departementet

viser i denne forbindelse også til artikkel 35 nr. 10, hvor det forutsetningsvis fremgår at det rettslige grunnlaget for behandling etter artikkel 6 nr. 1 bokstav c og e ikke behøver å spesielt regulere behandlingsaktivitetene.

Heller ikke forordningens fortale gir støtte for et ubetinget krav om at behandlingen av personopplysninger må være regulert uttrykkelig i det supplerende rettsgrunnlaget. Fortalepunkt 45 gir uttrykk for at behandlingen i disse tilfellene bør «ha rettslig grunnlag i unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett», men at det ikke kreves «en særlig lovbestemmelse for hver enkelt behandling.»

Departementet legger på bakgrunn av dette til grunn at kravene til supplerende rettsgrunnlag etter forordningen er oppfylt dersom behandlingen forutsetningsvis fremgår av lov. Det følger av personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b at personopplysninger skal «samles inn for spesifikke, uttrykkelige angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene».

Dersom det nye formålet er forenlig med innsamlingsformålet, «kreves det ikke et annet rettslig grunnlag enn det som ligger til grunn for innsamlingen av personopplysninger», jf. fortalen punkt 50.

I Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 6.6 er dette omtalt slik:

«Dersom det nye formålet ikke er forenlig med innsamlingsformålet, må viderebehandlingen ha grunnlag i lov eller samtykke. At viderebehandlingen må ha grunnlag i lov eller samtykke, innebærer at lovgrunnlaget eller samtykket må knytte seg til selve viderebehandlingen for uforenlige formål. Det er med andre ord ikke tilstrekkelig med et alminnelig behandlingsgrunnlag og et eventuelt supplerende rettslig grunnlag i den forbindelse; det kreves i tillegg et grunnlag for viderebehandlingen. Konsekvensen av at det ikke finnes et grunnlag for viderebehandlingen, er at opplysningene må samles inn på nytt dersom de skal behandles for det nye formålet.»

Hvilken adgang Innkrevingsmyndigheten har til å behandle opplysninger, beror derfor prinsipielt sett på en tolkning av det regelverket som gjelder for Innkrevingsmyndigheten og de oppgavene som myndigheten pålegges gjennom dette regelverket, både eksplisitt og forutsetningsvis.

EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102 om retten til respekt for privatliv er også sentrale i denne sammenhengen. Av EMK artikkel 8 følger at enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse. Det følger videre at det ikke skal skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettigheten, unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral eller for å beskytte andres rettigheter og friheter. Grunnloven § 102 har klare likhetstrekk med EMK artikkel 8, og må tolkes i lys av denne, se blant annet Rt. 2015 s. 93 avsnitt 57. Det er ikke holdepunkter for at Grunnloven § 102 stiller strengere krav til rettsgrunnlag enn det som følger av EMK artikkel 8.

Behandlingen av opplysningene må følgelig ha tilstrekkelig hjemmel, forfølge et legitimt formål og være forholdsmessig. Hjemmelskravet innebærer at rettsgrunnlaget skal være tilgjengelig og forutberegnelig, blant annet at det er formulert med tilstrekkelig presisjon, og at det sikrer et vern mot misbruk og vilkårlighet. Hvorvidt rettsgrunnlaget tilfredsstillende disse kravene, vil bero på en konkret vurdering av blant annet hvor inngripende den aktuelle behandlingen av personopplysninger er. Kravet om legitimt formål etter EMK artikkel 8 nr. 2 innebærer at inngrepet må være nødvendig av hensyn til «den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter». Kravet om at inngrepet må være «nødvendig i et demokratisk samfunn» er tolket slik at det må foreligge «a pressing social need», og at det må være forholdsmessighet mellom det legitime formålet og inngrepet. Både gjennom hjemmelskravet og kravet om legitimt formål knytter proporsjonalitetskravet seg til en konkret vurdering av det enkelte inngrepet, og i utgangspunktet ikke til lovbestemmelsen som sådan.

Dersom behandlingen av personopplysninger utgjør et inngrep i retten til privatliv etter Grunnloven § 102 eller EMK artikkel 8, kan det være nødvendig med et mer spesifikt rettslig grunnlag for behandlingen enn det ordlyden i personvernforordningen kan tilsi. Det følger også uttrykkelig av forordningens fortale punkt 41 at et rettslig grunnlag bør være «tydelig og presist, og anvendelsen av det bør være forutsigbar for personer som omfattes av det, i samsvar med rettspraksisen

til Den europeiske unions domstol («Domstolen») og Den europeiske menneskerettighetsdomstol». Med andre ord må forordningens krav om supplerende rettsgrunnlag for behandlingen tolkes og anvendes i tråd med de menneskerettslige kravene til rettsgrunnlag for inngrep i retten til privatliv. Dette innebærer at det må foretas en nærmere vurdering av rettsgrunnlaget og behandlingen, hvor det blant annet må legges vekt på hvor inngripende behandlingen er. Etter omstendighetene kan utfallet av en slik vurdering bli at det kreves et mer spesifikt grunnlag enn det som kan synes å være minimumskravene etter ordlyden i personvernforordningen.

7.3 Innhenting

7.3.1 Gjeldende rett

7.3.1.1 Skyldnerens opplysningsplikt

Skyldnerens opplysningsplikt under tvangsfullbyrdelse følger av tvangsfullbyrdsloven § 5-9 første ledd. Den gjelder tilsvarende etter skattebetalingsloven § 14-2 og SI-loven § 1 andre ledd. Opplysningsplikten er vidtgående, men begrenset til opplysninger skyldneren har adgang til. Ved utlegg er opplysninger om eiendeler og deres verdi og om andre heftelser de mest sentrale. Ved utleggstrekk skal det typisk gis opplysninger om lønnsinntekter, boutgifter og andre særlige utgifter. Det er ikke særlige bestemmelser om skyldnerens opplysningsplikt i skattebetalingsloven eller i SI-loven.

Bidragsinnkrevingsloven § 19 andre ledd gir adgang til å kreve opplysninger om skyldnerens økonomi på et hvert stadium av innkrevingsprosessen, også før tvangsinnkreving blir iverksatt.

Den bidragspliktige har også en særlig opplysningsplikt etter bidragsinnkrevingsloven § 10 første ledd ved betalingsmislighold og etter § 19 første ledd ved flytting. Bestemmelsene stiller opp en plikt til å gi nærmere angitte opplysninger uoppfordret til innkrevingsmyndigheten innen åtte dager.

7.3.1.2 Tredjeparters opplysningsplikt

Tredjeparters opplysningsplikt under tvangsfullbyrdelse følger av tvangsfullbyrdsloven § 7-12, jf. skattebetalingsloven § 14-2 og SI-loven § 1 andre ledd. Bestemmelsen kommer i likhet med tvangsfullbyrdsloven § 5-9 første ledd til anvendelse når innkrevingsmyndighetene i kraft

av å være særnamnsmyndighet pålegger en tredjepart å gi opplysninger om de kravene som skyldneren har mot dem, og om formuesobjekter som tredjeparten har i sin besittelse og som tilhører skyldneren. Utenfor faller opplysninger om mulige utleggsobjekter fra den som bare har registrert opplysninger om slike objekter, for eksempel forsikringsselskaper. I rimelig utstrekning plikter tredjeparten også å gjøre rede for krav skyldneren har hatt mot vedkommende de siste to årene, og eiendeler tilhørende skyldneren som tredjeparten har hatt i sin besittelse de siste to årene. Opplysningsplikten omfatter både fysiske og juridiske personer, og private og offentlige virksomheter eller institusjoner.

Opplysningsplikten gjelder uten hinder av taushetsplikt, men reglene om bevisforbud og bevisfritak i tvisteloven kapittel 22 gjelder tilsvarende. En rekke offentlige myndigheter har også egne bestemmelser om unntak fra taushetsplikt som får betydning ved innkrevingsmyndighetenes tilgang til opplysninger. For eksempel kan skattemyndighetene og tollmyndighetene med hjemmel i henholdsvis skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav a, og tollavgiftsforskriften § 8-2-1 andre ledd bokstav a og vareførselsforskriften § 7-11-1 andre ledd bokstav a utlevere ellers taushetsbelagte opplysninger til innkrevingsmyndighetene. NAV kan også gi opplysninger til innkrevingsmyndighetene om hvilke ytelser en skyldner har og størrelsen på disse, med hjemmel i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7, jf. forskrift om dispensasjon fra taushetsplikten i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7.

Opplysningsplikten for advokater etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12 begrenses av tvisteloven § 22-5. Dette innebærer at advokater ikke har plikt til å gi opplysninger som har tilknytning til deres rettslige bistand til en klient, såkalt «egentlig» advokatvirksomhet. Denne begrensingen gjelder også for advokatens underordnede og medhjelpere som i stillings medfør er kommet til kunnskap om det som er betrodd advokaten, jf. tvisteloven § 22-5. Eiendomsmegling, formidling av lån, forvaltning av midler, bobestyrrelse mv. regnes som såkalt «uegentlig» advokatvirksomhet, og opplysninger fra slik virksomhet faller i utgangspunktet utenfor rammen for tvisteloven § 22-5.

Ifølge forarbeidene til tvangsfullbyrdsloven § 7-12 bør det «... foreligge en viss sannsynlighet for at saksøkte har krav mot tredjepersonen eller at tredjepersonen besitter formuesgoder for øvrig som saksøkte eier, før namsmannen retter en forespørsel til vedkommende.», jf. Ot.prp. nr. 65 (1990–1991) s 151. Dette medfører for eksem-

pel at det etter gjeldende rett ikke rutinemessig kan sendes ut generelle pålegg til tredjeparter for å undersøke om og hvor skyldneren har formuesgoder.

Opplysningsplikten etter gjeldende § 7-12 gjelder bare i forbindelse med en utleggsforretning, det vil si på tvangsstadiet av innkrevingen. Denne begrensningen gjelder ikke for Statens innkrevingsentral, som kan innhente opplysninger etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12 før en sak om tvangsfullbyrdelse er påbegynt, jf. SI-loven § 5.

SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har i tillegg særbestemmelser om innhenting av opplysninger. Innkrevingsmyndighetene kan innhente opplysninger fra forsikringsselskaper om forsikrede gjenstander som skyldneren eier, med hjemmel i SI-loven § 5 andre ledd og bidragsinnkrevingsloven § 21 andre ledd. Opplysninger fra småbåtregisteret kan innhentes i medhold av SI-loven § 5 tredje ledd. Dette er opplysninger som faller utenfor opplysningsplikten etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12. Opplysningsplikten etter disse bestemmelsene gjelder også før tvangsfullbyrdsloven er påbegynt.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 21 andre ledd kan det også innhentes opplysninger om inntående midler fra banker. Dette følger også av tvangsfullbyrdsloven § 7-12, men opplysningsplikten etter bidragsinnkrevingsloven gjelder også før tvangsfullbyrdsloven er påbegynt.

Arbeidsgiver plikter etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12 å gi opplysninger om skyldnerens lønns- og ansettelsesforhold og om pålagte trekk i lønnen. Som redegjort for ovenfor, gjelder opplysningsplikten i utgangspunktet bare i forbindelse med utleggsforretning. Det følger av skattebetalingsloven § 14-2 at tvangsfullbyrdsloven gjelder «så langt den passer». Selv om skattekontoret beslutter utleggstrekk administrativt, og ikke ved å avholde utleggsforretning, må tvangsfullbyrdsloven § 7-12 komme til anvendelse også i disse sakene. Bestemmelsen ville ellers ikke hatt noen praktisk betydning ved skattekontorets beslutning om utleggstrekk. Etter bidragsinnkrevingsloven besluttes utleggstrekk også administrativt, men det er gitt en egen bestemmelse for innhenting av opplysninger fra arbeidsgiver på et hvert stadium av innkrevingen i lovens § 20.

Dersom den trekkpliktige ikke overholder trekkplikten etter tvangsfullbyrdsloven § 7-22, skal vedkommende etter bidragsinnkrevingsloven § 12 første ledd snarest underrette innkrevingsmyndigheten om årsaken til unnlatsen.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-7 om bevisførsel kan namsmannen av eget tiltak innhente

uttalelser fra partene og andre og kan oppfordre dem til å skaffe bevis. Namsmannen kan ikke pålegge andre enn partene å gi opplysninger eller legge fram bevis, om ikke annet er bestemt. Offentlige tjenestemenn og andre som handler på vegne av stat eller kommune, plikter likevel å gi opplysning om forhold de er blitt kjent med i sin stilling eller sitt verv, dersom det kan skje uten å krenke taushetsplikt de har etter lov, forskrift eller instruks.

7.3.1.3 Særlig om innhenting av opplysninger fra skattemyndighetene mv.

Skattemyndighetene kan med hjemmel i skatteforvaltningsloven § 3-3 og skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav a utlevere opplysninger til skattekontoret som innkrevingsmyndighet, i den utstrekning skattekontoret kan ha bruk for dem i sitt arbeid med skatt, toll, avgifter, trygder, tilskudd eller bidrag av offentlige midler. Etter skatteforvaltningsloven § 3-3 og skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav i kan skattemyndighetene utlevere opplysninger til namsmyndighetene i saker om utlegg eller arrest.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 21 første ledd kan det innhentes opplysninger om inntekts- og formuesforholdene til den bidragspliktige fra skattemyndigheten, og om hvordan ansettelsene er framkommet. Bestemmelsen antas å gi tilgang til de samme opplysningene som kan deles etter skatteforvaltningsloven § 3-3, jf. skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav a.

Innkrevingsmyndighetene kan innhente nødvendige opplysninger fra Folkeregisteret til bruk i innkrevingen med hjemmel i skattebetalingsloven § 3-4, SI-loven § 5 femte ledd og bidragsinnkrevingsloven § 21 første ledd siste punktum.

SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har ikke egne hjemler for innhenting av opplysninger fra henholdsvis Statens innkrevingsentral oppdragsgivere og NAV mv. Innhenting av kravopplysninger mv. skjer derfor på grunnlag av de ordinære unntak fra taushetsplikt som følger av forvaltningsloven § 13 b eller av unntak i den enkelte sektorlov som for eksempel arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 siste ledd, som gjelder nødvendige opplysninger knyttet til innkreving av krav fastsatt av NAV.

7.3.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet foreslo departementet at skyldneren etter krav fra Innkrevingsmyndigheten plikter å gi opplysninger som kan ha betydning for inn-

krevingen. Det ble videre foreslått at Innkrevingsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene. Det ble foreslått at opplysningsplikten skal gjelde for hele innkrevingsløpet.

Departementet foreslo at enhver tredjepart etter krav plikter å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Offentlige myndigheter, innretninger mv. og deres ansatte skal etter forslaget gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt etter nærmere regler i forskrift. Det ble også foreslått at departementet kan gi forskrift om at tredjeparter skal gi opplysninger ukrevd til Innkrevingsmyndigheten. Fysiske personer som ikke driver næringsvirksomhet, skal etter forslaget bare gi opplysninger om krav som skyldneren har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene og om hvordan kravet har falt bort, samt om formuesgoder som skyldneren eier og som den opplysningspliktige har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene og om hvordan besittelsen opphørte.

Det ble foreslått at advokater og andre tredjeparter som ikke er offentlige myndigheter mv. etter krav fra Innkrevingsmyndigheten plikter å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og hvem som er parter i pengeoverføringene, på deres konti tilhørende skyldneren. Plikten skal gjelde uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

I høringsnotatet foreslo departementet også at folkeregistermyndigheten etter krav og uten hinder av taushetsplikt, skal gi de opplysningene som er nødvendige for Innkrevingsmyndighetens arbeid.

Det ble videre foreslått at Innkrevingsmyndigheten kan kreve at tredjepart dokumenterer opplysningene.

7.3.3 Høringsinstansenes merknader

Datatilsynet uttaler blant annet at de er svært skeptiske til at et mål om digitalisering skal begrunne økt informasjonsflyt. De mener også at personvernkonsekvensene av forslaget ikke er tilstrekkelig vurdert. De viser til at det i dagens digitale samfunn er svært viktig at hensynet til effektivitet i forvaltningen ikke går på bekostning av grunnleggende personvern hensyn.

Datatilsynet og *Skattedirektoratet* har flere merknader til de konkrete forslagene, som gjengis under departementets vurderinger og forslag nedenfor.

7.3.4 Vurderinger og forslag

7.3.4.1 Skyldnerens opplysningsplikt

Innkrevingsloven legger innkrevingsansvaret til én innkrevingsmyndighet. Dette legger bedre til rette for innkreving av flere kravstyper mot samme skyldner samtidig. En innkrevings sak vil dermed kunne omfatte for eksempel restskatt, bot, underholdsbidrag og misligholdt studielån. Hensynene som begrunner skyldnerens opplysningsplikt, gjør seg gjeldende på samme måte for de ulike kravstypene som Innkrevingsmyndigheten har ansvar for. Skyldnerens opplysningsplikt bør da være den samme, uavhengig av kravstype. Dette gjelder både hvilke typer opplysninger som kan innhentes og på hvilket tidspunkt innhenting kan skje. Like regler bidrar også til en mer effektiv og helhetlig forvaltning.

Innhenting av personopplysninger er en form for behandling, slik det er definert i personvernforordningen artikkel 4 nr. 2. Innhenting må derfor følge de grunnleggende prinsippene i personvernforordningen artikkel 5 og det må foreligge behandlingsgrunnlag som nevnt i artikkel 6. Det aktuelle behandlingsgrunnlaget følger av artikkel 6 nr. 1 bokstav e om at innhenting må være nødvendig for å utføre en oppgave i allmenhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. Artikkel 6 nr. 3 stiller dessuten krav om et supplerende rettsgrunnlag i nasjonal rett, for behandling av personopplysninger med hjemmel i artikkel 6 nr. 1 bokstav e. Det kreves blant annet at medlemsstatens nasjonale rett skal oppfylle et mål i allmenhetens interesse og stå i et rimelig forhold til det berettigede målet som søkes oppnådd. Det legges med andre ord opp til en forholdsmessighetsvurdering, hvor inngrepet i personvernet skal stå i forhold til det som oppnås ved den aktuelle behandlingen.

Innhenting av opplysninger kan også utgjøre et inngrep i retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Innhenting som utgjør et inngrep i retten til privatliv, krever en tilstrekkelig klar hjemmel, at innhenting varetar et legitimt formål og er forholdsmessig. Grunnloven § 102 har klare likhetstrekk med EMK artikkel 8, og må tolkes i lys av denne. Det er ikke holdepunkter for at Grunnloven § 102 stiller strengere krav til rettsgrunnlag enn det som følger av EMK artikkel 8. Departementet viser til Prop. 56 LS (2017–2018) for en generell omtale av de nevnte bestemmelsene.

Etter departementets syn er det gode grunner for at opplysningsplikten bør gjelde for hele inn-

krevsingsløpet, slik den i dag gjør for krav som kreves inn etter bidragsinnkrevsingsloven. At opplysningsplikten inntreffer på et tidligere tidspunkt enn det den gjør for de fleste krav i dag, vil ikke utgjøre et nevneverdig mer inngripende tiltak for skyldneren. Hvis Innkrevsingsmyndigheten kan innhente opplysninger på et tidligere stadium av innkrevsingsprosessen, får myndigheten et bedre grunnlag for å vurdere hvilke tiltak som skal iverksettes overfor skyldneren. I kombinasjon med innhenting av opplysninger fra offentlige registre mv., kan Innkrevsingsmyndigheten for eksempel vurdere om det bør besluttes utlegg eller om skyldneren i stedet skal veiledes om mulighetene for betalingsavtale eller ettergivelse. Slik veiledning vil være en av Innkrevsingsmyndighetens oppgaver. Bedre tilpassede tiltak vil være en fordel også for skyldneren.

Departementet har vurdert om innkrevsingsloven bør inneholde en henvisning til tvangsfullbyrdselsesloven. Etter departementets syn bør skyldnerens opplysningsplikt reguleres uttømmende i den nye loven. Dette gir et mer oversiktlig regelverk. Opplysningsplikten etter innkrevsingsloven foreslås også å gjelde på ethvert stadium av saken, mens tvangsfullbyrdselsesloven bare gjelder tvangsstadiet. I tillegg foreslår departementet visse justeringer i ordlyden av hensyn til Innkrevsingsmyndighetens behov for opplysninger.

Gjeldende bestemmelse i tvangsfullbyrdselsesloven § 5-9 første ledd angir ikke uttrykkelig hvilke opplysninger som kan innhentes, men bestemmer at skyldneren plikter å gi opplysninger som er «nødvendige for tvangsfullbyrdselsen». Det er viktig at skyldnerens opplysningsplikt utformes slik at skyldneren skal bidra til å belyse saken på en best mulig måte. Departementet mener derfor at heller ikke innkrevsingsloven bør gi en detaljert oppstilling av hvilke opplysninger som skyldneren plikter å gi.

I høringsnotatet foreslo departementet at skyldneren skal ha plikt til å gi opplysninger som «kan ha betydning for innkrevsingen».

Datatilsynet støtter ikke at det skal stilles lavere krav ved Innkrevsingsmyndighetens innhenting av opplysninger enn etter gjeldende rett.

At det er tilstrekkelig at opplysningene kan ha betydning for innkrevsingen, gir mer fleksibilitet for Innkrevsingsmyndigheten og gjenspeiler i større grad den situasjonen innhenting skjer i. For eksempel kan det være behov for å hente inn opplysninger etter at et krav er forfalt, men før Innkrevsingsmyndigheten har påbegynt tvangsfullbyrdselse. Opplysninger som gir grunnlag for valg

mellom ulike innkrevsingstiltak, skal etter forslaget omfattes av «opplysninger som kan ha betydning for innkrevsingen». Dette innebærer blant annet at Innkrevsingsmyndigheten får et bedre grunnlag for å vurdere om mindre inngripende innkrevsingstiltak kan være tilstrekkelige.

Etter departementets oppfatning er det nødvendig med regler om skyldnerens opplysningsplikt som favner vidt. Det er vanskelig på forhånd å forutse alle opplysninger som kan ha betydning for innkrevsingen. Opplysningene vil bidra til at Innkrevsingsmyndigheten kan velge det innkrevsingstiltaket som er best egnet i den enkelte saken. Innkrevsing av de kravene som omfattes av forslag til innkrevsingsloven, blant annet skatter og avgifter, er viktig for statens økonomi. De fleste kravene er også fastsatt som ledd i offentlig myndighetsutøvelse. En effektiv innkrevsing er nødvendig for å støtte opp om denne myndighetsutøvelsen. Etter departementets oppfatning vil inngrepet i skyldnerens personvern i form av en slik bestemmelse, ikke være uforholdsmessig holdt opp mot nytten som behandlingen av opplysningene gir hos Innkrevsingsmyndigheten.

På denne bakgrunn opprettholder departementet forslaget fra høringsnotatet om at skyldneren skal ha plikt til å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevsingen.

I likhet med gjeldende § 5-9 i tvangsfullbyrdselsesloven, vil opplysningsplikten etter innkrevsingsloven gjelde flere ulike forhold under innkrevsingen. Opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold, utgifter til bolig, lovbestemt forsørgelsesplikt og opplysninger om særlige utgifter til livsopphold vil likevel være i kjernen av opplysningsplikten. Opplysningsplikten vil også omfatte opplysninger om midler eller formuesgoder som er eller kan være beslagssfrie. Departementet legger til grunn at formuleringen «kan ha betydning for innkrevsingen» ivaretar hensynet til skyldneren ved at han eller hun ikke kan pålegges å gi opplysninger som ikke kan være relevante for innkrevsingssaken. Innkrevsingsmyndighetens adgang til å innhente opplysninger fra skyldneren vil derfor bero på en tolkning av reglene som fastsetter myndighetens oppgaver. Pålegget om å gi opplysninger må også være tilstrekkelig spesifisert, slik at skyldneren har mulighet til å oppfylle opplysningsplikten.

Innkrevingsmyndigheten vil i noen grad også innhente opplysninger som omfattes av personvernforordningen artikkel 9 om særlige kategorier personopplysninger. Dette gjelder for eksempel helseopplysninger.

Datatilsynet uttaler:

«Prinsipielt og prinsipalt mener Datatilsynet at skyldner ikke skal ha plikt til å fremlegge helseopplysninger om seg selv. Dersom dette likevel besluttes, bemerker Datatilsynet at helseopplysninger er en såkalt særlig kategori av personopplysninger, jf. personvernforordningen artikkel 9 og det er viktig at det reguleres tydelig i lov at dette er opplysninger som Innkrevingsmyndigheten har hjemmel til å behandle.

Departementet mener at helseopplysninger kan være relevante for eksempel i forbindelse med en søknad om betalingsutsettelse. Dersom skyldner ikke ønsker å legge frem helseopplysninger, vil det kunne slå ut i hans disfavør. Vi mener likevel at det bør være opp til skyldner å avgjøre om det er ønskelig å legge frem så sensitiv informasjon. Datatilsynet mener derfor at opplysningsplikten ikke bør omfatte helseopplysninger.»

Skattedirektoratet ber departementet presisere at forslaget til straffebestemmelse i innkrevingsloven ikke kommer til anvendelse ved manglende innsendelse av helseopplysninger.

Departementet ser at helseopplysninger står i en særstilling. Etter personvernforordningen er behandling av slike opplysninger i utgangspunktet forbudt, men kan tillates på nærmere vilkår, blant annet når behandlingen er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser, på grunnlag av nasjonal rett som skal stå i et rimelig forhold til det mål som søkes oppnådd, være forenlig med det grunnleggende innholdet i retten til vern av personopplysninger og sikre egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og plikter, jf. artikkel 9.

Helseopplysninger kan for eksempel være nødvendig i forbindelse med en søknad om betalingsavtale eller ettergivelse av hensyn til skyldneren, eller dersom skyldneren krever ekstra avsetning til nødvendige medisiner i forbindelse med beslutning om utleggstrekk. Skyldneren må også kunne legge frem legeerklæring dersom skyldneren påberoper seg beslagsfrihet for eiendeler på grunn av sykdom eller uførhet mv., jf. dekningsloven § 2-3 andre ledd. Helseopplysninger vil som regel være opplysninger skyldneren har en klar egeninteresse i å legge frem. Samtidig er det personlige opplysninger som ikke alle ønsker å dele med utenforstående. Innkrevingsmyndigheten har ikke behov for detaljerte helseopplysninger om skyldneren, for eksempel om diagnoser. Som

regel vil det være tilstrekkelig å fremlegge legeerklæring.

Departementet har vurdert om skyldnerens egeninteresse i å legge frem helseopplysninger er tilstrekkelig i de tilfellene dette er nødvendig, eller om helseopplysninger også bør være omfattet av opplysningsplikten. Det kan hevdes at en opplysningsplikt som også omfatter helseopplysninger, går langt i å pålegge skyldneren plikter. Dersom skyldneren unnlater å medvirke til at saken blir opplyst, kan konsekvensen likevel ofte bli at en søknad om betalingsavtale eller ettergivelse for eksempel blir avslått eller at det ikke blir satt av ekstra midler til dekning av medisintgifter. En opplysningsplikt som også omfatter helseopplysninger, vil derfor i større grad gjenspeile hvilket ansvar skyldneren faktisk har til å opplyse sin egen sak og hvilken betydning disse opplysningene kan ha for saken. Departementet kan ikke se at anmeldelse og eventuell straff er aktuelt ved manglende levering av helseopplysninger, se nærmere omtale i punkt 18.4.4. Dersom skyldneren ikke ønsker å gi slike helseopplysninger, kan vedkommende la det være, men risikerer da å ikke få den særbehandlingen han eller hun kunne hatt krav på.

Etter departementets oppfatning er innkreving av krav som Innkrevingsmyndigheten har ansvar for, «viktige allmenne interesser» etter personvernforordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav g.

Ved behandling av særlige kategorier av personopplysninger skal den behandlingsansvarlige ha egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser, jf. personvernforordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav g. Departementet viser til at saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven og i forslaget til innkrevingsloven, blant annet vil sikre den registrerte informasjon, kontradiksjon og klagerett. Helseopplysningene vil være omfattet av taushetsplikt, og Skatteetaten har tekniske og organisatoriske tiltak for å sikre behandlingen av slike opplysninger. Eksempler på dette er styring og logging av hvem som får tilgang til opplysningene.

Datatilsynet peker i sin høringsuttalelse på at det er viktig at det reguleres tydelig i lov at Innkrevingsmyndigheten har hjemmel til å behandle helseopplysninger. Departementet viser til at særlige kategorier personopplysninger, herunder helseopplysninger, er gitt et særskilt vern i personvernforordningen artikkel 9. Det betyr likevel ikke at det alltid er nødvendig med særskilte lovbestemmelser for slik behandling. I Prop. 56 LS (2017–2018) uttales det i punkt 7.1.3 blant annet:

«Forordningen gir ikke noe klart svar på hvor klart eller spesifikt nasjonale bestemmelser som åpner for behandling av særlige kategorier av personopplysninger, må være. Når de nevnte bestemmelsene i artikkel 9 nr. 2 krever et «grunnlag» for behandlingen, eller at behandlingen er «tillatt», kan de etter sin ordlyd neppe sies å stille et ubetinget krav om at det alltid må foreligge en helt uttrykkelig og spesifikk lovhjemmel. På samme måte som når det gjelder kravet om supplerende rettsgrunnlag etter artikkel 6 nr. 3, må det vurderes konkret om en bestemmelse er tilstrekkelig for en gitt behandling, jf. punkt 6.3.2 samt punkt 6.4 om kravene om rettsgrunnlag etter Grunnloven og EMK. Det bør tas i betraktning i en slik vurdering at formålet med artikkel 9 nr. 1 er å sikre særlige kategorier av personopplysninger et særlig vern, noe som kan tilsi at det må gjelde strengere krav enn etter artikkel 6 nr. 3. Departementet bemerker at det etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 ikke trekkes noe systematisk skille mellom alminnelige personopplysninger og særlige kategorier. Personopplysningenes sensitivitet vil i denne sammenhengen være et moment i vurderingen av inngrepets art og omfang, som igjen har betydning for hvilke krav som stilles til inngreps-hjemmelen.»

Helseopplysninger vil være nødvendig i en del innkrevingssaker. Dette følger av det regelverket som gjelder for innkrevingen. Etter departementets oppfatning vil det derfor ikke være nødvendig med en særskilt hjemmel for at Innkrevingsmyndigheten skal kunne innhente slike opplysninger.

Departementet foreslår derfor en generell opplysningsplikt som også vil omfatte helseopplysninger der disse kan ha betydning for innkrevingen, og viser til vurderingen ovenfor.

Departementet vil framheve at skyldnerens plikt etter forslaget til å gi opplysninger omfatter alle måter som opplysninger kan gis på. Den omfatter blant annet å gi innsyn i, framlegge, sammenstille, utlevere eller sende inn dokumentasjon hvor opplysningene framgår. Etter departementets syn er det i utgangspunktet ikke nødvendig å lovfeste dette. Departementet har likevel kommet til at det vil skape større klarhet dersom plikten til å dokumentere opplysningene presiseres i lovteksten. Det foreslås derfor at det framgår av bestemmelsen om skyldnerens opplysningsplikt at Innkrevingsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge fram, sammenstille, utlevere

eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer. Opplistingen er ikke uttømmende.

Alternativene «legge fram», «utlevere», «sende inn» og «sammenstille» tilsvarer de alternativene som oppregnes i skatteforvaltningsloven § 10-1. Alternativet «sammenstille» er tatt med for å klargjøre at plikten etter forslaget også omfatter det å opprette et nytt dokument hvor det tas inn opplysninger fra ulike kilder eller fra for eksempel en database. Økt lagring av elektronisk informasjon medfører at slik sammenstilling kan gjøres enklere enn før, og arbeidsbyrden vil i mange tilfeller være relativt begrenset. Alternativet «erklæring» er tatt med for å klargjøre at plikten til å dokumentere opplysninger også gjelder ulike erklæringer som for eksempel legeerklæringer.

Forvaltningsloven gjelder for Innkrevingsmyndighetens behandling av saker etter innkrevingsloven, jf. innkrevingsloven § 4. Pålegg om å gi opplysninger etter innkrevingsloven § 10 kan påklages etter reglene i forvaltningsloven § 14. Saker om utlegg og tvangsdekning følger i hovedsak tvangsfullbyrdslovens system. Etter departementets syn er det hensiktsmessig at også klage på pålegg om å gi opplysninger behandles etter tvangsfullbyrdslovens regler i slike saker. For skyldneren bør det alltid være klart hvilke klageregler som gjelder, uavhengig av om prosessen følger forvaltningslovens eller tvangsfullbyrdslovens system. I forslag til innkrevingsloven §§ 22 til 24 kan klage til tingretten ved behandling av slike saker fremsettes etter at varsel er gitt etter § 25. Pålegg om å gi opplysninger vil være beslutninger som er omfattet av disse bestemmelsene. Skjæringstidspunktet for om det er forvaltningsloven § 14 eller tvangsfullbyrdsloven § 5-16 som gjelder, vil dermed være tidspunktet for varsel etter § 25.

Det foreligger ikke gode grunner for å videreføre bidragspliktiges plikt til å gi opplysninger uoppfordret ved betalingsmislighold og ved flytting. Reglene har allerede i dag en begrenset betydning for innkrevingen av bidragskrav, da opplysningsplikten i liten grad etterleves. Skyldnerens opplysningsplikt etter innkrevingsloven § 10 vil dessuten ivareta de behovene Innkrevingsmyndigheten har for å innhente opplysninger ved innkreving av underholdsbidrag. Departementet foreslår på denne bakgrunn å oppheve reglene i bidragsinnkrevingsloven § 10 første ledd og § 19 første ledd.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 10.

7.3.4.2 Tredjeparters opplysningsplikt

Generelt

I tillegg til opplysninger fra skyldneren selv, vil Innkrevingsmyndigheten ha behov for å innhente opplysninger fra tredjeparter i ulike sammenhenger. Opplysninger fra tredjeparter kan for eksempel brukes for å bekrefte opplysninger om inntekt eller formuesgoder. Det kan også være nødvendig med opplysninger fra tredjeparter i tilfeller hvor skyldneren ikke medvirker. Innkrevingsmyndigheten må også ivareta de skyldnerne som ikke evner å ivareta sine egne interesser. Opplysninger fra tredjeparter vil ofte være nødvendig for å kunne gjøre dette. Opplysninger fra tredjeparter kan også forenkle innkrevingsprosessen, både for Innkrevingsmyndigheten og skyldneren.

Som for skyldnerens opplysningsplikt, foreslår departementet at tredjeparters opplysningsplikt skal gjelde alle stadier av innkrevingen. Dette vil bidra til å belyse saken på et tidligere stadium av innkrevingsprosessen og gi et bedre beslutningsgrunnlag når Innkrevingsmyndigheten skal vurdere hvilke tiltak mv. som skal brukes.

Departementet foreslår at opplysningsplikten for tredjeparter som hovedregel skal gjelde etter pålegg fra Innkrevingsmyndigheten, slik den i dag gjør etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12. Samtidig foreslår departementet hjemmel til å gi forskrift om ukrevd opplysningsplikt for visse tredjeparter, se nedenfor.

Opplysningsplikt for tredjeparter vil ofte være et større inngrep i skyldnerens personvern enn skyldnerens egen opplysningsplikt. Skyldneren vil ikke ha samme kontroll på opplysningene som hentes fra tredjeparter, som de skyldneren selv gir Innkrevingsmyndigheten. I tillegg vil opplysningene som innhentes fra tredjeparter, normalt være innhentet for et annet formål enn innkreving hos skyldneren.

Personvernforordningen har særskilte regler om bruk av opplysninger til nye og uforenlige formål. Det følger av artikkel 5 nr. 1 bokstav b at personopplysninger skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Opplysningene som Innkrevingsmyndigheten innhenter fra tredjeparter, skal brukes til innkrevingsformål. Tredjepartene har innhentet opplysningene for andre formål, som i stor grad fremstår som uforenlig med Innkrevingsmyndighetens formål med innhenting. Det fremgår da av personvernforordningen artikkel 6 nr. 4 at viderebruken, dersom den ikke bygger på samtykke, må bygge på et særskilt rettsgrunnlag.

Rettsgrunnlaget må følge av medlemsstatenes nasjonale rett og utgjøre et nødvendig og forholdsmessig tiltak i et demokratisk samfunn for å sikre oppnåelse av målene som nevnt i artikkel 23 nr.1.

Det følger av artikkel 23 nr. 1 bokstav e at et slikt mål kan være «andre viktige mål av generell allmenn interesse for Unionen eller en medlemsstat, særlig Unionens eller en medlemsstats viktige økonomiske eller finansielle interesser, herunder valuta-, budsjett- og skattesaker, folkehelse og trykkespørsmål». Innkrevingen som omfattes av forslaget til innkrevingsloven, er viktig for landets økonomi og finansielle interesser. Det kan derfor gis regler om Innkrevingsmyndighetens adgang til å innhente opplysninger til formål som er uforenlige med de opprinnelige formålene opplysningene ble innhentet for.

Forslaget om opplysningsplikt for tredjeparter må fortsatt være et nødvendig og forholdsmessig tiltak etter personvernlovgivningen og retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Dette vurderes i forbindelse med forslagene som omtales i det følgende.

Hvilke tredjeparter skal omfattes av opplysningsplikten

Når det skal utformes en ny felles bestemmelse om tredjeparters opplysningsplikt, er det nødvendig å fastsette hvilke aktører som skal omfattes av denne opplysningsplikten. Innkrevingsmyndigheten har behov for å innhente opplysninger fra en rekke ulike tredjeparter, for eksempel fra fysiske personer skyldneren samhandler med, banker, forsikringsselskaper og ulike offentlige myndigheter som Folkeregisteret, NAV og fastsettingsmyndigheten for kravet.

Tvangsfullbyrdsloven § 7-12 angir i dag ikke uttrykkelig hvem som har opplysningsplikt etter loven, med unntak av arbeidsgiver. I stedet regulerer bestemmelsen hvilke opplysninger som kan kreves av en tredjeperson. SI-loven § 5 angir uttrykkelig at opplysninger kan kreves av forsikringsselskaper og småbåtregisteret. Tilsvarende regulering er gitt i bidragsinnkrevingsloven §§ 20 og 21, som angir blant annet arbeidsgiver, skattemyndighetene, forsikringsselskaper og banker. Både skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven har egne bestemmelser om innhenting av opplysninger fra Folkeregisteret.

Dersom loven skal gi en uttømmende angivelse av opplysningspliktige tredjeparter, vil det kreve en omfattende og detaljert regulering av de ulike aktørene som det kan være aktuelt å inn-

hente opplysninger fra. Etter departementets vurdering er det tilnærmet umulig å gi en uttømmende angivelse av hvilke aktører som bør omfattes av opplysningsplikten til enhver tid. Et forsøk på en slik regulering vil medføre at bestemmelsen blir lite robust og dårlig tilpasset endrede behov i fremtiden.

I skatteforvaltningsloven § 10-2 om skattemyndighetenes innhenting av kontrollopplysninger fra tredjeparter er kretsen av opplysningspliktige angitt generelt ved at enhver tredjepart har opplysningsplikt etter loven. Bakgrunnen er at endringer i samfunnsforhold og den teknologiske utviklingen har medført økt kompleksitet i de sakene skattemyndighetene arbeider med. Det er derfor vanskelig på forhånd å se for seg hvilke opplysninger myndighetene har bruk for i sitt kontrollarbeid. Selv om det ved kontroll av fastsettingen er behov for en videre innhenting av opplysninger enn ved innkreving av fastsatte krav, gjør de samme hensynene som det pekes på i forarbeidene til skatteforvaltningsloven § 10-2, seg også gjeldende på innkrevingsområdet. Departementet foreslår på denne bakgrunn at opplysningsplikten skal gjelde for enhver tredjepart.

Uttrykket enhver tredjepart omfatter både fysiske og juridiske personer. Kjerneområdet for bestemmelsen vil være de aktørene som i dag kan pålegges en opplysningsplikt etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12, SI-loven § 5 og bidragsinnkrevingsloven §§ 20 og 21. Dette omfatter skyldnerens arbeidsgiver, NAV, banker og andre finansinstitusjoner, tredjepersoner som skyldneren har eller har hatt krav mot og tredjepersoner som har eller har hatt eiendeler i sin besittelse som tilhører skyldneren. Departementet legger til grunn at enhver tredjepart også vil omfatte andre offentlige myndigheter, forsikringsselskaper hvor skyldnerens eiendeler er eller kan være forsikret, og ulike registre. I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, foreslår departementet at fysiske personer bare skal ha plikt til å gi nærmere bestemte opplysninger.

Selv om enhver tredjepart er en nokså vid angivelse av hvilke aktører som har opplysningsplikt etter loven, rammes denne nærmere inn av vilkåret om at opplysningene kan ha betydning for innkrevingen, se nærmere om dette nedenfor. I begrepet tredjepart ligger det også en begrensning ved at det må være en tilknytning mellom den det ønskes opplysninger om og den det ønskes opplysninger fra. Etter departementets oppfatning vil dette ivareta skyldnerens behov for forutsigbarhet i tilstrekkelig grad.

Hvilke opplysninger omfattes av opplysningsplikten

For tredjeparters opplysningsplikt gir tvangsfullbyrdsloven § 7-12 i dag en nærmere angivelse av hvilke opplysninger tredjeparter har plikt til å gi etter pålegg fra namsmannen. For eksempel fremgår det av tvangsfullbyrdsloven § 7-12 at tredjeparter kan pålegges å gi opplysninger om krav som saksøkte har mot dem. Også reglene i SI-loven § 5 og bidragsinnkrevingsloven §§ 20 og 21 angir hvilke opplysninger som tredjeparten plikter å gi.

En fortsatt adgang til å hente inn opplysninger fra tredjeparter er sentralt for Innkrevingsmyndighetens arbeid. Av den grunn er det viktig å ikke sette for snevre rammer for plikten til å gi opplysninger. Det er også vanskelig å gi en uttømmende opplisting av hvilke opplysninger tredjeparter skal gi uten å utelukke relevante opplysninger.

I skatteforvaltningsloven § 10-2, som gjelder skattemyndighetenes innhenting av kontrollopplysninger fra tredjeparter, er det nærmere innholdet i opplysningsplikten angitt generelt. Tredjepart plikter å gi opplysninger som kan ha betydning for noens skatteplikt. Departementet foreslår at innkrevingsloven heller ikke skal gi en nærmere opplisting av hvilke opplysninger tredjeparter plikter å gi, men utformes etter mønster av skatteforvaltningsloven § 10-2.

Selv om departementet med dette legger opp til en nokså vid ordlyd, vil det gjelde viktige begrensninger ved at tredjeparter bare skal ha plikt til å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Som ved innhenting av kontrollopplysninger etter skatteforvaltningsloven § 10-2 i dag, skal det gjelde et relevanskrav. Det er de materielle reglene, blant annet i dekningsloven kapittel 2, som setter skrankene for hvilke opplysninger innkrevingsmyndighetene kan be om. Her vil særlig dekningsloven § 2-2 og § 2-7 være sentrale. Kjerneområdet for opplysningsplikten vil være opplysninger om inntekt mv. og om formuesgoder som tilhører skyldneren på beslagstiden, og som kan selges, utleies eller på annen måte omgjøres i penger, for eksempel opplysninger om kundeforhold i banker og saldo på en bankkonto. Finansforetak som for eksempel banker, har i utgangspunktet taushetsplikt om kundeforhold, jf. finansforetaksloven § 16-2 første ledd. Det følger av samme bestemmelse at taushetsplikten ikke gjelder dersom foretaket etter lov eller forskrifter gitt med hjemmel i lov har plikt til å gi opplysninger eller er gitt adgang til å gi ellers taushetspliktbelagte opplysninger. Banker vil derfor ha opplysningsplikt etter forslaget til § 11 i innkrevings-

loven. Opplysningsplikten vil også omfatte opplysninger om midler eller formuesgoder som er eller kan være beslagsfrie.

Selv om det primært vil være aktuelt å innhente opplysninger om skyldnerens inntekt og formuesgoder mv., er tredjeparters opplysningsplikt ikke begrenset til opplysninger om skyldneren. I enkelte tilfeller vil det også være behov for å innhente opplysninger om andre, for eksempel ektefelle eller samboer i etablerte samboerforhold. Dette gjelder eksempelvis når det skal vurderes om det er grunnlag for utleggstrekk og hvor mye som kan trekkes. Opplysninger om ektefelle eller samboers inntekt vil da være nødvendige for å vurdere hvor mye skyldneren med rimelighet trenger til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand, jf. dekningsloven § 2-7. Tilsvarende behov for opplysninger om ektefelle eller samboers inntekt og formuesgoder foreligger der Innkrevingsmyndigheten skal ta stilling til en søknad om betalingsavtale eller ettergivelse. Her må Innkrevingsmyndigheten vurdere hvilken dekning fortsatt innkreving vil gi, herunder størrelsen på et mulig utleggstrekk. Opplysninger om ektefelle eller samboers inntekt og formuesgoder kan også være relevante å vurdere om betalingsavtale eller ettergivelse er støtende, for eksempel fordi skyldneren har overført betydelige verdier til ektefelle eller samboer.

Som nevnt skal opplysningsplikten også gjelde for fysiske personer. Det bør være en høyere terskel for å innhente opplysninger fra privatpersoner enn fra næringsdrivende og andre profesjonelle. Plikten bør derfor begrenses til nærmere angitte opplysninger. Departementet slutter seg til forslaget i høringen om at fysiske personer bare plikter å gi nærmere bestemte opplysninger, med mindre opplysningene knytter seg til deres næringsvirksomhet. I høringen ble det foreslått at privatpersoner skal gi opplysninger om krav som skyldneren har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene og om hvordan kravet har falt bort. De skal også gi opplysninger om formuesgoder som skyldneren eier og som de har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene, og om hvordan besittelsen opphørte.

Skattedirektoratet uttaler om begrensningen til to år:

«Etter Skattedirektoratets oppfatning innebærer avgrensningen på to år en begrensning av innkrevingsmyndighetens handlingsrom for å innhente og motta opplysninger i saker med nærstående-problematikk slik som ektefeller, samboere, barn etc. Innkrevingsmyndigheten

har ofte behov for opplysninger om disposisjoner foretatt lenger tilbake i tid, særlig der skyldner aktivt har innrettet seg for kreditorunndragelse ved å overføre formuesgoder til nærstående. En videre tidsramme for opplysningsplikten vil kunne bidra til at Skatteetatens mulighet til forebygging og bekjempelse av økonomisk kriminalitet styrkes. I tillegg vil Innkrevingsmyndigheten ha behov for opplysninger om historiske disposisjoner ved begjæringer om konkurs, da disse opplysningene kan ha betydning for hvilke omstøtelsesregler som vil være aktuelle i den enkelte sak.

Direktoratet ber departementet vurdere nærmere om tidsrammen i lovforslagets § 10 første ledd annet punktum bør utvides, og om en slik utvidelse i så fall skal gjelde generelt eller for en nærmere bestemt type saker.»

Hvor lenge fysiske personer skal ha opplysningsplikt, beror på en avveining av Innkrevingsmyndighetens behov for opplysninger holdt opp mot byrden dette vil medføre for de opplysningspliktige. Departementet legger til grunn at det i de fleste sakene vil være mindre aktuelt å innhente opplysninger, jo lenger tid som går. Slik Skattedirektoratet peker på, vil Innkrevingsmyndigheten likevel kunne ha behov for opplysninger om disposisjoner lenger tilbake i tid. Departementet ser at en tidsbegrensning på to år i disse tilfellene vil kunne virke begrensende for Innkrevingsmyndigheten. Det foreslås derfor å fjerne begrensningen på to år.

Departementet har vurdert om det bør stilles opp et selvstendig vilkår om sannsynlighet. I forarbeidene til tvangsfullbyrdsloven § 7-12, Ot.prp. nr. 65 (1990–91) s. 151, ble det lagt vekt på at det bør foreligge en viss sannsynlighet for at saksøkte har krav mot tredjepersonen eller at tredjepersonen besitter formuesgoder som saksøkte eier, før namsmannen retter en forespørsel til vedkommende. Det understrekes videre at det ikke tas sikte på at namsmannen rutinemessig skal rette forespørsler til en eller flere tredjepersoner i alle saker.

Datatilsynet støtter ikke at det stilles lavere sannsynlighetskrav enn tidligere.

Etter departementets oppfatning er det tilstrekkelig at det stilles krav om at opplysningene er relevante ved vurderingen av innkrevings-saken. Som ved skyldnerens opplysningsplikt bør det heller ikke for tredjeparter gjelde noe krav om at opplysningene faktisk vil få betydning for innkrevingen. Departementet vil derfor ikke stille opp et selvstendig vilkår i loven om at det må fore-

ligge en viss sannsynlighet for at skyldneren har et krav mot for eksempel en kontraktsmotpart eller en bank.

Opplysningsplikt for tredjepart vil gjelde etter krav fra Innkrevingsmyndigheten. Slike pålegg må være nøyaktige, og opplysningene det bes om, må være tilstrekkelig klart definert. Pålegg om å gi opplysninger etter innkrevingsloven § 11 kan påklages etter reglene i forvaltningsloven § 14. Dersom det er gitt varsel om utlegg eller tvangsdekning etter innkrevingsloven § 25, skal klage på pålegg om å gi opplysninger behandles etter reglene i tvangsfullbyrdsloven. Departementet viser til omtalen i punkt 7.3.4.1.

Etter departementets syn er det nødvendig for Innkrevingsmyndigheten å ha hjemmel til å innhente opplysninger fra tredjeparter for å kunne løse oppgavene sine på en hensiktsmessig måte. Tredjeparters opplysningsplikt er også viktig for å bidra til effektivisering og digitalisering av Innkrevingsmyndighetens oppgaver, blant annet gjennom automatisering av ulike prosesser. Departementet mener at inngrepet i skyldnerens personvern i form av innhenting av personopplysninger fra tredjepart, er forholdsmessig.

Regler om innhenting av taushetsbelagte opplysninger og om ukrevd opplysningsplikt må fastsettes i forskrift, og fordrer egne personvern-vurderinger, se nedenfor.

Forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten til offentlige myndigheter og innretninger, advokater mv.

Ulike offentlige myndigheter og innretninger mv. har lovbestemt taushetsplikt, enten etter forvaltningsloven eller sektorlovgivningen. Dagens bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven § 7-12 gjelder som nevnt uten hinder av taushetsplikt, men slik at tvistelovens kapittel 22 om bevisforbud og bevisfritak gjelder tilsvarende. Dette innebærer blant annet at offentlige myndigheters taushetsplikt går foran opplysningsplikten etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12.

For offentlige myndigheter er det i dag gitt en rekke særskilte unntak fra taushetsplikten for utveksling av opplysninger med innkrevingsmyndighetene i sektorlovgivningen. Dette gjelder blant annet skatteforvaltningsloven § 3-3, jf. skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav a og i. Skattemyndighetene kan dermed gi opplysninger til innkrevingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt.

I skatteforvaltningsloven § 10-5 er det i andre ledd bestemt at ulike offentlige myndigheter uten

hinder av taushetsplikt som de ellers har, skal gi nærmere angitte opplysninger. I høringsnotatet foreslo departementet tilsvarende regulering i innkrevingsloven, men slik at departementet i forskrift kan bestemme hvilke offentlige myndigheter som skal ha opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikt, og i så fall hvilke opplysninger de plikter å gi.

Datatilsynet uttaler om dette:

«Departementet foreslår at det i forskrift kan bestemmes hvilke offentlige myndigheter som skal ha opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikt og hvilke opplysninger de plikter å gi.

Datatilsynet ser positivt på en slik forskriftshjemmel, da det vil bidra til noe mer forutsigbarhet rundt hvilke opplysninger som kan kreves fra hvilke organer. Gjennom en høringsrunde, vil også departementet kunne få innspill til best mulige rammer for opplysningsplikten.»

Reglene om taushetsplikt er ment å ivareta hensynet til den som i ulike sammenhenger deler personlige eller forretningsmessige opplysninger med offentlige myndigheter. Opplysningen gis i fortrolighet og under visshet om at de ikke deles videre med uvedkommende. Generelle unntak fra taushetsplikten vil kunne svekke denne tilliten og i ytterste konsekvens bidra til at opplysninger ikke legges frem.

Taushetsplikten omfatter også opplysninger om personlige forhold av mindre sensitiv karakter, som opplysninger om inntekt, ytelser eller utbetalinger mv. Det vil som regel være slike opplysninger Innkrevingsmyndigheten har et saklig behov for å innhente fra tredjeparter. I enkelte tilfeller vil disse opplysningene likevel indirekte kunne gi informasjon om at skyldneren for eksempel er syk, men uten at nærmere detaljer om skyldnerens helse deles.

Det er viktig at Innkrevingsmyndigheten får tilgang til tilstrekkelige opplysninger for å ivareta innkrevingen på en effektiv og god måte. Etter departementets vurdering er det nødvendig at opplysningsplikten skal gjelde uten hinder av taushetsplikt. Vilkåret om at opplysningene kan ha betydning for innkrevingen vil legge begrensninger også for hvilke taushetsbelagte opplysninger Innkrevingsmyndigheten kan innhente.

Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om at det i forskrift kan gis regler om hvilke offentlige myndigheter som skal gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt og hvilke opplysninger som skal gis. På denne måten vil

unntakene fra taushetsplikten fremgå klart av regelverket. Også i dag gjelder det viktige unntak fra taushetsplikten for en rekke offentlige myndigheter. Forslaget innebærer derfor ingen en vesentlig endring. På denne bakgrunn legger departementet til grunn at en opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikt ikke vil være for vidtgående.

Videre er det spørsmål om tredjeparters opplysningsplikt omfatter særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9. Slike opplysninger er gitt et særskilt vern, og departementet viser til omtalen av dette knyttet til skyldnerens opplysningsplikt ovenfor i punkt 7.3.4.1. Tredjeparters opplysningsplikt om denne typen opplysninger vil være mer inngripende enn å hente opplysningene fra skyldneren selv. Etter departementets oppfatning vil det likevel ikke være så inngripende at slike opplysninger ikke kan innhentes fra tredjeparter. Departementet understreker at det ved utformingen av forskrifter om unntak fra taushetsplikt, må foretas egne personvern vurderinger av forslagene. Ved utformingen må det også vurderes om det skal være plikt til å gi særlige kategorier av opplysninger. Forslagene vil bli sendt på høring på vanlig måte.

Selv om den nærmere angivelsen skal komme frem av forskrift til innkrevsloven, vil departementet allerede nå peke på enkelte myndigheter som bør ha opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikt.

For det første bør myndigheter som utbetaler erstatninger, tilskudd, bidrag, trygder, stønader mv., kunne gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Etter krav fra Innkrevsmyndigheten skal de aktuelle myndighetene gi opplysninger om de fastsatte eller utbetalte beløp, om grunnlaget for dem og om beløp til gode. Det er viktig at Innkrevsmyndigheten får opplysninger om utbetalinger som for eksempel kan bli gjenstand for motregning.

For det andre bør myndigheter som tilbakeholder eller beslaglegger pengebeløp mv., kunne dele opplysninger om de tilbakeholdte eller beslaglagte midlene uten hinder av taushetsplikt. Dette er for eksempel praktisk når tollmyndighetene tilbakeholder beløp etter vareførselsloven § 11-1.

Advokater og andre tredjeparter har i visse sammenhenger lovbestemt taushetsplikt som kan omfatte opplysninger Innkrevsmyndigheten har behov for i forbindelse med innkrevingen. Som nevnt kan tredjeparter etter gjeldende § 7-12 i tvangsfullbyrdelsesloven pålegges å gi opplys-

ninger om for eksempel krav som skyldneren (saksøkte) har eller har hatt mot dem. Tvisteloven § 22-5 om bevisforbud, som blant annet gjelder for advokater, begrenser opplysningsplikten. Bevisforbudet omfatter opplysninger tilknyttet «egentlig» advokatvirksomhet. Opplysninger i forbindelse med eiendomsmegling, formidling av lån, forvaltning av midler og bobestyrrelse mv. faller i utgangspunktet utenfor rammen for tvisteloven § 22-5. Det kan imidlertid oppstå grense- og tvilstilfeller hvor det er uklart om opplysningene omfattes av reglene om bevisforbud eller ikke.

Etter departementets oppfatning bør Innkrevsmyndigheten også ha tilgang til visse opplysninger fra advokater. Hvilke opplysninger de plikter å gi uten hinder av taushetsplikt, må fremkomme av loven. I skatteforvaltningsloven § 10-2 om kontrollopplysninger fra tredjepart er det i bestemmelsens andre ledd presisert at advokater og andre tredjeparter uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, plikter å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og gjeld, herunder hvem som er parter i overføringene, på deres konti tilhørende skattepliktig. Innkrevsmyndigheten bør, som foreslått i høringen, ha en tilsvarende adgang til å innhente opplysninger fra advokater om pengeoverføringer, innskudd og hvem som er parter i pengeoverføringene. Disse opplysningene kan være egnet til å klarlegge om en skyldner har midler som kan brukes til dekning av krav som er under innkreving. På denne bakgrunn opprettholder departementet forslaget fra høringsnotatet.

Departementet legger til grunn at taushetsplikt som følger av avtale, instruks mv., viker for lovbestemt opplysningsplikt.

Hjemmel for opplysningsplikt uten pålegg (ukrevd)

Den generelle opplysningsplikten for tredjeparter skal etter forslaget gjelde etter pålegg fra Innkrevsmyndigheten. I høringsnotatet ble det i tillegg foreslått en forskriftshjemmel for å gi regler om ukrevd opplysningsplikt.

Datatilsynet uttaler om dette:

«Datatilsynet er i utgangspunktet skeptisk til at en vid forskriftshjemmel fastsettes i lov, uten at personvernkonsekvensene av rammebestemmelsen er tilstrekkelig utredet. En ukrevd opplysningsplikt innebærer et stort inngrep i skyldners og eventuelt tredjeparters personvern, og det er lite forutsigbart for de registrerte.

Dersom en slik ukrevd opplysningsplikt skal vedtas, er det er likevel positivt at det skal

ekspisitt reguleres hvilke aktører som er omfattet av plikten og hvilke opplysninger de plikter å gi. Ettersom inngrepet i personvernet må anses å være stort, er det viktig at regelverket er tydelig og tilstrekkelig presist.»

Departementet viser til at det er et mål at Innkrevingsmyndighetens saksbehandling i størst mulig grad skal automatiseres og digitaliseres. Dette vil effektivisere myndighetens arbeid og redusere saksbehandlingstiden. En viktig forutsetning for å oppnå dette, er at Innkrevingsmyndigheten har enkel tilgang til nødvendige opplysninger. Dette kan blant annet gjøres ved at Innkrevingsmyndigheten får opplysninger ukrevd fra tredjeparter. Etter departementets oppfatning bør det tas høyde for dette i regelverket.

Det er helt nødvendig at regelverket positivt angir hvilke aktører som er underlagt ukrevd opplysningsplikt og hvilke opplysninger som skal gis. På denne bakgrunn opprettholder departementet forslaget fra høringsnotatet om at det tas inn en hjemmel i innkrevingsloven til å gi forskriftsregler om ukrevd opplysningsplikt. Departementet understreker at det må foretas egne personvern-vurderinger av forslagene og at forslagene vil bli sendt på høring på vanlig måte.

Særlig om innhenting av opplysninger fra Folkeregisteret

For utlevering av taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret følger det av folkeregisterloven § 10-2 at taushetsbelagte opplysninger kan utleveres til offentlige myndigheter som har hjemmel i lov til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret uten hinder av taushetsplikt. Slik lovhjemmel er i dag tatt inn i skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevingsloven. Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om at det tas inn i bestemmelsen om tredjeparters opplysningsplikt at Innkrevingsmyndigheten kan innhente opplysninger fra Folkeregisteret.

Forskriftshjemmel for hvordan opplysninger skal gis mv.

Innkrevingsmyndighetene krever i dag inn krav mot et høyt antall skyldnere, og informasjonsinnhenting omfatter et betydelig antall opplysninger. I dag skjer innhenting av opplysninger fra tredjeparter til dels gjennom manuelle prosesser. Innkrevingsmyndighetens innhenting bør skje på en måte som er mest mulig effektiv både for Innkrevingsmyndigheten og for de tredjepar-

tene som det innhentes opplysninger fra, samtidig som personvern hensyn ivaretas i tråd med personvernregelverket. Departementet foreslår derfor at det i forskrift kan gis nærmere regler om hvordan opplysninger skal gis, signatur, leveringsfrist og leveringssted. En slik bestemmelse vil blant annet gi det rettslige grunnlaget for å automatisere prosesser som i dag gjøres manuelt.

Dokumentasjon

Som for skyldnerens egen opplysningsplikt, vil tredjeparts plikt til å gi opplysninger etter forslaget omfatte alle måter opplysninger kan gis på. Den omfatter blant annet å gi innsyn i, framlegge, sammenstille, utlevere eller sende inn dokumentasjon hvor opplysningene framgår. Etter departementets syn er det i utgangspunktet ikke nødvendig å lovfeste dette. Departementet har likevel kommet til at det vil skape større klarhet dersom plikten til å dokumentere opplysningene presiseres i lovteksten. Det foreslås derfor at det framgår av de aktuelle lovbestemmelsene at Innkrevingsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge fram, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer. Opplystingen er ikke uttømmende.

Alternativene «legge fram», «utlevere», «sende inn» og «sammenstille» tilsvarer de alternativene som oppregnes i skatteforvaltningsloven § 10-2 femte ledd. Alternativet «sammenstille» er tatt med for å klargjøre at plikten etter forslaget også omfatter det å opprette et nytt dokument hvor det tas inn opplysninger fra ulike kilder eller fra for eksempel en database. Økt lagring av elektronisk informasjon medfører at slik sammenstilling kan gjøres enklere enn før, og arbeidsbyrden vil i mange tilfeller være relativt begrenset. Alternativet «i nødvendig utstrekning gi utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv.» tilsvarer skatteforvaltningsloven § 10-5 første ledd, som gjelder kontrollopplysninger fra offentlige myndigheter mv.

Etter departementets syn er det ikke lenger behov for å opprettholde opplysningsplikten for trekkpliktige som ikke etterlever et pålegg om å gjennomføre utleggstrekk, jf. bidragsinnkrevingsloven § 12 første ledd. Innkrevingsmyndigheten vil uavhengig av en slik opplysningsplikt kunne følge opp trekkpliktige som ikke etterkommer pålegg som er gitt. Det kan også være uheldig at en trekkpliktig arbeidsgiver ved lov er pålagt å

opplyse om manglende gjennomføring av trekkplikten samtidig som manglende gjennomføring av trekkpålegg kan være straffbart etter straffeloven § 169. Departementet foreslår på denne bakgrunn ikke å videreføre opplysningsplikten i bidragsinnkrevsloven § 12 første ledd.

Departementet viser til forslag til innkrevsloven § 11 og til forslag om å oppheve bidragsinnkrevsloven § 12.

7.4 Bruk

7.4.1 Gjeldende rett

Ved lovendring 22. desember 2021 ble det vedtatt regler om Skatteetatens bruk av opplysninger, som regulerer Skatteetatens adgang til å sammenstille personopplysninger, gjennomføre profilering og treffe automatiserte avgjørelser. Formålet med endringene var å klargjøre Skatteetatens rettslige adgang til å behandle personopplysninger. De vedtatte lovreglene gjelder forvaltningsområdene skattefastsetting, innkreving og folkeregistrering. Det ble gjort endringer i skatteforvaltningsloven § 5-11, skattebetalingsloven § 3-5, SI-loven § 6 a, bidragsinnkrevsloven § 22b og folkeregisterloven § 9-4. Endringene er omtalt i Prop. 1 LS (2021–2022) punkt 12.3.

Endringene innebærer blant annet at innkrevsmyndighetene i Skatteetaten, innenfor hvert sitt forvaltningsområde, kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for deres arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Innkrevsmyndighetene kan benytte personopplysninger til profilering til samme formål, når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av den aktuelle loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

Innkrevsmyndighetene kan også treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom.

Innkrevsmyndighetene kan benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser. Av forarbeidene fremgår det at opplysninger om blant annet rasemessig og etnisk opprinnelse ikke skal kunne benyttes.

Det er også bestemmelser om bruk av personopplysninger til utvikling og testing av IT-systemer i bidragsinnkrevsloven § 7a, skattebetalingsloven § 3-6 og SI-loven § 6b. Reglene er nærmere omtalt i Prop. 1 LS (2018–2019) kapittel 18.

7.4.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo å videreføre bestemmelsene som er inntatt i bidragsinnkrevsloven § 22b, skattebetalingsloven § 3-6 og SI-loven § 6b, i innkrevsloven. Dette innebærer at Innkrevsmyndigheten får samme adgang til å sammenstille, profilere og treffe helautomatiserte avgjørelser som Skatteetaten har innenfor de enkelte innkrevsområdene etter gjeldende rett. Departementet foreslo også å videreføre bestemmelsene om bruk av personopplysninger til utvikling og testing av IT-systemer.

7.4.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) uttaler blant annet:

«Arbeids- og velferdsdirektoratet savner en nærmere vurdering av hvilke opplysninger som kan brukes på tvers av kravtyper hos innkrevsmyndigheten. Det anses som problematisk at for eksempel helseopplysninger fra en sak hos NAV eller opplysninger bidragsmottakeren har gitt om den bidragspliktige skal kunne benyttes av innkrevsmyndigheten ved innkreving av andre krav. Bruken av personopplysninger ved innkreving av ulike krav bør utredes nærmere.

Et særlig spørsmål her er om opplysninger innhentet i forbindelse med ett bestemt krav kan sammenstilles med opplysninger innhentet i forbindelse med et annet krav.»

NAV viser også til at det må gjennomføres en personvernkonsekvensvurdering av hva dette forslaget vil innebærer for den registrerte og at det må ses hen til de internasjonale forpliktelsene som Norge er bundet av ved utformingen av lovforslaget, som artikkel 38 Beskyttelse av personlige opplysninger i Konvensjon om internasjonal innkreving av barnebidrag og andre former for underhold til familie (Haag 2007).

Datatilsynet viser til sin høringsuttalelse knyttet til Skatteetatens adgang til å sammenstille personopplysninger, gjennomføre profilering og treffe automatiserte avgjørelser, som ble vedtatt 22.

desember 2021. De gjengir synspunktene fra denne høringsuttalelsen om at lovforslaget i liten grad oppfylte personvernforordningens krav til gjennomsiktighet, rimelighet og formålsbestemthet. De viser også til uttalelsene i samme høringsuttalelse om utvikling og testing av IT-systemer.

Jussbuss uttaler blant annet at de er positive til at Innkrevsmyndigheten kan treffe avgjørelser utelukkende basert på automatisk behandling. Det er likevel viktig at hensynet til forsvarlig saksbehandling og skyldneren ivaretas. *Jussbuss* stiller spørsmål ved hvordan et automatisert behandlingssystem vil fungere ved behandling av skjønsmessige vilkår. *Jussbuss* er kritisk til at det ikke er regulert nærmere i lovforslaget hvordan profilene som er utarbeidet ved profilering, skal kunne anvendes. De mener det bør presiseres at bruk av profilering ikke kan medføre at Innkrevsmyndigheten behandler skyldnere ulikt. *Jussbuss* er positiv til at partene kan kreve manuell overprøving av vedtak, men mener det bør gå fram av lovteksten at skyldnerens mulighet til manuell overprøving skal formidles til skyldneren sammen med vedtaket.

7.4.4 Vurderinger og forslag

Skatteetatens innkreving er i dag fordelt mellom skattekontoret, Statens innkrevsentral og Innkrevsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Slik Skatteetatens innkreving er regulert i gjeldende regelverk, kan opplysninger som den enkelte innkrevsmyndigheten har innhentet, brukes innenfor den enkelte lovens virkeområde. Det er reglene om opplysningsplikt i innkrevslovene og andre myndigheters adgang til deling av opplysninger, som setter rammene for hvilke opplysninger som kan innhentes.

Skattekontoret som innkrevsmyndighet etter skattebetalingsloven kan bruke opplysninger som er innhentet etter reglene som gjelder for denne innkrevsmyndigheten. Tilsvarende kan Statens Innkrevsentral innhente og bruke opplysninger med hjemmel i SI-loven, og Innkrevsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan innhente og bruke opplysninger i medhold av bidragsinnkrevsloven.

Forslaget til innkrevsloven innebærer at én myndighet utfører innkrevingen, i stedet for tre myndigheter som i dag. Endringen legger til rette for en mer helhetlig behandling av skyldneren. For å oppnå dette, er det behov for å se skyldnerens økonomiske situasjon i sammenheng og på tvers av kravene.

Å samle kravene som i dag er regulert i tre forskjellige lover, i én lov, fører blant annet til at det tidligere var spørsmål om å dele opplysninger fra ett innkrevsområde med et annet innkrevsområde, nå vil være spørsmål om i hvilken utstrekning Innkrevsmyndigheten kan bruke opplysningene som den har innhentet.

Datatilsynet viser til sin høringsuttalelse knyttet til Skatteetatens adgang til å sammenstille personopplysninger, gjennomføre profilering og treffe automatiske avgjørelser, som ble vedtatt 22. desember 2021. Departementet vil bemerke at bestemmelsen som ble vedtatt, er mer detaljert enn det forslaget som den gang var på høring. Det ble blant annet tatt inn bestemmelser om profilering og automatiske avgjørelser. Det er videreføring av den mer detaljerte bestemmelsen som foreslås i innkrevsloven.

Etter forslaget til innkrevsloven vil Innkrevsmyndigheten få ansvar for innkrevingen av et betydelig antall krav som etter sin art er ulike. Statens Innkrevsentral krever inn på vegne av om lag 50 offentlige oppdragsgivere og enkelte private kravseiere. Innkrevsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav krever inn manglende bidrag og for mye utbetalt støtte fra NAV. Skattekontoret krever inn skatte- og avgiftskrav. Forslaget til innkrevsloven innebærer at disse varierte kravstypene samles under én felles lov.

Som *NAV* peker på i sin høringsuttalelse, er et særlig spørsmål om opplysninger innhentet i forbindelse med ett bestemt krav, kan sammenstilles med opplysninger innhentet i forbindelse med et annet krav. Selv om kravstypene som Innkrevsmyndigheten får ansvar for, er av forskjellig karakter, er det i utgangspunktet de samme hensynene som gjør seg gjeldende ved innkrevingen av de ulike kravene. Det er viktig at regelverket bidrar til en mest mulig helhetlig behandling av skyldneren. Dette vil også komme skyldneren til gode.

Personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b bestemmer at personopplysningene skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Der som viderebehandlingen er forenlig med formålet ved innhenting, kreves det ikke særskilt hjemmel for viderebehandlingen. Da «kreves det ikke et annet rettslig grunnlag enn det som ligger til grunn for innsamlingen av personopplysninger», jf. fortalen til personvernforordningen punkt 50.

Formålet med Innkrevsmyndighetens innhenting av personopplysninger er en rettidig innkreving av kravene som omfattes av forslaget til innkrevsloven, som ivaretar hensynet til skyld-

neren og som er innenfor de rammene innkrevingsregelverket setter med blant annet beslagsfrihet. Departementet legger til grunn at viderebehandling til dette formålet i hovedsak er et forenlig formål selv om forslaget til innkrevingsloven innebærer at flere kravstyper samles under én felles lov.

Departementets forslag om videreføring av gjeldende bestemmelser om sammenstilling og profilering innebærer at Innkrevingsmyndigheten kan sammenstille personopplysninger når det er nødvendig for deres arbeid med innkreving av krav, «herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål». Profilering kan skje til samme formål, når det er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. I den grad slik viderebehandling i utgangspunktet skulle være uforenlig etter personvernforordningen, vil den foreslåtte bestemmelsen gi grunnlag for viderebehandlingen, jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 4. Når det følger av lov at de innhentede opplysningene kan brukes til disse formålene, vil det ikke oppstå spørsmål om uforenlighet.

Når viderebehandling til uforenlige formål skjer med grunnlag i lov, følger det av personvernforordningen artikkel 6 nr. 4 at slike lovbestemmelser må oppfylle bestemte krav. Bestemmelsene må utgjøre «et nødvendig og forholdsmessig tiltak i et demokratisk samfunn» for å sikre oppnåelse av målene nevnt i artikkel 23 nr. 1. Ett av formålene som nevnes er «andre viktige mål av generell allmenn interesse for Unionen eller en medlemsstat, særlig Unionens eller en medlemsstats viktige økonomiske eller finansielle interesser, herunder valuta-, budsjett- og skattesaker, folkehelse og trykdespørsmål», jf. bokstav e.

Etter gjeldende bestemmelser kan innkrevingsmyndighetene benytte enkelte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* uttaler at det anses som problematisk at for eksempel helseopplysninger fra en sak hos NAV, skal kunne benyttes av Innkrevingsmyndigheten ved innkreving av andre krav.

Departementet viser til at det følger av personvernforordningen artikkel 9 bokstav g at særlige kategorier personopplysninger kan behandles når:

«Behandlingen er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser, på grunnlag av unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett

som skal stå i et rimelig forhold til det mål som søkes oppnådd, være forenlig med det grunnleggende innholdet i retten til vern av personopplysninger og sikre egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.»

Etter departementets oppfatning er det avgjørende at opplysninger Innkrevingsmyndigheten innhenter, kan benyttes ved innkrevingen av andre krav. Slik bruk vil forbedre og forenkle innkrevingen for skyldneren og Innkrevingsmyndigheten. Dette gjelder også for helseopplysninger. Ofte vil helseopplysninger som er innhentet i forbindelse med ett krav, kunne bidra til en lempeligere innkreving av et annet krav.

Departementet viser til Prop. 1 LS (2021–2022) punkt 12.3.6, hvor det blant annet uttales:

«Hvilke opplysninger som kan benyttes i den enkelte sammenstillingen eller profileringen, må skattemyndighetene likevel vurdere konkret i hvert enkelt tilfelle. Den foreslåtte hjemmelen vil ikke medføre at skattemyndighetene kan unnlate å gjøre slike konkrete vurderinger. Sammenstillinger som er nødvendige for å kontrollere opplysninger i skattemeldingen, krever i utgangspunktet ikke noen forholdsmessighetsvurdering. Profilering vil normalt kreve at det gjøres en forholdsmessighetsvurdering for å vurdere hvorvidt den kan gjennomføres og hvilke opplysninger som kan inngå. Avhengig av omstendighetene vil skattemyndighetene, som behandlingsansvarlig, også måtte gjennomføre en vurdering av personvernkonsekvenser i medhold av personvernforordningen artikkel 35 før behandlingen settes i gang. Departementet legger til grunn at forslaget til bestemmelser om at skattemyndighetene skal ha adgang til sammenstilling og profilering, innebærer at skattemyndighetene kan gjennomføre sammenstilling og profilering i større grad enn i dag.»

Innkrevingsmyndigheten må gjøre tilsvarende vurderinger når de skal bruke opplysninger de har innhentet. Etter departementets vurdering er nytten ved behandlingen av personopplysningene av et slikt omfang at det står i forhold til inngrepet i skyldnerens personvern. Forslaget er derfor et nødvendig og forholdsmessig tiltak, jf. artikkel 6 nr. 4, for å ivareta viktige økonomiske eller finansielle interesser.

Jussbuss har merknader knyttet til automatisering, profilering og manuell overprøving. De rei-

ser blant annet spørsmål ved hvordan et automatisk saksbehandlingssystem vil fungere ved behandling av skjønnsmessige vilkår. Departementet viser til at selv om vilkårene er skjønnsmessige, kan avgjørelsen likevel automatiseres dersom det er enkelt å fastslå om det skjønnsmessige vilkåret er oppfylt eller ikke, og dette kan operasjonaliseres gjennom automatisering. Vurderingstemaet er om utfallet av den skjønnsmessige avgjørelsen av vilkåret ville vært utvilsomt dersom vurderingen ble foretatt av en person. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen. Departementet viser ellers til omtalen i Prop. 1 LS (2021–2022) punkt 12.3.

Jussbuss uttaler i høringen at det bør fremgå av loven at retten til manuell overprøving skal formidles til skyldneren i forbindelse med avgjørelsen. Departementet vil peke på at den manuelle overprøvingen normalt vil skje gjennom behandling av en eventuell klage over det automatiserte vedtaket. Enten det er tale om klage etter forvaltningsloven eller etter tvangsfullbyrdsloven, vil skyldneren bli orientert om klageadgangen i forbindelse med underretningen om avgjørelsen. Skyldneren vil på denne måten informeres om hvordan en går frem for å få overprøvd et automatisert vedtak, og departementet ser ikke behov for å lovfeste ytterligere plikt til å formidle denne plikten.

Når det gjelder retten til vern av personopplysninger og tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser, viser departementet til omtalen i Prop. 1 LS (2021–2022) punkt 12.3.6.

Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 stiller også krav til innkrevingsmyndighetens rettslige grunnlag for behandling av personopplysninger, se nærmere om dette under omtalen av gjeldende rett i punkt 7.2. Etter departementets oppfatning innebærer forslaget en tydelig ramme for Innkrevingsmyndighetens bruk av personopplysninger til sammenstilling og profilering. Kravet om legitimt formål er oppfylt gjennom kravet om at sammenstilling og profilering må være nødvendig for Innkrevingsmyndighetens arbeid med innkrevingen. Kravet om forholdsmessighet innebærer en avveining knyttet til hvor inngripende tiltaket er, holdt opp mot Innkrevingsmyndighetens behov for å kunne sammenstille og profilere. Hvor inngripende sammenstilling og profilering vil være for den enkelte, vil variere. Enkle sammenstillinger for å vurdere opplysninger skyldneren har gitt, vil være lite inngripende. En bred profilering som medfører at en skyldner blir plassert i en

gruppe som anses for å ha betydelig risiko for mislighold, vil være klart mer inngripende.

Hvor inngripende tiltaket er, må holdes opp mot Innkrevingsmyndighetens formål med behandlingen, som er innkreving av offentlige og enkelte private krav. En viktig del av dette er å bidra til mest mulig rettidig betaling. Det er begrensninger i hvilke typer opplysninger Innkrevingsmyndigheten kan innhente, og de aktuelle personopplysningene vil først og fremst være av økonomisk karakter. Etter departementets oppfatning veier ikke personvern hensynene tyngre enn de viktige samfunnsmessige hensynene som gjør seg gjeldende ved utførelsen av Innkrevingsmyndighetens lovpålagte oppgaver. Forslaget til lovbestemmelser er etter departementets vurdering i overenstemmelse med Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) peker på at det må ses hen til de internasjonale forpliktelsene som Norge er bundet av ved utformingen av lovforslaget, som Konvensjon om internasjonal innkreving av underholdsbidrag til barn og andre former for underhold til familie (Haag 2007). Det fremgår av artikkel 38 *Beskyttelse av personlige opplysninger* i konvensjonen at personopplysninger innhentet eller oversendt etter konvensjonen, kun skal benyttes til de formålene de ble innhentet eller oversendt for. Departementet er enig i at disse forpliktelsene må legges til grunn for bruken av de opplysningene som mottas etter konvensjonen.

Departementet viser for øvrig til omtalen av gjeldende bestemmelser i Prop. 1 LS (2021–2022) punkt 12.3.

Forslaget om bruk av personopplysninger til utvikling og testing av IT-systemer er en videreføring av gjeldende bestemmelser i bidragsinnkrevingsloven § 7a, skattebetalingsloven § 3-6 og SI-loven § 6b.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven §§ 12 og 13.

7.5 Utlevering

7.5.1 Gjeldende rett

Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten er i lov gitt en rekke oppgaver som forutsetter utlevering av ulike opplysninger. I forbindelse med denne innkrevingsvirksomheten utleverer de i dag opplysninger til andre forvaltningsmyndigheter, herunder de andre innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, og til alminnelig namsmann, fastsettingsmyndighetene, domstolene og utenlandske inn-

krevsmyndigheter i forbindelse med bistand til innkreving av utenlandske krav. Innkrevsmyndighetene utleverer også opplysninger til tredjeparter, herunder skyldnerens arbeidsgiver og nærstående, og til finansinstitusjoner, for eksempel i forbindelse med tvangsfullbyrdelse og som ledd i innhenting av opplysninger. Opplysninger om avholdte tvangsforretninger gis i stor utstrekning til Løsøreregisteret, der opplysningene er tilgjengelige for blant annet kredittopplysningsbyråer som skal gi kredittvurderinger, og inkassobyråer som skal vurdere innkrevingstiltak.

Opplysningene som blir utlevert, kan være underlagt lovbestemt taushetsplikt. Innkrevsmyndighetenes adgang til å utlevere opplysninger reguleres derfor av reglene om unntak fra reglene om taushetsplikt, og av bestemmelser i annet regelverk om at opplysningsplikten går foran taushetsplikten.

Taushetsplikten er i dag noe ulikt regulert for innkrevsmyndighetene i Skatteetaten. Etter SI-loven § 2 første ledd gjelder forvaltningsloven for Statens innkrevsentral. Reglene i tvangsfullbyrdsloven gjelder for Statens innkrevsentral ved utøvelse av særnamskompetanse, jf. motsetningsvis tvangsfullbyrdsloven § 2-14 tredje ledd og Prop. 127 L (2011–2012) punkt 8.5. Reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven § 13 gjelder derfor når Statens innkrevsentral ikke benytter seg av kompetansen etter tvangsfullbyrdsloven § 2-14. Unntakene fra taushetsplikten i forvaltningsloven § 13 a til § 13 g gjelder for utlevering av opplysninger.

Når Statens innkrevsentral utøver kompetansen etter tvangsfullbyrdsloven § 2-14, gjelder reglene om taushetsplikt i tvangsfullbyrdsloven § 2-6. Bestemmelsen viser til domstolloven § 63 a. Unntakene fra taushetsplikten som følger av forvaltningsloven §§ 13 a til 13 g gjelder for utlevering av opplysninger også her jf. domstolloven § 63 a andre ledd. Departementet legger til grunn at adgangen til å gjøre unntak fra taushetsplikten etter domstolloven i hovedsak tilsvarende unntaksadgangen etter forvaltningsloven. Det vises til punkt 6.3 for en nærmere gjennomgang av hvilke opplysninger som er underlagt taushetsplikt.

Forvaltningsloven § 13 a inneholder regler om begrensninger i taushetsplikten når det ikke er behov for beskyttelse. § 13 b har begrensninger i taushetsplikten ut fra private eller offentlige interesser. Videre har forvaltningsloven § 13 c og § 13 d regler om bruk av opplysninger til forskning og om forskeres taushetsplikt. Forvaltningsloven § 13 f har regler om forholdet til

bestemmelser om taushets- og opplysningsplikt i andre lover, og § 13 g gir adgang til å fastsette regler i forskrift om informasjonsdeling og annen behandling av taushetsbelagte opplysninger. For Innkrevsmyndigheten er forvaltningsloven § 13 b og § 13 g mest sentral for adgangen til å utlevere opplysninger.

Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 1 har regler om at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter. Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at opplysningene kan brukes for å oppnå det formålet de er innhentet for. Det innebærer at opplysningene blant annet kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring og oppfølging av avgjørelsen og kontroll, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2. Å bruke opplysningene for å oppnå det formålet de er innhentet for, kan også innebære at opplysningene utleveres. Videre er det adgang til å gjøre opplysninger tilgjengelige for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning det trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 3. I tillegg er det adgang til å gi andre organer opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet, og ellers de opplysninger som er nødvendige for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningss grunnlag, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5. Et forvaltningsorgan kan også anmelde eller gi opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller kontrollorganer, når det er ønskelig av allmenne hensyn, eller når forfølgning av lovbrudd har en naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver, og å dele opplysninger med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse. Departementet viser til NOU 2019: 5 punkt 19.3.1 for en nærmere gjennomgang av unntakene fra taushetsplikten i forvaltningsloven.

Det følger videre av forvaltningsloven § 13 g at Kongen kan gi forskrift om at taushetsplikt etter § 13 ikke skal være til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet. Dette gjelder så langt delingen ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep overfor den som opplysningene gjelder. Etter bestemmelsen er det også adgang til å gi forskrift om annen behandling av opplysninger i forbindelse med delingen. Departementet viser til Prop. 166 L (2020–2021) punkt 4.3 for en nærmere redegjørelse for bestemmelsen.

For skattekontoret følger det av skattebetalingsloven § 3-2 første ledd at reglene om taus-

hetsplikt som gjelder ved fastsetting av kravet, også gjelder ved innkreving av kravet. Reglene om taushetsplikt i skatteforvaltningsloven kapittel 3 og tollavgiftsloven § 8-1 gjelder derfor for skattekontoret etter skattebetalingsloven. Unntakene som følger av skatteforvaltningsloven § 3-2 til § 3-11 og tollavgiftsloven § 8-1 andre til fjerde ledd og § 8-2 gjelder for utlevering av opplysninger.

Den mest aktuelle regelen for utlevering av opplysninger, er skatteforvaltningsloven § 3-3. Etter bestemmelsens første ledd er taushetsplikten ikke til hinder for at opplysninger utleveres til andre offentlige myndigheter dersom dette er nødvendig for å utføre mottakerorganets oppgaver etter lov, eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforholdsmessig måte. Utleveringen må ikke utgjøre et uforholdsmessig inngrep i personvernet eller en uforholdsmessig fare for at opplysninger av konkurransemessig betydning kommer på avveie. Bestemmelsen åpner for at det kan gis opplysninger til andre offentlige myndigheter etter en konkret vurdering av om utleveringen er forholdsmessig. I denne vurderingen skal det blant annet legges vekt på utleveringens art og omfang, herunder hvilke og hvor mange opplysninger som utleveres og hvem opplysningene utleveres til.

Etter skatteforvaltningsloven § 3-3 tredje ledd kan departementet gi forskrift om utlevering av opplysninger til andre offentlige myndigheter i deres interesse. Det kan blant annet gis forskrift om hvem det skal utleveres opplysninger til, hvilke opplysninger som kan utleveres, hvilke kriterier det skal legges vekt på ved vurderingen av om utleveringen er forholdsmessig, og om at opplysninger i enkelte tilfeller alltid skal kunne utleveres. I skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 er det gitt regler om utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter. Det følger for eksempel av andre ledd bokstav a at opplysninger uansett kan utleveres til offentlige myndigheter som kan ha bruk for dem i sitt arbeid med skatt, toll, avgifter, trygder, tilskudd eller bidrag av offentlige midler. Departementet viser til Prop. 1 LS (2018–2019) punkt 17.5.3 for en nærmere redegjørelse for adgangen til å gjøre unntak fra taushetsplikten etter skatteforvaltningsloven § 3-3.

Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har taushetsplikt etter bidragsinnkrevsingsloven § 22a. Bestemmelsen viser til reglene om taushetsplikt etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. Unntakene fra taushetsplikten i § 7 andre til fjerde ledd gjelder for utlevering av opplysninger. Det følger av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 første ledd første

punktum at forvaltningsloven §§ 13 a til 13 e og § 13 g gjelder med de begrensningene som følger av § 7 tredje ledd. Etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 tredje ledd kan det bare gis opplysninger til andre forvaltningsorganer etter forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 når det er nødvendig for å fremme Arbeids- og velferdsstatens oppgaver eller for å hindre at noen urettmessig får utbetalt offentlige midler eller unndrar midler fra innbetaling til det offentlige. Etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er det derfor en snevrere adgang til å gi videre opplysninger om lovbrudd eller anmelde straffbare forhold, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6. Bestemmelsen i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 tredje ledd er utformet på samme måte som sosialtjenesteloven § 44, og er blant annet begrunnet i at anmeldelse og utlevering av opplysninger til påtalemyndigheten kan svekke brukernes tillit til organet, og at organet av den grunn ikke alltid vil være tjent med å utlevere slike opplysninger, se Prop. 166 L (2020–2021) punkt 6.2.3.

7.5.2 Høringsnotatets forslag

Etter forslaget skal forvaltningsloven gjelde for Innkrevsingsmyndighetens virksomhet etter innkrevsingsloven. Reglene om taushetsplikt og unntakene fra taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e vil da gjelde tilsvarende, jf. forvaltningsloven § 13 f.

Departementet viste i høringsnotatet til forvaltningsloven § 13 g, som bestemmer at det i forskrift kan gis regler om at taushetsplikten ikke er til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet. Bestemmelsen åpner for at det kan gis forskrift om utlevering av opplysninger mellom bestemte forvaltningsorganer, forutsatt at utleveringen ikke er uforholdsmessig. Forskriften kan inneholde regler om utlevering til samme eller til andre formål enn opplysningene ble innhentet for, og regler om at opplysningene skal kunne utleveres digitalt og automatisk. Forskriften kan også inneholde regler om annen behandling som knytter seg til utleveringen, se Prop. 166 L (2020–2021) punkt 4.3. Den nærmere adgangen til å utlevere opplysninger må fastsettes i forskrift.

Myndigheten til å fastsette forskrift etter forvaltningsloven § 13 g er lagt til Kongen. Etter departementets syn bør imidlertid myndigheten til å fastsette forskrift om utlevering av opplysninger fra Innkrevsingsmyndigheten, herunder regler som avviker fra andre forskrifter gitt i medhold av

forvaltningsloven § 13 g, ligge hos departementet. Finansdepartementet er ansvarlig fagdepartement for Innkrevsmyndigheten, og har derfor også det overordnede regelverksansvaret. I høringsnotatet ble det derfor foreslått en bestemmelse i innkrevsloven om at departementet kan gi forskrift som angitt i forvaltningsloven § 13 g om utlevering av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter innkrevsloven.

7.5.3 Høringsinstansenes merknader

Datatilsynet støtter en tydelig regulering av hvilke opplysninger det skal være adgang til å gi ut til hvilke aktører. *Datatilsynet* mener rammene med fordel kan fastsettes direkte i loven, da lovendringer er gjenstand for en annen demokratisk prosess enn forskrifter.

Skattedirektoratet uttaler blant annet at det er sentralt at fremtidige delingshemler sikrer at fastsettingsmyndighetene kan motta innkrevsopplysninger i den utstrekning det er nødvendig for at fastsettingsmyndighetene kan gjøre sine oppgaver.

7.5.4 Vurderinger og forslag

I dag utleveres det en rekke opplysninger mellom innkrevsmyndighetene i Skatteetaten. Etter gjeldende rett, der ulike innkrevsmyndigheter utøver innkrevskompetansen, er dette å anse som ekstern utlevering av opplysninger. For eksempel er det snakk om utlevering av opplysninger når skattekontoret etter skattebetalingsloven gir opplysninger til Statens innkrevsentral. Når innkrevsoppgavene skal utøves av Innkrevsmyndigheten i medhold av innkrevsloven, blir dette å anse som intern bruk av opplysninger.

Etter forslaget vil behovet for deling av opplysninger bli mindre enn det er i dag. Det vil likevel være behov for å utlevere opplysninger, for eksempel til andre forvaltningsmyndigheter, domstolene og enkelte tredjeparter. Det vil for eksempel være behov for å utlevere opplysninger til skyldnerens arbeidsgiver ved utleggstrekk, og til tredjepersoner ved utleggspant i felles bolig eller formuesgoder som tredjepersonen besitter. Videre kan det være behov for å utlevere nødvendige opplysninger til en tredjepart som skal pålegges plikt til å gi opplysninger til Innkrevsmyndigheten. Innkrevsmyndigheten vil utlevere opplysninger til domstolen, namsmann og til tredjeparter i saker om tvangsfullbyrdelse, realisasjon, konkurs og gjeldsforhandling. Videre vil Innkre-

vingsmyndigheten ha behov for å utlevere opplysninger til fastsettingsmyndighetene som er kravseier, og som ledd i annet samarbeid med andre offentlige myndigheter. I forbindelse med bistand til utenlandsinnkreving utleveres det opplysninger til innkrevsmyndigheter i andre land. Oppstillingen er ikke uttømmende.

Opplysningene som Innkrevsmyndigheten har behov for å utlevere, kan omfatte personopplysninger og opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt. Det er derfor viktig at Innkrevsmyndigheten har hjemler som sørger for at utleveringen ivaretar skyldnerens personvern på en god måte. Samtidig er det viktig at Innkrevsmyndigheten kan utlevere opplysninger der det er nødvendig uten hinder av reglene om taushetsplikt.

Utlevering av personopplysninger er en form for behandling, slik det er definert i personvernforordningen artikkel 4 nr. 2. Utleveringen må derfor følge de grunnleggende prinsippene i personvernforordningen artikkel 5. I tillegg følger det av artikkel 6 nr. 1 bokstav e at den må være nødvendig for å utføre en oppgave i allmenhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. Artikkel 6 nr. 3 stiller dessuten krav om supplerende rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger med hjemmel i artikkel 6 nr. 1 bokstav e. Kravene til supplerende rettsgrunnlag etter forordningen kan være oppfylt dersom behandlingen forutsetningsvis kommer frem av lov. Departementet viser til punkt 7.2 for en nærmere omtale av kravet til supplerende rettsgrunnlag.

Det følger av personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b at personopplysninger skal «sammles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene». Som gjennomgangen over viser, vil Innkrevsmyndigheten ha behov for å utlevere opplysninger for å utøve innkrevsoppgavene. Dersom slik utlevering er forenlig med innsamlingsformålet, kreves det ikke særskilt rettsgrunnlag for utlevering, jf. forordningens fortale punkt 50. Rettsgrunnlaget fremgår da av de ulike bestemmelsene som fastsetter Innkrevsmyndighetens oppgaver. Dersom utleveringen ikke er forenlig med innsamlingsformålet, kreves det særskilt rettsgrunnlag i eller i medhold av lov.

Utlevering av opplysninger kan også utgjøre et inngrep i retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Utlevering som utgjør et inngrep i retten til privatliv, krever en tilstrekkelig klar hjemmel, at utleveringen varetar et legitimt

formål og er forholdsmessig. Grunnloven § 102 har klare likhetstrekk med EMK artikkel 8, og må tolkes i lys av denne. Det er ikke holdepunkter for at Grunnloven § 102 stiller strengere krav til rettsgrunnlag enn det som følger av EMK artikkel 8. Departementet viser til Prop. 56 LS (2017–2018) for en generell omtale av de nevnte bestemmelsene.

Gjennomgangen over viser at Innkrevsmyndighetens adgang til å utlevere opplysninger beror på en tolkning av reglene som fastsetter myndighetens oppgaver. Utleveringen må ha tilstrekkelig hjemmel, ivareta et legitimt formål og ikke være uforholdsmessig. Det er derfor viktig med klare hjemler som gir Innkrevsmyndighetens adgang til å utlevere de opplysningene som er nødvendige for at den skal kunne utføre sine oppgaver, og at utleveringen ikke innebærer et uforholdsmessig inngrep i skyldnerens personvern.

Etter forslaget til innkrevsloven § 4 skal forvaltningsloven gjelde for Innkrevsmyndighetens virksomhet. Det foreslås en bestemmelse om taushetsplikt i § 9, som innebærer en mer omfattende taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven § 13, se nærmere om dette i punkt 6.3. Det følger av forslaget til § 4 første ledd at forvaltningsloven gjelder for Innkrevsmyndigheten, med mindre annet følger av innkrevsloven. Bestemmelsene i forvaltningsloven § 13 til § 13 e gjelder som utfyllende regler, jf. forvaltningsloven § 13 f. Som omtalt i punkt 7.5.1 følger det av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for. Opplysningene kan blant annet brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll. At opplysningene kan brukes for å oppnå det formålet de er innhentet for, kan også innebære at opplysningene kan deles med andre. Det overordnede formålet med Innkrevsmyndighetens innhenting av opplysninger vil være innkreving av de kravene den har ansvaret for.

Innkrevsmyndigheten vil innhente opplysninger for å behandle konkrete saker om innkreving av ulike krav hos en skyldner. Opplysningene vil da kunne brukes, og også utleveres, som et nødvendig ledd i behandlingen av en konkret innkrevingssak. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 har ingen begrensninger om hvem opplysningene kan utleveres til, så lenge utleveringen skjer for å oppnå det formålet opplysningene er innhentet for. Som gjennomgangen over viser, har Innkrevsmyndigheten behov for å dele opplys-

ninger for å gjennomføre de ulike innkrevingstiltakene. Det er for eksempel nødvendig å utlevere opplysninger om utleggstrekk til skyldnerens arbeidsgiver, slik at arbeidsgiveren kan gjennomføre trekket. Slike opplysninger vil normalt være underlagt taushetsplikt. Utleveringen er likevel nødvendig for å gjennomføre innkrevingen, og er derfor et av formålene opplysningene er innhentet for. Slik utlevering kan derfor skje i medhold av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2. Et annet eksempel er opplysninger som utleveres til andre tredjeparter som ledd i å skaffe rettsvern for utleggspant.

Unntaket fra taushetsplikten i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 har som nevnt ingen begrensninger med hensyn til hvem opplysningene utleveres til. Bestemmelsen kan derfor også gi Innkrevsmyndigheten adgang til å utlevere opplysninger til andre offentlige myndigheter, dersom utleveringen skjer for å oppnå formålet opplysningene er innhentet for. Dette vil typisk være tilfelle når utlevering av opplysninger til andre forvaltningsmyndigheter skjer som en forutsetning for de ulike innkrevingstiltakene, som beskrevet over. For eksempel gjelder dette når Innkrevsmyndigheten utleverer opplysninger til fastsettingsmyndighetene som eier de ulike kravene, og til namsmann i saker om realisasjon. Der Innkrevsmyndigheten har behov for å utlevere opplysninger til andre forvaltningsmyndigheter, gir i tillegg forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5 adgang til å utlevere opplysninger om en persons forbindelse med Innkrevsmyndigheten og om avgjørelser som er truffet.

Videre er det adgang til å utlevere opplysninger som er nødvendige for å fremme Innkrevsmyndighetens oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningssgrunnlag. Bestemmelsen gir adgang til å utlevere opplysninger til andre forvaltningsmyndigheter. For andre opplysninger enn opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet, må utleveringen være nødvendig for å fremme Innkrevsmyndighetens oppgaver. Innkrevsmyndigheten vil ha behov for å utlevere opplysninger for eksempel som ledd i samarbeid med andre offentlige myndigheter, som Folkeregisteret og Tolletaten, og opplysninger til fastsettingsmyndigheten i Skatteetaten om status i bobehandling. Slikt samarbeid vil følge av Innkrevsmyndighetens oppgaver i eller i medhold av lov eller instruks. Utleveringen vil derfor kunne skje i medhold av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5. Det samme gjelder for eksempel der Innkrevsmyndigheten utleverer opplysninger til NAV i forbindelse

med gjeldsrådgivning og kontroll, og til barnevernet dersom barnebidrag er fastsatt etter barnevernsloven. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 og nr. 5 vil derfor dekke en betydelig del av Innkrevingsmyndighetens behov for å utlevere opplysninger.

Innkrevingsmyndigheten vil også kunne gjøre opplysningene tilgjengelige for andre ansatte i organet eller etaten i den utstrekning det trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 3. Videre vil Innkrevingsmyndigheten kunne anmelde eller gi opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller kontrollorganer, når det er ønskelig av allmenne hensyn, eller når forfølgning av lovbrudd har en naturlig sammenheng med oppgavene, og utlevere opplysninger når det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 og nr. 7.

Departementet legger til grunn at forvaltningslovens regler om unntak fra taushetsplikten gir hjemmel til utlevering av taushetsbelagte personopplysninger, også til nye og uforenlige formål, jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 4.

Etter forvaltningsloven § 13 g kan det i forskrift gis regler om at taushetsplikten ikke er til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet. Bestemmelsen åpner for at det kan gis forskrift om utlevering av opplysninger mellom bestemte forvaltningsorganer, forutsatt at utleveringen ikke er uforholdsmessig. Forskriften kan inneholde regler om utlevering til samme eller til andre formål enn opplysningene ble innhentet for, og regler om at opplysningene skal kunne utleveres digitalt og automatisk. Forskriften kan også inneholde regler om annen behandling som knytter seg til utleveringen, se Prop. 166 L (2020–2021) punkt 4.3. Adgangen til å utlevere opplysninger må fastsettes konkret i forskrift. Ved fastsetting av slik forskrift, må det vurderes om den konkrete utleveringen er forholdsmessig, og om utleveringen er i tråd med de begrensningene som følger av personvernforordningen og menneskerettighetene i EMK og Grunnloven, se Prop. 166 L (2020–2021). Ved fastsetting av forskrift i medhold av bestemmelsen må det dessuten angis spesifikt hvilke offentlige myndigheter som skal motta opplysningene, og hvilke opplysninger som utleveres.

Det følger av Prop. 166 L (2020–2021) pkt. 4.3:

«Lovforslaget gjelder forskrift om deling av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13. Dette omfatter

også tilfellene hvor forvaltningsloven §§ 13 flg. er gitt anvendelse gjennom bestemmelser i særlovgivningen. Det vises her til omtalen i punkt 3.3.7 og departementets vurderinger i punkt 6.6.3.

Departementet understreker at lovforslaget ikke åpner for å gi forskrift om deling av opplysninger som er taushetsbelagt på andre grunnlag enn forvaltningsloven § 13, for eksempel helsepersonelloven § 21 og skatteforvaltningsloven §§ 1-3 og 3-1. Adgangen til å dele opplysninger underlagt taushetsplikt etter særlovgivningen må vurderes ut fra den enkelte særloven. Det vises her til punkt 3.3.2 og 6.1 om helsepersonelloven og punkt 3.3.8 og 6.6 om ulike områder hvor forvaltningsloven ikke er gitt anvendelse. Departementet bemerker at organer som er underlagt taushetsplikt etter særlovgivningen, vil kunne ha hjemmel til å dele slike opplysninger på annet grunnlag enn forvaltningsloven. For eksempel følger det av politiregisterloven § 30 og skatteforvaltningsloven § 3-3 at det kan deles opplysninger til andre offentlige organer dersom dette er nødvendig for å fremme mottakerorganets oppgaver etter lov, eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforsvarlig måte.»

Departementet foreslår en egen bestemmelse om taushetsplikt for Innkrevingsmyndigheten, som innebærer en noe videre taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven. Det er derfor behov for særregulering, dersom forvaltningsloven § 13 g skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Kompetansen til å fastsette forskrift etter forvaltningsloven § 13 g er lagt til Kongen. Forvaltningsloven er den generelle reguleringen for offentlig forvaltning. Det er derfor naturlig at forskriftskompetansen i forvaltningsloven legges til Kongen. Etter departementets syn bør imidlertid kompetansen til å fastsette forskrift om utlevering av opplysninger fra Innkrevingsmyndigheten, herunder regler som avviker fra andre forskrifter gitt i medhold av forvaltningsloven § 13 g, ligge hos departementet, i likhet med andre forskriftshjemler i innkrevingsloven. Det foreslås derfor en bestemmelse i innkrevingsloven om at departementet kan gi forskrift som angitt i forvaltningsloven § 13 g om utlevering og annen behandling av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter innkrevingsloven.

Forslaget innebærer at departementet kan gi forskrift om at taushetsplikten etter innkrevingsloven ikke skal være til hinder for utlevering av

opplysninger til bestemte organer, herunder alminnelig namsmann.

Forskriftshjemmelen vil være en hensiktsmessig avveining mellom hensynet til Innkrevsmyndighetens behov for å dele opplysninger med andre offentlige myndigheter, og hensynet til skyldnerens personvern. Å fastsette adgangen til å utlevere bestemte opplysninger i forskrift reduserer også behovet for konkrete skjønsmessige vurderinger knyttet til enkelttilfeller. Forskriftshjemmelen gir et fleksibelt og robust grunnlag for utlevering av opplysninger fra Innkrevsmyndigheten.

Som gjennomgangen over viser, vil forvaltningsloven § 13 b første ledd stort sett gi tilstrekkelig hjemmel for utlevering av opplysninger. Ofte vil flere av alternativene i § 13 b første ledd kunne gi selvstendig grunnlag for utleveringen. Det kan likevel vurderes om det er grunn til å fastsette i forskrift hvilke opplysninger Innkrevsmyndigheten kan dele, også i tilfeller der opplysningene kan deles etter de mer skjønsmessige reglene om unntak fra taushetsplikten i forvaltningsloven. Regulering i forskrift kan bidra til å gjøre regelverket klarere, slik at det blir enklere for skyldneren og andre berørte å sette seg inn i Innkrevsmyndighetens adgang til å utlevere opplysninger. Dette gjelder særlig der Innkrevsmyndigheten har et hyppig behov for å utlevere opplysninger med andre bestemte myndigheter, for eksempel til alminnelig namsmann og som ledd i samarbeid med andre offentlige myndigheter, herunder til Folkeregisteret og Tolletaten og til fastsettingsmyndigheten i Skatteetaten om status i bobehandling. Det kan også være aktuelt å vurdere om forskriften bør gi regler om utlevering av opplysninger til fastsettingsmyndighetene som er kravseiere for de ulike kravene.

Skattedirektoratet uttaler i sin høringsuttalelse at det er sentralt at skattefastsettingsmyndighetene kan motta innkrevsopplysninger i den utstrekning det er nødvendig for at fastsettingsmyndighetene kan gjøre sine oppgaver. Departementet viser til at slik deling kan skje i medhold av forskrift med hjemmel i forslaget til innkrevsloven § 14. Utlevering av opplysninger fra Innkrevsmyndigheten til skattemyndighetene kan også skje med i medhold av skatteforvaltningsloven § 10-5 andre ledd bokstav a, etter krav fra skattemyndighetene. Det kan også fastsettes forskrift i medhold av skatteforvaltningsloven § 7-9 første ledd om at slik utlevering skal skje ukrevet.

Departementet viser til forslag til innkrevsloven § 14.

7.6 Særregelen i tvangsfullbyrdsloven § 2-16

7.6.1 Gjeldende rett

Det følger av tvangsfullbyrdsloven § 2-16 at Statens innkrevsentral kan innhente og utlevere opplysninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse, uten hinder av taushetsplikt. Regelen gjelder opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om avholdte utleggsforretninger. Regelen omfatter både opplysninger som Statens innkrevsentral selv henter inn etter forespørsel fra andre namsmyndigheter, og opplysninger som den av andre grunner sitter inne med, se Prop. 127 L (2011–2012) punkt 11.5.2. Bestemmelsen er en videreføring av den tidligere regelen i straffeprosessloven § 456 sjette ledd. Namsmyndighetene som mottar opplysninger som er underlagt taushetsplikt, vil selv ha taushetsplikt om opplysningene.

7.6.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Departementet foreslo å videreføre tvangsfullbyrdsloven § 2-16 i forslaget til innkrevsloven § 14.

Ingen høringsinstanser hadde merknader til forslaget.

7.6.3 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å videreføre regelen i tvangsfullbyrdsloven § 2-16 i forslaget til innkrevsloven. Departementet foreslår at Innkrevsmyndigheten også kan gi opplysninger om avregning, i tillegg til besluttet utlegg. En beslutning om avregning kan også få betydning for andre namsmyndigheters adgang til å beslutte utleggstrekk. Det foreslås også en språklig justering av bestemmelsen. Forslaget påvirker ikke adgangen til å gi forskrift om utlevering av opplysninger til alminnelig namsmann etter innkrevsloven § 13.

Departementet viser til forslag til innkrevsloven § 11 syvende ledd.

8 Renter mv. ved forsinket betaling

8.1 Innledning og sammendrag

Det er et mål at krav skal bli betalt ved forfall. Skyldneren får da lagt betalingsforpliktelsen bak seg, og det offentlige slipper å bruke ressurser på purringer og tvangsinnkreving. Å sanksjonere forsinkede betalinger med forsinkelsesrente eller gebyr kan bidra til flere rettidige betalinger ved å motivere skyldneren til å gjøre opp forpliktelsen til rett tid. Det kan også kompensere for det økonomiske rentetapet og ulempene som forsinkelsen påfører kreditor. Samtidig bør ikke reaksjonen ved forsinket betaling fremstå som urimelig.

Departementet foreslår i punkt 8.2 at det som hovedregel skal ilegges forsinkelsesrente ved forsinket betaling. Forsinkelsesreaksjonen for den enkelte kravstype reguleres av sektorlovgivningen, mens innkrevingslovens rentebestemmelse gjelder der ikke annet er fastsatt. Rente fastsatt etter innkrevingsloven skal løpe fra 30 dager etter at det er gitt varsel til skyldneren, se punkt 8.3, og det skal kunne gis utfyllende bestemmelser om beregning av rentene i forskrift, se punkt 8.4.

Reaksjonen skal som hovedregel være forsinkelsesrente, ikke forsinkelsesgebyr. Gebyr kan likevel være en hensiktsmessig forsinkelsesreaksjon for enkelte typer krav, som underholdsbidrag. Departementet foreslår i punkt 8.5 at det i forskrift blant annet skal kunne fastsettes forsinkelsesgebyr og alternativ rentesats for enkelte kravstyper. Ved forsinket betaling forårsaket av forhold på fordringshavers side (kredittormora), skal det ikke ilegges forsinkelsesrenter, jf. punkt 8.6.

8.2 Forsinkelsesrenter

8.2.1 Gjeldende rett

Forsinkelsesrenteloven gjelder for krav på formuereffens område, og kommer som utgangspunkt ikke direkte til anvendelse på offentligrettslige krav, jf. forsinkelsesrenteloven § 1. Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten krever likevel inn enkelte krav hvor adgangen til å kreve forsinkelsesrenter er hjemlet i forsinkelsesrenteloven. Det

gjelder for eksempel krav som innkrevingsmyndighetene krever inn på vegne av privatpersoner, og for offentlige krav som springer ut av privatrettslige forhold. I noen tilfeller følger innkrevingsmyndighetenes adgang til å kreve forsinkelsesrente av en rettslig avgjørelse. Det kan være tilfellet for inndragningskrav og erstatningskrav.

For det store flertallet av krav som Skatteetaten har til innkreving, kan forsinkelsesrenter likevel ikke kreves med direkte hjemmel i forsinkelsesrenteloven. Adgang til å kreve forsinkelsesrenter må da følge av særskilt hjemmel.

Mange av kravene som kreves inn av Skatteetaten, har selvstendige forsinkelsesrentehjemler i sektorlovgivningen. Skattebetalingsloven § 11-1 hjemler forsinkelsesrenter for skatte- og avgiftskrav. Disse kravene utgjør den klart største delen av det samlede beløpet som Skatteetaten krever inn. Det følger av bestemmelsen at det skal beregnes rente av skatte- og avgiftskrav som ikke betales til forfall. Rentesatsen skal etter skattebetalingsloven § 11-6 første ledd første punktum tilsvare rentesatsen som er fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum.

En stor andel krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, har sitt grunnlag i folketrygdloven. Som hovedregel gir ikke folketrygdloven hjemmel til å kreve forsinkelsesrente. Et fåtall krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven har likevel forsinkelsesrente med hjemmel i annet regelverk, se for eksempel lov om pensjonstrygd for fiskere § 16 nr. 3. Bidragsinnkrevingsloven inneholder ingen særskilt bestemmelse om forsinkelsesreaksjoner, men § 36 i loven gir departementet adgang til blant annet å gi forskrift om renter eller gebyr ved forsinket innbetaling av bidrag, jf. bokstav c. Ingen av kravene som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, er i dag ilagt forsinkelsesrente med hjemmel i denne bestemmelsen. Ved forsinket betaling av underholdsbidrag påløper gebyr, se nærmere om dette i punkt 8.5.

For flere av kravstypene som kreves inn av Statens innkrevingsentral, er adgangen til å kreve forsinkelsesrente regulert i sektorregelver-

ket. Eksempler på slike bestemmelser er forskrift om overtredelsesgebyr etter havne- og farvannsloven §§ 1 femte ledd og 2 fjerde ledd, forskrift til verdipapirhandelloven § 12-11 andre ledd, forskrift om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester § 10-6 andre ledd, og valgforskriften § 42 andre ledd. Felles for bestemmelsene er at de fastsetter at det ved forsinket betaling skal svares forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven eller med rentesatsen i forsinkelsesrenteloven.

Der det foreligger egen hjemmel for forsinkelsesrente i sektorregelverket benytter Statens innkrevingsentral denne når den krever renter ved forsinket betaling. En rekke offentlige krav har ikke selvstendig hjemmel for forsinkelsesrente. Det følger av SI-loven § 7 at dersom det for en kravstype ikke er bestemt en særskilt forsinkelsesreaksjon i annen lov eller i forskrift, påløper det som utgangspunkt forsinkelsesrenter lik den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenten etter forsinkelsesrenteloven. Dersom sektorlovgivningen gir hjemmel til å kreve gebyr ved forsinket betaling, har Statens innkrevingsentral ikke adgang til å kreve forsinkelsesrenter etter SI-loven § 7.

8.2.2 Høringsnotatets forslag

8.2.2.1 *Forsinkelsesrente som hovedreaksjon ved forsinket betaling*

I høringsnotatet ble det trukket frem at for å bidra til en høy grad av rettidige betalinger, bør Innkrevingsmyndigheten ha adgang til å ilegge reaksjoner ved forsinket betaling. Forsinkelsesrente er i dag den dominerende forsinkelsesreaksjonen for de kravene som innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten krever inn. Bare noen få kravstyper har gebyr som forsinkelsesreaksjon. Dette gjelder blant annet underholdsbidragene, ulike bøtekrav og gebyrer med hjemmel i veitrafikklovgivningen.

I høringsnotatet ble det vist til at beløpet som må betales på grunn av forsinkelse, vil være avhengig av kravets størrelse og misligholdets varighet når det påløper forsinkelsesrente. Gebyr gir som hovedregel en strengere reaksjon ved kortvarige forsinkelser. Gebyr ilegges normalt med et engangsbeløp som er betydelig høyere enn hva forsinkelsesrenter for en kortere periode vil utgjøre. Differansen blir særlig stor der kravet er lite. Departementet la til grunn at forsinkelsesgebyr på flere kravstyper med lave beløp, trolig vil kunne virke positivt på andelen rettidige betalinger, og dermed redusere antall krav som Innkrevingsmyndigheten aktivt må innkreve. Departe-

mentet pekte likevel på at flere hensyn taler mot økt bruk av gebyr som forsinkelsesreaksjon. Ved forsinkelsesgebyr vil betalingspresset på skyldneren opphøre når misligholdet har inntrådt og gebyret er påløpt. Forsinkelsesrenter påløper derimot dag for dag, og består så lenge betalingsmisligholdet varer. I en del tilfeller vil også forsinkelsesgebyr fremstå som en uforholdsmessig reaksjon overfor skyldneren, særlig ved kortere forsinkelser. Departementet la derfor til grunn at det bør utvises forsiktighet med å bruke forsinkelsesgebyrer. Bruk av forsinkelsesrente gir også en reaksjon på linje med det som gjelder for private krav.

I høringen ga departementet uttrykk for at reaksjonen på forsinket betaling som utgangspunkt bør være forsinkelsesrente. For å oppnå en mer lik regulering på tvers av kravstyper, bør en derfor begrense adgangen til å ilegge gebyr ved forsinket betaling, se punkt 8.5.

8.2.2.2 *Hjemmel for å kreve forsinkelsesrente*

En rekke offentlige krav mangler selvstendig forsinkelsesrentehjemmel, uten at det foreligger særlige hensyn som tilsier at kravene ikke skal ha noen forsinkelsesreaksjon. Det er derfor behov for at innkrevingsloven gir hjemmel for en forsinkelsesreaksjon. Departementet mente det var nærliggende å etablere en slik hjemmel etter mønster av SI-loven § 7. Dette gir en enkel og fleksibel regulering av forsinkelsesrenter for offentlige krav.

Forsinkelsesrentehjemmelen i innkrevingsloven skal fange opp tilfeller hvor det ikke er hjemmel for å kreve forsinkelsesrente i annet regelverk. Innkrevingsmyndighetens adgang til å kreve forsinkelsesrente vil da følge av sektorlovgivningen der denne hjemler forsinkelsesrente, og av innkrevingsloven der slik hjemmel mangler.

Høringsnotatets forslag innebærer at skatte- og avgiftskrav fortsatt vil ha hjemmel for forsinkelsesrente i skattebetalingsloven § 11-1. For å unngå en for fragmentert regulering, mente departementet imidlertid at det er hensiktsmessig å oppheve forskriftshjemmelen i bidragsinnkrevingsloven § 36 bokstav c. Utgangspunktet blir da at det løper forsinkelsesrente. Det vil derfor være behov for å vurdere unntak for de kravene som i dag kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven og som ikke har forsinkelsesrente. Se nærmere omtale av dette i punkt 8.4.

SI-loven § 7 hjemler ikke forsinkelsesrenter dersom annen forsinkelsesreaksjon følger av lov eller forskrift. Begrensningen er gitt for å unngå

at skyldnere skal rammes urimelig hardt gjennom en «dobbel» forsinkelsesreaksjon. Dagens regulering utelukker imidlertid forsinkelsesrente også der den andre forsinkelsesreaksjonen i liten grad motiverer skyldneren til å betale rettidig, og hvor forsinkelsesrente fremstår som en rimelig og nødvendig tilleggsreaksjon. For eksempel er Statens innkrevingsentral avskåret fra å kreve forsinkelsesrente hvis en forskrift gir hjemmel til å kreve et beskjedent gebyr ved mislighold. Departementet kunne ikke se at Innkrevingsmyndigheten alltid bør være avskåret fra å kreve forsinkelsesrenter der sektorlovgivningen gir en annen forsinkelsesreaksjon. Av den grunn ble det ikke foreslått en tilsvarende begrensning i innkrevingsloven. Selv om den foreslåtte bestemmelsen åpner for at forsinkelsesrenter kan kreves i tillegg til annen forsinkelsesreaksjon, understreket departementet at forslaget til endret ordlyd ikke var ment å innebære noen betydelig utvidelse av dagens adgang til å kreve forsinkelsesrente. Som et utgangspunkt må sektorlovens alternative regulering forstås slik at den aktuelle forsinkelsesreaksjonen skal komme i stedet for forsinkelsesrenter. Se nærmere om den foreslåtte adgangen til å gjøre unntak fra hovedregelen om forsinkelsesrente i punkt 8.4.

Departementet foreslo at rentesatsen skal tilsvare den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente, fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven.

8.2.3 Høringsinstansenes merknader

Gjeldsofferalliansen (GOA) støtter ikke departementets forslag om at rentesatsen ved forsinket betaling skal tilsvare den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenten. De påpeker at påløpte renter på krav gjerne utgjør betydelige summer på et ellers moderat hovedkrav, dersom kravet strekker seg over flere år. Der skyldneren har lønnstrekk eller nedbetaler på kravet frivillig, opplever skyldnerne ofte at gjelden ikke reduseres tilsvarende på grunn av påløpte renter. GOA foreslår at rentenivået bør tilsvare styringsrenten. Dette vil gjøre det lettere for skyldneren å nedbetale kravet raskere, samtidig vil skyldneren få en synlig reduksjon i gjelden. GOA opplever at skyldnere ikke ser noen vits i å nedbetale på et krav som allikevel vokser for hvert år. Slik kan et rentenivå som tilsvare forsinkelsesrenten, bidra til å svekke betalingsmoralen.

Barne- og familiedepartementet viser til at rentesatsen for forsinkelsesrente er høy og er bekymret for at dette vil føre til enda større belastning

for skyldneren. De etterspør en vurdering av om en så høy rente er preventiv og motiverende for rettidig betaling. For statlige krav kan det være grunn til å vurdere om det er riktig med så høy forsinkelsesrente og om det er grunnlag for å fastsette en lavere sats i forskrift.

8.2.4 Vurderinger og forslag

Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om at reaksjonen på forsinket betaling som utgangspunkt bør være forsinkelsesrente, og at adgangen til å ilegge gebyr ved forsinket betaling bør begrenses. Departementet viser til begrunnelsen i høringsnotatet.

Departementet opprettholder også forslaget fra høringsnotatet om en selvstendig forsinkelsesrentehjemmel i innkrevingsloven som kommer til anvendelse der det ikke er hjemmel i sektorlovgivningen til å kreve forsinkelsesrente. Etter departementets vurdering bør offentlige krav som hovedregel ha en forsinkelsesreaksjon. Henvisning til forsinkelsesrenteloven i sektorlovgivningen vil gå foran rentebestemmelsen i innkrevingsloven. Departementet viser videre til at forsinkelsesrenteloven gjelder pengekrav på formuerettens område, slik at underholdsbidragene ikke omfattes, jf. forsinkelsesrenteloven § 1.

Departementet har vurdert behovet for å uttrykkelig fastsette at den nye forsinkelsesrentebestemmelsen ikke hjemler forsinkelsesrenter dersom annen forsinkelsesreaksjon følger av lov eller forskrift. En slik begrensning følger av SI-loven § 7, og er gitt for å unngå en «dobbel» forsinkelsesreaksjon. Dagens regulering utelukker imidlertid forsinkelsesrente også der annen forsinkelsesreaksjon i liten grad gir skyldneren motivasjon til å betale rettidig, og hvor forsinkelsesrente fremstår som en rimelig og nødvendig tilleggsreaksjon. Departementet mener at Innkrevingsmyndigheten ikke alltid bør være avskåret fra å kreve forsinkelsesrenter der sektorlovgivningen gir en annen forsinkelsesreaksjon, for eksempel gebyr.

I høringsnotatet ble det foreslått at forsinkelsesrente skulle komme i tillegg til gebyr, med mindre annet følger av forskrift. For å unngå dobbel forsinkelsesreaksjon, må da unntak fra hovedregelen fastsettes i forskrift. Departementet mener at innkrevingsloven ikke automatisk bør gi forsinkelsesrente der dette allerede har blitt vurdert i sektorlovgivningen. I høringsnotatet ble det foreslått at det skal løpe forsinkelsesrente der det i sektorlovgivningen ikke er bestemt egen rente. Departementet foreslår i stedet at det som

utgangspunkt bare skal løpe forsinkelsesrente der det i sektorlovgivningen ikke er bestemt *forsinkelsesreaksjon* ved forsinket betaling, for eksempel gebyr. Det skal likevel i forskrift kunne bestemmes at det også kan gis forsinkelsesrente i tillegg til forsinkelsesreaksjon i sektorlovgivning, se punkt 8.4.

GOA og Barne- og familiedepartementet ber departementet vurdere en lavere rentesats. Departementet viser til at forsinkelsesrenter er ment preventivt og som en sanksjon på betalingsbrudd. Dersom offentlige krav skal ha lavere sats på forsinkelsesrente enn andre krav, vil det innebære at skyldnere er tjent med å dekke andre krav før offentlige krav. Dette er uheldig og vil kunne redusere inndekningen av offentlige krav. Etter departementets oppfatning bør derfor offentlige krav som hovedregel ha samme rentesats som private krav. For skyldnere som får betalingsproblemer på grunn av høy rente, mener departementet ettergivelse er et mer hensiktsmessig tiltak enn at det fastsettes lavere sats, se punkt 11.4. Departementet har i arbeidet med ny innkrevingslov ikke vurdert nivået på den alminnelige forsinkelsesrenten etter forsinkelsesrenteloven.

Ved å anvende rentesatsen etter forsinkelsesrenteloven vil kravene som innkreves av Innkrevingsmyndigheten ha samme sats, uavhengig av om plikten til å betale forsinkelsesrenter er hjemlet i innkrevingsloven, forsinkelsesrenteloven eller sektorlovgivningen. Dette fremmer hensynet til likebehandling i lovverket. Departementet opprettholder derfor forslaget i høringsnotatet om at rentesatsen ved forsinket betaling skal tilsvare den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenten.

Departementet fastholder forslaget om å oppheve forskriftshjemmelen i bidragsinnkrevingsloven § 36 bokstav c, slik at forsinkelsesreaksjonen for krav etter bidragsinnkrevingsloven reguleres av innkrevingsloven.

Departementet viser til forslag i innkrevingsloven § 15 første ledd og forslaget om å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 36.

8.3 Renteperiodens starttidspunkt

8.3.1 Gjeldende rett

For krav hvor forsinkelsesrente følger av sektorlovgivningen, kan sektorlovgivningen også regulere renteperioden, det vil si når renten begynner å løpe, og hvor lenge den løper.

Etter SI-loven § 7 begynner renten å løpe 30 dager etter at det er sendt skriftlig varsel til skyldneren om at rente vil påløpe ved forsinket beta-

ling. For skatte- og avgiftskrav løper renten fra forfallstidspunktet, jf. skattebetalingsloven § 11-1.

Starttidspunktet for renteperioden gjelder uavhengig av betalingsfristen for kravet. Det innebærer at starttidspunktet ikke nødvendigvis korresponderer med tidspunktet for misligholdet. Dette vil for eksempel være tilfellet der Statens innkrevingsentral sender ut faktura (påkrav) med tre ukers betalingsfrist, samtidig som det varsles om at forsinkelsesrenter vil påløpe. Renten vil da først begynne å løpe etter 30 dager.

8.3.2 Høringsnotatets forslag

Renteperioden følger noen ganger av sektorlovgivningen. I høringsnotatet ble det pekt på at det er behov for å regulere renteperioden der den ikke er regulert i sektorlovgivning eller der renteplikten er hjemlet i innkrevingsloven.

For å bidra til at en størst mulig andel av kravene betales rettidig, mente departementet i høringsnotatet at det er viktig at forsinkelsesreaksjonen inntreer umiddelbart etter betalingsmisligholdet. Starttidspunktet for beregning av forsinkelsesrenter burde derfor korrespondere med betalingsfristen for kravet. For flere kravstyper er dette ikke tilfelle i dag. Departementet mente i høringsnotatet at det var uheldig at skyldneren i praksis kan oversitte betalingsfristen flere dager uten at det påløper renter.

I høringsnotatet foreslo departementet at forsinkelsesrenter etter innkrevingsloven skal starte å løpe fra tre uker etter at det er gitt varsel om at det vil påløpe forsinkelsesrenter. En slik regel ville lagt til rette for at Innkrevingsmyndigheten fakturerer med tre ukers betalingsfrist, samtidig som en oversittelse av betalingsfristen gir en umiddelbar forsinkelsesreaksjon. Departementet så det som en klar fordel at en slik regulering korresponderer med det som gjelder for skatte- og avgiftskrav. Disse kravene forfaller som hovedregel tre uker etter at melding om kravet er sendt, og forsinkelsesrenter påløper umiddelbart ved mislighold.

En slik bestemmelse avviker noe fra det som følger av forsinkelsesrenteloven § 2, men dette ble ikke ansett som avgjørende for å beholde dagens intervall på 30 dager. En regel om at forsinkelsesrenter begynner å løpe tre uker etter varsel, ville etter departementets syn gi skyldneren den nødvendige forutberegnelighet. Også i lys av den teknologiske utviklingen, var det vanskelig å se at hensynet til skyldneren taler imot en reduksjon av antall dager mellom varselet og tidspunktet for når forsinkelsesrentene begynner å løpe. I motset-

ning til da SI-loven § 7 ble vedtatt, vil hovedregelen være at skyldneren får faktura med tilhørende varsel om påløp av renter digitalt. I praksis vil varselet sendes og mottas på samme tidspunkt. I lys av dette mente departementet at tre uker bør være en tilstrekkelig frist. Varsel om renter kan sendes både av Innkrevingsmyndigheten og det organet som kravet kommer fra, avhengig av arbeidsdelingen mellom dem.

8.3.3 Høringsinstansenes merknader

Jussbuss er ikke enig med departementets forslag om at forsinkelsesrenter etter den nye loven skal starte å løpe fra tre uker etter det er gitt varsel om at det vil påløpe forsinkelsesrenter ved forsinket betaling. For å ivareta ønsket om at betalingsfristen for kravet og forsinkelsesrentene skal sammenfalle og inntre samtidig, anser *Jussbuss* det som mer hensiktsmessig å utvide kravets betalingsfrist med én uke.

Jussbuss påpeker videre at dersom fristen til å betale kortes ned med én uke, vil det være ugunstig for ikke-digitale skyldnere, som mottar varsel i posten. *Jussbuss* mener videre at forsinkelsesrenter vil være en for streng reaksjon for skyldnere med få økonomiske ressurser. I disse tilfellene er det særlig viktig at skyldneren får tilstrekkelig tid til å områ seg og å skaffe midler til å betale hovedkravet. Dette mener *Jussbuss* taler sterkt mot at starttidspunktet for renteperioden bør kortes ned til kun tre uker. *Jussbuss* foreslår at forsinkelsesrenter løper fra 30 dager etter varselet er sendt fra Innkrevingsmyndigheten, ikke tre uker. Dette vil gjøre loven i overensstemmelse med forsinkelsesrenteloven og SI-loven, og dermed sikre et mer helhetlig rettssystem og mer forutberegnelighet for skyldneren.

Skattedirektoratet mener utformingen av forslaget til § 15 andre ledd ikke passer for underholdsbidrag som er løpende og forfaller til betaling regelmessig. De ber departementet vurdere en særskilt regulering av slike krav.

8.3.4 Vurderinger og forslag

Det vil ofte være samsvar mellom når kravet forfaller og renteperioden starter. Hvis renteperioden starter etter forfall, vil det ikke påløpe forsinkelsesrente umiddelbart ved betalingsmislighold. I høringsnotatet ble det gitt uttrykk for at starttidspunktet for beregning av forsinkelsesrente bør korrespondere med kravets forfall. Statlige krav faktureres som hovedregel med forfall etter tre uker. I høringsnotatet foreslo derfor departemen-

tet at renteperiodens starttidspunkt også burde være tre uker etter varsel.

Renteperiodens starttidspunkt i innkrevingsloven gjelder bare der forsinkelsesrenten er hjemlet i innkrevingsloven og ikke i sektorlovgivningen. Forfall for statlige krav settes av den som utsteder faktura og er i liten grad regulert i sektorlovgivningen. Der Innkrevingsmyndigheten krever inn krav hvor sektorlovgivningen viser til at forsinkelsesrentelovens bestemmelser skal gjelde, vil renteperiodens starttidspunkt som regel være 30 dager uavhengig av forfall. For å sikre at forfall og starttidspunkt for renter samsvarer, må forfall settes til renteperiodens starttidspunkt. Departementet viser til at Innkrevingsmyndigheten uansett må ha systemer som kan håndtere avvik mellom forfall og renteperiodens starttidspunkt. Det bør derfor ikke legges avgjørende vekt på å ha samsvar mellom forfall og renteperiodens starttidspunkt.

I høringsnotatet ble det vist til at 99 pst. av kravene som kreves inn er skattekrav regulert av skattebetalingsloven. Etter skattebetalingsloven løper det forsinkelsesrente fra forfall. Alminnelig forfall er tre uker, slik at renteperiodens starttidspunkt i praksis blir tre uker. Departementet påpeker likevel at både forskuddsskatt og merverdiavgift forfaller etter terminer. For restskatt vil det først påløpe forsinkelsesrente etter en gitt dato, som for de fleste skattepliktige vil være mer enn tre uker frem i tid. Etter departementets syn er derfor ikke skattebetalingslovens regler direkte overførbare til andre sektorer.

Etter en ny vurdering vil departementet ikke følge opp forslaget i høringsnotatet om at renteperiodens starttidspunkt skal være tre uker etter varsel. Forsinkelsesrentelovens starttidspunkt er 30 dager etter påkrav. Dette er godt innarbeidet i praksis. Som gjennomgangen av gjeldende rett viser, er dette en vanlig periode også for offentlige krav, inkludert krav omfattet av SI-loven. Selv om majoriteten av statlige krav etter sektorlovgivningen har kortere forfall enn 30 dager, ser ikke departementet tungtveiende grunner som tilsier at forsinkelsesrenter som hovedregel skal starte å løpe tidligere for offentlige krav enn for private krav. En slik løsning vil også skape problemer for offentlige krav som har lengre forfall enn tre uker, for eksempel overtredelsesgebyr etter forvaltningsloven, jf. forvaltningsloven § 44 femte ledd. Departementet viser videre til at det noen ganger kan være tvil om et krav er omfattet av forsinkelsesrenteloven. Slik tvil vil være av mindre betydning dersom renteperiodens starttidspunkt etter innkrevingsloven samsvarer med forsinkelsesrente-

loven. Departementet foreslår derfor at rente fastsatt etter innkrevingsloven skal løpe fra 30 dager etter at det er gitt varsel til skyldneren.

Skattedirektoratet viser til at utformingen av forslaget om betalingsperiodens starttidspunkt ikke passer for løpende betalinger, ettersom starttidspunktet vil gjelde fra hver termin som misligholdes. Departementet er enig i dette. Ved løpende forfall vil som regel hver betaling være kjent for skyldneren i god tid i forveien, uten at det settes frem påkrav eller varsel for hvert enkelt forfall. Skyldneren vil derfor ha tilstrekkelig med tid til å områ seg, slik at betalingsperioden kan løpe fra forfall. Departementet foreslår at det i forskrift kan bestemmes at renten løper fra et tidligere tidspunkt enn 30 dager etter varsel, se punkt 8.4.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 15 andre ledd.

8.4 Nærmere om beregning av renter

8.4.1 Gjeldende rett

SI-loven § 7 tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi utfyllende forskriftsbestemmelser om beregningen av rentene, unntak fra renteplikt for enkelte kravstyper, og at det skal løpe rente etter en lavere sats enn det som følger av første ledd. Forskrift 1. juni 2013 nr. 565 til SI-loven (SI-forskriften) § 3 bestemmer at det ikke skal beregnes renter for et utvalg kravstyper såfremt det ikke er avtalt noe annet mellom Statens innkrevingsentral og de enkelte kravseierne.

Er hjemmelen for å kreve forsinkelsesrenter i sektorlovgivningen, vil eventuelle nærmere bestemmelser om beregningen følge av denne. Dette gjelder for eksempel skattebetalingsloven §§ 11-1 og 11-7, og skattebetalingsforskriften.

8.4.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet ble det trukket frem at det også fremover vil være behov for å kunne gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

Alle krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten, vil i utgangspunktet få forsinkelsesrente, med hjemmel i sektorlovgivningen eller i innkrevingsloven. Dette innebærer at det foreligger hjemmel til å kreve forsinkelsesrenter for en del krav som i dag ikke har forsinkelsesreaksjon. Selv om forsinkelsesrenter vil være hovedregelen ved forsinket betaling, kan det være kravstyper som ikke bør ha en slik reaksjon. Det

er derfor behov for å kunne unnta enkelte krav fra rente ved forsinket betaling.

På samme måte kan det, som i dag, være behov for å gi nærmere bestemmelser om beregningen av renten, herunder at det for enkelte kravstyper ikke skal løpe rente eller at renten skal løpe etter en lavere sats enn det som følger av første ledd. I høringsnotatet foreslo derfor departementet at det gis forskriftshjemmel som skal kunne regulere beregning av forsinkelsesrenter som er hjemlet i innkrevingsloven.

Høringsinstansene hadde ingen merknader til forslaget.

8.4.3 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget i høringsnotatet om å kunne gi utfyllende forskriftsbestemmelser om beregning av rentene. Etter departementets vurdering vil det også fremover være behov for å gi nærmere bestemmelser om beregningen av renten. Departementet viser til begrunnelsen i høringsnotatet.

Departementet foreslår at det skal fremgå av lovteksten at det i forskrift også kan ilegges rente i tillegg til gebyr etter første ledd, se punkt 8.2.4. Departementet foreslår videre at det for krav med løpende forfall kan bestemmes at renten løper fra et tidligere tidspunkt, se punkt 8.3.4. Det innebærer også at det kan bestemmes at renten løper fra forfall.

Departementet viser til forslag i innkrevingsloven § 15 tredje ledd.

8.5 Gebyrer

8.5.1 Gjeldende rett

8.5.1.1 Generelt

Enkelte av kravstypene som Skatteetaten krever inn i dag, har gebyr som forsinkelsesreaksjon. Dette gjelder blant annet underholdsbidragene, gebyrer med hjemmel i veitrafikklovgivningen og bøtekrav. De ulike gebyrene har ulik utforming.

8.5.1.2 Veitrafikklovgivningen

For enkelte overtredelser av vegtrafikkloven, som ikke er så alvorlige at de sanksjoneres med fengsel, bot eller forelegg, kan Politiet og Statens vegvesen ilagge gebyr i medhold av vegtrafikkloven §§ 31a og 36a, jf. § 31 syvende og åttende ledd. Bli slike gebyr ikke betalt innen tre uker etter

ileggelsen, forhøyes gebyret med 50 pst., jf. vegtrafikkloven § 31a tredje ledd.

Det er gitt flere forskrifter med hjemmel i vegtrafikkloven §§ 31 og 31a som gir forhøyet overtredelsesgebyr ved forsinket betaling, for eksempel i forskrift om lavutslippssoner for biler § 11 tredje ledd.

8.5.1.3 Underholdsbidrag

Bidragsinnkrevsingsloven inneholder ingen særskilt bestemmelse om forsinkelsesreaksjoner, men § 36 gir departementet adgang til blant annet å vedta forskrift om renter eller gebyr ved forsinket innbetaling av bidrag, jf. bokstav c.

Departementet har i medhold av denne bestemmelsen vedtatt forskrift 23. desember 1993 nr. 1252 om gebyr ved mislighold av bidrag mv. Forskriften § 2 bestemmer at det kan ilegges henholdsvis 1/3 rettsgebyr ved mislighold av betalingsfristen for en bidragstermin og i tillegg 1/2 rettsgebyr for mislighold av betalingsfristen i etterfølgende purring.

8.5.2 Høringsnotatets forslag

8.5.2.1 Generelt

Departementet foreslo i høringsnotatet at forsinkelsesrenter skal være hovedregelen som forsinkelsesreaksjon, og vurderte derfor om dagens hjemler for gebyr kunne erstattes av forsinkelsesrente.

Et gebyr vil i en del tilfeller isolert sett kunne virke mer betalingsfremmende for den aktuelle kravstypen. Behovet for å legge et oppfyllelsespress på skyldneren gjelder imidlertid alle krav, og etter departementets vurdering kunne ikke dette være en tilstrekkelig begrunnelse for å videreføre gebyr som reaksjonsform for enkelte kravstyper. Eksisterende gebyrbestemmelser bør bare videreføres dersom det foreligger særegne forhold som tilsier at hovedregelen om forsinkelsesrenter ikke bør gjelde. Det kan være at det for kravstypen er strengt nødvendig med en markant reaksjon allerede ved en kort forsinkelse, og at dette ikke er urimelig. Det kan være særlig aktuelt der kravene skal betales jevnlig, og det av hensyn til betalingsmottaker er avgjørende at betaling skjer rettidig.

8.5.2.2 Vegtrafikkloven

Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at det ikke er særlige forhold ved overtredelses-

gebyrene knyttet til vegtrafikklovgivningen som tilsier at det er et særskilt behov for gebyr som forsinkelsesreaksjon. Gebyrene innebærer en betydelig økning av kravet ved en kort oversittelse av betalingsfristen. Overtredelsesgebyrer går til det offentlige, og det er ikke forhold på kreditors side som tilsier at en slik reaksjon er forholdsmessig og rimelig.

Departementet foreslo derfor å oppheve hjemmelen for å øke overtredelsesgebyret ved forsinket betaling for disse kravstypene. Ved en opphevelse ville imidlertid overtredelsesgebyr gitt av kommunen stått uten forsinkelsesreaksjon. Dette er ikke ønskelig, og departementet foreslo derfor at det skal påløpe forsinkelsesrente også der kommunen ilegger overtredelsesgebyr. Forsinkelsesreaksjonen vil da bli den samme ved forsinket betaling, uavhengig om det opprinnelige overtredelsesgebyret er ilagt av stat eller kommune.

Departementet foreslo at hjemmelen for å øke gebyret erstattes av en hjemmel til å kreve forsinkelsesrenter. Det ville i tråd med dette også være nødvendig å endre forskrifter gitt med hjemmel i vegtrafikkloven § 31a.

8.5.2.3 Adgang til å gi gebyr for enkelte kravstyper

Selv om forsinkelsesrenter vil være hovedregelen, kan det for enkelte kravstyper være særegne hensyn som tilsier at gebyr bør være forsinkelsesreaksjon, alene eller sammen med forsinkelsesrenter.

Underholdsbidragene har i dag gebyr som forsinkelsesreaksjon. Bidragene skal sikre et løpende underhold, og hensynet til mottaker tilsier at forsinkelsesreaksjonen er markant og effektiv. For denne typen krav har oppfatningen vært at det er rimelig med en sterk reaksjon på en kort oversittelse av fristen. Departementet trakk frem i høringen at det kan være ønskelig å opprettholde adgangen til å gi gebyr ved forsinket betaling av underholdsbidrag.

Departementet ga videre uttrykk for at en ikke kan utelukke at gebyr også kan være en hensiktsmessig sanksjon for andre kravstyper. Forslaget til ny lov burde derfor åpne for gebyr i særlige tilfeller. For å gi en fleksibel regulering, ble det foreslått at departementet i forskrift kan bestemme at det kan ilegges gebyr ved forsinket betaling der særlige hensyn gjør seg gjeldende for en kravstype.

I de fleste tilfeller foreligger det tvangsgrunnlag for hovedkravet i sektorlovgivningen. Hensynet til en effektiv innkreving tilsier at eventuelle

gebyr i slike tilfeller kreves inn sammen med hovedkravet. I høringsnotatet foreslo derfor departementet at gebyr som er gitt med hjemmel i innkrevingsloven skal være tvangsgrunnlag for utlegg dersom hovedkravet har tvangsgrunnlag.

8.5.3 Høringsinstansenes merknader

8.5.3.1 Generelle merknader

Gjeldsofferalliansen (GOA) er enig i at det bør utvises forsiktighet med forsinkelsesgebyrer.

Barne- og familiedepartementet (BFD) er enig i at adgangen til å ilegge forsinkelsesgebyr bør begrenses.

8.5.3.2 Vegtrafikkloven

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund (NKK) er enige i departementets vurdering om at forsinkelsesrenter bør være den naturlige forsinkelsesreaksjon for de fleste typer pengekrav. De er imidlertid uenige med departementet i at dette også bør gjelde for gebyrer ilagt i medhold av vegtrafikkloven. NKK mener det foreligger særegne forhold som tilsier en annen forsinkelsesreaksjon for slike pengekrav, og at bestemmelsen om overtredelsesgebyr etter vegtrafikklovgivningen derfor bør forbli uendret.

NKK mener det bør opprettholdes et skille mellom betalingsforpliktelse som oppstår som følge av at det offentlige tilbyr en tjeneste mv. og betalingsforpliktelse som påløper som sanksjon for brudd på regelverk som håndheves av for eksempel politi eller vegmyndighet. NKK mener at dagens ordning er vel innarbeidet og akseptert, samtidig som det har en allmennpreventiv effekt. Etter deres oppfatning gir endringsforslagene samlet sett signaler om mildere sanksjonering ved overtredelser av forbud gitt i medhold av vegtrafikkloven, noe de anser som uheldig. Dersom forsinkelsesreaksjonen og innkrevingen av overtredelsesgebyr likestilles, er NKK bekymret for at respekten for det offentliges gebyrer svekkes og betalingsviljen reduseres. I tillegg vil det medføre betydelig inntektsbortfall for kommunene og føre til en økning i antall krav som ikke betales rettidig. Konsekvensen er at kommunene må bruke mer ressurser på å kreve inn forfalte krav av denne typen som i ytterste konsekvens vil bety en betydelig økning i antall utleggstrekk sammenlignet med dagens situasjon.

NKK peker også på at dagens regelverk ikke medfører at en klage på et ilagt gebyr fører til at betalingsfristen utsettes. Det kan ikke utelukkes

at en endring av forsinkelsesreaksjon vil føre til at færre klagere vil foretrekke å betale gebyret før klagen har blitt behandlet, når kostnadene ved å utsette dette er marginale. En annen mulig konsekvens kan være at flere vil ønske at tingretten overprøver kommunens ileggelse av gebyr, da kostnadene også ved en slik prøving – i verste fall – vil bli idømte saksomkostninger. NKK mener derfor at det foreligger særegne forhold som tilsier at bestemmelsen om overtredelsesgebyr med 50 pst. forhøyelse ved betaling etter forfall bør forbli uendret.

Tønsberg kommune, Indre Østfold kommune, Lindesnes kommune, Oslo kommune og Gjøvik kommune har gitt samme merknad som NKK.

GOA støtter forslaget om å ikke videreføre gebyrer ved manglende betaling av overtredelsesgebyr etter vegtrafikkloven.

8.5.3.3 Adgangen til å gi gebyr for enkelte kravstyper

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) mener at etterlevelsen av forsørgelsesplikten sikres best ved at det reageres strengt på mislighold av plikten til å betale bidrag. Etter direktoratets vurdering bør en derfor videreføre dagens ordning med bruk av forsinkelsesgebyr. Dersom den primære reaksjonen blir forsinkelsesrente, vil dette i de fleste tilfeller medføre en lemping av dagens reaksjon på mislighold av plikten til å betale bidrag.

NAV gir uttrykk for at foreldrenes forsørgelsesplikt og barnets rett til forsørgelse etter barne-lova § 66 bør tillegges betydelig vekt i vurderingen av hvilken forsinkelsesreaksjon som skal anvendes i bidragssaker. Det er slått tydelig fast i barne-lova § 67 at forelderen som ikke bor med barnet, skal betale faste bidrag til forsørgelsen av barnet, og at bidraget skal betales månedlig og forskuddsvis. Foreldrene må etter direktoratets syn forventes å være godt kjent med forsørgelsesplikten og plikten til å betale bidrag dersom de ikke bor med barnet.

NAV viser også til at det kan påløpe forsinkelsesrenter i utlandet når det innkreves bidrag på vegne av utenlandske myndigheter. Praksis hos NAV i dag er at forsinkelsesrenter i slike tilfeller ikke kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven. Dersom forsinkelsesrenter innføres av innkrevingsmyndigheten i Norge, må det dessuten tas stilling til om NAV skal endre praksis slik at forsinkelsesrenter ilagt av utenlandske myndigheter også skal kunne kreves inn. Arbeids- og velferdsdirektoratet påpeker at en må påse at bidragspliktige ikke pålegges forsinkelsesrenter både av nor-

ske og utenlandske myndigheter for samme periode. En slik endring vil kreve manuelle vurderinger.

Skattedirektoratet er enige i at det kan være ønskelig å opprettholde adgangen til å ilegge gebyr ved forsinket betaling av underholdsbidrag. Skattedirektoratet mener dessuten at det ved denne kravstypen kan være aktuelt å ilegge forsinkelsesrente i tillegg til gebyr. Direktoratet begrunner dette med at skyldneren etter at purregebyret har blitt ilagt ikke vil ha noen ytterligere oppfordring til å betale kravet dersom det ikke påløper forsinkelsesrente. Direktoratet hevder derfor at det er gode grunner for å ilegge forsinkelsesrente på kravet i de tilfellene purregebyret ikke fremtvinger betalingen.

GOA er enig i at hensynet til mottaker veier tungt. De mener likevel at gebyr ikke er riktig virkemiddel ved manglende betaling. De påpeker også at gebyr ikke vil komme bidragsmottaker til gode og vil være en ekstra belastning for skyldnere som allerede har en svak økonomi.

8.5.4 Vurderinger og forslag

8.5.4.1 Generelt

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at forsinkelsesrenter skal være hovedregelen som forsinkelsesreaksjon og viser til vurderingen i høringsnotatet gjengitt ovenfor i punkt 8.2.2 og punkt 8.5.2. Eksisterende gebyrbestemmelser bør bare videreføres dersom det foreligger særegne forhold som tilsier at hovedregelen om forsinkelsesrenter ikke bør gjelde.

8.5.4.2 Vegtrafikkloven

Departementet foreslo i høringsnotatet å erstatte hjemmelen i vegtrafikkloven for økt overtredelsesgebyr ved forsinket betaling, med en hjemmel til å kreve forsinkelsesrenter. Departementet kunne ikke se at det var særlige forhold ved overtredelsesgebyrene knyttet til vegtrafikklovgivningen som tilsier at det er et særskilt behov for gebyr som forsinkelsesreaksjon.

NKK mener det bør opprettholdes et skille mellom betalingsforpliktelser som oppstår som følge av at det offentlige tilbyr en tjeneste mv. og betalingsforpliktelser som påløper som sanksjon for brudd på regelverk. Departementet viser til at formålet med forsinkelsesreaksjoner er å sikre betaling av krav, uavhengig av grunnlaget for kravet. Det kan være særlige forhold ved enkelte krav som tilsier særegne forsinkelsesreaksjoner,

for eksempel der det er private kravseiere. Departementet kan imidlertid ikke se at det er relevant å skille mellom betalingsforpliktelser knyttet til offentlige tjenester og betalingsforpliktelser fra sanksjoner for brudd på regelverk.

NKK mener videre at opphevingen av gebyr innebærer en mildere sanksjonering av den underliggende overtredelsen. Departementet viser til at forsinkelsesreaksjonen er en sanksjonering av betalingsmisligholdet, ikke den underliggende overtredelsen. Departementet er derfor ikke enig i at oppheving av gebyr innebærer mildere sanksjonering av den underliggende overtredelsen.

Departementet er etter dette ikke enig i at det er særegne forhold ved overtredelsesgebyr etter vegtrafikkloven som tilsier en annen forsinkelsesreaksjon enn forsinkelsesrente. Departementet fastholder derfor forslaget fra høringsnotatet.

Departementet foreslår at det skal løpe forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven, dersom gebyr etter vegtrafikkloven § 31 ikke betales innen tre uker etter ileggelsen. Departementet legger til grunn at det ved ileggelsen er klart hvilken dato betalingen skal skje.

Departementet viser til forslag til endring av vegtrafikkloven § 31 a tredje ledd.

8.5.4.3 Adgang til å gi gebyr for enkelte kravstyper

Forsinkelsesreaksjonen skal som hovedregel være forsinkelsesrente. Forsinkelsesgebyr kan i mange tilfeller være en uforholdsmessig reaksjon. Departementet fastholder imidlertid at gebyr likevel er en hensiktsmessig forsinkelsesreaksjon for enkelte typer krav.

Det er forhold ved underholdsbidragene som tilsier at det er et særskilt behov for gebyr som forsinkelsesreaksjon. Av hensyn til mottaker av bidraget bør det være en streng reaksjon ved betalingsmislighold. Barnebidrag skal betales jevnlig for å dekke løpende utgifter til barnet. Derfor er det viktig at bidraget betales i rett tid. Etterlevelsen av forsørgelsesplikten sikres best ved at det reageres strengt på mislighold av plikten til å betale bidrag, allerede ved kort forsinkelse.

Skattedirektoratet er i høringen enig med departementet i at underholdsbidragene er en kravstype der det er ønskelig å opprettholde adgangen til å ilegge gebyr ved forsinket betaling. Skattedirektoratet mener også at det ved denne kravstypen bør være mulighet for å ilegge forsinkelsesrente i tillegg til gebyr.

Departementet foreslår at det i forskrift kan bestemmes at det i stedet for, eller i tillegg til, renter også påløper gebyr ved forsinket betaling for enkelte kravstyper, dersom særlige hensyn gjør seg gjeldende. Særlige hensyn vil typisk være at hensynet til betalingsmottaker tilsier at det er særskilt viktig at kravene betales i tide. Departementet antar dette i hovedsak vil gjelde betalinger til private.

Departementet viser til innkrevsloven § 15 fjerde ledd.

8.6 Kreditormora

8.6.1 Gjeldende rett

Ved forsinket betaling forårsaket av forhold på fordringshavers side (kreditormora), vil det på formuerettens område ikke være grunnlag for å kreve forsinkelsesrenter, jf. forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd. Bestemmelsen kommer ikke direkte til anvendelse ved innkreving av offentlig-rettslige krav.

Av skattebetalingsloven § 11-1 andre ledd fremgår det at forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd skal gjelde tilsvarende for krav som omfattes av § 11-1.

SI-loven har ingen regulering av renteplikt ved kreditormora, men det må legges til grunn at heller ikke Statens innkrevingssentral har adgang til å kreve forsinkelsesrenter ved kreditormora.

8.6.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet mente departementet at det ikke bør løpe forsinkelsesrente når det er forhold på

Innkrevingsmyndighetens side som hindrer oppgjør. Renter vil i slike tilfeller ikke fremme betalingen. Det er heller ikke rimelig at skyldneren skal betale forsinkelsesrente når forsinkelsen skyldes forhold hos kreditor.

Det er i utgangspunktet ikke behov for en annen regulering for Innkrevingsmyndigheten enn det som følger av forsinkelsesrenteloven, og departementet vurderte å foreslå en henvisning til forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd. Det er likevel behov for å ha et unntak for kreditormora også for gebyr. Hensynet til en samlet regulering tilsa at regelen fremgår av forslag til ny lov. Hvilke forhold på kreditors side som utelukker forsinkelsesreaksjon, vil likevel tilsvare det som gjelder etter forsinkelsesrenteloven.

8.6.3 Høringsinstansenes merknader

Gjeldsofferalliansen (GOA) støtter departementets forslag om at det ikke skal løpe forsinkelsesrenter ved kreditormora, uavhengig av hvem som er kreditor for kravet.

8.6.4 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget i høringsnotatet om at det ikke skal løpe forsinkelsesrenter ved kreditormora, og at hensynet til en samlet regulering tilsier at regelen bør fremgå av innkrevsloven. Bestemmelsen skal tolkes på samme måte som forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd.

Departementet viser til forslag til innkrevsloven § 15 femte ledd.

9 Dekningsrekkefølgen når Innkrevingsmyndigheten kan velge hvilket krav som skal dekkes

9.1 Innledning og sammendrag

Skyldneren kan i utgangspunktet selv velge hvilke krav han eller hun vil betale, uten at Innkrevingsmyndigheten kan motsette seg valget. Dersom Innkrevingsmyndigheten har tatt inn midler med tvangstiltak, kan det oppstå spørsmål om hvilke krav som skal dekkes først. Det samme gjelder hvis skyldneren har betalt uten å spesifisere hva som er betalt. Departementet foreslår å regulere dette i forskrift.

Andre offentlige krav kan i enkelte tilfeller motregnes etter innkrevsloven § 21. Departementet foreslår å regulere også disse kravenes plass i dekningsrekkefølgen i forskrift.

9.2 Gjeldende rett

En skyldner råder fritt over sine disponible midler, og bestemmer i utgangspunktet selv hvilke krav som skal betales. Det innebærer også at skyldneren kan innfri private krav i stedet for offentlige krav. Skyldnerens rett til å bestemme bortfaller likevel som hovedregel når betalingen skjer på en annen måte enn gjennom frivillig betaling.

Ulike lovregler bestemmer hvilke krav som skal dekkes der flere kreditorer konkurrerer om de samme midlene. Reglene kan også få betydning når innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten krever inn flere ulike krav. Dekningslovens bestemmelser om prioritet ved utleggstrekk og fordeling av dividende ved konkurs er eksempler på slike generelle regler. Andre formuerettslige regler, for eksempel rettsvernsregler, kan også avgjøre hvilke av innkrevingsmyndighetenes krav som først skal dekkes. Slike formuerettslige regler bygger gjerne på et prinsipp om at den kreditoren som kommer først i tid, vinner rett.

Verken SI-loven, bidragsinnkrevsloven eller skattebetalingsloven har generelle regler om

dekningsrekkefølgen. Ved motregning er det enkelte særregler, blant annet som følge av at vesentlige deler av prosessen er samordnet på tvers av innkrevsmiljøer, systemer og kravstyper. Både skattebetalingsforskriften og SI-loven har regler om dekningsrekkefølge ved motregning, men disse gir bare et stykke på vei løsninger for de motregningssituasjonene som kan oppstå.

Skattebetalingsforskriften §§ 13-6-1 og 13-6-2 regulerer primært fordeling av tilgodebeløp ved skatteoppgjøret og til gode merverdiavgift. Bestemmelsene er utformet ut fra et prinsipp om at hvor nær kravene er til tilgodebeløpet avgjør dekningsrekkefølgen. For eksempel dekkes skattekrav først der tilgodebeløpet gjelder til gode skatt etter skatteoppgjøret. Forskriften gir også føringer for hvordan motregning i andre offentlige tilgodebeløp, for eksempel landbruksstilskudd, skal fordeles mellom skatte- og avgiftskrav. Den regulerer ikke hvordan en konflikt mellom skattekrav, bidragskrav og SI-krav skal håndteres ved motregning i andre offentlige tilgodebeløp.

Etter SI-loven § 4 fjerde ledd gjelder prioritetsreglene i dekningsloven § 2-8 der Statens innkrevingsentral motregner for å dekke flere krav. Bestemmelsen har praktisk betydning der motregningsbeløpet ikke er tilstrekkelig til å dekke alle kravene som kreves inn etter SI-loven. Henvisningen løser ikke spørsmålet der de konkurrerende kravene tilhører samme prioritetsgruppe. Bestemmelsen regulerer heller ikke SI-kravenes prioritet opp mot krav som kreves inn etter skattebetalingsloven og bidragsinnkrevsloven.

Bidragsinnkrevsloven § 36 bokstav b gir adgang til å fastsette forskrift om dekningsrekkefølgen mellom offentlige krav og bidragsberettigedes krav ved fordelingen av innkrevd underholdsbidrag. Det er ikke fastsatt noen forskrift til denne bestemmelsen.

9.3 Høringsnotatets forslag

9.3.1 Behovet for å regulere dekningsrekkefølge

Etter innkrevingsloven vil Skatteetatens innkreving være underlagt ett regelverk, og én innkrevingsmyndighet vil kreve inn kravene, med felles systemstøtte. En mer samordnet innkreving vil gi flere situasjoner hvor de alminnelige regler om prioritet mv. ikke gir svar på spørsmål om intern fordelingen av det innkrevde beløpet. Tilsvarende behov kan oppstå der Innkrevingsmyndigheten mottar en innbetaling fra en skyldner uten at det angis hvilke krav som betales. I høringsnotatet foreslo departementet å samordne regelverket for dekningsrekkefølge i innkrevingsloven.

Departementet trakk frem at nye bestemmelser om dekningsrekkefølge og samordnede prosesser kan forskyve proveny mellom ulike kravstyper. Det er derfor viktig å balansere fordelingen godt. Reglene skal også sikre fortrinn for krav som det er viktig å dekke først. Hensynet til kreditor og til skyldneren kan tilsi at enkelte krav bør få bedre dekning enn andre.

9.3.2 Forslag til regulering av dekningsrekkefølge

I høringsnotatet foreslo departementet dekningsloven § 2-8 som et felles utgangspunkt for dekningsrekkefølgen. Dette ville etter departementets mening bidra til helhet og sammenheng i regelverket. De samme kravene som «står først i køen» ved utleggstrekk, bør stå først også i andre deknings situasjoner. Forslaget samsvarer med det som i dag følger av SI-loven ved motregning.

Forslaget bryter med prinsippet for motregning i skattebetalingsforskriften. Den bygger på et prinsipp om at de kravene som har den største nærheten til tilgodebeløpet, skal dekkes først, uavhengig av prioriteten etter dekningsloven § 2-8. Prinsippet har bidratt til å sikre effektive prosesser ved at det har vært motregnet internt i Skatteetatens systemer før resterende tilgodebeløp har blitt gjort tilgjengelig for andre offentlige innkrevdere med motregningsadgang. En slik dekningsrekkefølge er mindre naturlig når alle kravene som har prioritet etter dekningsloven § 2-8, skal kreves inn av den samme innkrevingsmyndigheten og med den samme systemstøtten.

Å følge dekningsrekkefølgen i dekningsloven § 2-8 vil resultere i at til gode skatt i noen motregningstilfeller vil gå til å dekke krav med bedre prioritet enn skattekrav som hører inn under felles-

innkrevingen (hvor en andel av inntektene fordeles til kommune og fylkeskommune). Selv om til gode skatt i enkelte tilfeller vil gå til dekning av bedre prioriterte krav, er det ikke grunn til å tro at en slik omlegging gir betydelige utslag på inntektene til kommuner og fylkeskommuner. Krav under fellesinnkrevingen sikres primært gjennom ordningen med forskuddstrekk, forskuddsskatt og ved frivillig betaling av restskatt.

Departementet la til grunn at å bygge dekningsrekkefølgen på prioritetsreglene for utleggstrekk ikke vil redusere den faktiske muligheten til å dekke ubetalte skattekrav med til gode skatt vesentlig. Det er begrenset hvor ofte en personlig skyldner har både ubetalte skattekrav og bedre prioriterte krav når et tilgodebeløp på skatt blir tilgjengelig for motregning. Det ble derfor antatt at til gode skatt i stor utstrekning fortsatt vil kunne dekke forfalte skattekrav.

I høringsnotatet foreslo departementet to unntak fra hovedregelen om at krav skal dekkes i den samme rekkefølge som i dekningsloven § 2-8 første og andre ledd. Det første gjelder der det allerede er etablert betryggende sikkerhet for et krav som etter hovedregelen har best prioritet. Kravet er for eksempel sikret med pant i eiendom. Der som det anses som tjenlig for innkrevingen, må Innkrevingsmyndigheten i slike tilfeller kunne dekke neste krav i dekningsrekkefølgen.

Departementet foreslo videre å kunne avvike fra hovedregelen der det foreligger en særlig nærhet mellom et hovedkrav og et motkrav. Unntaket vil ha et langt smalere anvendelsesområde enn det som følger av skattebetalingsforskriften i dag. Departementet antok at slike saker primært vil oppstå i forbindelse med endringssaker på skatte- og avgiftsområdet, for eksempel der en kontroll resulterer i en endring av tidfesting av inntekter eller fradrag. Endring av tidfesting innebærer ofte at det oppstår et krav for deler av kontrollperioden og et korresponderende tilgodebeløp for en annen del av perioden.

Henvisningen til dekningsloven § 2-8 gir ingen løsning der Innkrevingsmyndigheten har flere utestående krav i samme prioritetsgruppe som konkurrerer om de samme midlene. Alminnelige regler om at først i tid gir best rett er ikke alltid anvendelige når samme innkrevingsmyndighet har innkrevingsansvaret for alle kravstypene det er aktuelt å dekke.

Det er vanskelig å forutse nøyaktig hvordan en regulering av dekningsrekkefølge vil påvirke fordelingen av midlene. Fordelingen må også ta hensyn til virkningen for skyldneren. Hensynet til fleksibilitet og et mulig behov for endringer taler

for at den mer detaljerte reguleringen av dekningsrekkefølgen fastsettes i forskrift. I høringsnotatet foreslo derfor departementet en forskriftshjemmel til bestemmelsen, som gir departementet adgang til å gi utfyllende bestemmelser om dekningsrekkefølgen.

9.4 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet er positive til at dekningsrekkefølgen tar utgangspunkt i det som gjelder for utleggstrekk og at rekkefølgen ved motregning som utgangspunkt er den samme uavhengig av tilgodebeløpets art. De mener imidlertid det kan være uklart om Skatteetaten er forpliktet til å følge dekningsrekkefølgen i dekningsloven § 2-8 i tilfeller hvor andre forutsetninger eller rettsforhold anviser en avvikende rekkefølge.

Gjeldsofferalliansen støtter forslaget om at hovedregelen skal være at krav skal dekkes i den samme dekningsrekkefølgen som anført i dekningsloven § 2-8 første og andre ledd. De har heller ingen innvendinger mot de foreslåtte unntakene.

9.5 Vurderinger og forslag

Departementet har gjort en ny vurdering av hvordan dekningsrekkefølgen bør reguleres. Forslaget i høringsnotatet gjaldt bare dersom Innkrevingsmyndigheten etter den alminnelige formue-

retten selv kan velge hvilket krav som skal dekkes. Etter departementets syn er det i slike tilfeller verken nødvendig eller hensiktsmessig å regulere dekningsrekkefølgen direkte i loven. Departementet foreslår at forskjellige dekningsrekkefølger skal kunne reguleres i forskrift.

Det er ikke meningen at Innkrevingsmyndigheten skal ha større adgang til selv å bestemme en dekningsrekkefølge enn det som følger av den alminnelige formueretten. Dekningsrekkefølge som følger av annen lov, panterett, avtale eller andre rettsforhold, vil gå foran dekningsrekkefølge gitt med hjemmel i bestemmelsen.

I høringsnotatet ble det foreslått at dekningsrekkefølgen som hovedregel skal være den samme som i dekningsloven § 2-8 første ledd. Høringsinstansene støttet dette. Departementet legger opp til at dette også skal være utgangspunktet selv om det ikke følger av loven, og viser til begrunnelsen i høringsnotatet. Unntakene som ble foreslått kan også fastsettes i forskriften.

Når dekningsrekkefølgen kan bestemmes i forskrift etter innkrevingsloven, er det ikke lenger behov for forskriftshjemmel for dekningsrekkefølge i bidragsinnkrevingsloven. Departementet foreslår derfor å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 36 bokstav b.

For dekningsrekkefølgen ved motregning, se kapittel 12.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 16 og forslag til opphevelse av bidragsinnkrevingsloven § 36.

10 Betalingsavtale

10.1 Innledning og sammendrag

En betalingsavtale gir skyldneren mer tid på seg til å betale et krav før innkrevingen av kravet begynner. Ved betalingsavtale skal likevel hele beløpet betales. Slike avtaler skiller seg dermed vesentlig fra ettergivelse, hvor skyldneren slipper å betale hele eller deler av beløpet.

Departementet foreslår at Innkrevsingsmyndigheten skal kunne tilby betalingsavtale der den finner det hensiktsmessig. Innkrevsingsmyndigheten kan stille vilkår for betalingsavtaler. Beslutning om betalingsavtale regnes ikke som enkeltvedtak, og skyldneren kan i utgangspunktet ikke påklage beslutningen.

10.2 Gjeldende rett

Skattebetalingsloven, SI-loven og bidragsinnkrevsingsloven har alle bestemmelser om betalingsavtale for krav som kreves inn av innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten.

Etter skattebetalingsloven § 15-1 kan skattekontoret gi betalingsavtale av hensyn til skyldneren. Vilkåret er at skyldneren på grunn av dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker er midlertidig ute av stand til å innfri sine skatte- og avgiftsforpliktelser, og det vil være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen. Bestemmelsen er en sikkerhetsventil for å hindre at innkrevingen av skyldig beløp gir sterkt urimelige utslag. Skattekontoret skal ikke innvilge betalingsavtale dersom det vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Det er bare i unntakstilfeller at det gis betalingsavtale på dette grunnlaget.

Etter skattebetalingsloven § 15-2 kan skattekontoret også innvilge betalingsavtale hvis en skyldner ikke er i stand til å innfri kravet på vanlig måte og en avtale vil tjene innkrevingen. Slik betalingsavtale skal heller ikke innvilges dersom det vil virke støtende eller er egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Vedtak om betalingsavtale kan ikke påklages, jf. skattebetalingsloven § 3-3 første ledd siste punktum.

Statens innkrevsingssentral kan etter SI-loven § 8 innvilge betalingsavtale etter vilkårene i skattebetalingsloven §§ 15-1 og 15-2.

Etter bidragsinnkrevsingsloven § 10 kan Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav innvilge en betalingsavtale der den finner det hensiktsmessig. Loven oppstiller ikke bestemte vilkår, men gis utelukkende etter bidragsinnkrevsingssentralens skjønn. Betalingsavtale innvilges blant annet under forutsetning av at løpende bidrag betales, og lengden på betalingsavtalen settes til tre eller fem år, avhengig av kravets størrelse. For enkelte kravstyper gir bidragsinnkrevsingssentralen som hovedregel ikke betalingsavtale, for eksempel særtilskudd etter barneloven. Det følger av bidragsinnkrevsingsloven § 24 andre ledd at skyldneren ikke kan klage over vedtak om betalingsordning etter § 10.

Etter skattebetalingsloven § 15-3 kan en personlig eier av en virksomhet få betalingsutsettelse for formuesskatt. I forbindelse med koronapandemien ble bestemmelsen endret slik at den ga krav på utsettelse av formuesskatten på virksomhetsformue dersom det var negativt årsresultatet i 2020.

Ved koronapandemien ble det også tatt inn forskriftshjemler i skattebetalingsloven § 15-4 og SI-loven § 8 tredje ledd siste punktum, om at departementet kan gi særlige regler i forskrift om betalingsutsettelse og nedsettelse av renter i økonomiske krisesituasjoner.

10.3 Høringsnotatets forslag

10.3.1 Utvidet adgang til å innvilge betalingsavtale

Skattebetalingsloven og SI-loven stiller de samme strenge vilkårene uavhengig av om det søkes om betalingsavtale eller ettergivelse. En betalingsavtale opprettholder betalingsforpliktelsen, selv om kravet betales etter forfall. Som hovedregel er avtalene utformet slik at den avtalte forsinkelsen kompenseres med forsinkelsesrenter. En betalingsavtale skiller seg dermed vesentlig fra en ettergivelse, hvor kreditor gir opp hele eller deler

av kravet. Fordi det er grunnleggende forskjeller mellom en betalingsavtale og ettergivelse, foreslo departementet at adgangen til å innvilge betalingsavtale og ettergivelse av hensyn til kreditor reguleres i separate bestemmelser, med ulike vilkår.

I høringsnotatet ble det trukket frem at en ut fra inntekter, utgifter og formue i mange tilfeller kan beregne hvor mye og når det kan forventes at skyldneren kan betale. På den måten kan det i stor grad forutsies om en eventuell tvangsinnkreving vil gi resultater. Tvangsinnkreving er en omfattende, tidkrevende og belastende prosess. Hvis skyldneren har betalingsvilje, men ikke evne til å gjøre opp kravet innen forfall, vil det i mange tilfeller lønne seg for det offentlige å inngå en frivillig ordning fremfor å bruke ressurser på tvangsinnkreving.

For enkelte kravstyper og for flere små krav vil det være effektivt med mer automatiserte prosesser for betalingsavtaler, for eksempel gjennom digitale selvbetjeningsløsninger, der det er tale om kortere utsettelse og hvor risikoen for mislighold eller provenytap er lav. Regelverket bør utformes slik at det åpner for slike løsninger.

Kravstype og kravets størrelse kan ha betydning for om det er hensiktsmessig å gi betalingsutsettelse. Innkrevsmyndighetene i Skatteetaten krever i dag inn i overkant av 300 forskjellige kravstyper av svært ulik karakter. For enkelte av kravstypene er det nødvendig å ha en høy terskel for å utsette betalingen, for eksempel for krav på merverdiavgift for virksomhet i fortsatt drift. For andre kravstyper bør det mer rutinemessig kunne aksepteres en betalingsavtale. Også innenfor den enkelte kravstype bør terskelen for en betalingsavtale kunne variere ut fra kravets størrelse og skyldnerens betalingshistorikk.

I høringsnotatet ble det foreslått at adgangen til å innvilge betalingsavtaler skulle omfatte både privatpersoner og virksomheter. Terskelen for å innvilge en betalingsavtale kan også variere avhengig av hvem skyldneren er. For virksomheter i aktiv drift er det generelt grunn til å være noe mer tilbakeholden, særlig når det gjelder lengre betalingsutsettelse, for å unngå konkurransevridning. På den annen side vil det som utgangspunkt løpe forsinkelsesrente i utsettelsesperioden, slik at dette momentet ikke veier like tungt ved en utsettelse som ved en ettergivelse.

Det er lite hensiktsmessig at loven skal gi felles vilkår og en felles terskel for alle betalingsavtaler. Loven bør gi Innkrevsmyndigheten rom til å finne hensiktsmessige løsninger, avhengig av

forhold som kravstype, kravstørrelse, skyldner mv.

Departementet foreslo derfor å utvide Innkrevsmyndighetens adgang til å gi betalingsavtaler, og at vilkåret for å innvilge en betalingsavtale er at Innkrevsmyndigheten finner dette hensiktsmessig. Innkrevsmyndigheten får på denne måten en vid adgang til å legge vekt på både innkrevs hensyn og rimelighet. Det ble videre foreslått at Innkrevsmyndigheten skal kunne sette ytterligere vilkår for en betalingsavtale.

Det kan være behov for å gi nærmere føringer for Innkrevsmyndighetens mulighet til å inngå betalingsavtaler, både generelt og for ulike typer krav. Departementet foreslo at slike føringer kan gis i forskrift. En slik forskriftshjemmel vil også kunne brukes dersom det inntreffer en økonomisk krisesituasjon som tilsier betalingsutsettelse for alle eller grupper av skyldnere. På bakgrunn av dette ble det foreslått å oppheve adgangen til å gi nærmere regler om betalingsutsettelse i økonomiske krisesituasjoner i skattebetalingsloven § 15-4 og SI-loven § 8 tredje ledd.

Å inngå betalingsavtale er ikke særpreget for det offentlige, men en mulighet som enhver kreditor har. Ved beslutningen utøves privat autonomi, og ikke offentlig myndighet. Departementet la derfor til grunn at beslutning om å inngå en betalingsavtale ikke er et enkeltvedtak, og at reglene i forvaltningsloven kapittel IV til VI, herunder reglene om begrunnelse, klage mv. ikke kommer til anvendelse ved avgjørelser etter den foreslåtte bestemmelsen.

Av informasjonshensyn fant departementet det likevel hensiktsmessig at det fremgår uttrykkelig av loven at beslutningen ikke er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Dette vil gjøre det klart for skyldneren, og kan begrense antallet unødvendige henvendelser.

Departementet foreslo videre å oppheve skattebetalingsloven § 15-3 med tilhørende forskriftsbestemmelser. Den gjelder bare for inntektsåret 2020 og er ikke lenger aktuell.

10.3.2 Betalingsavtale av hensyn til skyldneren

Den vide bestemmelsen om betalingsavtale som ble foreslått, åpner for at Innkrevsmyndigheten også kan inngå betalingsavtaler der det foreligger særlige rimelighetsgrunner. Isolert sett tilsier dette at det ikke er behov for en særskilt regulering av adgangen til å gi betalingsavtaler av hensyn til skyldneren. Etter den foreslåtte

bestemmelsen vil det imidlertid i stor grad være overlatt til Innkreivingsmyndighetens skjønn om det er hensiktsmessig med en betalingsavtale, innenfor de alminnelige forvaltningsrettslige rammene for saklig likebehandling. I høringsnotatet ble det fremhevet at en bestemmelse som stiller uttrykkelige vilkår for å få innvilget en betalingsavtale, gir større grad av forutberegnelighet der betalingsavtaler innvilges av hensyn til skyldneren. Det er også naturlig at skyldneren i slike tilfeller har klageadgang ved avslag på en søknad om betalingsavtale.

Departementet foreslo på denne bakgrunn at det fortsatt skal være adgang til å inngå en betalingsavtale av hensyn til skyldneren etter de samme grunnvilkårene som ble foreslått for ettergivelse av hensyn til skyldneren. Som i dag vil det da være varigheten av den svekkede betalingsevnen som blir avgjørende for om det innvilges en betalingsavtale eller en ettergivelse av kravet. Innkreivingsmyndigheten skal kunne stille ytterligere vilkår for å innvilge betalingsavtale.

Bestemmelsen som ble foreslått, har vesentlig mer preg av å være en rettighetsbestemmelse enn bestemmelsen om betalingsavtale av hensyn til kreditor. Departementet la derfor i høringsnotatet til grunn at betalingsavtale av hensyn til skyldneren er et enkeltvedtak, med rett til å klage mv.

10.4 Høringsinstansenes merknader

Gjeldsofferalliansen støtter departementets forslag om at Innkreivingsmyndighetens adgang til å gi betalingsavtaler utvides.

Husbanken påpeker at avgjørelse om betalingsavtale ikke er et enkeltvedtak når Husbanken tilbyr avtale, men at det kan være et enkeltvedtak når Innkreivingsmyndigheten tilbyr avtale. Dette gir ulike rettigheter og plikter knyttet til samme avgjørelse, avhengig av hvor kravet befinner seg når beslutningen tas.

Jussbuss stiller seg positiv til at adgangen til å gi betalingsavtaler utvides, og at vilkåret for å få innvilget en betalingsavtale er at Innkreivingsmyndigheten finner det «hensiktsmessig». De mener imidlertid at hvilke tilfeller det vil være hensiktsmessig bør konkretiseres i loven. For å ivareta hensynet bak bestemmelsen bør imidlertid en slik konkret liste ikke være uttømmende. *Jussbuss* er også positiv til at det skal kunne gis betalingsavtale på samme vilkår som ettergivelse av hensyn til skyldneren.

Jussbuss støtter at regelverket skal legge til rette for automatiserte prosesser knyttet til beta-

lingsavtaler eller digitale selvbetjeningsløsninger, såfremt dette kan gjøre at flere skyldnere enklere kan inngå betalingsavtaler samtidig som den automatiske behandlingen også sikrer likebehandling mellom skyldnere. De bemerker videre at automatiserte betalingsavtaler og eventuelle digitale selvbetjeningsløsninger, kan lede til en forskjellsbehandling av digitale og ikke-digitale skyldnere. *Jussbuss* foreslår derfor at Innkreivingsmyndigheten skal ha en plikt til å vurdere om en betalingsavtale skal gis når skyldneren forespør dette, uavhengig av om det skjer digitalt eller ikke.

Jussbuss mener Innkreivingsmyndigheten bør ha en plikt til å informere om muligheten for å be om betalingsavtale, samt å forklare i hvilke tilfeller skyldneren vil kunne få innvilget en betalingsavtale. Videre bør det informeres om at det kan løpe renter selv om det er inngått en nedbetalingsavtale. *Jussbuss* mener også at Innkreivingsmyndigheten bør ha en plikt til å tilby rentefrys og betalingsutsettelse ved fengsling.

Jussbuss er ikke enig i departementets vurdering av behovet for klagemuligheter og begrunnelse for avslag på betalingsavtaler. Et begrunnet avslag for avgjørelsen kan både forhindre at skyldneren søker flere ganger og at enkelte saksbehandlere kanskje vurderer saken nøyere.

10.5 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget fra høringsnotatet om at Innkreivingsmyndigheten skal kunne tilby skyldneren betalingsavtale når den finner det hensiktsmessig. Som beskrevet i høringsnotatet, kan betalingsavtale for skyldnere med vilje, men ikke evne til å betale, være gunstig både for skyldnerne og for Innkreivingsmyndigheten.

Departementet foreslår at Innkreivingsmyndigheten skal kunne sette vilkår for å få innvilget betalingsavtale. Videre foreslås det at departementet kan fastsette vilkår i forskrift. *Jussbuss* ber om at vilkårene for å få betalingsavtale fremkommer av loven, slik at man i større grad sikrer likebehandling mellom skyldnere. Departementet viser til at de alminnelige prinsippene om saklig likebehandling i forvaltningen også gjelder for betalingsavtaler. Etter departementets syn er det lite hensiktsmessig med en detaljert regulering. Det vil gjøre saksbehandlingen mer komplisert for Innkreivingsmyndigheten, uten at det nødvendigvis blir mer rimelig eller forutsigbart for skyldneren.

Jussbuss viser til at automatisk behandling kan føre til forskjellsbehandling av digitale og ikke-digitale skyldnere og ber om at Innkrevsingsmyndigheten skal ha plikt til også å vurdere søknad om betalingsavtale som ikke gis digitalt. Departementet legger til grunn at Innkrevsingsmyndigheten likebehandler digitale og ikke-digitale skyldnere. Jussbuss tar videre opp at Innkrevsingsmyndigheten bør ha plikt til å informere om muligheten for å be om betalingsavtale. Departementet viser til at Innkrevsingsmyndigheten gjennom sin alminnelige veiledningsplikt vil informere skyldneren om muligheten for betalingsavtale der det er hensiktsmessig.

Jussbuss mener videre at Innkrevsingsmyndigheten bør ha en plikt til å tilby rentefrys og betalingsutsettelse ved fengsling. Departementet viser til at fengsling i seg selv ikke trenger å innebære at skyldneren ikke vil være i stand til å betale sine løpende forpliktelser. En alminnelig rett til utsettelse er etter departementets syn ikke hensiktsmessig. Departementet antar likevel at skyldnere som er fengslet, som regel vil bli gitt betalingsutsettelse dersom skyldneren ber om det. Skyldneren vil også kunne anmode om ettergivelse av renter. Se mer om ettergivelse i punkt 11.4.

Jussbuss mener det også er behov for klageadgang ved avslag på betalingsavtale. Departementet viser til at en skyldner som utgangspunkt ikke har rett på betalingsavtale, men ved avslag kan skyldneren likevel søke på ny. Innkrevsingsmyndigheten kan gi veiledning om eventuelle vilkår for betalingsavtale. Dersom det skal gis klagemulighet og krav om begrunnelse for alle avslag om betalingsavtale, kan Innkrevsingsmyndigheten av effektivitetshensyn måtte lage strengere og mer objektive regler. Dette vil gjøre muligheten for å gi betalingsavtale mindre fleksibel, og mindre brukt. Departementet viser til at skyldneren likevel kan klage dersom skyldneren mener betalingsavtale skal tilbys av hensyn til skyldnerens situasjon, se under.

Beslutning om betalingsavtale er alminnelig utøvelse av privat autonomi, og ikke offentlig

myndighetsutøvelse. Betalingsavtale hvor det er en privat kreditor, kan derimot ha karakter av offentlig myndighetsutøvelse og vil dermed kunne være et enkeltvedtak. Ettersom betalingsavtale bare innebærer utsatt betaling, og ikke ettergivelse av kravet, antar departementet at konsekvensene av betalingsavtale for privat kreditor vil være begrenset. Departementet fastholder derfor forslaget fra høringsnotatet om at det skal fremgå av lovteksten at beslutning om betalingsavtale etter innkrevsingsloven § 17 ikke skal regnes som enkeltvedtak.

Departementet fastholder videre forslaget om at skyldnere som er ute av stand til å betale et krav på grunn av særlig alvorlig sykdom eller lignende, skal kunne få betalingsavtale i stedet for ettergivelse der betalingsevnen bare er midlertidig svekket. Departementet viser til begrunnelsen i høringsnotatet. Vilåårene for å få betalingsavtale på dette grunnlaget er de samme som for ettergivelse av hensyn til skyldneren, se punkt 11.3.4. For slike avtaler kan Innkrevsingsmyndigheten stille ytterligere vilkår.

Husbanken peker på at det kan oppstå situasjoner hvor betalingsavtale besluttet av Husbanken ikke er et enkeltvedtak, mens beslutning av Innkrevsingsmyndigheten vil være det. Departementet viser til at beslutning om betalingsavtale etter innkrevsingsloven § 19 andre ledd vil være enkeltvedtak. Det kan derfor tenkes at det oppstår slike situasjoner. Årsaken til forskjellsbehandlingen vil være at betalingsavtale gis på forskjellige rettslige grunnlag. Departementet antar at slike situasjoner vil være svært sjeldne og at Husbanken og Innkrevsingsmyndigheten i slike saker vil kunne veilede skyldneren om hans eller hennes rettigheter.

Se punkt 11.6 om opphevelse av bestemmelser om ettergivelse og betalingsavtale i annet regelverk.

Departementet viser til forslag til innkrevsingsloven § 17 og § 19 andre ledd og forslag om å oppheve skattebetalingsloven § 15-3.

11 Ettergivelse

11.1 Innledning og sammendrag

Ettergivelse innebærer at skyldneren slipper å betale hele eller deler av kravet. Departementet foreslår i punkt 11.2 at ettergivelse kan gis av hensyn til kreditor dersom ettergivelsen antas å gi like god eller bedre dekning enn fortsatt innkreving. Hvis Innkrevsmyndigheten krever inn på vegne av en privat part, kan ettergivelsen bare skje dersom den private kreditoren samtykker.

Ettergivelse kan også gis av hensyn til skyldneren når skyldneren er varig ute av stand til å betale kravet på grunn av særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker, se punkt 11.3. Slik ettergivelse kan ikke gis for krav som Innkrevsmyndigheten krever inn på vegne av en privat kreditor.

I begge tilfeller er det en forutsetning at ettergivelsen ikke er støtende eller egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

Innkrevsmyndigheten kan også ettergi forsinkelsesrente, gebyr mv. der det foreligger særlige forhold, men ikke dersom rentene mv. tilfaller private kreditorer, se punkt 11.4.

I punkt 11.5 foreslår departementet at reglene for ettergivelse ikke skal gjelde for enkelte kravstyper, som for eksempel bøter, inndragning og erstatningskrav. Departementet foreslår videre i punkt 11.6 å endre eller oppheve flere bestemmelser om ettergivelse i annet regelverk, for å unngå overlappende bestemmelser om ettergivelse av samme krav. Konsekvensene av de foreslåtte reglene ved gjeldsordninger omtales i punkt 11.7.

11.2 Ettergivelse av hensyn til kreditor

11.2.1 Gjeldende rett

Etter skattebetalingsloven § 15-2 kan skattekontoret innvilge ettergivelse av hensyn til det offentlige som kreditor, dersom det vil gi bedre dekning. Det er en forutsetning at skyldneren ikke er i stand til å innfri kravet på vanlig måte. Videre må skyldneren fremsette et betalingstilbud som gir

bedre dekning enn fortsatt innkreving, og som er det beste skyldneren kan tilby. Bestemmelsen er ment som et snevert unntak fra hovedregelen om at skatter og avgifter skal betales fullt ut og til rett tid. Ettergivelse skal ikke innvilges dersom det vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

Bestemmelsen om ettergivelse i skattebetalingsloven § 15-2 gjelder også for krav som kreves inn etter SI-loven, jf. SI-loven § 8 første ledd bokstav b. Bestemmelsen i SI-loven § 8 gjelder i utgangspunktet for alle kravene som kreves inn etter SI-loven. Enkelte kravstyper er imidlertid unntatt fra ettergivelsesadgangen i forskrift. Den enkelte oppdragsgiver kan også reservere seg mot ettergivelsesadgangen etter SI-loven § 8 i oppdragsavtalen. Hvilke kravstyper som er unntatt, fremkommer av SI-forskriften § 4. Noen av disse kravstypene kan ettergis etter bestemmelser i sektorlovgivningen, for eksempel studielån, se mer om dette i punkt 11.6. Andre kravstyper har ingen hjemmel for ettergivelse.

Vedtak etter skattebetalingsloven § 15-2 og SI-loven § 8 første ledd bokstav b kan ikke påklages, og begrunnelsen kan begrenses til å omfatte opplysninger som nevnt i forvaltningsloven § 25 første og andre ledd, dersom begrunnelse etter forvaltningsloven § 25 tredje ledd antas å kunne svekke muligheten for fremtidig dekning av kravet, jf. skattebetalingsloven § 3-3 første ledd, og SI-loven § 2 andre og tredje ledd.

Bidragsinnkrevsloven har ingen alminnelig hjemmel for å ettergi krav, men gjelden til det offentlige kan slettes der bidraget har opphørt å løpe, og kravet er under et halvt rettsgebyr eller anses som uerholdelig, jf. bidragsinnkrevsloven §§ 17 og 30. Det er også bestemmelser i sektorlovgivningen som åpner for å ettergi enkelte kravstyper som innkreves etter bidragsinnkrevsloven, for eksempel krav på barnebidrag, se punkt 11.6. Flere kravstyper har imidlertid ingen hjemmel for ettergivelse i dag. Dette gjelder blant annet ektefellebidrag og tilbakebetalingskrav etter folketrykkløven.

11.2.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet ble det trukket frem at den klare hovedregelen er at offentlige krav skal betales, enten frivillig eller gjennom tvangsinnkreving. Dagens bestemmelse i skattebetalingsloven § 15-2 om ettergivelse av hensyn til det offentlige som kreditor, er ment som et snevert unntak fra dette. Vurderingen foretas i hovedsak på grunnlag av skyldnerens økonomiske situasjon og innkrevingsmyndighetenes dekningsutsikter. Ettergivelse av hensyn til kreditor er ikke en rettighet for skyldneren, men innvilges fordi det er mer hensiktsmessig for kreditor enn å fortsette innkrevingen. Departementet ga i høringen uttrykk for at Innkrevingsmyndigheten fortsatt har behov for en slik mulighet. Departementet foreslo derfor å videreføre adgangen til å ettergi av hensyn til kreditor.

Departementet foreslo å videreføre dagens vilkår om at ettergivelsen må gi bedre dekning enn fortsatt innkreving. En må se hen til skyldnerens økonomi og fremtidige inntektsmuligheter, og foreta en konkret vurdering av hvilken dekning en kan forvente ved bruk av innkrevingsstiltak. Det kan også legges vekt på Innkrevingsmyndighetens kostnader og ressursbruk ved videre oppfølging av kravet. Dette innebærer at det i særlige tilfeller, der det ikke er utsikter til at kravet blir betalt, også kan være aktuelt å ettergi hele kravet.

Etter gjeldende rett er det et vilkår at skyldneren ikke er i stand til å innfri kravet på vanlig måte. Dersom skyldneren kan innfri kravet, er ettergivelse normalt ikke bedre enn fortsatt innkreving, og vil i de fleste tilfellene også kunne virke støtende. Det ble derfor vurdert at det ikke er behov for å videreføre dette som et eget vilkår.

Videre er det i dag et vilkår at skyldneren må sette frem et betalingstilbud, som må være det beste skyldneren kan tilby. Departementet ga uttrykk for at et slikt vilkår får tydelig frem at det i de fleste tilfeller vil være nødvendig å fremsette et tilbud om en delvis betaling av kravet for at Innkrevingsmyndigheten skal anse en ettergivelse som mer hensiktsmessig enn fortsatt innkreving. På den annen side er det vanskelig for enkelte skyldnere å fremsette et slikt tilbud. Selv om hovedregelen for ettergivelse bør være at skyldneren fremsetter et betalingstilbud, bør ikke bestemmelsen stenge for at Innkrevingsmyndigheten selv kan ta initiativ til å finne en løsning i saker hvor dette er hensiktsmessig. Vilkåret om at skyl-

der må sette frem et betalingstilbud ble derfor ikke foreslått videreført.

Vilkåret om at et fremsatt betalingstilbud må være det beste skyldneren kan tilby, ble også foreslått tatt ut av lovteksten. Det kan tenkes tilfeller der skyldneren har midler som ikke er tilgjengelige for Innkrevingsmyndigheten, eksempelvis verdier i land Norge ikke har en avtale om bistand til innkreving med, slik at det fremsatte tilbudet er bedre enn fortsatt innkreving, selv om det ikke er det beste skyldneren kan tilby.

Departementet foreslo å videreføre vilkåret om at ettergivelse av kravet ikke må virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoralen. En ettergivelse må skje på bakgrunn av en helhetsvurdering av innkrevings-situasjonen og eventuelle klanderverdige forhold på søkerens hånd. Eksempelvis vil det kunne anses støtende å ettergi et krav dersom det er klart at skyldneren sitter på eiendeler eller verdier som kunne vært benyttet til dekning av kravet, men som ikke er tilgjengelige for Innkrevingsmyndigheten gjennom tvangsinnkreving. Videre er det normalt støtende å ettergi et krav som er sikret med pant. Det kan også være særlige forhold ved en kravstype som tilsier at terskelen for å ettergi kravet bør ligge høyere enn for andre kravstyper. Denne typen vurderinger vil fanges opp av et slikt vilkår, og bidra til at illojale aktører ikke innvilges ettergivelse.

Skattebetalingsloven § 15-2 andre ledd hjemler i dag en noe videre adgang til å ettergi krav med forfall mer enn 10 år tilbake i tid. For slike krav er vilkåret at fortsatt innkreving ikke antas å gi dekning av betydning. Bestemmelsen ble foreslått videreført i ny lov.

Etter dagens bestemmelse kan det også stilles ytterligere vilkår for ettergivelse. Dette kan være aktuelt der en skyldner evner å betale deler av kravet, men over en noe lengre periode. Ettergivelsen kan i slike tilfeller kombineres med en betalingsavtale, hvor ettergivelsen av restkravet forutsetter at skyldneren overholder betalingsavtalen. Det ble foreslått at Innkrevingsmyndigheten også skal ha adgang til å stille ytterligere vilkår.

SI-loven § 8 andre ledd har i dag et vilkår om at erstatningskrav og andre pengekrav som tilkommer en fornærmet, skadelidt eller etterlatt, bare kan ettergis dersom den berettigede samtykker. Bestemmelsen ble foreslått videreført i forskrift til loven.

Høringens foreslåtte bestemmelse viderefører i stor grad dagens ettergivelsesadgang etter skattebetalingsloven § 15-2 og SI-loven § 8 første ledd bokstav b. Avgjørelser etter disse bestemmelsene anses i dag som et enkeltvedtak, og reglene i forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder derfor for slike avgjørelser. Etter gjeldende rett er det imidlertid gjort unntak fra klageadgangen, jf. skattebetalingsloven § 3-3 første ledd og SI-loven § 2 tredje ledd. Departementet foreslo å videreføre dette.

Etter forvaltningsloven § 24 skal et enkeltvedtak begrunnes. Det følger videre av forvaltningsloven § 25 at begrunnelsen for et vedtak skal vise hvilke regler og faktiske forhold som et vedtak bygger på, og hvilke hensyn som har vært avgjørende ved skjønnsutøvelsen. Avslag på søknad om ettergivelse av hensyn til kreditor begrunnes i mange tilfeller med at staten trolig vil få dekket en større andel av kravet ved fortsatt innkreving. Dersom begrunnelsen i slike tilfeller viser hvilke hensyn som har vært avgjørende ved skjønnsutøvelsen og hvilke faktiske forhold avgjørelsen bygger på, kan det svekke fremtidige dekningsmuligheter. Dette gjelder for eksempel der Innkrevingsmyndigheten oppdager at skyldneren har skjulte formuesgoder. Et avslag som begrunnes i dette, kan resultere i at skyldneren tilpasser seg ved å flytte formuesgodene ut av landet.

For å unngå at åpenhet om fremtidig innkrevingsstrategi svekker muligheten for fremtidig dekning, foreslo departementet at begrunnelsen for et avslag på søknad om ettergivelse av innkrevingshensyn kan begrenses til bare å omfatte opplysninger om de regler som vedtaket bygger på.

11.2.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) er kritisk til at Innkrevingsmyndigheten skal kunne ettergi bidragskrav ut fra hensynet til kreditor, og mener det i så fall bare bør være aktuelt for norsk offentlig gjeld. Dersom det blir adgang til å ettergi private krav, bør det vurderes vilkår om at kravseier samtykker for at deler av kravet skal kunne ettergis av hensyn til kreditor. NAV mener bidragsmottaker alltid må ha klageadgang ved ettergivelse av privat bidragsgjeld.

Gjeldsofferalliansen (GOA) støtter forslag om videreføring av ettergivelse av krav. De støtter også at vilkåret om at skyldneren selv må fremsette betalingstilbud, ikke videreføres. GOA viser også til at dette medfører at Innkrevingsmyndigheten lettere kan godkjenne utenrettslig gjeldsordning. GOA støttet også departementets forslag

om videreføring av dagens bestemmelse om ettergivelse av krav med forfall mer enn 10 år tilbake i tid.

Skattedirektoratet mener den private mottaker av underholdsbidrag bør få mulighet til å komme med innsigelser før vedtak om ettergivelse fattes. De viser til at bidragsmottaker har stor interesse av om kravet ettergis og kan ha informasjon som er relevant i vurderingen. Direktoratet legger videre til grunn at bidragsmottaker vil være part i ettergivelsessaken etter forvaltningsloven. Direktoratet støtter forslaget om at det ikke skal være klageadgang på avgjørelse om ettergivelse av hensyn til kreditor.

11.2.4 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder i hovedsak forslaget om at Innkrevingsmyndigheten helt eller delvis kan ettergi krav av hensyn til kreditor og viser til vurderingen i høringsnotatet. Departementet foreslår imidlertid at Innkrevingsmyndigheten også skal kunne ettergi et krav dersom ettergivelsen antas å gi like god dekning som fortsatt innkreving. På den måten blir det klart at det også er anledning til å gi full ettergivelse, selv om det ikke gir bedre dekning enn fortsatt innkreving.

Både Skattedirektoratet og NAV tar opp spørsmålet om Innkrevingsmyndigheten på egen hånd skal kunne ettergi et krav av hensyn til kreditor når den krever inn på vegne av en privat kreditor. Departementet er enig i at en må ivareta interessene til en privat kreditor. Der en privat kreditor ikke samtykker til ettergivelse, er det vanskelig å se at det offentliges interesse som representant for kreditor skal gå foran interessen til den private kreditoren. Ettergivelse uten samtykke fra privat kreditor vil også i mange tilfeller virke støtende. Departementet foreslår derfor at Innkrevingsmyndigheten ikke skal kunne ettergi krav av hensyn til kreditor uten at eventuelle private kreditorer samtykker. Der staten har forskuttert betalingen til en privat part, og Innkrevingsmyndigheten krever beløpet tilbake fra skyldneren, vil ikke den private parten være kreditor for regresskravet.

I høringsnotatet ble det foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal kunne sette ytterligere vilkår ved ettergivelse av hensyn til kreditor. Det følger av rettspraksis og sedvane at forvaltningen ved utøvelsen av skjønn kan stille enkelte betingelser til beslutningen. Etter departementets syn er det derfor ikke behov for å uttrykkelig regulere dette i loven.

Departementet fastholder forslaget om at beslutning om ettergivelse av hensyn til kreditor

ikke kan påklages og viser til vurderingen i høringsnotatet. Departementet fastholder videre forslaget om at det ikke skal være et krav om at de faktiske forhold som vedtaket bygger på må nevnes i begrunnelsen, dersom det kan svekke muligheten for fremtidig dekning i kravet.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 18.

11.3 Ettergivelse av hensyn til skyldneren

11.3.1 Gjeldende rett

Etter skattebetalingsloven § 15-1 kan skattekontoret helt eller delvis ettergi et krav når skyldneren på grunn av dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker er ute av stand til å innfri sine skatte- og avgiftsforpliktelser, og det vil være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen. Skattekontoret kan ikke ettergi et krav dersom det vil virke støtende eller er egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Bestemmelsen er en sikkerhetsventil for å hindre at innkrevingen av et skyldig beløp gir sterkt urimelige utslag. Det er derfor bare i unntakstilfeller at skatte- og avgiftskrav kan ettergis på dette grunnlaget.

Bestemmelsen i skattebetalingsloven § 15-1 gjelder også for krav som kreves inn etter SI-loven, jf. SI-loven § 8 første ledd bokstav a. Enkelte kravstyper er imidlertid unntatt fra ettergivelsesadgangen i forskrift.

Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har ingen hjemmel for å ettergi bidragskrav og øvrige krav som omfattes av bidragsinnkrevingsloven.

11.3.2 Høringsnotatets forslag

Denne adgangen til å ettergi er først og fremst ment å ivareta hensynet til skyldneren ved plutselige og upåregnelige endringer i skyldnerens livssituasjon. Praksis knyttet til bestemmelsen i skattebetalingsloven § 15-1 er streng. Bare unntaksvis ettergis det krav av hensyn til skyldneren.

Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at det erfaringsmessig er en mindre andel saker som verken fanges opp av gjeldsordningsloven eller av den foreslåtte bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til kreditor. Det ble derfor foreslått å videreføre adgangen til å ettergi av hensyn til skyldneren.

Departementet foreslo å bygge på dagens regulering i skattebetalingsloven § 15-1. Denne

bestemmelsen er godt innarbeidet, og gjelder allerede for en stor andel av de kravene som kreves inn av Skatteetaten. De materielle vilkårene i bestemmelsen treffer i all hovedsak godt de tilfellene hvor det fremstår som rimelig å ettergi et krav. Det ble likevel foreslått enkelte justeringer.

I dag er et vilkår at det må foreligge en rimelighetsårsak i form av «dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker». Etter departementets syn treffer ikke vilkåret om «dødsfall» særlig godt for den store andelen tilfeller bestemmelsen er ment å avhjelpe. Selv om det er klart at eget dødsfall medfører at en skyldner ikke kan innfri kravet, med mindre det er tilstrekkelig med midler i boet til å dekke dette, er det ingen generell praksis for at offentlige krav slettes når en skyldner dør. Enten dekkes kravet av boet eller av arvingene, eller så må kravet avskrives.

I dagens vilkår om «lignende årsaker» ligger det ikke et krav om at eventuelle andre årsaker som foreligger må «ligne» på sykdom, men at de er av lignende alvorlighetsgrad, og får tilsvarende konsekvenser som særlig alvorlig sykdom. Også andre årsaker som medfører at det blir vanskelig eller umulig å betjene kravet, kan være relevante. Etter dagens praksis legges det for eksempel vekt på høy alder, langvarig arbeidsledighet, stor forsørgelsesbyrde, sosiale problemer, langvarige økonomiske problemer, dødsfall i nær familie, rusmisbruk, lengre fengselsopphold mv. Vanligvis vil ingen av disse omstendighetene alene oppfylle kravet til rimelighetsårsak, men en kombinasjon av flere forhold kan oppfylle kravet. Skyldnerens totalsituasjon skal vurderes blant annet med hensyn til rehabilitering og mulighetene for å komme tilbake i arbeid.

Departementet foreslo på denne bakgrunn at vilkåret om rimelighetsårsak begrenses til «særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker». Endringen er ikke ment å være til hinder for at dødsfall i særlige tilfeller vil kunne falle inn under «lignende årsaker».

Dagens bestemmelse har videre et vilkår om at «det vil være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen», og at dette må være som følge av de nevnte rimelighetsårsakene. Disse vilkårene ble foreslått videreført i innkrevingsloven.

Departementet foreslo videre at det, som ved ettergivelse av hensyn til kreditor, er et vilkår at ettergivelsen ikke virker støtende eller er egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoralen. Beslutningen om ettergivelse må foretas på bakgrunn av en helhetsvurdering av det som gjør ettergivelse rimelig, og eventuelle klanderverdige forhold hos søkeren. Det kan også være særlige

forhold ved en kravstype som tilsier at terskelen for å ettergi kravet bør ligge høyere enn for andre krav. Denne typen vurderinger vil fanges opp av vilkåret om at ettergivelsen ikke må være støtende, og bidrar til at illojale aktører mv. ikke innvilges ettergivelse. Et tilsvarende vilkår fremgår i dag bare av bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til kreditor i skattebetalingsloven § 15-2. I praksis foretas imidlertid den samme vurderingen ved ettergivelse av hensyn til skyldneren etter skattebetalingsloven § 15-1, men da på bakgrunn av at bestemmelsen er en «kan-regel». Av veiledningshensyn mente departementet at et slikt sentralt vilkår bør fremgå klart av den nye bestemmelsen.

Den foreslåtte bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til skyldneren har vesentlig mer preg av å være en rettighetsbestemmelse enn bestemmelsene om ettergivelse av hensyn til kreditor. Etter departementets syn er avgjørelse om ettergivelse av hensyn til skyldneren et enkeltvedtak. Forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder derfor for slike avgjørelser.

11.3.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet støtter forslaget om å gi innkrevingsmyndigheten adgang til å ettergi krav.

Jussbuss er positiv til en bestemmelse som gir Innkrevingsmyndigheten mulighet til å ettergi krav eller inngå en betalingsavtale når skyldneren er varig ute av stand til å betale kravet. De mener likevel at terskelen er for høy og foreslår at «særlig» strykes fra bestemmelsen. De ber videre om at det i lovteksten presiseres hva som inngår i «særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker».

11.3.4 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget om ettergivelse av hensyn til skyldneren og viser til vurderingen i høringsnotatet.

I tillegg til statlige krav vil Innkrevingsmyndigheten kreve inn enkelte krav på vegne av private kreditorer, for eksempel bidragskrav. Etter departementets syn er det verken nødvendig eller ønskelig at Innkrevingsmyndigheten skal ha kompetanse til å ettergi krav på vegne av den private kreditoren, når ettergivelsen skjer av hensyn til skyldneren. Departementet foreslår derfor at bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til skyldneren uttrykkelig avgrenses mot krav som tilhører private kreditorer. Der staten har forskuttet betalingen til en privat part, og Innkrevingsmyndigheten krever tilbakebetaling, vil hovedregelen være at skyldneren

direkte krever beløpet tilbake fra skyldneren, vil ikke den private parten være kreditor for regresskravet.

Jussbuss mener terskelen for å ettergi krav er for høy, og foreslår at det skal være tilstrekkelig med «alvorlig sykdom». Departementet viser til at den klare hovedregel er at alle krav skal betales. Ettergivelse av hensyn til skyldneren er en snever unntaksregel som bare bør anvendes der det er særlig urimelig å opprettholde kravet. Departementet fastholder derfor vilkåret om at manglende betaling må skyldes «særlig» alvorlig sykdom. Jussbuss ber videre om at det presiseres i lovteksten hva som inngår i vilkårene. Departementet viser til høringsnotatets forslag gjengitt ovenfor for eksempler på hva som kan være «lignende årsaker» etter gjeldende praksis. Det understrekes at dette er forhold som kan være relevante, men som ikke i seg selv nødvendigvis er tilstrekkelige. Det må gjøres en konkret vurdering. Etter departementets syn er det verken hensiktsmessig eller nødvendig å lovfeste innholdet i vilkårene. Selv om terskelen er høy, bør vilkårene være fleksible for å hjemle ettergivelse i de situasjoner hvor dette er rimelig.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 19.

11.4 Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv.

11.4.1 Gjeldende rett og høringsnotatets forslag

For de fleste kravene som vil innkreves etter forslag til innkrevingsloven, påløper det forsinkelsesrente eller gebyr dersom kravet ikke betales til forfall. Formålet med rente eller gebyr ved forsinket betaling er først og fremst å motvirke betalingsmislighold. I tillegg er det ment å kompensere for kreditors rentetap.

Som den klare hovedregel skal renter eller gebyrer som følge av forsinket betaling, betales på samme måte som hovedkravet. I noen tilfeller kan det foreligge særlige forhold som medfører at å kreve inn påløpte renter eller gebyrer ikke er i samsvar med formålet bak regelverket.

Dersom det er forhold på kreditors side som er årsaken til forsinkelsen (for eksempel at Innkrevingsmyndigheten har gitt feil betalingsopplysninger i fakturaen), kan regler om kreditormora hjemle bortfall av rente- eller gebyrplikt. Skyldes imidlertid forsinkelsen forhold som verken Innkrevingsmyndigheten eller skyldneren direkte kan lastes for, vil hovedregelen være at forsinkel-

sesreaksjonen påløper. Dette kan gi svært urimelige utslag, for eksempel der en skyldner er forhindret fra å betale på grunn av tekniske problemer med sentrale betalingssystemer.

Det ble i høringen foreslått nye hjemler for ettergivelse av krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, herunder renter og gebyr. Disse bestemmelsene vil bare i begrenset grad kunne hjemle ettergivelse av forsinkelsesrenter mv. i tilfeller som beskrevet ovenfor, fordi vilkårene for ettergivelse er knyttet opp mot hensynet til kreditor eller skyldnerens betalingsevne.

Innkrevingsmyndigheten vil ha behov for en noe videre adgang til å ettergi forsinkelsesrente og gebyr ved forsinket betaling, der den forsinkede betalingen primært skyldes omstendigheter utenfor skyldnerens kontroll. Innkrevingsmyndigheten bør også ha en begrenset adgang til å ettergi krav på renter og gebyr i andre tilfeller. Selv om årsaken til forsinkelsen ligger innenfor det skyldneren har ansvaret for, kan forsinkelsesreaksjonen noen ganger være uforholdsmessig, for eksempel der skyldneren bare i begrenset grad kan lastes for en forsinket betaling. I slike tilfeller bør Innkrevingsmyndigheten ha en mulighet til å ettergi påløpte renter og gebyrer.

Departementet foreslo på denne bakgrunn en hjemmel for å ettergi krav på forsinkelsesrente og gebyrer ved forsinket betaling der det foreligger særlige forhold som har medført at skyldneren ikke har fått betalt kravet rettidig. Hjemmelen omfatter også omkostninger som oppstår i forbindelse med innkrevingen.

Etter forslaget vil ettergivelsen være opp til Innkrevingsmyndighetens skjønn. Det kan skje på Innkrevingsmyndighetens eget initiativ (uten søknad), og uten vurdering av vilkår som forutsetter en manuell og tidkrevende behandling av hver enkelt sak. Innkrevingsmyndigheten får med dette også en enkel og effektiv hjemmel for ettergivelse av renter og gebyr der en hendelse påvirker en større gruppe skyldneres mulighet til å betale rettidig, for eksempel dersom nedetid hos en sentral betalingsformidler forsinket et stort antall betalinger.

Med forsinkelsesrente menes rente som påløper ved forsinket betaling, uavhengig av om rentene oppstår i medhold av innkrevsloven, forsinkelsesrenteloven eller bestemmelser i annen lovgivning. Med gebyrer menes gebyr som oppstår fordi hovedkravet ikke betales til forfall. Bestemmelsen omfatter ikke andre gebyrer, for eksempel overtredelsesgebyr som ilegges som en reaksjon på et regelbrudd. Omkostninger som oppstår i forbindelse med innkrevingen omfattes

også av bestemmelsen, for eksempel gebyr for utleggspant.

Før kravet er betalt er det vanskelig for Innkrevingsmyndigheten å vurdere om unnlatt betaling skyldes manglende betalingsvilje eller en omstendighet utenfor skyldnerens kontroll. Departementet foreslo derfor at hovedkravet må være betalt før Innkrevingsmyndigheten kan vurdere ettergivelse etter bestemmelsen.

Ordlyden som ble foreslått i bestemmelsen, er forholdsvis vid. Departementet så det ikke som hensiktsmessig å fastsette detaljerte begrensninger for anvendelsen i loven, for eksempel hvilke kravstyper som ikke bør omfattes av en slik bestemmelse. Departementet foreslo i stedet hjemmel til å gi utfyllende regler i forskrift. En slik forskriftshjemmel åpner også for at departementet, som etter dagens skattebetalingslov § 15-4, kan gi særlige regler om å ettergi renter og gebyr i krisesituasjoner.

Bestemmelsen er ment å dekke Innkrevingsmyndighetens behov for å gjennomføre ettergivelse ved en enkel saksbehandling. Den er ikke ment som en rettighet for skyldneren, og det legges heller ikke opp til at det skal være en søknadsadgang for skyldneren etter bestemmelsen.

Beslutninger etter den foreslåtte bestemmelsen ble vurdert å ikke være et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Forvaltningslovens regler om forhåndsvarsling, begrunnelse, klage mv. vil derfor ikke komme til anvendelse. Dersom beslutninger etter bestemmelsen skulle anses som enkeltvedtak, ville dette i betydelig grad redusere formålet med bestemmelsen, om blant annet en forenklet saksbehandling.

Selv om beslutningen ikke er et enkeltvedtak, ble det vurdert om det burde etableres særlige regler om for eksempel forhåndsvarsling, begrunnelse og klageadgang. En ettergivelse av et rente eller gebyrkrav berører imidlertid ikke kravets hovedstol og den opprinnelige betalingsforpliktelsen til skyldneren. Beslutningen om å ettergi påløpte renter eller gebyr vil også være til skyldnerens gunst. På denne bakgrunn så ikke departementet at skyldnerens rettssikkerhet ville bli skadelidende dersom skyldneren ikke blir varslet om ettergivelsen på forhånd, eller har klageadgang på avgjørelsen. Slike saksbehandlingskrav vil medføre lengre saksbehandlingstid, samt at skyldneren i større grad må involveres i prosessen. I tillegg vil skyldneren i alle tilfeller ha mulighet til å søke om ettergivelse etter de øvrige bestemmelsene om ettergivelse i forslaget til innkrevsloven.

11.4.2 Høringsinstansenes merknader

Jussbuss er positive til at forsinkelsesrenter, gebyr og omkostninger skal kunne ettergis. De ber likevel om at hva som anses som «særlige forhold» utdypes i bestemmelsen.

Gjeldsofferalliansen støtter forslaget om en videre adgang for Innkrevingsmyndigheten til å ettergi forsinkelsesrente, gebyr mv.

11.4.3 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget om egen bestemmelse for ettergivelse av forsinkelsesrenter, gebyr mv. og viser til vurderingen i høringsnotatet, gjengitt ovenfor.

I høringen foreslo departementet et vilkår om at hovedstolen er betalt. Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr mv. vil være underlagt Innkrevingsmyndighetens frie skjønn. Selv om det normalt ikke vil være aktuelt å ettergi slike krav før hovedstolen er betalt, er det ikke nødvendig at dette er et vilkår. Det kan oppstå situasjoner hvor det er aktuelt å ettergi forsinkelsesrente eller gebyr også der hovedstolen ikke er betalt. Departementet foreslår derfor at det ikke skal være et slikt vilkår.

Jussbuss ber om at det i bestemmelsen utdypes hva som er «særlige forhold». Departementet viser til at dette ikke er ment som en rettighetsbestemmelse for skyldneren, men som et verktøy for Innkrevingsmyndigheten der forsinkelsesreaksjonen fremstår som særlig urimelig. Etter departementets syn er det verken nødvendig eller hensiktsmessig å konkretisere hva som ligger i «særlige forhold» i lovteksten. Departementet viser likevel til eksemplene som ble gitt i høringsnotatet, for eksempel tilfeller hvor forsinkelsen skyldtes forhold utenfor skyldnerens kontroll, eller der skyldneren bare i begrenset grad kan lastes, samtidig som forsinkelsesreaksjonen er uforholdsmessig stor. Forholdet trenger heller ikke være knyttet til den enkelte skyldner. Også kriser i samfunnet kan være «særlige forhold».

Forsinkelsesrente eller gebyr kan tilfalle private kreditorer. Det kan tenkes en samtykkebasert løsning, slik det foreslås for ettergivelse av hensyn til kreditor i punkt 11.2.4, eller at ettergivelsesadgangen avskjæres, slik det foreslås for ettergivelse av hensyn til skyldneren i punkt 11.3.4. Formålet med en særskilt ettergivelsesadgang er å forenkle saksbehandlingen når det av forskjellige grunner anses lite heldig å opprettholde krav på renter eller gebyr. En samtykkebasert løsning som krever manuell saksbehand-

ling, vil motvirke denne forenklingen. Departementet foreslår derfor at Innkrevingsmyndigheten ikke skal ha adgang til å ettergi forsinkelsesrente eller gebyr som tilfaller private kreditorer.

Departementet fastholder videre forslaget om at ettergivelse av forsinkelsesrente mv. ikke skal regnes som enkeltvedtak og viser til vurderingen i høringsnotatet.

Departementet foreslår også en forskriftshjemmel for å kunne regulere hva som skal anses som særlige forhold etter bestemmelsen.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 20.

11.5 Kravstyper som foreslås unntatt fra felles regler om ettergivelse

11.5.1 Gjeldende rett og høringsnotatets forslag

Det er i dag flere kravstyper som innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten ikke har adgang til å ettergi. Dette kan være fordi kravstypen har en særhjemmel som utelukker ettergivelse på annet grunnlag, eller fordi kravseier har ment at deres krav ikke bør kunne ettergis, og derfor har unntatt kravstypen i samarbeidsavtalen de har med Skatteetaten om innkreving. Det er heller ingen ettergiveshjemmel i bidragsinnkrevingsloven. Dette innebærer at krav som i dag kreves inn etter den loven, ikke kan ettergis med mindre det finnes hjemmel i annen lovgivning.

Det ble i høringsnotatet foreslått at bestemmelsene om betalingsavtale og ettergivelse som hovedregel skal gjelde for alle krav som kreves inn etter innkrevingsloven. Det er bare der det foreligger en særlig grunn for at kravstypen bør behandles annerledes at krav skal unntas. Det er likevel noen få kravstyper som på grunn av sin art ikke kan eller bør omfattes av felles regler om ettergivelse. Departementet foreslo derfor hjemmel for at departementet kan unnta enkelte kravstyper i forskrift. Innkrevingsmyndigheten vil inngå nye avtaler om innkreving av krav på vegne av andre offentlige etater. Det er derfor behov for en fleksibel adgang til å gjøre unntak ved behov. Det er også slik dette er regulert i SI-loven med forskrift i dag. Det ble i høringsnotatet blant annet vist til at bøter bare kan ettergis av Kongen i statsråd og at ettergivelse av inndragningskrav er delegert til Justis- og beredskapsdepartementet.

Selv om det allerede følger av annet regelverk at slike krav ikke kan ettergis, ble det foreslått at forskriften av informasjonshensyn bør gi en

uttømmende oversikt over alle kravstyper som ikke kan ettergis etter innkrevsingsloven.

I høringen ble det også vurdert hvilke av de andre kravstypene som i dag kreves inn av Skatteetaten, bør unntas fra Innkrevsingsmyndighetens ettergivelsesadgang i forskrift.

11.5.2 Høringsinstansenes merknader

Ingen høringsinstanser hadde merknader til unntakene som ble foreslått i høringsnotatet.

Helfo ba om unntak for ettergivelse av krav etter folketrygdloven §§ 22-15 og 22-15 a. Konkrete unntak fra reglene om ettergivelse vil fremgå av forskrift. Slike unntak vil bli behandlet i forbindelse med forskriftsarbeidet.

11.5.3 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder at det må gjøres enkelte unntak fra felles regler om ettergivelse og viser til vurderingene i høringsnotatet. Unntak fra felles regler om ettergivelse vil fremgå av forskrift.

I høringsnotatet ble det foreslått egne forskriftshjemler for ettergivelse av hensyn til kreditor og av hensyn til skyldneren, hvor det blant annet kan gjøres unntak for enkelte kravstyper. Etter en fornyet vurdering, foreslår departementet at unntak fra reglene om ettergivelse reguleres i forskrift til innkrevsingsloven § 3 om utøvelsen av Innkrevsingsmyndighetens kreditorrolle, se punkt 5.8.

11.6 Ettergivelse med hjemmel i annet regelverk

11.6.1 Generelt om ettergivelse med hjemmel i annet regelverk

For mange av de kravstypene som Skatteetaten i dag krever inn, er det gitt egne bestemmelser om ettergivelse i regelverket for det aktuelle kravet. For en del krav vil det være hjemmel for ettergivelse både etter SI-loven § 8 og i sektorlovgivningen. Også for flere av kravene som kreves inn etter bidragsinnkrevsingsloven, er det gitt egne bestemmelser om ettergivelse i sektorlovgivningen. For skatte- og avgiftskrav er det hjemmel for ettergivelse i skattebetalingsloven kapittel 15. I tillegg er det hjemmel for ettergivelse i skatteforvaltningsloven § 9-9 dersom det av særlige grunner knyttet til fastsettingen virker særlig urimelig å fastholde kravet.

Felles for de fleste bestemmelsene i sektorlovgivningen er at myndigheten til å ettergi er lagt til andre organer enn dagens innkrevsingsmyndigheter i Skatteetaten, hovedsakelig til fastsettingsmyndigheten for kravet. Vilkårene for ettergivelse varierer, og kan være knyttet både til forhold ved fastsettingen av kravet, og til skyldnerens situasjon mer generelt.

I høringen ble det trukket frem at det er lite effektivt med flere ulike og til dels overlappende regler om ettergivelse. Regelverket blir også vanskelig tilgjengelig for skyldnerne. Videre kan et fragmentert regelverk være til hinder for at Innkrevsingsmyndigheten finner helhetlige løsninger for skyldnere med store gjeldsproblemer og en gjeld bestående av flere typer krav.

Det ble i høringen vurdert at som hovedregel bør innkrevsingsloven regulere adgangen til å ettergi de kravene som kreves inn etter loven, av hensyn til skyldneren og av innkrevsingshensyn. Som følge av dette ble det foreslått endringer i sektorlovgivningen for å tilpasse ettergivelses hjemlene til en slik fordeling av oppgaver mellom Innkrevsingsmyndigheten og fastsettingsmyndighetene for kravene. En rekke hjemler i sektorlovgivningen som bare gjelder ettergivelse av hensyn til skyldneren eller av innkrevsingshensyn, ble foreslått opphevet. Hjemler som i tillegg gjelder ettergivelse som følge av hensyn knyttet til fastsettingen eller ileggelsen av kravet, ble foreslått endret slik at vilkårene for ettergivelse bare knyttes til slike forhold, og ikke til hensyn til skyldneren eller innkrevsingshensyn.

Ingen av høringsinstansene gikk mot dette som et hovedprinsipp for oppgavefordelingen mellom fastsettingsmyndighetene og Innkrevsingsmyndigheten, men det ble gitt innspill til en del av de foreslåtte lovendringene. Disse er gjengitt nedenfor i punkt 11.6.2 til 11.6.7.

Departementet fastholder vurderingen fra høringsnotatet om at ettergivelse av hensyn til kreditor som hovedregel bare bør ha hjemmel i innkrevsingsloven. Det samme gjelder ettergivelse fordi skyldnerens betalingsevne er svekket. Det er Innkrevsingsmyndigheten som vil ha de beste forutsetningene for å vurdere om skyldnerens økonomiske situasjon tilsier at kravet bør ettergis. Det er også Innkrevsingsmyndigheten som ivaretar kreditorrollen for kravene, og som derfor bør ta stilling til om et krav skal ettergis av hensyn til innkrevsingen. Lovgivningen for den enkelte kravstype bør som utgangspunkt bare regulere ettergivelse begrunnet i forhold ved fastsettingen av kravet. Dette kan for eksempel være at kravet er ilagt på grunn av forhold utenfor skyldnerens kon-

troll, at det foreligger særlig urimelige utslag av regelverket, eller andre rimelighetsårsaker som forelå da kravet ble ilagt. Slik ettergivelse er den enkelte kravseier eller fastsettingsmyndighet nærmest til å vurdere. For enkelte av kravene kan det likevel være forhold som tilsier at en ikke følger dette prinsippet fullt ut. Departementet viser til den nærmere vurderingen av de aktuelle hjemlene i sektorlovgivningen nedenfor.

Som følge av forslag til nye regler om betalingsavtale og ettergivelse, foreslår departementet å oppheve skattebetalingsloven §§ 15-1, 15-2 og 15-4, SI-loven § 8 og bidragsinnkrevingsloven § 10 andre ledd. Det vises til disse forslagene.

11.6.2 Studielån etter utdanningsstøtteleven

Statens innkrevingsssentral krever i dag inn misligholdte og oppsagte studielån på vegne av Lånekassen. Med hjemmel i utdanningsstøtteleven § 14 med tilhørende forskrift vurderer Statens innkrevingsssentral alle søknader om ettergivelse av krav på studielån som er overført til Statens innkrevingsssentral.

I høringen ble det trukket frem at den konkrete vurderingen i disse sakene er svært lik den som skal gjøres etter bestemmelsene om ettergivelse i forslag til innkrevingsloven. Ved vurdering av ettergivelse av studielån legges det i praksis ofte til grunn et noe lengre nedbetalingsperspektiv enn for andre krav som kreves inn av Skatteetaten. De foreslåtte bestemmelsene om ettergivelse i innkrevingsloven åpner imidlertid for at Innkrevingsmyndigheten under skjønnsvurderingen kan legge vekt på slike særlige forhold ved kravet. En vurdering av ettergivelse etter de foreslåtte reglene i innkrevingsloven vil ikke i seg selv innebære en skjerpet praksis for studielån.

På denne bakgrunn ble det i høringen vurdert at det ikke er forhold som tilsier at ettergivelsen av studielån bør reguleres særskilt. Departementet foreslo å oppheve hjemmelen for ettergivelse i utdanningsstøtteleven § 14, og at disse kravene i stedet behandles av Innkrevingsmyndigheten etter de foreslåtte bestemmelsene om ettergivelse i innkrevingsloven.

Det følger av utdanningsstøtteleven § 13 at en overføring av kravet til Statens innkrevingsssentral medfører tap av rettigheter gitt i eller i medhold av utdanningsstøtteleven. Dette gjelder blant annet retten til å få ettergitt studielån ved skyldnerens død etter lovens § 10. Det følger likevel av forskrift at gjelden skal slettes dersom skyldneren dør også der gjelden er permanent overført til Sta-

tens innkrevingsssentral. Dersom utdanningsstøtteleven § 14 med tilhørende forskriftsbestemmelser oppheves, vil det ikke lenger være hjemmel til å ettergi krav ved skyldnerens død når kravet er permanent overført til Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslo derfor å endre utdanningsstøtteleven § 13, slik at det uttrykkelig kommer frem at tap av rettigheter ved overføring til Innkrevingsmyndigheten ikke gjelder retten til å få slettet gjelden ved skyldnerens død.

Lånekassen legger i sin høringsuttalelse til grunn at reglene om ettergivelse ikke er ment å innebære en skjerpet praksis for studielån, selv om ordlyden er endret.

Departementet fastholder forslagene fra høringsnotatet og viser til begrunnelsen gjengitt ovenfor. Bestemmelsene om ettergivelse i innkrevingsloven har en noe annen ordlyd enn utdanningsstøtteleven § 14. Departementet legger likevel til grunn at dette ikke innebærer en endring i adgangen til å ettergi.

Departementet viser til forslag til endring i utdanningsstøtteleven § 13 og oppheving av § 14 i samme lov.

11.6.3 Feilutbetalt bostøtte, misligholdte husbanklån og lønnsgarantikrav

Statens innkrevingsssentral krever inn krav på *feilutbetalt bostøtte* på vegne av Husbanken. Det er hjemmel for å ettergi slike krav i bustøttelova § 12. Det er i dag Statens innkrevingsssentral som i all hovedsak vurderer søknader om ettergivelse. Husbanken har også selv hjemmel til å ettergi etter bestemmelsen, men benytter denne adgangen i svært liten grad.

I høringen ble det trukket frem at vurderingen etter bustøttelova § 12 i praksis er svært lik vurderingen som Innkrevingsmyndigheten skal foreta etter de foreslåtte bestemmelsene om ettergivelse i innkrevingsloven. Basert på Husbankens svært begrensede bruk av ettergivelsesadgangen i bustøttelova § 12 i dag, samt at Innkrevingsmyndigheten uansett vil kunne vurdere ettergivelse etter forslag til innkrevingsloven så snart kravene er overført for innkreving, så ikke departementet behov for å beholde ettergivelsesadgangen i bustøttelova. Departementet foreslo derfor å oppheve bustøttelova § 12, og at kravene i stedet behandles av Innkrevingsmyndigheten etter bestemmelsene i innkrevingsloven.

Statens innkrevingsssentral krever i dag også inn *misligholdte husbanklån* på vegne av Husbanken. I tillegg krever Statens innkrevingsssentral inn restkrav som oppstår etter salg av bolig hvor

salgssummen ikke dekker hele kravet. Statens innkrevingssentral kan ettergi slike krav etter SI-loven § 8. I tillegg har Husbanken hjemmel for å ettergi i lov om Husbanken § 9. Husbanken benytter denne ettergivelsesadgangen i svært liten grad.

I høringsnotatet ble det trukket frem at det bare er aktuelt for Husbanken å benytte bestemmelsen der pantet er realisert, og restkravet er uerholdelig. Nesten alle restkrav som oppstår blir permanent overført til Statens innkrevingssentral. I slike tilfeller er Statens innkrevingssentral kreditor og vurderer ettergivelse. Husbanken beholder bare noen få krav knyttet til komplekse låneengasjementer.

Departementet foreslo i høringen å presisere lov om Husbanken § 9, slik at den bare gjelder for krav som Husbanken selv har til innkreving. Der kravet er overført til Innkreivingsmyndigheten, vil bestemmelsene i innkreivingsloven regulere ettergivelsesadgangen fullt ut.

Lønnsgarantikrav kan i dag ettergis av Arbeids- og velferdsetaten (NAV). Etter forskrift gitt i medhold av lønnsгарantiloven § 10 kan NAV ettergi krav og avskrive dem regnskapsmessig. Ettergivelse av krav over seks ganger folketrygdens grunnbeløp (G) besluttes av Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Departementet foreslo i høringen å endre lønnsгарantiloven § 10, slik at den ikke lenger er hjemmel for forskrift om ettergivelse, ved at «frafalle» i lønnsгарantiloven § 10 endres til «avskrive». Disse kravene skal i stedet behandles av Innkreivingsmyndigheten etter bestemmelsene om ettergivelse i forslaget til innkreivingsloven.

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til forslagene til endringene i bustøttelova, lov om husbanken og lønnsгарantiloven.

Departementet fastholder forslagene og viser til vurderingene i høringsnotatet gjengitt ovenfor.

Departementet viser til forslag om oppheving av bustøttelova § 12 og om endring i lov om Husbanken § 9 og lønnsгарantiloven § 10.

11.6.4 Forsinkelsesgebyr etter regnskapsloven

Etter regnskapsloven § 8-3 skal den regnskapspliktige betale forsinkelsesgebyr dersom årsregnskap mv. ikke er sendt Regnskapsregisteret innen fastlagte frister. Den regnskapspliktiges styremedlemmer er solidarisk ansvarlig for gebyret. Dersom den regnskapspliktige ikke har et styre, svarer deltakerne eller medlemmene og daglig leder solidarisk for gebyret.

Regnskapsregisteret kan etter regnskapsloven § 8-3 tredje ledd helt eller delvis ettergi forsinkelsesgebyret dersom det blir gjort sannsynlig at innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner tilsier det. På samme vilkår kan Regnskapsregisteret frita personer fra solidaransvar.

Statens innkreivingsssentral krever i dag inn slike forsinkelsesgebyr. Statens innkreivingsssentral kan ettergi disse kravene etter SI-loven § 8, men adgangen er i forskrift begrenset til ettergivelse av hensyn til det offentlige som kreditor.

I høringsnotatet ble det pekt på at regnskapsloven § 8-3 tredje ledd delvis overlapper de foreslåtte ettergivelseshjemlene i innkreivingsloven. Etter begge regelverkene kan krav ettergis på bakgrunn av skyldnerens økonomiske situasjon. Regnskapsloven § 8-3 tredje ledd åpner imidlertid også for ettergivelse som følge av forhold ved ileggelsen av kravet, for eksempel der innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor skyldnerens kontroll, eller dersom skyldneren ikke har levert på grunn av akutt sykdom. Denne adgangen vil Regnskapsregisteret fortsatt ha behov for. For å unngå overlappende bestemmelser ble det i høringen foreslått å endre regnskapsloven § 8-3 tredje ledd, slik at Regnskapsregisteret bare kan ettergi forsinkelsesgebyr ut fra forhold knyttet til ileggelsen av forsinkelsesgebyret. Ettergivelse av andre grunner skal vurderes av Innkreivingsmyndigheten etter bestemmelsene i innkreivingsloven.

Brønnøysundregistrene støtter ikke forslaget om å dele ettergivelsesmyndigheten mellom Regnskapsregisteret og Innkreivingsmyndigheten. Brønnøysundregistrene trekker frem at det ikke treffes et vedtak ved ileggelsen. Gebyret starter automatisk å påløpe dersom regnskapet ikke er sendt inn innen fristen. Det påløper i inntil 26 uker, deretter blir det automatisk sendt krav om betaling. Hvis det da ikke betales innen tre uker, er styremedlemmene mv. solidarisk ansvarlige for beløpet. Brønnøysundregistrene anfører at ved vurderingen av ettergivelse må man derfor se forhold for virksomheten og de solidarisk ansvarlige i sammenheng. Det gjør også at en ikke nødvendigvis kan skille mellom forhold som forelå ved tidspunktet for utarbeidelse av regnskapet og forhold som foreligger på tidspunktet for ileggelsen av gebyret. Først når gebyret har stoppet å påløpe, er det mulig å sende søknad om ettergivelse. I uttalelsen legger Brønnøysundregistrene til grunn at «ved ileggelsen» betyr tidspunktet for

når forsinkelsesgebyret begynner å påløpe og ikke når krav om betaling blir sendt.

Brønnøysundregistrene mener derfor at det er best at Innkrevsmyndigheten overtar ettergivelsesmyndigheten fullt ut for forsinkelsesgebyrer, også der årsregnskapet ikke er sendt inn som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll, eller dersom særskilte rimelighetsgrunner tilsier det.

Ingen andre høringsinstanser har merknader til forslaget.

Etter departementets vurdering er det ikke aktuelt at Innkrevsmyndigheten skal vurdere om det forelå tilstrekkelig unnskyldelige forhold ved innsendelsen av regnskapet eller ved ileggelsen av forsinkelsesgebyret til at gebyret bør ettergis. Dette er forhold knyttet til plikten til å sende inn årsregnskapet innen visse frister og oppfølgingen av denne plikten, som sektoransvarlig fagmyndighet er nærmest til å vurdere.

Departementet vil peke på at Brønnøysundregistrene synes å legge til grunn en for snever tolkning av hva som ligger i den foreslåtte avgrensningen «ved ileggelsen». Som Brønnøysundregistrene påpeker, påløper gebyret automatisk, og det blir automatisk sendt krav om betaling etter en viss frist. Deretter gjøres eventuelt solidaransvar gjeldende. Hele denne prosessen må anses som «ileggelsen» av gebyret. Regnskapsregisteret vil også etter den foreslåtte lovendringen ha kompetanse til å ettergi gebyret på grunn av forhold som forelå hos den regnskapspliktige eller dennes medhjelpere, både på det tidspunktet regnskapet skulle vært sendt inn og i den etterfølgende perioden når forsinkelsesgebyret påløper. Dette omfatter også når det sendes krav om betaling og når solidaransvar for styremedlemmer mv. eventuelt gjøres gjeldende. Det er heller ikke noe til hinder for at en ser forholdene for virksomheten og de solidarisk ansvarlige i sammenheng når en vurderer om forsinkelsesgebyret skal ettergis. Departementet fastholder derfor forslaget om å begrense Regnskapsregisterets ettergivelsesadgang til særlige rimelighetsgrunner knyttet til ileggelsen.

Det vises til forslag til endringer i regnskapsloven § 8-3.

11.6.5 Bidragskrav

Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav krever inn *barnebidrag*. Krav på barnebidrag kan i dag ettergis av NAV etter barnelova § 74 andre ledd og regler gitt i forskrift.

Vurderingene som skal gjøres i forbindelse med en søknad om ettergivelse, er nærmere

beskrevet i forskrift og rundskriv. Bidragsgjeld kan bare ettergis dersom bidragspliktiges fremtidige evne til å betale er varig nedsatt. I tillegg til inntekt legges det vekt på den bidragspliktiges formue. I høringsnotatet ble det trukket frem at vurderingene fremstår som svært like de vurderinger Innkrevsmyndigheten skal foreta etter de foreslåtte bestemmelsene i innkrevsloven. I begge tilfeller vil en vurdere skyldnerens økonomi og fremtidige evne til å betale kravet. I høringen ble det lagt til grunn at det ikke vil medføre større endringer i praksisen for ettergivelse av barnebidrag om kravene vurderes etter reglene i innkrevsloven.

Departementet ga i høringen uttrykk for at i utgangspunktet foreligger det ikke særlige forhold som tilsier at krav på barnebidrag ikke bør omfattes av Innkrevsmyndighetens generelle ettergivelsesadgang.

I høringen ble det imidlertid pekt på at NAV fortsatt bør ha en særskilt ettergivelsesadgang for barnebidrag i eget regelverk. Saker om ettergivelse av bidragsgjeld vil ofte medføre behov for en vurdering av om også fremtidige løpende bidrag bør settes ned som følge av redusert betalingsevne. Løpende bidrag kan også settes ned med tilbakevirkende kraft. En slik vurdering vil fortsatt NAV måtte gjøre som fastsettingsmyndighet. Det er hensiktsmessig at NAV fortsatt kan foreta en samlet vurdering av nedsettelse og ettergivelse av barnebidrag etter eget regelverk. Det er også behov for at NAV har ettergivelsesadgang i utlandssaker, hvor NAV er nærmest til å vurdere om norske myndigheter har ettergivelseskompetanse. Det ble samtidig pekt på at for å unngå at NAV og Innkrevsmyndigheten i for stort omfang vurderer ettergivelse av den samme bidragsgjelden, vil det være behov for å etablere rutiner for samarbeid mellom etatene. På denne bakgrunn foreslo departementet ikke å oppheve hjemmelen for ettergivelse i barnelova § 74 andre ledd.

Når et barn er plassert utenfor hjemmet som følge av et vedtak etter barnevernsloven, kan den ansvarlige kommunen kreve at foreldrene skal betale et *oppfostringsbidrag*. Bidraget fastsettes av NAV, men den aktuelle kommunen er kravseier. Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav krever inn oppfostringsbidrag på kommunens vegne. NAV kan ettergi oppfostringsbidrag etter barnevernsloven § 15-12 andre ledd. I slike saker foretas det en totalvurdering av kravet ut fra den bidragspliktiges økonomiske situasjon, og om forholdene for øvrig anses som særlig tyngende. I høringen ble det pekt på at vurderingene

som NAV gjør i disse sakene, fremstår som svært like de vurderingene Innkrevsingsmyndigheten vil foreta etter forslaget til innkrevsingsloven.

På samme måte som ved ettergivelse av barnebidrag kan en overføring av ettergivelsesadgangen til Innkrevsingsmyndigheten medføre en utfordring knyttet til likebehandling i saker med løpende oppfostringsbidrag. Selv om det i disse sakene også kan være tilfeller med løpende bidrag, og dermed behov for samordning med NAV som fastsettingsmyndighet, dreier det seg for denne kravstypen om et svært lavt antall ettergivelsesaker. Denne utfordringen vil kunne løses gjennom gode samhandlingsrutiner mellom NAV og Innkrevsingsmyndigheten, og det ble i høringen vurdert at det ikke er behov for en parallell bestemmelse om ettergivelse i barnevernsloven. Departementet foreslo derfor å oppheve adgangen til ettergivelse i barnevernsloven § 15-12 andre ledd tredje punktum, og at ettergivelse behandles av Innkrevsingsmyndigheten etter innkrevsingsloven.

Det kan ilegges *tvangsbot* etter barnelova § 65 for å gjennomføre en avtale om foreldreansvar, fast bosted og samværsrett. Statens innkrevsingsentral er innkrevsingsmyndighet for tvangsboten, jf. barnelova § 65 sjette ledd. Etter første ledd gjelder reglene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 13. Tvangsfullbyrdsloven § 13-8 femte ledd angir at Kongen i særlige tilfeller kan ettergi påløpt mulkt. Myndigheten etter bestemmelsen er delegert til Finansdepartementet.

Ettergivelsesadgangen etter tvangsfullbyrdsloven § 13-8 for tvangsbøter er i praksis lite brukt. For å samordne reglene om ettergivelse for krav som er omfattet av innkrevsingsloven foreslo departementet å gjøre tilpasninger i ordlyden i barnelova § 65 første ledd. Departementet foreslo at ettergivelse av oppfostringsbidrag bare skulle behandles av Innkrevsingsmyndigheten etter reglene i innkrevsingsloven, og at barnelova § 65 første ledd ikke skal henviser til tvangsfullbyrdsloven § 13-8 femte ledd.

Gjeldsofferalliansen (GOA) støtter departementets vurdering om at det ikke vil være hensiktsmessig å oppheve hjemmelen for ettergivelse i barnelova § 74 andre ledd. GOA gir uttrykk for at det vil være fornuftig med en begrensning for Innkrevsingsmyndighetens adgang til ettergivelse i barnebidragssaker, og er skeptiske til at samarbeid om ettergivelse vil gi en mer effektiv og brukervennlig saksbehandling. Etter GOAs vurdering vil det medføre økt risiko for forskjellsbehandling. GOA frykter at en slik overlapping kan være forvirrende for skyldneren og skape usikkerhet.

Arbeids- og velferdsdirektoratet mener det er viktig at de beholder adgangen til å ettergi bidragsgjeld etter bestemmelsen i barnelova § 74.

Ingen høringsinstanser har merknader til forslagene til endringene i barnevernsloven § 15-12 og barnelova § 65.

Departementet fastholder forslagene om at ettergivelse av oppfostringsbidrag etter barnevernsloven og tvangsbot etter barnelova bare skal hjemles i innkrevsingsloven, og at vurderingen av ettergivelse skal gjøres av Innkrevsingsmyndigheten. Det vises til vurderingene i høringsnotatet gjengitt ovenfor.

Departementet slutter seg til vurderingene i høringsnotatet om at NAV fortsatt vil ha behov for ettergiveshjemmelen i barnelova § 74 andre ledd. Som det ble pekt på i høringsnotatet, må det etableres rutiner for samarbeidet mellom Innkrevsingsmyndigheten og NAV om håndteringen av slike saker. Når det gjelder de særlige hensynene som må tas til bidragsmottaker, vises det til nærmere omtale og forslag i punkt 11.2 og 11.3.

Det vises til forslag til endringer i barnelova § 65 og barnevernsloven § 15-12 andre ledd.

11.6.6 Overtredelsesgebyr

En rekke forvaltningsorganer har hjemmel til å legge overtredelsesgebyr ved brudd på en plikt som organet har ansvar for å håndheve. Skatteetaten krever i dag inn flere slike gebyrer. Ileggelsen av gebyrene er nærmere regulert i sektorlovgivningen, som i mange tilfeller gir den myndigheten som legger gebyret, adgang til på nærmere vilkår å ettergi eller frafalle det. Dette gjelder gebyrer ilagt etter el-tilsynsloven § 13 a fjerde ledd, kringkastingsloven § 10-3 andre ledd, luftfartsloven § 13 a-5 fjerde ledd, folketrygdloven § 25-3 syvende ledd, a-opplysningsloven § 11 andre ledd, jf. § 10 fjerde ledd og folkeregisterloven § 12-1 fjerde ledd.

For disse gebyrene vil Skatteetatens innkrevsingsmyndigheter samtidig ha ettergivelsesadgang etter SI-loven eller skattebetalingsloven. Det er dermed helt eller delvis overlappende hjemler for ettergivelse.

I høringen ble det pekt på at det varierer hvilke momenter de ulike myndighetene legger vekt på ved behandling av saker om frafall av gebyrer. Flere myndigheter har opplyst at det i vurderingen også legges vekt på etterfølgende omstendigheter hos skyldneren, for eksempel økonomisk evne og sykdom. Dette er omstendigheter som er relevante i vurderingene av om et krav skal ettergis etter innkrevsingsloven. Med

slike overlappende hjemler for ettergivelse kan skyldnerens økonomiske evne mv. bli vurdert ulikt av de to myndighetene, med risiko for ugrunnet forskjellsbehandling.

For å unngå overlappende bestemmelser ble det i høringen foreslått tilpasninger i sektorregelverket for å etablere et skille mellom adgangen til å frafalle et krav etter disse reglene, og ettergivelse etter reglene i forslag til innkrevingsloven. Det ble ikke foreslått å oppheve bestemmelsene i sektorregelverket, men at ettergivelse med hjemmel i sektorlovgivningen ble begrenset til forhold ved fastsettingen av gebyret. Det kan for eksempel være aktuelt der en opplysningsplikt ikke ble overholdt på grunn av uforutsette og akutte forhold hos den opplysningspliktige selv eller medhjelper.

Ingen av høringsinstansene har merknader til forslagene.

Departementet fastholder vurderingene i høringsnotatet og foreslår endringer i de aktuelle lovene som begrenser fastsettingsmyndighetens ettergivelsesadgang til forhold ved illeggelsen av gebyret.

Det vises til forslag til endringer i el-tilsynsloven § 13 a fjerde ledd, kringkastingsloven § 10-3 andre ledd, luftfartsloven § 13 a-5 fjerde ledd, folketrygdloven § 25-3 syvende ledd, a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd og folkeregisterloven § 12-1 fjerde ledd.

11.6.7 Tvangsmulkt

En rekke forvaltningsorganer har hjemmel til å ilegge tvangsmulkt for å sikre at plikter som følger av lov, forskrift eller enkeltvedtak, blir etterlevd. Statens innkrevingsentral krever inn mange av disse tvangsmulktene.

Vilkårene for å ilegge tvangsmulkt er nærmere regulert i sektorlovgivningen, som i mange tilfeller gir den myndigheten som ilegger tvangsmulkten, adgang til på nærmere vilkår å redusere eller frafalle tvangsmulkten. Slike hjemler for ettergivelse er gitt i følgende bestemmelser:

- lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven) § 13 tredje ledd
- lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader (tobakkskadeloven) § 36 sjette ledd
- lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 13
- lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 73 fjerde ledd

- lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholig drikk m.v. (alkoholloven) § 9-4 åttende ledd
- lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingsloven) § 10-4 fjerde ledd
- lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 13 a-4 første ledd
- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 25-3
- lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter (småbåtloven) § 41 a
- lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) § 96 tredje ledd
- lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 18-7
- lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 50 tredje ledd
- lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressurser (havressurslova) § 58 andre ledd
- lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven) § 41 femte ledd
- lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 73 fjerde ledd
- lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven) § 35 tredje ledd
- lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap (næringsberedskapsloven) § 19 fjerde ledd
- lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester (postloven) § 50 tredje ledd
- lov 17. juni 2016 nr. 64 om åpenhet om eierskap i medier § 5 tredje ledd
- lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) § 13 tredje ledd
- lov 7. mai 2020 nr. 37 om medisinsk utstyr § 12 andre ledd.

I mange av disse bestemmelsene gir ordlyden liten veiledning med hensyn til hvilke forhold det skal legges vekt på ved vurderingen av om tvangsmulkten skal frafalles. Det kan derfor både legges vekt på forhold ved illeggelsen av tvangsmulkten og på skyldnerens økonomiske situasjon, sykdom mv. For tvangsmulkt gitt i medhold av de fleste av disse bestemmelsene vil Statens innkrevingsentral som utgangspunkt også ha hjemmel for ettergivelse i SI-loven § 8.

Videre kan skattekontoret frafalle tvangsmulkt ilagt etter skatteforvaltningsloven § 14-1 og a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd.

I tillegg er det en generell bestemmelse i forvaltningsloven § 51 tredje ledd om at et forvaltningsorgan som har ilagt en tvangsmulkt, «i særlige tilfeller kan redusere eller frafalle mulkten». Bestemmelsen kommer til anvendelse når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov, jf. forvaltningsloven § 1. Dette innebærer at forvaltningsloven § 51 tredje ledd ikke kommer til anvendelse dersom det er en hjemmel for å frafalle mulkten i sektorlovgivningen knyttet til den enkelte kravstype. Bestemmelsen gjelder imidlertid parallelt med mer generelle ettergivelseshjemler, som for eksempel SI-loven § 8, jf. Prop. 62 L (2015–2016) side 207. Ordlyden i forvaltningsloven § 51 tredje ledd er vid, og det følger av forarbeidene til bestemmelsen at det i tillegg til forhold ved ileggelsen av tvangsmulkten også kan legges vekt på skyldnerens økonomi.

I høringen ble det trukket fram at bestemmelsene i sektorlovgivningen og forvaltningsloven § 51 tredje ledd til en viss grad overlapper med bestemmelsene om ettergivelse i forslag til innkrevingsloven. Det innebærer at spørsmålet om ettergivelse og om skyldnerens økonomiske evne mv. kan bli vurdert både av den myndigheten som har ilagt tvangsmulkten, og av Innkrevingsmyndigheten. Dette kan resultere i ulik vurdering av ellers like tilfeller og i ugrunnet forskjellsbehandling.

Departementet foreslo i høringen endringer både i sektorlovgivningen og i forvaltningsloven for å etablere et klarere skille mellom adgangen til å redusere eller frafalle et krav etter disse reglene, og adgangen til å ettergi et krav etter reglene i innkrevingsloven. Det ble foreslått å oppheve hjemler for ettergivelse av tvangsmulkt i sektorlovgivningen, slik at ettergivelse må gjøres enten av sektormyndigheten med hjemmel i forvaltningsloven § 51, eller av Innkrevingsmyndigheten med hjemmel i innkrevingsloven. For ytterligere å unngå overlappende bestemmelser, ble det foreslått å endre forvaltningsloven § 51 slik at hvis tvangsmulkten innkreves av Innkrevingsmyndigheten, skal forvaltningsorganet med hjemmel i § 51 kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt bare ut fra forhold knyttet til ileggelsen av mulkten. Det ble også foreslått å endre skatteforvaltningsloven § 14-1 og a-opplysningsloven § 10, slik at det bare er omstendigheter ved ileggelsen av tvangsmulkten som er relevante i vurderingene etter disse bestemmelsene.

Ingen av høringsinstansene har merknader til forslaget.

Departementet fastholder forslagene i høringsnotatet. I mange tilfeller vil det fortsatt være behov for at den myndigheten som har ilagt en tvangsmulkt, kan redusere eller frafalle denne på grunn av særlige forhold ved ileggelsen. Slik adgang vil de ha etter forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Hjemlene i de ulike sektorlovene er dermed overflødige, og departementet foreslår å oppheve disse.

Samtidig åpner ordlyden i forvaltningsloven § 51 tredje ledd for ettergivelse også i de samme situasjonene hvor Innkrevingsmyndigheten vil vurdere ettergivelse etter reglene i innkrevingsloven. Departementet fastholder forslaget i høringen om å endre forvaltningsloven § 51 tredje ledd slik at for tvangsmulkt som innkreves av Innkrevingsmyndigheten, kan forvaltningsorganet bare redusere eller frafalle tvangsmulkt der særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det.

I enkelte av dagens ettergivelsesbestemmelser ligger kompetansen til å redusere eller frafalle mulkten til «departementet». Etter forvaltningsloven § 51 tredje ledd ligger kompetansen til å redusere eller frafalle mulkten til det forvaltningsorganet som har ilagt tvangsmulkten. En annen konsekvens av at adgangen til å frafalle mulkten følger forvaltningsloven, er at avgjørelsen kan anses som et enkeltvedtak. I enkelte bestemmelser, for eksempel naturmangfoldloven § 73, er det i dag fastsatt at avgjørelsen ikke er et enkeltvedtak. Departementet legger til grunn at de administrative konsekvensene av dette vil være begrenset.

For tvangsmulkt ilagt etter skatteforvaltningsloven § 14-1 og a-opplysningsloven § 10, kommer ikke forvaltningsloven til anvendelse, jf. skatteforvaltningsloven § 1-3 og a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd, jf. femte ledd. Følgelig gjelder heller ikke bestemmelsen i forvaltningsloven § 51 tredje ledd for slike krav.

Tvangsmulkt ilagt etter skatteforvaltningsloven kan reduseres eller frafalles «i særlige tilfeller», og tvangsmulkt etter a-opplysningsloven når det foreligger «særlige rimelighetsgrunner». I praksis brukes likevel bestemmelsene bare til frafall som følge av forhold knyttet til misligholdet som utløste tvangsmulkten.

Disse tvangsmulktene ilegges i stor grad maskinelt, og fastsettingsmyndigheten vil ha behov for å kunne frafalle krav begrunnet i forhold ved ileggelsen. Departementet slutter seg derfor til forslaget i høringen om å endre bestemmelsene slik at det bare er omstendigheter ved ileggelsen av

tvangsmulkten som er relevante i vurderingen av om mulkt skal frafalles. Departementet foreslår en justering av ordlyden sammenlignet med forslaget i høringen, ved å ta ut formuleringen «der- som det blir gjort sannsynlig» knyttet til forholdene som begrunner frafallet av tvangsmulkten. En slik presisering er etter departementets vurdering ikke nødvendig.

Det vises til forslag til endringer i

- el-tilsynsloven § 13 tredje ledd
- forvaltningsloven § 51 tredje ledd
- tobakkskadeloven § 36 sjette ledd
- produktkontrollloven § 13
- forurensningsloven § 73 fjerde ledd
- alkoholloven § 9-4 åttende ledd
- kringkastingsloven § 10-4 fjerde ledd
- luftfartsloven § 13 a-4 første ledd
- folketrygdloven § 25-3 syvende ledd
- småbåtloven § 41 a fjerde ledd
- svalbardmiljøloven § 96 tredje ledd
- arbeidsmiljøloven § 18-7
- skipssikkerhetsloven § 50 tredje ledd
- havressurslova § 58 andre ledd
- markedsføringsloven § 41 femte ledd
- naturmangfoldloven § 73 fjerde ledd
- sivilbeskyttelsesloven § 35 tredje ledd
- næringsberedskapsloven § 19 fjerde ledd
- a-opplysningsloven § 10
- postloven § 50 tredje ledd
- skatteforvaltningsloven § 14-1
- lov om åpenhet om eierskap i medier § 5 tredje ledd
- diskrimineringsombudsloven § 13 tredje ledd
- lov om medisinsk utstyr § 12 andre ledd.

11.7 Ettergivelse ved gjeldsordning

11.7.1 Gjeldende rett og høringsnotatets forslag

En rettslig eller utenrettslig gjeldsordning innebærer også en ettergivelse. Gjennom en gjeldsordning inngår skyldneren en samlet betalingsordning som i utgangspunktet omfatter alle kreditorer, for å få kontroll på økonomien. En rettslig gjeldsordning reguleres av gjeldsordningsloven. Utenrettslig gjeldsordning, der skyldneren kommer til enighet med kreditorene sine uten hjelp av namsmannen eller retten, er et alternativ til gjeldsordning etter gjeldsordningsloven.

Det fremgår av gjeldsordningsloven § 4-12 tredje ledd at offentlig myndighet eller oppkrever av offentlige krav kan godta et forslag til rettslig gjeldsordning. Innkreivingsmyndighetens adgang til å inngå en rettslig gjeldsordning er vurdert å

være tilstrekkelig hjemlet i gjeldsordningsloven. Det er derfor ikke nødvendig å regulere dette særskilt i innkreivingsloven.

Etter gjeldende rett er ikke innkreivingsmyndighetenes adgang til å delta i utenrettslig gjeldsordning særskilt regulert i skattebetalingsloven, SI-loven eller bidragsinnkreivingsloven. En utenrettslig gjeldsordning som ikke innebærer full betaling av kravet, vil innebære en hel eller delvis ettergivelse. På samme måte som ved ordinær ettergivelse, må innkreivingsmyndighetene ha hjemmel for å ettergi krav. For skatte- og avgiftskrav finnes i dag en slik hjemmel i skattebetalingsloven § 15-2. For krav som kreves inn etter SI-loven er det en tilsvarende hjemmel i SI-loven § 8. Bidragsinnkreivingsloven har i dag ingen generell ettergivelseshjemmel.

Etter dagens regelverk er det utfordrende for innkreivingsmyndighetene å håndtere forslag til utenrettslig gjeldsordning hvor dividenden er null. Dette skyldes at det er et vilkår etter dagens bestemmelse i skattebetalingsloven § 15-2 at det fremsettes et betalingstilbud. En utenrettslig gjeldsordning med null i dividende vil ikke være et betalingstilbud. Dette medfører at innkreivingsmyndighetene i dag ikke kan inngå en slik avtale, selv om det fremstår som den beste løsningen.

I høringen ble det foreslått felles regler for ettergivelse i innkreivingsloven, som i utgangspunktet skal gjelde for alle krav som kreves inn etter loven. Den foreslåtte bestemmelsen om ettergivelse av hensyn til kreditor, ble vurdert å dekke behovet Innkreivingsmyndigheten vil ha til å kunne inngå avtaler om utenrettslig gjeldsordning. Innkreivingsmyndigheten vil kunne ettergi krav der det antas å gi bedre dekning enn fortsatt innkreivning, og det ikke vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Disse momentene er de samme som ved vurderingen av om det er hensiktsmessig å inngå en utenrettslig gjeldsordning. Ved at vilkåret om betalingstilbud ikke er videreført i ny lov er det åpnet for at Innkreivingsmyndigheten også kan akseptere utenrettslige gjeldsordninger som ikke innebærer en dividendebetaling, dersom Innkreivingsmyndigheten mener at dette vil være bedre enn fortsatt innkreivning.

På bakgrunn av dette ble det vurdert å ikke være behov for en særskilt regel om Innkreivingsmyndighetens adgang til å inngå en utenrettslig gjeldsordning.

For krav på studielån og feilutbetalt bostøtte er adgangen til å inngå rettslig eller utenrettslig gjeldsordning særskilt regulert i sektorlovgivningen, jf. bustøttelova § 12 første ledd og utdan-

ningsstøtteloven § 14 første ledd med forskrift. Med bakgrunn i vurderingene ovenfor ble det vurdert at det ikke er nødvendig med slik særskilt regulering. Departementet foreslo derfor å oppheve bestemmelsene i bustøtteloven, utdanningsstøtteloven med forskrift og forskrift om overgangsregler om betaling av egenandeler i saker om fri rettshjelp som regulerer dette.

11.7.2 Høringsinstansenes merknader

Barne- og familiedepartementet støtter forslaget om at ettergivelse av hensyn til kreditor også skal gjelde adgangen til å inngå utenrettslige gjeldsordninger. Etter departementets syn er det ikke klart av lovteksten at også avtaler med null i dividende er omfattet. De påpeker at regelverket bør være klart for de som ønsker å inngå utenrettslig gjeldsordning. Bestemmelsen bør derfor være tydeligere på dette punktet eller så bør det fremgå klart av forskrift.

Politidirektoratet slutter seg til et innspill fra Oslo politidistrikt, som er positive til at Innkrevingsmyndigheten i større grad kan ettergi gjeld. De viser til at erfaringen fra namsmannen er at det kan være vanskelig å få til utenrettslige gjeldsordningsavtaler på grunn av skyldnerens gjeld til det offentlige og at skyldneren derfor må søke om rettslig gjeldsordning istedenfor. Det økonomiske resultatet for kreditorene blir som regel det samme i en rettslig gjeldsordning som det ville vært i en eventuell utenrettslig gjeldsordning. Saker som kunne vært løst utenfor namsmannsapparatet, blir derfor likevel oversendt namsmannen. De påpeker videre at vilkårene for ettergivelse ikke bør praktiseres så strengt at ettergivelse blir et nærmest uoppnåelig unntakstilfelle fra hovedregelen.

11.7.3 Vurderinger og forslag

Departementet viser til vurderingen i høringsnotatet og fastholder at de foreslåtte endringene

ovenfor i kapittel 11 er tilstrekkelige til at Innkrevingsmyndigheten kan inngå utenrettslige gjeldsordninger. Se punkt 11.2.4 om ettergivelse av hensyn til kreditor, punkt 11.6.2 om oppheving av utdanningsstøtteloven § 14 og punkt 11.6.3 om oppheving av bustøttelova § 12.

Barne- og familiedepartementet mener det ikke er klart av lovteksten at også avtaler med null i dividende er omfattet av bestemmelsene om ettergivelse. Politidirektoratet og Oslo politidistrikt viser til at det økonomiske resultatet for kreditor ved rettslig gjeldsordning ofte er det samme som ville vært oppnådd ved utenrettslig gjeldsordning når skyldneren har gjeld til det offentlige. Det innebærer unødvendig ressursbruk hos namsmannen. Innkrevingsmyndigheten bør derfor ikke anvende vilkårene så strengt at utenrettslig gjeldsordning i praksis blir uoppnåelig.

Departementet er enig i at regelverket bør være klart for de som ønsker å inngå utenrettslig gjeldsordning. I punkt 11.2.4 foreslås det at det er tilstrekkelig at ettergivelse vil gi like god dekning som fortsatt innkreving. Dette gir hjemmel for å ettergi et krav helt, dersom en ikke kan forvente dekning av deler av kravet ved fortsatt innkreving. I tilfeller hvor det er lite sannsynlig at en eventuell rettslig gjeldsordning vil gi bedre dekning enn en utenrettslig gjeldsordning, legger departementet til grunn at vilkåret for ettergivelse av hensyn til kreditor er oppfylt.

Departementet legger også til grunn at Innkrevingsmyndigheten i sin veiledning gir den som søker utenrettslig gjeldsordning god informasjon om vilkårene for at Innkrevingsmyndigheten skal kunne akseptere et forslag til gjeldsordning.

Departementet viser videre til at det foreslås en begrensning i adgangen til å ettergi krav av hensyn til kreditor, der Innkrevingsmyndigheten krever inn på vegne av private kreditorer, se punkt 11.2.4. En slik begrensning vil også gjelde ved utenrettslig gjeldsordning.

12 Motregning

12.1 Innledning og sammendrag

Motregning innebærer at et krav avregnes mot et annet krav. Det er en effektiv oppgjørsmåte både for Innkrevingsmyndigheten og for skyldneren. Motregning forutsetter normalt at hovedkravet og motkravet er mellom de samme partene. Departementet foreslår at ethvert krav som det offentlige har på en skyldner, skal kunne motregnes i krav på tilgodebeløp på skatt og avgift som skyldneren har mot det offentlige. Det foreslås videre at skattekrav som hører inn under fellesinnkrevingen, samt enkelte private krav, også skal kunne motregnes i andre krav som skyldneren har mot det offentlige, uten vilkår om gjensidighet, se punkt 12.2 og 12.3. Departementet foreslår at dette i hovedsak også skal gjelde i konkurs, se punkt 12.4.

Motregning har likhetstrekk med tvangsinnkreving. Departementet foreslår at reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 også skal gjelde ved motregning etter innkrevingsloven. For motregning i tilgodebeløp på skatt og avgift, skal Innkrevingsmyndigheten likevel bare vurdere beslagsfrihet når skyldneren krever det, se punkt 12.5.

Motregning regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Departementet foreslår likevel at det gis særskilte saksbehandlingsregler for motregningen. Innkrevingsmyndigheten skal underrette skyldneren så snart motregning beslutes, og skyldneren skal kunne klage over motregningen til tingretten, se punkt 12.6. Departementet foreslår å ikke videreføre en bestemmelse om skyldners motregningsrett, se punkt 12.7.

For noen typer krav har kommunene i dag utvidet motregningsrett. Departementet foreslår å videreføre adgangen til utvidet motregning for disse kravene, ved at kommunene kan motregne etter reglene i innkrevingsloven § 21, se punkt 12.8.

12.2 Generelt om motregning

Motregning er enkel å gjennomføre og likestilles med betaling. Motregning fordrer ingen forutgående avtale mellom partene og har dermed karakter av å være en form for privat tvangsfullbyrdelse. Alle kreditorer, både offentlige og private, kan motregne.

Den alminnelige motregningsretten er ikke lovregulert. Etter ulovfestet rett må tre vilkår være oppfylt for at motregning kan skje. For det første må hovedkravet (tilgodebeløpet) og motkravet (kravet som dekkes ved motregningen) gå ut på det samme, for eksempel betaling av penger. Dernest må hovedkravet og motkravet bestå mellom de samme partene (gjensidighetsvilkåret). Til sist må frigjøringstiden for hovedkravet, det vil si det tidligste tidspunktet det kan betales, ha inntrådt, og motkravet må være forfalt (oppgjørsmodenhetsvilkåret). Motregning må påberopes. Den som vil motregne (kreditor for motkravet) må sende en motregningserklæring til den andre parten (kreditor for hovedkravet).

Når et offentlig organ motregner etter ulovfestede regler, gjelder ikke forvaltningsloven kapittel IV til VI. Dette betyr blant annet at skyldneren ikke har rett til å klage eller har krav på begrunnelse.

Det er alminnelig antatt at staten anses som én enhet i relasjon til gjensidighetsvilkåret, enten motregning erklæres av eller overfor staten. Forutsatt at øvrige vilkår for motregning er til stede, kan altså et statlig krav i utgangspunktet motregnes i enhver fordring skyldneren måtte ha på staten. Dette gjelder uavhengig av hvilken statlig virksomhet som forvalter henholdsvis innkrevingen av kravet og utbetalingen. På samme måte vil gjensidighetsvilkåret være oppfylt så lenge det motregnes innenfor samme kommune eller fylkeskommune. Dersom gjensidighetsvilkåret ikke er oppfylt, krever motregningen særskilt hjemmel, se neste punkt.

12.3 Utvidet adgang til å motregne

12.3.1 Gjeldende rett

12.3.1.1 Adgang til å motregne i til gode skatt og avgift

Det store flertallet av Skatteetatens krav kan etter særskilt hjemmel motregnes fullt ut i til gode skatt og avgift, uavhengig av gjensidighet på det offentlige side.

Det følger av skattebetalingsloven § 13-1 første ledd at skatte- og avgiftskrav kan motregnes i ethvert annet tilgodebeløp på skatt og avgift skyldneren har krav på. Bestemmelsen sikrer at motregning kan gjennomføres også der gjensidighetsvilkåret ved ulovfestet motregning ikke er oppfylt. Dette er særlig praktisk der innkrevsingsmyndighetene krever inn skatt på vegne av kommunen og fylkeskommunen. Oppstår det tilgodebeløp på slik skatt, kan innkrevsingsmyndighetene ved hjelp av den utvidede motregningsadgangen motregne andre krav staten har på skyldneren i tilgodebeløpet, uavhengig av om flere offentlige myndigheter er debitor for tilgodebeløpet. Bestemmelsen har i praksis bare betydning for personlige skattepliktige.

Offentlige krav som kreves inn etter SI-loven, kan motregnes i skyldnerens krav på til gode skatt eller avgift etter skattebetalingsloven § 13-1, jf. SI-loven § 4. Samme motregningsadgang gjelder når Statens innkrevsingssentral krever inn erstatning og andre pengekrav tilkjent en fornærmet eller annen skadelidt i offentlig straffesak, og ved innkreving av erstatning mv. som i sivile saker er tilkjent på grunn av en straffbar handling som krenker liv, helse eller frihet. Øvrige privatrettslige krav som kreves inn etter SI-loven, kan ikke motregnes i til gode skatt eller avgift med hjemmel i skattebetalingsloven § 13-1.

Etter bidragsinnkrevsingsloven § 14 første ledd kan Innkrevsingssentralen for bidrags- og tilbakebetalingskrav motregne alle krav som innkreves etter loven, i til gode skatt og avgift.

12.3.1.2 Adgang til å motregne i andre tilgodebeløp

I skattebetalingsloven § 13-1 andre ledd er det gitt en ytterligere utvidet adgang til å motregne for kravene som hører til under fellesinnkrevingen, hvor staten krever inn formues- og inntektsskatt på vegne av staten, kommunen og fylkeskommunen. Disse kan uoppdelt motregnes i andre krav enn skatt og avgift som skyldneren har på staten,

fylkeskommunen eller kommunen. Innkrevsingsmyndighetene kan dermed motregne kravene under fellesinnkrevingen mot krav på andre ytelser, uten hensyn til hvilke offentlige myndigheter som eier hvilke krav. Ved motregning etter ulovfestede regler vil gjensidighetsvilkåret bare være oppfylt for en andel av kravet når hoved- eller motkravet ligger på staten, kommunen eller fylkeskommunen alene.

Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har etter bidragsinnkrevsingsloven § 14 andre ledd en utvidet motregningsadgang og kan motregne forfalte underholdsbidrag i alle andre fordringer som den bidragspliktige har på det offentlige, forutsatt at det etter dekningsloven er adgang til å ta utlegg i de aktuelle fordringene. Underholdsbidragene står i en særstilling fordi bidragene skal sikre forsørgelse av barn eller tidligere ektefelle.

12.3.2 Høringsnotatets forslag

12.3.2.1 Motregning i til gode skatt og avgift

Tilnærmet alle krav som innkreves av Skatteetaten kan etter dagens regelverk gjøres opp gjennom motregning i til gode skatt og avgift. I høringen ble det trukket frem at slik intern motregning er et svært effektivt virkemiddel. Det kan gjennomføres med lite bruk av ressurser, og bidrar til at færre krav må tvangsinnkreves. Det ble i høringen pekt på at både hensynet til effektiv innkreving og hensynet til skyldneren taler for å opprettholde adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift.

Hensynet til en enkel og praktikabel regel tilsier at adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift i minst mulig grad varierer mellom de ulike kravene som kreves inn av Innkrevsingsmyndigheten. Departementet foreslo derfor at alle krav som Innkrevsingsmyndigheten krever inn, skal kunne motregnes i til gode skatt og avgift. Dette innebærer at motregningsadgangen utvides noe sammenlignet med gjeldende rett.

Som en konsekvens av forslaget, ble det foreslått ikke å videreføre SI-loven § 4 første ledd første punktum om at adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift som utgangspunkt bare tilkommer offentlige krav. Forslaget innebærer at det i innkrevsingsloven ikke er nødvendig å angi særskilt de private kravene som skal kunne dekkes med til gode skatt og avgift, slik det gjøres i dag i SI-loven § 4 første ledd andre punktum.

12.3.2.2 Motregning i andre offentlige tilgodebeløp

Den videste motregningsadgangen, som gir mulighet til å motregne i ethvert krav som skyldneren har på det offentlige, ble i høringsnotatet foreslått videreført for krav som i dag har prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a (underholdsbidrag) og krav under fellesinnkrevingen (formues- og inntektsskatt og trygdeavgift). For disse kravstypene vil Innkrevingsmyndigheten ofte være avskåret fra motregning etter ulovfestede regler på grunn av manglende eller bare delvis gjensidighet. For kravene under fellesinnkrevingen vil det bare foreligge delvis gjensidighet dersom skyldnerens tilgodehavende er en ren statlig, kommunal eller fylkeskommunal utbetaling.

Innkrevingsmyndigheten vil være fullstendig avskåret fra å motregne de private bidragskravene etter ulovfestede regler. Manglende gjensidighet, sammenholdt med at det er tale om krav som er høyest prioritert etter dekningsloven, tilsa etter departementets syn at dagens motregningsadgang opprettholdes for krav under fellesinnkrevingen og krav som i dag har prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a. Departementet foreslo i tillegg at tilsvarende motregningsadgang innføres for krav som i dag har prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav b (krav på erstatning mv. for skade voldt ved straffbar handling). Kravene som har prioritet etter denne bestemmelsen kreves i stor grad inn på vegne av privatpersoner. Innkrevingsmyndigheten vil derfor i mange tilfeller være avskåret fra å motregne i offentlige utbetalinger etter ulovfestede regler. Dette taler for at den videste motregningsadgangen også skal omfatte slike krav.

Som en konsekvens av forslaget om å regulere Innkrevingsmyndighetens adgang til å motregne i innkrevingsloven, foreslo departementet å oppheve skattebetalingslovens kapittel 13, SI-loven § 4 og bidragsinnkrevingsloven § 14.

12.3.3 Høringsinstansenes merknader

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund (NKK) og enkelte kommuner mener det er uklart hvordan regelen om utvidet motregningsrett som ble foreslått i høringen vil slå ut for så vel kommunene som skyldnerne. Forslaget om at alle kravene under loven skal kunne motregnes i skyldnerens tilgodebeløp utvider motregningsadgangen i forhold til det som gjelder i dag etter skattebetalingsloven. NKK mener at det ikke kan utelukkes

at kommunenes dekningsutsikter påvirkes negativt.

12.3.4 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget om at ethvert krav som kreves inn etter innkrevingsloven, skal kunne motregnes i skyldnerens tilgodebeløp på skatt og avgift. Departementet fastholder også forslaget om at krav som er gjenstand for fordeling etter skattebetalingsloven kapittel 8 (skattekrav under fellesinnkrevingen), uoppdelt skal kunne motregnes i andre krav som skyldneren har på det offentlige. Departementet foreslår likevel en justering i ordlyden for å klargjøre at det kun er krav som faktisk fordeles etter reglene i kapittel 8 som er omfattet, ikke alle krav som er nevnt i skattebetalingsloven § 8-1. Innbetalt skatt fra upersonlige skattepliktige er derfor ikke omfattet, så lenge slik skatt er en ren statlig skatt som ikke vil bli fordelt mellom flere kreditorer. Departementet viser til vurderingen i høringsnotatet.

NKK mener det er uklart hvordan de nye reglene vil slå ut for kommunene og for skyldnere, og mener at det ikke kan utelukkes at kommunenes dekningsutsikter påvirkes negativt. Departementet viser til at de aller fleste krav som kreves inn av innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, kan motregnes i tilgodebeløp på skatt og avgift etter gjeldende rett. Den foreslåtte endringen vil derfor ha svært liten praktisk betydning for kommunenes dekningsutsikter. Departementet vil videre peke på at dekningsutsiktene vil være avhengig av hvilken plass de kommunale kravene vil ha i dekningsrekkefølgen. Den nærmere dekningsrekkefølgen ved motregning vil bli fastsatt i forskrift, se punkt 9.5.

Departementet foreslår videre å følge opp forslaget i høringsnotatet om å oppheve skattebetalingslovens kapittel 13, SI-loven § 4 og bidragsinnkrevingsloven § 14.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 21 første og andre ledd, og om å oppheve skattebetalingslovens kapittel 13, SI-loven § 4 og bidragsinnkrevingsloven § 14.

12.4 Motregning i konkurs

12.4.1 Gjeldende rett

Som hovedregel er motregningsadgangen den samme i og utenfor konkurs. Hvis de alminnelige vilkårene for motregning under konkurs er oppfylt, er det i stor utstrekning adgang til å benytte

de lovfestede hjemlene til å motregne i til gode skatt og avgift overfor et konkursbo.

I skattebetalingsloven § 13-1 andre ledd andre punktum begrenses likevel adgangen til å motregne i andre tilgodebeløp enn skatt og avgift i konkurs til den andel som etter fordelingsreglene faller på den av skattekreditorene som konkursboets krav er rettet mot. Sammenlignet med første punktum skjerpes dermed kravet til gjensidighet for kravene under fellesinnkrevingen i konkurs. Eksempelvis vil det bare kunne motregnes med et krav tilsvarende statens andel av restskatten, dersom hovedkravet er en statlig utbetaling. Bestemmelsen har bare betydning for motregning overfor personlige skattepliktige. Med unntak av eiendomsskatt, betaler selskaper og andre upersonlige skattepliktige bare skatt til staten.

Motregningsadgangen til Statens innkrevsingsentral i fordringer som konkursboet har mot Skatteetaten og som er gjenstand for fordeling etter skattebetalingsloven kapittel 8, er begrenset til den andel av fordringen som etter fordelingsreglene tilkommer staten eller folketrygden, se SI-loven § 4 tredje ledd. Regelen har praktisk betydning ved motregning i til gode skatt for personlige skyldnere.

Bidragsinnkrevsingsloven begrenser ikke adgangen til å motregne ved konkurs.

12.4.2 Høringsnotatets forslag

Departementet mente i høringsnotatet at adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift bør opprettholdes også etter konkursåpning. De generelle begrensningene i dekningsloven kapittel 8 bør likevel gjelde.

Adgangen til å motregne i til gode skatt og avgift under konkurs er bare begrenset for de kravene som kreves inn etter SI-loven, ved at de bare kan motregnes i krav som tilkommer staten.

Departementet ga i høringen uttrykk for at det ikke er tungtveiende grunner til at kravene til Statens innkrevsentral skal reguleres annerledes enn de øvrige kravene. Statens innkrevsentralers krav vil bare utgjøre en liten del av kravsporteføljen til Innkrevsingsmyndigheten, og det kan derfor vanskelig anføres at en slik adgang vil ha betydelige negative konsekvenser for dividenden til private kreditorer. Departementet viste til at dekningsloven kapittel 8 forutsetter at både hovedkrav og motkrav har oppstått før konkursåpning og at det ikke er adgang til å dekke opp etterprioriterte krav gjennom motregning under en konkurs. Dette er betydelige begrensninger

som vil gjelde uavhengig av forslaget til innkrevsingsloven.

Departementet foreslo etter dette, som en samordnet regel, at Innkrevsingsmyndigheten kan motregne alle krav som innkreves etter reglene i innkrevsingsloven i til gode skatt og avgift, også under konkurs. Regelen kom til uttrykk ved at det ikke ble foreslått noen alternativ regulering for konkurs.

I høringen foreslo departementet at krav under fellesinnkrevingen og krav som i dag har prioritet etter dekningsloven § 2-8 bokstavene a og b (underholdsbidrag og erstatning for straffbar handling), skal kunne motregnes i enhver offentlig utbetaling uavhengig av gjensidighet. For å unngå et komplisert regelverk med for mange varianter av motregningsadgang, burde disse kravstypene også ha en felles regulering av adgangen til motregning under konkurs. De samme hensyn som begrunner forslaget til motregningsadgang utenfor konkurs, taler også for motregningsadgang under konkurs.

Å opprettholde motregningsadgangen under konkurs vil neppe gi betydelige negative konsekvenser for kreditorfellesskapet. Den viktigste beskyttelsen for kreditorfellesskapet ligger i de begrensninger som følger av dekningsloven kapittel 8, og disse bestemmelsene vil også gjelde for Innkrevsingsmyndigheten.

Dagens regel i skattebetalingsloven (krav under fellesinnkrevingen) gir også en del praktiske utfordringer for Skatteetaten. Delvis motregning med utgangspunkt i fordelingsnøkkelen mellom skattekreditorene er komplisert å håndtere. Ved personlige konkurser oppstår det ytterligere utfordringer i tilfeller hvor det kommer innbetalinger på restkravet etter avsluttet konkursbehandling. I praksis er det utfordrende å sikre etterlevelse av regelen.

Departementet foreslo etter dette at motregningsadgangen etter innkrevsingsloven § 21 andre ledd også skal gjelde under konkurs.

12.4.3 Høringsinstansenes merknader

Advokatforeningen mener Innkrevsingsmyndighetens motregningsadgang i konkurs prinsipielt bør følge reglene i dekningsloven og at motregningsadgangen ikke bør utvides ytterligere. Hensynene det blir vist til i høringen, er etter Advokatforeningens oppfatning ikke relevante ved konkurs. Ved konkurs er det spørsmål om hvordan boets midler skal fordeles mellom kreditorene. En utvidet motregningsadgang vil derfor gå på bekostning av andre kreditorer.

Manglende adgang til motregning i dag kan heller ikke i seg selv være et argument for å utvide motregningsadgangen. Etter Advokatforeningens syn er en utvidet motregningsadgang reelt sett en omgåelse av prioritetsreglene, uten at det er gitt en god begrunnelse for det. Foreningen mener videre at det ikke er god grunn for at krav omfattet av dekningsloven § 2-8 skal stå i en særstilling ved konkurs. Etter deres syn kan ikke ønsket om et forenklet regelverk i seg selv begrunne en utvidet motregningsadgang også i konkurs.

12.4.4 Vurderinger og forslag

Statens utvidede motregningsadgang er begrunnet i effektivitet og statens inndekningsmulighet for egne krav. For skyldneren er motregning enklere og oftest mindre belastende enn tvangsinnkreving. Ved konkurs må en imidlertid vurdere andre hensyn enn ved alminnelig motregning. For det første er hensynet til skyldneren lite relevant, da det ikke er aktuelt med tvangsinnkreving overfor skyldneren etter at konkurs er åpnet. For det andre vil en utvidet motregningsadgang kunne gå på bekostning av andre kreditorer.

Hovedregelen for motregning ved konkurs følger av dekningsloven § 8-1. Der staten har et krav på skyldneren, kan staten motregne dette i krav skyldneren har på staten. Der det ikke er gjensidighet mellom kravene som skal motregnes, kan innkrevingsmyndighetene etter gjeldende rett bruke den utvidede motregningsadgangen i skattebetalingsloven § 13-1 første ledd og bidragsinnkrevingsloven § 14. Utvidet motregningsadgang er bare nødvendig der krav på skyldneren ikke eies av samme offentlige kreditor som skyldneren har krav mot.

Gjennom fellesinnkrevingen krever staten inn skatt som skal fordeles mellom stat, kommune og fylkeskommune. Det vil være komplisert og tidkrevende å måtte skille ut de enkelte kreditorer i tilfeller hvor det bare foreligger delvis gjensidighet mellom kravene som skal motregnes. Det samme gjelder for tilgodebeløp på skatt og avgift. De administrative kostnadene er de samme i og utenfor konkurs. Når Innkrevingsmyndigheten står for både innkreving og utbetaling av statlige, kommunale og fylkeskommunale skattekrav, vil det påløpe unødvendige administrative kostnader dersom kravene må deles opp i konkurstilfellene. Dette effektivitetshensynet gjør seg gjeldende både for krav under fellesinnkrevingen og for tilgodebeløp på skatt og avgift. Det er derfor gode grunner for at den utvidede motregningsadgan-

gen også skal gjelde ved konkurs, både for tilgodebeløp på skatt og avgift, og for krav under fellesinnkrevingen.

Advokatforeningen mener utvidelsen i praksis er en omgåelse av dekningsrekkefølgen i dekningsloven. For krav under fellesinnkrevingen, viser departementet til at krav med forfall mindre enn seks måneder tilbake i tid, allerede har prioritet etter dekningsloven § 9-4 første ledd. I den grad forslaget berører dekningsrekkefølgen, vil det hovedsakelig være på bekostning av krav som har fortrinnsrett etter §§ 9-2 eller 9-3. Dette vil imidlertid bare gjelde der det ikke er gjensidighet mellom kravene, jf. dekningsloven § 8-1. Staten trenger ikke særskilt hjemmel for å motregne krav den har på en skyldner i krav som denne skyldneren har på staten.

Utvidet motregningsadgang ved konkurs for krav under fellesinnkrevingen vil bare ha betydning for fysiske personer som går konkurs, fordi det bare er personlige skattepliktige som svarer formues- og inntektsskatt til kommune og fylkeskommune. Samlet behandling av krav som inngår i fellesinnkrevingen vil derfor ikke ha betydning for konkursboer til selskaper og andre upersonlige skattepliktige. Departementet viser videre til at krav det offentlige har mot skyldneren i konkurs, i hovedsak er statlige krav. Og de krav skyldnerne har mot det offentlige, hovedsakelig er krav mot staten. For motregning mellom slike krav medfører ikke forslaget noen endring fra det som allerede følger av de alminnelige reglene i dekningsloven.

Selv om forslaget i enkelte tilfeller kan gi noe dårligere dekning for andre kreditorer, mener departementet at de administrative kostnadene veier så tungt at de må gå foran. Departementet fastholder derfor forslaget fra høringsnotatet om at den utvidede motregningsadgangen for krav under fellesinnkrevingen og tilgodebeløp på skatt og avgift, også skal gjelde ved konkurs.

I høringsnotatet ble det foreslått å ikke gjøre unntak ved konkurs for krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a og b. Dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a gjelder krav som grunner seg på lovbestemt forsørgelsesplikt. For slike krav er det etter gjeldende rett utvidet motregningsadgang også ved konkurs, jf. bidragsinnkrevingsloven § 14 andre ledd. Underholdsbidrag for de siste seks måneder før insolvensbehandling har også fortrinnsrett etter dekningsloven § 9-3 første ledd nr. 4. Bidragskrav er ment å forsørge barn eller ektefelle. Særlig hensynet til barn tilsier etter departementets syn at slike krav får dekning også om det går på bekostning av

andre kreditorer. Departementet foreslår derfor å videreføre gjeldende rett, slik at krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a, også i konkurs kan motregnes i andre krav enn skatt og avgift som skyldneren har mot det offentlige.

Effektivitetshensynet som begrunner utvidet motregningsadgang for krav under fellesinnkrevningen, gjør seg derimot ikke gjeldende for krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav b. Departementet går derfor bort fra forslaget i høringsnotatet, og foreslår at slike krav i konkurstilfeller ikke skal kunne motregnes i andre krav enn skatt og avgift skyldneren har på det offentlige.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 21 andre ledd.

12.5 Beslagsfrihet

12.5.1 Gjeldende rett

Reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 er antatt å gjelde tilsvarende ved motregning. Motregning har likhetstrekk med tvangsinnkreving. De hensyn som begrunner beslagsfrihet ved tvangsinnkreving gjør seg derfor også gjeldende ved motregning. Det er antatt at dekningslovens begrensninger ikke gjelder ved motregning mellom gjensidige (konnekse) krav, jf. Ot.prp. nr. 83 (2004–2005) punkt 17.4.1.

Skattebetalingsloven § 13-3 slår fast at bestemmelsene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 gjelder ved motregning etter skattebetalingsloven, med unntak for motregning mellom samme type krav. Det følger av skattebetalingsloven § 1-1 hva som er samme type krav.

SI-loven § 4 angir at regelen om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 gjelder tilsvarende for motregning, med unntak for motregning mellom samme type krav. Unntaket er angitt på samme måte som i skattebetalingsloven, men har begrenset praktisk betydning.

Bidragsinnkrevingsloven § 14 har ikke noe unntak fra hovedregelen om beslagsfrihet ved motregning mellom samme type krav.

12.5.2 Høringsnotatets forslag

Unntaket i skattebetalingsloven § 13-3 begrenser antall saker hvor skyldnerens behov for midler til livsopphold må vurderes i forkant av motregningen. Regelen bidrar til at motregning er en enkel og effektiv oppgjørsmåte, og til å opprettholde en effektiv masseforvaltning.

Dagens regelverk kompliseres imidlertid av at unntaket fra beslagsfrihetsreglene er avhengig av om hovedkravet og motkravet er av samme type. Denne tilnærmingen bryter også med forslaget til regler om dekningsrekkefølge, hvor det at hovedkravet og motkravet er av samme art som utgangspunkt ikke skal kvalifisere til særskilte dekningsprivilegier.

I stedet for å knytte unntaket til nærheten mellom kravstypene, foreslo departementet at reglene om beslagsfrihet ikke skal gjelde der Innkrevingsmyndigheten motregner i tilgodebeløp på skatt og avgift. For avgifter vil dette i all hovedsak gjelde tilgodebeløp på merverdiavgift.

For til gode skatt ga departementet uttrykk for at hensynet til en effektiv masseforvaltning tilsier at unntaket fra beslagsfrihet gjøres generelt, ikke bare for krav av samme art. Departementet viste til at ved skatteoppgjøret for 2021 var det om lag 2,7 millioner personlige skattepliktige som fikk tilgodebeløp etter skatteavregningen. Selv om Skatteetaten har gått over til mer løpende skatteoppgjør, kommer majoriteten av tilgodebeløpene til utbetaling innenfor et kort tidsrom på våren og forsommeren hvert år. Et mer generelt unntak fra beslagsfrihetsreglene ved motregninger i til gode skatt og avgift, vil bidra til å effektivisere motregningsprosessen.

Etter departementets vurdering vil forslaget ikke ramme skyldnerne på en urimelig måte. Et tilgodebeløp på skatt vil som den klare hovedregel komme i tillegg til en annen inntekt den aktuelle måneden, og motregning vil dermed sjelden sette skyldneren ute av stand til å dekke utgifter til nødvendig livsopphold.

Hensynet til en effektiv masseforvaltning gjør seg også gjeldende ved motregning i til gode avgift, primært til gode merverdiavgift. I tillegg vil tilgodebeløpene i stor utstrekning utbetales til selskaper, hvor skyldnerens behov for midler til livsopphold ikke er relevant. I høringen ble det gitt uttrykk for at til gode avgift også for enkeltpersonforetak har en fjernere tilknytning til skyldnerens livsopphold. Departementet mente at et generelt unntak fra reglene om beslagsfrihet ved motregning i til gode avgift, bare i begrenset grad ville sette til side de hensynene som reglene om beslagsfrihet hviler på. Departementet foreslo derfor at unntaket også skulle gjelde ved motregning i til gode avgift.

Departementet la avgjørende vekt på hensynet til en effektiv masseforvaltning. Samlet sett ble det vurdert som forsvarlig å ikke vurdere behovet for midler til livsopphold når det motregnes i til gode skatt og avgift.

12.5.3 Høringsinstansenes merknader

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund (NKK) tar opp at dersom motregning skjer uten at reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 kommer til anvendelse, kan motregningen føre til at skyldneren ikke får tilstrekkelig med midler til livsopphold, og gir uttrykk for at det da ikke vil være noen effektiv klagemulighet for skyldneren.

Gjeldsofferalliansen (GOA) er uenig med departementet i at unntak fra beslagsfriheten ikke vil ramme skyldneren på en urimelig måte. GOA viser til at der Innkrevingsmyndigheten tidligere ikke har funnet rom for utleggstrekk grunnet underskudd i skyldnerens økonomi, vil skyldneren gjerne leve på et eksistensminimum uten mulighet til innkjøp av større nødvendige husholdningsartikler ved behov. Livsoppholdssatsen vil ikke gi rom for å dekke uforutsette utgifter som anses nødvendige. De fleste opplever også at det er tilnærmet umulig å legge seg opp en buffer til slike uforutsette utgifter.

Dommerforeningen påpeker at bidragsforpliktelser som skyldneren har overfor sine barn, må ha prioritet foran innkreving av krav på skatt og avgift. Det er derfor viktig å unngå at motregning for innkreving av skatte- og avgiftskrav leder til at skyldneren ikke kan betale bidrag.

12.5.4 Vurderinger og forslag

I høringsnotatet ble det foreslått at reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 skal gjelde ved motregning mellom krav som fordeles etter skattebetalingsloven kapittel 8, og andre krav enn skatt og avgift som skyldneren har på det offentlige. Departementet fastholder forslaget og viser til vurderingen i høringsnotatet.

Ved motregning i tilgodebeløp på skatt og avgift, ble det foreslått at reglene om beslagsfrihet ikke skulle gjelde. Flere høringsinstanser er kritiske til dette.

Etter gjeldende rett er det unntak fra reglene om beslagsfrihet ved motregning mellom samme type krav, jf. skattebetalingsloven § 13-3, jf. § 1-1. De aller fleste krav som i dag motregnes av innkrevingsmyndighetene, er skatte- og avgiftskrav som er omfattet av unntaket. Et system hvor reglene om beslagsfrihet beror på nærheten mellom kravene kompliserer motregningen både for skattepliktige og innkrevingsmyndighetene. Det kan i dag fremstå noe tilfeldig hvilke krav som kan

motregnes i hverandre uten å vurdere reglene om beslagsfrihet. Etter departementets syn er det ingen særskilt grunn til at det skal være forskjellige regler om beslagsfrihet avhengig av hvilken type krav det motregnes i. Motregningsadgangen bør derfor ikke være avhengig av om kravene er av samme art.

Skattemyndighetene gjennomfører et stort antall motregninger hvert år. Det vil være både kostnads- og tidkrevende å på forhånd måtte vurdere om beslagsfrihet vil være til hinder for motregning før hver enkelt motregning. Som nevnt gjennomføres de aller fleste motregninger etter gjeldende rett mellom krav som er unntatt reglene om beslagsfrihet. Å innføre reglene om beslagsfrihet ved motregning i tilgodebeløp på skatt og avgift uten unntak innebærer en betydelig utvidelse av beslagsfriheten i forhold til gjeldende rett. En slik løsning vil være så administrativt krevende at det i stor grad vil være til hinder for å videreføre dagens bruk av motregning overfor personlig skattepliktige. Samtidig er departementet enig med høringsinstansene i at unntak fra reglene om beslagsfrihet i enkelte tilfeller kan ramme de skyldnerne som reglene om beslagsfrihet skal verne.

På denne bakgrunn foreslår departementet en mellomløsning, hvor Innkrevingsmyndigheten ikke skal ha plikt til å vurdere mulig beslagsfrihet før den motregner, men at skyldneren i ettertid kan påberope seg beslagsfrihet. Det må da vurderes om reglene om beslagsfrihet er til hinder for motregningen. Får skyldneren medhold, utbetales det som er nødvendig for skyldnerens livsopphold. Dersom beslutningen fastholdes, skal skyldneren underrettes. Skyldneren kan da velge å klage på beslutningen, se punkt 12.6.4.

En slik løsning innebærer at Innkrevingsmyndigheten sparer mye tid og ressurser, sammenlignet med en løsning hvor beslagsfrihet må vurderes før enhver motregning og eventuell utbetaling. Det er grunn til å anta at utbetalingen av tilgodebeløpet vil bli betydelig forsinket i sistnevnte tilfelle. Den foreslåtte løsningen vil derfor gi en raskere utbetaling av tilgodebeløp underlagt beslagsfrihet. Der det bare er kommunale krav som berøres av spørsmålet om beslagsfrihet, kan det være aktuelt å fastsette at spørsmålet skal håndteres av kommunen, jf. forskriftshjemmelen i § 21 syvende ledd, se punkt 12.8.3.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 21 første og andre ledd.

12.6 Saksbehandlingsregler

12.6.1 Gjeldende rett

Ved motregning etter skattebetalingsloven sender skattekontoret et pålegg om motregning til det offentlige organet som skal utbetale et beløp til skyldneren. Organet plikter da å overføre beløpet til skattekontoret, jf. skattebetalingsloven § 13-4. Skattekontoret sender samtidig en motregningserklæring til skyldneren. Skattebetalingsloven har ingen vilkår til form eller innhold i motregningspålegget eller motregningserklæringen. Ved motregning i et krav skyldneren har mot Skatteetaten (intern motregning) er det ikke krav om å sende en motregningserklæring. Skyldneren mottar i stedet et disponeringsbrev som angir hvilke krav som det motregnes med. Disponeringsbrevet har den samme funksjonen som en motregningserklæring.

Ved motregning etter SI-loven § 4 femte ledd skal Statens innkrevingssentral underrette den som skal foreta utbetalingen om at beløpet skal overføres til innkrevingssentralen. Skyldneren skal samtidig få informasjon om motregning og klageadgang. Innholdet i bestemmelsen er tilnærmet likt skattebetalingsloven § 13-4.

Etter bidragsinnkrevsingsloven § 22 andre ledd gjennomføres motregningen ved at Innkrevsingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav gir pålegg til den som skal foreta utbetalingen om å overføre det aktuelle beløpet til Innkrevsingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Skyldneren skal samtidig notiseres om motregningen.

Skyldneren kan klage over motregning etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16, jf. skattebetalingsloven § 13-5, SI-loven § 4 sjettede ledd og bidragsinnkrevsingsloven § 23. Tingretten er klageinstans. Klagefristen er i alle lovene én måned etter underretning eller beslutning.

Ulovfestet motregning er en tvungen oppgjørform som enhver kreditor kan bruke. Slike beslutninger er ikke enkeltvedtak. Forvaltningslovens bestemmelser om klage kommer da ikke til anvendelse.

12.6.2 Høringsnotatets forslag

Krav fra Innkrevsingsmyndigheten om motregning etablerer en plikt for utbetaler til å betale motregnet beløp til Innkrevsingsmyndigheten. Departementet foreslo at dette skal fremkomme av forslaget til innkrevsingsloven. For å legge til rette for gode, digitaliserte løsninger bør ikke loven stille

formkrav til dette pålegget. Det ble derfor foreslått en forskriftshjemmel som gir departementet adgang til å gi utfyllende regler til bestemmelsen, herunder hvordan motregningspålegget skal gis.

Departementet foreslo å gjennomføre motregningen ved at Innkrevsingsmyndigheten erklærer motregning overfor skyldneren. Ved ulovfestet motregning vil dette gjelde uten en nærmere regulering. For motregning etter innkrevsingsloven vil underretningen til skyldneren utgjøre motregningserklæringen.

I høringsnotatet ble det lagt til grunn at beslutning om motregning ofte vil være et enkeltvedtak. Departementet foreslo at forvaltningsloven §§ 16 og 17, samt klagereglene ikke skulle gjelde.

Det følger av forvaltningsloven § 16 at parter skal varsles før vedtak treffes, hva varselet skal inneholde og når en kan unnlate å varsle. I høringsnotatet ga departementet uttrykk for at forvaltningslovens regler om forhåndsvarsling passer dårlig ved beslutninger om motregning. Det ble begrunnet med at motregning også av private kreditorer benyttes som en enkel oppgjørsmåte. I høringen ble det foreslått å lovfeste adgangen til å motregne for flere kravstyper på tvers av offentlig organisering. Departementet mente dette ikke burde medføre at prosessen skal være vesentlig tyngre for Innkrevsingsmyndigheten enn for private kreditorer.

Departementet viste videre til at motregning hos innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten i stor grad er en automatisert prosess, med omfattende grad av intern motregning. Dette vil også gjelde for Innkrevsingsmyndigheten. I de fleste tilfeller vil det gå svært kort tid fra et utbetalingsbeløp foreligger til Innkrevsingsmyndigheten foretar utbetalingen eller anvender tilgodebeløpet til å dekke et annet krav. Dersom en skal ha kontradiksjon i forkant, blir resultatet ofte en forsinket dekning av et rentebærende krav. Departementet vurderte at skyldneren samlet sett er tjent med at motregning blir gjennomført så hurtig som mulig, og at innvendinger fra skyldneren bør ivaretas i klagebehandlingen. Motregning er en type beslutning som kan reverseres raskt og uten å påføre varig skade.

Departementet foreslo derfor unntak fra forvaltningsloven § 16 for beslutninger om motregning.

Departementet foreslo også unntak fra utredningsplikten i forvaltningsloven § 17. Forslaget ble begrunnet med at unntaket fra reglene om beslagsfrihet i de fleste tilfeller innebærer at det ikke er nødvendig å innhente informasjon om skyldneren. Det ble også antatt at slik informa-

sjonsinnhenting vil være til hinder for effektiv gjennomføring av intern motregning i Innkrevingsmyndighetens systemer.

Skyldnerens rett til å klage på innkrevingsmyndighetenes motregning avhenger i dag av om motregningen er foretatt med hjemmel i lov. For skyldneren kan det virke ulogisk og kunstig at en bare kan klage når motregningen har et lovfestet grunnlag. Tvangselementet ved motregning vil foreligge uavhengig av hvilket rettslig grunnlag motregningen har.

Departementet mente i høringen at en generell klageadgang på all motregning styrker skyldnerens rettsikkerhet. Innkrevingsmyndigheten vil være en stor aktør med automatiserte og effektive prosesser for motregning, også på ulovfestet grunnlag. Til tross for at Innkrevingsmyndighetens ulovfestede motregning vil være en ordinær kreditorbeføyelse, taler styrkeforholdet mellom partene og tiltakets tvangsmessige karakter for at skyldneren har klageadgang. Videre vil en generell klagerett gi en mer logisk og helhetlig behandling av motregningstilfellene, både for skyldnerne og for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslo etter dette at det skulle være adgang til å klage også på ulovfestet motregning, og at klagen skal behandles av tingretten.

Departementet foreslo også å videreføre klagefristen på en måned fra skyldneren ble underrettet, og at tvangsfullbyrdsloven § 2-7 om beregning og avbrytelse av frister skal gjelde tilsvarende ved klage på motregning.

12.6.3 Høringsinstansenes merknader

Dommerforeningen støtter ikke forslaget om at det gjøres unntak fra plikten til å varsle før en beslutning om motregning. Dommerforeningen mener at dersom det offentlige for eksempel benytter en trygdeytelse til motregning for å kreve inn et offentligrettslig krav, vil det innebære at skyldneren får utbetalt et lavere beløp til sitt underhold. Det er særlig viktig at skyldneren blir varslet om dette, slik at det er mulig for skyldneren å ivareta sin rett til å beholde nødvendige midler til livsopphold.

Dommerforeningen viste videre til at departementet i høringsnotatet uttaler at motregning hos innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten i stor grad er automatisert. Etter Dommerforeningens syn gjør hensynet til kontradiksjon og forhåndsvarsel seg like sterkt gjeldende ved motregning som ved beslutninger om utleggstrekk. Dommerforeningen kan ikke se at det er grunn til å gjøre unntak fra forvaltningens utredningsplikt forut for

beslutning om motregning, som foreslått i høringsnotatet.

Dommerforeningen bemerker også at det i det minste må fremgå av underretningen til skyldneren hvilket eller hvilke krav det motregnes med. Etter deres syn mangler departementets forslag en regulering av forholdet mellom motregning og utleggstrekk i samme ytelse.

Gjeldsofferalliansen (GOA) har få innvendinger til departementets forslag om unntak fra underretningsplikten etter forvaltningsloven § 16 ved beslutning om motregning. Erfaringsmessig er GOA sine medlemmer godt forberedt på at en eventuell motregning vil komme. De aller fleste er også innstilt på at gjeld skal betales så godt det lar seg gjøre. GOA bemerker at gruppen som eventuelt kan kjenne på en motforestilling om fravær av underretningsplikt etter forvaltningsloven § 16 eller utredningsplikten etter § 17, er de som gjennom et helt år har hatt et underskudd i sin økonomi. Dette mener GOA likevel kan avhjelpes ved å klage på vedtaket i ettertid dersom motregningen er foretatt med hjemmel i lov.

12.6.4 Vurderinger og forslag

12.6.4.1 Gjennomføring av motregning

I motsetning til motregning på ulovfestet grunnlag, vil motregning etter bestemmelsen i innkrevingsloven som utgangspunkt være et enkeltvedtak. Etter departementets syn bør saksbehandlingsreglene for motregning besluttet av Innkrevingsmyndigheten være de samme, uavhengig av om det gjøres på ulovfestet eller lovfestet grunnlag. Samtidig er ikke utvidelsen av motregningsadgangen i innkrevingsloven av en slik karakter at det tilsier at alle saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven bør gjelde. Departementet foreslår derfor at det skal fremgå av loven at beslutning om motregning ikke regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, slik at reglene i forvaltningsloven kapittel IV til VI ikke kommer til anvendelse. Ettersom beslutning om motregning ikke skal regnes som enkeltvedtak, er det ikke behov for å gjøre uttrykkelig unntak fra reglene i forvaltningsloven §§ 16, 17 og 27 om forhåndsvarsling, utredning og underretning om vedtak. Det foreslås i stedet særskilte saksbehandlingsregler for motregning som omtales under.

Departementet fastholder forslaget om at andre offentlige utbetalere skal overføre hovedkravet til Innkrevingsmyndigheten etter påkrav fra denne. Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler om dette. Bestemmelsen omfatter

alle offentlige instanser som har krav det kan motregnes i etter forslaget § 21 andre ledd.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 21 tredje og fjerde ledd.

12.6.4.2 *Underretning, forhåndsvarsel og utredningsplikt*

Skyldneren må få beskjed om at Innkrevingsmyndigheten har besluttet motregning. Departementet foreslår derfor at det skal fremgå av loven at Innkrevingsmyndigheten skal underrette skyldneren om en slik beslutning. Ved ulovfestet motregning vil underretningen være motregningserklæringen. Underretningen skal inneholde den informasjonen som er nødvendig for at skyldneren kan ivareta sine interesser. Det må også fremgå hvilke krav det motregnes med. Plikten til å underrette skyldneren gjelder enhver motregning og omfatter derfor også motregning etter annen lovgivning eller på ulovfestet grunnlag. Innkrevingsmyndigheten skal også underrette når den motregner på vegne av en annen offentlig myndighet.

Underretningsplikten oppstår når Innkrevingsmyndigheten fatter beslutning om motregning. Meldingen skal gis «så snart som mulig». Det innebærer i praksis at den skal gis uten ugrunnet opphold etter at beslutningen er fattet. Gyldigheten av motregningen er likevel ikke betinget av at skyldneren har mottatt melding. Motregning kan derfor gjennomføres selv om skyldneren ikke er blitt underrettet, for eksempel fordi skyldneren ikke har kjent adresse.

Dommerforeningen støtter ikke forslaget om at Innkrevingsmyndigheten ikke må forhåndsvarse skyldneren før motregning. De mener forhåndsvarsel er nødvendig for at skyldneren skal kunne ivareta sine rettigheter, for eksempel rett til å beholde midler til nødvendig livsopphold. Departementet viser til at det i mange tilfeller vil være kort tid fra kravet oppstår – som er det tidligste tidspunktet hvor motregning kan besluttes – og utbetalingstidspunktet. Av hensyn til innkrevingen vil ikke beløpet bli utbetalt før det er avklart om motregning kan gjennomføres. Alternativet til å gjennomføre motregningen straks, er at kravet holdes tilbake til skyldneren har hatt anledning til å uttale seg. Etter departementets syn er det liten praktisk forskjell for skyldneren mellom disse alternativene, ettersom en gjennomført motregning enkelt kan reverseres. Tvert imot er det normalt i skyldnerens interesse at motregningen gjennomføres så tidlig som mulig, slik at forsinkelsesrentene på kravet slutter å løpe.

Departementet foreslår derfor ikke en plikt til å forhåndsvarse skyldneren før motregning. For løpende ytelser legger departementet til grunn at det bare unntaksvis er aktuelt med motregning. I slike situasjoner vil avregning eller utleggstrekk være mer egnet.

Dommerforeningen er videre kritisk til forslaget om å gjøre unntak fra utredningsplikten etter forvaltningsloven. Departementet viser til at motregning etter innkrevingsloven i stor grad omfatter tilfeller hvor det er adgang til ulovfestet motregning. Departementet foreslår derfor ikke en utredningsplikt, men peker likevel på at det må innfortolkes en viss plikt i reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 21 femte ledd.

12.6.4.3 *Klage*

Departementet fastholder forslaget om at skyldneren skal kunne klage over både lovfestet og ulovfestet motregning etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 og at klagefristen skal være én måned etter at skyldneren ble underrettet om motregning. Departementet viser til vurderingen i høringsnotatet. Departementet finner det nødvendig å presisere i rettsgebyrloven § 15 første ledd at det skal betales gebyr ved klage til tingretten over motregning, på samme måte som ved klage over utlegg, se punkt 31.3.

Et krav fra skyldneren om at det ved motregningen i tilgodebeløp på skatt og avgift skal tas hensyn til reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2, regnes ikke i seg selv som en klage på beslutning om motregning. Virkningen av at skyldneren fremsetter et slikt krav, er at Innkrevingsmyndigheten må vurdere om reglene om beslagsfrihet får virkning for den gjennomførte motregningen. Innkrevingsmyndigheten skal da fatte ny beslutning om å fastholde eller endre motregningen. Denne beslutningen kan påklages. Departementet foreslår at fristen for krav om at det tas hensyn til beslagsfrihet, skal være den samme som klagefristen.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 21 sjette ledd og nytt tredje punktum i rettsgebyrloven § 15 første ledd.

12.7 Skyldnerens adgang til å motregne

12.7.1 Gjeldende rett

Skyldnerens adgang til å motregne er regulert i skattebetalingsloven § 13-2. Skyldneren kan kreve

at innkrevsmyndighetene motregner når vilkårene i skattebetalingsloven § 13-1 er til stede Etter kommuneloven § 14-22 kan skyldneren likevel ikke uten samtykke kreve motregning i skyldig skatt, avgift eller gebyr til en kommune eller fylkeskommune. Skyldneren kan derfor bare kreve at innkrevsmyndighetene motregner i skyldig skatte- eller avgiftskrav til staten.

12.7.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Departementet foreslo å ikke videreføre bestemmelsen i skattebetalingsloven § 13-2 om skyldnerens motregningsrett i forslag til innkrevsloven. Forarbeidene gir ikke et entydig svar på hva bestemmelsen var ment å ivareta. I Ot.prp. nr. 32 (1960–61) side 22 heter det blant annet:

«Som regel vil det være tilstrekkelig at skattyteren uttrykker ønske om motregning. Men det kan tenkes at skatteoppkreveren vil forsøke å fremtvinge kontant betaling. I slike tilfelle vil det være av betydning for skattyteren å ha en selvstendig rett til å kreve motregning som en praktisk oppgjørsmåte.»

Regelen synes å bygge på en forutsetning om at skatteoppkreveren (kommunen) fikk raskere tilgang til midlene ved kontante oppgjør, samtidig som det for skyldneren var enklere å erklære motregning enn å motta tilgodebeløp og innbetale eventuelt utestående på ordinært vis. Det må legges til grunn at bestemmelsen over tid har mistet mye av sin betydning. Skatteinnkrevingen foretas i dag av staten og skatteinntektene fordeles månedlig til kommunene. I tillegg har moderne betalingsløsninger gjort det langt enklere for skyldnere å foreta innbetalinger. Ofte vil skyldneren også være bedre tjent med ikke å kreve motregning, og heller motta tilgodebeløpet og deretter selv velge hvilket krav som skal betales. Skattebetalingsloven § 13-2 gir ikke skyldneren rett til å velge hvilke krav som skal dekkes ved motregningen.

I tillegg kan det i dag vanskelig tenkes at Skatteetaten vil motsette seg et krav fra skyldneren om motregning der vilkåret om gjensidighet ikke er oppfylt, men det foreligger motregningsadgang etter § 13-2. Med dagens systemer har Skatteetaten bedre oversikt over både restanser og tilgodebeløp, og vil normalt ha foretatt motregning før skyldneren anmoder om det. Å oppheve bestemmelsen i skattebetalingsloven § 13-2 vil

ikke påvirke kommuneloven § 14-22 om at kommunen av hensyn til sin egen likviditet kan nekte å samtykke i skyldnerens krav om motregning.

Høringsinstansene hadde ingen merknader til forslaget.

12.7.3 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget om å ikke videreføre bestemmelsen i skattebetalingsloven § 13-2 om skyldnerens motregningsrett i forslag til innkrevsloven. Departementet viser til begrunnelsen i høringsnotatet.

12.8 Kommunenes adgang til å motregne

12.8.1 Gjeldende rett

For noen kommunale krav er det fastsatt at kravet kan kreves inn etter reglene for innkreving av skatt. Dette innebærer at kommunene har utvidet motregningsrett ved innkreving av disse kravene. De kan dermed motregnes i krav på skatt eller avgift som skyldneren måtte ha til gode mot det offentlige, jf. skattebetalingsloven kapittel 13. Motregningsadgangen etter skattebetalingsloven er beskrevet nærmere i punkt 12.3.

Adgangen til å motregne etter reglene i skattebetalingsloven omfatter følgende kravstyper:

- eiendomsskatt, jf. lov 6. juni 1975 nr. 29 om eiendomsskatt til kommunane (eigedomsskattelova) § 27
- vann- og avløpsgebyr, jf. lov 16. mars 2012 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) § 6
- feiegebyr, jf. lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) § 28 fjerde ledd
- avfallsgebyr for husholdninger, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 34 femte ledd, som gir eigedomsskattelova § 27 tilsvarende anvendelse
- parkeringsavgift, jf. lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 31a andre ledd jf. § 38
- tilleggsavgift til piggdekkgebyr, jf. forskrift 7. mai 1999 nr. 437 om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr §§ 8 og 9 jf. vegtrafikkloven § 38.

Dette er de samme kravstypene hvor kommunene har særnamnsmyndighet, se nærmere omtale i punkt 28.4.

12.8.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringen foreslo departementet å videreføre adgangen til utvidet motregning i til gode skatt og avgift for de aktuelle kravene. Departementet foreslo endringer i sektorregelverket som fastslo at det aktuelle kravet kan motregnes etter forslaget til regler om motregning i innkrevingsloven § 21.

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund (NKK) og enkelte kommuner har gitt merknader til forslaget om utvidet adgang til å motregne statlige krav, se punkt 12.3.3, og til anvendelse av reglene om beslagsfrihet ved motregning, se punkt 12.5.3, men har ikke merknader til forslaget om å videreføre kommunenes adgang til å motregne ved å la innkrevingslovens motregningsbestemmelse komme til anvendelse. Heller ikke andre høringsinstanser har merknader til dette.

12.8.3 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget om å videreføre kommunenes adgang til utvidet motregning i til gode skatt og avgift for de samme kravene som i dag, og foreslår at det skjer ved at kommunene kan motregne disse kravstypene etter reglene i innkrevingsloven § 21.

For å få et enklere og mer oversiktlig regelverk foreslår departementet at hjemmelen for kommunenes adgang til å motregne etter innkrevingsloven § 21 samles i denne bestemmelsen, i stedet for å fremgå av bestemmelsene i sektorlovgivningen. Innkrevingsloven er ikke en lov om kommunenes innkreving, og regulerer primært forhold som ikke er relevante for kommunene. Når § 21 skal komme til anvendelse også for kommunale krav, er det likevel mest hensiktsmessig at

dette fremgår direkte av bestemmelsen, i stedet for gjennom henvisninger i sektorlovgivningen.

Dagens henvisninger i sektorlovgivningen til reglene om skatt innebærer at reglene i skattebetalingsloven § 13-3 om beslagsfrihet og § 13-5 om klageadgang kommer til anvendelse også for kommunene. Når innkrevingsloven § 21 skal komme til anvendelse for kommunene, innebærer dette på samme måte at reguleringen av beslagsfrihet får tilsvarende anvendelse. Det samme gjelder reglene om klage i § 21 sjette ledd.

Motregning etter reglene om skatt skjer i dag ved at kommunene melder inn kravet til Skatteetaten, som sørger for motregningen. Departementet legger til grunn at motregningen i fremtiden vil skje ved at kommunene melder inn kravet til Innkrevingsmyndigheten, som sørger for at det blir motregnet i til gode skatt og avgift på samme måte som de kravene Innkrevingsmyndigheten selv krever inn. Kommunens krav vil ofte bli meldt inn før det eksisterer et tilgodebeløp å motregne i. Det er derfor for tidlig å underrette skyldneren på dette tidspunktet. Når det er Innkrevingsmyndigheten som gjennomfører motregningen, bør Innkrevingsmyndigheten også være ansvarlig for å underrette skyldneren.

Departementet foreslår at det kan gis nærmere regler i forskrift om gjennomføringen av motregningen, herunder om dekningsrekkefølgen og saksbehandlingen. Det kan for eksempel være behov for å regulere hvordan kommunene skal melde inn motregningskrav, hvem som behandler krav om beslagsfrihet og klager over avgjørelser i slike saker. Det er også behov for å kunne regulere dekningsrekkefølgen ved motregning. Krav til gjennomføring bør gjelde for alle offentlige myndigheter som krever motregning i Innkrevingsmyndighetens systemer. Departementet foreslår derfor at forskriftshjemmelen også omfatter annen offentlig myndighet.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 21 syvende ledd, og forslag til endringer i egedomsskattelova § 27, vass- og avløpsanleggslova § 6, brann- og eksplosjonsvernloven § 28 fjerde ledd og vegtrafikkloven § 38.

13 Avregning i fremtidige ytelser

13.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten skal kunne innkreve enkelte tilbakebetalingskrav ved avregning i fremtidige ytelser etter bestemmelser om dette i folketrygdloven og i enkelte andre lover, se punkt 13.2.

Departementet foreslår videre at innkrevingsloven skal regulere Innkrevingsmyndighetens bruk av avregning som innkrevingsstiltak, se punkt 13.3.

For skyldneren vil avregningen medføre at utbetalingen av en løpende ytelse reduseres til dekning av et krav, på samme måte som ved et utleggstrekk. I punkt 13.4 foreslås det derfor å lovfeste at skyldneren skal ha rett til å beholde nødvendige midler til livsopphold. Departementet foreslår også å lovfeste at utleggstrekk må vike for avregning. Videre foreslås det at avregninger som Innkrevingsmyndigheten har ansvar for, i hovedsak skal følge de samme saksbehandlingsreglene som gjelder ved utleggstrekk. Dette gjelder reglene om varsling, beslutning, endring og klage.

I punkt 13.5 foreslås det at opplysninger om avregninger skal gjøres tilgjengelig for andre namsmyndigheter.

13.2 Hjemler for avregning i folketrygdloven og andre lover

13.2.1 Gjeldende rett

Skatteetaten ved Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav krever inn flere ulike typer krav på vegne av NAV, knyttet til ulike bestemmelser i folketrygdloven og enkelte andre lover. Flere av disse bestemmelsene fastsetter at kravet kan innkreves ved avregning i fremtidige ytelser.

De fleste avregninger som Skatteetaten foretar, er knyttet til etteroppgjør av ytelser som skal reduseres hvis mottaker samtidig har annen inntekt. Eksempler på denne typen ytelser er uføretrygd, som avregnes etter folketrygdloven § 12-14 fjerde ledd, og etterlattepensjon og overgangs-

stønad, som avregnes med hjemmel i folketrygdloven § 22-16.

Skatteetaten kan også avregne krav som ikke er direkte knyttet til etteroppgjør av ytelser. For eksempel kan tilbakebetalingskrav etter feilutbetalinger på nærmere vilkår innkreves ved trekk i framtidige trygdeytelser, med hjemmel i folketrygdloven § 22-15.

Ved avregning får kravet dekning før et eventuelt utleggstrekk, se punkt 13.4.1. Dersom et tilbakebetalingskrav i stedet innkreves ved utleggstrekk, gis tilbakebetalingskravet dekning som «andre krav» etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav f.

13.2.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet ble det foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal kunne beslutte avregning etter reglene i folketrygdloven og andre lover.

Det ble imidlertid foreslått å oppheve adgangen til å avregne krav på tilbakebetaling av feilutbetalinger i fremtidige ytelser etter folketrygdloven § 22-15. Det ble lagt til grunn at kravene har mye til felles med andre krav som kreves inn av innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten, og at de derfor bør kreves inn av Innkrevingsmyndigheten på ordinær måte, for eksempel gjennom utleggspant eller utleggstrekk. Det ble samtidig foreslått å endre dekningsloven § 2-8 første ledd slik at krav med hjemmel i folketrygdloven § 22-15 får samme prioritet ved utleggstrekk som skatte- og avgiftskrav.

13.2.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet har stilt spørsmål om det er i tråd med internasjonale forpliktelser å oppheve adgangen til å foreta avregning i ordinære feilutbetalingssaker etter folketrygdloven § 22-15 åttende ledd. Direktoratet viser til krav i forordning (EF) nr. 883/2004 jf. gjennomføringsforordning (EF) nr. 987/2009, om at krav som sendes til innkreving mellom landene primært skal kreves inn gjennom motregning i løpende trygdeytelser, jf. artikkel 71.

Skattedirektoratet tar videre opp at det ikke er foreslått endringer i avregningsadgangen etter kontantstøtteleven § 11 tredje ledd eller barne-trygdloven § 13 tredje ledd, som også er avregningshjemler som ikke er ledd i en integrert ordning.

Også *Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV)* mener det kan være behov for endringer i andre lover, og viser til lov om supplerande stønad ved kort butid, AFP-tilskottsloven og forskrift om kombinasjon av AFP og arbeidsinntekt (gitt i medhold av lov om AFP for medlemmer av Statens pensjonskasse § 7). NAV uttaler blant annet:

«Den foreslåtte endringen vil kunne medføre forsinkelse i innkrevingen og en endring i reglene for prioritet. For enkelte ytelser vil dette kunne føre til at færre tilbakekrevingssaker blir oppgjort.

Departementet mener at det er behov for en tydeligere regulering og at hensynet til skyldner og muligheter for en samordnet prosess blant annet tilsier at saksbehandlingsreglene bør ligge tett opp til reguleringen for utleggstrekk. På enkelte fagområder, som for eksempel sykepengeområdet, er det mange krav som rettes mot arbeidsgiver. Arbeids- og velferdsdirektoratet savner en redegjørelse for avregningsretten og konsekvenser av forslaget for denne gruppen.»

Dommerforeningen mener at det offentliges tilbakebetalingskrav etter folketrygdloven § 22-15, ikke bør få samme prioritet som skatt og avgift.

Gjeldsofferalliansen støtter derimot departementets forslag om at krav etter folketrygdloven § 22-15 får slik prioritet.

13.2.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om at Innkrevsmyndigheten skal kunne beslutte avregning i fremtidige ytelser.

Hjemlene for avregning finnes i flere ulike lover, og har til dels ulikt innhold og utforming. Departementet har ikke utredet om det er grunnlag for å harmonisere reglene, og foreslår å videreføre strukturen som gjelder i dag. Dette var utgangspunktet også for forslaget i høringen, men der ble det likevel foreslått en endring i folketrygdloven § 22-15 åttende ledd.

Departementet har etter innspill fra Skattedirektoratet vurdert om det er i tråd med internasjonale forpliktelser å oppheve adgangen til å foreta avregning i ordinære feilutbetalingssaker

etter bestemmelsen i folketrygdloven § 22-15 åttende ledd.

Forordning (EF) nr. 883/2004 om koordinering av trygdeordninger (Trygdeforordningen) er inkorporert i norsk rett. Forordningen har i artikkel 84 en bestemmelse om innkreving av avgifter og tilbakekreving av ytelser. Bestemmelsen lyder:

«Innkreving av skyldige avgifter til en institusjon i en medlemsstat og tilbakekreving av ytelser som er uriktig utbetalt av en institusjon i en medlemsstat, kan foretas i en annen medlemsstat etter de framgangsmåter og med de garantier og fordeler som gjelder for innkreving av skyldige avgifter til og tilbakekreving av ytelser som er uriktig utbetalt av den tilsvarende institusjonen i sistnevnte medlemsstat.»

Reglene til gjennomføring av artikkel 84 er fastsatt i forordning (EF) nr. 987/2009 under avdeling IV Finansielle bestemmelser, kapittel III Tilbakekreving av uriktig utbetalte ytelser, innkreving av midlertidige utbetalinger og avgifter, motregning og bistand ved innkreving. Artikkel 71 gir felles bestemmelser for kapitlet, og lyder:

«Ved anvendelse av artikkel 84 i grunnforordningen og innenfor den ramme som er fastlagt der, skal innkreving av fordringer om mulig skje ved motregning, enten mellom de berørte medlemsstaters institusjoner, eller i forhold til berørte fysiske eller juridiske person, i samsvar med artikkel 72-74 i gjennomføringsforordningen. Dersom en fordring helt eller delvis ikke lar seg innkreve ved en slik motregning, skal det resterende beløpet innkreves i samsvar med artikkel 75-85 i gjennomføringsforordningen.»

Artikkel 72 om urettmessige ytelser og artikkel 73 om midlertidige utbetalte kontantytelser eller avgifter gir regler om at skyldig beløp skal kunne innkreves ved motregning i etterbetalinger eller løpende betalinger. Forordningen artikkel 71 angir tvangsfullbyrdelse som et subsidiært innkrevs-virkemiddel for disse kravene. Så langt departementet kjenner til er det ikke avklart om, og i hvilken utstrekning, feilutbetalinger etter folketrygdloven § 22-15 vil omfattes av forordningen artikkel 72 (ev. også artikkel 73), jf. artikkel 71. Departementet foreslår ikke å følge opp forslaget i høringsnotatet om å oppheve hjemmelen for avregning i folketrygdloven § 22-15.

Når hjemmelen for avregning i folketrygdloven § 22-15 består, er det etter departementets

vurdering ikke grunn til å endre prioriteten for kravene i dekningsloven § 2-8 første ledd. Departementet foreslår derfor ikke å følge opp dette forslaget.

13.3 Regulering av bruk av avregning i innkrevingsloven

13.3.1 Gjeldende rett

Selve avregningen er hjemlet i folketrygdloven og enkelte andre lover. Til forskjell fra utleggstrekk og motregning er det i dag ikke egne regler i Skatteetatens regelverk om hvordan Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal bruke avregning som innkrevningstiltak.

13.3.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet ble det foreslått å regulere en del spørsmål knyttet til Innkrevingsmyndighetenes bruk av avregning som virkemiddel i innkrevingsloven.

Dommerforeningen stiller spørsmål om en bør ha en bestemmelse om motregning og en annen om avregning.

Skattedirektoratet mener begrepet avregning i seg selv er lite beskrivende og mener derfor at innkrevingsloven bør benytte et annet begrep, for eksempel «løpende motregning», «avregning i form av løpende motregning» eller «motregningstrekk».

13.3.3 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om at innkrevingsloven skal regulere Innkrevingsmyndighetens bruk av avregning som innkrevningstiltak.

Reglene om ordinær motregning vil bare i begrenset grad overlappe med reglene om avregning. Departementet fastholder derfor forslaget i høringsnotatet om at Innkrevingsmyndighetens bruk av avregning reguleres i en egen bestemmelse i innkrevingsloven.

Departementet har vurdert om en bør benytte en annen betegnelse enn «avregning». Avregning er en form for løpende motregning, men har samtidig mange likhetstrekk med utleggstrekk. Dette taler for å bruke et annet begrep enn motregning. Avregning benyttes som begrep i enkelte av de underliggende hjemlene i folketrygdloven og andre lover, og er godt innarbeidet. Departemen-

tet foreslår derfor å bruke avregning som betegnelse i innkrevingsloven.

Det vises til forslag til innkrevingsloven § 22.

13.4 Beslagsfrihet, fortrinnsrett og saksbehandling

13.4.1 Gjeldende rett

Avregning i fremtidige ytelser har mange likhetstrekk med utleggstrekk. Ytelsene det avregnes i, er i de fleste tilfeller ment å sikre skyldnerens livsopphold. En skyldner vil oppleve en avregning i fremtidige ytelser på samme måte som et utleggstrekk, ved at utbetalingen av en ytelse løpende reduseres til dekning av et krav.

Departementet legger til grunn at begrensningen som følger av dekningsloven § 2-7 første ledd om utlegg i lønnskrav mv., gjelder ved avregning, slik at avregning bare kan tas i den delen av lønnen som overstiger det skyldneren med rimelighet trenger til underhold av seg og sin husstand. Dette er imidlertid ikke uttrykkelig avklart i gjeldende rett.

I de tilfellene hvor det overfor samme skyldner er aktuelt med både avregning og utleggstrekk, og skyldnerens midler ikke er tilstrekkelig til å dekke begge kravene, må enten avregningen eller utleggstrekket vike.

Forholdet (prioriteten) mellom konkurrerende avregning og utleggstrekk kommer i liten grad til uttrykk i dagens regulering. Et unntak er § 4-2 i forskrift om uføretrygd fra folketrygden, som sier at avregning går foran utleggstrekk.

Avregning kan også ses som en lovfestet rett til motregning. I forarbeidene til dekningsloven, Ot.prp. nr. 27 (1974–75) side 24–25, uttaler Justis- og politidepartementet at utleggstrekk etter dekningsloven § 2-7 trolig står tilbake for motregning med hjemmel i lov. Uttalelsen er knyttet til arbeidsgivers adgang til å foreta trekk i lønn, men likhetsbetraktninger tilsier at det samme kommer til anvendelse for NAVs lovhjemlede avregning ved utbetaling av ytelser.

Gjennomføringen av avregning i fremtidige ytelser skjer i dag ved at Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav sender ut krav om innbetaling av skyldig beløp. Kravet er samtidig et varsel om at det kan besluttes avregning. Hvis skyldneren ikke har betalt innen fristen i varselet, besluttes avregning.

Beslutningen om avregning kan påklages til nærmeste overordnede organ eller til det organ som Skattedirektoratet bestemmer, etter reglene i forvaltningsloven. Dette avviker fra klager på

utleggstrekk og ordinær motregning, som tingretten behandler.

Det er også andre forskjeller mellom avregning og utleggstrekk. Avregning krever, til forskjell fra utleggstrekk, ikke tvangsgrunnlag, og beslutning om avregning er ikke tvangsfullbyrdelse som krever namskompetanse. Avregning fører heller ikke til at skyldneren får betalingsanmerkning.

13.4.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet ble det foreslått at reglene om beslagsfrihet i dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum skal gjelde tilsvarende når Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning. Det ble lagt til grunn at forskrift om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning skal gi utgangspunktet for vurderingen av hva skyldneren trenger til underhold av seg og sin husstand.

I høringsnotatet ble det videre foreslått at avregning foretas etter forskuddstrekk og før eventuelle utleggstrekk etter dekningsloven § 2-7. Dette innebærer at utleggstrekk må vike for avregning. Det ble lagt til grunn at dette er en kodifisering av gjeldende rett.

Det ble i høringsnotatet også foreslått regler om saksbehandling, som la reglene for avregning tettere opp til reglene for utleggstrekk i innkrevingsloven. Blant annet ble det foreslått samme regler for varsel og beslutning. Det ble derfor også foreslått å lovfeste unntak fra forvaltningsloven § 16 om forhåndsvarsel ved behandling av saker om avregning.

I høringsnotatet foreslo departementet å gjøre unntak fra informasjonsplikten i forvaltningsloven § 17 andre til tredje ledd i saker om avregning. Dette ble begrunnet med at Innkrevingsmyndigheten kan ha behov for å ta raske avgjørelser i saker om avregning. Hensynet til kontradiksjon ville uansett blitt ivaretatt av innkrevingslovens varslingsbestemmelse, se punkt 15.3.

Departementet foreslo at Innkrevingsmyndigheten skal kunne endre en avregning av eget tiltak på samme måte som ved utleggstrekk. Dette kan være aktuelt hvor Innkrevingsmyndigheten blir kjent med at skyldnerens utbetalinger er redusert. For å sikre at skyldneren har tilstrekkelige midler til livsopphold, bør Innkrevingsmyndigheten ha adgang til å justere ned avregningen. Det ble videre lagt til grunn at Innkrevingsmyndigheten også bør kunne øke avregningen dersom skyldnerens utbetalinger øker, slik at saken kan avsluttes raskere. Det ble foreslått at beslut-

ning om avregning skal kunne endres etter reglene om endring i tvangsfullbyrdsloven.

I tillegg ble det foreslått at tingretten skal behandle klager på avregning etter reglene i tvangsfullbyrdsloven. Som for utleggstrekk, ble det foreslått at klagen kan settes fram fra varsel er gitt etter innkrevingsloven, og så lenge avregningen løper, se punkt 15.3. Det ble videre foreslått at tvangsfullbyrdsloven § 2-7 om beregning og avbrytelse av frister skal gjelde tilsvarende ved klage på avregning. Det ble også foreslått å gjøre unntak fra forvaltningsloven § 35 andre til fjerde ledd, slik at overordnet forvaltningsorgan ikke kan omgjøre tingrettens beslutning, se punkt 6.2.2.

13.4.3 Høringsinstansenes merknader

Dommerforeningen og Gjeldsofferalliansen (GOA) støtter forslaget om å lovfeste at reglene i dekningsloven § 2-7 første ledd med forskrift kommer til anvendelse for beslutninger om avregning. De er også positive til forslaget om å legge saksbehandlingsreglene for avregning nærmere reglene for utleggstrekk.

GOA støtter at fortrinnsretten ved avregning fremkommer eksplisitt i lovteksten. Dommerforeningen mener det ikke er gitt at en domstol vil komme til at avregning går foran utleggstrekk, slik det er konkludert med i høringsnotatet, og uttaler:

«Spørsmålet nå er uansett om avregning *bør* gå foran utleggstrekk. Dette spørsmålet kan ikke ses å være vurdert i høringsnotatet. Vi peker på at det for eksempel ikke kan være noen grunn til at innkreving av et krav på tilbakebetaling av for mye utbetalt trygd skal ha prioritet foran innkreving av underholdsbidrag til barn eller ektefelle. I høringsnotatet side 251 uttales det at skyldnerens øvrige kreditorer ikke kan ha større rett til en ytelse fra NAV enn det skyldneren selv har. Dette argumentet kan anføres om enhver form for tilbakebetalingskrav fra en hvilken som helst kreditor, og har derfor ikke stor vekt i seg selv.»

Skattedirektoratet antar at utleggstrekk til dekning av løpende bidrag ikke skal opphøre eller fortrennes av en avregning, og uttaler:

«[D]ette er en utgift som omfattes av dekningsloven § 2-7 første ledd, jf. forslag til § 22 fjerde ledd tredje punktum. Den foreslåtte ordlyden i annet ledd kan likevel forstås som at utleggs-

trekk for et løpende bidrag må vike for en avregning. Forholdet mellom avregning og utleggstrekk til løpende bidrag bør derfor klargjøres i loven eller forarbeidene.»

Skattedirektoratet ber videre departementet om å klargjøre adgangen til å avregne under en gjeldsordning.

13.4.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om å lovfeste at regelen om livsopphold i dekningsloven § 2-7 første punktum første ledd skal gjelde for avregning foretatt av Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår også å følge opp forslaget om at forskrift om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning skal gi utgangspunktet for vurderingen av hva skyldneren trenger til underhold av seg og sin husstand. Disse reglene gir en viktig beskyttelse av skyldnerens mulighet til å forsørge seg selv og andre som skyldneren har underholdsplikt for. Dersom Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning mens det løper utleggstrekk, skal avregningsbeløpet dekkes av trekket. I slike tilfeller vil det ikke bli gjort en ny vurdering av livsoppholdet, se nærmere omtale i punkt 30.6.

Dekningsloven § 2-7 gir etter sin ordlyd rett til avsetning av det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand. Departementet antar at det også må avsettes midler til underhold av barn som skyldneren har underholdsplikt for, og som skyldneren ikke bor sammen med. Dette er lagt til grunn i forskriften om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning. Se blant annet forskriftens § 4 som angir faste satser til barn som skyldneren har underholdsplikt for etter barneloven § 68.

I punkt 14.2.3 foreslår departementet å videreføre regelen om at utleggstrekk skal kunne besluttes for uforfalte bidragsforpliktelser når skyldneren har misligholdt sin bidragsplikt. Regelen bidrar til å sikre at barn som skyldneren har underholdsplikt for, mottar bidrag forskuddsvis hver måned. Skattedirektoratet har i sin høringsuttalelse antatt at utleggstrekk til dekning av løpende bidrag ikke skal opphøre eller fortrenses av en avregning. Departementet er enig i dette og legger til grunn at også dette er en utgift som omfattes av dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum.

I høringsnotatet ble det foreslått en regel om at avregning foretas etter forskuddstrekk og før eventuelle utleggstrekk etter dekningsloven § 2-7.

At avregning foretas i ytelsen etter fradrag for forskuddstrekk vil fremgå av forslaget om at dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum skal gjelde. Departementet foreslår derfor ikke å regulere forholdet mellom forskuddstrekk og avregning i innkrevingsloven.

Tvil hos namsmyndighetene knyttet til betydningen av en avregning, kan medføre at det løper utleggstrekk samtidig med avregningen. Dette kan resultere i at skyldneren ikke har tilstrekkelige midler til livsopphold. Det er derfor behov for å regulere dette forholdet uttrykkelig.

Utleggstrekk og avregning skjer begge i fremtidige ytelser som skal gå til livsopphold. Ved utleggstrekk skal tilbakebetalingskrav i løpende ytelser dekkes som andre krav, det vil si etter krav som grunner seg på lovbestemt forsørgelsesplikt, krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling, regresskrav, bøter og krav på skatt eller offentlig avgift.

Dersom det i stedet for utleggstrekk gjennomføres avregning, får tilbakebetalingskravet bedre dekning. For NAV er avregning derfor et foretrukket innkrevingsvirkemiddel. Departementet legger til grunn at forslaget til lovregulering er i tråd med det som antas å være gjeldende rett. Departementet foreslår derfor å følge opp forslaget i høringsnotatet om at utleggstrekk må vike for avregninger i fremtidige ytelser.

Departementet ser at det prinsipielt kan reises spørsmål ved om reglene bør være slik, men legger til grunn at en slik vurdering ikke kan foretas utelukkende ut ifra et innkrevingsperspektiv. For mange av avregningstilfellene innebærer avregningen en løpende justering som er forutsatt i bestemmelsene om nivået på ytelsene. Departementet har ikke nå hatt anledning til en bredere gjennomgang av hvordan prioriteten generelt bør løses ved avregning.

En bestemmelse om fortrinnsrett i innkrevingsloven regulerer tilfeller hvor avregning besluttes av Innkrevingsmyndigheten. Ved at den utformes i tråd med det departementet mener er gjeldende rett, medfører dette likevel ikke en forskjell fra avregning i medhold av andre lovhjemler.

Skattedirektoratet har bedt departementet avklare adgangen til å avregne under en gjeldsordning. Direktoratet viser til at krav som avregnes ikke er uttrykkelig nevnt i gjeldsordningsloven § 4-8. Dette er et spørsmål som ikke har vært gjenstand for høring, og som eventuelt må utredes særskilt.

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om at avregninger som

administreres av Innkrevsingsmyndigheten, i utgangspunktet skal følge de samme saksbehandlingsreglene som gjelder ved utleggstrekk. Dette gjelder reglene for varsling, beslutning, endring og klage. For unntak fra varsel er det for utleggstrekk foreslått en endring sammenlignet med forslaget i høringen, se punkt 15.3.4, som også vil gjelde ved avregning. Ved klage vil også fristreglene i tvangsfullbyrdsloven § 2-7 gjelde. Departementet fastholder også forslaget om at forvaltningsloven § 17 andre til tredje ledd og § 35 andre til fjerde ledd ikke skal gjelde ved behandling av saker om avregning. Departementet følger ikke opp forslaget om å lovfeste unntak fra forvaltningsloven § 16, ettersom varslingsregelen i forslag til innkrevsingsloven § 25 vil gå foran, se punkt 6.2 og punkt 15.3.

Departementet foreslår også å presisere i rettsgebyrloven § 15 første ledd at det skal betales gebyr ved klage til tingretten over avregning, på samme måte som ved klage over utlegg, se punkt 31.3.

Det vises til forslag til innkrevsingsloven § 22 første til tredje ledd og femte ledd og §§ 25 og 26 og nytt tredje punktum i rettsgebyrloven § 15 første ledd.

13.5 Informasjon om avregning til namsmyndighetene

13.5.1 Gjeldende rett

Det foreligger i dag ingen hjemmel for å pålegge den som beslutter avregning å gi opplysninger om dette til Løsøreregisteret eller direkte til namsmyndighetene. Avregninger er derfor i dag ikke synlige for andre namsmyndigheter som vurderer å beslutte utleggstrekk i den samme ytelsen.

Skatteetaten har på forespørsel adgang til å gi namsmyndighetene opplysning om en løpende avregning. Hvorvidt namsmyndighetene ber om opplysninger om avregning, avhenger i stor grad av om skyldneren selv informerer dem om dette.

Dersom skyldneren ikke gir namsmannen opplysninger om en løpende avregning, vil namsmannen ta utgangspunkt i skyldnerens inntekt etter forskuddstrekk, uten å trekke fra avregningen ved vurderingen av et mulig utleggstrekk. Skyldneren risikerer da å ha for lite midler til livsopphold etter dekningsloven § 2-7.

13.5.2 Høringsnotatets forslag

For å sikre at namsmyndighetene har korrekt informasjon om skyldnerens inntekter når de

beslutter utleggstrekk, eller beregner pant mv. etter dekningsloven § 2-5, ble det i høringsnotatet foreslått en plikt for Innkrevsingsmyndigheten til å gjøre avregninger tilgjengelig for namsmyndighetene. Det ble lagt til grunn at namsmyndighetenes behov for å se avregninger ikke skiller seg fra behovet for å se utleggstrekk, som er synlig gjennom plikten til å registrere utleggstrekk i Løsøreregisteret, jf. tinglysningsloven § 34a.

Det ble lagt til grunn at avregninger bør registreres på en slik måte at de ikke medfører en betalingsanmerkning for skyldneren. Det ble pekt på at opplysningene om avregning kan gjøres tilgjengelig for namsmyndighetene på ulike måter, uten at de blir tilgjengelige for kredittopplysningselskaper og andre. Det ble foreslått å ikke gi føringer for valg av løsning i innkrevsingsloven, men at departementet i forskrift skal kunne regulere hvordan dette kan skje.

13.5.3 Høringsinstansenes merknader

Gjeldsofferalliansen (GOA) og *Skattedirektoratet* støtter forslaget. GOA uttaler:

«GOA har erfart at skyldnere både har avregning og utleggstrekk som løper samtidig, slik at en utbetaling verken har kunnet dekke husleie eller livsopphold. For skyldner oppleves dette både som skremmende og fortvilende. Selv om man har mulighet til å klage på trekket i ettertid, tenker GOA at det i størst mulig grad må forhindres at det løper to trekk samtidig. Dersom Innkrevsingsmyndigheten beslutter en avregning, bør, dersom skyldner allerede har et løpende lønnstrekk, Innkrevsingsmyndigheten orientere namsmannen, slik at lønnstrekket stanses før avregningen effektueres. Alternativt bør en avregning være synlig for namsmyndigheter som vurderer å beslutte et utleggstrekk. Man kan ikke alltid forvente at den som har et løpende lønnstrekk er i stand til å orientere namsmannen om et allerede eksisterende trekk i form av avregning.»

13.5.4 Vurderinger og forslag

I innkrevsingsloven § 14 foreslås det at departementet kan gi forskrift som nevnt i forvaltningsloven § 13 g om utlevering av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter innkrevsingsloven § 9, se punkt 7.5.4. Forvaltningsloven § 13 g åpner for at det i forskrift kan gis regler om at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til mottakerorganet, så langt

delingen ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningene gjelder. Det kan også gis regler om annen behandling av opplysninger i forbindelse med delingen.

Bestemmelsen i innkrevingsloven § 14 medfører at departementet vil kunne gi regler om at Innkrevingsmyndigheten uten hinder av taushetsplikten kan utlevere opplysninger om avregninger til andre namsmyndigheter for at disse skal utføre sine oppgaver. Utlevering av opplysninger om avregning vil bidra til at namsmyndighetene har riktig informasjon om skyldnerens inntekter når de beslutter utlegg, og dermed til at utleggstrekk-

ket blir riktig fastsatt. Det vil være i skyldnerens interesse at opplysningene blir delt. Departementet legger derfor til grunn at utlevering av denne typen opplysninger ikke vil utgjøre et uforholdsmessig inngrep overfor skyldneren.

Etter innkrevingsloven § 14 kan det også gis regler om hvordan opplysningene skal utleveres. Departementet legger til grunn at opplysninger om avregninger kan gjøres tilgjengelige digitalt, og at deling av opplysninger ikke medfører betalingsanmerkning for skyldneren.

Det vises til forslag til innkrevingsloven § 14.

14 Beslutning om utlegg og om tvangsdekning i enkle pengekrav

14.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår i punkt 14.2 at Innkrevsmyndigheten skal kunne beslutte utlegg for krav som den har til innkreving. Utgangspunktet er at kompetansen skal være lik for alle kravstyper. Departementet foreslår likevel en særlig bestemmelse for uforfalte bidragsforpliktelser i innkrevsloven.

Utlegg kan bare besluttes for krav som det foreligger tvangsgrunnlag for. Departementet foreslår enkelte endringer for at krav som har tvangsgrunnlag for utlegg i lov, fortsatt skal ha slikt tvangsgrunnlag når kravene innkreves av Innkrevsmyndigheten etter innkrevsloven, se punkt 14.3.

Departementet foreslår at Innkrevsmyndigheten skal kunne gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav når den selv har stiftet pantet, se punkt 14.4.

14.2 Utlegg

14.2.1 Gjeldende rett

14.2.1.1 Generelt om utlegg

Dersom et krav ikke blir betalt frivillig, kan skattekontoret, Innkrevsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevsentral tvinge igjennom betaling ved å beslutte utlegg.

Utlegg kan besluttes ved utleggstrekk i lønn mv., eller ved utleggspant i et formuesgode, for eksempel en bankkonto. I saker hvor skyldneren ikke har inntekt som det kan trekkes i, eller eienheter av verdi, kan innkrevsmyndighetene avslutte innkrevsforsøket med en beslutning om intet til utlegg.

Kompetansen til å beslutte utlegg gjelder krav som den enkelte innkrevsmyndighet har til innkreving.

14.2.1.2 Utleggstrekk

Innkrevsmyndighetene i Skatteetaten har i hovedsak den samme kompetansen til å beslutte utleggstrekk. Skattekontoret kan beslutte utleggstrekk for krav som nevnt i skattebetalingsloven eller i forskrift gitt i medhold av loven, jf. skattebetalingsloven § 14-4 første ledd. Statens innkrevsentral kan beslutte utleggstrekk for krav som den har til innkreving, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-14 første ledd. Innkrevsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan beslutte utleggstrekk i lønn mv. for krav den innkrever, jf. bidragsinnkrevsloven § 11 første ledd.

I skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd er det to særlige regler om ytelser det kan tas utleggstrekk i. For det første kan skattekontoret beslutte trekk hos arbeidsgiver i lønn mv. også der lønnsstakeren selv innkrever lønnen. Lønnstakeren plikter da å innbetale trekkbeløpet til arbeidsgiveren. For det andre kan skattekontoret beslutte trekk hos en oppdragsgiver med inntil 20 pst. av brutto godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende. Det kan besluttes høyere trekk dersom skyldneren samtykker. Bestemmelsen gjør unntak fra regelen i dekningsloven § 2-7 andre ledd bokstav a om at utlegg bare kan besluttes i den delen av vederlaget som er vederlag for personlig arbeid, det vil si lønnsdelen. Bestemmelsen er mest praktisk der den selvstendig næringsdrivende har faste oppdragsgivere.

Hovedregelen er at det bare kan besluttes utleggstrekk for forfalte krav. Bidragsinnkrevsloven § 11 andre ledd gjør unntak fra dette, og åpner for å beslutte utleggstrekk for uforfalte bidragskrav når skyldneren har misligholdt bidragsplikten sin og ikke stiller sikkerhet. Dette innebærer at det kan besluttes ett utleggstrekk som gjelder både opparbeidet bidragsgjeld, og framtidige uforfalte bidragskrav. Utleggstrekket kan da bestå etter at bidragsgjelden er nedbetalt. Bestemmelsen gir også hjemmel for utleggstrekk der det ikke er bidragsgjeld dersom betalingen tidligere har vært misligholdt. Formålet med

bestemmelsen er å sikre at bidragsmottakeren får bidraget regelmessig og til rett tid.

14.2.1.3 Utleggspant

Skattekontoret kan beslutte utleggspant for krav som nevnt i skattebetalingsloven eller forskrift gitt i medhold av loven, jf. skattebetalingsloven § 14-3. Skattekontoret kan stifte utleggspant i ethvert formuesobjekt som det etter dekningsloven § 2-2 kan tas utlegg i.

Kompetansen for Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav til å beslutte utleggspant er mer begrenset. Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan bare etablere utleggspant dersom utleggsforretningen kan holdes på innkrevingsmyndighetens kontor etter tvangsfullbyrdsloven § 7-9 første ledd. Det er videre et krav at panteretten kan få rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5. Dette følger av tvangsfullbyrdsloven § 2-14 første ledd og bidragsinnkrevsloven § 13.

Bestemmelsene medfører at disse myndighetene i motsetning til skattekontoret ikke kan ta utlegg i løsøre som ikke er realregistrert, eller i verdipapirer. Hvis Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal ta utleggspant i disse formuesobjektene, må de begjære utlegg hos alminnelig namsmann.

14.2.1.4 Intet til utlegg

I saker hvor skyldneren ikke har inntekt som det kan trekkes i, eller formuesgoder av verdi, kan innkrevingsmyndighetene avslutte innkrevingsforsøket med en beslutning om intet til utlegg. Skattekontoret, som kan beslutte utleggspant i enhver type formuesgode, skal registrere beslutningen om intet til utlegg i Løsøreregisteret, se tvangsfullbyrdsloven § 7-25. Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har mer begrenset kompetanse, og kan derfor ikke registrere intet til utlegg i Løsøreregisteret.

14.2.1.5 Særlige regler om utleggssubjektet og om utleggsadgangen

Etter bidragsinnkrevsloven § 11 tredje ledd kan Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav beslutte utleggstrekk mot bidrags-

pliktiges ektefelle, samboer, foreldre eller andre nære slektninger, dersom bidragspliktige arbeider i deres bedrift og det er grunn til å anta at de medvirker til forsømmelse av bidragsplikten. Bestemmelsen har likheter med en ansvarsbestemmelse, hvor andre gjøres betalingsansvarlig for manglende oppgjør fra skyldneren. Utleggstrekk er det primære innkrevingsstiltaket etter bestemmelsen, men Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan også beslutte utleggspant etter at utleggstrekk er forsøkt, jf. Ot.prp. nr. 18 (2004–2005) side 31.

I skattebetalingsloven § 14-6 er det en bestemmelse om begrensninger i utleggsadgangen for skatt og trygdeavgift. Bestemmelsen er ikke lenger aktuell siden systemene og rutinene for utskrivning av forskudd på skatt er lagt om og modernisert.

14.2.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet ble det foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal kunne beslutte utlegg ved utleggspant og utleggstrekk, eller avslutte innkrevingsforsøket med en beslutning om intet til utlegg. Det ble foreslått at utlegg skal kunne besluttes for krav som Innkrevingsmyndigheten har til innkreving, og som det foreligger tvangsgrunnlag for.

Det ble foreslått å ikke regulere hvor beslutningen om utlegg skal treffes. *Skattedirektoratet* mener i sin høringsuttalelse at det bør reguleres at utlegg også kan avholdes på skyldnerens bopel, forretningssted eller -driftssted, eller der formuesgodet er, og uttaler at dette vil være en god klargjøring av at Innkrevingsmyndigheten kan gjennomføre stedlige beslutninger om utlegg.

Regelen i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd om at utleggstrekk kan tas i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende, ble foreslått videreført i dekningsloven § 2-7. Regelen om at utleggstrekk kan besluttes hos arbeidsgiver også når lønnstaker selv innkrever egen lønn, ble ansett som overflødig ved siden av hovedregelen i dekningsloven § 2-7. Det ble derfor ikke foreslått å videreføre denne i innkrevsloven.

Det ble foreslått at det fortsatt skal kunne besluttes utleggstrekk for uforfalte bidragskrav når skyldneren har misligholdt bidragsplikten sin og ikke stiller sikkerhet. Særregelen i bidragsinnkrevsloven er en konsekvens av barnelova § 67 tredje ledd og ekteskapsloven § 85 tredje ledd om at underholdsbidrag som hovedregel skal betales på forskudd hver måned, og er nettopp gitt for å

sikre at bidragsmottaker rent faktisk mottar bidraget forskuddsvis hver måned. Trekk for uforfalte bidragskrav avspeiler ikke alltid betalingsproblemer hos den bidragspliktige. En registrering av utleggstrekk kan ha svært uheldige virkninger for skyldneren. Det ble derfor foreslått at det ikke skal gis betalingsanmerkning for utleggstrekk nedlagt bare for uforfalte bidragskrav.

Det ble ikke foreslått å videreføre regelen i bidragsinnkrevingsloven § 11 tredje ledd om at bidrag skal kunne kreves inn ved utlegg hos bidragspliktiges ektefelle, samboer, foreldre eller andre nære slektninger. Denne bestemmelsen blir ifølge Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav nesten ikke brukt. Det ble lagt til grunn at dette antagelig skyldes at regelen har et snevert anvendelsesområde og er vanskelig og ressurskrevende å bruke. Som følge av forslaget, ble det også foreslått å oppheve den særlige opplysningsplikten som gjelder for nærstående i bidragsinnkrevingsloven § 21 tredje ledd.

Det ble foreslått å oppheve gjeldende bestemmelser som regulerer kompetansen som skattekontoret, Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsssentral har til å beslutte utlegg.

14.2.3 Vurderinger og forslag

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at Innkrevingsmyndigheten skal kunne beslutte utlegg for krav som den har til innkreving, og som det foreligger tvangsgrunnlag for. Om krav til tvangsgrunnlag, se punkt 14.3.3 og punkt 15.2.4.

Innkrevingsmyndigheten skal kunne ta med flere krav mot en skyldner i en og samme beslutning om utlegg, også om det er krav fra ulike kreditorer. Dette kan spare skyldneren for gebyrer. Det ble i høringsnotatet lagt til grunn at det vil være adgang til dette, men det ble ikke foreslått lovfestet. Adgangen til å ta med flere krav i samme utleggsbeslutning, er en viktig premiss for den fremtidige utleggsprosessen som er under utvikling, og departementet foreslår å lovfeste regelen i innkrevingsloven. Det kan ligge ulike vurderinger til grunn for om en beslutning om utlegg skal omfatte flere krav, og regelen foreslås derfor utformet som en kan-regel.

Innkrevingsmyndighetens beslutning om utlegg kan gå ut på å etablere utleggspant, at kravet skal dekkes ved utleggstrekk, eller å avslutte innkrevingsforsøket med en beslutning om intet til utlegg.

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten skal kunne beslutte utleggspant i enhver type formuesgode. Forslaget medfører videre at alle beslutninger av Innkrevingsmyndigheten om intet til utlegg skal registreres i Løsøreregisteret, jf. forslag til § 7-23 i tvangsfullbyrdsloven. Registreringen i Løsøreregisteret vil bidra til mer korrekte kredittopplysninger og kan hindre at det settes i gang innkrevings tiltak mot skyldnere hvor det ikke er noe å hente.

I høringsnotatet ble det foreslått å ikke regulere hvor en beslutning om utlegg kan treffes. For utleggstrekk medfører forslaget ingen endring, men viderefører det som gjelder i dag. For utleggspant medfører forslaget at det ikke stilles krav om at beslutningen skal treffes på et bestemt sted. Hovedregelen vil være at en beslutning om utleggspant treffes hos Innkrevingsmyndigheten, og ikke der formuesgodet er. For enkelte utleggs-gjenstander, for eksempel verdipapirer og løsøre, kan det imidlertid være behov for å ta hånd om formuesgodet for å sikre rettsvern for utlegget. Etter departementets syn er det heller ikke i slike tilfeller nødvendig å stille krav til hvor beslutningen skal treffes. Departementet foreslår derfor å følge opp forslaget i høringen om ikke å regulere stedet for beslutning om utleggspant.

Innkrevingsmyndigheten vil i enkelte tilfeller ha behov for adgang til stedet der et formuesgode befinner seg. Innkrevingsmyndigheten skal kunne kreve å få adgang til skyldnerens bolig, forretningslokaler eller annen eiendom som skyldneren helt eller delvis eier eller besitter, i den utstrekning det er nødvendig for fullbyrdsloven, etter forslaget til tvangsfullbyrdsloven § 5-9, som departementet foreslår skal gjelde tilsvarende for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 15.2.

Bestemmelsen om innkalling av saksøkte og saksøker til møte, som foreslås i tvangsfullbyrdsloven § 7-9 andre ledd, er ikke praktisk for Innkrevingsmyndigheten, og skal ikke gjelde for den. Innkrevingsmyndigheten må imidlertid ha dialog med skyldneren, og skyldneren må som hovedregel få slik informasjon at denne kan være til stede dersom Innkrevingsmyndigheten planlegger å gjennomføre utlegg der et formuesgode er.

I høringsnotatet er det vurdert om enkelte av de særlige reglene som gjelder for dagens innkrevingsmyndigheter, skal videreføres i innkrevingsloven.

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om å videreføre regelen i bidragsinnkrevingsloven § 11 andre ledd i innkrevings-

loven, slik at det fortsatt skal kunne besluttes utleggstrekk for uforfalte bidragsforpliktelseer når skyldneren har misligholdt sin bidragsplikt. Skyldneren skal ikke få betalingsanmerkning for utleggstrekk nedlagt bare for uforfalte bidragsforpliktelseer, se forslag til innkrevsingsloven § 35 første ledd.

Dersom det allerede løper utleggstrekk for bidragsforpliktelseer, herunder underholdsbidrag og regresskrav som følge av forskottet bidrag, jf. forskottingsloven § 10, kan det være behov for en forenklet saksbehandling for å melde inn ytterligere bidragsforpliktelseer i trekket. Departementet foreslår derfor at det i forskrift skal kunne gis regler om at tvangsfullbyrdsesloven §§ 4-4 og 4-18, og innkrevsingsloven §§ 25 og 26, ikke skal gjelde i slike tilfeller.

Den særlige regelen om utleggstrekk i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b, foreslås videreført i dekningsloven § 2-7, se punkt 29.3.

Departementet slutter seg til forslaget om ikke å videreføre regelen i bidragsinnkrevsingsloven § 11 tredje ledd om at bidrag skal kunne innkreves ved utlegg hos bidragspliktiges ektefelle, samboer, foreldre eller andre nære slektninger. Det foreslås heller ikke å videreføre regelen i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav a om at utleggstrekk kan besluttes hos arbeidsgiver også når lønnstaker selv innkrever egen lønn.

Departementet foreslår videre å følge opp forslaget i høringen om å oppheve bestemmelser om utlegg som gjelder for skattekontoret, Statens innkrevsingssentral og Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Dette gjelder blant annet skattebetalingsloven §§ 14-3 til 14-5, bidragsinnkrevsingsloven §§ 11 til 13 og tvangsfullbyrdsesloven kapittel 2 avsnitt II. I tillegg foreslår departementet å følge opp forslaget i høringsnotatet om å oppheve skattebetalingsloven § 14-6 om begrensninger i utleggsadgangen for skatt og trygdeavgift.

Departementet viser til forslag til innkrevsingsloven § 23 første og andre ledd og § 27.

14.3 Tvangsgrunnlag for utlegg

14.3.1 Gjeldende rett

Et tvangsgrunnlag er et rettslig grunnlag som gjør at et krav kan tvangsfullbyrdes. Utlegg kan bare besluttes for krav som har tvangsgrunnlag. Etter tvangsfullbyrdsesloven § 7-2 første ledd bokstav e kan tvangsgrunnlag for utlegg følge av

særlig lovbestemmelse. Det er slike tvangsgrunnlag som er mest vanlig for kravene innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten krever inn.

For skattekontoret fastsetter skattebetalingsloven § 14-1 at skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg. Det omfatter skatte- og avgiftskrav som nevnt i skattebetalingsloven § 1-1 andre ledd, og tilbakesøkingsskrav etter § 1-3. Reglene for skatte- og avgiftskrav gjelder tilsvarende for krav som nevnt i skattebetalingsloven § 1-1 tredje ledd (renter, tilleggsskatt, tvangsmulkt mv.), og for ansvarsskrav, jf. skattebetalingsloven § 16-1, slik at også disse kravene er tvangsgrunnlag for utlegg.

En stor del av kravene som innkreves av Statens innkrevsingssentral, er tvangsgrunnlag for utlegg etter bestemmelser i lovgivningen for den enkelte kravstypen. Andre aktuelle tvangsgrunnlag er dom eller kjennelse, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 4-1 andre ledd bokstav a, og beslutninger om tvangsmulkt, jf. lovens § 7-2 bokstav d. Departementet har lagt til grunn at tvangsfullbyrdsesloven § 7-2 bokstav f ikke passer for Statens innkrevsingssentralers virksomhet, se Prop. 127 L (2011–2012) side 29. Bestemmelsen fastsetter at en skriftlig meddelelse som fordringshaveren har sendt til skyldneren som viser kravets grunnlag og omfang, er tvangsgrunnlag. Det ble vist til at Statens innkrevsingssentral sjelden har benyttet slik skriftlig meddelelse som tvangsgrunnlag, og at det også bør være slik i fremtiden.

Etter bidragsinnkrevsingsloven § 7 første ledd første punktum er avgjørelse eller skriftlig avtale om underholdsbidrag tvangsgrunnlag for utlegg. Etter bestemmelsen er også en privat bidragsavtale tvangsgrunnlag for utlegg. Tvangsgrunnlaget for barnebidrag og ektefellebidrag er tilsvarende regulert i barnelova § 78 tredje ledd og ekteskapsloven § 85 som gir barnelova § 78 tilsvarende anvendelse.

Også andre krav som etter bidragsinnkrevsingsloven skal innkreves av Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. bidragsinnkrevsingsloven § 7. Dette omfatter underholdsbidrag som påhviler noen etter barneloven, ekteskapsloven eller barnevernsloven, se § 1 første ledd første punktum. Videre omfatter det utenlandske bidragskrav som nevnt i § 2, krav om tilbakebetaling ved feilutbetalinger, jf. kapittel 5, og sakskostnader som det offentlige er tilkjent i rettssaker om krav som omfattes av loven, jf. § 1 første ledd tredje punktum. For noen krav som innkreves etter bidragsinnkrevsingsloven § 2, vil tvangsgrunnlag for kra-

vene også kunne følge av tvangsfullbyrdsloven § 4-1 bokstav f.

Til sist er krav som etter andre lover skal innkreves av Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, tvangsgrunnlag for utlegg jf. bidragsinnkrevsingsloven § 7 første ledd. Krav etter andre lover omfatter tilbakebetalingskrav og andre kravstyper, for eksempel underholdsbidrag og fastsettingsgebyr etter barnelova § 78 og underholdsbidrag etter barnevernsloven § 15-12.

Kravene som er tvangsgrunnlag for utlegg etter bidragsinnkrevsingsloven § 7 første ledd første punktum, er også tvangsgrunnlag for utlegg når begjæring om utlegg sendes til namsmannen, jf. bestemmelsens andre punktum. Bidragskrav beholder dessuten tvangsgrunnlaget dersom kravet overføres for privat innkreving etter bidragsinnkrevsingsloven §§ 17 og 30, jf. bestemmelsens tredje punktum.

For krav som kreves inn av Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav etter andre lover enn bidragsinnkrevsingsloven, er det regler om at kravene er tvangsgrunnlag for utlegg også i sektorlovgivningen. For mange krav er det derfor i dag en dobbeltregulering.

Etter bidragsinnkrevsingsloven § 1 andre ledd kan departementet i forskrift bestemme at Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav skal innkreve andre krav enn de som er nevnt i første ledd. Bidragsinnkrevsingsloven § 7 andre ledd fastsetter at krav som nevnt i § 1 andre ledd ikke er tvangsgrunnlag for utlegg, med mindre det følger av annet rettsgrunnlag. Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav utøver ikke særnamsmyndighet for disse kravene, jf. forskrift 21. mars 2018 nr. 388 § 2. For disse kravene skjer innkreving først og fremst gjennom fakturering. Hvilke krav dette gjelder er angitt i forskrift.

14.3.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet ble det foreslått at krav som i dag har tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse, skal ha tilsvarende tvangsgrunnlag når myndigheten til å kreve inn kravene legges til en felles innkrevsingsmyndighet.

For å videreføre eksisterende lovbestemmelser om tvangsgrunnlag ble det foreslått å regulere tvangsgrunnlag for enkelte kravstyper i innkrevsingsloven. Dette gjelder tilbakebetalingskrav etter innkrevsingsloven § 7 andre ledd og ansvar for utleggstrekk etter innkrevsingsloven §§ 31 og 39 tredje ledd.

Øvrige lovbestemmelser om at krav er tvangsgrunnlag for utlegg ble foreslått plassert i regelverket knyttet til det enkelte kravet. Det ble i høringsnotatet gitt uttrykk for at det ikke bør være en generell bestemmelse om at krav som Innkrevsingsmyndigheten krever inn, er tvangsgrunnlag for utlegg.

I høringsnotatet ble det derfor foreslått å videreføre bestemmelsen om at skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg i skattebetalingsloven. Siden det i høringsnotatet ble foreslått å oppheve øvrige bestemmelser om utlegg i skattebetalingsloven kapittel 14, ble det foreslått å flytte skattebetalingsloven § 14-1 til ny § 1-4 i samme lov.

For krav som kreves inn av Statens innkrevsingsentral, videreføres gjeldende rett. Det ble i høringsnotatet lagt til grunn at det ikke er behov for regelendringer for disse kravene.

Hvilke krav som er tvangsgrunnlag for utlegg hos Innkrevsingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, følger av bidragsinnkrevsingsloven § 7. I høringsnotatet ble det vist til at bestemmelsen i bidragsinnkrevsingsloven § 7 er overflødig for de fleste krav som bidragsinnkrevsingsentralen krever inn etter andre lover enn bidragsinnkrevsingsloven. Der slikt tvangsgrunnlag mangler i annen lov, ble det foreslått å etablere tvangsgrunnlag i lovgivningen for det enkelte krav. Det ble derfor foreslått å endre barnelova § 78 tredje ledd slik at krav etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg også når kravene skal innkreves etter reglene i innkrevsingsloven. Det ble videre foreslått å endre barnevernsloven § 15-12 fjerde ledd slik at den fastsetter at bidrag etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg. I dag følger dette av bidragsinnkrevsingsloven § 7 første ledd.

For utenlandske bidragskrav mv. som nevnt i bidragsinnkrevsingsloven § 2 første og andre ledd, tilbakebetalingskrav etter § 26 og pålegg etter § 27 ble det foreslått at tvangsgrunnlag for utlegg fortsatt skal følge av bidragsinnkrevsingsloven § 7. Videre ble det foreslått en bestemmelse i bidragsinnkrevsingsloven § 7 om at krav på underholdsbidrag som har tvangsgrunnlag ved innkreving hos Innkrevsingsmyndigheten, skal beholde tvangsgrunnlaget dersom innkrevingen avsluttes i medhold av § 3 fjerde ledd i innkrevsingsloven.

I høringsnotatet ble det vist til at lovbestemmelser om at krav er tvangsgrunnlag for utlegg kan være aktuelle også for kravstyper som i dag mangler tvangsgrunnlag, for eksempel krav som kreves inn av Innkrevsingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav etter bidragsinnkrevsingsloven § 1 andre ledd, og for enkelte krav som kre-

ves inn av Statens innkrevingsentral. Det ble imidlertid lagt til grunn at en slik endring ikke kan foretas uten en nærmere vurdering for hver enkelt kravstype.

Ingen høringsinstanser har hatt merknader til forslaget.

14.3.3 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om lovendringer for å videreføre at krav som i dag har tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse, skal ha tilsvarende tvangsgrunnlag når myndigheten til å kreve inn kravene legges til Innkrevingsmyndigheten.

Det vises til forslag til innkrevsloven § 7 andre ledd, § 31 fjerde ledd og § 39 tredje ledd, forslag til skattebetalingsloven § 1-4, og til endringer i bidragsinnkrevsloven § 7, barnelova § 78 tredje ledd og barnevernsloven § 15-12 fjerde ledd.

14.4 Kompetanse til å beslutte tvangsdekning

14.4.1 Gjeldende rett

Ved utleggspant i et formuesgode blir kravet sikret. Formuesgodet kan deretter selges eller på annen måte bli omgjort til penger som kan gå til nedbetaling av kravet. Slik tvangsdekning av utleggspant som innkrevingsmyndighetene har besluttet, skjer normalt gjennom begjæring til alminnelig namsmann, som deretter beslutter og gjennomfører tvangsdekningen. Statens innkrevingsentral kan likevel gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav når den selv har stiftet pant i pengekravet. Det kan ikke skattekontoret eller Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. De må alltid sende begjæring om tvangsdekning til alminnelig namsmann.

Som enkle pengekrav regnes pengekrav som ikke er knyttet til verdipapir, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral eller innløsningspapir, jf. panteloven § 4-4 tredje ledd. Enkle pengekrav som Statens innkrevingsentral kan stifte utleggspant i, omfatter for eksempel bankinnskudd og utestående kundefordringer.

Statens innkrevingsentral kan bare beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav for krav som den selv krever inn etter SI-loven, og hvor den selv har stiftet utleggspantet. Tvangsdekningen skjer etter reglene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 10 avsnitt III, jf. tvangsfullbyrds-

loven § 2-14 andre ledd, se nærmere under punkt 15.5.1. Når Statens innkrevingsentral tar pant i andre formuesgoder, må den sende begjæring om tvangsdekning til alminnelig namsmann.

14.4.2 Høringsnotatets forslag

For å oppnå et felles regelverk, ble det foreslått i høringsnotatet at Innkrevingsmyndigheten skal kunne gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav for alle krav som den krever inn. Forslaget medfører at hele prosessen, fra utlegg i enkle pengekrav til betaling, samles hos Innkrevingsmyndigheten for alle krav. Dette legger til rette for en effektiv innkrevsprosess.

Det ble uttalt at det kan være i skyldnerens interesse at tvangsdekningen ikke tar lang tid, siden det vil påløpe forsinkelsesrenter på kravet som er misligholdt, og siden skyldnerens rådighet over utleggsobjektet vil være begrenset når det er stiftet pant. Det ble også uttalt at for skyldneren kan det være enklere og mer oversiktlig å forholde seg til Innkrevingsmyndigheten gjennom hele innkrevsprosessen. Samtidig ble det pekt på at skyldneren kan klage til tingretten og få beslutningen overprøvet av en uavhengig tredje part.

Det ble lagt til grunn at Innkrevingsmyndighetens rolle som kreditor og namsmyndighet for krav som den innkrever, ikke taler mot at Innkrevingsmyndigheten får kompetanse til å foreta tvangsdekning i enkle pengekrav. Forslaget vil ikke gi Innkrevingsmyndigheten noen bedre rett overfor skyldneren eller andre parter. Det vil heller ikke vil ha konsekvenser for andre kreditorer. Det ble også uttalt at utlegg i enkle pengekrav i de aller fleste tilfeller tas i midler innestående på skyldnerens bankkonto. Verdien av pantet er da allerede avklart, og en mulig interessekonflikt ved vurderingen av eiendelens verdi er ikke aktuell.

Det ble foreslått å begrense kompetansen til utleggspant som Innkrevingsmyndigheten selv har besluttet. En slik begrensning gjelder i dag for Statens innkrevingsentral, og gjør det tydelig at andre kreditorer ikke kan begjære tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav gjennom Innkrevingsmyndigheten.

14.4.3 Høringsinstansenes merknader

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund (NKK) og flere kommuner kan ikke se noen grunn til at Innkrevingsmyndigheten som eneste særnamsmann, selv skal beslutte tvangsdekning av egne utleggspant i enkle pengekrav, mens kom-

munene på sin side må sende begjæring om tvangsdekning til alminnelig namsmann med lang saksbehandlingstid og tilhørende rettsgebyr. NKK mener hensynene som er anført i høringen om at prosessen skal skje mest mulig effektivt og at det kan være i skyldnerens interesse at tvangsdekning ikke tar lang tid, vil gjøre seg gjeldende også for kommunenes krav i de saker der kommunen som særnamsmann har tatt utlegg i for eksempel bankinnskudd. NKK mener høringsforslaget legger opp til en ubegrunnet forskjellsbehandling for kommunale og statlige krav.

Sør-Vest politidistrikt viser til at Innkrevingsmyndigheten vil ha en rolle både som kreditor og namsmyndighet, og uttaler:

«Det fremlegges i forslaget at det ved klage til tingretten jf. tvfbl § 5-16 vil være mulig å få saken sin vurdert av en uavhengig part. Vi ser likevel på dette som en svekkelse av muligheten til å få en uavhengig vurdering av kravet. Det er en større bøyg å få saken vurdert i tingretten og det påløper i tillegg rettsgebyr til tingretten som kan skremme bort reelle klager. Dette kan unngås ved at alminnelig namsmann foretar saksbehandlingen av alle saker med tvangsdekning.»

Politidirektoratet støtter uttalelsen fra *Sør-Vest politidistrikt*, og uttaler:

«Hensikten med namsmannsfunksjonen er at namsmannen skal være en objektiv instans som skal ivareta så vel skyldner som fordringshavers rettigheter. Bakgrunnen for at Statens innkrevingsentral i sin tid ble gitt denne kompetansen var bl.a. at det sikret rimeligere innkreving for skyldneren og mindre belastning på alminnelig namsmann. Dersom Innkrevingsmyndigheten gis kompetanse til tvangsdekning av enkle pengekrav, vil det gi Innkrevingsmyndigheten ytterligere en fordel. Kreditorer generelt må forholde seg til den alminnelige namsmann og den saksbehandlingstid som til enhver tid gjelder ved gjennomføringen av tvangsfullbyrdelse, mens Innkrevingsmyndigheten ved ny regel vil kunne gjennomføre inndrivelsesprosessen langt raskere. Det er også verdt å merke seg at kommunene har særnamsmannsmyndighet, men har ikke kompetanse til tvangsdekning av enkle pengekrav. Etter Politidirektoratets syn er det en rettssikkerhetsgaranti for borgerne at særnamsmannsmyndighetene må benytte alminnelig

namsmann for å få gjennomført tvangsdekning.»

Øst politidistrikt støtter forslaget, og trekker frem at prosessen vil bli mer effektiv enn dagens løsning.

14.4.4 Vurderinger og forslag

Kompetansen til å gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav bør være den samme for alle kravstyper som Innkrevingsmyndigheten krever inn.

Politidirektoratet, NKK og enkelte kommuner mener forslaget vil medføre en forskjellsbehandling av kreditorer, ved at saksbehandlingen hos alminnelig namsmann vil ta lengre tid. Mens Politidirektoratet mener dette kan løses ved at all kompetanse legges til alminnelig namsmann, har NKK og enkelte kommuner uttalt at også kommunene bør ha adgang til å beslutte tvangsdekning av utleggspant som de selv har stiftet i enkle pengekrav. For nærmere omtale av kommunenes særnamsmyndighet, se punkt 28.4.4.

Departementet vil peke på at adgang til å realisere utleggspant ikke vil gi Innkrevingsmyndigheten noen bedre rett til dekning av sine krav enn andre kreditorer. Adgangen til å beslutte utleggspant i enkle pengekrav skal være den samme som i dag. Hvilken rett en kreditor har til dekning vil avhenge av når utleggspantet er stiftet, og ikke av hvor lang tid det tar å realisere pantet. Det er bare tiden det tar å realisere utleggspantet som kan påvirkes av forslaget om at Innkrevingsmyndigheten selv kan beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav.

Dersom Innkrevingsmyndigheten kan beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav for alle krav som den innkrever, vil det redusere antall begjæringer om tvangsdekning som skal behandles av alminnelig namsmann. Det vil kunne bidra til å gjøre saksbehandlingstiden hos alminnelig namsmann kortere. Dette vil være en fordel for kreditorer som begjærer tvangsdekning hos alminnelig namsmann.

Kortere saksbehandlingstid vil også være en fordel for skyldnerne, siden det blir en kortere periode hvor det påløper forsinkelsesrenter og hvor rådigheten over utleggsobjektet er begrenset.

Når kreditorer må begjære tvangsdekning via alminnelig namsmann, vil det påløpe rettsgebyr. Det vil ikke påløpe rettsgebyr når Innkrevingsmyndigheten selv beslutter tvangsdekning i enkle pengekrav. Utgifter som påløper ved innkrevingen

betales normalt av skyldneren. Hensynet til skyldneren taler derfor for at Innkrevingsmyndigheten kan tvangsrealisere utleggspant selv, uten at det påløper gebyr.

Det er også kommet innspill om at forslaget svekker muligheten til å få en uavhengig vurdering av kravet, blant annet som følge av at Innkrevingsmyndigheten vil ha en kreditorfunksjon for de krav den innkrever.

Innkrevingsmyndigheten vil ved tvangsdekning, på samme måte som når den tar utlegg, utøve en rolle både som kreditor og namsmyndighet for de krav som den innkrever. Dette vil ikke gi Innkrevingsmyndigheten noen bedre rett overfor skyldneren eller andre parter. Dette vil heller ikke innebære konsekvenser for andre kreditorer. Utlegg i enkle pengekrav tas i de aller fleste tilfeller i midler inntilstående på skyldnerens bankkonto. Verdien av pantet er da allerede avklart, og en mulig uenighet om eiendelens verdi er ikke aktuell. Departementet kan derfor ikke se at Innkrevingsmyndighetens rolle både som kreditor og namsmyndighet, taler mot at Innkrevingsmyndigheten gis kompetanse til å foreta tvangsdekning i enkle pengekrav.

Departementet vil også peke på at skyldneren i en sak om tvangsdekning kan klage til tingretten, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Kompetanse for Innkrevingsmyndigheten til å beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav vil derfor ikke avskjære skyldneren fra å få saken vurdert av en uavhengig tredjepart.

Det vil være en fordel om hele prosessen, fra utlegg i enkle pengekrav til realisasjon av pantet, kan samles hos Innkrevingsmyndigheten for alle krav som den innkrever. En slik ordning vil, som nevnt i høringsnotatet, legge til rette for en effektiv prosess, uten at dette går på bekostning av skyldnerens interesser. Erfaringene med Statens innkrevingssentrals tvangsdekning i enkle pengekrav er også at ordningen fungerer godt, og det er få klager knyttet til tvangsdekningen.

Departementet foreslår derfor å følge opp forslaget i høringsnotatet om at Innkrevingsmyndigheten skal kunne gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav for alle krav som den innkrever. Som i høringen foreslås det at kompetansen begrenses til utleggspant besluttet av Innkrevingsmyndigheten.

Det vises til innkrevingsloven § 24 første ledd.

15 Saksbehandlingsregler for beslutning om utlegg og om tvangsdekning i enkle pengekrav

15.1 Innledning og sammendrag

Innkrevingsmyndigheten vil utøve særnamsmyndighet ved behandling av saker om utlegg og tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. I slike saker bør flere bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår at innkrevingsloven presiserer hvilke av bestemmelsene som skal gjelde. For å legge til rette for like saksbehandlingsregler på alle stadier i innkrevingen, foreslår departementet samtidig at forvaltningsloven som utgangspunkt skal gjelde også når Innkrevingsmyndigheten behandler saker om utlegg og tvangsdekning, se punkt 15.2. Forvaltningsloven vil likevel ikke gjelde der andre bestemmelser går foran, eller forvaltningslovens regler er særskilt unntatt, se punkt 6.2.3.

På enkelte områder der verken tvangsfullbyrdslovens regler eller forvaltningslovens regler passer, er det behov for egne regler i innkrevingsloven. Departementet foreslår egne regler om varsel før tvangsinnkreving, se punkt 15.3, og om krav til beslutning mv., se punkt 15.4. Disse reglene vil gjelde når Innkrevingsmyndigheten beslutter utlegg eller gjennomfører tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. I tillegg vil de gjelde ved avregning, se nærmere omtale i punkt 13.4. For tvangsdekning foreslår departementet noen ytterligere saksbehandlingsregler til erstatning for reglene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 10 avsnitt III, se punkt 15.5.

15.2 Forholdet til tvangsfullbyrdsloven og forvaltningsloven

15.2.1 Gjeldende rett

For skattekontoret gjelder tvangsfullbyrdsloven så langt den passer ved gjennomføring av

utleggsforretninger. Saksbehandlingsreglene i §§ 5-1 til 5-5 og reglene om begjæring av utlegg i §§ 7-1 til 7-8 gjelder likevel ikke, jf. skattebetalingsloven § 14-2.

For Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav gjelder tvangsfullbyrdsloven § 1-2 andre ledd om at pengekrav mot kommune mv. ikke kan tvangsfullbyrdes, saksbehandlingsreglene i §§ 5-6 til 5-15, og §§ 5-17 til 5-19, samt § 7-9 og §§ 7-11 til 7-28 om gjennomføring av utleggsforretning mv. så langt de passer, jf. bidragsinnkrevingsloven § 22 første ledd. Videre gjelder § 5-16 om klage, jf. bidragsinnkrevingsloven § 23 første ledd.

Statens innkrevingsentral kan treffe beslutning om utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-14 første ledd. Når den selv har stiftet utleggspant i enkle pengekrav, kan den også gjennomføre tvangsdekning av utleggspantet etter reglene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 10 avsnitt III, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-14 andre ledd. Det følger av tredje ledd at bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven gjelder for Statens innkrevingsentral når den utøver myndighet etter § 2-14 første og andre ledd. Det gjelder likevel ikke saksbehandlingsreglene i §§ 5-1 til 5-5 og bestemmelsene i §§ 7-3 til 7-8 om begjæring om utlegg. Det må legges til grunn at andre bestemmelser enn de som er uttrykkelig unntatt, bare gjelder så langt de passer. For Statens innkrevingsentral fremgår ikke det uttrykkelig av loven, men dette er uttalt i forarbeidene, se Prop. 127 L (2011–2012) side 35.

Forvaltningsloven har også saksbehandlingsregler som gjelder for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Disse reglene gjelder ikke når innkrevingsmyndighetene behandler eller avgjør saker i medhold av tvangsfullbyrdsloven, jf. forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b, se punkt 6.2.1.

15.2.2 Høringsnotatets forslag

15.2.2.1 Overordnet om tvangsfullbyrdsesloven og forvaltningsloven

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsesloven ble det foreslått en rekke endringer i tvangsfullbyrdsesloven.

I høringsnotatet om lov om innkreving av statlige krav mv. ble det lagt til grunn at mange av bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven, med de foreslåtte endringene, ikke passer, eller passer ikke fullt ut, for Innkrevingsmyndighetens tvangsinnkreving. Selv om både Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann vil ha tilsvarende kompetanse ved utlegg og tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav, er rollene deres forskjellige. Innkrevingsmyndigheten vil ivareta både rollen som kreditor og namsmyndighet, mens alminnelig namsmann gjennomfører tvangsinnkrevingen etter begjæring fra en kreditor. Innkrevingsmyndigheten vil derfor ha behov for saksbehandlingsregler som gjelder under hele innkrevingsprosessen, og ikke bare under tvangsfullbyrdsesloven.

Det ble foreslått at innkrevingsloven skal angi de bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten ved behandling av saker om utlegg og tvangsdekning, og at en ikke skal videreføre formuleringen om at bestemmelsene gjelder så langt de passer. Det ble vist til uttalelser i forarbeidene til tvangsfullbyrdsesloven, om at en «bør søke å presisere i sektorlovgivningen i hvilken utstrekning tvangsfullbyrdsesloven får anvendelse ved fullbyrdsing gjennom andre myndigheter enn den alminnelige namsmyndighet», se Ot.prp. nr. 65 (1990–91) side 71. Forarbeidene presiserer at gjeldende tvangsfullbyrdseslov, til forskjell fra tidligere lov, ikke gjelder for andre myndigheter enn de alminnelige namsmyndigheter hvis ikke noe annet direkte går fram av sektorlovgivningen.

Det ble samtidig lagt til grunn at forvaltningsloven bør gjelde uavhengig av hvilke tiltak Innkrevingsmyndigheten iverksetter, og uavhengig av hvilket krav som er til innkreving. For å oppnå dette ble det foreslått at forvaltningsloven som utgangspunkt skal gjelde for all saksbehandling hos Innkrevingsmyndigheten, også når Innkrevingsmyndigheten behandler eller avgjør saker om tvangsinnkreving.

På enkelte områder passer verken forvaltningsloven eller tvangsfullbyrdsesloven med foreslåtte justeringer for Innkrevingsmyndighetens tvangsinnkreving. Der ble det foreslått

egne bestemmelser om saksbehandlingen i innkrevingsloven.

Forslag om egne bestemmelser i innkrevingsloven og om utvidet anvendelsesområde for forvaltningsloven, har betydning for hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdsesloven med foreslåtte justeringer, som bør gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Dette er nærmere omtalt i punkt 15.2.2.2 til 15.2.2.5 nedenfor. I punkt 15.2.2.6 omtales høringsnotatets forslag om regulering av forholdet til forvaltningsloven.

15.2.2.2 Tvangsfullbyrdsesloven kapittel 1 til 4

Det ble i høringsnotatet om lov om innkreving av statlige krav mv., foreslått at tvangsfullbyrdsesloven kapittel 1 Område, definisjoner mm skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Videre ble det foreslått at tvangsfullbyrdsesloven § 2-7 skal gjelde i klagesaker. Bestemmelsen gir regler om hvordan klagefristene skal avbrytes og beregnes, og om adgangen til å behandle klager som er satt frem for sent (oppfriskning for fristforsømmelse). Det ble foreslått at de øvrige reglene i tvangsfullbyrdsesloven kapittel 2 avsnitt I ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Det ble videre foreslått å oppheve reglene om Statens innkrevingsssentral i tvangsfullbyrdsesloven kapittel 2 avsnitt II.

Departementet foreslo også at tvangsfullbyrdsesloven kapittel 3 Sakskostnader, erstatning og sikkerhetsstillelse, ikke skal gjelde. I stedet ble det foreslått nye regler om sakskostnader i innkrevingsloven, tilpasset Innkrevingsmyndigheten, se punkt 6.5.2. Det ble lagt til grunn at det ikke vil være aktuelt for Innkrevingsmyndigheten å kreve sikkerhet etter bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven §§ 3-4 til 3-5.

Departementet foreslo også at bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven kapittel 4 om tvangsgrunnlag og tvangskraft skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

15.2.2.3 Tvangsfullbyrdsesloven kapittel 5

Bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven kapittel 5 gir alminnelige regler om saksbehandlingen hos alminnelig namsmann. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsesloven ble det foreslått endringer i tvangsfullbyrdsesloven §§ 5-2, 5-3, 5-5, 5-7, 5-9 og 5-16. Bestemmelsen i § 5-19 ble foreslått videreført med enkelte endringer i § 5-19 og ny § 5-20. I høringsnotatet om lov om innkreving av statlige krav mv. ble det

vurdert om bestemmelsene skal gjelde for Innkrevsmyndigheten.

Det ble lagt til grunn at bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven §§ 5-1 til 5-5 er tilpasset oppgavene til den alminnelige namsmannen, og at de ikke passer for Innkrevsmyndigheten. Det ble vist til at Innkrevsmyndigheten ikke vil sende en begjæring til seg selv, og at bestemmelsene heller ikke i dag gjelder for Skatteetatens innkrevsmyndigheter.

I tvangsfullbyrdsloven § 5-6 om innvendinger og begjæringer er det reguleringen om innvendinger som eventuelt kan være praktisk for Innkrevsmyndigheten. Bestemmelsens første ledd første og andre punktum angir at innvendinger under saken kan settes frem både muntlig og skriftlig, og at namsmyndigheten skal skrive dem ned om de fremsettes muntlig. Tilsvarende vil følge av forvaltningsloven § 11 d og av alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper. I høringen ble det derfor foreslått at bestemmelsene ikke skal gjelde for Innkrevsmyndigheten.

Bestemmelsen i § 5-6 første ledd tredje punktum fastsetter at innvendinger som «settes frem under en forretning eller et møte, bør avgjøres med det samme». Forvaltningsloven § 11 a om at en sak skal avgjøres «uten ugrunnet opphold», vil gjelde for Innkrevsmyndigheten. Departementet la til grunn at også forvaltningsloven § 11 a vil gi en plikt til å behandle innvendinger «med det samme» når dette er nødvendig for å oppnå en forsvarlig saksbehandling, slik at saksbehandlingstiden tilpasses situasjonen. Det vil særlig være behov for dette når utleggspant stiftes hos skyldneren, eller på et sted hvor skyldnerens formuesgoder befinner seg. Det vil være en fordel for Innkrevsmyndigheten at det er samme rettslig utgangspunkt for vurdering av saksbehandlingstiden under hele innkrevingen, og det ble derfor foreslått at heller ikke denne bestemmelsen skal gjelde for Innkrevsmyndigheten.

Etter § 5-6 andre ledd første punktum kan en innvending avvises når den ikke er fremsatt så snart det er anledning til det. Regelen åpner for at innvendinger kan avvises før en avgjørelse er truffet. I høringen ble det lagt til grunn at en ikke bør avise en innvending dersom det er grunn til å anta at den kan bidra til å belyse saken, eller gi Innkrevsmyndigheten et bedre beslutningsgrunnlag. Departementet viste til at den er lite benyttet av Skatteetaten i dag, og så ikke grunn for at den skal gjelde for Innkrevsmyndigheten.

Regelen om at en innvending avvises når den ikke er fremsatt så snart det er anledning til det,

gjelder ikke for innvendinger mot kravets eksistens eller størrelse, mot at det foreligger tvangsgrunnlag, eller mot at de materielle og personlige vilkår for tvangskraft er oppfylt, jf. § 5-6 andre ledd andre og tredje punktum. Slike innvendinger kan derfor ikke avvises. Departementet la til grunn at det samme vil følge av forvaltningsloven § 17. Etter § 17 første ledd vil Innkrevsmyndigheten ha en plikt til å påse at saken «er så godt opplyst som mulig» før vedtak treffes. I dette ligger det et krav om å klargjøre faktum, og etter departementets syn er det naturlig at Innkrevsmyndigheten som ledd i dette kontrollerer opplysninger, herunder innvendinger, som legges frem av skyldneren eller andre parter. Hvor omfattende og nøyaktige undersøkelser som må foretas i en konkret sak, må ses i sammenheng med de faktiske muligheter, herunder hva som er mulig innenfor rammen av akseptabel tids- og ressursbruk. De innvendingene som er nevnt i § 5-6 andre ledd andre og tredje punktum, er etter departementets syn av slik vesentlig karakter at det må legges til grunn at Innkrevsmyndigheten plikter å behandle disse for at en skal kunne anse at saken er så godt opplyst som mulig. Departementet kunne derfor ikke se at det ved siden av forvaltningsloven § 17 første ledd er behov for bestemmelsene i § 5-6 andre ledd andre og tredje punktum. På bakgrunn av ovennevnte ble det foreslått at tvangsfullbyrdsloven § 5-6 ikke skal gjelde for Innkrevsmyndigheten.

I høringen ble det i tvangsfullbyrdsloven § 5-7 foreslått en ny bestemmelse om namsmannens adgang til å pålegge partene og andre opplysningsplikt. I innkrevsloven ble det foreslått egne regler om opplysningsplikt. Det ble derfor foreslått at § 5-7 ikke skal gjelde for Innkrevsmyndigheten.

I høringen ble det også foreslått at tvangsfullbyrdsloven § 5-8 om skyldnerens plikt og rett til å være til stede ved en forretning eller møte, ikke skal gjelde for Innkrevsmyndigheten. Det ble lagt til grunn at Innkrevsmyndigheten ikke vil ha behov for å pålegge en skyldner å være til stede i møte eller i andre situasjoner. Skyldnerens rett til å uttale seg og å bidra til sakens opplysning vil bli ivaretatt ved at skyldneren kan ta kontakt med Innkrevsmyndigheten gjennom digitale kanaler eller telefon, eller ved å møte fysisk ved ett av Innkrevsmyndighetens kontorer i en nærmere angitt periode før det tas beslutning om utlegg.

I høringen ble det foreslått å oppheve tvangsfullbyrdsloven § 5-9 første ledd, og å endre overskriften på bestemmelsen til namsmannens

adgang til bolig, forretningslokaler m.m. Beslutning om utleggspant vil normalt tas hos Innkrevsmyndigheten. Enkelte utleggsgjenstander, for eksempel løsøre, kan det likevel være behov for å ta hånd om for å sikre rettsvern for utlegget. I slike saker må Innkrevsmyndigheten kunne beslutte utlegg der formuesgodet er, og skyldneren må som hovedregel varsles om tid og sted, og eventuelt oppfordres til å møte. Det ble derfor foreslått at tvangsfullbyrdsloven § 5-9 skal gjelde slik at Innkrevsmyndigheten kan kreve å få adkomst til skyldnerens bopel, forretningssted eller driftssted, eller stedet der formuesgodet er.

Det ble videre foreslått at tvangsfullbyrdsloven § 5-10 skal gjelde. Første ledd første punktum regulerer bruk av nødvendig makt og vil sjelden være aktuell, men kan tenkes brukt dersom Innkrevsmyndigheten for eksempel har behov for å tilkalle låsesmed for å få adgang til forretningslokaler mv. når skyldneren eller andre ikke medvirker til å gi tilgang. Hovedregelen bør likevel være at Innkrevsmyndigheten ber om bistand fra politiet, jf. § 5-10 første ledd andre punktum.

Tvangsfullbyrdsloven § 5-10 tredje ledd gjelder tidspunktet for gjennomføring av tvangsfullbyrdelse. Det ble i høringen lagt til grunn at det sjelden er aktuelt å ta pant i løsøre hos skyldneren om natten og på helgedager, men det ble ikke utelukket at det kan være behov for dette overfor virksomheter som utøver aktivitet på andre tidspunkter enn ordinær kontortid.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-10 andre ledd første og andre punktum skal namsmyndigheten under tvangsfullbyrdelsen vise den hensynfullhet og varsomhet som forholdene tillater, og den skal ta hensyn til skyldnerens interesser og ønsker i den utstrekning forholdene tillater det. Tredje punktum fastsetter at tvangsfullbyrdelse ikke skal foretas i større omfang enn nødvendig. Det ble i høringen lagt til grunn at dette er grunnleggende forholdsmessighetsprinsipper, og at bestemmelsene bør gjelde for Innkrevsmyndigheten. Det ble uttalt at det særlig er behov for tredje punktum for å unngå at det for eksempel tas utleggspant i flere formuesgoder enn nødvendig. Etter fjerde punktum skal en sak om tvangsdekning heves dersom fortsatt gjennomføring vil medføre kostnader som vil overstige det som vil komme inn ved dekningen. Det ble lagt til grunn at bestemmelsen ikke vil få betydning for Innkrevsmyndigheten.

Det ble videre lagt til grunn at tvangsfullbyrdsloven § 5-11 om utsettelse og § 5-12 om

uttsettelse ved betalingsvansker ikke skal gjelde. Bestemmelsene passer ikke eller er overflødige for Innkrevsmyndigheten. For Innkrevsmyndigheten ble det foreslått en ny og utvidet adgang til å gi betalingsuttsettelse, som vil dekke behovet.

Heller ikke bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 5-13 første ledd om at namsmannen skal gi saksøker eller saksøkte et varsel når en begjæring om tvangsfullbyrdelse ikke tas til følge, passer for Innkrevsmyndigheten, som ikke mottar noen slik begjæring. I andre ledd er det en plikt til å varsle før tvangsdekning gjennomføres dersom det er fremsatt innvendinger i saken fra en saksøkt eller tredjeperson. Det ble foreslått en egen bestemmelse om varsel i innkrevsloven som vil erstatte denne bestemmelsen. Skyldneren vil etter bestemmelsen gis en frist for å uttale seg når det er besluttet å begynne prosessen med tvangsdekning.

Det ble i høringen lagt til grunn at bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 5-14 første ledd om unnlatt varsel når den som skal varsles har ukjent oppholdssted, dekkes av bestemmelsen om varsel som departementet foreslo i innkrevsloven. Andre ledd gjelder tilfeller der eier av et formuesgode er ukjent. Det ble foreslått at andre ledd skal gjelde for Innkrevsmyndigheten ved tvangsdekning i enkle pengekrav.

Tvangsfullbyrdsloven § 5-15 om omgjøring gjelder for innkrevsmyndighetene i Skatteetaten i dag, og det ble foreslått at den også skal gjelde for Innkrevsmyndigheten. Etter bestemmelsen vil Innkrevsmyndigheten av eget tiltak kunne omgjøre en beslutning om å fremme tvangsfullbyrdelsen, valg av gjennomføringsmåte og andre avgjørelser, såfremt fullbyrdelsen ikke er avsluttet eller en tredjepersons rett er til hinder for omgjøringen. Bestemmelsen gir også Innkrevsmyndigheten adgang til å rette åpenbare forglemmelser og skrivefeil, etter at det ikke lenger er omgjøringsadgang. Det kan være situasjoner hvor Innkrevsmyndigheten i kraft av å utøve kreditorposisjonen, kan endre sin avgjørelse ut over det som følger av § 5-15. Ved utleggstrekk må videre omgjøringsadgangen i § 5-15 ses i sammenheng med reglene om endring av utleggstrekk, se nærmere omtale i punkt 31.2.

Det ble vurdert om også tvangsfullbyrdsloven § 5-16 om klage skal gjelde for Innkrevsmyndigheten. Bestemmelsen inneholder enkelte regler som ikke passer for Innkrevsmyndigheten, herunder regler om oppsettende virkning for klager om avgjørelse om fravikelse av fast eiendom i første ledd, om verneting i andre ledd

og om saksøkers adgang til å påklage beslutning om å nekte å ta en begjæring til følge eller om å heve en sak i tredje ledd. Hoveddelen av bestemmelsen er likevel anvendelig, og bør gjelde. I ordningen med ett utleggstrekk vil det videre være en fordel med en felles klageregulering for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann.

Forslaget medfører at alle som rammes av Innkrevingsmyndighetens avgjørelser og handlemåter under tvangsfullbyrdelsen kan klage til tingretten. I tillegg til skyldneren vil også andre med en rett som de mener er krenket, ha klagerett, for eksempel fordi de hevder å være eier av et formuesgode som det er besluttet å stifte utleggspant i. Videre kan enhver avgjørelse som Innkrevingsmyndigheten treffer under tvangsinnkrevingen, påklages. Det omfatter avgjørelser om utleggstrekk, utleggspant og tvangsdekning, og også andre løpende avgjørelser som Innkrevingsmyndigheten treffer i saken.

Det ble i høringen lagt til grunn at hvis Innkrevingsmyndigheten finner klagen berettiget, skal den omgjøre sin avgjørelse «dersom det er adgang til det» etter § 5-16 andre ledd første punktum. Dersom klagen ikke er berettiget, følger det i dag av andre ledd andre punktum at klagen uten opphold skal oversendes til tingretten sammen med sakens dokumenter. I høringen ble det foreslått at klager skal kunne gis en begrunnelse og en frist for å opprettholde klagen, dersom alminnelig namsmann mener klagen må avslås. Opprettholdes klagen, skal den uten opphold oversendes til tingretten. For Innkrevingscentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er det i dag en lignende regel i bidragsinnkrevingsloven § 23 tredje ledd. Det ble lagt til grunn at det er mest hensiktsmessig for alle parter, også for klager, med en slik ekstra runde med forklaring når det er grunn til å tro at klager med det vil akseptere avgjørelsen og en kan unngå en unødvendig oversendelse til tingretten. Det ble derfor foreslått at regelen som ble foreslått i tvangsfullbyrdsloven § 5-16 andre ledd første punktum, også skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Det er i dag ikke regulert når klageretten etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 starter i saker for innkrevingsmyndighetene. Bestemmelsen er tilpasset saksbehandlingen til alminnelig namsmann, hvor tvangsinnkrevingen innledes med en begjæring fra saksøker. Det ble foreslått at klageretten etter innkrevingsloven skal starte fra det tidspunktet tvangsinnkrevingen starter.

Det ble i høringen lagt til grunn at sak om utlegg eller tvangsdekning av pant i enkle pengekrav hos Innkrevingsmyndigheten starter når var-

sel er gitt etter innkrevingsloven, og det ble foreslått at klage kan settes frem fra dette tidspunktet. Ved unnlatt varsling ble det lagt til grunn at klageretten starter når underretning om utlegg blir gitt. Det ble lagt til grunn at det ikke er nødvendig å lovregulere klagefristens utgangspunkt der varsel ikke sendes.

Som utgangspunkt kan klage fremsettes i den grad fullbyrdelsen ikke er avsluttet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Bestemmelsen suppleres av gjeldende bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven § 7-26, som i høringen ble foreslått videreført. Klage på utleggspant kan fremsettes så lenge tvangsdekning ikke er begjært eller påbegynt av Innkrevingsmyndigheten når den gjennomfører tvangsdekning selv. Klage på utleggstrekk kan fremsettes så lenge trekket løper, men likevel slik at partene ikke kan klage over valg av utleggsgjenstand senere enn en måned etter at de ble underrettet om utlegget. I saker der Innkrevingsmyndigheten selv tvangsdekker utleggspant i enkle pengekrav, vil klage på utleggspantet kunne fremsettes inntil Innkrevingsmyndigheten sender varsel om tvangsdekning, med mindre klagen omfattes av månedsfristen for valg av utleggsgjenstand. Deretter kan klage fremsettes i tvangsdekningssaken frem til fullbyrdelsen er avsluttet. Det vil si når det aktuelle beløpet blir utbetalt. Dette vil i praksis bety at skyldneren kan klage på utleggspantet helt frem til tvangsdekningen avsluttes når Innkrevingsmyndigheten selv gjennomfører tvangsdekning, med unntak av når klagen gjelder valg av utleggsgjenstand.

Det ble foreslått at tvangsfullbyrdsloven § 5-17, som gjelder heving av sak, ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsens første ledd andre punktum og andre ledd gjelder tvangssalg. Innkrevingsmyndigheten gjennomfører ikke tvangssalg, og tvangsdekningsadgangen foreslås begrenset til enkle pengekrav. Disse bestemmelsene er derfor ikke aktuelle. De øvrige deler av bestemmelsen passer ikke for Innkrevingsmyndigheten.

Det ble videre foreslått at tvangsfullbyrdsloven § 5-18 ikke skal gjelde. Bestemmelsen gjelder virkningen av at saksøkerens krav overdras under saken, og passer heller ikke for Innkrevingsmyndigheten.

I tvangsfullbyrdsloven ble det i høringen foreslått en bestemmelse om namsbok mv. og en bestemmelse om innsyn. Bestemmelsene erstatter gjeldende tvangsfullbyrdslov § 5-19. Det ble foreslått en egen bestemmelse om krav til nedtegnning av beslutning om utlegg og tvangsdekning i innkrevingsloven, og en egen bestemmelse

om innsyn i innkrevingsloven. Departementet foreslo derfor at bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven om namsbok og innsyn ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

15.2.2.4 *Tvangsfullbyrdsloven kapittel 7*

I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven, ble det foreslått et nytt kapittel 7 om utlegg i tvangsfullbyrdsloven. Som i dag ble det foreslått å dele kapitlet inn i tre avsnitt, avsnitt I om begjæring om utlegg, avsnitt II om gjennomføring av saker om utlegg, og avsnitt III om klage, bortfall og opphevelse av utlegg mv. I høringsnotatet om lov om innkreving av statlige krav mv. ble det vurdert hvilke av de nye bestemmelsene som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Det ble foreslått at bestemmelsen om tvangsgrunnlag i *avsnitt I om begjæring* skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, med unntak av regelen om at «[s]kriftlig meddelelse som fordringshaveren selv har sendt skyldneren og som viser kravets grunnlag og omfang» er tvangsgrunnlag. Det ble lagt til grunn at de øvrige bestemmelsene som ble foreslått i avsnitt I, ikke passer for Innkrevingsmyndigheten.

Det ble foreslått at hoveddelen av bestemmelsene i *avsnitt II om gjennomføring av saker om utlegg*, skal gjelde. Det ble lagt vekt på at ved gjennomføring av saker om utlegg vil arbeidsprosessene for alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten i stor grad være de samme. Mange av reglene bør også gjelde som følge av de bindingene regelverket har til panteloven, blant annet reglene om rettsvirkninger og rettsvern i panteloven kapittel 1 og 5.

Det ble i avsnitt II foreslått en ny bestemmelse om endring av utleggstrekk som utvider namsmyndighetens adgang til å regulere utleggstrekk, og en bestemmelse om skifte av trekkpliktig, som erstatter gjeldende § 7-23. Det ble også foreslått en bestemmelse om avslutning av sak med intet til utlegg, som erstatter gjeldende § 7-25. Det ble foreslått at disse bestemmelsene skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Det ble videre foreslått at bestemmelser som viderefører gjeldende tvangsfullbyrdslov § 7-11 tredje ledd, § 7-21 tredje ledd andre punktum og §§ 7-13 til 7-20, skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Det samme gjaldt en ny regel om at Kongen i forskrift kan gi bestemmelser om valg av utleggs-gjenstand. Det ble foreslått at andre regler som ikke passer for Innkrevingsmyndigheten, ikke

skal gjelde. Det gjelder blant annet en ny regel om gjentatt foreleggelse av begjæringen. Innkrevingsmyndigheten forelegger ikke begjæring. I innkrevingsloven ble det i stedet foreslått en regel om gjentatt varsel. En ny bestemmelse om beslutning og underretning om utleggstrekk skal heller ikke gjelde. Krav til beslutning og underretning for Innkrevingsmyndigheten ble foreslått regulert i en egen bestemmelse i innkrevingsloven, se punkt 15.4.2.1.

I *avsnitt III om klage, bortfall og opphevelse av utlegg mv.* ble det foreslått at bestemmelsen om klage skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelsen viderefører gjeldende tvangsfullbyrdslov § 7-26, men klagefristen er endret til «så lenge trekket løper», se punkt 31.3. Det ble også foreslått en ny regel som følge av ordningen med ett utleggstrekk, som angir hvilken myndighet som skal behandle klage over størrelsen av et utleggstrekk. Den fastsetter videre at tingrettens avgjørelse av en slik klage er bindende for alle fordringshavere med krav i trekket.

Det ble videre foreslått at bestemmelsene i avsnitt III som erstatter gjeldende tvangsfullbyrdslov § 7-27, § 7-28 første ledd og § 7-29, og forslag til en ny bestemmelse om opphør av utleggstrekk, skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

15.2.2.5 *Tvangsfullbyrdsloven kapittel 10*

I høringsnotatet om lov om innkreving av statlige krav mv. ble det foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal ha myndighet til å beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav for alle krav som den innkrever. Det ble videre foreslått egne saksbehandlingsregler for Innkrevingsmyndigheten, som erstatter de bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 10 avsnitt III som i praksis har hatt betydning for Statens innkrevingssentrals tvangsdekning. Det ble derfor foreslått at tvangsfullbyrdsloven kapittel 10 avsnitt III (§§ 10-7 til 10-11) ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

I høringen ble det vurdert om bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 10 avsnitt I (§§ 10-1 til 10-3) skal gjelde. Det ble foreslått at bestemmelsen i § 10-2 første ledd om tvangsgrunnlag skal gjelde, slik at utleggspant i enkle pengekrav som stiftes av Innkrevingsmyndigheten, er tvangsgrunnlag for tvangsdekning når pantet har rettsvern etter panteloven kapittel 5. Det ble lagt til grunn at det ikke er behov for en henvisning til § 10-1, § 10-2 andre ledd og § 10-3.

15.2.2.6 Regulering av forholdet til forvaltningsloven

Siden tvangsfullbyrdslovens regler om klage vil gjelde for Innkrevingsmyndigheten når den behandler og avgjør saker om utlegg og om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav, ble det foreslått å unnta forvaltningsloven § 14, §§ 28 til 34 og § 35 andre til fjerde ledd. Det ble foreslått at bestemmelsen om granskning i forvaltningsloven § 15 første til tredje ledd skal gjelde, men ikke fjerde ledd om klage over beslutning om at granskning skal gjennomføres.

Det ble foreslått en egen bestemmelse i innkrevingsloven om varsel før tvangsinnkreving. Som følge av dette ble det foreslått at forvaltningsloven § 16 om forhåndsvarsel ikke skal gjelde.

Det ble videre foreslått at forvaltningsloven § 17 om forvaltningens utrednings- og informasjonsplikt skal gjelde med unntak av når det er aktuelt for Innkrevingsmyndigheten å stifte utleggspant der det kan knyttes tvil til de faktiske forholdene.

Etter forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd skal en part underrettes om visse opplysninger som kommer frem under saksforberedelsen, med enkelte unntak. Det kan være behov for unntak fra underrettningsplikten i andre situasjoner enn de som er nevnt i forvaltningsloven § 17 andre ledd. Det ble derfor foreslått at § 17 andre og tredje ledd ikke skal gjelde ved Innkrevingsmyndighetens behandling av saker om utlegg. Det ble lagt til grunn at hensynet til kontradiksjon vil være tilstrekkelig ivarettatt ved forslaget om en særskilt varslingsregel.

15.2.3 Høringsinstansenes merknader

Ingen høringsinstanser har hatt innvendinger mot forslaget om regulering av forholdet til tvangsfullbyrdsloven.

Domstoladministrasjonen støtter forslaget om å gi en uttømmende regulering av forholdet mellom reglene i innkrevingsloven og tvangsfullbyrdsloven, og uttaler at forslaget vil klargjøre spørsmål som i dag er tvilsomme, og i tillegg gi en mer pedagogisk og brukervennlig regulering av prosessreglene for innkrevingen.

Vest politidistrikt mener det er viktig at innkrevingslovens forhold til tvangsfullbyrdsloven er avklart og tydelig regulert. De er derfor enig i at det bør foreligge en positiv og uttømmende regulering av hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Skattedirektoratet har en merknad til forslaget om at bestemmelsen om granskning i forvaltningsloven § 15 første til tredje ledd skal gjelde. Direktoratet uttaler:

«Bestemmelsen omhandler granskning, og er ikke tilpasset stedlig utlegg. I bestemmelsens andre ledd er det blant annet angitt en rett til å ha et vitne til stede. Dette anses ikke som nødvendig ved beslutning om utlegg, og vil kunne forsinke utleggsprosessen. Til sammenligning er erfaringen i dag at nåværende tvangsfullbyrdslov § 7-11 ivaretar skyldners interesse på en god måte, samt oppstiller en praktisk og god tilnærming til hvordan Skatteetaten skal opptre ovenfor skyldner ved stedlig utlegg.»

15.2.4 Vurderinger og forslag

15.2.4.1 Forholdet til tvangsfullbyrdsloven

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringen om at innkrevingsloven skal angi hvilke av bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven som skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens myndighetsutøvelse i saker om utlegg og om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav.

Departementet foreslår også i all hovedsak å følge høringsnotatets forslag om hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven som skal gjelde. Det vises til vurderingene i høringen.

I høringen ble det foreslått at tvangsfullbyrdsloven kapittel 1 skal gjelde. Departementet legger til grunn at tvangsfullbyrdsloven §§ 1-1 til 1-3 ikke passer eller er upraktisk for Innkrevingsmyndigheten. Videre er bestemmelsen i § 1-4 om forholdet til folkeretten overflødig ved siden av bestemmelsen som foreslås i innkrevingsloven § 2 fjerde ledd, se punkt 5.5.3. Bestemmelsene i §§ 1-5 til 1-7 klargjør norsk namsmyndighets kompetanse vedrørende utenlandske skip og luftfartøy når det gjelder folkerettens regler, og § 1-8 om definisjoner klargjør hvordan enkelte begreper skal forstås. Disse bestemmelsene bør gjelde for Innkrevingsmyndigheten i saker om utlegg. Det samme gjelder § 1-9 om hvor visse formuesgoder skal anses for å være. Bestemmelsen i § 1-10 om elektronisk kommunikasjon kan være praktisk både i saker om utlegg og om tvangsdekning. Departementet foreslår derfor at §§ 1-5 til 1-10 skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten ved behandling av saker om utlegg. I saker om tvangsdekning skal § 1-10 gjelde.

Etter forslaget til innkrevingsloven §§ 23 og 24 forutsetter utlegg og tvangsdekning at det fore-

ligger tvangsgrunnlag. Med denne reguleringen er det ikke nødvendig uttrykkelig å angi at bestemmelsene om tvangsgrunnlag, herunder i tvangsfullbyrdsloven §§ 4-1, 7-2 og 10-2, skal gjelde. Tvangsfullbyrdsloven kapittel 4 har imidlertid andre bestemmelser som bør gjelde for Innkrevingsmyndigheten, herunder § 4-2 om innvendinger mot tvangsgrunnlaget, § 4-3 om motregning og §§ 4-4 til 4-11 om tvangskraft. Departementet foreslår derfor at innkrevingsloven §§ 23 og 24 skal fastsette at kapittel 4 gjelder for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet fastholder også forslaget om at § 7-2 første ledd bokstav f om skriftlig meddelelse som tvangsgrunnlag for utlegg, ikke skal benyttes som tvangsgrunnlag for de kravene som Innkrevingsmyndigheten krever inn.

Departementet foreslår at tvangsfullbyrdslovens regler om endring av utleggstrekk og om skifte av trekkpliktig i kapittel 7 avsnitt II skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Dette vil fremgå direkte av bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven, og av forslaget til innkrevingsloven § 33. Det er derfor ikke nødvendig at innkrevingsloven § 23 angir at disse bestemmelsene skal gjelde, slik det ble foreslått i høringen.

Forslaget medfører at tvangsfullbyrdsloven §§ 1-5 til 1-10, § 2-7, kapittel 4 og § 5-9, § 5-10, § 5-15, § 5-16, § 7-9 fjerde til sjette ledd, §§ 7-11 til 7-19, §§ 7-21 til 7-25, § 7-26 første ledd, § 7-27 og § 7-28 skal gjelde ved behandling av saker om utlegg. Ved behandling av saker om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav gjelder §§ 1-10 og 2-7, kapittel 4, § 5-10 andre ledd, § 5-14 andre ledd, § 5-15 og § 5-16.

Det vises til forslag til innkrevingsloven § 23 første og tredje ledd, § 24 første og syvende ledd og § 33.

15.2.4.2 Forholdet til forvaltningsloven

Departementet foreslår å følge opp forslaget om at forvaltningsloven skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten ved behandling av saker om utlegg og tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Forvaltningsloven gjelder likevel bare når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov. Det er derfor ikke nødvendig å uttrykkelig angi hvilke bestemmelser i forvaltningsloven som ikke skal gjelde, se punkt 6.2.3.

Det er gitt særskilte regler om omgjøring og klage i tvangsfullbyrdsloven. Disse reglene vil gå foran forvaltningslovens regler om omgjøring og klage. Det er derfor unødvendig å særskilt unnta reglene om klage i forvaltningsloven § 14,

§ 15 fjerde ledd, §§ 28 til 34, og reglene i forvaltningsloven i § 35 andre til fjerde ledd om adgang for overordnet organ til å omgjøre vedtak. Av samme grunn er det heller ikke behov for å gjøre særskilt unntak fra forvaltningsloven § 16, fordi innkrevingsloven vil ha en egen bestemmelse om varsling som går foran, se punkt 15.3. Det er også unødvendig å angi at forvaltningsloven § 17 første ledd om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, ikke skal gjelde når Innkrevingsmyndigheten anvender tvangsfullbyrdsloven ny §§ 7-11 til 7-13. At forvaltningsloven § 17 første ledd ikke gjelder, følger forutsetningsvis av at tvangsfullbyrdslovens bestemmelser gjelder.

Departementet foreslår derimot å regulere at forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd ikke skal gjelde ved behandling av saker om utlegg. Forvaltningsloven § 17 andre ledd har regler om at et forvaltningsorgan skal underrette en part om visse opplysninger som kommer frem under saksforberedelsen. Det kan gjøres unntak fra underretningssplikten blant annet dersom rask avgjørelse i saken er nødvendig av hensyn til andre parter eller offentlige interesser. Hensynet til effektiv innkreving tilsier at Innkrevingsmyndigheten bør ha adgang til å beslutte utlegg uten at skyldneren på forhånd får innsyn i de opplysningene Innkrevingsmyndigheten har i saken. Ved behandling av saker om utleggspant, kan Innkrevingsmyndighetens behov for å holde tilbake opplysninger frem til avgjørelsen er tatt også være begrunnet i faren for at skyldneren unndrar midler fra innkrevingen. Det kan derfor være behov for å unnlate underretning også der det ikke er påkrevd med rask avgjørelse, det vil si ut over unntakssituasjonene angitt i forvaltningsloven. Hensynet til kontradiksjon er tilstrekkelig ivarettatt ved forslaget om en særskilt varslingsregel, se punkt 15.3.4.

Skattedirektoratet har merknader til forslaget i høringen om at forvaltningsloven § 15 første til tredje ledd skal gjelde. Bestemmelsene gjelder granskning, herunder husundersøkelse og bokettersyn, som ikke blir utført på et offentlig kontor eller annet bestemt tjenestested. Den vil være aktuell i saker der Innkrevingsmyndigheten tar utleggspant på stedet der et formuesgode er, for eksempel på skyldnerens forretningssted, se punkt 14.2.3. Første og andre ledd stiller krav til legitimering og gir skyldneren rett til å ha et vitne til stede. Etter tredje ledd gjelder reglene bare såfremt granskningen kan gjennomføres uten vesentlig ulempe, eller uten at formålet med forretningen settes i fare. Disse reglene gir et grunnleggende vern for skyldneren, og reglene bør

gjelde. Departementet legger til grunn at terske-
len for unntak etter bestemmelsens tredje ledd
ikke kan være for høy, jf. forarbeidene til bestem-
melsen, Ot.prp. nr. 27 (1968–69) side 42, hvor det
er lagt til grunn at reglene i første og andre ledd
bare skal anvendes så langt det er praktisk mulig.
Departementet legger videre til grunn at det vil
være adgang til å gjøre unntak etter tredje ledd
dersom det er risiko for at skyldneren unndrar for-
muesgoder fra dekning, se punkt 15.3. I slike til-
feller vil skyldneren ikke få informasjon i forkant
om tid og sted for oppmøte, og vil heller ikke ha
mulighet til å tilkalle et vitne. Representanten for
Innkrevingsmyndigheten må imidlertid også i
slike tilfeller legitimere seg. Departementet fast-
holder derfor forslaget i høringen.

Det vises til forslag til innkrevsingsloven § 4
første ledd og § 23 fjerde ledd.

15.3 Varsel før tvangsinnkreving

15.3.1 Gjeldende rett

Før skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og
Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebeta-
lingskrav kan tvangsinnkreve et krav, må de
sende varsel etter tvangsfullbyrdsesloven § 4-18.
I varselet skal det opplyses om at tvangsinnkre-
ving vil bli iverksatt dersom kravet ikke blir betalt.
To uker etter at varselet er sendt, kan tvangsinn-
krevingen begynne.

Krav til ytterligere varsel før tvangsinnkreving
avhenger av innkrevingstiltaket og av om det
avholdes en utleggsforretning.

Statens innkrevingsssentral treffer beslutning
om utlegg ved utleggsforretning, og skal i alle
utleggssaker gi varsel til skyldneren med oppfor-
dring til å uttale seg innen to uker om forhold av
betydning for om det skal tas utlegg og om valg av
utleggsgjenstand, jf. tvangsfullbyrdsesloven
§ 2-14. I varselet skal det gjøres oppmerksom på
hvilke kostnader som er påløpt, at ytterligere kost-
nader vil påløpe om utlegg blir tatt, og at skyldne-
ren kan unngå utlegg ved at kravet med renter og
kostnader betales innen fristen for å uttale seg.
Det kan i samme varsel gis informasjon om tid og
sted for utleggsforretningen. For alminnelig
namsmann er det en tilsvarende regel om varsel i
tvangsfullbyrdsesloven § 7-6, se punkt 23.2.1.

Skattekontoret og Innkrevingsssentralen for
bidrag og tilbakebetalingskrav beslutter ikke
utleggstrekk ved utleggsforretning. For disse inn-
krevingsmyndighetene er det ikke et krav om
ytterligere varsel før de beslutter utleggstrekk.
Trekket kan derfor besluttes to uker etter at det

er sendt varsel etter tvangsfullbyrdsesloven
§ 4-18. Andre utleggsbeslutninger treffes ved
utleggsforretning. Det er i praksis lagt til grunn at
skyldneren skal gis to uker til å uttale seg før
utleggsforretning holdes, men det er ikke krav
om at varsel skal sendes to uker før forretningen.
Innholdet i varselet oppfyller i hovedsak kravene
som stilles til varsel for Statens innkrevsingssentral
og alminnelig namsmann.

Av Skatteetatens tre innkrevingsmyndigheter
er det bare Statens innkrevsingssentral som selv
kan beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle
pengekrav. Skattekontoret og Innkrevingsssentra-
len for bidrag og tilbakebetalingskrav må sende
begjæring om tvangsdekning av utleggspant i
enkle pengekrav til alminnelig namsmann. Dette
kan tidligst skje to uker etter at underretning om
utlegget er sendt skyldneren, jf. tvangsfullbyrdses-
loven § 10-2 andre ledd. Denne bestemmelsen
passer ikke for Statens innkrevsingssentral siden
de ikke sender noen begjæring når de gjennom-
fører tvangsdekning av utleggspant i enkle penge-
krav. Statens innkrevsingssentral vil likevel alltid
vente minst to uker før den begynner tvangsdek-
ningen. Etter tvangsfullbyrdsesloven § 2-14
fjerde ledd skal Statens innkrevsingssentral deret-
ter varsle skyldneren og gi vedkommende en frist
på to uker for uttale seg om forhold av betydning
for om tvangsdekningen gjennomføres.

Varsel før tvangsinnkreving gis til skyldneren
eller skyldnerens fullmektig. Ved tvangsdekning
av enkle pengekrav må også en eventuell annen
person som er registrert som eier av kontoen,
varsles, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 10-3, jf.
§ 8-4.

Varsel før utlegg kan i noen tilfeller unnlates,
blant annet dersom varselet vil gjøre gjennom-
føringen av utlegget vesentlig vanskeligere, se
tvangsfullbyrdsesloven §§ 2-14, 7-6 og 7-10. Det
må være en konkret grunn til å tro at en gjenstand
som er egnet for utlegg, vil bli avhendet eller holdt
skjult for å unnlate varsling.

Hvis innkrevingsmyndighetene mangler kon-
taktinformasjon til skyldneren, kan de etter
tvangsfullbyrdsesloven § 5-14 første ledd unnl-
ate å varsle. Det antas at innkrevingsmyndig-
hetene i så fall blant annet må ha undersøkt Folke-
registeret.

Ved gjennomføringen av en utleggsforretning
skal skyldneren få ytterligere informasjon, jf.
tvangsfullbyrdsesloven § 7-11 første ledd.
Utleggsforretningen skal innledes med at skyld-
neren oppfordres til å betale kravet etter tvangs-
grunnlaget med saks kostnader. Dersom skyldne-
ren ikke betaler, skal innkrevingsmyndigheten

gjøre oppmerksom på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas fra utlegg. Skyldneren skal få anledning til å uttale seg om valget av utleggsgjenstand. Dersom skyldneren ikke er til stede, skal en myndig person i husstanden som er til stede, gis anledning til å uttale seg.

Varsel skal gis på den måten som i hvert tilfelle finnes hensiktsmessig, jf. domstolloven § 186. Det kan gis skriftlig eller muntlig. Varselet kan sendes digitalt dersom det skjer på en betryggende måte, jf. tvangsfullbyrdsloven § 1-10.

15.3.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet om lov om innkreving av statlige krav mv., ble det foreslått en bestemmelse i innkrevingsloven om varsel før utlegg og tvangsdekning. For alminnelig namsmann ble det foreslått en lignende bestemmelse om foreleggelse av utleggsbegjæringer i tvangsfullbyrdsloven.

I varselet skal skyldneren oppfordres til å uttale seg om sin sak. Det ble lagt til grunn at skyldneren bør få tilstrekkelig informasjon i varselet til å kunne gi relevante opplysninger før Innkrevingsmyndigheten tar en beslutning i saken. Varselet skal derfor inneholde det som er nødvendig for at skyldneren skal kunne ivareta sine interesser.

Det ble lagt til grunn at innkrevingsloven ikke bør detaljregulere innholdet i varselet og hva som er nødvendig for at skyldneren skal kunne ivareta sine interesser. Departementet foreslo derfor hjemmel for å regulere innholdet i varselet ved forskrift. I høringsnotatet ble det trukket frem enkelte forhold som varselet skal inneholde. Det ble lagt til grunn at det skal gis informasjon om bestemmelsene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2. Dersom Innkrevingsmyndigheten planlegger å gjennomføre utlegg der et formuesgode er, skal det som hovedregel opplyses om tid og sted for oppmøtet. Før etablering av utleggstrekk skal det videre opplyses om hvilke opplysninger om inntekter og stipulerte utgifter Innkrevingsmyndigheten har og foreløpig vil legge til grunn, slik at skyldneren får anledning til å komme med oppdaterte opplysninger om sin egen økonomi. Dette vil bidra til at utleggstrekket blir korrekt og ivareta skyldnerens rettssikkerhet.

For å sikre tilstrekkelig fleksibilitet ved utvikling av nye plattformer for kommunikasjon mellom Innkrevingsmyndigheten og skyldneren, ble det foreslått hjemmel for å fastsette regler om hvordan varsel skal gis. Det bør ikke stilles særlige formkrav til varselet. Den klare hovedregelen skal likevel være at varselet skal skje skriftlig.

Muntlig varsling skal bare skje dersom det ikke er mulig å kontakte skyldneren skriftlig. Det ble lagt til grunn at kravet om skriftlighet vil ivaretas gjennom ulike digitale varslingsformer som eksisterer i dag og i fremtiden, under forutsetning av at de tekniske løsninger som benyttes er betryggende, jf. tvangsfullbyrdsloven § 1-10 og domstolloven § 197 a.

Varsel før tvangsinnkreving skal gis til skyldneren eller skyldnerens fullmektig. Ved tvangsdekning i enkle pengekrav skal varsel også gis til den som er registrert eller formelt fremstår som eier av fordringen. Dette viderefører gjeldende rett.

Det ble foreslått å forlenge skyldnerens frist til å uttale seg fra to til tre uker. Fristen skal regnes fra varsel er gitt, det vil si fra varselet er sendt i brev eller gjort tilgjengelig elektronisk. Forslaget tilsvarte høringsens forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven.

I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre regler om adgang til å unnlate varsling. I saker om utlegg ble det foreslått at varsel kan unnlates dersom en beslutning om utlegg vil bli vesentlig vanskeligere å gjennomføre om varsel blir gitt. Unntaket kan anvendes der det er konkret grunn til å tro at en gjenstand som er egnet for utlegg, vil bli avhendet eller holdt skjult dersom det sendes et varsel i forkant av beslutningen. For eksempel kan skyldneren være i ferd med å selge unna eiendeler eller ta ut eller forbruke penger som står på en bankkonto. Adgangen til å unnlate varsel vil i disse tilfellene være den samme for Innkrevingsmyndigheten og den alminnelige namsmann.

Det ble videre foreslått at varsel før beslutning om utlegg og tvangsdekning skal kunne unnlates dersom betryggende oversendelse ikke er praktisk mulig. Det ble lagt til grunn at varsel ikke vil være praktisk mulig dersom verken skyldneren eller skyldnerens fullmektig har kjent kontaktpunkt. Innkrevingsmyndigheten må, som etter dagens regelverk, foreta visse undersøkelser før varsel kan unnlates. Hvor store undersøkelser Innkrevingsmyndigheten må foreta, vil kunne variere fra sak til sak. Et minimumskrav må være å undersøke Folkeregisteret og andre registre som Innkrevingsmyndigheten har tilgang til. Innkrevingsmyndigheten bør videre undersøke om skyldneren eller skyldnerens fullmektig har kjent kontaktinformasjon for elektronisk varsling. Innkrevingsmyndigheten kan likevel ikke sende varsel ukryptert til en e-postadresse de mener kan tilhøre skyldneren eller dennes fullmektig. Det ble uttalt at hensynet til skyldnerens personvern tilsier at Innkrevingsmyndigheten ikke bør kon-

takte nærstående for å få opplyst ny adresse eller kontaktinformasjon. Bestemmelsen som ble foreslått, medførte at tvangsfullbyrdsesloven § 5-14 første ledd ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Bestemmelsen som ble foreslått i innkrevingsloven, regulerer varsel før tvangsinnkreving. Innkrevingsmyndigheten bør også gi skyldneren et varsel før den øker et utleggstrekk. Krav til varsel i disse tilfellene vil følge av høringens forslag til en bestemmelse om dette i tvangsfullbyrdsesloven, som også skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Det ble som et alternativ til en egen regel i innkrevingsloven, vurdert om forvaltningsloven § 16 om forhåndsvarsel kunne gjelde, men lagt til grunn at den er for generelt utformet, og at Innkrevingsmyndigheten har behov for regler om varsel som er særskilt tilpasset tvangsinnkrevingen. Det ble derfor foreslått at bestemmelsen i forvaltningsloven § 16 ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd har regler om underretning om opplysninger som mottas under saksforberedelsen, og regler om unntak fra underretningsplikt. Det ble foreslått at heller ikke disse bestemmelsene skal gjelde.

15.3.3 Høringsinstansenes merknader

Gjeldsofferalliansen (GOA) støtter departementets forslag om at det skal gis særlige regler i innkrevingsloven om varsel før tvangsinnkreving, samt varsel dersom utleggstrekket økes. Om innholdet i varselet uttaler de:

«GOA støtter forslaget om at også Innkrevingsmyndigheten skal ha en plikt til å informere skyldner om beslagfriheten etter dekningslovens kapittel 2.

GOA's erfaring er at skyldnere selv ofte ikke kjenner til hva slags rettigheter de faktisk har, ei heller er i stand til, på eget initiativ, å gjøre seg kjent med dette. Ikke nødvendigvis fordi de i utgangspunktet er ressursvake, men gjerne fordi de kjenner seg handlingslammet over gjelden som tynger dem i det daglige. En slik orientering vil muligens gi skyldner et lite håp, og kanskje gjøre ham bedre i stand til å ivareta sine rettigheter.

GOA støtter også departementets forslag om at Innkrevingsmyndigheten skal opplyse skyldner om hva slags inntekts- og stipulerte utgiftsopplysninger som legges til grunn før beslutning om et eventuelt utleggstrekk.

GOA mener at en slik beregning eller oversikt ikke bør kompliseres mer enn nødvendig. Vår erfaring er at skyldnere ofte ikke forstår den beregningsmåten de i dag mottar fra namsmannen. Det medfører at skyldnere ofte ikke vil være i stand til å ivareta sine interesser, og dermed igjen svekke rettssikkerheten. Når først trekket er en realitet, og et underskudd kjennes på kroppen, vil skyldner oftest sende en klage. En mer pedagogisk fremstilling av Innkrevingsmyndighetens beregning, vil forhåpentligvis redusere antall klager.»

Jussbuss er positiv til at det skal sendes varsel, men mener fristens utgangspunkt må være når varselet kommer frem til skyldneren, ikke når varselet ble sendt. De mener dette vil sikre at alle skyldnere får like mye tid til å foreta en vurdering av innholdet i varselet. Jussbuss mener videre at fristen til å svare på varselet bør være på fire uker, ikke tre, og uttaler at skyldnerens «behov for å ivareta egne interesser er særlig stort ved avgjørelser om tvangsinnkreving. Skyldneren må ha tilstrekkelig tid til å motta varselet, forstå innholdet, og eventuelt kontakte rettslig bistand, for å kunne ivareta sine interesser. Jussbuss ønsker videre at loven regulerer at varsel må være sendt på en «betryggende måte», og at det «er viktig at sending av varsel gjennomføres på en måte som sikrer at alle skyldnere mottar varsel, dette gjelder også ikke-digitale skyldnere.»

Skattedirektoratet støtter at varsel kan «unnlates dersom betryggende oversendelse ikke er praktisk mulig». Direktoratet mener hensynet til saksøktes personvern, behovet for en mer effektiv saksbehandling hos namsmannen, og målet om større grad av automatisert behandling tilsier at denne regelen også bør innarbeides i tvangsfullbyrdsesloven § 5-14, se nærmere i punkt 23.2.3.

Skattedirektoratet uttaler at Skatteetaten arbeider ut ifra siktemål om samme tekniske løsninger for alle virksomhetsområder, også i de tilfeller der den er databehandler for andre. Det vises til at med det foreslåtte regelverket vil det kunne være behov for ulike tekniske løsninger, og at dette kan medføre økte kostnader.

15.3.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp høringens forslag om at Innkrevingsmyndigheten skal sende et varsel til skyldneren eller skyldnerens fullmektig før den treffer beslutning om utlegg eller tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Ved tvangsdekning skal varsel også gis til den som

utad fremstår som eier av en fordring eller dennes fullmektig.

Ved utleggstrekk skal varsel gis før beslutning om å etablere et nytt utleggstrekk, eller å legge et krav til i et allerede etablert utleggstrekk, se punkt 28.2.4.

Skyldneren skal også varsles dersom det vurderes å øke et utleggstrekk. Varsel før økning av trekk følger ikke av bestemmelsen som foreslås i innkrevingsloven, men av forslag til ny § 7-21 første ledd femte punktum i tvangsfullbyrdsloven, som skal gjelde tilsvarende for Innkrevingsmyndigheten, jf. innkrevingsloven § 33.

Departementet foreslår å gi regler i innkrevingsloven om at varselet skal inneholde det som er nødvendig for at skyldneren skal kunne ivareta sine interesser. Innholdet i varselet foreslås fastsatt i forskrift, hvor det kan gis utfyllende regler.

Det må settes en frist for å svare på varselet. Jussbuss mener fristens utgangspunkt må være når varselet kommer frem til skyldneren, og ikke når varselet ble sendt. Tidspunktet for når varselet er sendt, vil gi en eksakt dato for når fristen begynner å løpe, og vil være enklere å håndtere. Departementet foreslår derfor å følge opp forslaget i høringsnotatet om at fristen skal regnes fra når varselet ble sendt. Departementet mener at det avgjørende er at skyldneren får tilstrekkelig tid til å områ seg. Departementet foreslår derfor å følge opp forslaget om å forlenge fristen, men foreslår at varselet skal angi en dato for når fristen til å uttale seg løper ut, og at fristen skal være minst tre uker. Datoen i varselet vil bli satt slik at den alltid utløper på en virkedag. Departementet legger til grunn at det vil være en fordel både for skyldneren og Innkrevingsmyndigheten at varselet angir en bestemt dato som frist for å uttale seg. Departementet legger også til grunn at en slik frist vil gi skyldneren noe bedre tid til å ivareta sine interesser sammenlignet med forslaget i høringsnotatet. En tilsvarende frist foreslås i tvangsfullbyrdsloven § 7-6, se punkt 23.2.4.

Departementet følger ikke opp høringens forslag om å ta inn en forskriftshjemmel om hvordan varsel skal gis i innkrevingsloven. Etter en fornyet vurdering mener departementet at det er unødvendig å regulere måten varsel skal sendes ut på.

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om at Innkrevingsmyndigheten i visse tilfeller kan unnlate å varsle. Varsel skal blant annet kunne unnlates dersom varselet gjør gjennomføringen av utlegg vesentlig vanskeligere. I høringen ble det videre foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal kunne unnlate å varsle dersom betryggende oversendelse ikke er prak-

tisk mulig, for eksempel dersom verken skyldneren eller skyldnerens fullmektig har kjent kontaktpunkt. Departementet foreslår en endring av ordlyden sammenlignet med forslaget i høringen. Departementet foreslår at varsel skal kunne unnlates dersom skyldneren eller skyldnerens fullmektig ikke har kjent adresse. Kjent adresse vil omfatte fysisk og elektronisk/digital adresse. Innkrevingsmyndigheten må gjøre visse undersøkelser for å kartlegge om det finnes en kjent adresse. Samtidig må kartleggingen skje på slik måte at skyldnerens personvern ivaretas, se omtale av høringsnotatets forslag i punkt 15.3.2. Bestemmelsen vil også gjelde ved avregning.

Det vises til forslag til innkrevingsloven § 25.

15.4 Krav til beslutning mv. og innsyn

15.4.1 Gjeldende rett

15.4.1.1 Krav til beslutning mv.

Når innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten beslutter utlegg ved utleggsforretning, skal utleggsforretningen avholdes til den tid og på det sted som er varslet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-10. Når skattekontoret eller Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav beslutter utleggstrekk, skjer ikke dette ved utleggsforretning, og det er ingen regler om frist for når de må ta beslutningen. I disse sakene vil utleggstrekk normalt bli besluttet så snart som mulig etter utløpet av fristen på to uker etter at varsel er sendt etter tvangsfullbyrdsloven § 4-18, det vil si så snart kravet er tvangskraftig. Det er heller ingen klar frist for når Statens innkrevingsentral kan fatte beslutning om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Bestemmelsen i forvaltningsloven § 11 a første ledd om at forvaltningen skal forberede og avgjøre saken uten utgrunnet opphold kommer ikke til anvendelse, og har ikke vært lagt til grunn i saker om utlegg og tvangsdekning.

I noen tilfeller kan det være aktuelt å avslutte en påbegynt tvangsinnkreving uten at det blir truffet en beslutning. Dette kan for eksempel være dersom en gjeldsforhandling blir åpnet, og utlegg eller tvangsdekning i en periode ikke kan gjennomføres, jf. gjeldsordningsloven § 3-4 første ledd bokstav d.

Når det blir truffet beslutning om tvangsinnkreving, nedtegnes denne. Reglene for nedtegning og krav til beslutningen er noe forskjellig avhengig av innkrevingsstiltak, og måten beslutning treffes på.

Når det avholdes en utleggsforretning, nedtegnes beslutningen i en namsbok etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 5-19. Namsboken vil normalt bli skrevet og lagret elektronisk i et egnet saksbehandlings- og arkivsystem. Namsboken skal inneholde opplysning om sted, tid, partene, hvem som var til stede og hva som i det vesentlige skjedde. Av namsboken vil det fremgå hvilket krav som er sikret og hva kravet er sikret i. Det skal gå fram om det ble ytet eller tilbudt oppfyllelse av eller for saksøkte. Namsboken underskrives av den myndigheten som har besluttet utlegg. De videre kravene til innhold i namsboken varierer etter hvilken beslutning som er fattet.

Det gjelder ikke noe krav om føring av namsbok for beslutning om utleggstrekk som ikke skjer ved utleggsforretning, men også slike beslutninger blir nedtegnet.

Når innkrevingsmyndighetene beslutter utlegg, følger de reglene i tvangsfullbyrdsloven §§ 7-18 til 7-20 om beslutning og underretning om utleggspant og avslutning av forretning for utleggspant, § 7-21 om beslutning og underretning om utleggstrekk og § 7-25 om avslutning av en sak der det ikke blir tatt utlegg (beslutning om «intet til utlegg»). For skattekontoret er det i tillegg enkelte regler om utleggstrekk i skattebetalingsforskriften § 14-5-1.

Av Skatteetatens innkrevingsmyndigheter er det bare Statens innkrevingsentral som kan beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Det er ikke noe krav om namsbok i disse sakene, men i praksis fører Statens innkrevingsentral beslutningen inn i namsboken. I namsboken vil det bli angitt hva som er sikret innenfor pantet. Skyldneren blir orientert om beslutningen i samsvar med tvangsfullbyrdsloven § 10-8 første ledd. Statens innkrevingsentral vil be den som er forpliktet etter det enkle pengekravet, om å utbetale beløpet til Statens innkrevingsentral i samsvar med beslutningen.

15.4.1.2 Innsyn i beslutning og sakens dokumenter

Det følger av tvangsfullbyrdsloven § 5-19 andre ledd at alle som har en rett som blir berørt, har rett til å undersøke namsboken og dokumentene som angår saken på namsmannens kontor, og kan kreve gjenpart. Med personer som har en rett som blir berørt, siktes det til partene og andre som har rettslig interesse i avgjørelsen, se Ot.prp. nr. 65 (1990–91) side 138. Dette synes i stor grad å tilsvare den personkrets som vil ha klageadgang etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Innsyn i

namsboken og dokumenter kan også gis til andre dersom begge parter samtykker til det.

Adgangen til innsyn kan være begrenset av taushetsplikten. For skattekontoret følger taushetsplikten av skattebetalingsloven § 3-2, og er tilsvarende den som gjelder ved fastsetting av de enkelte skatte- og avgiftskravene. For Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav følger taushetsplikten av bidragsinnkrevingsloven § 22a, som viser til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. For Statens innkrevingsentral følger taushetsplikten av forvaltningsloven. De fleste opplysningene som skattekontoret, Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsentral har, og som vil komme frem av innkrevingsmyndighetenes beslutning, vil være underlagt taushetsplikt.

Det er noe usikkert i hvor stor grad det etter gjeldende rett kan gis innsyn etter bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 5-19 andre ledd uten at innsynsretten kommer i konflikt med taushetsplikten. Det er antatt at saksøker må kunne få informasjon om skyldnerens lønnsforhold og gjeld, men at namsmannen har plikt etter tvangsfullbyrdsloven § 2-6 til å bevare taushet om opplysninger som i særlig grad angår skyldnerens personlige forhold. Skattekontoret, Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsentral vil i større grad enn namsmannen sitte på opplysninger som angår skyldnerens personlige forhold.

15.4.2 Høringsnotatets forslag

15.4.2.1 Krav til beslutning mv.

I høringsnotatet om lov om innkreving av statlige krav mv. ble det foreslått en egen bestemmelse i innkrevingsloven som stiller krav til Innkrevingsmyndighetens beslutninger om utlegg og om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav.

Det ble foreslått regler om frist for beslutning. Departementet foreslo at fristens utgangspunkt skal være fra utløpet av fristen til å uttale seg etter høringsnotatets forslag om varsel før tvangsinnkreving, se punkt 15.3.2. Det ble lagt til grunn at det bør åpnes for at beslutning kan tas før fristen etter varselet utløper, for eksempel dersom skyldneren ønsker en rask avklaring av sin sak, og at det i forskrift skal kunne gis nærmere regler om dette.

Departementet foreslo videre at en beslutning må tas innen to måneder etter at skyldneren sist har uttalt seg, eller innen to måneder siden siste frist for å uttale seg har løpt ut. Det ble foreslått at denne fristen skal fremgå gjennom henvisning til

høringens forslag til en bestemmelse om gjentatt foreleggelse i tvangsfullbyrdsloven, se punkt 23.2.2. Innkrevsmyndigheten skulle etter forslaget ikke ha adgang til å utvide fristen på to måneder. Hvis det ikke er tatt en beslutning innen fristen, ble det foreslått at Innkrevsmyndigheten må sende nytt varsel. Det ble lagt til grunn at det vil være en saksbehandlingsfeil om en beslutning om utlegg skulle bli tatt etter fristens utløp, men at en slik feil ikke fører til ugyldighet, med mindre feilen kan ha hatt betydning for beslutningens innhold.

Varsel kan unnlates dersom betryggende oversendelse ikke er praktisk mulig, eller hvis det vil gjøre gjennomføringen av utlegg vesentlig vanskeligere. Det vil etter disse reglene være forholdene på tidspunktet for vurderingen som er avgjørende, slik at nytt varsel kan unnlates selv om varsel opprinnelig ble gitt.

I noen tilfeller vil Innkrevsmyndigheten ha behov for å oppsøke skyldnerens bopel, forretningssted eller driftssted, eller stedet der et formuesgode er. Dette kan være nødvendig for å finne formuesgoder som et krav kan sikres i, for å gjøre en verdivurdering av formuesgodene, eller for å beskytte utlegget mot urettmessig forføyning og samtidig sikre rettsvern ved å ta hånd om det. Når Innkrevsmyndigheten tar håndpant etter panteloven § 5-6, jf. § 3-2 andre og tredje ledd, må Innkrevsmyndigheten ta beslutning om utlegg på stedet. I andre tilfeller kan det være aktuelt å sikre seg oversikt over skyldnerens eiendeler, men etablere utleggspantet på et senere tidspunkt. Det ble lagt til grunn at beslutningen likevel må tas senest innen fristen på to måneder.

Etter gjeldende rett må ikke en beslutning om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav berammes til et gitt tidspunkt og sted. Det er i dag heller ikke gitt noen klar frist for når tvangsdekningen skal være ferdigbehandlet. Det ble i høringsnotatet lagt til grunn at det vil være en forenkling av regelverket både for Innkrevsmyndigheten, skyldneren og eventuelle andre berørte parter dersom fristen for beslutning om utlegg også gjelder for beslutning om tvangsdekning. Ved å ha en tilsvarende regel også ved tvangsdekning, vil Innkrevsmyndigheten ha to måneder på seg til å ta stilling til eventuelle innsigelser mot å gjennomføre tvangsdekningen. Det ble lagt til grunn at dette vil gi Innkrevsmyndigheten tilstrekkelig tid til å kunne behandle saken.

En beslutning om utlegg vil tas ved utleggspant, utleggstrekk eller ved at saken avsluttes med en beslutning om intet til utlegg. Det kan være aktuelt for Innkrevsmyndigheten å

avslutte en sak uten å beslutte verken utlegg eller intet til utlegg. I høringsnotatet ble det foreslått at skyldneren i slike tilfeller skal få underretning om at den varslede saken ikke kommer til å bli gjennomført. Det ble pekt på at dette vil sikre at skyldneren blir orientert om status for saken, og kan innrette seg etter beskjeden om at et varslet tvangstiltak ikke vil bli gjennomført. Innkrevsmyndigheten trenger ikke å grunngi hvorfor beslutning om utlegg ikke gjennomføres. At et tvangstiltak ikke blir gjennomført som varslet, er ikke til hinder for at Innkrevsmyndigheten senere likevel finner grunn til å ta utlegg. Innkrevsmyndigheten må da varsle på ordinær måte før utlegget kan besluttes.

Det ble foreslått en bestemmelse om at Innkrevsmyndigheten skal nedtegne vesentlige opplysninger av betydning for sin beslutning. For utleggstrekk foreslo departementet noen ytterligere krav til hvilke opplysninger beslutningen skal inneholde, som må ses i sammenheng med ordningen med ett utleggstrekk. Innkrevsmyndigheten skal blant annet gi en nøyaktig beregning av krav som det er besluttet utleggstrekk for, med eventuelle sakskostnader og renter fram til utleggsdagen og om beregningen av renter fra utleggsdagen. Beslutningen skal også angi prioritet etter dekningsloven § 2-8. Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal den angi trekkets størrelse og hvem som er trekkpliktig. Dette må ses i sammenheng med at forslaget om ett utleggstrekk fører til at Innkrevsmyndigheten i noen tilfeller skal starte opp et helt nytt utleggstrekk, mens den i andre tilfeller bare skal legge kravet til i trekk som allerede løper. Tilsvarende krav til beslutninger om utleggstrekk ble foreslått for alminnelige namsmann i tvangsfullbyrdsloven.

Det ble foreslått en bestemmelse i innkrevsloven om at beslutningen skal grunngis, selv om dette allerede følger av forvaltningsloven § 24. I begrunnelsen skal det gis en kort redegjørelse for resultatet. Den bør også vise hvordan Innkrevsmyndigheten har vurdert beslagsfriheten etter dekningsloven kapittel 2. Ved enkelte vurderinger, for eksempel i forbindelse med utleggspant, vil det være tilstrekkelig å fastslå at en kan ta utlegg fordi skyldneren er eier av det aktuelle formuesobjektet. Dersom Innkrevsmyndigheten må foreta en nærmere vurdering av hvem som er eier av objektet, ble det lagt til grunn at Innkrevsmyndigheten samtidig med at den tar beslutningen også bør redegjøre for denne vurderingen. Dette kan bidra til å forhindre klager som grunner seg på misforståelser rundt grunnlaget for beslut-

ningen, samt bidra til at eventuelle klager bygger på et riktig grunnlag.

Nærmere krav til hva som er vesentlige opplysninger og begrunnelse ble foreslått gitt i forskrift. Det ble lagt til grunn at minstekravet til begrunnelse vil følge av forvaltningsloven § 25, slik at forskriften vil presisere eller utvide kravene denne stiller. Det ble uttalt at det for eksempel kan være aktuelt å regulere i forskrift hvilken informasjon om partene og kravet som skal nedtegnes og tas med i begrunnelsen. Ved beslutning om utleggstrekk ble det foreslått at det i forskrift fastsettes at Innkrevingsmyndigheten skal ha en plikt til å redegjøre for de opplysninger som er lagt til grunn ved beregningen av utleggstrekket. Det ble pekt på at det har stor betydning for en skyldner å vite hvilke inntekter og utgifter som er lagt til grunn, siden disse opplysningene i de fleste tilfeller har betydning for størrelsen på utleggstrekket. At skyldneren får tilgang til disse opplysningene, bidrar til å vise om Innkrevingsmyndighetens utleggstrekk er i samsvar med reglene i dekningsloven § 2-7.

Det ble foreslått at den som har krav på varsel etter innkrevingsloven, skal meddeles både beslutningen og begrunnelsen for beslutningen. Meddelelse skal dermed gis til skyldneren og skyldnerens fullmektig i saker om utlegg eller tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. I saker om tvangsdekning skal meddelelse også gis til en annen enn skyldneren som utad fremstår som eier, eller til dennes fullmektig.

Ved utleggstrekk ble det foreslått enkelte tilleggskrav til hvilke opplysninger som skal gis til skyldneren. I saker der det ikke allerede løper et utleggstrekk, skal skyldneren gjøres oppmerksom på at utleggstrekket vil bli registrert i Løsøreregisteret. Den trekkpliktige skal underrettes om plikten til å foreta og innbetale trekk og om hvordan den trekkpliktige må innhente nærmere opplysninger. Plikten til å innhente nærmere opplysninger skal sikre at den trekkpliktige gjennomfører utleggstrekket i tråd med det som er besluttet av namsmyndighetene, se punkt 29.4. Det ble i høringsnotatet også foreslått at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv.

Det ble videre foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal kunne unnlate å meddele beslutningen eller begrunnelsen, dersom det ikke er mulig å gi meddelelse, for eksempel fordi skyldneren eller skyldnerens fullmektig ikke har kjent kontaktpunkt.

Opplysninger av betydning for resultatet kan enten fremgå av selve beslutningen, eller av vedlegg skyldneren gjøres kjent med samtidig som beslutningen meddeles. Beslutningen og eventuelle vedlegg vil i de fleste tilfeller gis elektronisk. Det ble lagt til grunn at der hvor beslutning og underretning unntaksvis gis muntlig, for eksempel ved beslutning som tas der formuesgodet er, skal den i ettertid skrives ned.

Det ble i høringen foreslått å videreføre gjeldende regler i tvangsfullbyrdsloven om beslutning, underretning og sikring av rettsvern ved utleggspant, og reglene om avslutning av sak med beslutning av intet til utlegg. Det ble foreslått at disse reglene skal gjelde utfyllende for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 15.2. Ved anvendelse av reglene må det tas høyde for at Innkrevingsmyndigheten ikke skal føre beslutningen sin inn i en namsbok. Innkrevingsmyndigheten vil i stedet følge reglene for beslutning i innkrevingsloven. Beslutningen må likevel oppfylle tvangsfullbyrdslovens krav til nedtegning, underretning og beslutning.

Bestemmelsen om beslutning og underretning om utleggstrekk i tvangsfullbyrdsloven ble foreslått endret som følge av ordningen med ett utleggstrekk, og det ble foreslått at denne bestemmelsen ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 15.2.

Ved tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav ble det foreslått saksbehandlingsregler i en egen bestemmelse i innkrevingsloven. Særlige krav til innholdet i beslutningen vil følge av denne bestemmelsen, og er nærmere omtalt i punkt 15.5.

Det ble lagt til grunn at forvaltningsloven skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, men at regelen om utredningsplikt i forvaltningsloven § 17 første ledd ikke skal gjelde ved anvendelse av høringens foreslåtte bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven §§ 7-12 til 7-14, se punkt 15.3.2. Det innebærer at Innkrevingsmyndigheten vil kunne stifte utleggspant uten hensyn til utredningsplikten i situasjoner hvor det kan knyttes tvil til hvem som er reell eier av formuesgodet.

15.4.2.2 Innsyn i beslutning og sakens dokumenter

Departementet foreslo i høringsnotatet å regulere retten til innsyn i Innkrevingsmyndighetens beslutning om utlegg og tvangsdekning i innkrevingsloven. Det ble foreslått at den som har klageadgang til tingretten, skal kunne få innsyn i Innkrevingsmyndighetens beslutning og andre dokumenter eller deler av dokumenter i saken. Innsyn

kan ikke kreves i andre opplysninger enn de som kommer frem av beslutningen og sakens øvrige dokumenter. Det kan for eksempel ikke kreves at Innkrevingsmyndigheten skal sammenstille ulike opplysninger som er elektronisk lagret, men som ikke allerede kommer frem av et dokument.

Det ble lagt til grunn at skyldneren vil ha partsinnsyn etter forvaltningsloven §§ 18 til 19 i de dokumenter som er knyttet til innkrevingen mot vedkommende. Det samme vil gjelde kreditoren for kravet, der denne er en annen enn Innkrevingsmyndigheten.

Innsynshjemmelen som ble foreslått i innkrevingsloven, får etter sin ordlyd anvendelse også for skyldneren og kreditor, men tar i hovedsak sikte på å sikre andre tredjeparter innsyn. En tredjepart kan for eksempel hevde å være eier av et formuesgode som Innkrevingsmyndigheten har tatt utlegg i, og kan ha behov for innsyn i sakens dokumenter for å vurdere om vedkommende skal klage på beslutningen. Ved å gi innsyn vil en kunne unngå unødvendige klager, og de klagene som blir fremsatt vil i større grad bygge på riktig grunnlag. Det ble lagt til grunn at gruppen som kan be om innsyn, i noen tilfeller kan være videre enn de som omfattes av forvaltningslovens regler om partsinnsyn. Det ble derfor foreslått at innsynsretten begrenses til å gjelde opplysninger som er nødvendig for at vedkommende som ber om innsyn, skal kunne ivareta sine interesser.

Det ble foreslått at innsyn skal kunne gis uten hinder av taushetsplikt. Departementet så likevel ingen grunn til at adgangen til innsyn skal omfatte flere opplysninger enn ved partsinnsyn etter forvaltningsloven. Det ble derfor foreslått at begrensningene i innsynsretten som følger av forvaltningsloven §§ 18 til 19, skal gjelde.

Det bør være opp til Innkrevingsmyndigheten å vurdere hvordan innsyn skal gis. Det ble derfor ikke foreslått å regulere dette særskilt.

15.4.3 Høringsinstansenes merknader

Jussbuss er kritisk til forslaget om at det i forskrift skal kunne gis regler om at beslutning skal kunne tas før fristen til å uttale seg er utløpt. *Jussbuss* uttaler at det er svært viktig for skyldnerens rettsikkerhet at vedkommende får komme med sine uttalelser før beslutningen foretas, og at denne adgangen derfor bør fjernes. *Jussbuss* er positiv til at skyldneren skal varsles på nytt dersom beslutning ikke er tatt innen fristen i høringsens forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11 første ledd.

Jussbuss mener også det er positivt at beslutninger skal nedtegnes og grunngis. De mener videre at dersom det fattes en beslutning om utlegg etter § 23, burde Innkrevingsmyndigheten ha en plikt å underrette skyldneren om adgangen til å klage på utleggstrekket og dets størrelse under trekkperioden. *Jussbuss* erfarer at mange skyldnere ikke er klar over at de kan klage på utleggstrekket, og at en slik plikt ivaretar skyldnerens økonomiske interesser og rettsikkerhet.

Skattedirektoratet foreslår at det vurderes om man av hensyn til skyldneren og andre brukere, bør regulere fristen for beslutning direkte i innkrevingsloven, fremfor gjennom en henvisning til tvangsfullbyrdelsesloven.

Politidirektoratet slutter seg til et innspill fra Oslo politidistrikt, som mener en i all hovedsak har lyktes med å komme unødvendig særregulering til livs, men stiller spørsmål ved forslaget om at alminnelig namsmann fremdeles skal nedskrive sine beslutninger i namsbok, mens Innkrevingsmyndigheten ikke skal gjøre det. De uttaler at det synes som om forskjellen først og fremst er av begrepsmessig karakter, og det uttales at felles begrepsbruk er viktig for å gjøre relativt kompliserte prosesser, som for mange av brukerne er ukjente, så lettfattelige som mulig.

15.4.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om å regulere krav til Innkrevingsmyndighetens beslutning om utlegg og tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav i innkrevingsloven. Med en slik regulering vil reglene om Innkrevingsmyndighetens beslutning om tvangsinnkreving bli regulert ett sted. Forslaget medfører at reglene som foreslås i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-19, 5-20 og 7-20 ikke skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 15.2.

I innkrevingsloven foreslås det blant annet å regulere frist for beslutning om tvangsinnkreving. En slik frist bidrar til at en beslutning treffes på bakgrunn av oppdaterte opplysninger, og vil begrense tiden hvor det gjøres innskrenkninger i skyldnerens rett til å disponere over egne verdier. Det gjør også at skyldneren kan få avklart stillingen sin innen rimelig tid.

Departementet foreslår at fristens utgangspunkt skal være fra utløpet av fristen for å uttale seg etter innkrevingsloven § 25. Innkrevingsmyndigheten må derfor vente med å treffe beslutning til etter tre uker etter at varsel om tvangsinnkreving, er sendt. Med denne fristen får skyldneren tid til å legge frem opplysninger av betydning

for saken. Dette vil bidra til flere riktige beslutninger og færre klager.

Fristen på tre uker er viktig for sakens opplysning. Det bør derfor ikke være adgang til å treffe beslutning før fristens utløp, med mindre skyldneren selv ber om det. Departementet foreslår å lovfeste en slik regel, og følger ikke opp forslaget i høringsnotatet om at det i forskrift skal kunne gis bestemmelser om at beslutning kan tas før fristen etter varselet er utløpt.

Departementet legger til grunn at fristens utløp bør samsvare med det som foreslås for alminnelig namsmann. For å unngå tolkningstvil ved beregningen av fristen fastholder departementet forslaget om at fristens utløp angis ved at det henvises til bestemmelsen om gjentatt foreleggelse i tvangsfullbyrdsloven.

Departementet foreslår å videreføre forslaget i høringsnotatet om at skyldneren skal få en underretning dersom det er varslet om tvangsinnkreving, men saken avsluttes uten at det treffes noen beslutning.

Det foreslås også å følge opp forslaget i høringsnotatet om at en beslutning skal nedtegnes, og at den skal begrunnes. Nedtegningen vil for Innkrevingsmyndigheten skje i et egnet journalsystem, og det foreslås ikke krav om føring av namsbok slik som for alminnelig namsmann, se punkt 24.4.1.

Det foreslås videre å følge opp høringsnotatets forslag om å gi regler i innkrevsloven om at skyldneren eller skyldnerens fullmektig skal underrettes om beslutningen om utlegg og om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Ved tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav må underretning også gis til den som utad fremstår som eier av fordringen. Departementet legger til grunn at det ved underretning også må informeres om adgangen til å klage på beslutningen.

Underretning om beslutningen skal gis til skyldneren også i saker der varsel ikke er gitt før beslutningen er tatt som følge av at gjennomføringen av utlegg ellers ville bli vesentlig vanskeliggjort. Departementet foreslår imidlertid at det skal kunne gjøres unntak fra kravet om underretning dersom det ikke er mulig å gi meddelelse, for eksempel fordi skyldneren eller skyldnerens fullmektig ikke har kjent adresse, se punkt 15.3.4.

Departementet foreslår å følge opp høringsnotatets forslag om rett til innsyn i Innkrevingsmyndighetens beslutninger om tvangsinnkreving.

Det vises til innkrevsloven § 26.

15.5 Gjennomføring av tvangsdekning i enkle pengekrav

15.5.1 Gjeldende rett

Når Statens innkrevsentral har tatt utleggspant i enkle pengekrav kan den selv gjennomføre tvangsdekning av utleggspantet, se punkt 14.4.1. Skattekontoret og Innkrevsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har ikke slik kompetanse.

Saken vil starte ved at Statens innkrevsentral sender varsel om at tvangsdekning vil skje, se punkt 15.3.1. Varselet skal gi skyldneren to uker til å uttale seg om forhold knyttet til tvangsdekningen, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-14 fjerde ledd.

Tvangsdekningen skal skje etter reglene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 10 avsnitt III (§§ 10-7 til 10-11), se tvangsfullbyrdsloven § 2-14 andre ledd. Reglene er utformet for virksomheten til den alminnelige namsmannen, men følges av Statens innkrevsentral så langt de passer.

Tvangsfullbyrdsloven § 10-7 gir regler om dekningsmåte. Tvangsdekning av pant i enkle pengekrav skjer ved at kravet anvises til innkreving, se første ledd. Anvisning betyr at namsmannen gir saksøkeren (kreditor) rett til å opptre som kreditor også overfor den som er debitor etter det enkle pengekravet. Debitoren etter det enkle pengekravet kan for eksempel være en bank der skyldneren har konto, eller et selskap eller en person som skyldneren har lånt penger til. Kreditor får da rett til å kreve og å ta imot betaling, og debitor etter det enkle pengekravet kan betale til kreditor med befriende virkning, se tvangsfullbyrdsloven § 10-9 første ledd. Den alminnelige namsmannen kan beslutte å gjennomføre tvangsdekning på annen måte, for eksempel ved å selge fordringen, dersom kravet først forfaller om lengre tid eller er avhengig av en motytelse, se tvangsfullbyrdsloven § 10-7 andre ledd. Det er lagt til grunn at Statens innkrevsentralens kompetanse til tvangsdekning er begrenset til anvisning etter § 10-7 første ledd, jf. uttalelser i Prop. 127 L (2011–2012) punkt 7.5.2, slik at tvangsdekning etter § 10-7 andre ledd ikke har vært aktuelt.

Når den alminnelige namsmannen beslutter å anwise et krav til innkreving, kan det settes som vilkår for anvisningen at kreditoren skal stille sikkerhet eller at beløpet skal utbetales til namsmannen, se tvangsfullbyrdsloven § 10-7 første ledd andre og tredje punktum. Det er ikke behov for at

staten stiller sikkerhet på samme måte som en privat kreditor, og et slikt vilkår har derfor ikke vært aktuelt når Statens innkrevingsentral selv gjennomfører tvangsdekning. I de tilfeller der Statens innkrevingsentral gjennomfører tvangsdekningen, skal betaling alltid skje til Statens innkrevingsentral. Det er derfor heller aldri aktuelt å ta et forbehold om at betaling skal skje til Statens innkrevingsentral i forbindelse med anvisningen.

Skyldneren skal underrettes om anvisningen, jf. tvangsfullbyrdsloven § 10-8 første ledd. Kreditor vil kunne få utskrift av namsboken eller bevitnelse om anvisningen fra namsmannen, og må deretter selv kontakte debitoren etter det enkle pengekravet og be om utbetaling. Når Statens innkrevingsentral anviser et krav til innkreving, er den enten selv kreditor eller representerer kreditor. Statens innkrevingsentral sender ikke underretning til den som kravet innkreves på vegne av, men vil selv sørge for å ivareta dennes interesser. Så snart som mulig etter at beslutning om tvangsdekning er tatt, vil Statens innkrevingsentral ta kontakt med den som er debitor etter det enkle pengekravet, for eksempel en bank, og be om at beløpet utbetales. Statens innkrevingsentral kan da selv bekrefte overfor banken at kravet er anvist. Andre ledd slår fast at der anvisning er gitt med forbehold om utbetaling til namsmannen, skal den som er debitor etter det underliggende kravet underrettes om dette. Statens innkrevingsentral vil ikke ta slikt forbehold, siden betaling skal skje til den. Tredje ledd regulerer krav til påtegning når anvisningen gjelder et krav som er knyttet til et verdipapir eller innlønningpapir. Kompetansen for Statens innkrevingsentral til å gjennomføre tvangsdekning er begrenset til enkle pengekrav, og regelen er derfor ikke relevant.

Tvangsfullbyrdsloven § 10-9 regulerer virkningen av en beslutning om tvangsdekning. Når tvangsdekning ved anvisning er besluttet, kan Statens innkrevingsentral ta imot betaling fra skyldnerens debitor med befriende virkning, og tre inn i flere av skyldnerens kreditorbeføyelser. Blant annet kan Statens innkrevingsentral gå til søksmål mot debitoren etter det enkle pengekravet, og slik skaffe alminnelig tvangsgrunnlag for kravet. Videre kan Statens innkrevingsentral begjære debitoren etter det enkle pengekravet konkurs, melde fordring i konkurs og erklære motregning, se Ot.prp. nr. 65 (1990–91) side 200 flg. Statens innkrevingsentral får ikke bedre rettigheter enn skyldneren, jf. panteloven § 5-7 syvende ledd, jf. gjeldsbrevloven § 25. Dette betyr blant annet at den ikke kan endre avtalt forfall,

men den kan si opp kravet etter gjeldsbrevloven § 5 dersom forfall ikke er avtalt. I tillegg kan den påberope eventuelle klausuler som skyldneren kunne påberopt seg og som fører til at kravet forfaller tidligere. Det kommer frem av forarbeidene nevnt ovenfor at utsettelse med betalingen av fordringen bare kan gis med skyldnerens samtykke, og anvisningen gir heller ikke rett til å ettergi fordringen, inngå forlik eller stemme for tvangsakkord. Disse beføelsene ligger fortsatt hos skyldneren.

Dersom Statens innkrevingsentral må gå til rettslige skritt for å få inndrevet kravet, skal skyldneren utlevere de dokumenter som trengs. Hvis dokumentene ikke utleveres, kan de kreves utlevert etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 13. Det samme gjelder dersom skyldneren som motytelse må utlevere et formuesgode og ikke gjør dette frivillig, se tvangsfullbyrdsloven § 10-9 andre og tredje ledd. I slike saker påløper det ikke gebyr ved alminnelig namsmanns behandling av saken.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 10-7 første ledd fjerde punktum blir en sak om tvangsdekning av enkle pengekrav avsluttet når det anviste beløpet er utbetalt til Statens innkrevingsentral. Dette får betydning for klagefristen etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Se nærmere omtale av klagereglene i punkt 15.2.2.3.

I tvangsfullbyrdslovens kapittel 10 avsnitt III er det også en bestemmelse om saksøkerens ansvar, se tvangsfullbyrdsloven § 10-10, og en bestemmelse om opphevelse av anvisningen, se § 10-11.

15.5.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet om lov om innkreving av statlige krav mv. ble det foreslått at innkrevingsloven skal regulere hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten når den beslutter tvangsdekning.

Det ble vist til at bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 10 avsnitt III er utformet for virksomheten til den alminnelige namsmannen, og at flere av reglene ikke passer eller er ikke relevante for Innkrevingsmyndigheten. Med regulering i innkrevingsloven kan det gis saksbehandlingsregler tilpasset Innkrevingsmyndigheten.

Bestemmelsen som ble foreslått medfører at kapittel 10 avsnitt III ikke trenger å gjelde for Innkrevingsmyndigheten, se punkt 15.2.2.5.

Det ble foreslått at tvangsdekning skal skje ved at Innkrevingsmyndigheten beslutter at kra-

vet skal betales til den. En slik regel vil være mer tilpasset Innkrevsingsmyndighetens virksomhet enn prinsippet i tvangsfullbyrdselsesloven om at tvangsdekning skal skje ved at kravet anvises til innkreving. Beslutningen medfører at Innkrevsingsmyndigheten trer inn i flere av skyldnerens kreditorrettigheter. Selve beslutningen skal fylle kravene i innkrevsingsloven, og før Innkrevsingsmyndigheten kan ta beslutningen, skal skyldneren få varsel etter reglene i innkrevsingsloven. Det ble lagt til grunn at Innkrevsingsmyndigheten ikke skal ha utvidede rettigheter sammenliknet med det som følger av en anvisning etter tvangsfullbyrdselsesloven kapittel 10 avsnitt III. Skyldneren beholder blant annet adgangen til å kunne motregne, jf. gjeldsbrevloven § 26, og til å komme med innsigelser mot betalingsforpliktelsen.

Når Innkrevsingsmyndigheten har besluttet at det enkle pengekravet skal betales til Innkrevsingsmyndigheten, skal denne opplyse skyldneren om dette. Dersom det enkle pengekravet utad fremstår å tilhøre en tredjeperson, skal også denne opplyses om beslutningen. Dette tilsvarer tvangsfullbyrdselsesloven § 10-8 første ledd. En slik tredjeperson skal få varsel før beslutning tas. Det er ikke nødvendig at Innkrevsingsmyndigheten opplyser den som er debitor etter det enkle pengekravet om selve beslutningen når den treffes. Debitor er allerede forhindret fra å utbetale til skyldneren etter melding om pantsettelsen. For å få pengene utbetalt, må derimot Innkrevsingsmyndigheten kontakte debitoren for det enkle pengekravet, for eksempel en bank, for å be om at pengene utbetales i samsvar med beslutningen. Normalt vil dette skje så raskt som mulig etter at beslutningen er tatt.

Det ble foreslått at betaling skal skje når Innkrevsingsmyndigheten krever det. I noen tilfeller, for eksempel der det er tatt utlegg i en utestående fordring mellom to avtaleparter, kan forfallstidspunktet allerede være fastsatt. Innkrevsingsmyndigheten bør ikke få en bedre rett til å kreve betaling enn skyldneren har. For å unngå tolkningstvill ble det derfor presisert at Innkrevsingsmyndigheten ikke kan kreve tidligere utbetaling enn forfallstidspunktet for det underliggende kravet.

De aller fleste utleggspant som Innkrevsingsmyndigheten vil beslutte i enkle pengekrav, vil gjelde innestående på bankkonto. Når tvangsdekningen blir gjennomført, vil det sjelden være problemer med å få gjennomført tvangsdekningen, siden bankene vil utbetale i samsvar med beslutningen. I de tilfeller der debitoren etter det enkle pengekravet er en person eller en bedrift, kan det være vanskeligere for Innkrevsingsmyndigheten å

sikre at betaling skjer, dersom debitoren etter det enkle pengekravet motsetter seg beslutningen. I slike tilfeller må Innkrevsingsmyndigheten etter dagens regler gå til søksmål mot debitoren, og gjennom det få alminnelig tvangsgrunnlag for kravet, jf. tvangsfullbyrdselsesloven § 4-1. Det kan være en omstendelig prosess å effektivere en beslutning i de tilfellene debitoren etter det enkle pengekravet ikke etterkommer pålegget om utbetaling. Det ble derfor foreslått at Innkrevsingsmyndighetens beslutning om utbetaling skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Det ble lagt vekt på at den forpliktete vil ha mulighet til å motsette seg kravet i forbindelse med tvangsinnkrevingen. Ved en klage vil tingretten prejudisielt ta stilling til fordringen. Dersom retten finner det hensiktsmessig, kan den overføre saken til allmennprosess, hvor også kravet kan bringes til avgjørelse, jf. tvangsfullbyrdselsesloven § 6-6. Det ble lagt til grunn at dette i tilstrekkelig grad vil ivareta eventuelle behov debitoren etter det enkle pengekravet har for å motsette seg betalingsforpliktelsen.

Tvangsfullbyrdselsesloven § 10-9 gir regler om virkningen av at tvangsdekning er besluttet. I høringsnotatet ble det foreslått en regel i innkrevsingsloven som tilsvarer § 10-9 tredje ledd. Dersom kravet er avhengig av at skyldneren utleverer et formuesgode som motytelse, plikter skyldneren dermed å utlevere dette enten til Innkrevsingsmyndigheten eller direkte til debitoren etter det enkle pengekravet. Utleveringsplikten gjelder ikke dersom formuesgodet er unntatt fra utlegg etter dekningsloven kapittel 2, eller der en bedre rett er til hinder for utleveringen.

Det ble også foreslått at Innkrevsingsmyndigheten etter tvangsfullbyrdselsesloven kapittel 13 skal kunne kreve utlevert dokumenter som trengs for å gjøre det enkle pengekravet gjeldende. Innkrevsingsmyndigheten skal også kunne kreve utlevering av et formuesgode som er motytelsen for det enkle pengekravet. Tvangsfullbyrdselsen av utleveringen vil skje ved at Innkrevsingsmyndigheten sender begjæring til den alminnelige namsmannen. Som etter gjeldende rett, ble det foreslått at det ikke skal påløpe gebyr for en slik begjæring. Det ble lagt til grunn at plikten til å utlevere dokumenter som følger av § 10-9 andre ledd, vil følge av høringens forslag til bestemmelse om skyldnerens opplysningsplikt. Det ble også lagt til grunn at det ikke er nødvendig å regulere særskilt at Innkrevsingsmyndigheten har rett til å si opp kravet og drive det inn rettslig, slik det er regulert § 10-9 første ledd. Dette vil følge av

bestemmelsen om at Innkrevingsmyndigheten beslutter at kravet skal betales til den, jf. ovenfor.

Det ble også foreslått en bestemmelse om at tvangsdekning først skal anses for avsluttet når beløpet er utbetalt til Innkrevingsmyndigheten. Dette er ment å tilsvare tvangsfullbyrdsloven § 10-7 første ledd fjerde punktum, som fastslår at ved anvisning anses tvangsfullbyrdsloven først for avsluttet når det anviste beløpet er utbetalt til saksøkeren.

Saksbehandlingsreglene i innkrevingsloven tilpasser innholdet i tvangsfullbyrdsloven § 10-7 første ledd første og fjerde punktum, § 10-8 andre ledd og § 10-9 tredje ledd, til Innkrevingsmyndighetens virksomhet. Bestemmelsene i §§ 10-7 til 10-9 inneholder også regler som ikke er relevante eller aktuelle for Statens innkrevingsentral, se omtale under gjeldende rett. Det ble lagt til grunn at disse reglene heller ikke vil være aktuelle for Innkrevingsmyndigheten.

Tvangsfullbyrdsloven § 10-10 slår fast at saksøkeren er ansvarlig for tap som påføres saksøkte og rettighetshavere som følge av at saksøkeren opptrer uaktsomt under innkrevingen. For Innkrevingsmyndigheten kan en anvende de ordinære erstatningsregler, og det ble ikke ansett som nødvendig å regulere Innkrevingsmyndighetens ansvar særskilt.

Dersom saksøkeren opptrer uaktsomt under innkrevingen, kan anvisningen bli opphevet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 10-11. Siden Innkrevingsmyndigheten vil ivareta kreditorrollen, ble det lagt til grunn at det er mer hensiktsmessig at en eventuell opphevelse av anvisningen skjer etter

klage. Det ble derfor ikke foreslått en slik bestemmelse for Innkrevingsmyndigheten.

Ingen høringsinstanser har hatt merknader til forslagene.

15.5.3 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om å regulere i innkrevingsloven hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde for Innkrevingsmyndighetens gjennomføring av tvangsdekning i enkle pengekrav. Det er gjort noen mindre justeringer av lovteksten som ikke er ment å innebære noen realitetsforskjell. Om bakgrunnen for forslagene vises det til omtalen i punkt 15.5.2.

Departementet foreslår at forslagene i høringen suppleres med en regel om hvordan Innkrevingsmyndigheten skal håndtere tilfeller der det enkle pengekravet er større enn Innkrevingsmyndighetens krav, eller det foreligger begrensede rettigheter i kravet med bedre prioritet enn Innkrevingsmyndighetens panterett. I slike tilfeller skal Innkrevingsmyndigheten utbetale den delen av kravet som tilkommer skyldneren eller bedre prioriterte rettighetshavere. Tillater rettsforholdet mellom skyldneren og den forpliktete at kravet deles opp, kan Innkrevingsmyndigheten bestemme at bare en del av kravet skal betales til Innkrevingsmyndigheten. En tilsvarende bestemmelse foreslås i tvangsfullbyrdsloven § 10-7, se punkt 37.2.

Det vises til forslag til innkrevingsloven § 24 andre til sjetten ledd.

16 Foreldelse

16.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår i punkt 16.2 at foreldelsesloven skal gjelde for de kravene som kreves inn av Innkrevsingsmyndigheten. Foreldelse skal som hovedregel avbrytes ved å varsle skyldneren om avregning, utlegg eller tvangsdekning av utleggs-pant i enkle pengekrav etter innkrevsingsloven § 25, se punkt 16.3. Det skal da løpe ny foreldelsesfrist på ti år fra den dagen foreldelsen ble avbrutt, se punkt 16.4. Tilsvarende foreslås for krav hvor kommunene har særnamsmyndighet.

Det foreslås at renter som forfaller etter at foreldelsen av hovedkravet er avbrutt, ikke skal foreldes før hovedkravet, se punkt 16.5. Dette foreslås som en generell endring som også omfatter private krav. I punkt 16.6 foreslår departementet at avregning etter innkrevsingsloven § 22 skal ha samme fristavbrytende virkning som utleggstrekk.

16.2 Foreldelseslovens anvendelse

16.2.1 Gjeldende rett

Foreldelsesloven gjelder for de fleste krav Skatte-etaten krever inn.

For skatte- og avgiftskrav følger det direkte av skattebetalingsloven § 12-1 at foreldelsesloven gjelder med de unntak som følger av bestemmelsen. Det er gitt enkelte særreguleringer i skattebetalingsloven om foreldelsesfristens utgangspunkt og lengde, og foreldelse av renter som påløper etter at det er berammet forretning for utleggspant eller etablert utleggstrekk.

Det er ikke gitt egne regler om foreldelse av krav i SI-loven eller i bidragsinnkrevsingsloven, men enkelte av de kravene som kreves inn etter disse lovene, har særreguleringer om foreldelse i annet regelverk. Det er for eksempel en regel om foreldelse av underholdsbidrag i foreldelsesloven § 6. Folketrygdloven inneholder også enkelte bestemmelser om foreldelse.

16.2.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet foreslo departementet at foreldelsesloven som hovedregel skal regulere foreldelse for krav som kreves inn av Innkrevsingsmyndigheten. Det er ikke behov for en egen bestemmelse som gir uttrykk for dette. Foreldelsesloven gjelder med mindre noe annet er bestemt, jf. foreldelsesloven § 1 nr. 1.

Særbestemmelsene om fristens utgangspunkt og lengde er hovedsakelig begrunnet med særskilte forhold ved den enkelte kravstype. Departementet fant det derfor ikke formålstjenlig å gjennomgå disse reglene med sikte på samordning. Departementet foreslo likevel enkelte lovendringer for å forenkle og i større grad samordne reguleringen av fristavbrudd og virkningen av avbrudd.

Gjeldsofferalliansen (GOA) støtter departementets forslag om at foreldelsesloven som hovedregel skal regulere foreldelse for krav som kreves inn av Innkrevsingsmyndigheten.

16.2.3 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget om at foreldelsesloven skal gjelde for krav som kreves inn av Innkrevsingsmyndigheten, med mindre annet er bestemt.

16.3 Fristavbrudd ved tvangsfullbyrdelse

16.3.1 Gjeldende rett

Etter foreldelsesloven § 17 nr. 1 avbryter en begjæring om tvangsfullbyrdelse foreldelsesfristen. I de tilfeller hvor offentlig myndighet innkrever egen fordring ved selv å avholde utleggforretning, avbrytes foreldelsen når myndigheten berammer forretning for utleggspant eller gir pålegg om utleggstrekk til den trekkpliktige, jf. foreldelsesloven § 17 nr. 2. Særregelen for offentlig myndighet med særnamskompetanse skyldes at det i slike tilfeller ikke sendes noen begjæring

om tvangsfullbyrdelse. Der offentlig myndighet avholder forretning for utleggspant uten å varsle skyldneren, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-10 første ledd andre punktum, avbrytes foreldelsesfristen når utleggsforretningen avholdes.

For krav som skal drives inn i utlandet, avbrytes foreldelse ved at det settes fram begjæring om inndrivelse overfor vedkommende myndighet her i riket eller i en fremmed stat, jf. foreldelsesloven § 17 nr. 3.

16.3.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

16.3.2.1 Hovedregel – fristavbrudd ved varsel

I høringsnotatet ble det foreslått at Innkrevingsmyndigheten ikke lenger skal beramme utleggsforretninger. Det ble også foreslått å endre prosessen for utleggstrekk. Dagens regulering for fristavbrudd ved tvangsfullbyrdelse etter foreldelsesloven § 17 nr. 2 vil derfor ikke lenger passe, og foreldelsesloven bør ta høyde for dette. I høringsnotatet foreslo departementet å regulere fristavbrudd for alminnelige kreditorer i foreldelsesloven § 17 nr. 1 og 2, og for Innkrevingsmyndigheten i § 17 nr. 3.

Det ble videre foreslått at Innkrevingsmyndigheten som hovedregel skal sende varsel før den beslutter innkrevingstiltak. Varselet erstatter blant annet berammelse etter tvangsfullbyrdsloven § 7-10, som i dag gir fristavbrudd. Tidspunktet for varsel er det som ligger nærmest tidspunktet for fristavbrudd som gjelder for andre fordringshavere (begjæring til alminnelig namsmyndighet), og etter gjeldende rett for Skatteetaten. Departementet foreslo derfor å knytte tidspunktet for fristavbruddet til varsel etter innkrevsloven.

Forslaget i høringsnotatet er tilpasset utøvelse av særnamsmyndighet og behovet for forenklinger ved fristavbrudd. Innkrevingsmyndigheten vil sende varsel uavhengig av om den vurderer utleggspant eller utleggstrekk. For utleggstrekk vil dette føre til at fristavbruddet kommer noe tidligere i prosessen enn etter gjeldende rett. Også varsel om tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav vil gi fristavbrudd. Varsel før endring av utleggstrekk eller avregning gir ikke fristavbrudd.

16.3.2.2 Fristavbrudd ved unnlatt varsling

Innkrevingsmyndigheten vil i enkelte situasjoner kunne unnlate å varsle skyldneren før det iverk-

settes innkrevingstiltak. Adgangen til å unnlate varsel er omtalt nærmere i punkt 15.3.

Foreldelsesloven § 17 nr. 2 regulerer ikke dette uttrykkelig i dag. Det er lagt til grunn at fristavbruddet i slike tilfeller skjer når utleggsforretningen avholdes.

Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at det er en fordel at fristavbrudd for krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten blir regulert samlet i én bestemmelse. Det ble derfor foreslått å lovfeste at ved manglete varsel skjer fristavbrudd når skyldneren er gitt underretning om beslutning om utleggstrekk, utleggspant eller at saken er avsluttet med en beslutning om intet til utlegg.

16.3.2.3 Fristavbrudd ved oversendelse til utenlandsk myndighet

I enkelte situasjoner hvor skyldneren befinner seg i utlandet vil ikke Innkrevingsmyndigheten kunne oppnå fristavbrudd ved varsel eller ved underretning om beslutning etter innkrevsloven.

I dag gjelder den generelle regelen om fristavbrudd i foreldelsesloven § 17 nr. 3 også for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Denne innebærer at en kan oppnå fristavbrudd ved å sette frem begjæring om inndrivelse overfor vedkommende myndighet her i riket eller i fremmed stat i samsvar med lov eller overenskomst mellom statene om innkreving i den fremmede staten. Av hensyn til skyldneren bør ikke en intern oversendelse i Skatteetaten av en begjæring om inndrivelse i utlandet gi fristavbrudd.

I høringsnotatet foreslo derfor departementet en særregel for Innkrevingsmyndighetens fristavbrudd i utenlandstilfellene, hvor også begjæring sendt til rette myndighet i den fremmede staten avbryter foreldelsesfristen.

Utenriksdepartementet støtter forslaget om å gi en særregel for fristavbrudd for krav som skal innkreves i en annen stat.

16.3.3 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder i hovedsak forslaget og viser til vurderingene i høringsnotatet.

I tilfeller hvor det ikke er mulig eller ønskelig å varsle eller underrette skyldneren, bør Innkrevingsmyndigheten fortsatt ha mulighet for selv å kunne avbryte foreldelse uten å måtte begjære tvangsfullbyrdelse hos namsmannen. Departementet foreslår derfor at dersom det ikke er gitt varsel, avbrytes foreldelse når Innkrevingsmyndigheten fatter beslutning om tvangsfullbyrdelse

eller avslutter saken med beslutning om intet til utlegg.

For enkelte kravstyper har kommunene særnamnsmyndighet, se punkt 28.4. Departementet foreslår at kommunene skal kunne avbryte foreldelse på samme måte som Innkrevsmyndigheten. I punkt 28.4 foreslås det at kommunene skal gi varsel før det tas utlegg, jf. forslaget til tvangsfullbyrdsloven § 2-15 andre ledd. Dette varselet vil avbryte foreldelsesfristen. Dersom det ikke gis varsel, skal foreldelsesfristen avbrytes ved utleggsbeslutningen. Siden det etter lovforslagene i proposisjonen i utgangspunktet ikke vil gjenstå andre særnamnsmyndigheter enn Innkrevsmyndigheten og kommunene, foreslås det en egen bestemmelse for kommunene i foreldelsesloven § 17.

Departementet viser til forslag til endringer i foreldelsesloven § 17.

16.4 Virkning av avbrutt foreldelse ved tvangsfullbyrdelse

16.4.1 Gjeldende rett

Virkingen av at foreldelsen blir avbrutt ved tvangsfullbyrdelse er den samme, uavhengig av om tvangsfullbyrdsloven skjer hos alminnelig namsmann eller hos en særnamnsmyndighet. Virkingen fremgår av foreldelsesloven §§ 21 og 22. Fremmes tvangsfullbyrdelse etter § 17 uten at fordringshaveren får full dekning for fordringen, blir det regnet ny foreldelsesfrist på ti år fra tvangsforretningens slutning.

16.4.2 Høringsnotatets forslag

Etter dagens regler er virkingen knyttet til om tvangsfullbyrdelse er «fremmet». Til forskjell fra alminnelig namsmann, skal Innkrevsmyndigheten ikke foreta en prøving av en begjæring om tvangsfullbyrdelse, og det tas ingen beslutning om å fremme saken. Dagens regelverk passer derfor ikke fullt ut, og i høringsnotatet foreslo departementet å regulere virkingen av fristavbrudd for Innkrevsmyndigheten særskilt.

Etter departementets syn burde ikke den nye fristen være kortere enn i dag, hvor hovedregelen i praksis er at det løper en ny frist på ti år fra tvangsforretningens slutning. En kortere foreldelsesfrist vil kunne føre til at det iverksettes tvangsfullbyrdelse bare for å sikre kravet mot foreldelse, selv om tilgjengelige opplysninger ikke gir grunn til å tro at kravet helt eller delvis vil kunne dekkes gjennom beslutningen. En slik pågang vil ofte opp-

leves som en belastning for skyldneren. Departementet foreslo at den nye fristen for Innkrevsmyndigheten bør være den samme som ved tvangsfullbyrdelse ved alminnelig namsmann. Departementet foreslo videre at det burde være samme frist uavhengig av om foreldelsen ble avbrutt ved varsel eller ved forsøk på tvangsinnkreving.

Virkingen av fristavbrudd ved avsluttet bistandsinnkreving i fremmed stat skaper i dag praktiske utfordringer for innkrevsmyndighetene. I dag reguleres virkingen av avbrutt foreldelse av foreldelsesloven § 21 nr. 3 og § 22 nr. 1. Fristen avhenger av om kravet som blir sendt til innkreving i utlandet, blir avvist eller fremmet ved tvangsforretning. En eventuell ny ti års frist vil løpe fra slutningen av den utenlandske myndighetens tvangsforretning. I praksis vil innkrevsmyndighetene ofte mangle tilstrekkelig kunnskap om hvilke innkrevssteg som er foretatt i bistandsstaten. Dette gjør det vanskelig å vurdere foreldelsesvirkingen ved retur av saken. Også der innkrevsmyndighetene er kjent med innkrevsstiltakene i utlandet, kan det være vanskelig å vurdere om tiltaket oppfyller lovens krav til tvangsforretning. At den bistandsytende stat ikke har et system hvor bistandssaken avsluttes med en formell akt som defineres som en form for tvangsfullbyrdelse etter bistandsstatens interne rett, bør ikke være avgjørende for spørsmålet om fristforlengelse.

For å unngå tvil i disse sakene foreslo departementet at krav til innkreving i utlandet med fristavbrudd etter foreldelsesloven § 17 nr. 3, får en foreldelsesfrist på ti år ved oversendelse til utenlandsk myndighet. Dette gir en god sammenheng i regelverket samtidig som det er en fordel for skyldneren at foreldelsesfristen løper fra et tidligere tidspunkt enn i dag.

Departementet ga i høringen uttrykk for at virkingen av fristavbrudd ikke bør avhenge av hvilke beslutninger Innkrevsmyndigheten tar etter at fristen er avbrutt. Når foreldelsesfristen er avbrutt, vil Innkrevsmyndigheten etter forslaget fortsatt stå fritt til å velge det mest hensiktsmessige innkrevsstiltaket. Dette omfatter også å avslutte et forsøk på innkreving uten at utlegg blir besluttet. Departementet foreslo derfor at fristavbrudd skal gi en ny frist på ti år.

16.4.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet ber om at det klargjøres om foreldelsesloven § 21 ny nr. 4 uttømmende regulerer virkingen av fristavbrudd for krav som kreves

inn etter innkrevingsloven. De ber også departementet vurdere en tilleggsfrist der krav returneres fra fremmed stat etter mer enn ti år, uten at det er gjort innkrevningstiltak i den fremmede staten som har gitt ny frist. Ingen andre høringsinstanser har merknader.

16.4.4 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder forslaget og viser til vurderingene i høringsnotatet.

Skattedirektoratet reiser spørsmål om bestemmelsen uttømmende regulerer virkningen av fristavbrudd for krav som kreves inn etter innkrevingsloven. Departementet viser til at formålet med bestemmelsen er å sikre at krav hvor foreldelse avbrytes etter foreldelsesloven § 17 nr. 3, får ny frist av samme lengde som den nye fristen for krav som kreves inn gjennom alminnelig namsmann. Formålet er ikke å uttømmende regulere virkningen av fristavbrudd for krav som kreves inn etter innkrevingsloven. For et krav kan det løpe forskjellige foreldelsesfrister med forskjellige utgangspunkter. Et krav er ikke foreldet før alle de aktuelle fristene er utløpt uten at fristavbrudd har funnet sted.

Etter departementets oppfatning bør det ikke oppstilles en tilleggsfrist der Innkrevingsmyndigheten mer enn ti år etter fristavbruddet får beskjed fra utlandet om at en der har avsluttet saken på en måte som ikke har gitt ny frist. I slike tilfeller bør Innkrevingsmyndigheten heller ta et fristavbrytende skritt her i riket før tiårsfristen løper ut. At en har anmodet om innkreving i utlandet, utelukker ikke at en parallelt forfølger kravet her i riket.

Departementet viser til forslag til endringer i foreldelsesloven § 21.

16.5 Generell løsning for foreldelse av senere påløpte renter for både private og offentlige krav

16.5.1 Gjeldende rett

Rente som påløper etter at ny foreldelsesfrist er fastsatt etter § 21, foreldes etter tre år, jf. nr. 2 fjerde punktum og nr. 3 tredje punktum, jf. § 2. For skatte- og avgiftskrav angir derimot skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd at slike renter ikke foreldes før hovedstolen foreldes når foreldelsesfristen er avbrutt etter foreldelsesloven § 17. Formålet med regelen er å effektivisere og forenkle innkrevingen for skatte- og avgiftskrav,

ved at en ikke trenger å avholde utleggsforretninger bare for å avbryte foreldelsen av rentene. Tilsvarende bestemmelse er ikke gitt i bidragsinnkrevingsloven eller SI-loven.

16.5.2 Høringsnotatets forslag

Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at bestemmelsen i skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd bør videreføres. At fristavbrytende tiltak fører til at senere forfalte renter ikke foreldes før hovedkravet selv foreldes, er en god regel for både skyldneren og kreditor. Innkrevingsmyndigheten slipper etter bestemmelsen å iverksette innkrevningstiltak bare for å avbryte foreldelsen for senere påløpte rentekrav. En slik pågang vil ofte oppleves som en belastning for skyldneren.

Verken bidragsinnkrevingsloven eller SI-loven har bestemmelser som tilsvarende skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd. Ved en samordning av regelverket var det departementets oppfatning at en bestemmelse med samme innhold som skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd, bør gjelde for alle typer krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn.

Regelen i skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd gjelder etter sin ordlyd bare der foreldelsen av skattekravet er avbrutt ved tvangsfullbyrdelse. Hensynet til å unngå at Innkrevingsmyndigheten må holde tvangsforretninger som bare har til hensikt å avbryte foreldelse av renter, gjør seg imidlertid også gjeldende i de tilfellene der foreldelsen er avbrutt på annen måte. Departementet foreslo derfor at også i disse tilfellene skal renter som påløper etter fristavbruddet, ha samme foreldelsesfrist som hovedkravet.

Også mellom private vil det være kostnadsbesparende å unngå tvangsforretninger og andre innkrevningsskritt som bare har til formål å avbryte foreldelse av rentekrav. Slik departementet så det, vil en generell regel som angir at avbrutt foreldelse for hovedkravet sikrer fremtidige rentekrav mot foreldelse i samme utstrekning, være en god og fornuftig regel. Den ordningen som etter skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd gjelder for renter av skattekrav, bør gjelde for foreldelse av renter generelt, slik at også private skyldforhold omfattes.

Det ble derfor foreslått en ny bestemmelse i foreldelsesloven § 21 som angir at der foreldelse er avbrutt for hovedkravet etter foreldelsesloven §§ 15 til 19, foreldes ikke senere forfalt rente før hovedstolen foreldes.

16.5.3 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge er positive til forslaget om at senere forfalt rente ikke foreldes før hovedstolen foreldes der foreldelse er avbrutt etter §§ 15 til 19.

Gjeldsofferalliansen støtter ikke forslaget og mener at renter bør foreldes etter tre år.

16.5.4 Vurderinger og forslag

Der foreldelse er avbrutt etter foreldelsesloven §§ 15 til 19, ble det i høringsnotatet foreslått at senere forfalte renter ikke skal foreldes før hovedstolen foreldes. Innkrevsingsmyndighetene har i dag gode rutiner for å forhindre at rentekrav foreldes. Når det er nødvendig, iverksetter de tiltak som avbryter foreldelsesfristen. Et offentlig rentekrav vil derfor i praksis svært sjelden foreldes før hovedstolen. Skyldneren får da liten glede av at rentekravet har kortere foreldelsesfrist enn hovedstolen. Tvert imot må skyldneren tåle økt påkjenning fra innkrevsingsmyndighetene som skal holde kravet ved like. Det vil også kunne medføre økte kostnader for skyldneren. Departementet fastholder derfor forslaget fra høringsnotatet.

I høringsnotatet ble det foreslått at endringen skulle gjelde ethvert rentekrav, ikke bare Innkrevsingsmyndighetens krav. Departementet legger til grunn at vurderingen for offentlige rentekrav i stor grad også gjør seg gjeldende for private krav. Departementet fastholder forslaget og viser til vurderingen i høringsnotatet.

Departementet foreslår å justere forslaget fra høringsnotatet noe. Hensikten med forslaget er å forhindre at senere forfalt rente foreldes før den rentebærende fordringen. Skyldneren skal imidlertid ikke kunne fri seg fra rentekravet ved å innfri fordringen, for så å la renten foreldes umiddelbart etter. Departementet foreslår i stedet at foreldelsesfristen for senere forfalte renter ikke skal løpe så lenge den rentebærende fordringen består. Der fordringen foreldes, vil renten foreldes etter foreldelsesloven § 24 nr. 2 («aksessorisk foreldelse»). Der fordringen innfris, vil foreldelsesfristen for den rente som er forfalt etter fristavbrytelsen, begynne å løpe. Departementet foreslår at dette reguleres ved at det av § 21 ny nr. 5 fremgår at foreldelsesfristen for rente forfalt etter at foreldelsen av hovedkravet ble avbrutt, ikke løper så lenge den rentebærende fordringen består. Når fordringen innfris, vil dermed foreldelsesfristen for senere forfalt rente begynne å løpe. Foreldelsesfristen er tre år, jf. § 21 nr. 2 siste punktum, nr. 3 tredje punktum eller ny nr. 4 andre punktum.

Forslaget innebærer at ved fristavbrytelse etter §§ 15 til 19, vil senere forfalt rente ha tre års foreldelsesfrist utover den rentebærende fordring, med mindre fordringen foreldes.

Departementet viser til forslag til endringer i foreldelsesloven § 21 og oppheving av skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd.

16.6 Fristavbrudd ved avregning

16.6.1 Gjeldende rett

Forholdet mellom avregning og foreldelse reguleres i folketrygdloven § 22-14 for de fleste av avregningshjemplene som gjelder for Skatteetaten. Det er også gitt likelydende bestemmelser i barnetrygdloven § 13 fjerde ledd og kontantstøtteloven § 11.

Avregning avbryter etter disse bestemmelsene foreldelsesfristen. I motsetning til ved utleggstrekk, avbrytes likevel ikke foreldelsen når beslutning om trekk eller avregning blir sendt, men når trekket skjer.

Hvor avregningen opphører før kravet er dekket, varer virkningen av avbrutt foreldelse i ett år etter at trekket opphørte, jf. folketrygdloven § 22-14 femte ledd tredje punktum, barnetrygdloven § 13 fjerde ledd andre punktum og kontantstøtteloven § 11 fjerde ledd andre punktum.

16.6.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

For avregning etter folketrygdloven brytes foreldelse ved gjennomføringen av avregningen, ikke ved beslutningen, jf. folketrygdloven § 22-14 femte ledd. Dette medfører at på det tidspunktet Skatteetaten varsler og beslutter avregning, er det usikkert om en oppnår foreldelsesavbrudd gjennom avregningen. Dette kan få betydning særlig i tilfeller hvor foreldelsesfristens utløp er nær.

For å sikre fristavbrudd kan derfor Innkrevsingsmyndigheten måtte velge tvangsinnkreving i stedet for eller i tillegg til avregning når kravet er i ferd med å bli foreldet. I tilfeller der skyldneren har en ytelse det kan avregnes i, er dette uheldig. Det vil derfor være en fordel både for skyldneren og for Innkrevsingsmyndigheten at foreldelsesfristen avbrytes på et tidligere punkt i prosessen.

For utleggstrekk er tidspunktet for fristavbrudd foreslått å være når Innkrevsingsmyndigheten sender varsel, se punkt 16.3. Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at hensynet til en felles regel og mulighet for felles prosess tilsier at det samme bør gjelde for avregning. Avregning

har mye til felles med utleggstrekk, og vil som hovedregel følge saksbehandlingsreglene der.

Departementet foreslo derfor at varsel etter innkrevingsloven avbryter foreldelse, også når varselet er knyttet til avregning.

Som en konsekvens av dette, ble det foreslått at folketrygdloven § 22-14 femte ledd endres slik at den ikke regulerer foreldelse ved avregning som besluttes av Innkrevingsmyndigheten.

Hvor avregning blir etablert og deretter opphører, foreldes som nevnt ikke kravet på tilbakebetaling før det er gått ett år etter at avregningen opphørte. Det ble foreslått at varsel om tvangsfullbyrdelse eller innkrevningstiltak gir en ny frist på ti år. Hensynet til en felles regulering av foreldelse for krav som innkreves med hjemmel i innkrevingsloven, taler for at også virkningen om avbrutt foreldelse ved avregning er lik det som gjelder ved tvangsfullbyrdelse eller andre innkrevningstiltak. Prosessen for beslutning om avregning vil være den samme som ved tvangsfullbyrdelse, og det er derfor ikke grunn til at varsel om avregning skal gi en ny frist som er kortere enn ved utleggstrekk.

Ved innføringen av ettårsregelen for avregning ble det lagt til grunn at en kort frist var til skyldners fordel, se Ot.prp. nr. 46 (1998–1999) punkt 16.3. Etter departementets syn er en kort frist i mange tilfeller ikke til fordel for skyldneren. Hvor kravet på tilbakebetaling er tvangsgrunnlag for utlegg, kan en kort foreldelsesfrist ved opphør av ytelsen medføre at Innkrevingsmyndigheten må varsle tvangsfullbyrdelse for å sikre at kravet ikke foreldes. Hvor kravet på tilbakebetaling ikke er tvangsgrunnlag for utlegg, må Innkrevingsmyndigheten be NAV vurdere hvorvidt det er grunnlag for å fatte vedtak om tilbakebetaling med en hjemmel som gir tvangsgrunnlag for å unngå at kravet går tapt. Dette kan oppleves som mer belastende for skyldneren, som også kan få en

betalingsanmerkning, og det er lite effektivt for Innkrevingsmyndigheten og NAV.

Departementet foreslo etter dette at foreldelsesloven ny § 17 nr. 3 og § 21 nr. 4 skal gjelde tilsvarende for avregning, gjennom en henvisning i bestemmelsen om avregning i innkrevingsloven.

Høringsinstansene hadde ingen merknader til forslaget.

16.6.3 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til vurderingene i høringsnotatet og foreslår at bestemmelsen som foreslås i foreldelsesloven § 17 nr. 3 og § 21 nr. 1, 4 og 5 skal gjelde tilsvarende for avregning. Dette innebærer at fristavbrudd ved varsel gir en ny frist på ti år, også hvor tiltaket som det varsles om er avregning. Dersom det ikke varsles, vil foreldelse avbrytes ved at skyldneren underrettes om beslutningen. Det vil da ikke lenger være nødvendig for Innkrevingsmyndigheten å velge tvangsinnkreving for å avbryte nært forestående foreldelse.

I høringsnotatet ble det foreslått å endre folketrygdloven § 22-14, slik at trekk etter § 12-14 og avregning etter § 22-16 ikke lenger avbryter foreldelse. Beslutning om avregning for slike krav skal gjøres etter innkrevingsloven, slik at foreldelse vil avbrytes ved varsel eller underretting. Fristavbrudd ved gjennomføring av trekk er derfor overflødig. Etter departementets syn bør særregler for enkelte kravstyper unngås så langt det er mulig. Departementet fastholder derfor forslaget om å endre folketrygdloven § 22-14 femte ledd, slik at krav etter §§ 12-14 og 22-16 ikke har særskilte regler for fristavbrytelse.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 22 fjerde ledd og forslag til endringer i folketrygdloven § 22-14 femte ledd.

17 Rettergang

17.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår i punkt 17.2 at Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstillingen på vegne av staten i saker for domstolene og alminnelige namsmyndigheter, hvis ikke noe annet er bestemt. Når Innkrevingsmyndigheten krever inn på vegne av en privat kreditor, skal den også som hovedregel utøve partsstillingen. Det foreslås at det i forskrift kan gis nærmere regler om hvilke saker Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstilling i.

Departementet foreslår at Innkrevingsmyndigheten får adgang til å reise og ta imot ordinære søksmål i saker om innkrevingen av alle krav til det offentlige etter innkrevingsloven.

Etter innkrevingsloven skal tingretten behandle klager på beslutning om utlegg, tvangsdekning, motregning og avregning. Vernetingsreglene avgjør da hvilken tingrett som behandler klagen. Departementet foreslår i punkt 17.3 at det er skyldnerens alminnelige vernetingsregler som skal avgjøre hvilken tingrett som er stedlig kompetent. For fysiske personer vil det som hovedregel være der skyldneren bor, for juridiske personer der de har sin forretningsadresse.

Departementet foreslår i punkt 17.4.1 å lovfeste at staten er part i saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige etter innkrevingsloven, og at den private kreditoren er part i saker som gjelder innkreving av private krav. Det foreslås også å videreføre dagens regel om at endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorene.

En klage på tvangsfullbyrdelse kan etter tvangsfullbyrdsloven § 6-6 overføres til allmennprosess. Domstolen kan da avgjøre en tvist om det underliggende kravet, ikke bare om innkrevingen. Departementet foreslår i punkt 17.4.2 at Innkrevingsmyndigheten som utgangspunkt ivaretar partsstillingen også i slike saker. I enkelt saker kan det likevel besluttes at den myndigheten som har fastsatt kravet, utøver partsstillingen. Dette kan også fastsettes i forskrift for særskilte sakstyper.

Hvis en domstol i en sak om tvangsfullbyrdelse kommer til at skyldneren bare skal betale en del av kravet, fastslår skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd i dag at tvangsforføyningen skal stadfestes for den delen av kravet som vil fremgå av en ny fastsettelse i samsvar med kjennelsen eller dommen, eventuelt det beløpet som fremtrer som mest sannsynlig. Departementet viser i punkt 17.4.3 til at formålet med denne regelen kan oppnås gjennom de ordinære prosessreglene, og foreslår å oppheve regelen.

Departementet foreslår i punkt 17.4.4 at når det er fastsatt frist for å reise søksmål om kravfastsettelsen og fristen er utløpt, kan et krav prøves inntil tre måneder etter første beslutning om innkrevningstiltak, dersom klage over dette tiltaket settes frem innen gjeldende klagefrister.

17.2 Søksmålsadgang og utøvelse av partsstillingen

17.2.1 Gjeldende rett

Domstolsbehandling i saker for innkrevingsmyndighetene kan oppstå ved ordinært søksmål etter reglene i tvisteloven. Adgangen til å reise sak for domstolene reguleres i hovedsak av tvisteloven § 1-3. Etter bestemmelsen må søksmålgjenstanden være et «rettskrav», og saksøkeren må ha et «reelt behov» for å få kravet avgjort mot den aktuelle saksøkte, og det må gjøres en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det. Det gjelder ikke noen søksmålsfrist utover tidsbegrensingen som ligger i kravet om at saksøker må ha et reelt behov for avgjørelse blant annet i lys av kravets aktualitet. Verken skattebetalingsloven, SI-loven eller bidragsinnkrevingsloven har regler som fraviker de generelle søksmålsvilkårene i tvisteloven § 1-3.

Myndigheten til å opptre som part på vegne av staten, enten som saksøkt eller som saksøker, tilhører Kongen i statsråd. Myndigheten er delegert til det enkelte departement. Dersom ikke annet følger av lov, instruks eller delegasjon, er det Finansdepartementet som utøver partsstillingen.

gen på vegne av staten knyttet til virksomheten hos innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten.

Det følger av skattebetalingsloven § 17-1 første ledd og § 17-2 første ledd, SI-loven § 9, tvangsfullbyrdsloven § 2-14 femte ledd, bidragsinnkrevsingsloven § 16 første punktum og § 31 og arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9 andre ledd at partsstillingen utøves av skattekontoret, Statens innkrevsingssentral og Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i saker som de har ansvar for. Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har tilsvarende adgang til å opptre på vegne av bidragsmottaker, jf. bidragsinnkrevsingsloven § 31 andre ledd siste punktum.

Bestemmelsene gir innkrevsingsmyndighetene adgang til å opptre som part på vegne av staten i innkrevsingssaker for domstolen, herunder i saker om tvangsfullbyrdelse, motregning, gjeldsforhandling, gjeldsordning, konkurs og midlertidig sikring mv. Hvorvidt innkrevsingsmyndighetene i tillegg har kompetanse til å reise og ta imot ordinært søksmål på vegne av staten i tilknytning til innkrevsingen, er ulikt regulert i dagens regelverk.

Av de tre innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten, er det bare Statens innkrevsingssentral som har en generell adgang til å reise og ta imot søksmål. Skattekontoret har en begrenset adgang til å ta imot søksmål som gjelder avgjørelser etter skattebetalingsloven. For øvrig må søksmål anlegges mot eller reises av staten ved Finansdepartementet.

Etter SI-loven § 9 første ledd «representerer Statens innkrevsingssentral staten i saker for domstolene og de alminnelige namsmennene vedrørende krav de innfordrer», med mindre annet er bestemt. Bestemmelsen gir Statens innkrevsingssentral en generell adgang til å ivareta partsstillingen for kravene den har til innkrevsing, herunder adgang til å opptre som part ved ordinære søksmål. Dette gjelder likevel ikke sivile rettstvister rettet mot Statens innkrevsingssentral som kontraktspartner, arbeidsgiver, skadevolder mv. Slike saker må anlegges mot staten ved departementet. Statens innkrevsingssentral kan dermed reise og ta imot søksmål i tilknytning til sitt innkrevsingsarbeid, med mindre annet er bestemt i avtale med oppdragsgiver. I tvangsfullbyrdsloven § 2-14 femte ledd er det fastsatt at Statens innkrevsingssentral kan begjære utlegg hos de alminnelige namsmyndighetene for krav den har til innkrevsing.

Etter skattebetalingsloven § 17-1 første ledd utøver skattekontoret statens partsstilling som

saksøker «ved tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring, konkursbegjæring mv. i forbindelse med innkrevsing og sikring av skatte- og avgiftskrav etter denne loven». Bestemmelsen skal forstås som at den bare gir skattekontoret kompetanse til å opptre som saksøker i innkrevsingssakene, uten at skattekontoret kan reise eller ta imot ordinære søksmål.

Etter skattebetalingsloven § 17-2 første ledd utøver skattekontoret partsstillingen når staten saksøkes for «andre avgjørelser etter skattebetalingsloven». Dette gjelder imidlertid ikke avgjørelser om rente ved endring etter skattebetalingsloven § 11-2, jf. § 17-2 andre ledd. Rettslig prøving av slike avgjørelser skal skje etter de regler som gjelder for det kravet rentene beregnes av etter skatteforvaltningsloven kapittel 15 og prosesslovgivningen. Departementet legger til grunn at heller ikke skattebetalingsloven § 17-2 åpner for at skattekontoret kan reise søksmål eller ta imot søksmål om andre forhold enn det som gjelder avgjørelser etter skattebetalingsloven.

Etter bidragsinnkrevsingsloven § 31 første ledd skal Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav utøve «statens partsstilling ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig behandling i forbindelse med innkrevsing og sikring av krav som inndrives etter loven her». I andre ledd gis det eksempler på hva dette innebærer, herunder å begjære konkurs og opptre som fordringshaver i saker om gjeldsforhandling, gjeldsordning mv. Bidragsinnkrevsingssentralens adgang til å utøve statens partsstilling er tilnærmet likt regulert i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9 andre ledd. Departementet legger til grunn at partsstillingen for Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav etter bestemmelsene er begrenset til å kunne opptre på vegne av staten i innkrevsingssakene, og ikke omfatter adgang til å reise eller ta imot ordinære søksmål. I bidragsinnkrevsingsloven § 16 første punktum er det videre en bestemmelse om at Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan sende begjæring om utlegg til namsmannen, dersom den finner «at forfalt bidrag bør søkes inndrevet ved forretning for utleggspant i tilfeller der den ikke selv kan holde forretningen».

Skattebetalingsloven § 17-1 tredje ledd, jf. § 17-2 første ledd tredje setning, SI-loven § 9 andre ledd og bidragsinnkrevsingsloven § 31 tredje ledd har regler om overordnet organs rett til å instruere og til å overta eller overføre partsstillingen.

17.2.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet ble det ikke foreslått særregler om hvilke saker det kan anlegges søksmål om, hvem som kan reise søksmålet eller frister for søksmål, utover det som følger av tvisteloven § 1-3.

Departementet foreslo i høringen at Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstillingen for domstolene og alminnelig namsmyndighet i saker Innkrevingsmyndigheten har ansvar for, med mindre annet er bestemt. Departementet fant det ikke hensiktsmessig med en uttømmende opplisting i loven for å gjøre det klart hvilke saker Innkrevingsmyndigheten har ansvar for og skal ivareta den rettslige behandlingen av. Det ble imidlertid foreslått at det i forskrift kan gis nærmere regler om hvilke saker Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstilling i.

Det ble foreslått å oppheve dagens regler i skattebetalingsloven § 17-1, bidragsinnkrevingsloven §§ 16 og 31, arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9 andre ledd og tvangsfullbyrdsloven § 2-14 femte ledd.

I høringsnotatet ble det ikke foreslått å ta inn regler om overordnede organs rett til å instruere og overta eller overføre partsstillingen i innkrevingsloven, men bestemmelsen i skattebetalingsloven § 17-1 tredje ledd om instruksjonsrett mv. ble foreslått videreført i skattebetalingsloven § 17-2 nytt tredje ledd.

Skattedirektoratet har en merknad til formuleringen av ordlyden i høringens forslag til innkrevingsloven § 37 andre ledd.

Ingen andre høringsinstanser hadde merknader til forslagene.

17.2.3 Vurderinger og forslag

Etter gjeldende rett utøver skattekontoret, Statens innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav partsstillingen på vegne av staten i saker de har ansvar for. Dette må etter departementets syn videreføres i ny lov med en regel som angir at Innkrevingsmyndigheten som hovedregel skal utøve partsstillingen i saker for domstolene og alminnelig namsmyndighet.

Det er også behov for å regulere Innkrevingsmyndighetens adgang til å utøve partsstillingen på vegne av private kreditorer som den krever inn for. Dette gjelder bidragskrav som i dag innkreves av Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, og erstatningskrav mv. som i dag innkreves av Statens innkrevingsssentral. Slike private

krav kreves inn når den private kreditor ber om det, eller gir fullmakt til det på Innkrevingsmyndighetens forespørsel.

Etter gjeldende rett kan Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav opptre på vegne av bidragsmottaker i innkrevings saker. Det er ingen tilsvarende regulering i SI-loven. Etter departementets syn er regelen i bidragsinnkrevingsloven § 31 andre ledd siste punktum en hensiktsmessig presisering som gjør at det ikke blir nødvendig å innhente prosessfullmakt mv. i hver enkelt sak. Departementet foreslår derfor at Innkrevingsmyndigheten som hovedregel utøver partsstillingen på vegne av den private. Det presiseres at dette bare gjelder for innkrevings saker etter særskilt regelverk, og ikke ved ordinære søksmål etter reglene i tvisteloven. At Innkrevingsmyndigheten kan utøve partsstillingen på vegne av den private kreditoren, begrenser heller ikke vedkommendes adgang til å opptre som part i klage på Innkrevingsmyndighetens avgjørelser.

Det kan for enkelte krav eller situasjoner være behov for unntak. Departementet foreslår derfor at Innkrevingsmyndighetens adgang til å utøve partsstilling skal gjelde «med mindre annet er bestemt». Det kan for eksempel bli bestemt i avtale med den enkelte statlige oppdragsgiver eller privat kreditor at Innkrevingsmyndigheten ikke skal utøve partsstillingen. En aktuell situasjon kan være der det vurderes å foreta skritt som kan medføre kostnader for den private parten, for eksempel bruk av rettsmidler som potensielt kan gi ansvar for saksomkostninger. Formuleringen tilsvarer den som i dag følger av SI-loven § 9 første ledd.

Reservasjonen «med mindre annet er bestemt» gir hjemmel for at departementet i enkeltsaker kan overta utøvelsen av statens partsstilling eller at partsstillingen kan overføres til en annen myndighet i Skatteetaten. I høringsnotatet ble det vist til at dette forbeholdet også gir kompetanse til å bestemme at utøvelsen av partsstillingen skal overtas for grupper av saker. En generell overføring av myndighet for saker avgrenset av generelle kriterier, for eksempel knyttet til bestemte kravstyper, bør etter departementets vurdering fortrinnsvis gis i forskrift. Dette vil gjøre rekkevidden av Innkrevingsmyndighetens kompetanse mer synlig for andre aktører. Departementet foreslår derfor at det i forskrift med hjemmel i innkrevingsloven § 36 tredje ledd skal kunne fastsettes at partsstillingen skal kunne utøves av andre offentlige myndigheter. Som foreslått i høringsnotatet, foreslår departementet også at bestemmelsen skal gi hjemmel for en uttømmende opplisting

av hvilke typer saker Innkrevsingsmyndigheten utøver partsstillingen i.

Utøvelsen av partsstillingen vil blant annet gjelde for saker om utlegg, tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav, avregning, motregning, konkurs, gjeldsforhandling, gjeldsordning, dødsboskifte, tvangsakkord, rekonstruksjon, og midlertidig sikring, herunder særlig saker om arrest. Der det er en privat kreditor, foreslår departementet at Innkrevsingsmyndigheten ikke skal kunne forlike eller på annen måte gi avkall på kravet uten at den private kreditor samtykker. I slike saker må Innkrevsingsmyndigheten enten forfølge kravet videre eller avslutte innkrevingen, se punkt 19.5

Etter gjeldende rett er det bare Statens innkrevsingssentral som etter SI-loven § 9 første ledd har en generell adgang til å reise og ta imot ordinære søksmål og foreta andre prosesshandlinger. Skattekontoret har etter skattebetalingsloven § 17-2 en begrenset adgang til å ta imot søksmål som gjelder avgjørelser etter skattebetalingsloven.

Det reises i liten grad søksmål om innkrevsingsmyndighetenes avgjørelser, og innkrevsingsmyndighetene har sjelden behov for å anlegge søksmål. Behovet kan imidlertid oppstå, for eksempel for å skaffe tvangsgrunnlag eller for å fremme erstatningskrav. Av forarbeidene til SI-loven fremgår det at selv om det ikke vil være et stort antall saker, ble det vurdert som upraktisk at hovedregelen skulle være at departementet opptrer som part, se Prop. 127 L (2011–2012) punkt 13.4. Etter departementets syn gjelder de samme betraktningene for utøvelsen av partsstillingen etter ny lov. Det fremstår som hensiktsmessig at det som utgangspunkt er Innkrevsingsmyndigheten som ivaretar statens partsstilling ved søksmål om innkrevingen. Eventuelt behov for departementets involvering eller føringer generelt eller i enkeltsaker kan løses ved instruks. Det foreslås derfor at Innkrevsingsmyndigheten gis adgang til å utøve partsstillingen ved ordinære søksmål i forbindelse med alle krav vedrørende innkrevingen, og kan herunder reise og ta imot søksmål og foreta andre prosesshandlinger.

Departementet foreslår ikke å ta inn i innkrevsingsloven tilsvarende bestemmelser som i bidragsinnkrevsingsloven § 16 og tvangsfullbyrdsloven § 2-14 femte ledd om kompetanse til å sende begjæring om tvangsfullbyrdelse til namsmannen. Bestemmelsen om partsrepresentasjon vil gi Innkrevsingsmyndigheten slik myndighet, og det er ikke nødvendig å regulere dette særskilt.

Departementet finner det heller ikke nødvendig å videreføre reglene om at overordnet organ kan gi instruks om utøvelsen av partsstillingen, og å overta eller overføre partsstillingen til et annet organ i Skatteetaten, jf. skattebetalingsloven § 17-1 tredje ledd og § 17-2 første ledd tredje setning, SI-loven § 9 andre ledd og bidragsinnkrevsingsloven § 31 tredje ledd. Det følger av alminnelig instruksjonsadgang at overordnet organ kan instruere underordnet organ generelt og i enkeltsaker om hvordan partsstillingen skal utøves. Instruksjon fra overordnet organ omfattes dessuten av reservasjonen «med mindre annet er bestemt».

I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre gjeldende bestemmelse om instruks og overtakelse og overføring av partsstillingen i skattebetalingsloven § 17-1 tredje ledd til et nytt tredje ledd i samme lov § 17-2. Etter departementets vurdering er det heller ikke her nødvendig at det fremgår av loven at departementet kan gi instruks om utøvelse av statens partsstilling. Departementet foreslår derfor bare å videreføre gjeldende § 17-1 tredje ledd andre punktum om overtakelse eller overføring av partsstilling og sjette ledd, og at gjeldende § 17-2 med de foreslåtte endringene og enkelte språklige tilpasninger tas inn i § 17-1.

Departementet viser til forslag til innkrevsingsloven § 36 og skattebetalingsloven § 17-1, og forslag om å oppheve bidragsinnkrevsingsloven §§ 16 og 31 og arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9 andre ledd.

17.3 Vernetting

17.3.1 Gjeldende rett

Når en sak skal behandles av domstolene, er det reglene om vernetting som avgjør hvilken tingrett som skal behandle saken. Etter skattebetalingsloven § 14-2 gjelder tvangsfullbyrdsloven tilsvarende så langt den passer når det gjennomføres utleggsforretninger etter skattebetalingsloven. Tvangsfullbyrdsloven § 2-8 gjelder ikke for Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, jf. bidragsinnkrevsingsloven § 22 første ledd. Det er imidlertid uttalt i forarbeidene til bidragsinnkrevsingsloven at tilsvarende regel om vernetting likevel gjelder for Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, se Ot.prp. nr. 18 (2004–2005) s. 36. Statens innkrevsingssentral har en egen bestemmelse om vernetting i tvangsfullbyrdsloven § 2-15. Det fremgår her at klager skal fremsettes for den tingretten der Statens innkrevsingssentral er lokalisert.

Klager på motregning i til gode skatt og avgift etter skattebetalingsloven § 13-1, bidragsinnkrevsingsloven § 14 og SI-loven § 4 skal skje etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Dette følger av skattebetalingsloven § 13-5, bidragsinnkrevsingsloven § 23 og SI-loven § 4 siste ledd. Reglene om vernetting som omtales over, gjelder derfor også ved klage på motregning i til gode skatt og avgift.

For øvrige saker gjelder de alminnelige vernetingsreglene i tvisteloven kapittel 4. Hovedregelen etter tvisteloven § 4-4 er at søksmål skal anlegges ved saksøktens alminnelige vernetting. Fysiske personer har vernetting i den rettskretsen der de bor. Juridiske personer har vernetting der virksomheten har hovedkontor. Staten har alminnelig vernetting i Oslo. Fra denne hovedregelen er det en rekke unntak. Det mest aktuelle unntaket er tvisteloven § 4-5 åttende ledd, som fastsetter at søksmål mot staten kan anlegges ved saksøkerens alminnelige vernetting.

For enkelte saker reguleres vernettingen i det regelverket som omhandler sakstypen. Det er for eksempel gitt særregler om hvilken tingrett som skal behandle konkurs og gjeldsordninger i konkursloven § 146 og gjeldsordningsloven § 2-7.

17.3.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet foreslo departementet at klager på beslutning om utlegg, tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav, motregning og avregning skal behandles av tingretten. Vernetingsreglene avgjør da hvilken tingrett som skal behandle klagen.

Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at det ikke foreligger særlige grunner for at klager på Innkrevsingsmyndighetens avgjørelser under tvangsfullbyrdsloven mv. skal følge et annet vernetting enn hovedregelen i tvisteloven kapittel 4. Behandling av klagesaker for Innkrevsingsmyndigheten vil som hovedregel skje skriftlig. Departementet pekte på at nærhet til domstolen likevel vil være en fordel for skyldnerne i klagesaker der det blir avholdt rettsmøter. Det ble derfor foreslått at det er skyldnerens alminnelige vernetting som skal avgjøre hvilken tingrett som er stedlig kompetent.

Det forekommer at skyldneren ikke har påviselig vernetting i Norge. I disse tilfellene ble det foreslått at tvisteloven § 4-3 skal gjelde.

17.3.3 Høringsinstansenes merknader

Gjeldsofferalliansen støtter departementets forslag om at det skal være skyldnerens alminnelige vernetting som skal avgjøre hvilken tingrett som er stedlig kompetent, og viser til at organisasjonen har medlemmer som opplever at de ved klage på vedtak besluttet av Skatteetaten må forholde seg til tingretter som geografisk befinner seg langt fra deres bopel.

Helgeland tingrett viser til at denne tingretten (og tidligere Rana tingrett) over år har hatt særskilt vernetting for klagesaker fra Statens Innkrevsingssentral (SI), og tar til orde for å opprettholde dagens ordning. Ifølge tingretten utgjør klagesakene en betydningsfull oppgave i domstolens portefølje, og den mottar mellom 50 og 100 klagesaker fra Statens innkrevsingssentral hvert år. Dette fører med seg at oppgaven gis oppmerksomhet og at det løpende gjennomføres utviklings- og kompetansetiltak på området. Tingretten anfører videre:

«Samlet sett fører vår tilnærming til at vi har saksbehandlere som har erfaring med å håndtere henvendelser fra klagerne og som kjenner saksgangen, i tillegg til at vi til enhver tid har dommere som er kompetente og oppdaterte på saksområdet. Dette gir etter vår oppfatning den beste håndtering av klagerne. Vi kjenner klagerens utfordringer og kan veilede og bistå klagerne med relevante brukerorienterte tilbakemeldinger på de utfordringer de måtte ha.»

Helgeland Tingrett peker også på at den klare hovedregelen er at behandlingen av klagesaker skjer skriftlig, og at muntlige møter kan og blir gjennomført ved hjelp av digitale hjelpemidler.

Domstoladministrasjonen støtter Helgeland tingrett, og tilføyer at «dagens ordning er i samsvar med vår målsetting om moderat spesialisering og vår intensjon om å utvikle løsninger på avgrensede saksområder basert på sentraliserte vernetting og moderne arbeidsmåter bygget på digitale løsninger og kommunikasjonsformer.»

Oslo tingrett peker på at klagesaker i dag stort sett er underlagt skriftlig behandling for domstolene. Tingretten trekker videre frem at det «antas at et nært samarbeide mellom namsmannen og tingretten kan bidra til mer utvikling av felles ensartede rutiner og derved en mer effektiv saksavvikling enn dersom den samme namsmannen skal oversende klagesaker til et stort antall ulike tingretter.» Det fremheves også at forslaget vil kunne

ha økonomiske og administrative konsekvenser for de ulike domstoler.

17.3.4 Vurderinger og forslag

Etter departementets vurdering er det to alternativer som er aktuelle når en skal fastsette hvor klagene skal behandles. Det ene er at det er tingretten der skyldneren har verneting som behandler saken, slik som foreslått i høringsnotatet. Det andre er at klagen behandles der vedtaket er truffet.

Innkrevingsmyndigheten vil ha det samlede ansvaret for en rekke ulike krav, i motsetning til dagens ordning, hvor kompetansen er fordelt mellom skattekontoret, Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Et formål med innkrevingsloven er å legge til rette for en samordnet behandling av skyldnere med flere ulike krav mot seg. Det innebærer å kunne samordne aktuelle innkrevings tiltak som motregning, utlegg osv. mot en skyldner med flere krav. En samordnet innkreving innebærer at klage over et innkrevings tiltak mot en skyldner må gå til én tingrett, uavhengig av hvilke krav tiltaket gjelder.

At behandlingen av klagene i tingrettene i en viss grad sentraliseres gir, som Helgeland tingrett og Domstoladministrasjonen peker på, muligheter til kompetansebygging og etablering av rutiner mv. hos de tingrettene som behandler mange klager. Fordelen av dette må veies opp mot andre konsekvenser av at klagen går til tingretten der den administrative beslutningen om utlegg er fattet.

I punkt 5.7 foreslås det at kompetansen etter innkrevingsloven skal samles i én myndighet: Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsvirksomheten til Skatteetaten, og dermed kompetansen som innkrevingsloven legger til Innkrevingsmyndigheten, vil likevel utøves på mange av kontorstedene til Skatteetaten. Å følge prinsippet om at tingretten der Innkrevingsmyndigheten treffer beslutningen skal behandle klagen, vil innebære at det vil være tingretten ved det aktuelle kontorstedet som skal behandle klagene. Hvordan Skatteetaten velger å fordele sakene vil dermed avgjøre fordelingen av klagebehandlingen.

I en del tilfeller vil beslutningen om et innkrevings tiltak som kan påklages til tingretten, skje automatisert, etter visse forhåndsfastsatte kriterier. I slike tilfeller kan det fremstå som kunstig å tilordne beslutningen til et bestemt kontorsted, og dermed klagene til en bestemt tingrett.

Etter departementets vurdering vil det være til fordel for skyldneren at klagene behandles av tingretten der skyldneren bor eller har sin forretningsadresse. Dette er også trukket frem av Gjeldsofferalliansen. Selv om hovedregelen er at slike klager behandles skriftlig, er det også i enkelte tilfeller aktuelt med møter.

Klager over avgjørelser truffet av alminnelig namsmann følger tvangsfullbyrdsloven § 5-16 andre ledd. Hovedregelen er at klagen skal forelegges tingretten i rettskretsen der saksøkte (skyldneren) bor. Dersom klagebehandlingen etter innkrevingsloven knyttes til skyldnerens verneting, vil dette i praksis ligge tettere opp mot hovedregelen for den tilsvarende behandlingen av klager over avgjørelser truffet av alminnelig namsmann, enn dersom klagen skal behandles av tingretten der Innkrevingsmyndigheten treffer beslutningen.

Etter en helhetsvurdering foreslår departementet ikke å sentralisere behandlingen av klagene til de tingrettene der Innkrevingsmyndigheten treffer sin beslutning, men at det skal være skyldnerens alminnelige verneting som skal være avgjørende.

I punkt 31.3 forslås det at også andre enn skyldneren skal kunne klage til tingretten dersom de rammes av Innkrevingsmyndighetens avgjørelser mv. som kan påklages. Dette innebærer for eksempel at utleggspant ikke bare kan påklages av skyldneren, men også av sameiere av et formuesgode som det er tatt utleggspant i. Etter forslaget vil det også i slike tilfeller være skyldnerens alminnelige verneting som avgjør hvilken tingrett som behandler klagen.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 38.

17.4 Enkelte særregler om rettergang

17.4.1 Partsangivelse og hvem som bindes av avgjørelser

17.4.1.1 Gjeldende rett, høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Skattebetalingsloven § 17-1 første ledd første punktum fastslår at staten har partsstillingen som saksøker ved rettergang i forbindelse med innkreving og sikring av skatte- og avgiftskrav etter loven. Partsangivelsen har sentral betydning for alminnelig inntekts- og formuesskatt, hvor både staten, kommunen og fylkeskommunen er skattekreditorer. Regelen fastslår at staten i slike tilfeller skal være part og opptre på vegne av alle skatte-

kreditorene. Skattebetalingsloven § 17-1 sjette ledd fastslår derfor at endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorene.

I høringen foreslås det å videreføre bestemmelsen i skattebetalingsloven § 17-1 første ledd, slik at den gjelder generelt for saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige etter loven. Videre foreslås det å presisere at den private kreditoren er part i saker som gjelder innkreving av private krav etter loven. Det foreslås også å videreføre bestemmelsen om at endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorene.

Ingen av høringsinstansene har merknader til forslaget.

17.4.1.2 *Vurderinger og forslag*

Regelen i skattebetalingsloven § 17-1 første ledd første punktum, om at staten har partsstillingen som saksøker ved rettergang i forbindelse med innkreving av skatte- og avgiftskrav med flere skattekreditorer, er etter departementets syn en vesentlig presisering som må videreføres i ny lov. Uten presiseringen kan de ulike skattekreditorene måtte opptre hver for seg. Slik departementet ser det, kan det av pedagogiske hensyn være hensiktsmessig med en presisering av hvem som har partsstillingen for alle krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn etter ny lov, selv om behovet for reguleringen primært knytter seg til krav med flere skattekreditorer. Følgelig foreslår departementet at det i ny lov presiseres at staten er part i saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige etter loven, og at den private kreditor er part i saker som gjelder innkreving av private krav etter loven.

Departementet foreslår også å videreføre regelen i gjeldende § 17-1 sjette ledd, om at endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorer. Departementet har vurdert om det er tilstrekkelig at dette er regulert av skatteforvaltningsloven § 15-6 tredje ledd, men legger til grunn at det kan være et behov for presiseringen også i forslag til ny lov. Presiseringen får bare betydning for saker hvor det er flere skattekreditorer, som det kan være ved innkreving av alminnelig inntekts- og formuesskatt. Bestemmelsen vil også kunne ha betydning for dommer og forlik om saker etter skattebetalingsloven. Den foreslås derfor også videreført i skattebetalingsloven § 17-1, som nytt fjerde ledd.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 36, og forslag til skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd.

17.4.2 **Partsstillingen ved overføring av klage til allmennprosess**

17.4.2.1 *Gjeldende rett*

En klage på tvangsfullbyrdelse kan etter tvangsfullbyrdsloven § 6-6 overføres til allmennprosess. Dette innebærer at tvisten behandles etter de samme reglene som gjelder for ordinære søksmål, og domstolen kan avgjøre en tvist om det underliggende kravet, ikke bare tvisten om innkrevingen.

Skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd regulerer det tilfelle der en klage på tvangsfullbyrdelse blir overført til allmennprosess etter tvangsfullbyrdsloven § 6-6. Bestemmelsens første punktum fastslår at når domstolen i slike saker skal treffe avgjørelse om fastsettelsen av skatte- eller avgiftskravet etter tvangsfullbyrdsloven § 6-6 tredje ledd, skal de alminnelige reglene i skatteforvaltningsloven kapittel 15 gjelde for avgjørelser om fastsetting av skatt etter skatteforvaltningsloven.

Det innebærer at skatteforvaltningsloven § 15-3 om hvem som skal utøve statens partsstilling gjelder. Skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd andre punktum fastslår at for øvrige skatte- og avgiftskrav gjelder reglene om utøvelsen av partsstillingen i saker om kravets grunnlag tilsvarende. I saker som nevnt i skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd skal partsstillingen derfor ikke utøves av innkrevingsmyndigheten etter skattebetalingsloven, men av det organet som skal utøve partsstillingen i saker om kravets grunnlag. Dette gjelder for tvistesaken som sådan, og ikke bare for den delen av saken som omhandler prøvingen av kravets grunnlag.

17.4.2.2 *Høringsnotatets forslag*

I høringsnotatet ble det foreslått at Innkrevingsmyndigheten som hovedregel skal ivareta statens partsstilling i saker som er overført til allmennprosess.

Det ble også vurdert om organet som ville ha utøvd partsstillingen ved et ordinært søksmål om kravfastsettelsen, også skal ivareta partsstillingen når det skal treffes avgjørelse om kravet i tvist under innkrevingen, ut fra at det er fastsettingsmyndigheten som har best kjennskap til både sakens faktum og rettslige spørsmål som fastsettingen reiser. Dette er regelen i dag etter skattebetalingsloven § 17-1. Selv om retten skal ta stilling til selve kravet etter tvangsfullbyrdsloven § 6-6 tredje ledd, pekes det i høringsnotatet på at en klage på tvangsinnkrevingen som overføres til

allmennprosess normalt også vil reise innkrevingsrettslige spørsmål, for eksempel om beslutning utleggspant er gyldig. Kravfastsettelsen vil følgelig normalt bare utgjøre en del av klagesaken. For den resterende delen er det Innkrevingsmyndigheten som har den beste fagkompetansen. Det ble derfor lagt til grunn som mest hensiktsmessig at det som hovedregel er Innkrevingsmyndigheten som ivaretar partsstillingen i klagesaker som overføres til allmennprosess under innkrevingen.

Det ble også trukket frem at hvis det i enkelt saker skulle oppstå behov for at fastsettingsmyndigheten utøver partsstillingen, kan det i den konkrete saken gis instruksjon om dette.

Det ble derfor foreslått ikke å videreføre særregelen i skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd.

17.4.2.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet fremhever at når en sak blir overført til allmennprosess etter skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd kreves det i dag en tett dialog og samarbeid mellom fastsettings- og innkrevingsmyndighet i den enkelte sak. Dette vil også være tilfelle ved fremtidige saker. Etter direktoratets oppfatning er det fastsettingsmyndigheten som vil være best egnet til å ivareta partsstillingen i klagesaker som gjelder grunnlaget for kravet. Direktoratet foreslår derfor å videreføre regelen som i dag står i skattebetalingsloven § 17-1 andre ledd.

Ingen andre høringsinstanser har merknader til forslaget.

17.4.2.4 Vurderinger og forslag

Saker som overføres til allmennprosess etter tvangsfullbyrdsloven § 6-6, vil være klager over tvangsinnkrevingen. Det vil derfor være innkrevingsrettslige spørsmål som i utgangspunktet skal avgjøres i saken. Innkrevingsmyndigheten er fagmyndigheten for innkrevingen, og vil være best egnet til å håndtere både rettslige og faktiske spørsmål knyttet til denne.

Samtidig vil en overføring til allmennprosess innebære at også den forutgående fastsettingen av kravet behandles av domstolene. Her vil det være den myndigheten som har fastsatt kravet, som har best kjennskap både til fastsettingsregelverket og enkelthetene i den konkrete fastsettingssaken.

Både innkrevings- og fastsettingsspørsmål kan være aktuelle i en slik prosess. Hvilke spørsmål som er av størst betydning, vil kunne variere. Det

vil variere både mellom enkeltsaker og typer av saker hvilken myndighet som har best forutsetning til å håndtere en innkrevings sak når den overføres til allmennprosess. Dette vil gjelde både krav som i dag reguleres av skattebetalingsloven, hvor Skatteetaten er fastsettingsmyndighet, og krav som etaten krever inn på vegne av andre. Det er etter departementets vurdering vanskelig å gi generelle regler i innkrevingsloven som tar hensyn til variasjonene fra sak til sak og mellom grupper av saker.

Departementet fastholder derfor forslaget i høringsnotatet om at det som utgangspunkt er Innkrevingsmyndigheten som skal ivareta partsstillingen i disse sakene. Departementet har da lagt vekt på at det er Innkrevingsmyndigheten som ivaretar saken på innkrevingsstadiet, og som dermed uansett vil utøve partsstillingen frem til saken overføres til allmennprosess.

Dersom det er forhold i en enkeltsak som tilsier at fastsettingsmyndigheten overtar partsstillingen, vil det kunne bestemmes i den konkrete saken. Unntaket som ligger i formuleringen om at Innkrevingsmyndigheten har partsstillingen «med mindre annet er bestemt», se punkt 17.2.3, vil komme til anvendelse.

Det kan tenkes at det for enkelte typer saker, for eksempel knyttet til enkelte kravstyper eller enkelte fastsettingsmyndigheter, bør fastsettes generelle regler om overføring av partsstillingen til fastsettingsmyndigheten når en sak overføres til allmennprosess. Slike regler vil ved behov kunne gis med hjemmel i bestemmelsen som er foreslått i § 36 tredje ledd om adgang til å fastsette forskrift om at partsstillingen skal utøves av en annen myndighet enn Innkrevingsmyndigheten, se punkt 17.2.3. Med hjemmel i den samme bestemmelsen vil det også kunne fastsettes forskrift om i hvilke saker Innkrevingsmyndigheten skal utøve partsstillingen for krav som den krever inn på vegne av en privat kreditor.

17.4.3 Delvis fastholdelse av kravet

Skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd regulerer i dag tilfeller der domstolen i sak om tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring prejudisielt tar stilling til skatte- eller avgiftskravet, og kommer til at skyldneren bare skal betale en del av det kravet som er fastsatt etter skatteforvaltningsloven. Regelen fastslår at tvangsforføyningen da skal stadfestes for det beløpet som vil fremgå av en ny fastsettelse i samsvar med kjennelsen eller dommen. Hvis det er usikkert hva ny fastsettelse vil vise, må domstolen nøye seg med å stadfeste

tvangsforføyningen for det beløpet som fremtrer som det mest sannsynlige når alle forhold tas i betraktning.

I høringsnotatet ble det vist til at hensikten med regelen er å sikre at kreditor ikke får opphevet hele utlegget eller arresten når domstolen kommer til at det er besluttet et for høyt beløp. Det kunne gitt et urimelig resultat, ved at kreditor risikerer å miste prioriteten og dekningsmuligheter i det aktuelle formuesgodet dersom forføyningen må besluttes på nytt med et justert beløp. Samtidig ble det trukket frem at retten, ut fra sin kompetanse i klagesaker om tvangsinnkreving, jf. tvisteloven § 11-2, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 6-1 første ledd, kan komme til samme resultat som regelen i skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd er ment å sikre. Innkrevingsmyndigheten kan også sikre seg mot at utlegget oppheves i sin helhet ved en subsidiær påstand om delvis opphevelse i saker hvor kravfastsettelsen byr på tvil. Det kan etter tvisteloven også gis arrest begrenset til denne delen av kravet som retten finner sannsynliggjort. I høringen ble det derfor foreslått å oppheve skattebetalingsloven § 17-1 fjerde ledd.

Ingen av høringsinstansene har merknader til forslaget.

Departementet slutter seg til vurderingen i høringsnotatet, og foreslår at regelen ikke videreføres i innkrevingsloven.

Det vises til forslaget om endringer i skattebetalingsloven § 17-1.

17.4.4 Frist for prøving av fastsettelsen

17.4.4.1 Gjeldende rett

Skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd og tollavgiftsloven § 12-8 første ledd fastsetter begge en søksmålsfrist for prøving av enkeltvedtak på seks måneder fra vedtaket ble sendt til den skatte- og avgiftspliktige. Det fremgår av skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd første punktum at etter utløpet av disse søksmålsfristene, kan spørsmål om fastsettingen som utgangspunkt ikke bringes inn til prøving i sak om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring eller motregning.

Etter bestemmelsens andre punktum kan skyldneren likevel kreve å få prøvd fastsettingen inntil tre måneder etter «den forføyning» som påklages. Med forføyning menes gjennomføring av utleggspant, utleggstrekk, motregning og arrest. Den prøvingen av kravet som i så fall gjøres i klagesaken, vil være prejudisiell, med mindre saken blir overført til allmennprosess og retten skal treffe avgjørelse om kravet etter tvangsfull-

byrdelsesloven § 6-6 tredje ledd. Det er lagt til grunn i rettspraksis at ved flere forføyninger om samme krav løper det en ny tremånedersfrist for å få prøvd kravfastsettingen fra siste forføyning, se Rt. 2009 s. 86.

Skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd gir dermed grunnlag for å avvise innvendinger mot aktuelle krav i klagesaken hvis den ordinære søksmålsfristen er utløpt, og innvendingen fremsettes senere enn tremånedersfristen. Regelen begrenser retten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-2 tredje ledd til å fremsette enhver innsigelse som kunne vært fremsatt i et søksmål om et særlig tvangsgrunnlag.

Det kan gis oppfrisking for oversittelse av tremånedersfristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

Det følger av skattebetalingsloven § 13-5 andre punktum at det gjelder en frist på én måned for å klage på motregningserklæringen, «med mindre det gjelder prøving etter § 17-1 femte ledd». Det kan derfor fremsettes klage på motregningen med krav om å få prøvd det underliggende kravet innen tremånedersfristen etter § 17-1 femte ledd, selv om det ikke lenger er klageadgang på motregningen etter § 13-5.

17.4.4.2 Høringsnotatets forslag, høringsinstansenes merknader og departementets vurderinger og forslag

I høringsnotatet uttales det at det gir god sammenheng at det er en begrenset adgang til å få prøvd kravet i klagesak under innkrevingen der det er en lovbestemt frist for å anlegge søksmål om fastsettingen. Dette fremgår også av forarbeidene til skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd. Regelen er en videreføring av skattebetalingsloven av 1952 § 48 nr. 5, og forarbeidene til den tidligere loven peker på at rettslig prøving av kravet ikke bør komme opp etter uforholdsmessig lang tid, se Ot.prp. nr. 32 (1960–61) s. 9–10. I høringen trekker departementet frem at selv om opprinnelig søksmålsfrist om fastsettingen er utløpt, kan skyldneren ha et berettiget behov for å få overprøvd kravet ved klage på innkrevingen. Det kan for eksempel være økonomiske grunner for at skyldneren ikke gikk til søksmål om kravfastsettingen. Regelen i skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd ivaretar dette hensynet, samtidig som adgangen til å få prøvd kravet under innkrevingen begrenses når det i utgangspunktet gjelder en søksmålsfrist for kravfastsettingen. Behovet for regelen gjør seg gjeldende uavhengig av hvilket krav saken gjelder, så lenge det gjelder søks-

målsfrister for prøving av kravfastsettingen. Departementet foreslo derfor å videreføre regelen i forslaget til innkrevingsloven, og at den skal gjelde for alle kravstyper. Innkrevingsmyndigheten krever inn hvor det er slike søksmålsfrister.

I høringsnotatet ble det foreslått at adgangen til å klage til tingretten skal omfatte avregning og ulovfestet motregning. Departementet foreslo derfor at regelen også skal omfatte klage på ulovfestet motregning og avregning som Innkrevingsmyndigheten beslutter.

Det er i rettspraksis lagt til grunn at det løper en ny tremåneders frist ved hvert innkrevings tiltak, jf. Rt. 2009 s. 86. I høringsnotatet ble det vurdert om endelig frist i stedet bør løpe fra første tiltak. Etter departementets syn talte gode grunner for en slik løsning. Som nevnt over, bør det bare være en begrenset adgang til å få prøvd kravet under innkrevingen når det i utgangspunktet gjelder søksmålsfrister for kravfastsettingen. I mange saker vil Innkrevingsmyndigheten måtte gjennomføre flere innkrevings tiltak for samme krav. Det kan for eksempel besluttes flere utlegg i tillegg til motregning, og innkrevingen kan vare over flere år. Hvis fristen løper fra hvert tiltak, kan det i praksis gå svært lang tid fra kravet ble fastsatt til skyldneren ikke lenger kan bestride kravet i klagesak. Dette kan undergrave intensjonene bak søksmålsfristene, og skape bevismessige problemer. Innvendinger mot kravet bør generelt sett settes frem så tidlig som mulig i innkrevingen. Dette gjelder særlig når det i utgangspunktet gjelder søksmålsfrister for kravfastsettingen. Departementet foreslo derfor at skyldneren bare skal ha adgang til å kreve prøving av kravfastsettingen i klage på det innkrevings tiltaket som besluttes først av de tiltakene regelen omfatter. Endelig tremånedersfrist løper da fra beslutningen av dette innkrevings tiltaket.

Som nevnt i omtalen av gjeldende rett, følger det av skattebetalingsloven § 13-5 andre punktum at det kan fremsettes klage på motregningen etter utløp av klagefristen i § 13-5, dersom det gjelder prøving etter skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd. Skattebetalingsloven regulerer ikke på tilsvarende måte forholdet mellom klagefristene på tvangsinnkreving etter §§ 5-16 og 7-26 i gjeldende tvangsfullbyrdslov, jf. skattebetalingsloven § 14-2, og adgangen til å kunne kreve kravet prøvd i klage etter tremånedersfristen i § 17-1 femte ledd. Høyesteretts kjæremålsutvalg har lagt til grunn at retten til å kreve kravet prøvd etter tidli-

gere skattebetalingslov § 48 nr. 5 ikke avskjæres ved at tvangsfullbyrdsloven er avsluttet før tremåneders fristens utløp, se Rt. 1998 s. 1481. Skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd er en videreføring av denne bestemmelsen.

I høringsnotatet ble det lagt til grunn at dette innebærer at det for motregning og tvangsinnkreving i dag gjelder ulike klagefrister avhengig av hva klagegrunnen er. Hvis klagegrunnen er at kravet bestrides, gjelder tremånedersfristen i skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd. For andre klager må skyldneren fremsette klagen innenfor ordinære klagefrister.

I høringsnotatet ble det gitt uttrykk for at adgangen til å kreve kravet prøvd i klage, ikke bør strekke seg lenger enn den ordinære klageadgangen på det aktuelle innkrevings tiltaket. En lengre klageadgang vil undergrave de hensyn som begrunner de enkelte klagefristene, og gjøre reglene om klage uoversiktlige. Det vil også være uheldig hvis Innkrevingsmyndigheten har gjennomført tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav før tremånedersfristen er utløpt, og skyldneren skal kunne kreve at kravet prøves selv om tvangsfullbyrdsloven er avsluttet. Formålet med regelen, om at skyldneren skal få en begrenset adgang til å kreve kravet prøvd i klagesak under innkrevingen selv om søksmålsfristen for kravfastsettingen er utløpt, tilsier at adgangen bare er til stede så lenge skyldneren fortsatt har klageretten i behold etter de ordinære klage reglene. Departementet foreslo derfor at adgangen til å kreve kravet prøvd gjelder i en periode på opptil tre måneder fra beslutningen av det første innkrevings tiltaket som regelen omfatter, men likevel ikke utover gjeldende klagefrist.

Departementet foreslo å videreføre adgangen til å gi oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven § 16-12 til § 16-14.

Ingen av høringsinstansene har merknader til forslagene.

Departementet slutter seg til vurderingene i høringsnotatet, og foreslår at når det er fastsatt frist for å reise søksmål om kravfastsettelsen og fristen er utløpt, kan et krav prøves inntil tre måneder etter første beslutning om innkrevings tiltak, dersom klagen på tiltaket settes frem innen gjeldende klagefrister. Departementet foreslår også å videreføre bestemmelsen om at det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

Departementet viser til innkrevingsloven § 37.

18 Straff

18.1 Innledning og sammendrag

Etter straffeloven § 169 andre ledd kan trekkpliktige straffes dersom de unnlater å foreta eller videreformidle utleggstrekk. Det er et vilkår for straff at trekket gjelder visse prioriterte kravstyper. Departementet foreslår i punkt 18.2 å utvide straffebestemmelsen til å gjelde pålegg om trekk for alle typer krav. Bidragsinnkrevsingsloven § 33 andre ledd fastsetter også straff for å unnlate utleggstrekk. Departementet foreslår å oppheve denne bestemmelsen, fordi det ikke er behov for den ved siden av straffeloven § 169 andre ledd.

Bidragsinnkrevsingsloven § 33 første ledd første punktum fastsetter straff for den som forsettlig eller uaktsomt unnlater å betale løpende bidrag eller bidragsgjeld som kreves inn etter bidragsinnkrevsingsloven. Det er et vilkår for straff at vedkommende har midler til å betale eller har evne til å skaffe midler. Etter departementets vurdering bør ikke straff brukes som virkemiddel mot slikt betalingsmislighold. Departementet foreslår derfor i punkt 18.3 å oppheve straffebestemmelsen.

Departementet foreslår i punkt 18.4 en straffebestemmelse i innkrevsingsloven ved opplysningssvikt. Etter forslaget kan skyldneren eller opplysningspliktig tredjepart som forsettlig gir uriktig eller ufullstendig opplysning til Innkrevsingsmyndigheten, straffes med bot eller fengsel i inntil to år. Ved grov uaktsomhet skal strafferammen være bøter eller fengsel i inntil ett år.

18.2 Manglende etterlevelse av trekkpålegg

18.2.1 Gjeldende rett

Straffeloven § 169 fastsetter straffansvar for å hindre tvangsfullbyrdelse. Etter andre ledd kan trekkpliktige straffes dersom de unnlater å foreta eller videreformidle utleggstrekk pålagt av alminnelig namsmann eller særnamsmyndighet. Det er et vilkår for straff at trekket gjelder visse prioriterte kravstyper.

Bestemmelsen kommer til anvendelse dersom forholdet ikke rammes av et strengere straffebud.

Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet, og strafferammen er bot eller fengsel inntil seks måneder. Strafferettslig foreldelsesfrist er to år, jf. straffeloven § 86 første ledd bokstav a.

Bidragsinnkrevsingsloven § 33 andre ledd fastsetter også straffansvar for trekkpliktige som unnlater å etterleve trekkpålegg. Etter departementets syn må bestemmelsen forstås som at straffebudet bare gjelder trekkpålegg for bidragskrav, selv om dette ikke fremgår direkte av ordlyden i bestemmelsen eller av forarbeidene. Dette er i tråd med hvordan Innkrevsingscentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har praktisert straffebudet.

Etter bidragsinnkrevsingsloven § 33 andre ledd er det straffbart å unnlate «å foreta trekk eller betale videre trukne beløp». Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet, og strafferammen er bøter. Strafferettslig foreldelsesfrist er fem år, jf. § 33 fjerde ledd.

18.2.2 Høringsnotatets forslag, høringsinstansenes merknader og departementets vurderinger og forslag

Både straffeloven § 169 andre ledd og bidragsinnkrevsingsloven § 33 andre ledd fastsetter straffansvar for trekkpliktige som unnlater å etterleve trekkplikten for visse prioriterte krav. Straffebudet i straffeloven omfatter trekkpålegg også for bidragskrav. I høringsnotatet ble det foreslått å oppheve straffebudet i bidragsinnkrevsingsloven § 33 andre ledd. Det ble gitt uttrykk for at straffebudet i bidragsinnkrevsingsloven er overflødig ved siden av straffeloven § 169 andre ledd. Departementet viste til at straffebudet i bidragsinnkrevsingsloven er svært lite brukt, og at Innkrevsingscentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav ikke har anmeldt forhold etter bestemmelsen i årene 2018, 2019, 2020 og 2021.

Straffebudet i bidragsinnkrevsingsloven gir bare anledning til å ilegge bøter, og har derfor en lavere strafferamme enn straffebudet i straffeloven, der fengselsstraff også kan idømmes. Departementet pekte på at straffebudet i bidrags-

innkrevsingsloven ikke utelukker bruk av straffebudet i straffeloven dersom forholdet rammes av begge. Å oppheve straffebudet i bidragsinnkrevsingsloven innebærer derfor ikke noen skjerpelse i strafferammen.

Departementet viste for øvrig til at det fremgår av forarbeidene til bidragsinnkrevsingsloven at en ønsket samme strafferamme som etter tilsvarende bestemmelse i dagjeldende straffelov av 1902 § 343 andre ledd. En samordning av regelverket, der alle tilfeller vurderes etter straffebudet i straffeloven, samsvarer dermed med intensjonen om at alle tilfeller av unnlatt etterlevelse av trekkplikten skulle kunne straffes likt.

Den strafferettslige foreldelsesfristen for forhold som rammes av bidragsinnkrevsingsloven § 33 er fem år, jf. bestemmelsens fjerde ledd, istedenfor to år som gjelder etter straffeloven § 86 bokstav a. Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at det ikke var noen grunn til at unnlatt trekk for bidrag skal ha en utvidet foreldelsesfrist.

Straffeloven § 169 gjelder for trekkpålegg av både alminnelig namsmann og særnamsmyndighetene. Departementet la i høringsnotatet likevel til grunn at straffebudet er mest anvendelig i saker for innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten, fordi det i hovedsak er disse som krever inn de prioriterte kravene hvor unnlatt trekk er straffbart etter § 169. Det ble trukket frem at innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten i liten grad har anmeldt forhold etter straffeloven § 169, men vist til at dette kan ha sammenheng med kapasitet, og at adgangen til å gjøre den trekkpliktige økonomisk ansvarlig etter tvangsfullbyrdsesloven § 7-22 tredje ledd benyttes i stedet for strafferettslig forfølgning.

Straffeloven § 169 fastsetter straffansvar for flere ulike forhold som hindrer tvangsfullbyrdsesloven. I forarbeidene er bestemmelsen begrunnet med at handlinger som hindrer tvangsfullbyrdsesloven bør være straffbare, se Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) punkt 9.13. Det ble fremhevet at slike handlinger svekker tilliten til en effektiv rettshåndheving. I høringsnotatet sluttet departementet seg til denne begrunnelsen. Tvangsfullbyrdsesloven er i seg selv en inngripende og nødvendig form for myndighetsutøvelse, som på strenge vilkår kan gjennomføres når krav ikke blir gjort opp frivillig. Å hindre tvangsfullbyrdsesloven er derfor en alvorlig handling, og straffebudet om manglende etterlevelse av trekkpålegg verner viktige offentlige interesser. Straffebudet rammer imidlertid ikke manglende etterlevelse av alle trekkpålegg, men bare trekkpålegg for visse kravstyper som på grunn av sin karakter er prioritert i dekningsloven § 2-8 første

ledd foran øvrige krav. Departementet ga uttrykk for at begrunnelsen for straffeloven § 169, at handlinger som hindrer tvangsfullbyrdsesloven bør være straffbare, også er relevant ved manglende etterlevelse av trekkpålegg for andre krav.

Straffebudet ble tilføyd i straffeloven av 1902 § 343 i forbindelse med at tvangsfullbyrdsesloven trådte i kraft i 1992. Av forarbeidene til tvangsfullbyrdsesloven fremgår det at det var ønskelig å begrense straffansvaret for manglende etterlevelse av trekkpålegg til de prioriterte kravene, siden disse står i en spesiell stilling, se Innst. O. nr. 72 (1991–1992) s. 50. Det ble i den sammenheng vist til at det økonomiske ansvaret en trekkpliktig pålegges etter tvangsfullbyrdsesloven er tilstrekkelig for å sikre oppfyllelse av trekkplikten. I høringsnotatet ble det pekt på at en for manglende etterlevelse av alle trekkpålegg kan benytte muligheten til å gjøre den trekkpliktige ansvarlig etter tvangsfullbyrdsesloven. Ved å benytte denne muligheten kan saksøker få dekket tapt trekkbeløp ved direkte innkreving hos trekkpliktige. Alvoret i handlingen med å hindre tvangsfullbyrdsesloven tilsier imidlertid at det i tillegg bør være mulighet for strafferettslig forfølgning uansett kravstype. Straffeloven § 169 første ledd bokstav a om straffansvar for blant annet den som ulovlig skader et formuesgode som det er tatt utlegg i, gjelder til sammenligning uavhengig av hva slags krav som er sikret.

Departementet la videre til grunn at straffansvaret etter gjeldende regel forutsetter at trekkpliktige får informasjon om at trekkpålegget gjelder krav som nevnes i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a til d. I høringen ble det foreslått en ny ordning for utleggstrekk, hvor trekket skal skje samlet for alle typer krav. Den trekkpliktige skal betale trekket samlet til Innkrevsingsmyndighetene, som fordeler trekket på de aktuelle kreditorer etter prioritetsreglene i dekningsloven § 2-8 første ledd. En av fordelene med en slik prosess er at det ikke blir nødvendig å orientere den trekkpliktige om hva slags krav som utløser utleggstrekket. Dette ivaretar hensynet til skyldnerens personvern på en langt bedre måte enn dagens utleggsprosess. Å la straffebudet gjelde alle typer krav, slik at det ikke er nødvendig å orientere trekkpliktige om kravstypen, er derfor en nødvendig tilpasning til den foreslåtte ordningen med ett utleggstrekk.

Alminnelig namsmann og innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten beslutter et stort antall utleggstrekk for såkalte uprioriterte krav. Hvis straffebudet utvides til å gjelde trekkpålegg generelt, kan det bli noen flere anmeldelser etter straf-

febudet sammenlignet med dagens situasjon. I lys av hvor lite brukt straffebudet er i dag, antok departementet at en slik utvidelse ikke vil føre til noen betydelig økt belastning på rettsvesenet. At begrunnelsen og formålet bak straffebudet gjør seg gjeldende uavhengig av kravstype, sammen med behovet for nødvendig tilpasning til ordningen med ett utleggstrekk, burde etter departementets syn uansett være avgjørende. Det ble derfor foreslått at straffeloven § 169 andre ledd endres til å omfatte trekkpålegg for alle krav.

Departementet vurderte i høringsnotatet også om det er hensiktsmessig med en administrativ reaksjon for unnlattelse av å etterleve trekkpålegget i tillegg til straffeloven § 169 andre ledd. Med bakgrunn i at det ble foreslått at Innkrevsingsmyndigheten skal ha mulighet til å få dekket tapt trekkbeløp direkte av trekkpliktige, så ikke departementet behov for en administrativ reaksjon i tillegg til straffebudet.

Ingen høringsinstanser har merknader til forslaget.

Departementet fastholder vurderingene i høringsnotatet om at straffebudet i straffeloven § 169 andre ledd bør utvides til å omfatte alle tilfeller det er gitt pålegg om trekk, og foreslår å endre straffeloven § 169 i tråd med dette. Departementet fastholder også vurderingen om at det ikke er behov for straffebestemmelsen i bidragsinnkrevsingsloven ved siden av straffeloven § 169 andre ledd, og foreslår å oppheve bidragsinnkrevsingsloven § 33 andre ledd.

Departementet viser til forslag til endringer i straffeloven § 169 og forslag om å oppheve bidragsinnkrevsingsloven § 33.

18.3 Misligholdt bidragsplikt

18.3.1 Gjeldende rett

Bidragsinnkrevsingsloven § 33 første ledd første punktum fastsetter straffansvar for den som forsettlig eller uaktsomt unnlater å betale løpende bidrag eller bidragsgjeld som kreves inn etter bidragsinnkrevsingsloven. Det er et vilkår for straff at vedkommende har midler til å betale eller har evne til å skaffe midler. Etter bestemmelsens andre punktum gjelder ikke dette hvis farskapet er omtvistet og bidrag innkreves før det foreligger rettskraftig dom i farskapssaken. Strafferammen er bøter eller fengsel i inntil seks måneder. Strafferettslig foreldelsesfrist er fem år, jf. bestemmelsens fjerde ledd.

18.3.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet pekes det på at det ikke er gitt tilsvarende regler om straff for betalingsmislighold for de øvrige kravene som Skatteetaten krever inn.

Bestemmelse om straff for misligholdt bidragsplikt ble opprinnelig tatt inn i lov 10. april 1915 om barn hvis foreldre ikke har inngått ekteskap med hverandre § 30. Straffebudet fikk også anvendelse for barnebidrag for barn født i ekteskap, og for underholdsbidrag ved separasjon og skilsmisse etter § 6 i lov om foreldre og ektebarn av samme dato. Straffebudet ble videreført i bidragsinnkrevsingsloven av 1955 § 12, og senere i gjeldende bidragsinnkrevsingslov av 2005 § 33 første ledd. Det fremgår ikke av forarbeidene til lovene av 1955 eller 2005 om det ble foretatt en nærmere vurdering av om det fortsatt var behov for straff for misligholdt bidragsplikt.

I høringsnotatet trekkes det frem at straffebudet opprinnelig var begrunnet i hensynet til bidragsmottaker og barnet, og deres behov for midler til livsopphold. Det er senere utviklet ordninger for bidragsforskudd, der det offentlige i større grad påtar seg ansvaret for å sikre barnet når bidragspliktige ikke betaler. Hensynet til bidragsmottaker og barnet gjør seg derfor ikke gjeldende i like stor grad som tidligere.

Det ble også pekt på at straffebudet bare gjelder for bidrag som kreves inn etter bidragsinnkrevsingsloven, jf. avgrensningen «som innkreves etter denne lov» i § 33 første ledd første punktum. Dette omfatter langt fra alle bidrag.

Straffebudet rammer de motvillige bidragspliktige, som unnlater å betale selv om de har midler eller har evne til å skaffe seg midler. I høringsnotatet ble det pekt på at straffebudet ikke rammer bidragspliktige med manglende betalingsevne. Departementet fant det likevel betenkelig at straff brukes som virkemiddel mot slikt betalingsmislighold. Med dagens innkrevsingsmuligheter må det antas å være et langt mindre behov for slik sanksjon enn da straffebudet ble innført i 1915. Innkrevsingsmyndigheten vil kunne iverksette effektive tiltak overfor bidragspliktige som ikke betaler til tross for at det finnes midler, og bidragskravene har prioritet foran alle andre krav, jf. dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a.

Innkrevingsmyndigheten vil riktignok ikke ha samme mulighet for å iverksette tiltak mot de som misligholder bidragsplikten fordi de ikke utnytter sine evner sin til å skaffe midler. I høringsnotatet ble det gitt uttrykk for at det fremstår som uheldig å bruke straff overfor den som ikke skaffer seg til-

strekkelig inntekt. Dette er ikke straffbart for andre krav, selv om også andre krav kan ha særlige beskyttelsesverdige formål, som for eksempel erstatningskrav som er tilkjent fornærmede etter straffbare handlinger. Departementet antok dessuten at straffebudet ikke er særlig praktisk overfor de som ikke utnytter evnen sin til å skaffe midler, siden det trolig vil være vanskelig å bevise både at bidragspliktige objektivt sett ikke har utnyttet evnen sin til å skaffe midler, og at vedkommende oppfyller skyldkravet om forsett eller uaktsomhet knyttet til forsømmelsen.

Etter en helhetlig vurdering var det etter departementets syn ikke tilstrekkelig tungtveiende grunner for å opprettholde straffebudet i bidragsinnkrevsloven § 33 første ledd.

18.3.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) går mot forslaget om å oppheve straffebestemmelsen for misligholdt bidragsplikt, og bemerker at det foreligger flere domfellelser etter straffebudet. Selv om det etter forholdene vil være vanskelig å bevise at den bidragspliktiges skyld dekker det objektive gjerningsinnholdet i straffebudet, mener NAV at dette ikke kan være et selvstendig argument for fjerne straffebudet.

Straffebudet er blant annet begrunnet i hensynet til bidragsmottakeren og barnet, og det tar sikte på å motvirke mislighold av bidragsplikten der den bidragspliktige har midler til å overholde bidragsplikten. Slike tilfeller fremstår etter NAVs vurdering som straffverdige, og straffebudet må antas å fungere preventivt i disse tilfellene.

Etter NAVs vurdering er forslaget om å fjerne straffebestemmelsen i bidragsinnkrevsloven § 33 ikke tilstrekkelig begrunnet og bør utredes nærmere. NAV trekker også frem at de ulike sanksjonsmulighetene ved mislighold av bidragsplikten må ses i sammenheng med hverandre, og gir uttrykk for at samlet fremstår departementets forslag som en lettelse av sanksjonene som kan ilegges bidragspliktige som misligholder bidragsplikten. NAV mener det ikke er grunnlag for en slik lettelse.

Riksadvokaten har ikke nevneverdige motforestillinger mot å avkriminalisere manglende betaling av bidrag, men gjør for ordens skyld oppmerksom på at avkriminalisering vil medføre at andre lands myndigheter ikke vil kunne be om at norske myndigheter overtar en utenlandsk straffesak om manglende betaling av bidrag, fordi det er en forutsetning for overføring av straffesaker at det aktuelle forholdet er straffbart også etter det

anmodede lands rett. Riksadvokaten er ikke bekymret for at det å måtte avslå slike begjæringer generelt vil vanskeliggjøre rettslig samarbeid med land som opplever å få avslag.

18.3.4 Vurderinger og forslag

Bidragsinnkrevsloven § 33 første ledd rammer den som unnlater å betale bidrag eller bidragsgjeld, selv om vedkommende har midler til å betale eller evne til å skaffe seg midler. Dersom en skyldner har midler til å betale bidraget, men ikke betaler, vil Innkrevsmyndigheten kunne iverksette de innkrevsiltakene som er hjemlet i forslaget til innkrevsloven, som omfatter tvangsinnskreving i form av utleggspant eller utleggstrekk, og motregning. Bidragskrav er høyest prioritert etter dekningsloven § 2-8 første ledd, og vil dekkes før andre kravstyper dersom skyldneren ikke har midler til å dekke alle utestående krav. En har også en særskilt adgang til å beslutte utleggstrekk ikke bare for forfalte og misligholdte bidragskrav, men også for uforfalte bidragsforpliktelser, som foreslås videreført i forslag til innkrevsloven § 27. Departementet ser ikke behov for en straffebestemmelse i tillegg til disse innkrevsvirkemidlene overfor skyldnere som ikke betaler et bidragskrav selv om de har midler til å betale.

Etter bidragsinnkrevsloven § 33 kan også skyldnere som ikke har midler til å betale kravet, men som har «evne til å skaffe seg midler», straffes. Dersom skyldneren ikke har midler, vil det ikke være mulig å nytte tvangsinnskreving for å få dekket kravet. Innkrevsregelverket legger da i mindre grad press på skyldneren. Etter departementets vurdering er likevel straff i form av bøter eller fengsel et lite egnet virkemiddel for å sørge for at vedkommende tar seg arbeid eller på annen måte skaffer seg midler til å betale.

Som nevnt, kom straffebestemmelsen i bidragsloven § 33 opprinnelig inn i lovverket i 1915. Siden den gang har det skjedd store endringer i samfunnet, med utvikling av et sterkere sosiale sikkerhetsnett. Det omfatter blant annet ordninger for bidragsforskudd, der det offentlige i større grad påtar seg ansvaret for å sikre barnet økonomisk når bidragspliktige ikke betaler. Selv om bidragsforskuddsordningen er behovsprøvd, slik at ikke alle bidragsmottakere vil ha krav på forskudd, er behovet for straffebestemmelsen etter departementets vurdering vesentlig redusert siden bestemmelsen kom inn i lovverket.

Riksadvokaten har pekt på at å oppheve bistandsinnkrevsloven § 33 vil medføre at

andre lands myndigheter ikke vil kunne be om at norske myndigheter overtar en utenlandsk straffesak om manglende betaling av bidrag. Riksadvokaten er imidlertid ikke bekymret for at dette vil vanskeliggjøre rettslig samarbeid med andre land. Departementet ser derfor ikke at denne virkningen bør tillegges vekt.

Samlet sett bærer straffebudet preg av å stamme fra en tid der velferdsordningene og innkrevmulighetene var dårligere enn i dag. Tilsvarende strafferegulering for betalingsmislighold er heller ikke gitt for de øvrige kravene som Skatteetaten krever inn. Etter departementets vurdering bør ikke straff brukes som virkemiddel mot slikt betalingsmislighold. Departementet foreslår derfor å oppheve straffebestemmelsen i bidragsinnkrevsloven § 33 første ledd.

Departementet viser til forslag om å oppheve bidragsinnkrevsloven § 33.

18.4 Brudd på opplysningsplikt

18.4.1 Gjeldende rett

Domstoloven § 204 andre punktum, § 206 første ledd andre punktum og § 210 andre punktum har straffebestemmelser knyttet til å gi manglende, villedende eller uriktige opplysninger til namsmyndighetene i forbindelse med tvangfullbyrdelse.

Straffansvaret etter domstoloven § 204 andre punktum er generelt, og rammer den som ved falske eller åpenbart intetsigende påstander eller påskudd eller ved annen uredelighet søker å hindre tvangfullbyrdsessakens rette opplysning, eller å uthale eller legge hindringer for tvangfullbyrdelse.

Straffansvaret etter domstoloven §§ 206 første ledd andre punktum og 210 andre punktum er knyttet til unnlatelse av å gi opplysninger etter henholdsvis tvangfullbyrdsloven § 7-12 for tredjeparter og § 5-9 for saksøkte. Bestemmelsene kommer bare til anvendelse under tvangfullbyrdelse ved brudd på opplysningsplikten etter disse bestemmelsene.

Skyldkravet for alle bestemmelsene er forsett, og straffen er bøter. Strafferettslig foreldelsesfrist er to år, jf. straffeloven § 86.

Straffeloven § 221 første ledd bokstav c rammer uriktig forklaring til offentlig myndighet under forklaringsplikt. Slik forklaringsplikt følger for eksempel av tvangfullbyrdsloven § 5-9. Skyldkravet er forsett og strafferammen er bot eller fengsel inntil to år.

Etter skattebetalingsloven § 18-2 første ledd er det straffbart å bevirke eller søke å bevirke at innkrevingen blir hindret eller vesentlig vanskeliggjort ved å unnlate å gi opplysninger eller gi uriktige opplysninger til fastsettings- eller innkrevmulighetene. Videre er det etter skattebetalingsloven § 18-2 andre ledd straffbart å gi uriktige opplysninger til fastsettings- eller innkrevmulighetene på annen måte enn nevnt i § 18-2 første ledd. Dette alternativet dekker også tilfeller hvor formålet ikke er å hindre eller vanskeliggjøre innkrevingen. Skattebetalingsloven § 18-2 gjelder generelt. Kretsen av personer som rammes av bestemmelsen er derfor ikke begrenset til skyldneren eller andre med lovpålagt opplysningsplikt. Den omfatter alle stadier av innkrevingen, ikke bare under tvangfullbyrdelse. Skyldkravet er forsett eller grov uaktsomhet. Strafferammen er bot eller fengsel i henholdsvis to eller ett år. Strafferettslig foreldelsesfrist følger av den alminnelige bestemmelsen i straffeloven § 86. Dette gir en foreldelsesfrist på henholdsvis fem eller to år.

Bidragsinnkrevsloven § 33 tredje ledd rammer brudd på opplysningsplikt etter lovens § 10, § 12 første ledd og §§ 19 til 21. Kretsen av personer den rammer er dermed begrenset til de som har opplysningsplikt etter loven. Straffansvaret gjelder på alle stadier av innkrevingen. Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet, og strafferammen er bøter eller fengsel inntil tre måneder. Strafferettslig foreldelsesfrist er fem år, jf. § 33 fjerde ledd.

SI-loven har ikke egne straffebestemmelser som rammer brudd på opplysningsplikt.

18.4.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet trekker departementet frem at innkrevmulighetene i Skatteetaten har ansvar for å kreve inn prioriterte krav som for eksempel skatt, underholdsbidrag eller straffebøter. Kravene finansierer viktige fellesskapsløsninger, barns livsopphold, eller utgjør en sentral rolle i vårt straffesystem. Både allmennpreventive og individualpreventive hensyn taler for at manglende etterlevelse av opplysningsplikten fortsatt bør kunne straffes, i medhold av straffeloven, domstoloven eller innkrevsloven.

Straffeloven § 221 første ledd bokstav c rammer uriktig forklaring der det foreligger forklaringsplikt. Bestemmelsen kommer til anvendelse der skyldneren har opplysningsplikt, og vil kunne omfatte brudd på opplysningsplikten etter innkrevsloven. Straffebudet rammer likevel bare det

å gi uriktige opplysninger, mens skattebetalingsloven § 18-1 og bidragsinnkrevingsloven § 33 også rammer den som unnlater å gi opplysninger. Ofte vil den som ønsker å holde visse forhold skjult, unnlate å gi de relevante opplysningene til Innkrevingsmyndigheten. Unnlater av å gi opplysninger bør derfor også være straffebelagt, og straffeloven § 221 er derfor ikke tilstrekkelig for å ivareta behovet for straff.

Domstolloven § 206 og § 210 gir retten hjemmel til å ilegge rettergangsbot dersom skyldneren (saksøkte) eller en tredjepart unnlater å etterkomme pålegg fra namsmannen i medhold av tvangsfullbyrdsloven. Departementet foreslo i høringsnotatet at skyldnerens og tredjeparters opplysningsplikt ikke lenger skal følge av tvangsfullbyrdsloven, men å regulere opplysningsplikten i innkrevingsloven. Reglene om rettergangsbot vil derfor ikke få anvendelse for brudd på plikten. Opplysningsplikten etter ny lov skal gjelde for hele innkrevingsløpet og ikke bare under tvangsfullbyrdelsen. Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at det ikke er naturlig at brudd på opplysningsplikten som skjer når Innkrevingsmyndigheten ikke utøver namsmyndighet, skal sanksjoneres med rettergangsbot etter reglene i domstolloven. Det er derfor behov for å straffesanksjonere opplysningssvikt i innkrevingsloven.

Departementet ga uttrykk for at det er hensiktsmessig med en felles bestemmelse om straff for opplysningssvikt. Skattebetalingsloven § 18-2 og bidragsinnkrevingsloven § 33 tredje ledd regulerer straffansvaret ulikt, og må samordnes.

Skattebetalingsloven § 18-2 første ledd rammer også aktører som ikke har opplysningsplikt, men som gir uriktige opplysninger som hindrer eller vanskeliggjør innkrevingen. Det er primært et behov for å ramme skyldnere eller tredjeparter som unnlater å etterleve opplysningsplikten etter loven. Aktører som ikke har opplysningsplikt etter loven, vil kunne rammes av bestemmelser i straffeloven dersom de bidrar til å motarbeide innkrevingen av kravet. Dette gjelder for eksempel straffeloven § 410 og kapittelet om kreditorvern eller straffelovens bedrageribestemmelser. Departementet var derfor av den oppfatning at straffebestemmelsen bør knyttes til opplysningssvikt slik som i bidragsinnkrevingsloven § 33 i dag.

Straffansvaret etter skattebetalingsloven § 18-2 første ledd gjelder dersom opplysningssvikten hindrer eller vesentlig vanskeliggjør innkrevingen, eller dersom den er egnet til å oppnå denne virkningen, jf. ordlyden «søker å bevirke».

Bidragsinnkrevingsloven § 33 tredje ledd har ikke et tilsvarende vilkår.

Departementet ga uttrykk for at det bør være tilstrekkelig at det foreligger opplysningssvikt enten hos skyldneren eller tredjepart, uten å stille opp et selvstendig vilkår om at innkrevingen har eller kunne blitt hindret eller vesentlig vanskeliggjort av opplysningssvikten. Å ikke videreføre dette vilkåret innebærer ingen nevneverdig utvidelse av hvilke unnlater som blir belagt med straff på skatte- og avgiftsområdet. Som regel vil manglende etterlevelse av å gi opplysninger kunne være egnet til å hindre eller vesentlig vanskeliggjøre innkrevingen. Mindre alvorlige brudd vil dessuten i dag rammes av skattebetalingsloven § 18-2 andre ledd, som ikke krever at innkrevingen blir hindret.

Skyldkravet er i dag ulikt i skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven. Skattebetalingsloven § 18-2 rammer forsettlig og grov uaktsomhet, og er harmonisert med de øvrige bestemmelsene på skatte- og avgiftsområdet. Bidragsinnkrevingsloven § 33 tredje ledd rammer også simpel uaktsomhet. Strafferammen i bidragsinnkrevingsloven er til gjengjeld lavere. Slik departementet vurderte det, bør bare forsettlige eller grovt uaktsomme brudd på opplysningsplikten kunne straffes etter ny lov. Dette vil medføre at skyldkravet på bidragsområdet blir strengere. Dette er i tråd med terskelen innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten praktiserer i dag for anmeldelse på området.

Strafferammen i dagens bestemmelser er ulike, blant annet som følge av ulikt skyldkrav. Strafferammen i skattebetalingsloven § 18-2 er harmonisert med strafferammen i skatteforvaltningsloven § 14-2 og straffelovens bestemmelse om skattesvikt i § 378. Strafferammen er bot eller fengsel i to år ved forsettlig overtredelse, og bot og fengsel i ett år ved grov uaktsomhet. Etter bidragsinnkrevingsloven er strafferammen bot eller fengsel i tre måneder. Dersom ny lov viderefører skattebetalingslovens strafferamme, vil det innebære en økning i strafferammen for skyldnere og tredjeparter som i dag rammes av bidragsinnkrevingsloven. Departementet viste i den sammenheng til at underholdsbidrag er prioritert foran skatte- og avgiftskrav etter dekningsloven § 2-8, og at det derfor er vanskelig å se gode grunner for at opplysningssvikt knyttet til bidragskravene er mindre klanderverdig. Simpel uaktsomhet vil dessuten ikke lenger være straffbart etter forslaget. Å videreføre strafferammen i skattebetalingsloven § 18-2 vil harmonisere reglene på skatte- og avgiftsområdet. Det ble derfor foreslått

at forsettlig opplysningssvikt fra skyldneren eller tredjeperson straffes med bot eller fengsel inntil to år, og at grovt uaktsom opplysningssvikt straffes med bot eller fengsel inntil ett år.

Departementet la i høringsnotatet til grunn at ny straffebestemmelse for brudd på opplysningsplikten bør plasseres i innkrevsingsloven. Dette er i tråd med de prinsippene som Justis- og politidepartementet har stilt opp i Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) *Om lov om straff (straffeloven)* punkt 4.1.2, for straffebud der strafferammen er under seks år. Opplysningsplikten følger dessuten av innkrevsingsloven. Det er da naturlig å regulere straffansvaret i samme lov.

Det ble foreslått språklige tilpasninger i straffebudene i skattebetalingsloven § 18-2 første og andre ledd for å harmonisere bestemmelsen med forslaget til straffebestemmelse i innkrevsingsloven.

Departementet vurderte i høringsnotatet om Innkrevsingsmyndigheten også skal kunne ilegge administrative reaksjoner (overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt) ved opplysningssvikt. Departementet foreslo likevel ikke hjemmel for administrative sanksjoner, ut fra en vurdering av at det ikke var behov for dette som et alternativ eller supplement til anmeldelse og forfølgning i straffesporet.

18.4.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet viser til at helseopplysninger er omfattet av den generelle opplysningsplikten i høringsens forslag til innkrevsingsloven § 9, og ber departementet presisere at den foreslåtte straffebestemmelsen i høringsens forslag § 40 ikke vil komme til anvendelse ved manglende innsending av helseopplysninger.

Ingen andre høringsinstanser har merknader til forslaget.

18.4.4 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder vurderingene i høringsnotatet om behovet for en straffebestemmelse ved opplysningssvikt, og foreslår at skyldneren eller opplysningspliktig tredjepart som forsettlig gir uriktig eller ufullstendig opplysning til Innkrevsingsmyndigheten skal kunne straffes med bot eller fengsel i inntil to år. Ved grov uaktsomhet foreslås det at strafferammen skal være bøter eller fengsel i inntil ett år.

Skattedirektoratet ber i høringen departementet presisere at den foreslåtte straffebestemmelsen ikke kommer til anvendelse ved mangelfull innsending av helseopplysninger. Ved unnlatt innsending av helseopplysninger legger departementet til grunn at det ikke vil være aktuelt å sanksjonere. Helseopplysninger vil i enkelte avgrensede tilfeller være relevante for innkrevsingsmyndighetenes saksbehandling for å underbygge en lempeligere behandling ved innkrevsingen, for eksempel ved å dokumentere at vilkårene for ettergivelse etter innkrevsingsloven § 19 er til stede, eller ved å vise at skyldneren har utgifter som gir behov for å beholde en større del av lønnen til livsopphold ved utleggstrekk. Konsekvensen av at skyldneren velger å ikke gi helseopplysninger kan da bli at Innkrevsingsmyndigheten ikke har grunnlag for å gi skyldneren den lempeligere behandlingen ved innkrevsingen. Departementet kan ikke se at anmeldelse og eventuell straff vil være et aktuelt alternativ i slike tilfeller.

Departementet viser til forslag til innkrevsingsloven § 39 første og andre ledd og til forslag til endringer i skattebetalingsloven § 18-2 første og andre ledd.

19 Andre spørsmål

19.1 Innledning og sammendrag

Dersom Innkrevingsmyndigheten gjør en feilutbetaling, bør den kunne kreve beløpet tilbake. Departementet foreslår i punkt 19.2 å lovfeste en slik adgang. Tilbakebetaling skal bare skje dersom den som har fått utbetalingen, forsto eller burde ha forstått at utbetalingen skyldes en feil.

I noen tilfeller kan det være behov for å justere betalingsfristen for underholdsbidrag som Innkrevingsmyndigheten krever inn. I punkt 19.3 foreslår derfor departementet at Innkrevingsmyndigheten skal kunne fastsette betalingsfrist for slike underholdsbidrag.

Innkrevingsmyndigheten må gjøre utbetalinger til private kreditorer og skyldnere som av forskjellige grunner har krav på det. I punkt 19.4 foreslår departementet at utbetalinger som hovedregel skal skje til betalingsmottakers konto. Der mottaker ikke har konto, må Innkrevingsmyndigheten bruke annen utbetalingsmåte.

I enkelte tilfeller er det ikke hensiktsmessig at Innkrevingsmyndigheten forfølger et krav videre. Departementet foreslår i punkt 19.5 at det i forskrift skal kunne gis nærmere regler om når innkrevingen av krav kan avsluttes.

Når bidragspliktiges oppholdssted ikke er kjent, kan Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i dag kreve vedkommende ettersøkt gjennom politiet med hjemmel i bidragsinnkrevingsloven § 32. Etter departementets vurdering er det ikke behov for å videreføre denne adgangen, og departementet foreslår i punkt 19.6 å oppheve bestemmelsen. Videre foreslår departementet i punkt 19.7 å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 35 om plikt for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav til å holde folketrygdens midler skilt fra øvrige midler.

Dersom barnebidrag som allerede er betalt, blir satt ned eller endret etter klage, kan den bidragspliktige kreve justering. Departementet foreslår i punkt 19.8 at Innkrevingsmyndigheten skal kunne gjøre fradrag i det løpende bidraget. Dersom andre kreditorer deltar i utleggstrekket, vil fradraget først fordeles blant disse.

I punkt 19.9 foreslår departementet endringer i en lang rekke andre lover for å tilpasse disse som følge av at Skatteetatens innkrevingsoppgaver reguleres i innkrevingsloven og utføres av Innkrevingsmyndigheten.

19.2 Tilbakebetaling

19.2.1 Gjeldende rett

Enkelte ganger viser det seg i ettertid at en betaling som er gjennomført, er uriktig. Dette kan skyldes at det er betalt for mye, eller at betaleren ikke skyldte det beløpet som ble betalt. I slike tilfeller oppstår spørsmålet om oppgjøret skal korrigeres.

Den ulovfestede læren om rett til å kreve tilbakebetaling når en uriktig utbetaling har funnet sted, kalles læren om *condictio indebiti*. Om tilbakebetaling kan kreves eller ikke, må avgjøres ut fra en helhetsvurdering av sakens konkrete omstendigheter. At en av partene forsto eller burde forstått at det forelå en feil, vil være et moment i vedkommende parts disfavør. Dersom mottakeren av beløpet motsetter seg tilbakebetaling, må kravet innkreves gjennom søksmål og dom.

I bidragsinnkrevingsloven og skattebetalingsloven er det gitt nærmere regler om tilbakebetaling i visse korrigeringsstilfeller. I saker som omfattes av reglene, vil det ikke være nødvendig med søksmål og dom. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg og kreves inn etter reglene i den respektive lov.

Bidragsinnkrevingsloven § 26 første ledd har en generell hjemmel for å kreve tilbake feilutbetalinger av bidrag mv. Etter denne skal beløp som Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har utbetalt til personer som ikke hadde krav på utbetalingen, kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil. Etter andre ledd gjelder bestemmelsen tilsvarende der den bidragspliktige har betalt direkte til bidragsmottaker mv., etter at bidragspliktige var gjort kjent med at betaling skulle skje til Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav.

Særlige tilfeller av tilbakekreving er regulert i bidragsinnkrevingsloven § 25 og § 27, ved henholdsvis dobbeltheving av betalingsanvisning og tilbakebetaling ved oppgjør til andre enn Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 29 første ledd er NAV vedtaksmyndighet etter §§ 26 og 27. Innkrevingen kan ikke iverksettes før klage er avgjort, jf. bidragsinnkrevingsloven § 29 andre ledd.

Når det oppstår krav på tilbakebetaling av et beløp som tidligere er utbetalt skyldneren, ved forhøyelse av et skatte- og avgiftskrav eller ved retting av et gjennomført oppgjør, regulerer skattebetalingsloven § 1-3 tilbakebetalingen. Det følger av bestemmelsen at beløpet, herunder rentegodtgjørelse, anses som et skatte- og avgiftskrav. Innkrevingsmyndighetene kan innkreve beløpet uavhengig av om mottakeren har vært i god tro. Regelen omfatter bare tilbakebetalingskrav ved forhøyelse eller retting, ikke rene feilutbetalinger, for eksempel ved utbetaling av et tilgodebeløp to ganger eller til feil skyldner. Ved rene feilutbetalinger vil den ulovfestede læren om *condictio indebiti* avgjøre om skattekontoret kan kreve beløpet tilbake.

SI-loven har ikke regler om tilbakebetaling. Eventuelle krav om tilbakebetaling skjer derfor på ulovfestet grunnlag.

19.2.2 Høringsnotatets forslag

Skattebetalingsloven § 1-3 omfatter ikke rene feilutbetalinger, men er begrenset til tilfeller hvor det oppstår et tilbakebetalingskrav ved en forhøyelse eller ved en retting av et tidligere oppgjør. Det er fortsatt behov for bestemmelsen, og i høringsnotatet ble det foreslått å videreføre den uendret i skattebetalingsloven.

I høringsnotatet ble det trukket frem at feilutbetaling av fellesskapets midler som hovedregel bør rettes opp, og at tilbakebetalingen bør kunne gjennomføres på en effektiv måte, samtidig som mottakers rettssikkerhet ivaretas. Det ble derfor foreslått å videreføre dagens regel i bidragsinnkrevingsloven § 26 første ledd som en generell regel i innkrevingsloven. Departementet foreslo at feilutbetalinger fra Innkrevingsmyndigheten kan kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil. Dersom mottaker var i aktsom god tro, kan ikke beløpet kreves tilbake etter bestemmelsen. Forslaget begrenset ikke Innkrevingsmyndighetens adgang til å kreve tilbake utbetalinger etter ulovfestede regler.

Vedtak om tilbakebetaling er et enkeltvedtak som kan påklages til overordnet forvaltningsorgan etter forvaltningsloven § 28. Departementet foreslo å videreføre regelen om at vedtaket ikke kan iverksettes før klagen er avgjort, bortsett fra ved motregning. Etter forslaget er tilbakebetalingskravet tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet foreslo å legge vedtakskompetansen til Innkrevingsmyndigheten, også for feilutbetalinger som skjer under innkrevingen av underholdsbidrag.

Departementet foreslo videre å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 26 første ledd, og enkelte språklige endringer i bidragsinnkrevingsloven § 26 andre ledd.

Det ble også foreslått å oppheve bestemmelsen om tilbakebetaling ved dobbeltheving av betalingsanvisning i bidragsinnkrevingsloven § 25. Ny ordning med elektroniske utbetalingskort har redusert antall feilutbetalinger. Videre vil forslaget til bestemmelse om tilbakebetaling i ny lov også dekke de fleste tilfeller hvor det skjer en dobbeltheving.

Øvrige regler i bidragsinnkrevingsloven kapittel 5, er nærmere knyttet til fastsettingen av bidrag og ble ikke foreslått tatt inn i innkrevingsloven.

19.2.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) peker på at må det skilles mellom feilutbetalinger som skyldes endringer i den underliggende stønadssaken (bidragsforskudd) eller bidragsavgjørelsen (underholdsbidrag til barn) på den ene siden, og feilutbetalinger som gjelder andre feilkilder. Det er ikke foreslått endringer i grensesnittet mellom NAV og bidragsinnkrevingsentralen og NAV skal derfor fortsatt fatte vedtak om tilbakekreving av feilutbetalt bidragsforskudd og underholdsbidrag til barn i tilfeller hvor dette har blitt utbetalt uten at vilkårene var oppfylt, og mottakeren forsto eller burde ha forstått at utbetalingen var feil.

Hvis bidragsinnkrevingsloven § 26 første ledd fjernes, vil NAV ikke lenger ha noen klar hjemmel til å kreve tilbake feilutbetalt bidragsforskudd eller feilutbetalt barnebidrag, der hvor feilutbetalingen skyldes at retten til å motta forskudd eller bidrag har falt bort. NAV mener derfor at bidragsinnkrevingsloven § 26 første ledd bør videreføres slik den er i dag.

NAV slutter seg til forslaget om å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 25.

Jussbuss er positiv til at Innkrevingsmyndigheten ikke kan kreve tilbake utbetalinger til en

skyldner som verken forsto eller burde forstått at utbetalingen var feil. Jussbuss viser til at skyldneren ikke skal bære risikoen for en feilbetaling han ikke forsto var feil. Innrettelseshensyn taler også for det samme.

Skattedirektoratet er enig i at tilbakebetaling av feilutbetalinger lovfestes.

19.2.4 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til forslaget i høringsnotatet om en generell hjemmel i innkrevsloven for tilbakebetaling av feilutbetalinger. Utgangspunktet bør være at feilutbetalinger skal rettes opp.

Tilbakebetaling gjennom søksmål og dom er en tidkrevende prosedyre sammenliknet med tilbakebetaling som behandles i forvaltningssporet etter særskilt hjemmel. En hjemmel i innkrevsloven vil derfor gi en enklere prosedyre for tilbakekrevingen og kan øke mulighetene for at feilutbetalte beløp blir betalt tilbake. Tilsvarende hensyn lå til grunn for bestemmelsen som dagens § 26 første ledd i bidragsinnkrevsloven videreførte, se Ot.prp. nr. 42 (1993–94) s. 6.

Innkrevingsmyndigheten vil ha ansvar for å kreve inn en rekke offentlige krav på vegne av fellesskapet. Selv om Innkrevingsmyndigheten vil ha gode systemer for å håndtere de beløpene som kreves inn, og sørge for at utbetalinger skjer til riktig mottaker, kan det skje feil som medfører at et beløp utbetales to ganger eller til feil mottaker. I mange tilfeller vil mottaker betale tilbake midlene når vedkommende oppdager det, men i andre tilfeller må kravet kreves inn ved søksmål og dom.

Det er derfor, som trukket frem i høringsnotatet, behov for å gjennomføre tilbakebetalingen på en effektiv måte. Som etter dagens regel i bidragsinnkrevsloven § 26 første ledd, skal tilbakebetaling bare skje dersom den som har fått utbetalingen, forsto eller burde ha forstått at utbetalingen skyldtes en feil. En mottaker som er i aktsom god tro, bør ikke kunne pålegges å betale tilbake. Bestemmelsen gjelder bare der det ikke var grunnlag for utbetalingen på betalingstidspunktet. Etter forslag til innkrevsloven § 29 første ledd siste punktum kan Innkrevingsmyndigheten korrigerer feil i fordelingen av utleggstrekk dersom det er mulig, se nærmere omtale i punkt 32.3. Denne regelen er objektiv, og vil på sitt område gå foran tilbakebetalingsbestemmelsen i innkrevsloven § 7.

Etter gjeldende regel i bidragsinnkrevsloven § 26 første ledd skal beløpet kreves tilbake, dersom vilkårene for det er til stede. Departemen-

tet foreslår at tilbakebetaling etter innkrevsloven skal være en kan-regel, slik at det blir opp til Innkrevingsmyndighetens forvaltningsskjønn når det skal fattes vedtak om tilbakebetaling. Det gir Innkrevingsmyndigheten større frihet til å vurdere om det er rimelig å kreve tilbake feilutbetalingen. Denne vurderingen må ta utgangspunkt i de samme momentene som er utviklet i den ulovfestede læren om *condictio indebiti*. Om tilbakebetaling bør kreves eller ikke, må avgjøres ut fra en helhetsvurdering av sakens konkrete omstendigheter, hvor det blant annet kan legges vekt på hvor lang tid som er gått, graden av uakt-somhet hos mottakeren av feilutbetalingen mv.

Skyldneren vil ha klagerett. En beslutning om tilbakebetaling vil være et enkeltvedtak som kan påklages til overordnet forvaltningsorgan etter forvaltningsloven § 28. Departementet foreslår også å videreføre regelen om at vedtaket ikke kan iverksettes før klagen er avgjort. Innkrevingsmyndigheten bør likevel kunne gjennomføre motregning. Det er lite hensiktsmessig å utbetale eventuelle tilgodebeløp det kan motregnes i til skyldneren mens klagebehandlingen pågår. Dersom skyldneren får medhold i klagen, vil motregningen enkelt kunne reverseres. Departementet foreslår også å følge opp forslaget om at tilbakebetalingskravet er tvangsgrunnlag for utlegg. Innkrevingsmyndighetens tvangsinnkreving og motregning av tilbakebetalingskravet kan da påklages til tingretten. På denne måten kan skyldneren få prøvd tilbakebetalingskravet av domstolen.

I høringen ble det foreslått å oppheve bidragsinnkrevsloven § 26 første ledd, fordi Innkrevingsmyndigheten vil ha tilsvarende hjemmel i den nye bestemmelsen i innkrevsloven. NAV peker i sin høringsuttalelse på at NAV også vil ha behov for å fatte vedtak om tilbakebetalinger med hjemmel i § 26 første ledd. Departementet slutter seg til dette, og viderefører derfor ikke forslaget i høringen om å oppheve § 26 første ledd. Det foreslås imidlertid en endring i ordlyden slik at den ikke lenger viser til Innkrevingsssentralen (for bidrag og tilbakebetalingskrav).

Departementet slutter seg til forslaget i høringen om å oppheve bidragsinnkrevsloven § 25 om tilbakekreving ved dobbeltheving av betalingsanvisning. Den regulerer forhold som ikke lenger er særlig praktiske, og det er uansett ikke behov for en slik bestemmelse ved siden av tilbakebetalingsbestemmelsen i innkrevsloven.

Departementet viser til forslag til innkrevsloven § 7, til endring i bidragsinnkrevsloven § 26 og om å oppheve bidragsinnkrevsloven § 25.

19.3 Betalingsfrist for underholdsbidrag

19.3.1 Gjeldende rett

Det følger av bidragsinnkrevsingsloven § 9 at den bidragspliktige ukrevd og uten opphold skal betale forfalte bidragsterminer til Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, som fastsetter betalingsfristen.

Bestemmelsen må ses i sammenheng med regulering av forfall i ekteskapsloven, barnelova og barnevernsloven. For løpende bidrag er forfall regulert i barnelova § 67 tredje ledd andre punktum og ekteskapsloven § 85 tredje ledd. Bidraget skal betales på forskudd for hver måned, dersom ikke annet er avtalt eller fastsatt. Der bidraget er fastsatt tilbake i tid, enten i dom eller vedtak, er forfall regulert i barnelova § 78 andre ledd andre punktum. Oppfylingsfristen er da tre dager. Barnevernsloven § 15-12 bestemmer at foreldrene skal betale oppfostringsbidrag fra måneden etter plasseringen, uten å regulere forfall nærmere. Her vil forfall følge av betalingsfristen satt ved påkrav fra kreditor.

Bestemmelsene i bidragsinnkrevsingsloven § 9 er ment å konkretisere oppfylingsfristen for bidragsgjeld, samt klargjøre hvordan rettidig betaling skal skje for løpende bidrag. Bestemmelsen gir hjemmel for å sette en betalingsfrist uavhengig av når kravet forfaller.

19.3.2 Høringsnotatets forslag, høringsinstansenes merknader og vurderinger og forslag

Bidragsinnkrevsingsloven § 9 andre ledd andre punktum supplerer forfallsbestemmelsene for løpende bidrag og gir hjemmel for å stille opp en betalingsfrist uavhengig av forfall. Det ble i høringsnotatet vurdert at det fortsatt vil være behov for å kunne pålegge bidragspliktige en slik betalingsfrist uavhengig av forfall i den enkelte sak. Betalingsfristen vil kunne sikre tilstrekkelig tid til å gjennomføre betalingsformidlingen slik at innbetalt underholdsbidrag står på bidragsmottakers konto den første i hver måned. I tillegg er det en klar hjemmel for å sette en betalingsfrist som går foran forfall som kan være avtalt av partene i den enkelte sak. På denne måten kan innkrevsingssakene følge samme innkrevsings- og purreløp, i stedet for at Innkrevsingsmyndigheten må håndtere ulike forfall og innkrevsingsløp for samme kravstype.

Departementet foreslo i høringen å videreføre bidragsinnkrevsingsloven § 9 andre ledd andre punktum. Det ble foreslått at bestemmelsen skulle tas inn i regelen om utøvelse av kreditorposisjon. Etter departementets syn er resten av innholdet i bidragsinnkrevsingsloven § 9 overflødig. Departementet foreslo derfor å oppheve bestemmelsen.

Ingen av høringsinstansene har merknader til forslaget.

Departementet fastholder vurderingene i høringsnotatet om betalingsfrist for underholdsbidrag, og foreslår å videreføre hjemmelen for å stille opp en betalingsfrist uavhengig av forfall. Departementet fastholder også forslaget om å oppheve bidragsinnkrevsingsloven § 9.

Departementet viser til innkrevsingsloven § 3 tredje ledd og forslag om å oppheve bidragsinnkrevsingsloven § 9.

19.4 Utbetalingsmåten

19.4.1 Gjeldende rett

Utbetalingsmåten i bidrags saker er regulert i bidragsinnkrevsingsloven § 34 og forskrift 23. april 1999 nr. 534 om gjennomføringen av folketrykkløven § 22-18 og bidragsinnkrevsingsloven § 34 om utbetalingsmåten for ytelser mv.

Etter bidragsinnkrevsingsloven § 34 første ledd første punktum skjer utbetalinger som foretas av Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, ved overføring til en bankkonto her i landet dersom mottakeren har eller oppretter en konto. Etter første ledd andre punktum kan bidragsinnkrevsingssentralen kreve opplysninger om mottakerens kontonummer fra annet offentlig organ. Andre ledd bestemmer at dersom mottakeren ikke har bankkonto her i landet, velges utbetalingsmåten under hensyn til mottakerens ønske. I andre ledd andre og tredje punktum fremgår det at ved utbetaling til utlandet må mottakeren dekke merkostnadene i forhold til overføring til en bankkonto i Norge. Merkostnadene avregnes i utbetalingsmåten.

Forskriften til bidragsinnkrevsingsloven § 34 gir nærmere regler om utbetaling, herunder hva som er utbetalingsmåte som er i vanlig bruk, når utbetaling kan skje på annen måte selv om vedkommende har konto i Norge og når det offentlige likevel skal dekke utgiftene ved utbetaling til utlandet.

I desember 2023 ble det vedtatt nye regler om utbetaling av tilgodebeløp på skatt og avgift. Skattebetalingsloven § 9-1 andre ledd bestemmer nå at

utbetaling av tilgodebeløp på skatt og avgift skal skje til den skattepliktiges konto, med mindre annet følger av lov eller forskrift. Det kan likevel besluttes å utbetale tilgodebeløpet på annen måte dersom særlige forhold tilsier det. Det ytes ikke forsinkelsesrente ved forsinket utbetaling av tilgodebeløp, dersom forsinkelsen skyldes manglende opplysninger om konto og det ikke er gitt unntak fra krav om konto.

SI-loven har ingen bestemmelser om utbetalingsmåte.

19.4.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I ulike sammenhenger vil Innkrevsmyndigheten foreta utbetalinger. Der Innkrevsmyndigheten krever inn krav på vegne av private kreditorer vil den formidle de innkrevde beløpene videre til kreditoren. Utbetaling vil også være aktuelt der det skjer korrigeringer slik at deler av kravet skal betales tilbake til skyldneren, eventuelt til trekkpliktig eller annen tredjepart, og der Innkrevsmyndigheten skal dekke skyldnerens sakskostnader. Selv om de fleste i dag har bankkonto og ønsker at utbetalinger skjer til denne, forekommer det at betalingsmottakere ønsker at utbetalingen skal skje på andre måter. For å klargjøre hvordan utbetalingen skal skje, ble det i høringen foreslått at innkrevsloven også bør regulere utbetalingsmåten.

Bidragsinnkrevsloven § 34 stiller i dag krav om at utbetaling skal skje til konto. Dette gjelder bare så langt mottaker allerede har eller oppretter bankkonto. Det ble i høringen vurdert at innkrevsloven burde gå lenger i stille opp en hovedregel om at utbetaling skal skje til bankkonto.

Bestemmelsen i skattebetalingsloven om utbetaling av tilgodebeløp var på høring da forslag til ny innkrevslov ble sendt på høring. I høringen om ny innkrevslov ble det vist til høringen om endringen i skattebetalingsloven. Det ble vurdert at de samme hensyn som begrunner forslaget til nye regler i skattebetalingsloven, langt på vei også gjør seg gjeldende når Innkrevsmyndigheten foretar utbetalinger. Det ble derfor foreslått at utbetalingsmåten og forsinkelsesrenter reguleres i tråd med forslaget til endringer i skattebetalingsloven.

Det ble foreslått å oppheve bidragsinnkrevsloven § 34 første ledd første punktum. Det ble videre foreslått å ikke videreføre dagens uttrykkelige hjemmel for å innhente kontonummer fra andre offentlige myndigheter i bidragsinnkrevsloven § 34 første ledd andre punktum.

Dette er i tråd med andre ledd i skattebetalingsloven § 9-1.

Hovedregelen ved betaling til utlandet er at betaler og mottaker dekker sine respektive kostnader ved overføringen. Dette er også tilfellet ved for eksempel innkreving av skatte- og avgifts krav på vegne av utenlandsk myndighet. Bidragsinnkrevsloven § 34 andre ledd, andre og tredje punktum, bestemmer at ved utbetaling til utlandet må mottakeren dekke merkostnadene sammenlignet med kostnadene ved overføring til en bankkonto i Norge. Den praktiske hovedregel på bidragsområdet er likevel den samme da de fleste utbetalinger av underholdsbidrag til utlandet skjer under ett til flere bidragsmottakere og til et mottakerorgan. I disse tilfellene kommer bidragsinnkrevsloven § 34 likevel ikke til anvendelse, jf. forskrift til bidragsinnkrevsloven § 5. Det ble i høringen lagt til grunn at Innkrevsmyndigheten i de fleste tilfeller vil foreta utbetalinger til utenlandsk mottakerorgan, også på bidragsområdet, og at merkostnadene her dekkes av Innkrevsmyndigheten. Det ble derfor ikke ansett å være behov for å videreføre dagens bestemmelse i bidragsinnkrevsloven § 34 andre ledd andre og tredje punktum.

Høringsinstansene hadde ingen merknader til forslaget.

19.4.3 Vurderinger og forslag

Departementet går bort fra forslaget i høringsnotatet. Bestemmelsen i skattebetalingsloven § 9-1 er begrunnet i administrative og økonomiske hensyn. Det blir gjennomført et stort antall utbetalinger av tilgodebeløp på skatt og avgift hvert år og det påløper forsinkelsesrente der utbetalingen ikke blir gjort innen fristen. For å unngå forsinket utbetaling, må Skatteetaten bruke ressurser på å finne betalingsmottakers postadresse og dekke gebyrkostnadene ved å utbetale tilgodebeløp på annen måte enn ved bankoverføring. Dette er hensyn som særlig gjør seg gjeldende ved utbetaling av tilgodebeløp på skatt og avgift, hvor det er et betydelig antall betalingsmottakere.

Utbetaling etter bestemmelsen i innkrevsloven vil ofte skje til mottakere av underholdsbidrag og erstatning. Etter departementets syn er det ikke naturlig å stille like strenge krav om konto til denne gruppen. Det er også langt færre mottakere av slike utbetalinger enn det er mottakere av tilgodebeløp på skatt og avgift. De administrative kostnadene antas derfor å være langt lavere. I tilfeller hvor Innkrevsmyndigheten etter korrigerende tilbakebetaler beløp til skyldne-

ren eller skal dekke skyldnerens sakskostnader, mener departementet det heller ikke er rimelig å stille strenge krav til konto hos betalingsmottaker. Innkrevingsloven gir heller ingen frist for utbetaling og følgelig påløper det heller ingen forsinkelsesrente dersom manglende informasjon om konto forsinkes utbetalingen.

Departementet foreslår å regulere utbetalingsmåten på samme måte som i bidragsinnkrevingsloven. Dersom betalingsmottaker har konto i Norge, skal utbetaling skje til denne. Hvis betalingsmottaker ikke har konto i Norge, må utbetalingen skje på annet vis. Det skal tas hensyn til betalingsmottakers ønske. Innkrevingsmyndigheten kan kreve at mottakeren dekker merkostnaden i forhold til overføring til bankkonto i Norge. Ved utbetaling til konto innenfor EØS-området må Innkrevingsmyndigheten vurdere adgangen til å kreve at mottakeren dekker merkostnaden opp mot Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

Innkrevingsmyndigheten vil også være ansvarlig for å utbetale tilgodebeløp på skatt og avgift, som fortsatt skal reguleres av skattebetalingsloven § 9-1. Det kan også oppstå behov for særregulering av utbetalingsmåten for andre utbetalinger. Departementet foreslår derfor at det fremgår av lovteksten at utbetalingsbestemmelsen i innkrevingsloven bare gjelder der ikke annet følger av lov eller forskrift.

Forslaget til ny bestemmelse om utbetaling er i hovedsak likelydende med gjeldende bidragsinnkrevingsloven § 34. Departementet foreslår derfor å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 34.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 8 og forslag om oppheving av bidragsinnkrevingsloven § 34.

19.5 Krav som ikke lar seg innkreve og beløpsmessige begrensninger

19.5.1 Gjeldende rett

Bidragsinnkrevingsloven §§ 17 og 30 har regler om når en bidragsmottaker ikke lenger har krav på bistand, slik at Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan avslutte innkrevingen. Adgangen til å avslutte innkrevingen gjelder bare når det ikke lenger er løpende bidrag i saken.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 17 kan innkrevingen av bidragsgjeld avsluttes dersom samlet gjeld i saken er lavere enn et halvt rettsgebyr. Kravet skal da overføres til den private kreditoren. Etter bidragsinnkrevingsloven § 30 kan innkrevingen begrenses til regelmessig maskinell kontroll når bidragsgjelden er å anse som uerhol-

delig. Ifølge bestemmelsen er et krav uerholdelig når det er forsøkt innkreving etter reglene i bidragsinnkrevingsloven uten at det er registrert innbetalinger de siste to årene. Dersom bidragsgjelden har vært ansett som uerholdelig i minst åtte år, skal bidragsgjelden ikke lenger kreves inn etter reglene i loven, men overføres til den private kreditoren.

Statens innkrevingsssentral krever også inn krav på vegne av private kreditorer. En tilsvarende regulering av et nedre aktivitetsnivå og avslutning av innkrevingen har ikke SI-loven. I praksis legges imidlertid også disse kravene til maskinell oppfølging etter tilsvarende vurderinger som for bidragskrav. Avslutning av innkrevingen skjer imidlertid først når det ikke lenger er rettslig adgang til å kreve inn kravet, typisk ved foreldelse.

For øvrige krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, samt for krav som kreves inn etter skattebetalingsloven og SI-loven, reguleres det som i dag omtales som berostillelse og avskrivning (uerholdelighet og sletting) av Statens økonomireglement med bestemmelser og utfyllende retningslinjer gitt av Skattedirektoratet.

Skattebetalingsforskriften har beløpsgrenser for når et krav skal kreves inn. Disse reglene knytter seg imidlertid bare til opprinnelig fastsatt beløp, og er ikke en nedre grense for når en skal avslutte innkrevingen av et krav.

19.5.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Berostillelse og avskrivning av offentlige krav er regulert av bestemmelser i Statens økonomireglement og retningslinjer gitt av Skattedirektoratet. Det ble i høringen ikke foreslått å flytte reguleringen av dette ut av økonomireglementet for de offentlige kravene som Innkrevingsmyndigheten skal kreve inn.

Det kan stilles spørsmål ved om det fortsatt er behov for å regulere når innkrevingen av et bidragskrav kan avsluttes der kravet viser seg å ikke være mulig å kreve inn fordi skyldneren verken har inntekt eller formuesgoder det kan tas dekning i. Bidragskrav er som øvrige pengekrav gjenstand for foreldelse. Foreldelsesfristen er ti år. Bidraget kreves inn på vegne av private kreditorer. Det ligger i innkrevingsoppdraget å ivareta den private kreditorens interesser, herunder å sørge for at kravet ikke blir foreldet. Foreldelse av underholdsbidrag vil av denne grunn regelmessig bli avbrutt. Departementet ga i høringen uttrykk for at reglene om foreldelse er lite egnet som

grunnlag for å avslutte innkrevingen i saker der innkrevingen viser seg å være resultatløs.

I høringen mente departementet at Innkrevingsmyndigheten fortsatt bør kunne avslutte innkrevingen av bidragskrav der kravet ikke er mulig å kreve inn, men hvor kravet ennå ikke er foreldet. Innkrevingsmyndigheten skal tilby å følge opp bidragsmottakers krav. Behovet for en tett oppfølging av kravet er størst når det fortsatt løper underholdsbidrag som skal gå til barnets livsopphold. Når det ikke lenger er løpende bidrag i saken, vil som regel behovet for en slik særskilt bistand avta. Det ble derfor vurdert at det ikke er urimelig at Innkrevingsmyndigheten kan avslutte innkrevingen i disse tilfellene, og at den private kreditoren eventuelt selv må ivareta den videre innkrevingen av kravet via alminnelig namsmann. I de tilfeller der den bidragspliktige har inntekt eller formuesgoder det kan tas dekning i, ble det likevel vurdert at Innkrevingsmyndigheten som hovedansvarlig for innkreving av bidragskrav fortsatt burde ha ansvar for innkrevingen, selv om det ikke er løpende bidrag i saken.

I dag er regler om avslutning av innkrevingen tatt inn i bidragsinnkrevingsloven, med delvis utfyllende og overlappende regulering i forskrift. I høringen ble det vurdert at det er tilstrekkelig at vilkårene for når innkrevingen kan avsluttes fremgår av forskrift til innkrevingsloven. Departementet foreslo derfor en slik hjemmel i bestemmelsen om Innkrevingsmyndighetens kompetanse til å utøve kreditorposisjonen. Det ble i høringsnotatet pekt på at forskriften i stor grad var ment å videreføre gjeldende rett.

Departementet foreslo ikke å videreføre en egen hjemmel for å avslutte innkrevingen der restkravet utgjør et halvt rettsgebyr, jf. bidragsinnkrevingsloven § 17. Avslutning av innkrevingen vil som utgangspunkt være aktuelt der innkrevingen over tid viser at kravet ikke lar seg kreve inn. Den foreslåtte forskriftshjemmelen vil imidlertid gi adgang til å gi nærmere regler hvor innkrevingsens varighet kan knyttes til nærmere angitte beløpsgrenser.

Det ble i høringen foreslått at dersom trekkplikten ikke blir oppfylt, skal et samlet ansvarskrav kunne rettes mot den trekkpliktige. Det er Innkrevingsmyndigheten som skal kreve inn ansvarskravet, også om utleggstrekket er besluttet av alminnelige namsmann. Det ble vurdert at Innkrevingsmyndigheten burde ha adgang til å avslutte innkrevingen av et ansvarskrav, for eksempel dersom forsøkt innkreving ikke har ført til dekning. Departementet foreslo derfor at hjemmelen til å gi nærmere regler i forskrift om når

innkrevingen kan avsluttes skal gjelde generelt for krav der en privat part er kreditor.

Departementet foreslo ikke endringer i dagens praksis knyttet til innkreving av erstatningskrav som er tilkjent fornærmede etter straffbare handlinger. Vilårene for å avslutte innkrevingen av disse kravene er i dag ikke regulert i SI-loven, men avsluttes når det ikke lenger er rettslig adgang til å kreve inn kravene. Erstatningskrav er en spesiell kravstype som skal dekke skadelidtes skade eller tap etter straffbare handlinger. Gjenopprettingshensyn taler derfor for at Innkrevingsmyndigheten skal yte bistand uavhengig av hvor lenge innkrevingen pågår. Kravene kan dessuten ofte være av betydelig størrelse, og innkrevingen kan av den grunn pågå over svært lang tid. Der den erstatningspliktige også er dømt til fengselsstraff, kan dekningsmulighetene være begrenset så lenge skyldneren soner.

Ingen høringsinstanser har merknader til forslaget.

19.5.3 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder vurderingene i høringsnotatet om at departementet i forskrift skal kunne gi nærmere regler om når innkrevingen skal avsluttes. Avslutning av innkrevingen innebærer at Innkrevingsmyndigheten ikke vil forfølge et krav videre. Avslutning betyr imidlertid ikke at kravet ettergis. Kreditor kan forfølge kravet på egenhånd, selv om Innkrevingsmyndigheten ikke gjør det.

Det kan være aktuelt å avslutte innkrevingen av krav til private kreditorer der det ikke er registrert innbetalinger på kravet på lang tid. Det kan også være aktuelt å avslutte innkrevingen av ansvarskrav der det underliggende kravet kreves inn av alminnelig namsmann. Departementet foreslår derfor at forslaget fra høringsnotatet justeres slik at forskriftshjemmelen ikke avgrenses til bare å gjelde private kreditorer.

Bidragsinnkrevingsloven §§ 17 og 30 er etter forslaget overflødig og foreslås derfor opphevet.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 3 fjerde ledd.

19.6 Ettersøkning

Når bidragspliktiges oppholdssted ikke er kjent, kan Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kreve vedkommende ettersøkt gjennom politiet med hjemmel i bidragsinnkrevingsloven § 32. Bestemmelsen gjelder ikke bare når

skyldneren har bidragsgjeld, men også der det er grunn til å frykte unndragelse av framtidige forpliktelser. Tilsvarende adgang er ikke gitt for krav som kreves inn etter skattebetalingsloven eller SI-loven.

I høringsnotatet foreslo departementet å oppheve i bidragsinnkrevsingsloven § 32.

Ingen av høringsinstansene har merknader til forslaget.

Det kan oppstå situasjoner der Innkrevsingsmyndigheten ikke kommer i kontakt med skyldneren fordi oppholdsstedet er ukjent. Problemstillingen kan oppstå i alle typer innkrevsingssaker, men det er bare bidragsinnkrevsingsloven som i dag gir hjemmel for å ettersøke skyldneren. Slik departementet ser det, er det ikke grunn til å gi Innkrevsingsmyndigheten en generell adgang til å ettersøke skyldnere med ukjent oppholdssted. Spørsmålet er da om dagens adgang, begrenset til bidragssaker, skal videreføres i ny lov.

Etterlysning er først aktuelt når andre virkemidler ikke er egnet til å klarlegge bidragspliktiges oppholdssted. Som regel benyttes adgangen til etterlysning i saker hvor skyldneren har ukjent oppholdssted i utlandet. I saker der Innkrevsingsmyndigheten har kjennskap til hvilket land bidragspliktige oppholder seg i, vil adressefore-spørsmål til utenlandsk myndighet eller norsk utenriksstasjon ofte være egnet til å bringe klarhet i bidragspliktige oppholdssted.

Adgangen til å etterlyse bidragspliktige i bidragsinnkrevsingsloven har en side mot straffebestemmelsen i bidragsinnkrevsingsloven § 33 første ledd. Bestemmelsen rammer i dag den som unnlater å betale bidrag selv om vedkommende har eller har hatt midler til å betale eller evne til å skaffe seg midler. Departementet foreslår at mislighold av bidragsplikten ikke lenger skal være straffbart, se punkt 18.3. Hvis mislighold av bidragsplikten ikke lenger kan straffes, er behovet for å kunne ettersøke bidragspliktige også mindre. Selv om kontakt med bidragspliktige fortsatt vil kunne virke betalingsfremmende, vil Innkrevsingsmyndigheten ikke lenger ha det samme behovet for å komme i kontakt med den bidragspliktige for å kunne veilede vedkommende om hans eller hennes forpliktelser, eller for å forberede en anmeldelse.

Uten en adgang til å etterlyse bidragspliktige må Innkrevsingsmyndigheten i noe større grad selv foreta aktive grep for å avdekke oppholdsstedet, fordi Innkrevsingsmyndigheten ikke vil bli varslet i tilfeller hvor bidragspliktige går gjennom passkontrollen, eller søker om nytt pass ved norsk utenriksstasjon. Som regel vil Innkrevsingsmy-

nigheten ha opplysninger i saken som gjør det mulig å rette adressefore-spørsmål til for eksempel utenlandsk myndighet der bidragspliktiges adresse er ukjent. I enkelte tilfeller vil bidragspliktige flytte til land vedkommende ikke har noen tidligere tilknytning til, slik at Innkrevsingsmyndigheten har få eller ingen holdepunkter for hvor bidragspliktige befinner seg. Dette vil imidlertid gjelde et begrenset antall saker hvert år. Etter en samlet vurdering har departementet derfor kommet til at det ikke er behov for å videreføre regelen i bidragsinnkrevsingsloven § 32. Departementet foreslår derfor å oppheve bestemmelsen om ettersøking i bidragsinnkrevsingsloven.

Departementet viser til forslag om å oppheve bidragsinnkrevsingsloven § 32.

19.7 Regnskapsmessig behandling av folketrygdens midler

Bidragsinnkrevsingsloven § 35 gir folketrygdloven § 23-11 tilsvarende anvendelse for Innkrevsingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Etter bestemmelsen skal Arbeids- og velferdsdirektoratet holde folketrygdens midler regnskapsmessig adskilt fra andre midler. Slike regler er ikke gitt for skattekontoret, som i dag krever inn trygdeavgift og arbeidsgiveravgift etter folketrygdloven kapittel 23, jf. skattebetalingsloven § 1-1 andre ledd bokstav a og e. Skattebetalingsloven har ikke en tilsvarende henvisning til folketrygdloven § 23-11 eller egne regler om hvordan midlene skal behandles i regnskapet, men det føres i tråd med kontoplan for staten i statsregnskapet.

I høringsnotatet ga departementet uttrykk for at kravene som stilles til regnskapsførselen bør videreføres, men at reguleringen ikke må fremgå av lov. Det ble derfor foreslått å oppheve bidragsinnkrevsingsloven § 35. Ingen av høringsinstansene har merknader til forslaget.

Departementet fastholder vurderingene i høringsnotatet.

Departementet viser til forslag om å oppheve bidragsinnkrevsingsloven § 35.

19.8 Tilbakebetaling av for mye betalt bidrag ved endring av utleggstrekk

19.8.1 Gjeldende rett, høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Det følger av barnelova § 78 fjerde ledd at bidragspliktige kan kreve at det gjøres endringer i trekk for et løpende bidrag, dersom et bidrag som alle-

rede er betalt, blir satt ned eller endret etter klage. Etter gjeldende rett gjør Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav en midlertidig nedjustering i pålagt lønnstrekk frem til det overskytende er tilbakebetalt.

I høringen ble det ikke foreslått endringer knyttet til dette i bestemmelsen. Det ble derimot foreslått at klage på beslutning om motregning eller avregning gjort av Innkrevingsmyndigheten, skal behandles av tingretten.

Skattedirektoratet ber i sitt høringssvar om at det avklares om innkrevingslovens bestemmelse om klage på motregning i innkrevingsloven § 21 innebærer at også klager på motregning etter barnelova § 78 fjerde ledd skal behandles av tingretten. Direktoratet peker på at ved innkreving av barnebidrag er det Skatteetaten som beslutter motregning, og at klager på slik motregning i dag behandles av Skattedirektoratet.

19.8.2 Vurderinger og forslag

Bidragspliktig som har fått endret størrelsen på bidraget med virkning for bidrag som er betalt, kan etter gjeldende rett kreve at det blir gjort fradrag i pålagt lønnstrekk, jf. barnelova § 78 fjerde ledd. Med innføringen av ett utleggstrekk kan det være flere kreditorer enn bidragsmottakeren som deltar i et utleggstrekk som også omfatter trekk for løpende bidrag. Det reiser spørsmål om tilbakebetalingen av for mye betalt bidrag gjennom reduksjon av et løpende bidrag skal redusere utleggstrekket eller medføre at en større andel av trekket tilfaller de andre kreditorer.

Departementet viser til at det er livsoppholdsvurderingen som er avgjørende for størrelsen på utleggstrekket i ordningen med ett utleggstrekk. Ettersom livsoppholdsvurderingen ikke endres av at det er betalt for mye bidrag i en periode, er det etter departementets syn ikke grunn til at størrelsen på utleggstrekket skal endres dersom det er andre krav i trekket. Det innebærer at utleggstrekket ikke bør reduseres. Reduksjonen av beløpet som går til dekning av løpende bidrag, bør i stedet medføre at det blir et høyere beløp som kan gå til dekning av andre krav i utleggstrekket. På denne bakgrunn foreslår departementet å endre barnelova § 78 fjerde ledd, slik at endringer etter krav fra bidragspliktige gjennomføres ved at det gjøres fradrag i barnebidraget, i stedet for at lønnstrekket reduseres. Fradraget i barnebidraget vil da gå til fordeling blant de andre kreditorer som deltar i utleggstrekket. Der skyldneren ikke har andre krav, vil fradraget gi en midlertidig reduksjon i utleggstrekket.

Skattedirektoratet ber om avklaring på hvilke klageregler som gjelder ved klage etter barnelova § 78 fjerde ledd. Departementet viser til at Innkrevingsmyndigheten etter forslaget vil gjøre justeringer i et løpende bidrag som har likhetstrekk med motregning og avregning. Klage på slike beslutninger skal som utgangspunkt behandles av tingretten etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16, jf. innkrevingsloven §§ 21 sjettede ledd og 22 tredje ledd. Endringer etter § 78 fjerde ledd har likevel ikke de samme elementene av tvangsinnkreving som annen motregning og avregning. Det er her snakk om en skjønnsmessig justering i utbetalingen til bidragsmottaker, som etter departementets syn er lite egnet for behandling i tingretten. Departementet foreslår derfor at klage på slike beslutninger behandles etter reglene i forvaltningsloven. Dette er også utgangspunktet i barnelova. For å unngå uklarhet om hvilke klageregler som gjelder, foreslår departementet at det fremgår av bestemmelsen at klage over Innkrevingsmyndighetens avgjørelse skal behandles etter forvaltningsloven kapittel VI.

Departementet viser til forslag til endring av barnelova § 78 fjerde ledd.

19.9 Forslag til andre endringer

Det er nødvendig med endringer i en lang rekke lover for å tilpasse disse som følge av at Skatteetatens innkrevingsoppgaver reguleres i innkrevingsloven og utføres av Innkrevingsmyndigheten. Bestemmelser som legger kompetanse til dagens innkrevingsmyndigheter, må oppheves eller endres slik at myndighet legges til Innkrevingsmyndigheten. For eksempel fastsetter en rekke lover at krav skal innkreves av Statens innkrevingsentral eller Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. I tillegg er det nødvendig å erstatte en rekke lovhenvisninger med henvisninger til de relevante bestemmelsene i innkrevingsloven.

Slike endringer er foreslått i følgende bestemmelser:

- lov 1. juli 1927 nr. 1 om registrering av elektriske kraftledninger § 16 femte ledd
- lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing § 12 b fjerde ledd
- lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere § 17
- lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff mv. § 24 tredje ledd
- lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift (dokumentavgiftsloven) § 5 andre ledd

- lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven) § 5-13 andre ledd
- lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp § 8 andre ledd
- lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) § 65 sjette ledd første punktum og § 78 første ledd
- lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 456 første ledd første punktum
- lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (rettsgebyrloven) § 3 fjerde ledd
- lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (forskotteringsloven) § 3 første ledd, § 8 og § 10 andre ledd
- lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingsloven) § 8-4 fjerde ledd
- lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 13 a-8 andre ledd
- lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard (svalbardskatteloven) § 5-1 og 5-2 syvende ledd
- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 8-22 andre ledd, § 12-14 fjerde ledd siste punktum, § 17-9 fjerde ledd, § 21-11a niende ledd, § 22-3a, § 22-15 åttende ledd, § 22-15a sjette ledd, § 22-16 fjerde ledd og § 25-3 sjette ledd
- lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven) § 11 tredje ledd
- lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter (småbåtloven) § 41 a femte ledd
- lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) § 8-4
- lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerreteigheter (pasient- og brukerreteighetsloven) § 2-6a femte ledd
- lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) § 8 tredje ledd
- lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) § 13 tredje ledd
- lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag § 26 andre ledd
- lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg § 13 tredje ledd
- lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) §§ 12, 13 og 17
- lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 18-11 andre og tredje ledd
- lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) § 7 fjerde ledd
- lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot (bustøttelova) § 11
- lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet § 3 andre ledd
- lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester (postloven) § 54 andre ledd
- lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven) § 2-10 bokstav c og § 7-9 andre ledd
- lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) nytt § 13 tredje ledd
- lov 7. mai 2020 nr. 40 om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) § 23 andre ledd
- lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) § 16 første ledd
- lov 28. januar 2022 nr. 2 om lønnsstøtte (økonomiske tiltak i møte med pandemien) § 17 første ledd
- lov 4. mars 2022 nr. 7 om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte (støtteprosessloven) § 3 fjerde ledd
- lov 11. mars 2022 nr. 8 om tollavgift (tollavgiftsloven) § 12-8 første ledd
- lov 17. juni 2022 nr. 57 om erstatning fra staten til voldsutsatte (voldserstatningsloven) § 13 og § 16 andre ledd

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 42 Endringer i andre lover.

Del III
Modernisering av utleggsprosessen
i tvangsfullbyrdelsesloven mv.

20 Kompetent namsmyndighet

20.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår å beholde dagens utgangspunkt om at bare den alminnelige namsmannen der den saksøkte bor kan etablere utleggstrekk. For å melde inn krav i et løpende trekk foreslås det at det er tilstrekkelig at den aktuelle namsmannen er stedlig kompetent til å behandle utleggsbegjæringen.

For saksøkte uten kjent bopel i Norge og for saksøkte med adressesperre i Folkeregisteret foreslås det at Kongen kan utpeke én namsmann som utleggsbegjæring kan fremsettes for.

20.2 Gjeldende rett

Utleggsbegjæring må som hovedregel settes frem for namsmannen der saksøkte (skyldneren) har alminnelig verneting, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-3 første ledd. Hva tvangsfullbyrdsloven mener med alminnelig verneting, fremgår av § 1-8 femte ledd. Fysiske personer som har kjent bopel i riket, har alminnelig verneting i det distriktet der de bor. En person som har bopel i flere distrikter, har alminnelig verneting i alle distriktene.

I tillegg kan utleggsbegjæring i noen tilfeller settes frem for namsmannen i et distrikt der den saksøkte har formuesgoder, jf. § 7-3 andre ledd. Det gjelder blant annet når saksøkte ikke har kjent alminnelig verneting i riket, jf. § 7-3 andre ledd bokstav d. Dersom en person bosatt i utlandet eier en fritidsbolig i Norge, kan det for eksempel settes frem utleggsbegjæring mot vedkommende for namsmannen der fritidsboligen ligger.

I utgangspunktet kan alle utleggsbegjæring settes frem for en namsmann som er kompetent etter bestemmelsene foran. Denne namsmannen kan i utgangspunktet beslutte både utleggspant og utleggstrekk hos saksøkte. Fra dette gjelder to unntak:

- Utleggsbegjæring på grunnlag av tvangsgrunnlag som nevnt i § 7-2 første ledd bokstav f (skriftlig meddelelse som fordringshaveren har sendt skyldneren) kan bare fremsettes for

namsmannen der saksøkte har alminnelig verneting.

- For saksøkte som har kjent alminnelig verneting i riket, kan utleggstrekk bare besluttes av namsmannen der den saksøkte har alminnelig verneting.

20.3 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Som det fremgår av kapittel 28, kan både Innkrevingsmyndigheten og de alminnelige namsmennene under den nye trekkordningen beslutte utleggstrekk og fastsette trekkets størrelse. Den første myndigheten som beslutter utleggstrekk, fastsetter at det skal foretas trekk mot den saksøkte (skyldneren) hos en trekkpliktig, og hvor stort trekket skal være. Hvis det løper et utleggstrekk mot den saksøkte, beslutter namsmyndigheten i utgangspunktet bare at det kravet som innkreves, skal ta del i det trekket som allerede er besluttet av den første namsmyndigheten.

I høringsnotatet ble det foreslått en omlegging av bestemmelsene om kompetent, stedlig namsmann slik at ikke flere namsmenn skal vurdere trekk mot den samme saksøkte. Det ble foreslått at dersom den saksøkte har bopel i flere distrikter, og en av namsmennene allerede har truffet beslutning om dekning ved trekk, er det blant de alminnelige namsmennene bare denne som kan beslutte ytterligere dekning ved trekk. Det skulle gjelde både der den tidligere beslutningen fra alminnelig namsmann etablerte trekket, og der den tidligere beslutningen lå i å melde et krav inn i et trekk besluttet av Innkrevingsmyndigheten.

Dersom den saksøkte ikke har bopel i Norge, ble det foreslått at Kongen skal kunne utpeke en navngitt namsmann som kompetent til å motta utleggsbegjæring. Dette utelukket ikke at utleggsbegjæring kunne fremsettes etter tvangsfullbyrdsloven § 7-3 andre ledd der saksøkte har formuesgoder, men det skulle være en eksklusiv angivelse av hvilken namsmann som kan beslutte dekning ved trekk. Den utpekte

namsmannen ville ha alminnelig kompetanse til å beslutte utleggspant ved siden av enekompetansen til å beslutte dekning ved trekk. For utleggstrekk reiser disse utenlandssakene særlige spørsmål om hva den saksøkte trenger til underhold av seg selv og sin husstand. Det syntes hensiktsmessig at sakene samles ett sted av hensyn til den særlige kompetansen som kreves. For utleggstrekk tilsvarende denne løsningen ordningen for gjeldsordningssaker. Gjeldsordningsloven § 2-1 første ledd tredje punktum fastsetter at skyldnere (saksøkte) som ikke er bosatt i Norge, kan fremsette søknad om gjeldsordning for den namsmannen Kongen har utpekt. Uten en slik særlig regulering ville det i utenlandstilfellene kunne være flere alminnelige namsmenn som var kompetente til å beslutte dekning ved trekk.

I høringen ble det vurdert som usikkert hva som er den beste løsningen der en ikke vet om den saksøkte har noen bopel, og hvor bopelen eventuelt befinner seg. En kan i slike tilfeller holde seg til den namsmannen som primært er utpekt med tanke på utenlandstilfellene, eller til den namsmannen som utpekes av vernetingsreglene i tvangsfullbyrdsloven § 1-8 femte ledd for personer uten kjent bopel. Den førstnevnte løsningen ble foreslått. Det andre alternativet vil ikke alltid utpeke en namsmann, og det ville uansett være usikkert om det ville medføre noen meningsfull, stedlig tilknytning. Denne namsmannen ville forbli den kompetente alminnelige namsmannen til å beslutte dekning ved trekk for nye krav inntil den saksøkte eventuelt etablerte kjent bopel i Norge. Det syntes da bedre å samle disse sakene hos den utpekte namsmannen. Denne ble da kompetent til å beslutte dekning ved trekk mot alle saksøkte som ikke har bopel i Norge, enten fordi de ikke har bopel, eller i hvert fall ikke kjent bopel, i Norge, eller fordi de har bopel i utlandet. Det var bare beslutninger om dekning ved trekk som skulle samles på denne måten. Gjeldende regler om stedlig kompetanse til å motta utleggsbegjæringer og kompetansen til å stifte utleggspant skulle ikke berøres av dette.

Skyldnere (saksøkte) med adressesperre i Folkeregisteret kan fremsette søknad om gjeldsordning for den namsmannen Kongen har utpekt, jf. gjeldsordningsloven § 2-1 første ledd tredje punktum. Et lignende behov foreligger når en saksøker vil begjære utlegg mot en saksøkt med adressesperre i Folkeregisteret. Det ble derfor i høringen foreslått at Kongen utpekte en kompetent namsmann for utleggsbegjæringer i slike tilfeller.

Ingen av høringsinstansene har kommentert spørsmålet om hvilken eller hvilke alminnelige namsmenn som skal være kompetent til å treffe beslutninger om utleggstrekk.

20.4 Vurderinger og forslag

I ordningen med ett utleggstrekk er det vesentlige forskjeller mellom den første trekkbeslutningen som etablerer et utleggstrekk, fastsetter trekkets størrelse og utpeker trekkansvarlig, og senere beslutninger som bare innebærer at nye krav skal delta i trekket. Som foreslått i høringsnotatet, bør etablering av trekk forbeholdes den alminnelige namsmannen der den saksøkte bor. I de tilfellene der andre alminnelige namsmenn er stedlig kompetente til å behandle en utleggsbegjæring, ser departementet liten grunn til å avskjære muligheten for å ta utlegg ved å melde saksøkerens krav inn i et eksisterende trekk. Departementet foreslår derfor at bare namsmannen der saksøkte bor kan etablere utleggstrekk, men at andre namsmenn som er kompetente til å behandle en utleggsbegjæring mot den saksøkte, kan beslutte at et krav skal delta i et eksisterende trekk.

For saksøkte med kjent bopel i utlandet og for saksøkte med adressesperre i Folkeregisteret opprettholder departementet forslaget om at Kongen skal kunne utpeke én alminnelig namsmann som kompetent til å etablere utleggstrekk. Det foreslås derimot ikke at denne namsmannen skal være enekompetent til å beslutte at nye krav skal delta i trekket. Enhver alminnelig namsmann som er kompetent til å behandle en utleggsbegjæring, vil derfor kunne beslutte at et krav skal delta i et allerede etablert trekk.

Etter høringsforslaget kunne bare den utpekte namsmannen etablere trekk overfor saksøkte som verken hadde kjent bopel i Norge eller kjent bopel i utlandet. For personer uten noen kjent bopel er dette en unødvendig begrensning. Ikke sjelden vil det først vise seg etter at utleggsbegjæringen er forsøkt forelagt den saksøkte, at vedkommende ikke har noen kjent bopel. Det er da hensiktsmessig at den namsmannen som har mottatt begjæringen, behandler saken forutsatt at vedkommende er kompetent etter de generelle bestemmelsene om stedlig kompetanse. Alternativet ville være at saken ble overført til den utpekte namsmannen. Dersom saksøkeren er klar over at saksøkte ikke har kjent bopel noe sted, bør det imidlertid være mulig å inngi begjæringen til den utpekte namsmannen med den virkning at den utpekte namsmannen kan etablere utleggstrekk,

beslutte at kravet skal delta i et eksisterende trekk eller beslutte utleggspant.

Forholdet mellom alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten er behandlet i kapittel 28. Det samme er hvilken alminnelig namsmann

som skal følge opp trekket hvis ikke Innkrevingsmyndigheten skal gjøre det.

Departementet viser til forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3.

21 Mottak av begjæringer og elektronisk kommunikasjon

21.1 Innledning og sammendrag

Dagens regelverk åpner for ønsket grad av elektronisk kommunikasjon mellom namsmyndigheten og publikum, herunder at begjæringer kan sendes digitalt. Elektronisk kommunikasjon er tillatt etter tvangsfullbyrdsesloven § 1-10, jf. domstolloven § 197 a, forutsatt at løsningen som benyttes er betryggende.

Forskriftshjemlene som er gitt i domstolloven § 197 a, er tilstrekkelige for å regulere elektronisk kommunikasjon generelt. For å legge bedre til rette for digitale begjæringer om tvangsfullbyrdelse, foreslår departementet å regulere dette i forskrift, jf. forslag til endringer i tvangsfullbyrdsesloven § 5-2 femte ledd. I bestemmelsens fjerde punktum foreslås det hjemmel til å forskriftsregulere hvordan digitale begjæringer skal settes frem. Videre foreslås det i sjette punktum en hjemmel til å gi forskrift om hvilket format de enkelte opplysningene skal ha.

Det er forventet at bruken av digitale begjæringer vil effektivisere saksbehandlingen, både hos saksøker og hos alminnelig namsmann. For å bidra til denne effektiviseringen foreslår departementet i tvangsfullbyrdsesloven § 5-2 femte ledd femte punktum hjemmel for å pålegge andre enn privatpersoner å sende begjæringer elektronisk. Privatpersoner vil som i dag kunne levere begjæringer manuelt.

Departementet foreslår også en hjemmel i tvangsfullbyrdsesloven § 7-3 sjette ledd for å gi forskrift om at saksøker kan inngi begjæringer elektronisk uten å angi hvilken namsmann som er adressat for begjæringen, og om hvilken namsmann som i slike tilfeller skal motta begjæringen.

21.2 Gjeldende rett

Etter tvangsfullbyrdsesloven § 5-2 første ledd andre punktum kan en begjæring om tvangsfullbyrdelse fremsettes både skriftlig og muntlig. Namsmannen skal skrive ned en muntlig begjæring. Kravene til innholdet i begjæringen er nærmere omtalt i kapittel 22 om prøving av begjærin-

ger. Saksøker skal undertegne begjæringen, enten fysisk eller digitalt, se omtale i kapittel 26 om signaturkrav. Det følger av tvangsfullbyrdsesloven § 1-10 første ledd at domstolloven § 197 a gjelder tilsvarende for elektronisk kommunikasjon med namsmannen. En digital begjæring som settes frem for namsmannen, er en form for elektronisk kommunikasjon. Etter domstolloven § 197 a første ledd kan elektronisk kommunikasjon skje så lenge den tekniske løsningen som benyttes er betryggende. I bestemmelsens tredje ledd er det hjemmel til i forskrift å gi regler om hva som kan anses som en betryggende teknisk løsning og at bruk av bestemte elektroniske løsninger skal være obligatorisk ved skriftlig kommunikasjon.

I dag fremsettes utleggsbegjæringer både manuelt og digitalt. Med manuell fremsettelse sendes begjæringen med ordinær post eller leveres direkte til namsmannens kontor ved oppmøte. Det er lagt til rette for å sende inn digitale utleggsbegjæringer etter reglene i forskrift 25. juni 2010 nr. 977 om elektronisk kommunikasjon med namsmannen og Statens innkrevingssentral i saker etter tvangsfullbyrdsesloven og i saker for forliksrådet. Forskriften er hjemlet i tvangsfullbyrdsesloven § 1-10 og domstolloven § 197 a. Bare brukere godkjent av Statens innkrevingssentral kan sende dokumenter elektronisk etter denne forskriften.

21.3 Høringsnotatets forslag

21.3.1 Digitale begjæringer

Det ble i høringen vurdert at det bør legges til rette for digitale begjæringer, uten forutgående godkjenning, og vist til at tvangsfullbyrdsesloven § 1-10 jf. domstolloven § 197 a åpner for elektronisk kommunikasjon, herunder digitale begjæringer. I høringsnotatet er det vist til at begrepene «fremsettes» i tvangsfullbyrdsesloven § 5-2, «settes fram» i §§ 7-3, 8-3 og 13-3, samt «inngis» i § 10-3 er teknologinøytrale og det ble konkludert med at dagens regelverk åpner for

digitale begjæringer, forutsatt at det utvikles betryggende løsninger for innsendelsen.

Det er et mål for Fremtidens innkreving at digitale begjæringer i så stor grad som mulig skal kunne behandles uten manuelle prosesser. Automatisk saksbehandling forutsetter at begjæringene sendes inn på en nærmere angitt måte og i et nærmere angitt format. I høringsnotatet er det foreslått å gi hjemmel i tvangsfullbyrdsloven for å fastsette i forskrift nærmere regler om hvordan digitale begjæringer skal settes frem og om hvilket format de elektroniske opplysningene skal ha.

Utleggsbegjæringer sendes ofte manuelt, selv om brukeren er godkjent etter forskrift om elektronisk kommunikasjon med namsmannen og Statens innkrevingssentral i saker etter tvangsfullbyrdsloven og i saker for forliksrådet. For å oppnå en høyere grad av automatisering, ble det i høringsnotatet foreslått en hjemmel i tvangsfullbyrdsloven til i forskrift å gi regler som pålegger andre enn privatpersoner å sende begjæringer elektronisk.

21.3.2 Felles mottak

I høringen ble det tatt til orde for å opprette et felles mottak for digitale henvendelser og begjæringer, og foreslått at det i forskrift kan fastsettes at saksøker kan inngi begjæringer elektronisk uten å angi hvilken namsmann som er adressat for begjæringen, og om hvilken namsmann som i slike tilfeller skal motta begjæringen.

Dersom systemet ikke klarer å identifisere kompetent namsmann basert på tilgjengelige opplysninger, er det i høringsnotatet antatt at begjæringen må bli returnert til innsenderen. Det ble ikke foreslått et felles mottak for fysiske begjæringer. Papirbegjæringer må enten leveres eller sendes til et namsmannskontor, og eventuelt overføres til den namsmannen som er stedlig kompetent.

21.3.3 Elektronisk kommunikasjon

I høringsnotatet er det ikke foreslått lovendringer for å legge til rette for elektronisk kommunikasjon med namsmannen. Det er vist til at tvangsfullbyrdsloven § 1-10, jf. domstolloven § 197 a allerede åpner for elektronisk kommunikasjon, så lenge løsningen er betryggende.

I domstolloven § 197 a tredje, fjerde og femte ledd er det gitt forskriftshjemler for nærmere å regulere elektronisk kommunikasjon. I høringsnotatet er det lagt til grunn at disse forskriftshjem-

lene kan benyttes i utviklingen av en ny elektronisk løsning for kommunikasjon med namsmannen. Det er særlig vist til hjemmelen i bestemmelsens tredje ledd, som åpner for å forskriftsregulere at bruk av bestemte elektroniske løsninger skal være obligatorisk ved skriftlig kommunikasjon.

21.4 Høringsinstansenes merknader

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund, med støtte fra flere kommuner, og *Jussbuss* har pekt på at det er viktig å ivareta brukere som ikke benytter digitale verktøyer. *Jussbuss* uttaler: «Et heldigitalt system kan derfor være ekskluderende for skyldnere uten tilstrekkelig digital kunnskap, og for ikke-digitale skyldnere.»

Politidirektoratet har vist til Vest politidistrikts anførsel om at hva som er å anse som en betryggende løsning for elektronisk kommunikasjon etter domstolloven § 197a, blir tolket ulikt av domstolene. Politidirektoratet uttaler følgende:

«Politidirektoratet støtter Vest politidistrikt sitt syn, og mener man med fordel kan slå fast i forskrift de kjente kanalene man anser for å være betryggende (f.eks. Altinn og digital postkasse), uten at listen er uttømmende.»

21.5 Vurderinger og forslag

21.5.1 Digitale begjæringer

Dagens regelverk åpner for at begjæringer om tvangsfullbyrdelse kan sendes digitalt. For å legge bedre til rette for hensiktsmessige systemløsninger for digitale begjæringer, foreslår departementet enkelte hjemler i tvangsfullbyrdsloven, som åpner for å gi mer detaljerte regler i forskrift.

Departementet foreslår at det gis forskriftshjemmel for å regulere hvordan begjæringer skal settes frem, jf. forslag til tvangsfullbyrdsloven § 5-2 femte ledd nytt fjerde punktum. Regelen i gjeldende fjerde ledd om at Kongen kan gi nærmere regler om bruk av skjemaer, er omfattet av den nye forskriftshjemmelen. Å oppheve forskriftshjemmelen om bruk av skjema innebærer derfor ingen realitetsendring. Videre foreslås det en forskriftshjemmel i tvangsfullbyrdsloven § 5-2 femte ledd sjette punktum for å gi regler om hvilket format opplysningene i elektroniske begjæringer skal ha. Hvordan begjæringen skal settes frem og hvilket format opplysningene skal ha, vil kunne endre seg i takt med den teknolo-

giske utviklingen. Departementet legger til grunn at det i forskrift kan stilles krav om at opplysningene er av en slik art at namsmannen kan gjennomføre den lovpålagte prøvingen av begjæringen.

Det fremgår av høringsnotatet at saksøkere og prosessfullmektigene deres i dag ofte velger å sende begjæringer manuelt, selv om de kunne ha vært sendt digitalt etter gjeldende regelverk. For å sikre den effektiviseringen for namsmannen som kan forventes ved digitale begjæringer, foreslår departementet i samsvar med høringsnotatet at andre enn privatpersoner skal kunne pålegges å sende begjæringer elektronisk. Ingen av høringsinstansene har vært negative til forslaget. Hvem som pålegges en slik plikt bør fremgå av forskrift, jf. forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven § 5-2 femte ledd femte punktum.

Enkelte høringsinstanser, herunder Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund, har påpekt at nye systemer også må ivareta ikke-digitale brukere. Departementet viser til at det bare er andre enn privatpersoner som kan pålegges en plikt til å sende inn begjæringer elektronisk, og legger til grunn at disse brukergruppene benytter seg av digitale verktøy. Privatpersoner vil som i dag kunne levere begjæringer manuelt. I tillegg vil privatpersoner kunne henvende seg til namsmannen for hjelp til utfylling og innlevering av begjæringen, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-3 andre ledd som gir namsmannens plikt til å gi nødvendig veiledning for å forebygge eller rette feil og forsømmelser.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven § 5-2 femte ledd.

21.5.2 Felles mottak

Departementet foreslår i tråd med forslaget i høringsnotatet å gi hjemmel i tvangsfullbyrdsloven § 7-3 sjette ledd til å fastsette i forskrift at saksøker kan inngi begjæringer elektronisk uten å angi hvilken namsmann som er adressat for

begjæringen. Forskriften kan også fastsette hvilken namsmann som i slike tilfeller skal motta begjæringen. Forskriftshjemmelen åpner for at systemet automatisk kan foreta valg av namsmann, og sende begjæringen til den kompetente namsmannen basert på de opplysningene saksøker oppgir, samt de opplysningene som hentes inn om den saksøkte. For nærmere omtale av hjemmelen for å innhente opplysninger vises det til punkt 27.3.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven § 7-3 sjette ledd.

21.5.3 Elektronisk kommunikasjon

Det er ikke behov for lovendringer for å legge til rette for elektronisk kommunikasjon mellom namsmyndighetene og publikum. Tvangsfullbyrdsloven § 1-10 viser til domstolloven § 197 a og åpner dermed for elektronisk kommunikasjon så lenge løsningen som benyttes er betryggende. Forskriftshjemlene som er gitt i domstolloven § 197 a fremstår som tilstrekkelige for å regulere ønsket grad av elektronisk kommunikasjon.

Enkelte høringsinstanser er bekymret for om forslagene i høringsnotatet ivaretar de brukergrupper som ikke benytter seg av digitale verktøy. Departementet legger til grunn at løsningene for kommunikasjon med namsmyndigheten vil overholde gjeldende regelverk. Det vises blant annet til forarbeidene til domstolloven § 197 a, Prop. 62 L (2017–2018) s. 16, hvor departementet uttaler: «En privatperson som har reservert seg mot å motta elektronisk post, vil fortsatt ha krav på å motta skriv fra domstolene i ordinær post.»

Politidirektoratet tar i sitt hørings svar til orde for at det angis direkte i forskrift en ikke-uttømmende liste over «de kjente kanalene man anser for å være betryggende». Departementet viser til at behovet for å regulere hvordan begjæringen skal inngis vil bli vurdert ved utarbeidelse av forskrift om digital innlevering av begjæringer.

22 Innhold og prøving av begjæring

22.1 Innledning og sammendrag

Før namsmannen behandler en utleggssak, skal namsmannen prøve om utleggsbegjæringen tilfredsstillende de kravene som følger av tvangsfullbyrdelsesloven. Under denne prøvingen blir det i dag avdekket et stort antall feil. Av hensyn til saksøktets rettssikkerhet foreslår departementet å videreføre dagens regelverk om prøving av utleggsbegjæring.

I dag skal saksøker opplyse om saksøktets fødselsdato i utleggsbegjæringen. Departementet foreslår at en begjæring om tvangsfullbyrdelse skal inneholde både saksøktets og saksøkers fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer. Dersom saksøkeren bruker en prosessfullmektig, skal tilsvarende opplysning gis for prosessfullmektigen. Regelendringen vil bidra til å digitalisere utleggsprosessen. Reglene er foreslått tatt inn i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 5. De vil derfor gjelde for alle typer begjæring til namsmannen, ikke bare utleggsbegjæring. Dersom saksøkeren er en privatperson, er det etter forslaget tilstrekkelig å opplyse om den saksøktets fødselsdato i begjæringen. Dersom saksøktets fødselsdato ikke kan fremskaffes eller saksøkte, saksøker eller saksøkers prosessfullmektig ikke har fått tildelt fødselsnummer, d-nummer, eller organisasjonsnummer, foreslår departementet at opplysningen kan utelates.

Dagens utgangspunkt er at skriftlige tvangsgrunnlag legges ved begjæringen i gjenpart eller original, hvis ikke annet er bestemt. I en del tilfeller vil namsmannen allerede ha tvangsgrunnlaget i sitt system. Departementet foreslår at det kan fastsettes i forskrift at begjæring kan vise til dokumenter som allerede er elektronisk tilgjengelige for namsmannen. Det er også foreslått en forskriftshjemmel for å pålegge andre enn privatpersoner å benytte slik henvisning.

22.2 Gjeldende rett

Når en utleggsbegjæring mottas, skal namsmannen av eget tiltak påse at vedkommende

namsmann er kompetent til å behandle saken, at partene har partsevne og er prosessdyktige, at det foreligger et lovlig tvangsgrunnlag for kravet, og at dette er tvangskraftig, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-3. Namsmannen skal også prøve det øvrige innholdet i begjæringen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-4.

Krav til begjæringens innhold reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 første ledd bokstav a til e. Begjæring om utlegg skal i tillegg opplyse om den saksøktets fødselsdato, eventuelt foretaksnummer, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-5 første ledd. En begjæring om utlegg etter § 7-2 første ledd bokstav f skal også oppfylle kravene til forliksklager i tvisteloven § 6-3, samt opplyse om saksøker ønsker behandling i forliksrådet dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet, jf. § 7-5 andre ledd.

Skriftlige tvangsgrunnlag skal legges ved begjæringen i gjenpart eller original, hvis ikke annet er bestemt, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 tredje ledd. Et tvangsgrunnlag er enten «alminnelig» eller «særlig». Hva som er å anse som alminnelige tvangsgrunnlag er regulert i tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 andre ledd bokstavene a til h. Blant annet kan en rettskraftig dom eller et vedtatt forelegg være tvangsgrunnlag. De særlige tvangsgrunnlagene for utlegg følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstavene a til g.

Reglene om materielle vilkår for tvangskraft følger av tvangsfullbyrdelsesloven §§ 4-4 og 4-5. Hovedvilkåret er at kravet må være forfalt og misligholdt. I tvangsfullbyrdelsesloven §§ 4-6 til 4-11 er det regler om personlige vilkår for tvangskraft, og §§ 4-12 til 4-19 regulerer formelle vilkår for tvangskraft.

22.3 Høringsnotatets forslag

22.3.1 Krav til prøving av begjæring

Prøving av begjæring utgjør en betydelig del av namsmannens arbeid ved behandling av en utleggssak. Som det fremgår av redegjørelsen under gjeldende rett, skal namsmannen prøve inn-

holdet i begjæringer. Ved å stille mindre strenge krav til namsmannens prøving av begjæring, la høringen til grunn at flere begjæringer kan prøves automatisk. I høringsnotatet ble det derfor vurdert om en bør endre reglene om prøving av begjæring.

Dersom kravene til namsmannens prøving av begjæring blir redusert, vil partene få et større ansvar for innholdet i begjæringen. I høringen ble det lagt til grunn at en ikke bør forutsette at saksøkte har tilstrekkelig kunnskap om utleggsprosessen til å ivareta egne rettigheter. Det fremgår av høringsnotatet at det er feil som må rettes i et stort antall utleggsbegjæringer. Det er behov for at namsmannen foretar en grundig prøving av begjæringen, og å lempe kravene vil ha negative rettssikkerhetsmessige konsekvenser. Det ble derfor ikke foreslått endringer i bestemmelsene om prøving av begjæringer.

22.3.2 Fødselsnummer og d-nummer

Som nevnt under gjeldende rett, følger det av tvangsfullbyrdsloven § 7-5 første ledd at saksøker skal opplyse om saksøktes fødselsdato i utleggsbegjæringen. I høringsnotatet ble det foreslått å pålegge andre enn privatpersoner en plikt til å opplyse om saksøktes personnummer eller d-nummer, i tillegg til fødselsdato.

Fødselsdato og personnummer er det som til sammen utgjør en persons fødselsnummer. I høringsnotatet er det vist til at fødselsdato i de fleste tilfeller er tilstrekkelig til å identifisere rett saksøkt. Samtidig ble det understreket at det er uheldig dersom en utleggsbegjæring forelegges for feil person, eller at det i verste fall tas utlegg mot feil person. I tillegg vises det til at hvis den saksøktes fødselsnummer eller d-nummer fremgår av begjæringen, vil det forenkle prosessen med en automatisk prøving.

I høringsnotatet ble det redegjort for hvordan en kan innhente opplysninger om noens personnummer eller d-nummer fra Folkeregisteret. Det følger av folkeregisterloven § 10-1 andre ledd at «[o]pplysning om fødselsnummer og d-nummer utleveres kun dersom det angis et begrunnet behov.» Av folkeregisterforskriften § 10-1-1 fremgår det at «[m]ed begrunnet behov for fødselsnummer og d-nummer i folkeregisterloven § 10-1 andre ledd forstås at nummeret er nødvendig for å oppfylle en lovpålagt forpliktelse eller for å ivareta en lovmessig rettighet». Det ble lagt til grunn at saksøker har et «begrunnet behov», dersom saksøker skal benytte fødselsnummer eller d-num-

mer til å oppfylle lovbestemte krav til innholdet i en utleggsbegjæring.

I høringsnotatet ble det foreslått at plikten til å opplyse om personnummer eller d-nummer ikke skulle omfatte privatpersoner. Dette ble begrunnet med at terskelen ikke bør bli så høy at en saksøker som har et berettiget krav, avstår fra å begjære utlegg. I vurderingen av hvem som er å anse som en privatperson, er det i høringsnotatet lagt til grunn at når en saksøker benytter seg av en prosessfullmektig, bør det avgjørende være om prosessfullmektigen er å anse som en privatperson. Der saksøkeren ikke benytter seg av en prosessfullmektig, er saksøkerens egen status avgjørende.

Det kan tenkes tilfeller der verken saksøktes fødselsdato, personnummer eller d-nummer kan bringes på det rene. Dette bør ikke være til hinder for å begjære utlegg. Det ble derfor foreslått at dersom saksøktes fødselsdato ikke kan fremskaffes eller saksøkte ikke har fått tildelt personnummer eller d-nummer, kan opplysningen utelates.

22.3.3 Vedlegg til begjæringer

Det følger av gjeldende § 5-2 andre ledd første punktum i tvangsfullbyrdsloven at skriftlige tvangsgrunnlag skal legges ved begjæringen i gjenpart eller original hvis ikke annet er bestemt. Når et krav tidligere har vært begjært tvangsfullbyrdet, men ikke er blitt dekket fullt ut, vises det i høringsnotatet til at namsmannen allerede vil ha tvangsgrunnlaget i sitt IT-system. Siden namsmennene er sekretariat for forliksrådene, jf. domstolloven § 27 sjette ledd, vil det samme gjelde dommer avsagt av et forliksråd og rettsforlik inngått for forliksrådet. I slike tilfeller vil det være besparende både for saksøker og for namsmannen at begjæringen viser til dokumentet fremfor at det legges ved. Tilsvarende gjelder kostnadsavgjørelser avsagt av namsmannen i en tidligere sak om tvangsfullbyrdelse, jf. tvangsfullbyrdsloven § 3-1. Det ble derfor foreslått hjemmel for å fastsette i forskrift at krav til innhold og vedlegg skal kunne oppfylles ved at begjæringen viser til dokumenter som allerede er elektronisk tilgjengelige for namsmannen. Det ble også foreslått at Kongen i forskrift kan pålegge andre enn privatpersoner å benytte en slik henvisning der det er mulig.

For å avskjære eventuell tvil ble det videre foreslått at dokumenter i saker for andre namsmenn og dokumenter som namsmannen har tilgang til som sekretariat for forliksrådet skal anses for å være tilgjengelige for namsmannen.

22.4 Høringsinstansenes merknader

22.4.1 Krav til prøving av begjæring

Oslo Politidistrikter trekker frem at prøving av begjæring er viktig for å ivareta grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper og understreker videre:

«Denne prøvingsmyndigheten vil nok ikke bli mindre viktig ved en lovendring som legger til rette for ett enkelt trekk, der ulike krav som dekkes av trekket potensielt vil kunne løpe i lang tid sammenlignet med dagens ordning. Vi er således positive til at høringsforslaget holder fast ved kravene til prøving av begjæringen.»

Videre viser Oslo Politidistrikt til at flere av de opplysningene som skal følge av en utleggsbegjæring, egner seg for en automatisk prøving. Som eksempler vises det til prøving av stedlig kompetanse, partsevne og prosessdyktighet. Samtidig trekker Oslo politidistrikt frem eksempler på deler av prøvingen de mener det vil være vanskelig å automatisere, herunder saker hvor tvangsgrunnlaget er en skriftlig meddelelse, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-2 bokstav f, og namsmannens plikt til i rimelig utstrekning å vurdere hvorvidt kravet eksisterer. Oslo politidistrikt uttaler i denne sammenheng:

«Det er vanskelig å se for seg at det i et saksbehandlingssystem skal kunne oppstilles parametere som automatisk fatter beslutninger knyttet til alle de forskjellige mulighetene og kombinasjonene som kan oppstå ved slike vurderinger.»

Videre presiserer Oslo Politidistrikt:

«Mange av sakene namsmannen behandler har ikke annet rettslig grunnlag enn avtale og om det ikke fanges opp av namsmannen er det ikke noen annen kontroll av om kravene er rettmessige.»

22.4.2 Fødselsnummer og d-nummer

Skattedirektoratet har pekt på at personnummer ikke er et innarbeidet begrep og anbefaler at «personnummer» erstattes med «fødselsnummer». Skattedirektoratet foreslår også at begrepet «foretaksnummer» endres til «organisasjonsnummer».

Politidirektoratet tar i sin høringsuttalelse til orde for å pålegge også privatpersoner å opplyse om den saksøktes personnummer eller d-nummer, og viser til at det enkelt lar seg gjøre å innhente denne opplysningen ved å kontakte Folkeregisteret. Videre uttaler Politidirektoratet:

«Vi ser med fordel at kravet om å identifisere parten med personnummer/d-nummer/organisasjonsnummer inntas i § 5-2 og dermed får anvendelse for alle saker som behandles etter reglene i tvangsfullbyrdsloven.»

22.4.3 Vedlegg til begjæringer

Ingen av høringsinstansene har uttalt seg om forslaget om å fastsette i forskrift at krav til innhold og vedlegg i begjæringer om tvangsfullbyrdelse skal kunne oppfylles ved å vise til dokumenter som allerede er elektronisk tilgjengelige for namsmannen.

22.5 Vurderinger og forslag

22.5.1 Krav til prøving av begjæring

Departementet mener gjeldende regler om prøving av begjæring bør videreføres. Mindre strenge krav til namsmannens prøving kan forenkle en digitalisert utleggsprosess, men det vil samtidig føre til at partene får et for stort ansvar for innholdet i begjæringen. Dette vil kunne svekke rettssikkerheten.

Selv om det foreslås å videreføre gjeldende regler, legger departementet til grunn at en automatisert prøving likevel vil la seg gjennomføre i mange utleggssaker. Oslo Politidistrikt viser i sin høringsuttalelse, til at flere av opplysningene som gis i en begjæring vil egne seg for en automatisk prøving. Departementet er enig i dette, og påpeker i tillegg at automatisert saksbehandling i slike tilfeller vil redusere risikoen for menneskelige feil ved prøvingen.

Oslo Politidistrikt har i sin høringsuttalelse videre pekt på steg ved prøvingen av en begjæring som de mener vil være vanskelig å gjennomføre automatisk. Departementet understreker i denne sammenheng at teknologien utvikles raskt og nytt regelverk bør legge til rette for at nye og bedre løsninger kan tas i bruk på sikt. De begjæringene som i dag ikke kan prøves automatisk innenfor de rammene regelverket setter, vil inntil videre måtte bli behandlet manuelt.

22.5.2 Fødselsnummer, d-nummer og organisasjonsnummer

I høringsnotatet er det foreslått at andre enn privatpersoner pålegges å opplyse om saksøktes personnummer eller d-nummer i begjæringen. Departementet er i utgangspunktet enig i forslaget i høringsnotatet, men mener regelen bør utvides til å omfatte flere opplysninger og flere typer begjæringer.

Politidirektoratet har i sin høringsuttalelse tatt til orde for å ta den foreslåtte regelen i høringsnotatet inn i tvangsfullbyrdsesloven kapittel 5, slik at den kommer til anvendelse for alle typer begjæringer, ikke bare begjæringer om utlegg. Departementet er enig med Politidirektoratet og foreslår å regulere nye krav til innholdet i begjæringen i tvangsfullbyrdsesloven § 5-2 første til tredje ledd.

I høringsnotatet er det foreslått at saksøker i begjæringen skal opplyse om saksøktes personnummer eller d-nummer, i tillegg til fødselsdato. Skattedirektoratet har tatt til orde for å erstatte personnummer med fødselsnummer, og viser til at fødselsnummer er et mer innarbeidet begrep. Departementet er enig med Skattedirektoratet, og foreslår å benytte fødselsnummer. Hvis saksøkte er en virksomhet, foreslår departementet at begjæringen skal inneholde saksøktes organisasjonsnummer.

Forslaget om at fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer i utgangspunktet skal fremgå av begjæringen, er begrunnet med at slike opplysninger vil føre til en høyere grad av automatisering ved mottak av begjæringer. I tillegg reduserer det risikoen for at en begjæring forelegges for feil saksøkt. Departementet understreker også at mange profesjonelle saksøkere og prosessfullmektiger allerede har opplysningene i sine systemer. Saksøkere som ikke allerede har opplysninger om fødsels- eller d-nummer, vil ha et «begrunnet behov» for å få det utlevert fra Folkeregisteret, jf. folkeregisterloven § 10-1 andre ledd med tilhørende forskrift. Opplysninger om organisasjonsnummer vil enkelt kunne fremskaffes fra Brønnøysundregistrenes nettsider.

Det vil være enklere å automatisere saksbehandlingsprosessen dersom også saksøker, og eventuelt dennes prosessfullmektig, identifiseres med fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer. Departementet foreslår at begjæringen skal inneholde slike opplysninger, i tillegg til navn og adresse. Regelen vil ikke være særlig tyngende for saksøkeren eller prosessfullmektigen.

Departementet foreslår videre at privatpersoner kan unnlate å opplyse om saksøktes fødselsnummer eller d-nummer, og bare opplyse om saksøktes fødselsdato. Politidirektoratet har tatt til orde for at også privatpersoner bør pålegges å opplyse om saksøktes fødsels- eller d-nummer i begjæringen. Departementet er ikke enig i Politidirektoratets vurderinger og mener bare profesjonelle saksøkere bør pålegges en slik plikt. Også privatpersoner vil ha et «begrunnet behov» for å få opplysningene utlevert fra Folkeregisteret. Departementet mener likevel at det er et viktig hensyn at terskelen for å fremsette en begjæring om tvangsfullbyrdelse ikke skal være for høy. For å få utlevert fødsels- eller d-nummer må det sendes søknad til Skatteetaten. Det er en risiko for at prosessen fører til at enkelte privatpersoner som har et rettmessig krav, velger ikke å begjære tvangsfullbyrdelse. Departementet har også lagt vekt på at det relativt sett er et lavt antall begjæringer som sendes inn fra privatpersoner. Eventuelle ulemper for namsmyndighetene vil derfor være begrenset. Unntaket vil ikke komme til anvendelse dersom en privatperson bruker en profesjonell fullmektig. Opplysninger om saksøktes organisasjonsnummer er enklere å fremskaffe, og departementet foreslår derfor ikke et tilsvarende unntak der saksøkte er en virksomhet.

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at dersom det ikke er mulig å finne saksøktes fødselsdato, fødselsnummer eller d-nummer, bør saksøker likevel kunne begjære utlegg. I tillegg foreslår departementet at det samme skal gjelde der saksøkte ikke har fått tildelt organisasjonsnummer. Departementet viser i denne sammenheng til regelen i tvangsfullbyrdsesloven § 5-14 andre ledd som lyder: «Foreligger det tvangsgrunnlag for fullbyrdelse mot en person i egenskap av eier av et formuesgode eller annen gjenstand, hindres ikke gjennomføringen av at eieren er ukjent.» Det bør likevel kreves at saksøker har gjort undersøkelser i forsøket på å identifisere rette saksøkte. Dersom saksøker eller saksøkers prosessfullmektig ikke har fått tildelt fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer, skal dette heller ikke være til hinder for å begjære tvangsfullbyrdelse.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsesloven § 5-2 første til tredje ledd.

22.5.3 Vedlegg til begjæringer

Som omtalt under gjeldende rett er dagens utgangspunkt at skriftlige tvangsgrunnlag legges

ved begjæringen i gjenpart eller original, hvis ikke annet er bestemt. Det bør som foreslått i høringen være tilstrekkelig å vise til de aktuelle dokumentene der det er mulig, uten at de legges ved begjæringen.

Det vil være behov for en nærmere angivelse av i hvilke tilfeller en saksøker kan henvisе til et dokument. For noen av de dokumentene som er nevnt i høringen, vil det dessuten kreve systemutvikling. Adgangen bør derfor reguleres i forskrift. Departementet foreslår en generell forskriftshjemmel i tvangfullbyrdelsesloven § 5-2 sjette ledd første punktum om i hvilken utstrekning krav til innhold og vedlegg i begjæring om tvangfullbyrdelse skal kunne oppfylles ved å vise til dokumenter som allerede er elektronisk tilgjengelige for namsmannen. Ved å plassere bestem-

melsen i kapittel 5 dekker den alle begjæring om tvangfullbyrdelse.

For å oppnå ønskede gevinster bør andre enn privatpersoner kunne pålegges å henvisе til nevnte dokumenter, i stedet for å legge dem ved begjæringen, jf. forslaget i tvangfullbyrdelsesloven § 5-2 sjette ledd andre punktum. Det vises til drøftelsen i punkt 21.5.1 av det tilsvarende spørsmålet om plikten til å inngi begjæring elektronisk.

Departementet slutter seg også til forslaget i høringen om at dokumenter i saker for andre namsmenn og dokumenter som namsmannen har tilgang til som sekretariat for forliksrådet skal anses for å være tilgjengelige for namsmannen.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangfullbyrdelsesloven § 5-2 sjette ledd.

23 Foreleggelse av begjæring

23.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår å gå bort fra dagens ordning om at det i en utleggssak skal avholdes en utleggsforretning på et forhåndsbestemt sted og tidspunkt. Bestemmelsen om varsel om utleggsforretning i tvangsfullbyrdelsesloven foreslås derfor opphevet. Når den saksøkte ikke lenger får et bestemt tidspunkt for behandling av utleggssaken, foreslår departementet at begjæringen skal forelegges på nytt hvis namsmannen ikke har fattet en beslutning i saken innen to måneder etter at fristen til å uttale seg har løpt ut.

Det er viktig at den saksøkte får tilstrekkelig informasjon for å kunne ivareta sine interesser. Departementet foreslår endringer i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6, for å legge til rette for at den saksøkte får all relevant informasjon ved foreleggelse av begjæringen. Hvilke opplysninger som skal fremgå av foreleggelsen, er foreslått regulert i forskrift.

Departementet foreslår at den saksøkte sammen med foreleggelsen får en oppfordring om å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget. Saksøkte får en frist på minst tre uker fra foreleggelsen ble sendt. Et sikkert utgangspunkt for når fristen begynner å løpe vil være en fordel når utleggsprosessen skal automatiseres. Samtidig er det foreslått å forlenge fristen fra to til tre uker, for å sikre den saksøkte tilstrekkelig tid til å områ seg og eventuelt uttale seg til namsmannen. For å gi den saksøkte et konkret tidspunkt å forholde seg til, er det foreslått at det skal angis en bestemt dato for fristens utløp.

Departementet foreslår å oppheve regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 andre ledd andre punktum om at saksøkte i visse utleggssaker kan be namsmannen om å anmode saksøker om å sette seg i forbindelse med saksøkte med sikte på å finne frem til en minnelig løsning. Bestemmelsen genererer ekstra arbeid for alle involverte, samtidig som den svært sjelden fører frem til minnelige løsninger.

23.2 Foreleggelsen

23.2.1 Gjeldende rett

Den alminnelige namsmannen skal etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 forelegge en begjæring om utlegg for saksøkte og gi saksøkte to uker til å uttale seg om forhold av betydning for om det skal tas utlegg, og om valg av gjenstand for utlegget. Fristen antas å løpe fra saksøkte mottar foreleggelsen. Namsmannen skal også gjøre den saksøkte oppmerksom på hvilke kostnader som er påløpt, at ytterligere kostnader vil påløpe om utlegg blir tatt, og at den saksøkte kan unngå utlegg ved å betale kravet med renter og kostnader innen fristen på to uker. Denne foreleggelsen kan namsmannen kombinere med varsel om tid og sted for utleggsforretning etter § 7-10, jf. § 7-6 første ledd tredje punktum. Utleggsforretningen skal holdes på det sted og det tidspunktet som det er varslet om.

Innledningen av en utleggsforretning reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-11. Utleggsforretningen starter med at saksøkte oppfordres til å betale. Dersom den saksøkte ikke betaler, skal namsmannen gjøre saksøkte oppmerksom på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas utlegg. Saksøkte skal også få anledning til å uttale seg om valget av utleggsgjenstand.

23.2.2 Høringsnotatets forslag

Det er i høringsnotatet foreslått at en utleggssak ikke lenger skal behandles i en utleggsforretning på et angitt sted til en angitt tid. Se nærmere omtale i punkt 24.2. Som en konsekvens av dette, ble det i høringen foreslått å oppheve reglene i tvangsfullbyrdelsesloven om varsel om utleggsforretningen og om innledning av utleggsforretningen.

Når namsmannen ikke lenger skal avholde en utleggsforretning på et forhåndsvarslet tidspunkt og sted, er det viktig at den saksøkte fortsatt får nødvendig informasjon om utleggssaken, herunder hvilke frister som gjelder for å komme med

uttalelser eller foreta innbetalinger. I høringsnotatet ble det foreslått å endre reglene om foreleggelse slik at den saksøktes behov for informasjon fra namsmannen blir ivaretatt allerede ved foreleggelsen. Det ble foreslått at saksøkte ved foreleggelsen skal gjøre oppmerksom på hvilke opplysninger namsmannen har om saksøkte som er relevante i en vurdering av utleggstrekk.

I høringsnotatet om lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) ble det foreslått hjemmel for å regulere innholdet i varselet og hvordan varselet skal gis, i forskrift. Det legges opp til at Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann skal bruke samme saksbehandlings-system. Informasjonen som blir gitt til saksøkte i forkant av behandlingen av en utleggssak bør derfor være likest mulig. I høringen ble det derfor foreslått en tilnærmet lik bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven, som gir hjemmel til å gi regler om det nærmere innholdet i foreleggelsen i forskrift. Det ble ikke foreslått hjemmel i tvangsfullbyrdsloven for nærmere å regulere hvordan foreleggelsen skal skje.

Som nevnt under gjeldende rett, har den saksøkte i dag en frist på to uker til å uttale seg etter at begjæringen er forelagt. Fristen begynner å løpe når den saksøkte mottar foreleggelsen. For å legge til rette for automatisk saksbehandling ble det i høringen foreslått å endre utgangspunktet for fristberegningen, slik at fristen begynner å løpe når namsmyndigheten sender foreleggelsen av begjæringen. En slik regel vil gi en eksakt dato for fristens utgangspunkt, uten innslag av skjønnsmessige vurderinger. Når utgangspunktet for fristberegningen endres, vil den saksøkte i realiteten kunne få en kortere frist til å uttale seg. I høringsnotatet ble det derfor foreslått å forlenge fristen for å uttale seg til tre uker fra foreleggelsen ble sendt.

Etter forslaget i høringen vil ikke saksøkte få oppgitt eksakt når utleggssaken skal behandles. For at den saksøkte fortsatt skal få en viss grad av forutberegnelighet, ble det foreslått en ny regel om gjentatt foreleggelse i tvangsfullbyrdsloven. Regelen vil komme til anvendelse der namsmannen ikke har fattet en beslutning i saken innen to måneder etter at saksøkte har uttalt seg, eller fristen saksøkte har fått til å uttale seg har løpt ut. I slike tilfeller skal namsmannen forelegge begjæringen for saksøkte på nytt.

23.2.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet mener ordlyden i høringsens forslag til innkrevingsloven § 25 andre ledd om var-

sel er mer hensiktsmessig utformet enn forslaget til ordlyd i tvangsfullbyrdsloven § 7-6 om foreleggelse av begjæringen. Skattedirektoratet peker på at tvangsfullbyrdslovens mer detaljerte beskrivelse av hvilke opplysninger som skal følge av foreleggelsen, i mindre grad legger til rette for ny teknologi og systemutvikling. Skattedirektoratet peker videre på at der det legges et nytt krav til i et løpende utleggstrekk, er utgangspunktet at det ikke skal foretas en ny vurdering av trekkets størrelse. Det følger av høringsens forslag til bestemmelse om foreleggelse av begjæring at saksøkte skal gjøre oppmerksom på opplysninger namsmannen har om saksøkte «og som er av betydning i en vurdering av utleggstrekk». Ordlyden kan gi inntrykk av at det skal gjøres en ny vurdering av utleggstrekket, også i tilfeller hvor kravet skal legges til et løpende utleggstrekk.

Skattedirektoratet har også vist til at:

«Hensynet til saksøktes personvern, behovet for en mer effektiv saksbehandling hos namsmannen og målet om større grad av automatisert behandling tilsier etter vårt syn at regelen som er foreslått i innkrevingsloven § 25 tredje ledd også bør innarbeides i gjeldende tvangsfullbyrdslov § 5-14.»

Skattedirektoratet har pekt på at formuleringen i høringsens forslag til § 7-11 om at begjæringen skal forelegges på nytt når saken ikke er avsluttet innen to måneder etter at saksøkte «sist har uttalt seg», er skjønnsmessig og vanskelig å tolke. Skattedirektoratet uttaler:

«Er det for eksempel tilstrekkelig at skyldner ringer til Skatteetaten og sier at han/hun er uenig? Forslaget er, fra et IT-perspektiv, uansett kompliserende sammenlignet med en generell regel som sier at et nytt varsel skal sendes dersom det ikke er fattet en beslutning innen to måneder etter utløpet av skyldnerens uttalefrist, uavhengig av årsak til at beslutning ikke er fattet.»

Barne- og familiedepartementet mener saksøkte bør varsles om at en beslutning om utlegg skal gjennomføres innen et visst tidsrom etter at fristen for å uttale seg er løpt ut, for å sikre skyldneren forutberegnelighet. Departementet uttrykker i tillegg bekymring for at manglende varsel om tidspunkt for behandling av utleggssaken vil kunne føre til lengre saksbehandlingstid hos alminnelig namsmann.

KapitalKontroll AS er negative til at det etter lovforslaget er forutsatt at all informasjon skal gis saksøkte ved foreleggelse av begjæringen. *KapitalKontroll AS* frykter at det vil bli for mye informasjon for saksøkte å forholde seg til på en gang.

Barne- og familiedepartementet er bekymret for om en gjentatt foreleggelse i tilfeller der namsmannen ikke har fattet en beslutning i saken innen to måneder etter at saksøkte har uttalt seg eller fristen saksøkte har fått til å uttale seg har løpt ut, kan oppfattes som forvirrende for saksøkte. Departementet foreslår som et alternativ at det sendes ut et begrunnet varsel til partene med ny berømmelse av behandling av saken, dersom det av ulike årsaker ikke lar seg gjøre innen den opprinnelige fristen.

Politidirektoratet har tatt til orde for at namsmannens frist til å behandle saken før den må forelegges på nytt settes til mer enn to måneder.

Politidirektoratet er skeptiske til regelen om at namsmannen, i tillegg til når fristen for å uttale seg har løpt ut, skal kunne beslutte utlegg når «saksøkte har uttalt seg». Direktoratet viser til at erfaringen hos alminnelig namsmann er at saksøkte fremlegger opplysninger stykkevis og delt og uttaler i tillegg: «Politidirektoratet kan ikke se at det er gode grunner for at namsmannen skal kunne behandle saker før fristen har utløpt, også sett hen til at fristen i utgangspunktet er relativt kort.»

Jussbuss mener forslaget om at saksøkte i foreleggelsen gis en oppfordring om å uttale seg innen tre uker etter at foreleggelsen er sendt, vil kunne resultere i en uheldig og vilkårlig forskjellsbehandling mellom de som mottar foreleggelsen digitalt og de som mottar den per post og dermed må vente på postgangen. *Jussbuss* tar til orde for at utgangspunktet for fristberegningen bør være tidspunktet saksøkte mottar foreleggelsen. *Jussbuss* er videre positiv til at det er foreslått å utvide saksøktes frist til å uttale seg fra to til tre uker. *Jussbuss* tar likevel til orde for at fristen forlengelse ytterligere, til fire uker. *Jussbuss* uttaler: «På den måten får skyldnere tilstrekkelig tid til å ta stilling til varselets innhold, eventuelt søke økonomisk eller rettslig bistand og tid til å utforme et svar til namsmyndighetene. I det tilfellet skyldner tar kontakt med et rettshjelpiltak, er det viktig at fristen er lang nok til at også rettshjelpiltaket får tid til å vurdere varselet.»

Barne- og familiedepartementet bemerker at partene ved foreleggelsen av begjæring ikke gjøres oppmerksom på muligheten for å be om et møte etter høringsforslaget til § 7-10 andre ledd.

23.2.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å gå bort fra dagens ordning med å avholde en forretning på et angitt sted til en angitt tid i en utleggssak, se nærmere omtale i punkt 24.2. Som følge av denne omleggingen er det behov for enkelte lovendringer for å sikre den saksøkte tilstrekkelig informasjon og forutberegnelighet.

Departementet foreslår å oppheve dagens bestemmelse om varsel om utleggsforretning i tvangsfullbyrdsloven. *Barne- og familiedepartementet* har i sin høringsuttalelse tatt til orde for at regelen videreføres, under henvisning til at fraværet av en tidsfrist i praksis kan føre til lenger saksbehandlingstid enn i dag. *Finansdepartementet* er enig med *Barne- og familiedepartementet* i at det vil være uheldig dersom saksbehandlingstiden for utleggssaker blir forlenget. *Praksis* i dag er imidlertid at saken som oftest behandles på et senere tidspunkt enn det varslede tidspunktet. *Finansdepartementet* viser til at *Politidirektoratet* i dag har satt resultatkrav om at saken skal være ferdigbehandlet innen 60 dager etter mottatt utleggsbegjæring, og legger til grunn at *Politidirektoratet* fortsatt vil kunne sette konkrete mål for saksbehandlingstiden hos alminnelig namsmann.

Barne- og familiedepartementet har også pekt på at det vil gi partene mindre forutsigbarhet dersom det ikke angis et tidspunkt for behandling av saken. *Finansdepartementet* vil først understreke at behovet for å angi et konkret tidspunkt for behandling av en utleggssak, hang sammen med at utleggsforretningen var lagt opp som en forretning på et angitt sted, ofte med partene til stede. I dag avholdes utleggsforretningen på namsmannens kontor, uten partene til stede. Den store mengden utleggssaker som alminnelig namsmann behandler, sammenholdt med namsmannens tilgang til opplysninger om saksøktes formuesgoder i ulike registre, gjør det lite hensiktsmessig å avholde utleggsforretning på den måten loven legger opp til. For å ivareta den saksøktes behov for forutsigbarhet, ble det i høringsen likevel foreslått en regel om gjentatt foreleggelse i tvangsfullbyrdsloven. Hvis namsmannen ikke har fattet en beslutning i saken innen to måneder etter at saksøkte har uttalt seg eller fristen saksøkte har fått til å uttale seg har løpt ut, skal namsmannen som hovedregel forelegge begjæringen for saksøkte på nytt. Departementet mener at denne regelen vil gi den saksøkte tilstrekkelig forutsigbarhet knyttet til behandlingstidspunktet for utleggssaken.

Regelen vil i tillegg legge et press på namsmyndigheten om å behandle saken før det blir aktuelt med den ekstra arbeidsoppgaven en gjentatt foreleggelse vil være. Dersom det går lang tid mellom foreleggelse av begjæring og behandling av utleggssaken, kan i tillegg forhold på den saksøkte side ha endret seg. For eksempel kan den saksøkte ha endret mening om valg av utleggsgjenstand eller fått endrede inntektsforhold eller livsoppholdskostnader. Det er i slike tilfeller hensiktsmessig at den saksøkte får en ny oppfordring om å uttale seg om forhold av betydning for saken.

Barne- og familiedepartementet er videre bekymret for om ny foreleggelse av samme sak vil være vanskelig å forstå for saksøkte. I høringsnotatet er det tatt til orde for at det skal fremgå av en gjentatt foreleggelse at den samme saken er forelagt ved en tidligere anledning, for å unngå eventuelle misforståelser hos den saksøkte om hvilket krav saken gjelder. Finansdepartementet slutter seg til dette.

Politidirektoratet har tatt til orde for at namsmannens frist til å behandle saken før den skal forelegges på nytt, settes til mer enn to måneder. Departementet mener utgangspunktet for vurderingen av fristens lengde bør være hva som anses som normal saksbehandlingstid. Dersom saken ikke er behandlet innen den tiden, bør den saksøkte bli orientert. Departementet har tatt utgangspunkt i at normal saksbehandlingstid i dag ofte vil være om lag to måneder, og viser blant annet til Politidirektoratets resultatkrav om behandling 60 dager etter mottatt utleggsbegjæring.

I høringen ble det foreslått at saken skal forelegges på nytt dersom den ikke er avsluttet innen to måneder etter at saksøkte sist har uttalt seg eller fristen saksøkte har fått til å uttale seg har løpt ut. Skattedirektoratet tar i sin høringsuttalelse til orde for at det gis føringer for hvordan formuleringen «sist har uttalt seg» skal tolkes. Departementet legger til grunn at enhver uttalelse fra saksøkte vil føre til at det starter å løpe en ny frist på to måneder. Dette gjelder også dersom den saksøkte har kommet med opplysninger per telefon. I tilfeller der den saksøkte nylig har uttalt seg i saken, antar departementet at den saksøkte kan oppleve det som både unødvendig og unaturlig å motta foreleggelsen på nytt. Saksøkte kan heller ikke ha en berettiget forventning om at saken skal avgjøres snarlig, dersom det er gitt opplysninger etter at fristen for å uttale seg etter § 7-6 er utløpt.

KapitalKontroll AS er i sin høringsuttalelse kritiske til at den saksøkte får all informasjon ved

foreleggelsen av begjæringen, og mener at den saksøkte i tillegg bør varsles på et senere tidspunkt, slik at ikke saksøkte får for mye informasjon på en gang. Departementet er ikke enig i dette. Det vil være en fordel for den saksøkte dersom all relevant informasjon blir gitt samtidig, sammen med foreleggelse av begjæringen. Departementet viser i tillegg til at praksis hos alminnelig namsmann i dag er å forelegge utleggsbegjæringen og varsle om tid og sted for utleggsforretningen i samme forsendelse.

I høringsnotatet foreslås det at namsmannen ved foreleggelse av begjæringen skal gjøre den saksøkte oppmerksom på hvilke opplysninger namsmannen har om vedkommende som er relevante i en vurdering av utleggstrekk.

Skattedirektoratet tar i sin høringsuttalelse til orde for å utforme bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 7-6 tilsvarende som bestemmelsen i innkrevingsloven, hvor det fremgår at varselet skal inneholde det som er nødvendig for at saksøkte (skyldneren) skal kunne ivareta sine interesser, med hjemmel til å gi utfyllende forskrift om det nærmere innholdet i varselet og om hvordan varsel skal gis. Skattedirektoratet mener denne reguleringen i større grad legger til rette for ny teknologi og utvikling.

Departementet er enig i vurderingene i høringsnotatet om at den saksøkte oftest vil ha behov for å se hvilke opplysninger om inntekter og stipulerte utgifter namsmannen har. Samtidig ser departementet at å gi mer detaljerte regler om namsmannens opplysningsplikt i forskrift vil i større grad legge til rette for videre utvikling. Det er samtidig viktig at forskriften gir tilstrekkelig detaljerte regler. Departementet legger til grunn at opplysninger som er nødvendige for at den saksøkte skal kunne ivareta sine interesser, langt på vei vil være de opplysningene namsmannen har om den saksøkte og som er av betydning i en vurdering av utleggstrekk.

Skattedirektoratet peker videre på at der det legges inn et nytt krav i et løpende utleggstrekk, er utgangspunktet at det ikke skal foretas en ny vurdering av trekkets størrelse. Departementet er enig i dette. Den informasjonen som den saksøkte mottar i foreleggelsen, bør tilpasses om det skal etableres et nytt utleggstrekk for kravet eller om kravet skal meldes inn i et allerede eksisterende utleggstrekk. Forskriftsregulering vil ivareta dette.

Departementet foreslår etter dette å utforme tvangsfullbyrdsloven § 7-6 første ledd tredje punktum tilsvarende som bestemmelsen om vars-

ling i innkrevingsloven § 25 andre ledd. Se nærmere omtale av denne i punkt 15.3.

Departementet foreslår å oppheve dagens § 7-11 i tvangfullbyrdelsesloven om innledning av utleggsforretningen. Etter denne bestemmelsen skal namsmannen blant annet gjøre den saksøkte oppmerksom på hva som kan unntas utlegg. Namsmannen bør fortsatt ha en plikt til å gjøre den saksøkte oppmerksom på dette. Departementet foreslår derfor å ta inn i tvangfullbyrdelsesloven § 7-6 første ledd tredje punktum at namsmannen ved foreleggelse av begjæringen skal gjøre den saksøkte oppmerksom på bestemmelsene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2.

Departementet foreslår å ikke regulere hvordan foreleggelsen skal skje. Den klare hovedregelen vil likevel være at begjæringen forelegges skriftlig. Så lenge de teknologiske løsningene som benyttes er betryggende, jf. tvangfullbyrdelsesloven § 1-10 og domstolloven § 197 a, vil det kunne skje digitalt. Selve foreleggelsen kan dessuten skje som ledd i en automatisert behandlingsprosess, som kan lede frem til en automatisert beslutning i saken.

Barne- og familiedepartementet har i sin høringsuttalelse bemerket at partene ved foreleggelse av begjæring etter forslaget ikke blir gjort oppmerksom på muligheten for å be om et møte. Finansdepartementet foreslår ikke å lovfeste en plikt for namsmannen til å opplyse om denne bestemmelsen når begjæringen forelegges. Det vises imidlertid til namsmannens generelle veiledningsplikt i tvangfullbyrdelsesloven § 5-3 andre ledd, og departementet forutsetter at namsmannen veileder om muligheten for å avholde et møte i tilfeller hvor det fremstår som formålstjenlig for partene.

Departementet foreslår at den saksøktes frist til å uttale seg skal være minst tre uker fra foreleggelsen ble sendt. I dag har den saksøkte en frist på to uker til å uttale seg, samtidig som fristen begynner å løpe når saksøkte mottar foreleggelsen. Når utgangspunktet er det tidspunktet hvor foreleggelsen blir sendt fra namsmyndigheten, vil det gi en eksakt dato for når fristen begynner å løpe, uten innslag av skjønnsmessige vurderinger. Dette vil legge til rette for at flere steg i saksbehandlingen går automatisk.

Foreleggelsen bør angi en dato for når den saksøktes frist til å uttale seg løper ut. En fastsatt dato gir den saksøkte et konkret tidspunkt for fristens utløp, uten selv å måtte beregne dette. Saksøktes frist til å uttale seg kan ikke løpe ut i helger eller på helligdager. Det foreslås derfor at fristen

skal være *minst* tre uker, slik at datoen som settes i foreleggelsen alltid er en virkedag.

Jussbuss er i høringen skeptiske til å endre utgangspunktet for beregning av fristen og peker på at de som mottar varselet digitalt, vil få bedre tid enn de som mottar varselet med ordinær postgang. Departementet mener at det avgjørende er at den saksøkte får tilstrekkelig tid til å områ seg. Fristens lengde er foreslått utvidet fra to til tre uker nettopp for å sikre dette.

I tillegg tar Jussbuss til orde for å forlenge fristen ytterligere, til fire uker. Departementet mener tre uker er tilstrekkelig tid for den saksøkte til både å områ seg og å uttale seg, og foreslår ikke en ytterligere forlengelse av fristen. I høringsnotatet er det uttalt: «Fristen på tre uker er imidlertid ikke preklusiv og namsmannen bør ta hensyn til eventuelle uttalelser fra saksøkte som kommer etter fristens utløp, men før utleggssaken er behandlet.» I høringen ble det vurdert at for eksempel innsigelser bør realitetsvurderes dersom de blir fremsatt før beslutning treffes og tidsnok til å bli tatt i betraktning. Videre bør betalinger i utgangspunktet føre til at utleggssaken bortfaller, dersom betalingen blir gjennomført før beslutning treffes og omfatter saksøkerens krav etter tvangsgrunnlaget, inkludert renter og sakskostnader. Det ble i høringen også vurdert at det bør være adgang for namsmannen til å gi kortvarige utvidelser i fristen, dersom saksøkte ber om det og særlige forhold på saksøkers side ikke taler imot. Departementet slutter seg til disse vurderingene.

Det foreslås i høringsnotatet at namsmannen skal behandle utleggssaken etter at saksøkte har uttalt seg eller fristen for å uttale seg etter tvangfullbyrdelsesloven har løpt ut. Politidirektoratet har tatt til orde for at namsmannen må vente til fristen på tre uker har løpt ut, før saken kan behandles. Politidirektoratet begrunner innspillet med at den saksøkte ofte ikke fremlegger alle opplysninger samlet. Departementet er enig i at det er uheldig dersom saken behandles før den saksøkte har lagt frem alle opplysninger. Det kan føre til uriktige beslutninger, og flere klager. Det foreslås derfor at namsmannen som hovedregel skal kunne ta saken opp til videre behandling først etter at fristen for å uttale seg etter § 7-6 første ledd har løpt ut, jf. forslaget til § 7-9 første ledd. Departementet foreslår likevel at namsmannen kan behandle saken tidligere dersom saksøkte ber om det.

Tvangfullbyrdelsesloven § 5-14 første ledd regulerer adgangen til å unnlate å gi en meddelelse dersom vedkommende ikke har kjent opp-

holdssted eller kjent fullmektig med kjent oppholdssted. I punkt 15.3.4 er det foreslått en bestemmelse i innkrevingsloven § 25 om at Innkrevingsmyndigheten kan unnlate å varsle dersom skyldneren (saksøkte) ikke har kjent adresse eller kjent fullmektig med kjent adresse. Skattedirektoratet har i sin høringsuttalelse ment at regelen i § 5-14 bør utformes likt som regelen i innkrevingsloven § 25, for å unngå at reglene i innkrevingsloven og tvangsfullbyrdsloven blir tolket og praktisert ulikt.

Departementet ser at det er hensiktsmessig med en tilnærmet lik ordlyd i de to bestemmelsene og foreslår at tvangsfullbyrdelsen skal kunne gjennomføres uten en lovpålagt meddelelse, dersom vedkommende ikke har kjent adresse eller kjent fullmektig med kjent adresse. Dette vil omfatte både fysisk og elektronisk/digital adresse. Meddelelse til saksøkte kan etter bestemmelsen unnlates også der tvangsgrunnlaget er et skriftstykke etter tvangsfullbyrdsloven § 7-2 bokstav f.

Departementet legger til grunn at namsmannen må foreta visse undersøkelser før en meddelelse kan unnlates. Hvor store undersøkelser namsmannen må foreta, kan variere fra sak til sak. Tvangsfullbyrdsloven kapittel 5 kommer til anvendelse på alle typer saker etter tvangsfullbyrdsloven, og det kan for eksempel være behov for å gjøre mer omfattende undersøkelser i en tvangsdekningssak enn i en utleggssak. Et minimumskrav må være å undersøke i Folkeregisteret og andre registre som namsmannen har tilgang til. Departementet mener namsmannen i visse saker bør kontakte nærstående til den meddelelsen er rettet mot, for å få opplyst adresse eller eventuell annen informasjon om hvordan vedkommende kan nås. Av personvern hensyn bør slik kontakt likevel skje med varsomhet og etter en konkret vurdering.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven § 5-14 første ledd, § 7-6 første ledd, §§ 7-9 og 7-10.

Når en går bort fra å tale om utleggsforretning eller tvangsforretning, undertiden forkortet til forretning, i forbindelse med namsmannens saksbehandling, må ordlyden justeres i en del bestemmelser. Det vises til forslag om endringer i foreldelsesloven §§ 17 og 21, og endringer i tinglysingsloven § 34a.

23.3 Anmodning om kontakt

Når namsmannen forelegger en begjæring om utlegg etter tvangsfullbyrdsloven § 7-2 første ledd bokstav f, skal saksøkte oppfordres til å opplyse om sitt standpunkt til kravet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-6 andre ledd. Det kan tenkes at saksøkte ikke har rettslig relevante innsigelser mot kravet, men likevel ønsker å komme i kontakt med saksøkeren for å finne frem til en minnelig løsning. Etter bestemmelsen i andre ledd andre punktum skal namsmannen oppfordre saksøkte til å opplyse om vedkommende ønsker at namsmannen anmoder saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte med sikte på å finne frem til en betalingsordning eller en annen minnelig løsning. Det følger av forarbeidene til lovbestemmelsen, Ot.prp. nr. 43 (2003–2004) s. 48 at:

«[...] ved direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav [bør det] innføres en ordning som oppveier dagens mulighet for å komme frem til en nedbetalingsordning under forlikradsbehandlingen.»

Videre heter det på s. 49:

«I hvilken grad og på hvilken måte anmodningen skal etterkommes, er opp til saksøkeren. De fleste saksøkere vil trolig være interessert i en slik kontakt med mindre de allerede har dårlig erfaring med skyldneren eller har mistanke om at skyldneren har utleggsobjekter som kan gå tapt i mellomtiden.»

Det ble i høringen foreslått å oppheve denne bestemmelsen.

Et hensyn bak regelen er som nevnt å gi saksøkte en mulighet til å komme i kontakt med saksøkeren med sikte på å finne frem til en minnelig løsning. I høringen ble det vist til at namsmannsdistriktene mottar mange henvendelser fra saksøkte som ønsker at namsmannen skal anmode saksøker om å ta kontakt, men at anmodningene svært sjelden fører til at saksøker tar kontakt. Begrunnelsen saksøkere ofte gir når de ikke ønsker å ta kontakt med saksøkte, er at de allerede har forsøkt å komme frem til en nedbetalingsavtale før saken ble oversendt til namsmyndighetene, uten at saksøkte har vært interessert i dette, eller at saksøkte ikke har klart å overholde en avtale.

Jussbuss har i sin høringsuttalelse tatt til orde for å videreføre tvangsfullbyrdsloven § 7-6 andre ledd andre punktum. De viser til at mange

saksøkte trenger hjelp til å initiere dialog med saksøker, som et viktig siste virkemiddel for å unngå tvangsfullbyrdelse.

Departementet viser til vurderingene i høringsnotatet og foreslår å oppheve tvangsfullbyrdsloven § 7-6 andre ledd andre punktum.

Departementet forstår behovet mange saksøkte har for hjelp i situasjonen de befinner seg i. Likevel mener departementet at regelen ikke virker etter sitt formål. Begrunnelsen for regelen i forarbeidene til tvangsfullbyrdsloven synes å

forutsette at saksøker er interessert i å oppnå kontakt med saksøkte, for å finne frem til en minnelig løsning. Når erfaringene tilsier at dette ikke er tilfellet, skaper regelen bare ekstra arbeid for de involverte partene. Slik regelen praktiseres i dag, er den egnet til å gi saksøkte en forventning om en løsning, uten at denne forventning innfris. Saksøkte er således ikke tjent med regelen.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven § 7-6 andre ledd og § 7-7 første ledd.

24 Beslutning om utlegg

24.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår i punkt 24.2 å gå bort fra ordningen om at det i utleggssaker skal avholdes en forretning på et angitt sted til en angitt tid. En konsekvens av forslaget er at partenes rett til å kreve og være til stede «under forretningen» faller bort. Det kan fortsatt være behov for at namsmannen møter partene. Departementet foreslår derfor i punkt 24.3 at namsmannen kan innkalle saksøkte og eventuelt også saksøker til et møte, dersom en av partene ber om det, eller namsmannen finner grunn til det.

Når beslutning om utlegg ikke lenger skal tas i en utleggsforretning, er det behov for å regulere hvordan beslutningen skal dokumenteres. Departementet foreslår i punkt 24.4.1 at namsmannen skal føre namsbok ved beslutning om utleggspant eller utleggstrekk, og der saken avsluttes med beslutning om intet til utlegg. For å legge til rette for å digitalisere utleggsprosessen, foreslår departementet å endre ordlyden i bestemmelser hvor det etter gjeldende lov er et krav om utskrift av namsboken.

Dersom saksøkte er gift eller lever i et ekte-skapslignende forhold, og det blir tatt utlegg i felles bolig, foreslår departementet i punkt 24.4.2 at namsmannen skal gi ektefellen eller samboeren underretning om utleggspantet. Det samme gjelder ved utlegg i tidligere felles bolig der saksøktes ektefelle, tidligere ektefelle eller tidligere samboer fortsatt bor.

24.2 Stedet for beslutningen

24.2.1 Gjeldende rett

En beslutning om utlegg skal tas i forbindelse med en utleggsforretning. Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd første punktum at en utleggsforretning som hovedregel skal avholdes på saksøktes bopel eller forretnings- eller driftssted. Denne hovedregelen begrunnes med at namsmannen må undersøke den saksøktes bopel mv. for å kunne ta stilling til om den saksøkte har formuesgoder det kan tas utlegg i og

velge utleggsobjekt. Når det tas utleggspant i løsøre som ikke er realregistrert, eller i verdipapirer, skal namsmannen holde utleggsforretning etter § 7-9 første ledd andre punktum der formuesgodet er. Namsmannen kan da forvise seg om at formuesgodet er i saksøktes besittelse.

Den praktiske hovedregelen er likevel i dag at namsmannen avholder utleggsforretning på sitt kontor. Etter regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd tredje punktum kan en utleggsforretning avholdes på namsmannens kontor ved utlegg i andre formuesgoder enn løsøre som ikke er realregistrert eller i verdipapirer. I tillegg kan namsmannen avholde en utleggsforretning etter bestemmelsens andre ledd på kontoret når løsøret eller verdipapiret det skal tas pant i holdes skjult, stadig flyttes eller det allerede er tatt utleggspant i det, jf. bokstav a. Etter bokstav b kan en utleggsforretning avholdes på namsmannens kontor når det, etter at namsmannen har oppsøkt saksøktes bolig, er overveiende sannsynlig at det ikke finnes formuesgoder som det kan tas utleggspant i. Etter bokstav c kan hovedregelen også fravikes når saksøkte ikke har bopel, forretnings- eller driftssted i distriktet.

24.2.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet ble det foreslått å oppheve tvangsfullbyrdelseslovens regel om stedet for utleggsforretningen. Som nevnt er ikke dagens praksis hos namsmannen i tråd med lovens hovedregel. På grunn av namsmannens store saksmengde ble det i høringen vurdert at det ikke er hensiktsmessig for namsmannen gjennomgående å oppsøke saksøktes bopel eller forretnings- eller driftssted. Det vises i denne sammenheng til at saksøktes formuesgoder i dag ofte fremgår av ulike registre som namsmannen har tilgang til og at saksøkte sjelden har verdifullt løsøre hjemme hos seg.

Det ble også foreslått at namsmannen skal ta utleggssaken opp til videre behandling etter at den saksøkte har uttalt seg eller fristen for å uttale seg har løpt ut. Denne formuleringen er nøytral

når det kommer til stedet for å behandle utleggssaken.

I høringen ble det videre foreslått at namsmannen skal kunne innkalle til et møte på blant annet saksøktes bopel, forretnings- eller driftssted, eller der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg. Det ble lagt til grunn at namsmannen vil benytte seg av denne muligheten til å oppsøke saksøktes adresse i saker der det foreligger opplysninger om at den saksøkte har verdifulle formuesgoder som namsmannen bør sikre.

Ingen av høringsinstansene har merknader til høringsnotatets forslag.

24.2.3 Vurderinger og forslag

Departementet mener lovens hovedregel bør være at utleggssaker behandles på namsmannens kontor. Namsmannen har i dag en mye større saksmengde enn da tvangsfullbyrdsloven ble vedtatt. Det er ikke mulig for namsmannen gjennomgående å oppsøke den saksøktes bopel, forretnings- eller driftssted, uten å tilføre store ressurser til dette. I tillegg er mange av den saksøktes formuesgoder i dag registrert i ulike registre som namsmannen har tilgang til, og behovet for å oppsøke saksøkte er ikke lenger like stort. I enkelte tilfeller kan den saksøkte ha verdifullt løsøre hjemme hos seg, som namsmannen ikke vil få vite om uten å oppsøke adressen. Det antas imidlertid at de fleste saksøkte ikke har formuesgoder med en verdi som i særlig grad overstiger kostnadene ved et eventuelt tvangssalg. Det fremstår derfor som lite hensiktsmessig at namsmannen rutinemessig skal oppsøke saksøktes adresse. Dette er heller ikke den praktiske hovedregelen i dag. I tillegg kan den saksøkte oppleve namsmannens besøk som belastende. Når en kan oppnå samme resultatet ved å behandle saken på namsmannens kontor, bør namsmannen kunne unnlate å oppsøke den saksøkte.

Forslaget til formulering i § 7-9 første ledd om at namsmannen kan «ta utleggssaken opp til videre behandling», er nøytral når det kommer til stedet for å behandle utleggssaken. Departementet antar at mange saker vil behandles på namsmannens kontor, slik praksis er i dag. Bestemmelsen åpner imidlertid for at saker kan behandles andre steder dersom namsmannen finner det hensiktsmessig. Dersom en avgjørelse om utlegg utelukkende er basert på automatisert behandling, slik det åpnes for i forslag til tvangsfullbyrdsloven § 5-21, vil behandlingen av saken ikke være knyttet til et fysisk sted.

Departementet foreslår en ny bestemmelse i § 7-9 andre ledd, som gir namsmannen adgang til å avtale et møte på blant annet saksøktes bopel, forretnings- eller driftssted, der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg. Se nærmere omtale i punkt 24.3. Departementet legger til grunn at namsmannen vil benytte seg av denne muligheten i saker der det foreligger opplysninger om at saksøkte har verdifulle formuesgoder som namsmannen bør sikre. Det følger av tvangsfullbyrdsloven § 5-9 at namsmannen kan kreve å få adkomst til bolig, forretningslokaler eller annen eiendom som saksøkte eier eller besitter, i den utstrekning det er nødvendig for fullbyrdsen. Dersom den saksøkte i slike tilfeller ikke gir namsmannen frivillig tilgang til eiendommen, kan det brukes nødvendig makt, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-10.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven § 7-9.

24.3 Møte før beslutning

24.3.1 Gjeldende rett

Det finnes i dag ingen bestemmelser som regulerer partenes mulighet til å be om et møte i forkant av en utleggsforretning. Derimot har «[a]lle som har en rett som blir berørt», rett til å være til stede ved namsmannens forretninger og møter, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-8 andre ledd. På bakgrunn av denne bestemmelsen kan en part i dag be om å få være til stede mens namsmannen avholder utleggsforretning. Tvangsfullbyrdsloven § 7-11 om innledning av utleggsforretning forutsetter at saksøkte er til stede under utleggsforretningen, blant annet ved å regulere saksøktes rett til å uttale seg om valget av utleggsgjensstand. Dersom namsmannen pålegger dem det, plikter partene etter § 5-8 første ledd å være til stede ved en forretning eller et møte.

24.3.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet er det foreslått å gå bort fra ordningen med at det skal avholdes en utleggsforretning på et angitt sted til en angitt tid. Som en konsekvens av dette, bortfaller partenes rett til å være til stede «under forretningen». I høringsnotatet er det pekt på at det fortsatt kan være behov for at namsmannen møter partene. Det ble derfor foreslått å gi namsmannen rett til å innkalle saksøkte og eventuelt også saksøker til et møte, dersom en

av partene har bedt om det, eller namsmannen finner grunn til det.

Norges politilederlag stiller i sin høringsuttalelse spørsmål ved om forslaget om at det skal kunne avholdes et møte mellom namsmannen og partene, er i tråd med målet om å effektivisere saksbehandlingen hos alminnelig namsmann.

24.3.3 Vurderinger og forslag

Departementet mener at det av ulike grunner fortsatt kan være behov for at namsmannen i enkelte tilfeller møter partene. Departementet slutter seg derfor til forslaget i høringen om at namsmannen kan innkalle saksøkte og eventuelt også saksøker til et møte.

Norges politilederlag er kritiske til å innføre en regel om et møte mellom partene, under henvisning til ressursbruken hos alminnelig namsmann. Departementet mener at det av rettsikkerhetsmessige årsaker bør legges til rette for at partene kan møtes. Særlig for den saksøkte kan det være utfordrende å uttale seg skriftlig, og det er hensiktsmessig å ha mulighet for et møte der namsmannen legger til rette for at relevante opplysninger kommer frem. Departementet antar at adgangen til å innkalle til møte vil bli brukt så sjelden at det totalt sett ikke vil ha nevneverdig betydning for effektiviteten i saksbehandlingen. Departementet viser til at det er namsmannen som etter forslaget i § 7-9 andre ledd beslutter om det skal avholdes et møte. Partene kan ikke kreve et slikt møte.

Dersom namsmannen finner grunn til å pålegge partene det, følger det av tvangsfullbyrdsesloven § 5-8 første ledd første punktum at partene plikter å være til stede på møtet.

Et møte etter lovforslagets § 7-9 andre ledd kan holdes på namsmannens kontor, saksøktes bopel, forretningssted eller driftssted, der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg, eller som fjernmøte. Det er etter forslaget ingen begrensninger på hvor møtet holdes, og namsmannen kan benytte seg av de teknologiske løsningene som anses hensiktsmessige.

Departementet viser til forslag til ny bestemmelse i tvangsfullbyrdsesloven § 7-9 andre ledd.

24.4 Form og innhold

24.4.1 Namsbok

24.4.1.1 Gjeldende rett

Det følger av tvangsfullbyrdsesloven § 5-19 første ledd at namsmannen skal føre namsbok ved forretninger og møter. Namsboken skal inneholde opplysninger om stedet og tiden for forretningen eller møtet, om partene, om hvem som var til stede og om hva som i det vesentlige skjedde, jf. § 5-19 første ledd. I tillegg stilles det ytterligere krav til innholdet i namsboken i tvangsfullbyrdsesloven §§ 7-18, 7-19, 7-20, 7-21 og 7-25, avhengig av om det besluttes utleggspant, utleggstrekk eller intet til utlegg.

Namsmannen skal signere namsboken, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 5-19 første ledd tredje punktum. Ved henvisning til domstolloven § 197 a andre ledd i § 5-19 første ledd fjerde punktum, er det åpnet for elektronisk signatur. Se omtale i punkt 26.3.2 hvor signaturkravet foreslås opphevet.

24.4.1.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet er det foreslått at det ikke lenger skal avholdes en utleggsforretning til nærmere angitt tid og sted. Se nærmere omtale i kapittel 23 om foreleggelse av begjæringen og punkt 24.2 om stedet for beslutningen. Det følger av gjeldende tvangsfullbyrdsesloven § 5-19 at det skal føres namsbok ved forretninger og møter under en sak. Etter ordlyden i bestemmelsen er det altså ikke et krav om at det skal føres namsbok ved beslutning om utlegg. Det ble i høringen vurdert at det bør føres namsbok for beslutninger om utlegg, og foreslått at det skal føres namsbok ved beslutning om utleggspant, beslutning om utleggstrekk og der saken avsluttes med intet til utlegg.

I høringsnotatet er det understreket at tvangsfullbyrdsesloven fortsatt vil regulere kravene til innholdet i namsboken. Videre er det pekt på at partene bør få tilstrekkelig informasjon i namsboken til å vurdere om de skal klage på avgjørelsen. Blant annet er det viktig at saksøkte får informasjon om hvordan et eventuelt utleggstrekk er beregnet.

Politidirektoratet tar til orde for at begrepet namsbok utgår og viser til at det er foreslått at Innkrevingsmyndigheten ikke skal føre namsbok. Politidirektoratet mener alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten av hensyn til saksøkte

(skyldneren) bør benytte samme betegnelse på sine beslutninger.

24.4.1.3 *Vurderinger og forslag*

Departementet mener det er behov for å regulere hvilke opplysninger som skal fremgå av en beslutning om utlegg og hvordan beslutningen skal nedtegnes. Når beslutning om utlegg ikke tas i en utleggsforretning, er det etter gjeldende regler ikke lenger et krav om å føre namsbok, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19.

Departementet foreslår en ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 syvende ledd om at beslutninger om utleggspant, utleggstrekk eller om at saken avsluttes med intet til utlegg, føres i namsbok. I tillegg foreslår departementet at det skal føres namsbok når namsmannen fatter beslutninger om endring av utleggstrekk etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21, om skifte av trekkpliktig arbeidsgiver etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22, og beslutning som følge av klage etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-24. Det vises til nærmere omtale i kapittel 31. Innholdet i namsboken vil reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-17, 7-18, 7-19, 7-20 og 7-23, i tillegg til § 5-19.

Politidirektoratet har i sin høringsuttalelse tatt til orde for å gå bort fra begrepet namsbok. I punkt 15.4 er det foreslått en egen bestemmelse for Innkrevingsmyndigheten om nedtegning av beslutning, begrunnelse og underretning eller meddelelse i innkrevingsloven. Det er i dag ikke et krav om å føre namsbok ved beslutninger om utlegg for alle dagens innkrevingsmyndigheter i Skatteetaten som etter forslaget til innkrevingsloven vil inngå i Innkrevingsmyndigheten. I tillegg er det ikke et krav om å føre namsbok verken ved beslutning om avregning eller ved beslutning om tvangsdekning i enkle pengekrav. Alminnelig namsmann fører derimot namsbok både ved beslutninger om utlegg og ved tvangsdekningsforretninger. Namsbok er dermed et mer innarbeidet begrep hos alminnelig namsmann, i tillegg til at det i større grad er en samlebetegnelse for de beslutningene som namsmannen tar.

Departementet mener etter dette at begrepet namsbok bør beholdes som betegnelse på den protokollen som føres for beslutninger om utleggspant, utleggstrekk og intet til utlegg. Departementet understreker at det avgjørende uansett er hvilke opplysninger som fremgår av beslutningen.

Departementet viser til forslag til ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 syvende ledd.

24.4.2 **Underretning om beslutning av utlegg**

24.4.2.1 *Gjeldende rett*

Når namsmannen har tatt en beslutning om utleggspant, skal både saksøkte og saksøkeren få utskrift av namsboken, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-19 første og andre ledd. I tillegg skal en tredjeperson som er i besittelse av et formuesgode det tas utlegg i, få utskrift. Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20 regulerer i hvilken utstrekning namsmannen skal sørge for rettsvern for utleggspant og sikre utlegget på annen måte. Reglene er tilpasset rettsvernsreglene i panteloven kapittel 5 og avhenger derfor av utleggsgjenstand. Ved utlegg i et formuesgode som er registrert i et realregister, og i immaterielle rettigheter som det finnes særskilt register for, skal namsmannen omgående sende utskrift av namsboken til registeret. Når namsmannen beslutter utleggstrekk, skal både partene og den trekkpliktige få utskrift av namsboken, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 andre ledd tredje punktum. Tas det ikke utlegg og saken avsluttes med «intet til utlegg» skal partene gis utskrift av namsboken, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25 første punktum.

24.4.2.2 *Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader*

Ved underretning om beslutning om utleggspant, utleggstrekk eller der en sak avsluttes med «intet til utlegg», er det i høringsnotatet foreslått at det ikke lenger skal gis «utskrift» av namsboken. Det ble i høringen vurdert at begrepet «utskrift» kan tolkes slik at namsboken må skrives ut, og partene gis en fysisk versjon av namsboken. Det ble derfor foreslått at partene skal gis «gjenpart» av namsboken.

I høringen er det foreslått at dersom saksøkte er gift eller lever i et ekteskapslignende forhold og det blir tatt utlegg i felles bolig, skal ektefellen eller samboeren gis underretning om utleggspantet. Det samme gjelder ved utlegg i tidligere felles bolig der saksøktes ektefelle eller tidligere samboer fortsatt bor.

Det følger av dagens tvangsfullbyrdelseslov at ved utlegg i formuesgoder som er registrert i et realregister eller et immaterialregister, skal namsmannen sende utskrift av namsboken til registeret. I høringen er det foreslått at namsmannen etter ordlyden i stedet skal sende underretning om utleggspantet.

Politidirektoratet har vist til forslaget om at ektefelle og samboer skal gis underretning om utleggspant i felles bolig. Av høringen fremgår det

at dette også gjelder «ektefelle og tidligere samboer» som fortsatt bor i tidligere felles bolig. Politidirektoratet bemerker at tidligere ektefelle ikke er omfattet av den foreslåtte bestemmelsen, og legger til grunn at det er utilsiktet. Tidligere ektefelle vil ha samme informasjonsbehov som tidligere samboer.

24.4.2.3 *Vurderinger og forslag*

For å legge bedre til rette for digitalisering, mener departementet at namsboken som hovedregel ikke skal skrives ut. Departementet foreslår derfor at ved underretning om beslutning om utleggspant, utleggstrekk eller der sak avsluttes med «intet til utlegg», skal det ikke lenger gis «utskrift» av namsboken. Det foreslås derfor at det fremgår av §§ 7-18, 7-20 og 7-23 at partene gis «gjenpart» av namsboken. Begrepet «gjenpart» er teknologinøytralt, og begrenser ikke hvordan namsboken formidles partene.

Som nevnt under gjeldende rett, følger det av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20 første og niende ledd at ved utlegg i formuesgoder som er registrert henholdsvis i et realregister og et immaterialregister, skal namsmannen sende utskrift av namsboken til registeret. Departementet foreslår at namsmannen i stedet skal sende underretning om utleggspantet. Det er inntatt opplysninger om den saksøkte i namsboken som ikke er nødvendig informasjon for sikring av rettsvern. Av personvern hensyn mener departementet at informasjonen om den saksøkte bør begrenses. For å ivareta de saksøktes personvern foreslår departementet

også at trekkpliktig ikke lenger skal motta namsboken, jf. forslaget til ny bestemmelse i § 7-20. For nærmere redegjørelse vises det til punkt 29.2 om beslutning om utleggstrekk.

Departementet slutter seg til forslaget i høringen om at ektefelle eller samboer i visse tilfeller skal få informasjon om et utlegg, og foreslår en ny bestemmelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-18 andre ledd. Dersom saksøkte er gift eller lever i et ekteskapslignende forhold og det blir tatt utlegg i felles bolig, skal ektefellen eller samboeren gis underretning om utleggspantet. Det samme gjelder etter andre punktum ved utlegg i tidligere felles bolig der saksøktes ektefelle eller tidligere samboer fortsatt bor. Med felles bolig siktes det her til bolig der de bor, uavhengig av eierforhold. Departementet mener det er rimelig at den saksøktes ektefelle eller samboer underrettes når det tas utlegg i felles bolig, og kan ikke se at det finnes gode argumenter som taler mot en slik regel.

Politidirektoratet har i sin høringsuttalelse tatt til orde for at bestemmelsen også bør komme til anvendelse på tidligere ektefelle som fortsatt bor i en tidligere felles bolig. Departementet er enig med Politidirektoratet. Det er ikke uvanlig at oppgjør mellom tidligere ektefeller trekker ut i tid. I tillegg er det ikke uvanlig at tidligere ektefeller inngår avtale, for eksempel av hensyn til felles barn, om at den ene parten skal fortsette å bo i tidligere felles bolig, uavhengig av eierforhold.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-18, 7-19, 7-20 og 7-23.

25 Valg av utleggsgjenstand

25.1 Innledning og sammendrag

I utgangspunktet står namsmannen i dag fritt til etter eget skjønn å velge hvordan et krav skal sikres, innenfor rammene av helt overordnede hensyn. Det er behov for å regulere nærmere hvilket formuesgode det skal tas utlegg i, eventuelt når det skal etableres utleggstrekk, dersom dette skal skje automatisk. Det foreslås i punkt 25.2 en hjemmel i tvangsfullbyrdsesloven for i forskrift å fastsette detaljerte bestemmelser om valg av utleggsgjenstand.

I dag er det et krav om at alminnelig namsmann skal føre inn i namsboken hvilket eller hvilke formuesgoder det er tatt utleggspant i. I tillegg skal disse formuesgodene verdsettes og verdsettingen føres inn i namsboken. Departementet mener det er tilstrekkelig at alminnelig namsmann anslår formuesgodets verdi omtrentlig, og foreslår at namsmannen skal føre inn i namsboken hvilket beløp de formuesgodene det tas utlegg i, antas å ville innbringe ved tvangsdekning, se punkt 25.3.

25.2 Grad av sikring og etablering av utlegg

25.2.1 Gjeldende rett

Hvis det begjæres utlegg for et pengekrav, kan namsmannen etablere utleggspant eller utleggstrekk, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 7-1 andre ledd andre og tredje punktum.

Det kan tas utlegg i ethvert formuesgode som tilhører saksøkte, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 7-1 andre ledd første punktum, forutsatt at formuesgodet ikke er beslagsfritt etter reglene i dekningsloven kapittel 2. I vurderingen av om et formuesgode tilhører saksøkte, danner bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven §§ 7-13 og 7-14 et utgangspunkt. Etter tvangsfullbyrdsesloven § 7-13 presumeres det at den som er registrert eller meldt som eier av et formuesgode, også er reell eier. På samme måte presumeres det at saksøkte

er eier av løsøre og verdipapir som saksøkeren besitter. Utlegg kan etter tvangsfullbyrdsesloven § 7-14 tas i nærmere angitte formuesgoder som en tredjeperson i det ytre fremstår som eier av, dersom det er sannsynlighetsovervekt for at formuesgodet tilhører saksøkte.

Finner namsmannen flere formuesgoder som tilhører den saksøkte, har tvangsfullbyrdsesloven begrenset med føringer for hvilket formuesgode det skal etableres utleggspant i, eventuelt om kravet skal sikres ved utleggstrekk. Alminnelig namsmann vil i de fleste tilfeller sikre et krav ved utleggstrekk, dersom det er rom for trekk i saksøktes lønn eller ytelse og trekket gir tilstrekkelig sikkerhet for saksøkerens krav.

Ved valg av utleggsgjenstand skal namsmannen ta hensyn til saksøktes interesser og ønsker, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 5-10 andre ledd andre punktum. Dette kommer også til uttrykk i bestemmelsen om valg av utleggsgjenstand i tvangsfullbyrdsesloven § 7-6 første ledd, hvor det fremgår at namsmannen skal oppfordre saksøkte til å uttale seg om valg av gjenstand for utlegget. I tvangsfullbyrdsesloven § 7-11 første ledd tredje punktum er det gitt en tilsvarende regel om saksøktes rett til å uttale seg om valg av utleggsgjenstand under utleggsforretningen. Namsmannen skal likevel bare ta hensyn til saksøktes interesser og ønsker i den utstrekning forholdene tillater det, jf. § 5-10 andre ledd andre punktum. Hensynet til saksøkte må ikke gå på bekostning av at utlegget så vidt mulig skal gi tilstrekkelig sikkerhet for saksøkerens krav.

25.2.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det foreslått en hjemmel i tvangsfullbyrdsesloven for å fastsette i forskrift detaljerte bestemmelser om valg av utleggsgjenstand. Dette vil legge til rette for at valg av utleggsgjenstand i størst mulig grad skal kunne gjennomføres automatisk. Det ble i høringen lagt til grunn at dette forutsetter en særskilt regulering av hvordan valget skal skje.

25.2.3 Høringsinstansenes merknader

Dommerforeningen viser til høringsomtalen av reglene om formuesgoder hos tredjeperson i tvangsfullbyrdsloven. Dommerforening uttaler:

«Vi reiser spørsmål ved om man her kan ha tillagt bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 7-13 større betydning enn det er grunnlag for etter rettspraksis. Vi viser blant annet til avgjørelsene i Rt-1999-901 og Rt-2005-491, hvor det fremgår at utgangspunktet om at namsmannen skal legge til grunn at ektefeller eller samboere eier en bolig med en ideell halvpart hver, bare gjelder så lenge spørsmålet om hvem som er eier, ikke er nærmere belyst. Vi viser også til avgjørelsene i Rt-2000-585, Rt-2004-250 og Rt-2005-491.»

Skattedirektoratet er positive til endringene som foreslås, men tar til orde for at enkle pengekrav tas inn i opplistingen over formuesgoder som omfattes av reglene. Direktoratet uttaler:

«Bestemmelsene er praktisk for utlegg i bankkonto, og det foreligger rettspraksis (LH-2017-146866) for at bestemmelsene kan forstås slik at disse også gjelder «enkle pengekrav.»»

KapitalKontroll AS støtter i utgangspunktet forslaget om automatisk valg av utleggsgjenstand. I høringsuttalelsen er det likevel vist til at formuesgoder som ikke er registrert i et register, kan være vanskelige å oppdage ved en automatisk prosess. Videre tar *KapitalKontroll AS* til orde for at en i forskriftsreguleringen prioriterer utleggsgjenstandene etter hva som antas å gi best sikkerhet for saksøkerens krav.

25.2.4 Vurderinger og forslag

Namsmannen står i dag fritt til etter eget skjønn å velge hvordan et krav skal sikres, innenfor rammene av de overordnede hensyn som det er redegjort for under gjeldende rett. Departementet mener i likhet med det som blir foreslått i høringsnotatet, at valg av utleggsgjenstand bør reguleres nærmere. Departementet foreslår en hjemmel i tvangsfullbyrdsloven § 7-9 sjette ledd for å fastsette bestemmelser om valg av utleggsgjenstand i forskrift. Hjemmelen vil legge til rette for at valg av utleggsgjenstand kan gjennomføres automatisk, men forskriften vil i

utgangspunktet også gjelde for manuelle valg av utleggsgjenstand.

KapitalKontroll AS har i sin høringsuttalelse tatt til orde for at en forskriftsregulering av valg av utleggsgjenstand hovedsakelig bør ta hensyn til hvilke formuesgoder som antas å gi best sikkerhet for saksøkerens krav. Departementet er enig med *KapitalKontroll AS* i at dette er viktig, men samtidig må namsmannen vurdere andre hensyn. Blant annet følger det av tvangsfullbyrdsloven § 5-10 andre ledd andre punktum at namsmannen skal ta hensyn til saksøktens interesser og ønsker. Forskriftsbestemmelsene må derfor også ta hensyn til interessene til flest mulig saksøkte. Som eksempel viser departementet til at i tilfeller der saksøkte har både en fritidseiendom og en bolig, vil det gjennomgående være i den saksøktens interesse at kravet sikres ved utlegg i fritidseiendommen.

Namsmannen skal bare ta hensyn til saksøktens interesser og ønsker i den grad forholdene tillater det, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-10 andre ledd andre punktum. Dette innebærer blant annet at hensynet til den saksøkte ikke må gå på bekostning av at utlegget skal gi tilstrekkelig sikkerhet for saksøkers krav. Departementet viser likevel til regelen i tvangsfullbyrdsloven § 5-10 andre ledd tredje punktum om at fullbyrdelse ikke skal foretas i større omfang enn nødvendig. Videre bør det ved utforming av forskriftsbestemmelsene tas hensyn til om formuesgodet kan realiseres på en forholdsvis enkel måte i en tvangsdekningsprosess.

Partene kan ha uttalt seg om valget av utleggsgjenstand. Saksøkte skal ved foreleggelse av begjæringen oppfordres til å komme med en slik uttalelse, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-6 første ledd. Departementet har i tillegg foreslått at saksøker eller saksøkers prosessfullmektig i begjæringen kan uttale seg om valg av gjenstand for utlegget, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-5 første ledd. Forskriftsreguleringen av valg av utleggsgjenstand vil måtte utformes basert på hensynet til hva som generelt antas å være den beste løsningen for flest mulig parter. Det vil derfor kunne tenkes konkrete tilfeller hvor hensynet til partene tilsier en annen løsning enn det som følger av reglene i forskriften. Departementet antar at dersom en av partene har kommet med en uttalelse om valg av utleggsgjenstand, vil kravet ofte måtte sikres annerledes enn det som i utgangspunktet følger av forskriften.

KapitalKontroll AS har i sin høringsuttalelse pekt på at formuesgoder som ikke er registrert i et register kan være vanskelige å oppdage ved en

automatisk prosess. Departementet understreker at dersom namsmyndighetene for eksempel i begjæringen får opplysninger som tyder på at det finnes formuesgoder hos saksøkte (skyldneren) som ikke vil fanges opp ved en automatisk behandling, kan saken behandles manuelt. Det vises i tillegg til at også i dag vil den saksøkte kunne ha formuesgoder av verdi som namsmannen ikke har opplysninger om, og dermed ikke tar utlegg i.

Dommerforeningen mener bestemmelsen i gjeldende tvangsfullbyrdslov § 7-13 er tillagt større betydning i høringsnotatet enn det er grunnlag for etter rettspraksis. Dommerforeningen viser blant annet til at namsmannen bare skal legge til grunn at ektefeller eller samboere eier en bolig med en ideell halvpart hver, så lenge spørsmålet om hvem som er eier ikke er nærmere belyst. Departementet understreker at reglene i gjeldende tvangsfullbyrdslov §§ 7-13 og 7-14 danner et utgangspunkt for vurderingen av eierforhold bare når namsmannen ikke har andre opplysninger. Dersom namsmannen har fått informasjon om eierforhold eller andre opplysninger av betydning for vurderingen, antas det at saken ofte vil måtte behandles manuelt.

Skattedirektoratet tar i sin høringsuttalelse til orde for at ordlyden også bør omfatte enkle pengekrav. Departementet er ikke enig med direktoratet og foreslår ingen utvidelse av bestemmelsens virkeområde. Det er gjennomgående uproblematisk å konstatere hvem som er innehaver av en bankkonto eller et annet enkelt pengekrav. I de tilfeller hvor det påstås at innstående på konto tilhører en annen enn den som står som eier av kontoen, må dette uansett vurderes konkret. Departementet viser også til at de foreslåtte bestemmelsene i §§ 7-11 og 7-12 vil danne utgangspunktet for vurderingen i de tilfeller hvor annet eierforhold ikke er nærmere belyst. Bestemmelsene ville uansett ikke ha kommet til anvendelse ved en konkret vurdering av hvem som er eier av en bankkonto.

Departementet viser til forslag til ny bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven § 7-9 sjette ledd.

25.3 Verdivurdering

25.3.1 Gjeldende rett

Namsmannen skal føre inn i namsboken hvilket eller hvilke formuesgoder det er tatt utleggspant i. I tillegg skal disse formuesgodene verdsettes og verdsettingen føres inn i namsboken, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-18 første og andre ledd. Namsmannen skal legge til grunn den antatte ver-

dien ved et eventuelt tvangssalg. Det følger av Ot.prp. nr. 65 (1990–91) s. 153: «Både hensynet til saksøkte og hensynet til saksøkeren taler for at formuesgodet verdsettes. For saksøkte gjør verdsettelsen det lettere å sikre seg mot at det gis utlegg i mer enn nødvendig. For saksøkeren gjør verdsettelsen det lettere å vurdere om utlegget gir god sikkerhet». Departementet viser i denne sammenheng til tvangsfullbyrdsloven § 5-10 andre ledd tredje punktum, om at fullbyrdelse ikke skal foretas i større omfang enn nødvendig.

Det er forutsatt at selve verdsettingen kan skje ved enkle midler. Blant annet er det antatt at det ved verdivurderingen av en fast eiendom, skal tas hensyn til eiendommens beliggenhet, størrelse og antatte verdi. Det er lagt til grunn at det ligger utenfor lovens ordning at namsmannen selv innhenter takster, men dersom det allerede foreligger en takst, bør denne vurderes og tas hensyn til. Ved verdivurderingen av en motorvogn er det antatt at motorvognens alder og antatte salgsverdi bør inngå som momenter i verdivurderingen. Begrensede rettigheter, slik som for eksempel foranstående heftelser, skal anmerkes i namsboken etter tvangsfullbyrdsloven § 7-18 tredje ledd.

Der det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning, er det etter tvangsfullbyrdsloven § 7-18 andre ledd siste punktum ikke nødvendig å verdsette formuesgodene det tas utlegg i.

25.3.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet er det pekt på at kravet til en presis verdsettelse har vist seg vanskelig å etterleve i praksis, i tillegg til at kravene er unødvendig strenge. Det ble derfor tatt til orde for en mer omtrentlig verdsettelse av formuesgodene som det tas pant i.

Det er i dag ikke nødvendig å verdsette formuesgodet i tilfeller der det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøker full dekning. I høringsnotatet er det foreslått å presisere i ordlyden at dette unntaket bare kommer til anvendelse der det er tatt utlegg i ett formuesgode. Forslaget er begrunnet med at når namsmannen velger å ta utlegg i flere formuesgoder, vil namsmannen måtte ha en formening om verdien på formuesgodene for å kunne ta stilling til om alle utleggene er nødvendige.

25.3.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet tar i sin høringsuttalelse til orde for å regulere at namsmyndigheten kan automati-

sere verdivurderingen av formuesgoder. Direktoratet uttaler:

«Dette kan skje enten ved enkle beregninger regulert i forskrift, og/eller ved å benytte informasjon namsmyndigheten har eller kan innhente fra tilgjengelige registre, samt verdiinformasjon som er oppgitt i skattemeldingen. Slik bestemmelsen er utformet, vil det trolig være behov for en manuell verdivurdering. Skattedirektoratet foreslår at det gis en forskriftsbestemmelse i § 7-18, eventuelt at hjemmelen til å gi forskrifter i tvangsfullbyrdsloven § 7-10 sjette ledd utvides til også å omfatte verdivurderinger.»

25.3.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår at namsmannens vurdering av verdien på formuesgodene det tas utlegg i, kan anslås omtrentlig, jf. forslaget til tvangsfullbyrdsloven § 7-17 andre ledd første punktum. Det bør fortsatt være et krav om at namsmannen har en viss oppfatning av verdiforholdene, men et omtrentlig anslag av verdien vil være tilstrekkelig for at namsmannen skal kunne vurdere om kravet bør sikres ytterligere. Det antas også å være tilstrekkelig for å ta stilling til om det overhodet er hensiktsmessig å ta utleggspant i et formuesgode som tilhører den saksøkte, men som har lav eller ingen verdi. Som det fremgår av redegjørelsen under gjeldende rett, taler både hensynet til den saksøkte og hensynet til saksøkeren for å verdsette formuesgodet. For saksøkte gjør verdsettelsen det lettere å sikre seg mot at det gis utlegg i mer enn nødvendig. For saksøkeren gjør verdsettelsen det lettere å vurdere om utlegget gir god sikkerhet. Også et omtrentlig anslag av verdien på formuesgodene vil ivareta disse hensynene.

Ved verdsettingen må en legge til grunn den antatte verdien ved en eventuell tvangsdekning. I den videre vurderingen av om verdien utgjør tilstrekkelig sikring av kravet, er spørsmålet om hele utleggskravet vil gjøres opp ved eventuell tvangsdekning. Ved denne vurderingen må det tas høyde for at noe av utleggsobjektets verdi vil gå til å dekke omkostninger ved tvangsdekningen og eventuelle renter som påløper i tiden fra namsmannen beslutter utlegget til tvangssalget kan gjennomføres. Slike omkostninger og renter er sikret under utleggspantet, jf. panteloven § 1-5.

Departementet foreslår ingen regulering av hvordan namsmannen anslår det omtrentlige beløpet eller hvilke kilder namsmannen skal benytte i vurderingen. Det antas i forlengelsen av dette at det vanskelig kan klages på formalia rundt hvordan namsmannen fastsetter det omtrentlige beløpet etter den foreslåtte ordlyden. Det bør ikke være et krav om at namsmannen alltid skal vurdere eventuelle takster som foreligger. Det skal likevel være adgang til å klage dersom partene enten mener at kravet er oversikret ved at det er tatt utlegg i flere formuesgoder enn nødvendig, eller at kravet ikke er tilstrekkelig sikret til tross for at det finnes ytterligere formuesgoder namsmannen kunne tatt utleggspant i.

Det er i dag ikke nødvendig å verdsette et formuesgode når det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning. Tas det utlegg i flere formuesgoder, vil namsmannen likevel måtte ha en formening om verdien på formuesgodene for å kunne ta stilling til hvorvidt alle utleggene er nødvendige. Departementet foreslår å presisere ordlyden i § 7-17 andre ledd tredje punktum slik at unntaket fra at formuesgodet skal verdsettes, bare skal komme til anvendelse ved utlegg i ett formuesgode. Når namsmannen kommer til at det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning og derfor ikke verdsetter formuesgodet, foreslås det at dette skal føres inn i namsboken. En slik opplysning vil være nyttig for partene, og vil kunne hindre unødvendige spørsmål i ettertid.

Skattedirektoratet har tatt til orde for en nærmere regulering av at namsmyndigheten kan automatisere verdivurderingen av formuesgoder. Direktoratet mener ordlyden i forslaget til bestemmelse er uheldig og kan føre til at slike verdivurderinger må gjøres manuelt. Departementet er ikke enig i Skattedirektoratets vurderinger og viser til den generelle bestemmelsen om automatisering i tvangsfullbyrdsloven § 5-21, hvor det fremgår at namsmyndighetene på visse vilkår kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på en automatisert behandling. Departementet mener en verdivurdering er å anse som en avgjørelse som kan treffes utelukkende basert på en automatisert behandling når vilkårene etter den generelle bestemmelsen er oppfylt, og foreslår ingen ytterligere hjemmel.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven § 7-17 andre og fjerde ledd.

26 Signaturkrav

26.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår å videreføre kravet om saksøkers underskrift på begjæringer og om at klager må underskrives. En henvisning i tvangsfullbyrdsloven til domstollovens regler tillater bruk av elektronisk signatur i dag. Bestemmelsene i domstolloven er hensiktsmessig utformet for å regulere elektronisk signatur også hos alminnelig namsmann. I tillegg er det en fordel at elektronisk signatur i utgangspunktet er likt regulert for alminnelig namsmann og for domstolene. Det er derfor ikke behov for lovendringer for å legge til rette for elektronisk signatur. Departementet legger til grunn at forskriftshjemlene i domstolloven vil bli tatt i bruk dersom det er behov for en nærmere regulering av elektronisk signatur hos alminnelig namsmann.

Departementet foreslår å oppheve kravet om at namsmannen underskriver namsboken. Kravet om signatur er lite forenelig med en digitalisering av utleggsprosessen. Det vil fremgå av namsboken og saksbehandlingssystemene dersom en saksbehandler har gjort manuelle vurderinger i saken. Dette gir grunnlag for fortsatt å kunne vurdere namsmannens habilitet.

26.2 Signaturkrav for partene

26.2.1 Gjeldende rett

Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-2 første ledd skal saksøkeren undertegne en begjæring om tvangsfullbyrdelse. Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 første ledd fjerde og femte punktum skal en klage være undertegnet av klageren.

I henhold til tvangsfullbyrdsloven § 1-10 gjelder domstolloven § 197 a tilsvarende for elektronisk kommunikasjon med namsmannen. Domstolloven § 197 a andre ledd likestiller elektronisk signatur med fysisk underskrift når den tekniske løsningen som benyttes sikrer notoritet for signaturen.

26.2.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringsnotatet ble det vurdert om en bør oppheve kravet om signatur på begjæringer og klager. Et krav om signatur kan bidra til å gjøre det tydelig for partene at å sende inn en begjæring eller en klage har konsekvenser, for eksempel kan det påløpe gebyrer. I tillegg er signatur en innarbeidet måte å bekrefte en handling på, som kan etterprøves. Det er i høringsnotatet foreslått å videreføre kravet til signatur på begjæringer og klager.

Det ble i høringsnotatet slått fast at tvangsfullbyrdsloven allerede legger til rette for bruk av elektronisk signatur gjennom henvisningen til domstolloven § 197 a i tvangsfullbyrdsloven § 1-10. Det ble også vist til forskriftshjemmelen i domstolloven § 197 a femte ledd, som åpner for å gi nærmere regler om blant annet elektronisk signatur i forskrift.

Domstoladministrasjonen støtter i sin høringsuttalelse forslaget om å videreføre et krav om signatur på begjæring og klage i tvangsfullbyrdsloven og viser til at dette er i tråd med reglene i øvrig prosesslovgivning. Videre uttaler Domstoladministrasjonen:

«Vi understreker viktigheten av at signaturkravene i tvangsfullbyrdsloven er de samme som i prosesslovgivningen for øvrig, slik at det ikke blir nødvendig å utvikle ulike løsninger på ulike prosessområder. Med identiske regler unngår man også at ulike rettslige standarder må benyttes i ulike sammenhenger, noe som i seg selv vil føre til rettsuklarhet.»

I forlengelsen av dette anbefaler Domstoladministrasjonen at tvangsfullbyrdslovens signaturløsninger reguleres med hjemmel i domstolloven § 197 a og viser til at deres erfaring er at reglene «gir tilstrekkelig hjemmel og grunnregulering av adgangen til elektronisk signatur, samtidig som de ikke er unødig detaljerte og styrende for utformingen av tekniske løsninger og arbeidsmåter».

26.2.3 Vurderinger og forslag

Å oppheve kravet om underskrift på begjæringer og klager kunne forenklet en digitalisering av saksbehandlingsprosessen. Samtidig er det fortsatt behov for at saksøker eller klager bekrefter at det er de som leverer begjæringen eller klagen. En signatur er en innarbeidet og etterprøvable måte å bekrefte dette på. En signatur gir også partene en påminnelse om at de ved å sette frem begjæringen eller klagen starter en prosess som kan påføre initiativtaker kostnader i form av gebyrer, og kan medføre ansvar for motparten i form av erstatning av sakskostnader, jf. tvangsfullbyrdsloven kapittel 3. Departementet foreslår etter dette å videreføre kravet om signatur på begjæringer og klager i henholdsvis tvangsfullbyrdsloven § 5-2 femte ledd og § 5-16 første ledd.

Bruk av elektronisk signatur er nødvendig for å kunne digitalisere saksbehandlingen hos alminnelig namsmann. Som nevnt åpner tvangsfullbyrdsloven allerede for elektronisk signatur gjennom henvisningen til domstolloven § 197 a i tvangsfullbyrdsloven § 1-10.

Domstoladministrasjonen har i sin høringsuttalelse understreket viktigheten av at signaturkravene i tvangsfullbyrdsloven er de samme som i prosesslovgivningen for øvrig. I forlengelsen av dette anbefaler Domstoladministrasjonen at tvangsfullbyrdslovens signaturløsninger reguleres med hjemmel i domstolloven § 197 a. Departementet mener det er viktig at reguleringen av elektronisk signatur ikke er for detaljert, men gir rom for utvikling av tekniske løsninger. Samtidig må reglene sette klare rammer for de tekniske løsningene. Reglene må også legge til rette for at elektronisk signatur blir et tilstrekkelig sikkert alternativ. Departementet legger vekt på Domstoladministrasjonens gode erfaring med reglene i domstolloven. I tillegg er departementet enig med Domstoladministrasjonen i at signaturkravene etter tvangsfullbyrdsloven bør tilsvare de kravene som gjelder for prosesslovgivningen for øvrig.

Det er aktuelt å fastsette i forskrift at det overfor alminnelig namsmann og Innkrevsmyndigheten vil oppfylle kravene til elektronisk signering at begjæringen eller klagen er ekspedert i en portalløsning der avsenderen har logget seg inn ved å identifisere seg, uten at avsenderen nødvendigvis trenger å identifisere seg på nytt ved ekspederingen. Forutsatt at løsningen sikrer betryggende notoritet om avsendelsen, må en slik regulering antas å ligge innenfor rammen av domstolloven

§ 197 a. Det foreslås derfor ingen endringer i bestemmelsen for å presisere dette.

Departementet foreslår etter dette ingen ny regulering av elektronisk signatur.

26.3 Signaturkrav for namsmannen

26.3.1 Gjeldende rett, høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

Det følger av tvangsfullbyrdsloven § 5-19 første ledd tredje punktum at namsmannen skal signere namsboken. I høringsnotatet ble det foreslått å oppheve denne regelen. Bakgrunnen for signaturkravet omtales ikke i forarbeidene til bestemmelsen, men det er antatt at underskriften først og fremst skal sikre notoritet. Med dagens teknologi kan notoritet sikres i saksbehandlingssystemet, i stedet for at saksbehandler signerer beslutningen. I høringsnotatet er det lagt til grunn at et krav om namsmannens signatur på namsboken vil kreve et manuelt steg og dermed gjøre det vanskeligere å digitalisere saksbehandlingsprosessen.

Namsmannen er underlagt regler om habilitet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-5. I høringsnotatet ble det vurdert om å oppheve signaturkravet vil kunne få utilsiktede konsekvenser for partenes anledning til å ta stilling til namsmannens habilitet. Det ble lagt til grunn at der det er gjort manuelle vurderinger, bør dette fremkomme av namsboken, og saksbehandleren vil kunne identifiseres. I høringen ble det lagt til grunn at det ikke er nødvendig at saksbehandler signerer namsboken for å vurdere spørsmålet om habilitet, såfremt eventuelle manuelle vurderinger som er gjort i saken, fremgår av namsboken.

Domstoladministrasjonen støtter forslaget om å oppheve kravet om at namsmannen skal signere namsboken. Også *Politidirektoratet* støtter vurderingene i høringsnotatet.

26.3.2 Vurderinger og forslag

Departementet mener de hensyn som tidligere begrunnet regelen om at namsmannen skal signere namsboken, ikke lenger gjør seg gjeldende i samme grad og foreslår å oppheve regelen. Da tvangsfullbyrdsloven ble utarbeidet, var signatur avgjørende for å kunne etterprøve hvem som hadde tatt en avgjørelse, og for å sikre at avgjørelsen ikke ble endret i ettertid. I dag vil det kunne fremgå av et saksbehandlingssystem både hvem som har vært inne i en sak og når eventuelle endringer er gjort.

I tillegg til at saksbehandler må foreta en manuell handling ved faktisk å underskrive namsboken, forutsetter en saksbehandlers signatur at denne saksbehandleren har tatt aktivt stilling til innholdet i beslutningen. Regelen er derfor vanskelig å forene med en digitalisering av utleggsprosessen.

Selv om det er en målsetning at utleggsprosessen digitaliseres i så stor grad som mulig, vil det fortsatt være behov for at saker behandles manuelt. Namsmannens saksbehandlere er underlagt regler om habilitet. For å kunne ta stilling til spørsmålet om habilitet er det nødvendig å vite hvem som har gjort eventuelle manuelle vurderinger i saken. Departementet forutsetter at det vil være mulig å identifisere saksbehandlere som har

foretatt manuelle steg i en saksbehandlingsprosess i det nye saksbehandlersystemet. For at partene skal kunne ta stilling til om spørsmål om habilitet bør vurderes nærmere, er departementet enig med vurderingene i høringen om at saksbehandlers navn må fremgå av namsboken når en saksbehandler har gjort manuelle vurderinger i saken. Forutsatt at saksbehandlere som har gjort manuelle vurderinger i saken, identifiseres både i saksbehandlersystemet og i namsboken, mener departementet at saksbehandlerens underskrift ikke er en forutsetning for at partene skal vite hvem som har deltatt i beslutningen.

Departementet viser til forslag om å oppheve tvangsfullbyrdsloven § 5-19 første ledd tredje og fjerde punktum.

27 Informasjonsforvaltning hos alminnelig namsmann

27.1 Innledning og sammendrag

For å utføre sine oppgaver på en effektiv og korrekt måte og tilby gode tjenester til partene i saken, har namsmannen behov for opplysninger. Digitalisering av namsmannens arbeidsoppgaver medfører økt bruk av data og automatisering av ulike prosesser. Samtidig er det viktig at namsmannens behandling av opplysninger ivaretar rettssikkerhet og personvern.

Informasjonsforvaltning omfatter innhenting, bruk og utlevering av opplysninger. Den videre omtalen er delt opp med utgangspunkt i en tenkt tidsakse, slik at innhenting omtales først, deretter bruk, utlevering, og til slutt innsyn. Innkrevingsmyndighetens adgang til å innhente, bruke og utlevere opplysninger er foreslått regulert i innkrevingsloven, og er nærmere omtalt i kapittel 7.

Departementet foreslår i punkt 27.3 å videreføre prinsippet om at det som utgangspunkt er partene som har ansvaret for å opplyse saken. Det foreslås at alminnelig namsmann skal kunne pålegge skyldneren å gi opplysninger som «kan ha betydning for innkrevingen». I dette ligger det et krav om at opplysningen er av en slik art at den kan være relevant for tvangsfullbyrdsloven.

Også tredjeparter kan etter forslaget pålegges å gi opplysninger som kan ha betydning for saken. Denne opplysningsplikten er imidlertid sterkt begrenset hvis tredjeparten er en privatperson. Privatpersoner kan etter forslaget bare pålegges å gi opplysninger om krav som skyldneren har eller har hatt mot privatpersonen, og om skyldnerens eiendeler som vedkommende besitter eller har besittet.

Departementet foreslår videre at det i forskrift kan fastsettes hvilke offentlige myndigheter som skal gi opplysninger til alminnelig namsmann uavhengig av taushetsplikt. Det foreslås også en særskilt hjemmel for at alminnelig namsmann skal kunne innhente opplysninger fra Folkeregisteret.

I punkt 27.4 foreslår departementet hjemmel for at alminnelig namsmann kan bruke personopplysninger til automatiserte avgjørelser. Det oppstilles vilkår som skal sikre interessene til den avgjørelsen retter seg mot, med krav om at den

automatiserte behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling. Avgjørelsene som treffes, kan heller ikke bygge på skjønnsmessige vilkår, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Parten har også rett til manuell overprøving av avgjørelsen. Departementet foreslår ikke hjemmel for at alminnelig namsmann kan bruke personopplysninger til profilering.

Alminnelig namsmann har behov for å dele opplysninger med Innkrevingsmyndigheten. I punkt 27.5 legges det til grunn at forvaltningsloven § 13 g gir tilstrekkelig hjemmel for å kunne regulere dette i forskrift.

Ordningen med ett utleggstrekk innebærer at en kreditor vil ha behov for innsyn i opplysninger om andre krav som deltar i et utleggstrekk for å ivareta sine interesser. Departementet foreslår i punkt 27.6 at det i forskrift kan gis regler om i hvilken utstrekning en kreditor skal få innsyn i andre krav i trekket. Innsynet bør begrenses til opplysninger om summen av krav med samme eller bedre prioritet. Eksistensen av disse kravene får direkte virkning for kreditors dekningsmuligheter.

I utviklingen og forvaltningen av systemløsninger vil det ofte ligge standpunkter i rettslige spørsmål, og føringer om prioriteringer og andre forhold knyttet til saksbehandlingen. Disse spørsmålene må en ta stilling til under ett for alle som skal nytte systemet. I punkt 27.7 pekes det på at det er naturlig at Politidirektoratet tar stilling til slike spørsmål.

27.2 Forholdet til EMK og Grunnloven

Grunnloven § 102 og den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 8 om retten til respekt for privatliv setter rammer for namsmannens behandling av opplysninger. Det følger av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 at enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon. Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 har klare likhetstrekk. Departementet legger til grunn at innholdet i de to bestemmelsene i hovedsak er det

samme hva gjelder adgangen til å behandle opplysninger. Det er adgang til å gjøre inngrep i rettighetene etter bestemmelsene dersom inngrepet har tilstrekkelig klar hjemmel, følger et legitimt formål og er forholdsmessig. Det vises til punkt 7.2 for nærmere gjennomgang av rettighetene etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, og adgangen til å gjøre inngrep i rettighetene.

Personopplysningsloven gjelder ikke for saker som behandles eller avgjøres i medhold av tvangsfullbyrdsloven, jf. personopplysningsloven § 2 andre ledd bokstav b. Personvernforordningen (GDPR) kommer derfor ikke til anvendelse. Personopplysningsloven og personvernforordningen vil imidlertid gjelde for Innkrevingsmyndigheten. På grunn av det nære samarbeidet mellom Innkrevingsmyndigheten og det alminnelige namsapparatet, med blant annet høy grad av felles systemløsninger og stor informasjonsutveksling, vil en derfor også for det alminnelige namsapparatet i praksis måtte se hen til personopplysningsloven og personvernforordningen.

27.3 Innhenting og undersøkelser

27.3.1 Gjeldende rett

27.3.1.1 Namsmannens ansvar for sakens opplysning

Namsmannens ansvar for å opplyse saker den har til behandling følger i dag av tvangsfullbyrdsloven § 5-3 første ledd første punktum. Bestemmelsen pålegger namsmannen av eget tiltak å påse at denne er kompetent til å behandle saken, at partene har partsevne og er prosessdyktige, samt at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for kravet som søkes tvangsfullbyrdet. Denne plikten henger sammen med namsmannens foreløpige prøving av begjæringen etter tvangsfullbyrdsloven § 5-4, der de samme forholdene skal prøves. Det følger videre av tvangsfullbyrdsloven § 5-3 andre ledd at namsmannen plikter å gi partene og andre interesserte nødvendig veiledning.

Hovedansvaret for opplysning av sakens faktiske forhold påhviler partene, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-3 første ledd andre punktum og omtale nedenfor. Det er likevel namsmannen som i all hovedsak kartlegger mulige utleggsobjekter i utleggssaker. Namsmannen har langt bedre forutsetninger for å finne mulige utleggsobjekter enn det kreditor har. I motsetning til kreditor kan namsmannen avdekke mulige utleggsobjekter ved å pålegge skyldneren og tredjeparter å gi opp-

lysninger og ved å kreve adkomst til bolig, forretningslokaler eller annen eiendom som skyldneren eier eller besitter, sml. tvangsfullbyrdsloven §§ 5-7 andre ledd andre punktum, 5-9 og 7-12 som omtales nærmere nedenfor. Namsmannen har en undersøkelsesplikt på utleggstidspunktet for å kartlegge om andre har rettigheter i det formuesgodet som det vurderes utlegg i, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-11 tredje ledd. En tilsvarende undersøkelsesplikt gjelder også ved tvangsdekning i løsøre, jf. tvangsfullbyrdsloven §§ 8-19 andre ledd og 9-11 første ledd.

27.3.1.2 Partenes opplysningsplikt

Partenes ansvar for å opplyse saken følger av tvangsfullbyrdsloven § 5-3 første ledd andre punktum. Bestemmelsen pålegger partene å gjøre rede for faktiske forhold og bevis som kan være av betydning for namsmannens avgjørelser.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-7 første ledd første punktum kan namsmannen «av eget tiltak innhente uttalelser fra partene og andre og kan oppfordre dem til å skaffe bevis». Det følger av forarbeidene til bestemmelsen, jf. Ot.prp. nr. 65 (1990–91) side 123–124, at bestemmelsen primært regulerer bevisførselen, og ikke er ment å være en generell hjemmel for å hente inn opplysninger.

Det følger videre av tvangsfullbyrdsloven § 5-7 andre ledd første punktum at namsmannen ikke kan pålegge andre enn sakens parter å gi opplysninger eller legge fram bevis, om ikke annet er bestemt. Det følger motsetningsvis av tvangsfullbyrdsloven § 5-7 andre ledd at namsmannen kan pålegge partene en opplysningsplikt, men bestemmelsen regulerer ikke omfanget av opplysningsplikten.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-9 første ledd første punktum plikter saksøkte, etter pålegg fra namsmannen, å gi «de opplysninger som er nødvendige for tvangsfullbyrdelsen og som saksøkte har adgang til». Forarbeidene til bestemmelsen tilsier at nødvendighetskravet ikke skal tolkes strengt, og det legges til grunn at namsmannen kan pålegge saksøkte å gi opplysninger som vil kunne få betydning for tvangsfullbyrdelsen, uten at det på forhånd er konstatert at opplysningen vil få betydning, se Ot.prp. nr. 65 (1990–91) s. 126:

«I saker om utlegg vil saksøkte ha plikt til å svare på alle spørsmål som angår det aktuelle gjeldsforhold til saksøkeren, og på spørsmål om inntekts- og formuesforhold, bl.a. om hvem som er skyldnerens arbeidsgiver. På fore-

spørsmål må saksøkte også gi svar på spørsmål om andre husstandsmedlemmers økonomiske forhold. Disse personers økonomiske forhold vil kunne få betydning for spørsmålet om en gjenstand er underlagt beslagsfrihet etter dekl. § 2-3, for bedømmelsen av om formuesgoder som finnes i hjemmet tilhører skyldneren, og for øvrig for vurderingen av skyldnerens evne til å kunne oppfylle sine forpliktelser.»

Når et formuesgode er besluttet tvangssolgt ved hjelp av en medhjelper, har saksøkte etter tvangsfullbyrdsloven § 5-9 første ledd andre punktum en tilsvarende opplysningsplikt overfor medhjelperen.

Dersom saksøkte unnlater å oppfylle opplysningsplikten etter tvangsfullbyrdsloven § 5-9 første ledd, vil saksøkte kunne straffes etter domstolloven § 210 andre punktum.

Namsmannens pålegg om å gi opplysninger kan påklages etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16.

27.3.1.3 Tredjeparters opplysningsplikt

Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-7 andre ledd andre punktum plikter offentlige tjenestemenn etter pålegg fra namsmannen å gi opplysning om forhold de er blitt kjent med i sin stilling, dersom det kan skje uten å krenke taushetsplikt de har etter lov, forskrift eller instruks. Det samme gjelder andre som handler på vegne av stat eller kommune.

I saker om utlegg kommer tvangsfullbyrdsloven § 7-12 om tredjeparters opplysningsplikt til anvendelse. For å undersøke hvilke formuesgoder skyldneren har, kan namsmannen pålegge tredjeparter å gi opplysninger om krav som skyldneren har mot dem, og om formuesgoder som de har i sin besittelse og som skyldneren eier. Namsmannen kan i rimelig utstrekning også pålegge tredjeparter å gi opplysninger om krav som skyldneren i løpet av de siste to årene har hatt mot dem og om hvordan kravet falt bort. Det samme gjelder formuesgoder som de i løpet av de siste to årene har hatt i sin besittelse og som skyldneren da eide, og om hvordan besittelsen opphørte.

Ifølge forarbeidene til tvangsfullbyrdsloven § 7-12 bør det «foreligge en viss sannsynlighet» for at skyldneren har krav mot tredjeparten eller at tredjeparten besitter formuesgoder for øvrig som skyldneren eier, før namsmannen retter en forespørsel til vedkommende, jf. Ot.prp. nr. 65

(1990–91) s. 151. Dette innebærer blant annet at bestemmelsen ikke gir hjemmel for mer rutinemessig og maskinell innhenting av opplysninger.

Arbeidsgiver plikter å gi opplysninger om skyldnerens lønns- og ansettelsesforhold og om pålagte trekk i lønnen. Opplysningsplikten gjelder uten hinder av taushetsplikt. Tvisteloven kapittel 22 om bevisforbud og bevisfritak gjelder tilsvarende.

I forlengelsen av dette følger det av tvangsfullbyrdsloven § 7-22 andre ledd første punktum at ved utleggstrekk skal den trekkpliktige uoppfordret underrette namsmannen dersom skyldnerens krav mot den trekkpliktige faller bort i løpet av trekkperioden. Dette innebærer at en trekkpliktig arbeidsgiver skal underrette namsmannen dersom arbeidsforholdet opphører og arbeidstakeren som trekkes ikke lenger har krav på lønn. Også den som utleggstrekket skal utbetales til (kreditor), skal underrettes i slike tilfeller. Den trekkpliktige skal etter bestemmelsens andre ledd andre og tredje punktum også opplyse namsmannen om eventuell ny arbeidsgiver og om skyldneren har flyttet, dersom den trekkpliktige sitter på slike opplysninger.

Tredjepart som unnlater å oppfylle opplysningsplikten etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12 kan straffes etter domstolloven § 206 første ledd andre punktum.

Pålegg om å gi opplysninger kan påklages etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Dersom pålegget er gitt i medhold av tvangsfullbyrdsloven § 7-12, vil klagen ha oppsettende virkning, med mindre namsmannen eller tingretten finner at den er åpenbart grunnløs, jf. § 7-12 andre ledd.

27.3.2 Høringsnotatets forslag

Reglene om namsmannens adgang til å pålegge partene og andre opplysnings- og dokumentasjonsplikt ble i høringsnotatet foreslått samlet i en ny bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven. Bestemmelsen ble foreslått å gjelde for alle typer tvangsfullbyrdelse og på alle stadier av namsmannens behandling av saken. Namsmannen vil etter forslaget kunne pålegge partene å gi opplysninger eller legge fram bevis som kan ha betydning for tvangsfullbyrdsloven. Hvis et formuesgode er besluttet tvangssolgt gjennom en medhjelper, vil skyldneren ha en tilsvarende opplysningsplikt overfor medhjelperen. Sistnevnte er en videreføring av gjeldende § 5-9 første ledd andre punktum.

Det ble foreslått at opplysningsplikten skulle omfatte opplysninger eller bevis som «kan ha

betydning for tvangsfullbyrdelsen». Det ble lagt til grunn at et slikt krav ville sikre at bestemmelsen fikk et klart formål og omfang, samtidig som det gir tilstrekkelig fleksibilitet.

I høringen ble det foreslått at namsmannen kan pålegge tredjeparter å gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen. Forslaget tilsvarende partenes opplysningsplikt, men det ble ikke foreslått adgang for namsmannen til å pålegge tredjeparter å fremlegge bevis. Begrepet «tredjepart» omfatter både fysiske og juridiske personer.

Det ble videre foreslått at forvaltningsorganer og andre som handler på vegne av stat eller kommune skal ha plikt til å gi slike opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Det ble foreslått en begrensning om at reglene om bevisforbud og bevisfritak i tvisteloven kapittel 22 skal gjelde tilsvarende, med unntak av tvisteloven § 22-3.

Det ble foreslått å begrense opplysningsplikten for tredjeparter som pålegges opplysningsplikt i egenskap av å være privatperson. I slike tilfeller omfatter opplysningsplikten etter forslaget bare krav som saksøkte har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene og om hvordan kravet eventuelt har falt bort. Videre plikter de etter forslaget å gi opplysninger om formuesgoder som saksøkte eier og som de har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene og om hvordan besittelsen opphørte.

Det ble også foreslått at tredjeparters opplysningsplikt om krav og formuesgoder som saksøkte har eller har hatt, skal gjelde uten hinder av taushetsplikt. Unntaket skulle gjelde for alle tredjeparter som pålegges opplysningsplikt om slike forhold, ikke bare privatpersoner. Det ble samtidig foreslått at tvisteloven kapittel 22 om bevisforbud og bevisfritak, med unntak av tvisteloven § 22-3, skal gjelde tilsvarende.

I høringen ble det foreslått en hjemmel for namsmannen til å innhente taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret.

Det ble foreslått å videreføre regelen i tvangsfullbyrdsesloven om at klager over pålegg om opplysningsplikt for tredjeparter har oppsettende virkning, med mindre klagen er åpenbart grunnløs. Det innebærer at opplysningsplikten ikke trenger å oppfylles før klagen er behandlet.

Det ble endelig foreslått at Kongen i forskrift kan gi nærmere regler om hvordan opplysningene skal gjøres tilgjengelig for namsmannen.

Det ble foreslått å videreføre tvangsfullbyrdsesloven § 5-3 første og andre ledd om hvem som har ansvar for å opplyse saken, og om namsmannens veiledningsplikt i den forbindelse. Etter for-

slaget vil namsmannens ansvar for å opplyse saken fortsatt som utgangspunkt være å kontrollere at de prosessuelle vilkårene for fullbyrdelse foreligger, og at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag. Det vil ellers som utgangspunkt være partenes ansvar å opplyse sakens faktiske sider.

Regelen i gjeldende tvangsfullbyrdsesloven § 5-7 første ledd ble foreslått flyttet til nytt tredje ledd i § 5-3.

27.3.3 Høringsinstansenes merknader

Datatilsynet gir uttrykk for at tilsynet på generelt og prinsipielt grunnlag er svært skeptisk til at et mål om digitalisering skal begrunne økt informasjonsflyt. De mener all digitalisering av eksisterende prosesser må skje på bakgrunn av og tilpasses det eksisterende personvernregelverket. Etter deres syn er det en gjennomgående svakhet at personvernkonsekvensene ikke er tilstrekkelig drøftet og vurdert. *Datatilsynet* anerkjenner at alle offentlige oppgaver som utgangspunkt er viktige. Det kan likevel ikke bety at personvern hensyn alltid må vike. De mener at flere av forslagene ikke i tilstrekkelig grad vurderer og drøfter personvernulempene og at dette må gjøres før forslagene eventuelt vedtas.

Datatilsynet er skeptisk til at namsmannen får økt adgang til å innhente taushetsbelagt informasjon, og viser til at dersom taushetsplikten utvannes, vil det kunne påvirke befolkningens ønske om og vilje til å dele opplysninger med offentlige organer.

Datatilsynet, Oslo politidistrikt og Sør-Vest politidistrikt har merknader til de konkrete forslagene. Disse gjengis under departementets vurderinger av de enkelte forslagene nedenfor.

27.3.4 Vurderinger og forslag

27.3.4.1 Namsmannens ansvar for opplysning av saken

Departementet foreslår å videreføre tvangsfullbyrdsesloven § 5-3 første og andre ledd om fordelingen av ansvaret mellom namsmannen og sakens parter for å opplyse saken, og om namsmannens veiledningsplikt i den forbindelse. Det innebærer at det som utgangspunkt er partene som har ansvaret for å opplyse saken. Partenes opplysningsplikt er nærmere omtalt nedenfor i punkt 27.3.4.2.

Namsmannen skal som i dag påse at den er kompetent til å behandle saken, at partene har

partsevne og er prosessdyktige, og at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for kravet. Ved siden av dette er namsmannens primære oppgave å gjennomføre tvangsfullbyrdelsen. For dette trenger namsmannen en rekke opplysninger, som partene selv må frembringe, eller som må hentes inn fra tredjeparter. Formålet bak namsmannens hjemler for å innhente opplysninger er å gi namsmannen det faktiske grunnlaget den trenger for å ta stilling til begjæringen og gjennomføre tvangsfullbyrdelsen.

I en utleggssak skal namsmannen sikre kravet det er begjært utlegg for. For å vurdere om det skal tas utleggspant trenger namsmannen opplysninger om hvilke formuesgoder skyldneren eier. Det kan også være relevant å innhente opplysninger for å avklare hvem som eier et formuesgode, å undersøke hvor lett omsettelig et formuesgode er, eller å avklare hvor stor dekning et formuesgode vil gi ved en eventuell tvangsdekning.

For å etablere utleggstrekk må namsmannen ha opplysninger om hvilke inntekter og forskuddstrekk skyldneren har. Namsmannen må videre ha opplysninger om personer som inngår i skyldnerens husstand, for å vurdere hvor mye som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand etter dekningsloven § 2-7 og forskrifter til denne. Det kan også være behov for inntektsopplysninger for skyldnerens ektefelle eller samboer. Slike opplysninger har betydning for størrelsen på utleggstrekket.

En rekke av de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre tvangsfullbyrdelsen, vil namsmannen kunne innhente fra tredjeparter, for eksempel opplysninger om lønn og pensjon fra Skatteetaten eller om eiendeler fra offentlig tilgjengelige registre. Ofte vil opplysninger fra tredjeparter være lettere tilgjengelig og av bedre kvalitet enn opplysninger fra partene selv. At partene har det primære ansvaret for å opplyse saken, vil ikke være til hinder for at tredjepartsopplysninger brukes som primærkilde der dette er hensiktsmessig. Det er heller ikke til hinder for at namsmannen bruker slike opplysninger av eget initiativ. Nye saksbehandlingssystemer for namsmannen vil legge til rette for dette. Adgangen til å pålegge tredjeparter å gi opplysninger er nærmere vurdert i punkt 27.3.4.3 nedenfor. Der tredjepartsopplysninger brukes som primærkilde, vil partene fortsatt ha en rolle ved å bli forelagt opplysningene som en del av prosessen, for eksempel hvilke opplysninger om inntekter og stipulerte utgifter namsmannen har i en sak om utleggstrekk, for å kunne opplyse saken og påvirke resultatet.

I andre tilfeller må partene spille en mer aktiv rolle. Namsmannen skal vurdere beslagsfrihet der den har opplysninger som kan tilsi beslagsfrihet, men namsmannen vil som utgangspunkt ikke innhente opplysninger utelukkende med det formål å avdekke beslagsfrihet som ikke er påberopt av skyldneren. Det vil for eksempel være opp til skyldneren om denne ønsker å påberope beslagsfrihet begrunnet i helseforhold og inngi opplysninger og bevis som sannsynliggjør de forholdene som begrunner beslagsfrihet.

Departementet foreslår å videreføre tvangsfullbyrdsloven § 5-3 første og andre ledd om hvem som har ansvar for å opplyse saken, og om namsmannens veiledningsplikt i den forbindelse.

Departementet foreslår videre å flytte regelen i gjeldende tvangsfullbyrdsloven § 5-7 første ledd til nytt tredje ledd i tvangsfullbyrdsloven § 5-3. Tvangsfullbyrdsloven § 5-7 første ledd regulerer i dag namsmannens adgang til av eget tiltak å innhente uttalelser fra partene og andre, og til å oppfordre dem til å skaffe bevis. Formålet med bestemmelsen er å gi namsmannen adgang til å aktivt styre bevisføringen, for å klarlegge forhold som er tvilsomme eller ikke fullt ut belyst, jf. Ot.prp. nr. 66 (1990–91) s. 123-124. Bestemmelsen henger så nært sammen med namsmannens og partenes grunnleggende ansvar for å opplyse saken etter tvangsfullbyrdsloven § 5-3 første ledd, at det gir en god sammenheng at å samle disse reglene i samme paragraf.

Endelig foreslås det et nytt fjerde ledd i § 5-3 om namsmannens plikt til å undersøke om skyldneren har egnede utleggsobjekter i utleggssaker. Forslaget anses å være en kodifisering av gjeldende rett.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven § 5-3.

27.3.4.2 Partenes opplysningsplikt

Det følger av tvangsfullbyrdsloven § 5-3 første ledd andre punktum at det påhviler partene å gjøre rede for de faktiske forhold og bevis som kan være av betydning for namsmannens avgjørelser under fullbyrdelsen. Namsmannen har derfor behov for å kunne pålegge partene opplysningsplikt.

Departementet foreslår i tråd med forslaget i høringen å samle reglene om namsmannens adgang til å pålegge partene og andre en opplysnings- og dokumentasjonsplikt i en ny § 5-7 i tvangsfullbyrdsloven. Bestemmelsen vil gjelde for alle typer tvangsfullbyrdelse, og på alle stadier av namsmannens behandling av saken.

Etter gjeldende § 5-9 første ledd første punktum har saksøkte plikt til å gi de opplysningene som er nødvendige for tvangsfullbyrdelsen og som saksøkte har adgang til, når namsmannen gir pålegg om det. Departementet foreslår at det avgjørende for om en opplysning eller et bevis skal omfattes av opplysningsplikten, skal være at opplysningen eller beviset «kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen». I dette ligger det et krav om at opplysningen er av en slik art at den kan være relevant for tvangsfullbyrdelsen. Relevanskravet «kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen» er noe videre enn kravet i gjeldende bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven § 5-9 første ledd om saksøktes opplysningsplikt. Etter ordlyden i gjeldende § 5-9 må opplysningen eller beviset være «nødvendig» for tvangsfullbyrdelsen.

Det foreslåtte relevanskravet vil etter departementets syn sikre at bestemmelsen får et klart formål og omfang. Relevanskravet gir samtidig tilstrekkelig fleksibilitet til at namsmannen, de involverte parter og domstolene kan vurdere hvilke opplysninger som kan være relevante for tvangsfullbyrdelsen som opplysningene innhentes for.

Oslo politidistrikt uttaler blant annet at hjemmelen strekker seg langt og at det er usikkert om det foreligger tilstrekkelige gode grunner for å gi en så vid hjemmel. Etter deres syn er det ikke opplagt at det er heldig å gi en generallhjemmel som lar det være opp til namsmannens skjønn å avgjøre om slike opplysninger kan og bør innhentes.

Departementet viser til at nødvendighetskravet etter dagens § 5-9 ikke skal tolkes strengt. Skyldneren kan også under gjeldende rett pålegges å gi opplysninger som vil kunne få betydning for tvangsfullbyrdelsen, uten at det på forhånd er konstatert at opplysningen vil få betydning, se beskrivelsen av gjeldende rett ovenfor under punkt 27.3.1.2

Forslaget om saksøktes opplysningsplikt må ses i sammenheng med namsmannens oppgaver, for eksempel ved utlegg. For å vurdere om det skal tas utleggspant trenger namsmannen opplysninger om hvilke formuesgoder skyldneren eier, og for å vurdere utleggstrekk trenger namsmannen opplysninger om inntekt. Det vil være namsmannens oppgaver som er avgjørende for hvilke opplysninger som kan være relevante, og som namsmannen kan pålegge en part å gi.

Forslaget til ny § 5-7 i tvangsfullbyrdsloven omfatter blant annet opplysninger om saksøktes inntekter og utgifter, formuesgoder som tilhører eller antas å tilhøre saksøkte, midler som saksøkte har innestående på bankkonto eller på en

klientkonto som ledd i en transaksjon, formuesgoder som saksøkte har tegnet forsikring for, fordringer som saksøkte har eller har hatt mot en tredjepart, eller fordringer som tredjeparten har mot saksøkte mv. Opplysningsplikten omfatter ikke bare rene verdiopplysninger, men også opplysninger om hvor et formuesgode eller en gjenstand befinner seg, nærmere opplysninger om eierskapet til et eller flere formuesgoder m.m. Som nevnt ovenfor i punkt 27.3.4.1, vil en del av disse opplysningene innhentes fra tredjeparter. I en del tilfeller vil det ikke foreligge tredjepartsopplysninger. Det er derfor nødvendig at partene selv har plikt til å gi slike opplysninger. Partene vil også i mange tilfeller måtte korrigere eller bekrefte tredjepartsopplysninger.

Datatilsynet og *Oslo politidistrikt* mener skyldneren ikke bør ha plikt til å fremlegge helseopplysninger om seg selv. Departementet vil fremheve at namsmannen skal vurdere beslagsfrihet der den har opplysninger som kan tilsi beslagsfrihet, men ikke innhente opplysninger fra skyldneren utelukkende med det formål å avdekke beslagsfrihet som ikke er påberopt av skyldneren selv. Det vil for eksempel være opp til skyldneren om vedkommende ønsker å påberope beslagsfrihet begrunnet i helseforhold, og inngi opplysninger og bevis som sannsynliggjør de forholdene som begrunner beslagsfriheten. Der beslagsfrihet er påberopt, men ikke tilstrekkelig sannsynliggjort, skal skyldneren veiledes om hvilke opplysninger og bevis som kan legges frem for å sannsynliggjøre den anførte beslagsfriheten. Legger skyldneren likevel ikke frem tilstrekkelige bevis for å sannsynliggjøre beslagsfrihet, bør utfallet etter departementets vurdering være at beslagsfrihet ikke tilkjennes, fremfor at skyldneren pålegges å legge frem opplysninger eller bevis. Dette innebærer at skyldneren ikke vil ha plikt til å utlevere helseopplysninger.

Departementet viser til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven 5-7 første ledd.

27.3.4.3 Tredjeparters opplysningsplikt

Generelt

Selv om utgangspunktet er at det påhviler partene å gjøre rede for faktiske forhold og bevis som kan være av betydning, vil namsmannen ha behov for å innhente opplysninger fra tredjeparter. En rekke av de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre tvangsfullbyrdelsen, er tilgjengelige hos tredjeparter, for eksempel opplysninger om lønn og pensjon fra Skatteetaten eller om eiende-

ler i offentlig tilgjengelige registre. Ofte vil opplysningene fra tredjeparter være lettere tilgjengelig og av bedre kvalitet enn opplysninger fra partene selv. I en del sammenhenger vil tredjeparter være primærkildene til de opplysningene namsmannen trenger. Dette kan for eksempel gjelde opplysninger om lønn, hvor oppdaterte opplysninger vil kunne hentes fra a-ordningen. Nye saksbehandlingssystemer for namsmannen vil legge til rette for dette. Adgangen til å pålegge tredjeparter å gi opplysninger er derfor nødvendig for at namsmannen skal kunne utføre oppgavene sine på en god og effektiv måte. Opplysninger fra tredjeparter kan også brukes for å bekrefte eller avkrefte opplysninger fra saksøkte. Det kan videre være nødvendig med opplysninger fra tredjeparter i tilfeller hvor saksøkte ikke medvirker.

Namsmannens adgang til å innhente opplysninger fra tredjeparter følger etter gjeldende rett av tvangsfullbyrdsloven § 5-7 andre ledd andre punktum og § 7-12.

Bestemmelsen i § 5-7 andre ledd andre punktum pålegger offentlige tjenestemenn og andre som handler på vegne av stat eller kommune, å gi opplysninger om forhold de er blitt kjent med i sin stilling eller sitt verv, dersom det kan skje uten å krenke taushetsplikt de har etter lov, forskrift eller instruks.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 7-12 første ledd kan namsmannen i dag pålegge tredjeparter å gi opplysninger om krav som skyldneren har mot dem, og om formuesgoder som de har i sin besittelse og som skyldneren eier. Namsmannen kan i rimelig utstrekning også pålegge tredjeparter å gi opplysninger om krav som skyldneren i løpet av de siste to årene har hatt mot dem og om hvordan kravet falt bort, og om formuesgoder som de i løpet av de siste to årene har hatt i sin besittelse og som skyldneren da eide og om hvordan besittelsen opphørte. Arbeidsgiver plikter å gi opplysninger om skyldnerens lønns- og ansettelsesforhold og om pålagte trekk i lønnen. Opplysningsplikten gjelder uten hinder av taushetsplikt. Tvisteloven kapittel 22 gjelder tilsvarende.

Etter departementets oppfatning bør det i større utstrekning åpnes for at namsmannen kan innhente opplysninger fra tredjeparter. Dette gjelder særlig der opplysningene allerede ligger lagret som strukturerte data hos offentlige organer, banker, forsikringsselskaper og andre.

Departementet foreslår å samle reglene om namsmannens adgang til å pålegge tredjeparter opplysnings- og dokumentasjonsplikt i tvangsfullbyrdsloven § 5-7 andre til fjerde ledd. Bestem-

melsen foreslås å gjelde for alle typer tvangsfullbyrdelse, og på alle stadier av namsmannens behandling av saken. Det vil blant annet i utleggsaker kunne være relevant å innhente opplysninger om skyldnerens formuesforhold før begjæringen forelegges for skyldneren, slik at namsmannen kan presentere hvilke inntekts- og utgiftsopplysninger som forventes å bli lagt til grunn ved beregningen av et eventuelt utleggstrekk. En tidlig innhenting av slike opplysninger vil på den måten både bidra til å opplyse saken og styrke skyldnerens rett til kontradiksjon.

Hvilke tredjeparter bør omfattes av opplysningsplikten

Tvangsfullbyrdsloven § 7-12 angir i dag ikke uttrykkelig hvem som har opplysningsplikt etter loven, med unntak av pliktene som påhviler arbeidsgiver. I stedet regulerer bestemmelsen hvilke opplysninger som kan kreves av en tredjepart. Dersom loven skal gi en uttømmende angivelse av opplysningspliktige tredjeparter, vil det kreve en omfattende og detaljert regulering av de ulike aktørene som det kan være aktuelt å innhente opplysninger fra. Et forsøk på en slik regulering vil medføre at bestemmelsen blir mindre robust og dårligere tilpasset endrede behov i fremtiden.

I forslaget til bestemmelse om tredjeparters opplysningsplikt i innkrevingsloven § 11 er kretsen av opplysningspliktige angitt generelt ved at enhver tredjepart har opplysningsplikt etter loven. Se nærmere beskrivelse i punkt 7.3.4.2. Etter departementets oppfatning bør kretsen av opplysningspliktige tredjeparter være den samme i tvangsfullbyrdsloven. Departementet foreslår derfor at opplysningsplikten skal gjelde for enhver tredjepart.

Uttrykket enhver tredjepart omfatter både fysiske og juridiske personer. Departementet legger til grunn at enhver tredjepart også vil omfatte andre offentlige myndigheter, forsikringsselskaper hvor saksøktes eiendeler er eller kan være forsikret, og ulike registre. I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, foreslår departementet at fysiske personer bare skal ha plikt til å gi nærmere bestemte opplysninger.

Selv om enhver tredjepart er en nokså vid angivelse av hvilke aktører som har opplysningsplikt, rammes denne nærmere inn av vilkåret om at opplysningene kan ha betydning for innkrevningen, se nærmere om dette nedenfor.

Hvilke opplysninger omfattes av opplysningsplikten

For tredjeparters opplysningsplikt gir tvangsfullbyrdsloven § 7-12 i dag en nærmere angivelse av hvilke opplysninger tredjeparter har plikt til å gi etter pålegg fra namsmannen. For eksempel fremgår det at tredjeparter kan pålegges å gi opplysninger om krav som skyldneren har mot dem.

En fortsatt adgang til innhenting av opplysninger fra tredjeparter er sentralt for namsmannens arbeid. Av den grunn er det viktig å ikke sette for snevre rammer forplikten til å gi opplysninger. Slik departementet vurderer det, er det også vanskelig å gi en uttømmende opplisting av hvilke opplysninger tredjeparter skal gi uten at relevante og nødvendige opplysninger kan bli utelukket.

Sør-Vest politidistrikt uttaler blant annet at de er positive til at namsmannen kan innhente den informasjonen den trenger, men synes at ordlyden «Namsmannen kan pålegges å gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdsloven» er litt for generell.

Kjerneområdet for opplysningsplikten vil i utleggssaker være opplysninger om inntekt mv. og om formuesgoder som tilhører skyldneren på beslagstiden, og som kan selges eller på annen måte omgjøres i penger, for eksempel opplysninger om kundeforhold i banker og saldo på en bankkonto. Finansforetak som for eksempel banker, har i utgangspunktet taushetsplikt om kundeforhold, jf. finansforetaksloven § 16-2 første ledd. Det følger av samme bestemmelse at taushetsplikten ikke gjelder dersom foretaket etter lov eller forskrifter gitt med hjemmel i lov har plikt til å gi opplysninger eller er gitt adgang til å gi ellers taushetspliktbelagte opplysninger. Banker vil derfor ha opplysningsplikt etter forslaget til § 5-7 i tvangsfullbyrdsloven.

Som det fremgår av omtalen av namsmannens ansvar for opplysning av saken i punkt 27.3.4.1, skal namsmannen vurdere beslagsfrihet der den har opplysninger som kan tilsi beslagsfrihet, men namsmannen skal ikke innhente opplysninger utelukkende med det formål å avdekke beslagsfrihet som ikke er påberopt av skyldneren. Dette vil i praksis innebære en viktig begrensning i hvilke opplysninger det er aktuelt å innhente.

Selv om det i utleggssaker primært er aktuelt å innhente opplysninger om skyldnerens inntekt og formuesgoder mv., er tredjeparters opplysningsplikt ikke begrenset til opplysninger om skyldneren. I enkelte tilfeller vil det også være behov for å innhente opplysninger om andre, for eksempel ektefelle eller samboer i etablerte samboerforhold. Dette gjelder eksempelvis når det

skal vurderes om det er grunnlag for utleggstrekk og hvor mye som kan trekkes. Da vil det være nødvendig å innhente opplysninger om ektefelle eller samboers inntekt for å kunne vurdere hvor mye skyldneren med rimelighet trenger til underhold av seg og sin husstand, jf. dekningsloven § 2-7.

Som nevnt skal opplysningsplikten også gjelde for fysiske personer. Det bør være en høyere terskel for å innhente opplysninger fra privatpersoner enn fra næringsdrivende og andre profesjonelle aktører. Fysiske personers plikt til å gi opplysninger bør derfor begrenses til nærmere angitte opplysninger. I høringen ble det foreslått at fysiske personer bare plikter å gi nærmere angitte opplysninger, med mindre opplysningene knytter seg til deres næringsvirksomhet. For det første skal privatpersoner etter forslaget gi opplysninger om krav som saksøkte har eller har hatt mot dem i løpet av de siste to årene og om hvordan kravet har falt bort. For det andre skal de gi opplysninger om formuesgoder som saksøkte eier og som de har eller har hatt i sin besittelse i løpet av de siste to årene, og om hvordan besittelsen opphørte.

Hvor langt bakover i tid et forhold kan ligge for at det skal omfattes av opplysningsplikten til fysiske personer, beror på en avveining av opplysningenes betydning holdt opp mot byrden det vil medføre for den opplysningspliktige. Departementet legger til grunn at det i de fleste sakene ikke vil være av interesse å gå særlig langt tilbake. Det vil derfor uansett være slik at det vil være mindre aktuelt å innhente opplysninger, jo lenger tid som går. Departementet ser likevel at en tidsbegrensning på to år i enkelte tilfeller vil kunne virke begrensende for namsmannens muligheter for å avdekke formuesobjekter som det kan tas utlegg i. Det foreslås derfor å fjerne begrensningen på to år.

Departementet har vurdert om det bør stilles opp et selvstendig vilkår om sannsynlighet. I forarbeidene til tvangsfullbyrdsloven § 7-12, Ot.prp. nr. 65 (1990–91) s. 151, ble det vektlagt at det bør foreligge en viss sannsynlighet for at skyldneren har krav mot tredjeparten eller at tredjeparten besitter formuesgoder som skyldneren eier, før namsmannen retter en forespørsel til vedkommende. Det understrekes videre at det ikke tas sikte på at namsmannen rutinemessig skal rette forespørsler til en eller flere tredjeparter i alle saker.

Datatilsynet støtter ikke at det stilles lavere sannsynlighetskrav enn tidligere.

Etter departementets oppfatning er det tilstrekkelig at det stilles krav om at opplysningene kan ha betydning for tvangsfullbyrdselsen. Som ved saksøktes opplysningsplikt bør det heller ikke for tredjeparter gjelde noe krav om at opplysningene faktisk vil få betydning for tvangsfullbyrdselsen. Om en opplysning faktisk vil få betydning, kan være vanskelig å vurdere på det stadiet av saksbehandlingen hvor opplysningen blir innhentet, og før namsmannen har mottatt og vurdert opplysningen. Departementet vil derfor ikke stille opp et selvstendig vilkår i loven om at det må foreligge en viss sannsynlighet for at saksøkte har et krav mot for eksempel en kontraktspart eller en bank.

Opplysningsplikt for tredjepart vil gjelde etter krav fra namsmannen. Slike pålegg må være nødvendige, og opplysningene det bes om, må være tilstrekkelig klart definert.

Forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten til offentlige myndigheter og innretninger mv. Ulike offentlige myndigheter og innretninger mv. har lovbestemt taushetsplikt, enten etter forvaltningsloven eller sektorlovgivningen. Dagens bestemmelse i tvangsfullbyrdsesloven § 7-12 gjelder som nevnt uten hinder av taushetsplikt, men slik at tvistelovens kapittel 22 om bevisforbud og bevisfritak gjelder tilsvarende. Dette innebærer blant annet at offentlige myndigheters taushetsplikt går foran opplysningsplikten etter tvangsfullbyrdsesloven § 7-12.

For offentlige myndigheter er det i dag gitt en rekke særskilte unntak fra taushetsplikten for utveksling av opplysninger med namsmannen i sektorlovgivningen. Dette gjelder blant annet skatteforvaltningsloven § 3-3, jf. skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 andre ledd bokstav i. Skattemyndighetene kan dermed gi opplysninger til namsmyndighetene i saker om utlegg og arrest, uten hinder av taushetsplikt.

Offentlige myndigheter kan ha taushetsplikt om de opplysningene som det er aktuelt for namsmannen å innhente. I høringsnotatet ble det foreslått tatt inn en bestemmelse i tvangsfullbyrdsesloven § 5-7 om at forvaltningsorganer og andre som handler på vegne av stat eller kommune skal ha plikt til å gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Det ble videre foreslått at tvisteloven kapittel 22, med unntak av § 22-3, skulle gjelde tilsvarende.

Datatilsynet er skeptisk til at namsmannen får økt adgang til å innhente taushetsbelagt informasjon. De uttaler videre:

«Taushetsplikten er en bærebjelke i befolkningens tillit til offentlige myndigheter. Dersom taushetsplikten utvannes, vil det kunne påvirke befolkningens ønske om og vilje til å dele opplysninger med offentlige organer. Særlig gjelder dette for taushetsbelagte opplysninger om tredjeparter, som ikke engang er part i tvangsforretningen.»

Departementet viser til at det allerede er bestemmelser i sektorlovgivningen som gjør unntak fra taushetsplikten for utveksling av opplysninger med namsmannen. Etter departementets oppfatning er det ikke nødvendig med en generell bestemmelse om at taushetsplikten skal vike for offentlige myndigheters opplysningsplikt til namsmannen. Departementet foreslår at det i forskrift kan gis regler om hvilke offentlige myndigheter som skal gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt og hvilke opplysninger som skal gis.

Departementet understreker at det ved utformingen av forskrifter om unntak fra taushetsplikt, må foretas egne personvern vurderinger. Forslag til forskriftsbestemmelser vil bli sendt på høring på vanlig måte.

Når det gjelder taushetsplikt som følger av avtale, instruks mv., legger departementet til grunn at slik taushetsplikt viker for lovbestemt opplysningsplikt.

Særlig om innhenting av opplysninger fra Folkeregisteret

For utlevering av taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret følger det av folkeregisterloven § 10-2 at taushetsbelagte opplysninger kan utleveres til offentlige myndigheter som har hjemmel i lov til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret uten hinder av taushetsplikt. Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om at det tas inn i bestemmelsen om tredjeparters opplysningsplikt at namsmannen kan innhente opplysninger fra Folkeregisteret, se forslag til § 5-7 femte ledd.

Klage over pålegg

I høringen ble det foreslått å videreføre regelen i tvangsfullbyrdsesloven § 7-12 andre ledd, om at klager over pålegg om opplysningsplikt for tredjeparter har oppsettende virkning, med mindre klagen er åpenbart grunnløs. Det innebærer at opplysningen ikke trenger å gis før klagen er avgjort. Departementet slutter seg til dette. Regelen fore-

slås tatt inn i ny § 5-7 sjette ledd i tvangsfullbyrdsloven.

27.3.4.4 Forholdet til Grunnloven og EMK

Namsmannens innhenting av personopplysninger kan innebære et inngrep i retten til respekt for privatlivet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. For at inngrepet skal være i samsvar med Grunnloven og EMK, må det forfølge et legitimt formål, ha tilstrekkelig hjemmel og være forholdsmessig, jf. omtalen i punkt 7.2.

Etter forslaget til ny § 5-7 i tvangsfullbyrdsloven kan namsmannen innhente opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdsen fra partene og tredjeparter. Namsmannens oppgave er å tvangsfullbyrde krav som ikke gjøres opp frivillig. Det er derfor viktig for den sivile rettsåndhevelsen at namsmannen kan gjennomføre tvangsfullbyrdelse på en effektiv og korrekt måte, som ivaretar hensynet til saksøker og saksøkte. Forslaget i § 5-7 gir namsmannen rett til å innhente opplysninger den vanligvis vil ha behov for i forbindelse med dette arbeidet. Formålet med namsmannens innhenting av personopplysninger faller etter departementets syn inn under formålene «landets økonomiske velferd» og «å beskytte andres rettigheter og friheter» i EMK artikkel 8. Vilåret etter Grunnloven og EMK om at inngrepet må forfølge et legitimt formål, er dermed oppfylt.

Hjemmelskravet etter Grunnloven og EMK går ut på at hjemmelen skal være klar, forutsigbar og tilgjengelig. Etter departementets vurdering oppfylder den foreslåtte bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 5-7 disse kravene. Selv om ordlyden kan fremstå som vid, er det klare begrensninger i hva namsmannen kan innhente. Det kan som nevnt bare innhentes opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdsen.

Nytten ved namsmannens innhenting av opplysninger må videre stå i forhold til inngrepets art og omfang. Namsmannen kan ikke innhente opplysninger som ikke kan ha betydning for tvangsfullbyrdsen. Opplysningene som innhentes vil i hovedsak gjelde saksøktes økonomiske forhold. I tillegg kan det være behov for å innhente opplysninger om andres økonomiske forhold, dersom dette kan ha betydning for tvangsfullbyrdsen av kravet mot saksøkte. Det kan for eksempel være behov for å innhente opplysninger om saksøktes ektefelle eller samboer som saksøkte eier bolig sammen med. Etter departementets syn vil det

være i saksøktes interesse at namsmannen kan kreve opplysninger som bidrar til en korrekt og effektiv tvangsfullbyrdelse, der avgjørelser treffes på korrekt faktisk grunnlag. At saken er godt opplyst før en avgjørelse treffes, vil bidra til å styrke saksøktes rettssikkerhet.

I vurderingen av om et inngrep oppfylder hjemmelskravet og kravet til forholdsmessighet etter Grunnloven og EMK, har det betydning hvilke garantier mot vilkårlighet og misbruk som foreligger. Departementet viser til at et pålegg om å gi opplysninger kan påklages etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16, og at den opplysningene gjelder kan be om innsyn i opplysningene. Der opplysningene angår noens personlige forhold, vil disse også være beskyttet av lovbestemt taushetsplikt etter domstolloven § 63a, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-6. Slik departementet ser det, utgjør forslaget et forholdsmessig inngrep som har tilstrekkelig klar hjemmel.

27.3.4.5 Forskriftshjemmel

I dag skjer innhenting av opplysninger fra tredjeparter til dels gjennom manuelle prosesser. Departementet ønsker å legge til rette for at namsmannen kan hente inn opplysninger på en måte som er effektiv både for namsmannen og for de tredjepartene som skal gi opplysninger, samtidig som personvern hensyn ivaretas. Det foreslås derfor at det med hjemmel i ny § 5-7 åttende ledd i tvangsfullbyrdsloven kan gis nærmere regler i forskrift om hvordan opplysninger skal gis mv.

Gjennom forskriften vil en kunne legge til rette for å automatisere prosesser som i dag utføres manuelt. Særlig for aktører som namsmannen regelmessig innhenter opplysninger fra, vil det være aktuelt å utvikle digitale leveringsløsninger, herunder løsninger for systemintegrasjon, som legger til rette for at namsmannen kan automatisere behandlingen av opplysningene. Det vil også kunne utvikles støtte for at pålegg kan sendes og besvares automatisk gjennom slike løsninger. For aktører som velger å besvare pålegg automatisk, vil dette i praksis innebære at en klage ikke kan gis oppsettende virkning. Den generelle klageadgangen og regelen om oppsettende virkning i tvangsfullbyrdsloven § 5-7 sjette ledd inneholder ikke noen plikt til å vurdere å klage. Klageadgangen står således ikke i veien for at en aktør velger å utlevere bestemte opplysningstyper automatisk etter pålegg fra namsmannen.

27.4 Bruk

27.4.1 Gjeldende rett

Tvangfullbyrdsloven har ingen bestemmelser som uttrykkelig regulerer sammenstilling, automatisert behandling eller profilering hos namsmannen. Saksbehandlingsreglene i tvangfullbyrdsloven er tilpasset manuell behandling, der en saksbehandler vurderer foreliggende opplysninger opp mot gjeldende regelverk for å komme frem til en beslutning. Dette har sammenheng med at det i liten grad var mulig å automatisere saksbehandlingen da tvangfullbyrdsloven ble vedtatt. Tvangfullbyrdslovens regler er likevel ikke direkte til hinder for automatisert behandling, og enkelte prosesser er automatisert allerede i dag.

Personvernforordningen har regler om profilering og automatiserte avgjørelser, jf. blant annet artikkel 22 nr.1. Etter personopplysningsloven § 2 andre ledd bokstav b gjelder verken loven eller personvernforordningen for saker som behandles eller avgjøres i medhold av rettspleielovene, herunder tvangfullbyrdsloven. Det vil si at disse reglene ikke kommer til anvendelse for namsmannens saksbehandling. For namsmannen vil det derfor i hovedsak være Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 som oppstiller de rettslige rammene for behandlingen av personopplysninger. Disse er nærmere omtalt i punkt. 7.2 og 27.2.

27.4.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet ble det foreslått regler om automatisert saksbehandling, sammenstilling og profilering hos namsmyndighetene. Det ble vurdert som hensiktsmessig at alminnelig namsmann både har adgang til å gjennomføre automatiserte skritt i saksbehandlingen og til å treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Formålet med den foreslåtte hjemmelen var blant annet å legge til rette for en effektiv, enhetlig og korrekt saksbehandling. I høringsnotatet ble det også vist til at namsmannens saksbehandling skal skje i samme systemløsning som Innkrevingsmyndighetens saksbehandling, og at reglene i tvangfullbyrdsloven og innkrevingsloven derfor i utgangspunktet bør være like.

Etter forslaget kan namsmannen treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling, dersom behandlingen sikrer partenes krav til forsvarlig saksbehandling og er forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i

lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Partene skal ha rett til manuell overprøving av avgjørelsen. Videre kan namsmannen etter forslaget sammenstille personopplysninger til bruk i en sak om tvangfullbyrdelse, og namsmannen kan bruke slike opplysninger til profilering. Det ble i tillegg foreslått en hjemmel til å gi utfyllende regler i forskrift.

27.4.3 Høringsinstansenes merknader

Flere høringsinstanser har merknader til forslaget om en bestemmelse om automatisert saksbehandling hos namsmannen.

Datatilsynet uttaler blant annet:

«Vi kan ikke se at mulige ulemper ved automatisert saksbehandling er problematisert. Ved feil i algoritmen, vil også avgjørelsene bli feil. Det er også viktig å unngå skjevhet i materialet algoritmen bygger på. Jo større grad av automatisering, jo viktigere er det å ta inn nødvendige rettssikkerhetsgarantier. Det foreligger ikke i forslaget slik det er formulert nå.»

Jussbuss er enig i at automatisert saksbehandling vil kunne føre til en mer effektiv, enhetlig og korrekt saksbehandling, og viser til at skyldnere er tjent med at prosessen ikke dras ut over lang tid, ettersom dette oppleves som en ekstra påkjenning for mange som allerede er i en vanskelig situasjon. *Jussbuss* kan likevel ikke se at høringsnotatet i tilstrekkelig grad har tatt stilling til hvordan et slikt automatisert behandlingssystem vil fungere, særlig ikke ved behandling av skjønnsmessige vilkår. Videre understreker *Jussbuss* viktigheten av at sikkerhetsmekanismene utformes på en slik måte at heller for mange enn for få saker blir overført til manuell behandling, og viser til at det er viktig at hensynet til skyldnerens rettssikkerhet går foran effektivisering av saksbehandlingen. *Jussbuss* foreslår i tillegg at retten til manuell overprøving skal formidles til skyldneren sammen med vedtaket.

Politidirektoratet uttaler at det er avgjørende at grunnleggende krav til rettssikkerhet og forsvarlig saksbehandling blir ivaretatt ved automatisert behandling. Flere politidistrikter peker på at det i liten grad er vurdert hvilke avgjørelser som egner seg for automatisert behandling. *Innlandet politidistrikt* uttaler at det fremstår betenkelig at ansvar for å kvalitetssikre vurderingene legges over på partene. Ved fremtidig regulering i forskrift er det viktig med klare hjemler som i liten grad åpner for skjønn dersom det legges opp til automatisering

av prosessen. *Oslo politidistrikt* mener at det burde fremkommet klarere på hvilke områder man oppfatter at det finnes et rom for automatisering, og uttaler at det er en risiko for at en beveger seg i retning av å automatisere vurderinger som bør gjøres av mennesker.

Flere høringsinstanser har uttalt seg om profilering. *Datatilsynet* uttaler at det er særlig viktig med presise kunnskapsbaserte kriterier dersom det er aktuelt å foreta automatisk profilering. *Jussbuss* er kritisk til at det ikke er regulert nærmere i lovforslaget hvordan profilene skal kunne anvendes. *Jussbuss* er også kritisk til at skyldnerens tidligere historikk skal kunne påvirke en nåværende behandling hos namsmyndigheten, siden skyldnerens situasjon og innstilling kan endre seg. Videre mener *Jussbuss* at skyldneren bør gis adgang til innsyn i sin profil hos namsmyndighetene og mulighet til å komme med innsigelser mot profilen hvis det skulle foreligge feilinformasjon.

Politidirektoratet uttaler at det er avgjørende med en tydelig regulering av profilering og forsvarlige prosesser. Direktoratet viser til at namsmannen er i en situasjon hvor en part ber om bistand til å få gjennomført sin rett, og at profilering i dette oppdraget vil være lite relevant. *Innlandet politidistrikt* mener at behovet for profilering ikke er tilstrekkelig begrunnet i høringsnotatet, særlig sett i lys av kravet til forholdsmessighet som oppstilles i Grunnloven og EMK. *Oslo politidistrikt* viser til at profilering kan tjene en nyttig funksjon i forbindelse med tvangsfullbyrdelse så lenge prosessene er forsvarlige, men uttaler i likhet med *Politidirektoratet* at de savner en grundigere vurdering av hvilke krav som stilles for at det skal være forsvarlig.

Høringsinstansenes merknader til de konkrete forslagene omtales nærmere nedenfor under vurderinger og forslag.

27.4.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår en bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven § 5-21 om sammenstilling og automatiserte avgjørelser, men foreslår enkelte justeringer sammenlignet med høringsforslaget. Departementet legger til grunn at det ikke er aktuelt å automatisere behandlingen hos tingretten, og foreslår at bestemmelsen bare skal gjelde for namsmannen. Bestemmelsen foreslås derfor plassert i lovens kapittel 5.

Etter personopplysningsloven § 2 andre ledd bokstav b gjelder verken loven eller personvernforordningen for saker som behandles eller avgjøres i medhold av rettspleielovene, herunder

tvangsfullbyrdsloven. Reglene kommer derfor ikke til anvendelse for namsmannens saksbehandling, slik at det i hovedsak er Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 som oppstiller de rettslige rammene for behandlingen av personopplysninger. I utformingen av regelverket om namsmannens bruk av opplysninger har departementet likevel lagt vekt på kravene som følger av personvernforordningen. Disse kravene sørger for betryggende rammer for automatisert behandling hos namsmannen og bidrar til å trygge skyldnerens rettssikkerhet. Videre utvikles det felles IT-systemer for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann, som må tilfredsstille personopplysningsloven og personvernforordningen.

Personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b bestemmer at personopplysningene skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Dersom viderebehandlingen er forenlig med formålet ved innhenting, kreves det ikke særskilt hjemmel for viderebehandlingen. Da «kreves det ikke et annet rettslig grunnlag enn det som ligger til grunn for innsamlingen av personopplysninger», jf. fortalen til personvernforordningen punkt 50.

I høringsnotatet ble det foreslått hjemmel for at namsmannen kan sammenstille personopplysninger til bruk i en sak om tvangsfullbyrdelse. Det ble også foreslått en bestemmelse om at namsmannen kan gjenbruke opplysninger som er innhentet for én sak, i senere saker dersom opplysningene er av betydning for saken. Reglene ble foreslått plassert i tvangsfullbyrdsloven kapittel 5. Det innebærer at bestemmelsen også vil komme til anvendelse så langt de passer i saker namsmannen behandler etter gjeldsordningsloven, jf. gjeldsordningsloven § 7-8. Etter departementets oppfatning er det avgjørende at opplysninger namsmannen innhenter, kan gjenbrukes i andre saker namsmannen behandler. For eksempel må namsmannen i en senere utleggssak mot en skyldner kunne gjenbruke opplysninger om skyldnerens formuesgoder fra en tidligere utleggssak mot samme skyldner. Det er også aktuelt å gjenbruke opplysninger på tvers av saks typer. For eksempel kan namsmannen i en utleggssak få opplysninger om hvor et formuesgode befinner seg som kan være relevante å gjenbruke i en senere sak om tvangsdekning i det samme formuesgodet. Opplysninger innhentet om en skyldners formuesgoder og økonomiske situasjon for øvrig i en utleggssak, kan være aktuelt å gjenbruke i senere saker mot vedkommende om utlegg, tvangsdekning, gjeldsordning eller

gjennomføring av arrest. Slik bruk vil forbedre og forenkle tvangsfullbyrdsloven for saksøkte, saksøker og namsmannen.

Etter departementets syn bør namsmannens sammenstilling og bruk av opplysninger i senere saker reguleres på samme måte som for Innkrevingsmyndigheten, se forslaget til § 12 første ledd i innkrevingsloven. Det foreslås derfor en hjemmel i tvangsfullbyrdsloven § 5-21 første ledd for at namsmannen kan sammenstille opplysninger når det er nødvendig for namsmannens arbeid med saker etter tvangsfullbyrdsloven og gjeldsordningsloven, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Formålet med namsmannens innhenting av personopplysninger er at namsmannen skal kunne gjennomføre oppgavene den har etter tvangsfullbyrdsloven og gjeldsordningsloven. Departementet legger til grunn at viderebehandling av personopplysninger til dette formålet i hovedsak er et forenlig formål. Siden det kan være uklart hvor grensene mellom forenlig og uforenlig formål går, foreslår departementet likevel en særskilt hjemmel. Når det følger av lov at de innhentede opplysningene kan brukes til disse formålene, vil det ikke oppstå spørsmål om uforenlighet. Departementet viser for øvrig til omtalen i punkt 7.4.

I høringsnotatet ble det foreslått at namsmannen kan bruke personopplysninger til profilering. Flere høringsinstanser har vært kritiske til forslaget. *Datatilsynet* uttaler blant annet:

«Ut fra et personvernperspektiv, er særlig profilering å anse som høyrisiko. Gjennom profilering, vil personer bli plassert i en gitt kategori uten at dette nødvendigvis er kjent for dem, eller at det er forståelig eller forutsigbart for dem hvorfor en slik kategorisering har skjedd. Ofte er det vanskelig å skille årsak/virkning fra tilfeldige variasjoner. Presise, kunnskapsbaserte kriterier vil være særlig viktige dersom det er aktuelt å gjennomføre automatisk profilering.»

Politidirektoratet og *Oslo politidistrikt* savner en grundigere vurdering av hvilke krav som stilles for at profilering skal være forsvarlig. Politidirektoratet viser til at namsmannen er i en situasjon hvor en part ber om bistand til å få gjennomført sin rett, og at profilering vil være lite relevant for dette oppdraget.

I personvernforordningen artikkel 4 er profilering definert som «enhver form for automatisert behandling av personopplysninger som innebærer å bruke personopplysninger for å vurdere

visse personlige aspekter knyttet til en fysisk person, særlig for å analysere eller forutsi aspekter som gjelder nevnte fysiske persons arbeidsprestasjoner, økonomiske situasjon, helse, personlige preferanser, interesser, pålitelighet, atferd, plassering eller bevegelser».

Etter departementets vurdering har namsmannen ikke tilstrekkelig behov for å foreta slik profilering. Departementet går derfor ikke videre med forslaget om en generell hjemmel for alminnelig namsmann til å benytte personopplysninger til profilering.

I samsvar med høringsforslaget foreslår departementet at namsmannen kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling, dersom behandlingen sikrer partenes krav til forsvarlig saksbehandling og er forenlig med retten til vern av personopplysninger. Forslaget til bestemmelse svarer til den foreslåtte hjemmelen for Innkrevingsmyndigheten i innkrevingsloven § 12 andre ledd. Det kan bare brukes opplysninger som namsmannen har adgang til å innhente etter tvangsfullbyrdsloven. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom.

Datatilsynet uttaler at det er uklart i hvilke tilfeller en avgjørelse som innebærer bruk av skjønn, kan anses «utvilsom». Departementet viser til at selv om vilkårene er skjønsmessige, kan avgjørelsen likevel automatiseres dersom det er enkelt å fastslå om det skjønsmessige vilkåret er oppfylt eller ikke, og dette kan operasjonaliseres gjennom automatisering. Vurderingstemaet er om utfallet av den skjønsmessige avgjørelsen av vilkåret ville vært utvilsomt dersom vurderingen ble foretatt av en person. I høringen ble det imidlertid ikke tatt stilling til hvem som skal være kompetent til å foreta vurderingene som skal ligge til grunn for systemets automatiske beslutninger. Dette behandles nedenfor under punkt 27.7. Departementet viser ellers til omtalen i punkt 7.4.

Videre uttaler *Datatilsynet* at mulige ulemper ved automatisert saksbehandling ikke er problematisert i høringsnotatet. Etter departementets vurdering er hvilke ulemper automatisering kan medføre, en viktig del av vurderingen av hvilke avgjørelser hos namsmannen som bør automatiseres. Som eksempel vises det til punkt 22.5.1 om krav til prøving av begjæring, hvor det blir lagt til grunn at gjeldende regler bør videreføres. Dette innebærer at de begjæringene som ikke kan prøves automatisk innenfor de rammene regelverket setter, inntil videre vil måtte bli behandlet manuelt. Som nevnt er det vilkår om at behandlingen

må sikre partenes krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger.

Formålet med forslaget til ny hjemmel om automatisert behandling er å legge til rette for en effektiv, enhetlig og korrekt saksbehandling. Økt effektivitet oppnås ved at automatisert behandling reduserer behovet for manuell saksbehandling. I tillegg vil automatiserte saksbehandlingsskritt kunne redusere saksbehandlingstiden i den enkelte sak. Automatisert behandling vil videre kunne bidra til å sikre en enhetlig og korrekt saksbehandling, som følge av at systemet vil behandle sakene på den måten som på forhånd er besluttet å være riktig. Systemet vil sørge for at saksbehandlingsreglene følges, og ved automatiserte avgjørelser vil like saker bli behandlet likt.

Eksempler på avgjørelser hos namsmannen som det kan være aktuelt å automatisere, er hele eller deler av prøvingen av en begjæring, herunder prøving av kravet, og valg av utleggsgjensstand, herunder verdivurdering av formuesgoder, og vurdering av om det er rom for utleggstrekk. I en vurdering av utleggstrekk kan det for eksempel benyttes opplysninger fra Folkeregisteret om hvem som inngår i skyldnerens husstand for å automatisk vurdere hvilke livsoppholdssatser som skal legges til grunn etter forskrift om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning. Departementet er enig med *Datatilsynet* i at det er aktuelt å regulere namsmannens adgang til å treffe automatiserte avgjørelser nærmere i forskrift. Dette vil gi partene større forutsigbarhet. Det kan for eksempel være aktuelt å regulere hvilke opplysninger som skal inngå i en verdivurdering av et formuesgode eller i prøvingen av begjæring.

I samsvar med forslaget i høringsnotatet kan partene kreve en manuell overprøving av avgjørelsen. Behandlingen av en klage etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 vil i de fleste tilfeller ivareta retten til manuell overprøving. *Jussbuss* uttaler i høringen at det bør fremgå av loven at retten til manuell overprøving skal formidles til skyldneren i forbindelse med avgjørelsen. Departementet vil peke på at når den manuelle overprøvingen skjer gjennom behandling av en eventuell klage over den automatiserte avgjørelsen eller handlemåten, vil saksøkte bli orientert om klageadgangen i forbindelse med underretningen om avgjørelsen. På denne måten vil saksøkte informeres om hvordan en går frem for å få overprøvd en automatisert avgjørelse.

Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om at det i forskrift kan gis nær-

mere regler om sammenstilling og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles og hvem det kan behandles opplysninger om.

Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 stiller også krav til namsmannens rettslige grunnlag for behandling av personopplysninger, at behandlingen tjener et legitimt formål, og at den er forholdsmessig, se nærmere om dette i punkt 7.2 og 27.2. Etter departementets oppfatning innebærer forslaget en tydelig ramme for namsmannens bruk av personopplysninger til sammenstilling og automatiserte avgjørelser. Kravet om legitimt formål er oppfylt ved at behandlingen er nødvendig for å gjennomføre de oppgavene som følger av tvangsfullbyrdsloven og gjeldsordningsloven.

Kravet om forholdsmessighet innebærer en avveining av hvor inngripende tiltaket er, holdt opp mot namsmannens behov for å kunne sammenstille opplysninger og å treffe automatiserte avgjørelser. Hvor inngripende sammenstilling av opplysninger og automatiserte avgjørelser er, vil variere, og må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Hvor inngripende tiltaket er, må holdes opp mot namsmannens formål med behandlingen, som i hovedsak er å tvangsfullbyrde krav etter begjæring fra en saksøker og behandling av søknader om gjeldsordning etter gjeldsordningsloven. Et effektivt og velfungerende system for tvangsfullbyrdelse av krav og rettigheter er av stor samfunnsmessig betydning. Det samme gjelder muligheten til å få en gjeldsordning. Det er begrensninger i hvilke typer opplysninger namsmannen kan innhente, og de aktuelle personopplysningene vil først og fremst være av økonomisk karakter. Etter departementets oppfatning veier ikke personvern hensynene tyngre enn de viktige samfunnsmessige hensynene som gjør seg gjeldende ved utførelsen av namsmannens lovpålagte oppgaver. Forslaget til lovbestemmelse er etter departementets vurdering i overensstemmelse med Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.

Departementet viser til forslag til ny § 5-21 tvangsfullbyrdsloven.

I høringsnotatet ble det ikke foreslått en hjemmel i tvangsfullbyrdsloven for bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer. *Skattedirektoratet* viser til at en slik bestemmelse foreslås i innkrevingsloven, og uttaler at det bør vurderes en tilsvarende bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven. Etter departementets vurdering er det hensiktsmessig å ta inn en tilsvarende hjemmel i tvangsfullbyrdsloven

som foreslått i innkrevingsloven § 13, jf. punkt 7.4.4. Departementet foreslår derfor å ta inn en bestemmelse om namsmannens bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer i tvangsfullbyrdsloven § 5-22. Forslaget innebærer at det kan behandles innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer. Slik behandling kan bare skje dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger. Det foreslås videre en hjemmel til i forskrift å gi nærmere regler om slik behandling.

Departementet viser til forslag til ny § 5-22 i tvangsfullbyrdsloven.

27.5 Utlevering av opplysninger

27.5.1 Gjeldende rett

I forbindelse med at alminnelig namsmann utfører sine lovpålagte oppgaver, utleveres det i dag personopplysninger til andre namsmenn, offentlige organer og private rettssubjekter. Overføring av en sak fra ett namsmannsdistrikt til et annet er for eksempel en form for utlevering av opplysninger. Namsmannen utleverer også opplysninger til tredjeparter, herunder skyldnerens arbeidsgiver og til finansinstitusjoner, for eksempel i forbindelse med tvangsfullbyrdelse og når namsmannen henter inn opplysninger. Opplysninger om avholdte tvangsforretninger utleveres i stor utstrekning til Løsøreregisteret.

Opplysningene som utleveres, kan være underlagt lovbestemt taushetsplikt. Taushetsplikten i saker for alminnelig namsmann er regulert i tvangsfullbyrdsloven § 2-6, som gir domstolloven § 63 a tilsvarende anvendelse. Etter domstolloven § 63 a første ledd har namsmannen taushetsplikt om noens personlige forhold og om tekniske innretninger og fremgangsmåter, samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår. Domstolloven § 63 a andre ledd gir forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og § 13 g tilsvarende anvendelse. Av reglene i forvaltningsloven følger det blant annet at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter, at opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, og at enkelte opplysninger gis til andre forvaltningsorganer dersom de er nødvendige å gi for å fremme namsmannens lovpålagte oppgaver, jf. forvaltningsloven § 13 b. For en nærmere gjennom-

gang av reglene i forvaltningsloven §§ 13 til 13 e vises det til punkt 7.5.1.

Det følger av forvaltningsloven § 13 g at Kongen kan gi forskrift om at taushetsplikt etter § 13 ikke skal være til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet, så langt delingen ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep overfor den som opplysningene gjelder. Et hovedformål med forskriftshjemmelen i forvaltningsloven § 13 g er å legge til rette for mer informasjonsdeling innad i forvaltningen, der det foreligger et behov for slik deling, se Prop. 166 L (2020–2021) punkt 4.3. Forskriftshjemmelen bygger på en avveining av behovet offentlige myndigheter har for å dele opplysninger, opp mot hensynene som taler imot, herunder personvern.

27.5.2 Høringsnotatets forslag

Etter ordningen med ett utleggstrekk vil ansvaret for trekket kunne flyttes fra en alminnelig namsmann til en annen mens trekket løper. En forutsetning for en hensiktsmessig behandling av trekket er at dokumenter og opplysninger knyttet til trekket er tilgjengelige for den namsmannen som overtar ansvaret. For å sikre at opplysninger kan deles mellom ulike alminnelige namsmenn, ble det i høringen foreslått at opplysninger og bevis som er av betydning i en konkret sak, kan deles mellom ulike alminnelige namsmenn.

I høringen ble det lagt til grunn at utlevering av opplysninger vil være særlig aktuelt i utleggsaker, men at en adgang til å utlevere opplysninger også kan være hensiktsmessig i andre saker som håndteres av de alminnelige namsmenn. Regelen ble derfor foreslått plassert i tvangsfullbyrdsloven kapittel 5, som gir alminnelige regler om saksbehandlingen i saker for namsmannen. Det er hensiktsmessig å kunne gjenbruke relevante opplysninger som er mottatt i en sak, i senere saker. I høringsnotatet ble det derfor også foreslått å presisere at det er adgang til slik gjenbruk.

Forslaget innebærer en adgang til å utlevere personopplysninger og må derfor vurderes i lys av retten til respekt for privatlivet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Se nærmere omtale av bestemmelsene i punkt 7.2 og 27.2. I høringen ble det lagt til grunn at forslaget utgjør et forholdsmessig inngrep som har tilstrekkelig klar hjemmel, og at det derfor ikke er i strid med Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.

I saker der Innkrevingsmyndigheten etter ordningen med ett trekk overtar ansvaret for et

utleggstrekk, ble det i høringen lagt til grunn at alminnelig namsmann må kunne utlevere opplysninger til Innkrevingsmyndigheten. Dette er en forutsetning for en helhetlig behandling av trekket gjennom hele trekkperioden, uavhengig av hvilken namsmyndighet som er ansvarlig for oppfølgingen av trekket. Det ble videre pekt på at det også i saker der det ikke løper et utleggstrekk, vil være hensiktsmessig om alminnelig namsmann kan utlevere opplysninger til Innkrevingsmyndigheten.

I høringen ble det lagt til grunn at alminnelig namsmanns behov for å utlevere opplysninger i stor grad vil bli ivare tatt ved at reglene i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 kommer til anvendelse. I tillegg ble det pekt på at forvaltningsloven § 13 g uansett gir tilstrekkelig hjemmel for å kunne fastsette forskrift som regulerer alminnelig namsmanns adgang til å utlevere opplysninger til Innkrevingsmyndigheten og eventuelle andre organer. Det ble etter dette ikke foreslått en egen bestemmelse om utlevering av opplysninger fra alminnelig namsmann til Innkrevingsmyndigheten.

27.5.3 Høringsinstansenes merknader

Oslo politidistrikt mener at vilkåret om at opplysningene må være «av betydning for saken» er problematisk dersom dokumentene ikke tidligere har vært gjenstand for en manuell gjennomgang. Uten en manuell gjennomgang vil det være uklart om dokumentene har et innhold som er relevant ved senere saksbehandling.

Datatilsynet mener namsmannen bør ha en informasjonsplikt overfor skyldneren når opplysninger blir utlevert. Tilsynet peker på at de som personopplysningene gjelder, må få kunnskap om hvilke offentlige myndigheter som behandler opplysninger om dem, fordi dette er eneste måten de reelt sett kan ivareta sine rettigheter.

27.5.4 Vurderinger og forslag

For å ivareta egne arbeidsoppgaver, må alminnelig namsmann jevnlig utlevere opplysninger til andre. For eksempel må opplysninger utleveres til finansinstitusjoner i forbindelse med tvangsfullbyrdelse og som ledd i innhenting av opplysninger, og til tredjeparter ved utleggspant i felles bolig eller i formuesgoder som en tredjepart besitter. Slike opplysninger kan omfatte personopplysninger og opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt. Det er viktig at alminnelig namsmann har adgang til å utlevere nødvendige

opplysninger uten hinder av reglene om taushetsplikt, samtidig som de reglene som hjemler en slik adgang ivaretar saksøktes personvern på en god måte.

Taushetsplikten i saker for alminnelig namsmann er regulert i tvangsfullbyrdsloven § 2-6, som gir domstolloven § 63 a tilsvarende anvendelse. Som omtalt under gjeldende rett i punkt 27.5.1 følger det av domstolloven § 63 a andre ledd at forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og § 13 g er gitt tilsvarende anvendelse. Det følger av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for. Opplysningene kan blant annet brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll. At opplysningene kan brukes for å oppnå det formålet de er innhentet for, innebærer at opplysningene kan utleveres til andre. Det overordnede formålet med alminnelig namsmanns innhenting av opplysninger vil være behandling av saker der et krav er begjært tvangsfullbyrdet. Opplysningene vil da kunne brukes, herunder utleveres, som et nødvendig ledd i behandlingen av en konkret sak. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 har ingen begrensninger knyttet til hvem opplysningene kan utleveres til, så lenge utleveringen skjer for å oppnå det formålet opplysningene er innhentet for. Det er for eksempel nødvendig å utlevere opplysninger til finansinstitusjoner i forbindelse med tvangsfullbyrdelse og som ledd i innhenting av opplysninger om saksøktes innstående på konto. Slike opplysninger vil normalt være underlagt taushetsplikt. Utleveringen er likevel nødvendig for å gjennomføre innkrevingen, og dermed et av formålene opplysningene er innhentet for. Slik utlevering kan derfor skje i medhold av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2. Departementet viser til punkt 7.5.4 for en nærmere gjennomgang av hvilke opplysninger som kan utleveres etter reglene i forvaltningsloven § 13 b første ledd.

Reglene i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 vil i stor grad dekke behovet som alminnelig namsmann har for å utlevere opplysninger. Ordningen med ett utleggstrekk forutsetter at opplysninger av betydning for beregningen av et utleggstreks størrelse, kan deles med andre namsmenn og med Innkrevingsmyndigheten. Slik utlevering av opplysninger er nødvendig for å sikre en helhetlig behandling av trekket gjennom hele trekkperioden, uavhengig av hvilken namsmyndighet som er ansvarlig for oppfølgingen av trekket. Utlevering av opplysninger vil kunne utgjøre et inn-

grep i retten til privatliv, jf. EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Det stilles da krav om at det foreligger en tilstrekkelig klar hjemmel for utleveringen, og i tillegg at utleveringen ivaretar et legitimt formål og er forholdsmessig. For en generell omtale av de nevnte bestemmelsene vises det til Prop. 56 LS (2017–2018) og ovenfor i punkt 7.2 og 27.2. Departementet mener derfor det er hensiktsmessig med spesifikke hjemler som gir alminnelig namsmann adgang til å utlevere opplysninger som er nødvendige for at namsmyndighetene skal kunne ivareta sine oppgaver. Samtidig må slike hjemler ikke innebære et uforholdsmessig inngrep i saksøktes personvern. Departementet foreslår at det gis særskilte regler for alminnelig namsmanns utlevering av opplysninger til andre alminnelige namsmenn og til Innkrevsmyndigheten.

Departementet mener det også i saker der det ikke besluttes utleggstrekk, er gode grunner for at ulike alminnelige namsmenn kan utlevere opplysninger til hverandre og til Innkrevsmyndigheten. En slik utlevering vil bidra til likebehandling i saker for namsmyndighetene. I tillegg må det antas å føre til et flere korrekte avgjørelser, siden det er større sannsynlighet for at opplysningene som blir lagt til grunn er korrekte. Utleveringen vil også redusere saksøktes oppgaver i forbindelse med en sak, siden behovet for å gi opplysninger og fremskaffe dokumentasjon vil oppstå sjeldnere.

I høringen ble det foreslått en bestemmelse som klart regulerer at opplysninger kan deles mellom ulike namsmenn, forutsatt at opplysningene er av betydning i en sak for namsmannen. Regelen er ikke begrenset til å gjelde opplysninger i saker hvor ansvaret flyttes mellom ulike alminnelige namsmenn og er heller ikke begrenset til å gjelde i utleggssaker. *Oslo politidistrikt* påpeker at vilkåret om at opplysningene må være «av betydning for saken», jf. forslaget til ordlyd i § 5-7 syvende ledd, forutsetter at opplysningen tidligere har vært gjenstand for en manuell gjennomgang. *Oslo politidistrikt* viser til at vilkåret er vanskelig å forene med målet om mer automatiserte prosesser.

Etter departementets vurdering bør relevanskravet for å kunne dele opplysninger mellom namsmenn være det samme som for innhenting av opplysninger. Det vil si at opplysninger kan deles mellom ulike namsmenn, forutsatt at opplysningene kan ha betydning i en sak for namsmannen. En namsmann som har opplysninger som kan ha betydning for en annen namsmanns sak, vil vanskelig kunne vurdere om opplysningene

faktisk vil få betydning for utfallet i den andre namsmanns sak. Som *Oslo politidistrikt* påpeker, vil det være vanskelig å automatisere delingsprosessen med et slikt vilkår. Å ha et strengere vilkår for deling enn for innhenting har lite for seg, ettersom namsmannen som kunne mottatt opplysningene fra annen namsmann, uansett vil ha hjemmel til å selv innhente opplysninger som kan ha betydning for saken, se punkt 27.3.4. Det foreslås derfor at opplysninger kan deles mellom ulike namsmenn, når opplysningene kan ha betydning i en sak for namsmannen.

Departementet mener forslaget til ordlyd i tvangsfullbyrdsloven § 5-7 utgjør en tilstrekkelig klar hjemmel etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Det vises videre til drøftelsen over av formålene med utlevering av slike opplysninger, herunder hensynet til likebehandling og korrekte beslutninger. Dette er legitime formål som blir ivare tatt ved utlevering av opplysninger. Etter ordlyden i bestemmelsen kan opplysninger bare utleveres dersom de kan ha betydning i en sak for namsmannen. Departementet mener dette vilkåret sikrer at kravet til en forholdsmessig utlevering av opplysninger er oppfylt.

Som nevnt mener departementet at alminnelig namsmanns adgang til å utlevere opplysninger til Innkrevsmyndigheten bør reguleres særskilt, og ikke bare fremgå etter en tolkning av reglene blant annet i forvaltningsloven § 13 b første ledd. Slik utlevering vil skje i stort omfang etter ordningen med ett utleggstrekk, og det vil være hensiktsmessig at bestemmelsene er noe mer detaljerte.

Etter forvaltningsloven § 13 g kan det i forskrift gis regler om at taushetsplikten ikke er til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet. Bestemmelsen kommer til anvendelse for alminnelig namsmann gjennom henvisningen i domstoloven § 63 a. I høringen ble det lagt til grunn at bestemmelsen i forvaltningsloven § 13 g gir tilstrekkelig hjemmel for i forskrift å kunne regulere alminnelig namsmanns utlevering av opplysninger med Innkrevsmyndigheten. Departementet er enig i dette og foreslår ingen egen bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven om utlevering av opplysninger mellom alminnelig namsmann og Innkrevsmyndigheten.

Forvaltningsloven § 13 g gir adgang til å gi forskrift om utlevering av personopplysninger som kan innebære et inngrep i retten til respekt for privatliv. Innholdet i en slik forskrift må sikre at utleveringen er forholdsmessig, og at utleveringen er

i tråd med de begrensningene som følger av menneskerettighetene i EMK og Grunnloven. Forvaltningsloven § 13 g er utformet generelt, og utlevering av opplysninger til andre offentlige myndigheter enn Innkrevingsmyndigheten kan reguleres med hjemmel i bestemmelsen. Ved fastsetting av forskrifter i medhold av bestemmelsen understreker departementet at det må angis spesifikt hvilke offentlige myndigheter opplysningene skal utleveres til. Det må også angis hvilke opplysninger som kan utleveres.

Slik departementet ser det, utgjør forskriftshjemmelen en hensiktsmessig avveining mellom hensynet til alminnelig namsmanns behov for å dele opplysninger med andre offentlige myndigheter, herunder med Innkrevingsmyndigheten, på den ene siden, og hensynet til saksøktes personvern på den andre siden. At adgangen til å utlevere bestemte opplysninger fastsettes i forskrift, gjør også at behovet for konkrete skjønsmessige vurderinger knyttet til enkelttilfeller reduseres. Etter departementets syn gir forskriftshjemmelen et fleksibelt og robust grunnlag for utlevering av opplysninger fra alminnelig namsmann.

Datatilsynet har tatt til orde for å pålegge alminnelig namsmann en informasjonsplikt overfor saksøkte når personopplysninger utleveres. Tilsynet peker på at de personene opplysningene gjelder, bør få kunnskap om hvilke offentlige myndigheter som behandler opplysninger om dem. Departementet kan ikke se at det foreligger særskilte hensyn som taler for å gi saksøkte slik informasjon i saker etter tvangsfullbyrdsloven. Det foreslås ikke å pålegge namsmannen en slik informasjonsplikt.

Departementet viser til forslag til tvangsfullbyrdsloven § 5-7 syvende ledd.

27.6 Innsyn

27.6.1 Gjeldende rett

I en sak for alminnelig namsmann kan det være flere som ønsker innsyn i sakens dokumenter eller opplysninger, herunder partene og andre som har en rett som blir berørt.

De som har en rett som blir berørt, kan etter tvangsfullbyrdsloven § 5-19 andre ledd undersøke namsboken og dokumenter som angår saken på namsmannens kontor, og kreve en gjensvar. Dersom begge parter samtykker, kan også andre få slikt innsyn. I praksis gis innsyn ved at namsmannen sender ut en kopi av dokumentene, og i noen tilfeller ved at dokumentene gjøres tilgjengelige digitalt. Formuleringen «en rett som

blir berørt» har blitt forstått som å tilsvare de personer som har en rettslig klageinteresse etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16.

Tvangsfullbyrdsloven § 5-19 regulerer ikke hvilke opplysninger som eventuelt kan unntas fra innsynet. Adgang til å unnta opplysninger fra innsynsretten er heller ikke kommentert i forarbeidene til bestemmelsen. I tvangsfullbyrdslovens lovkommentar (Falkanger, Flock, Waaler) 5. utgave s. 267, uttales det at: «Opplysninger som i særlig grad angår skyldnerens personlige forhold, har imidlertid namsmannen plikt til å bevare taushet om, jf. § 2-6.» Samtidig legges det i kommentarutgaven til grunn at det ikke er noe i veien for å gi innsyn i saksøktes lønnsforhold og gjeld.

27.6.2 Høringsnotatets forslag

Det ble i høringen ikke foreslått endringer knyttet til hvem som har rett til innsyn i namsboken og tilhørende dokumenter. Det blir likevel pekt på at det fremstår som utdatert og lite teknologinøytralt å videreføre en regel om at innsyn i namsbok og dokumenter skal skje på namsmannens kontor. I fremtiden vil det være mer hensiktsmessig å gi innsyn gjennom digitale løsninger og det ble foreslått en teknologinøytral bestemmelse om innsyn i tvangsfullbyrdsloven § 5-20.

Det ble i høringsnotatet vist til at det i dag fremstår som uklart hvordan innsynsretten skal vurderes opp mot namsmannens taushetsplikt. En person som får sin rett berørt av en sak om tvangsfullbyrdelse, har en berettiget interesse i å gjøre seg kjent med opplysninger knyttet til saken, blant annet for å kunne ivareta sine rettigheter ved en klage. Det ble derfor foreslått at retten til innsyn skal gjelde uten hinder av taushetsplikten.

I høringen ble det drøftet om enkelte opplysninger bør kunne unntas fra innsyn. Som eksempel ble det vist til helseopplysninger en person gir for å unngå utlegg i personlige eiendeler det er nødvendig for skyldneren å beholde, jf. dekningsloven § 2-3 andre ledd. Det ble foreslått å begrense innsynsretten gjennom en henvisning til forvaltningsloven §§ 18 til 19.

Som følge av ordningen med ett utleggstrekk, kan en kreditor oppleve at andre krav både kommer til og faller fra mens trekket løper. Dersom disse kravene har bedre eller samme prioritet som kreditorens krav, vil dette få betydning for om kreditoren får en andel av trekkbeløpet, og eventuelt hvor stor denne andelen er. Kreditoren vil derfor ha en berettiget interesse i å ha tilgang

til enkelte opplysninger om det løpende utleggstrekket.

I høringen ble det trukket frem at det vil bli ressurskrevende for namsmannen dersom alle kreditorer må varsles hver gang krav meldes inn eller forsvinner ut av utleggstrekket. Det ble derfor ikke foreslått en plikt for namsmannen til å gi slike opplysninger. I stedet ble det foreslått at kreditorene kan få tilgang til en digital innsynsløsning, hvor de selv kan undersøke status på trekket. Det ble vist til at det blant annet kan være hensiktsmessig at kreditorene får se antall krav i trekket, kravenes prioritet, samt grunnlaget for beregningen av en eventuell dividende. Dersom en kreditor ønsker mer detaljerte opplysninger om egen sak, eller opplysninger om saker der andre kreditorer har fått krav lagt til i trekket, ble det lagt til grunn at vedkommende kan begjære innsyn i selve namsboken med tilhørende dokumenter.

Det ble i høringsnotatet foreslått at det gis hjemmel for å fastsette nærmere regler i forskrift om hvilke opplysninger skyldnerens kreditorer skal ha tilgang til og hvordan tilgangen skal gis.

27.6.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet viser til at ordningen med ett utleggstrekk vil innebære at et økt antall kravshavere vil kunne utøve partsrettigheter i en sak som omhandler et gitt utleggstrekk. Det vises særlig til at krav fra NAV vil kunne ha et innhold som ikke bør meddeles videre og at opplysninger NAV utleverer som trekkpliktig i seg selv kan være sensitive. Arbeids- og velferdsdirektoratet anmoder derfor departementet om at det i arbeidet fremover søkes å minimere hvilke opplysninger parter eller kreditorer vil kunne be om innsyn i.

Barne- og familiedepartementet understreker at det vil være viktig for skyldneren å kunne holde seg orientert eller bli informert om hvilke krav som blir prioritert, status på nedbetaling av kravene mv., siden det ikke lenger vil være en begrenset trekkperiode.

Norges Kemner- og kommuneøkonomers forbund (NKK) og enkelte kommuner mener det er viktig at kommunene som kreditor får tilgang til opplysninger i den nye løsningen minst tilsvarende de opplysningene kommunene har hjemmel til å få tilgang til som særnamsmann.

Datatilsynet viser til høringsnotatets forslag om at alminnelig namsmann skal opplyse saksøkeren om størrelsen på krav som har lik eller bedre prioritet sammenlignet med saksøkerens

krav, samt opplyse om størrelsen på disse kravene. Tilsynet forstår dette som en utvidelse fra tidligere adgangen til å dele personopplysninger om skyldneren og etterlyser en drøftelse av personvernkonsekvensene av forslaget.

Finans Norge mener økt digitalisering bør føre til at en bør gjøre sanntidsinformasjon tilgjengelig for kreditorene i forkant av en utleggsbegjæring slik at kreditorer kan innhente nøyaktig informasjon om hva resultatet av en eventuell utleggsforretning vil bli.

27.6.4 Vurderinger og forslag

Ingen av høringsinstansene har hatt innspill til høringsnotatets forslag om at en ny bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven om innsyn utformes teknologinøytralt. Departementet er enig i vurderingene i høringsnotatet om at oppmøte på namsmannen kontor fremstår som utdatert, men viser samtidig til at personer som har reservert seg mot digital kommunikasjon fortsatt må ha muligheten til å be om at gjenpart av dokumenter sendes per post.

Departementet er også enig i forslaget om å presisere at innsynsretten skal gjelde uten hinder av taushetsplikten. Departementet slutter seg også til vurderingene i høringsnotatet om at det er uheldig at det i dag ikke er klart regulert hvilke opplysninger og dokumenter som eventuelt kan unntas fra innsynsretten. Departementet mener det er et behov for å kunne unnta enkelte opplysninger fra innsyn, særlig under henvisning til at saksøkte ofte befinner seg i en sårbar situasjon, og kan måtte gi opplysninger om egen situasjon som andre ikke bør få tilgang til. Alminnelig namsmann bør ha klare regler å forholde seg til i vurderingen av et eventuelt innsyn i slike opplysninger. Reguleringen i forvaltningsloven §§ 18 og 19 fremstår som hensiktsmessig også for alminnelig namsmann.

Som foreslått i høringsnotatet, bør det reguleres i forskrift hvilke opplysninger kreditorene som tar del i et utleggstrekk, skal ha tilgang til og hvordan tilgangen skal gis. Det vises blant annet til at de tekniske løsningene som vil bli benyttet i en slik innsynsløsning, vil kunne endre seg i tråd med den teknologiske utviklingen.

Departementet mener innsynsløsningen bør gi kreditor informasjon om størrelsen på andre krav i trekket som har bedre eller lik artsprioritet. Det bør bare være kravenes samlede størrelse, og om de har lik eller bedre prioritet, som det skal opplyses om. Dette er opplysninger som er nødvendige for at saksøker skal kunne vurdere hvil-

ken dekning utleggstrekket trolig vil gi. Hvilken dekning saksøker kan påregne å motta ved trekket, er sentralt for at saksøker skal kunne vurdere andre innkrevingstiltak, for eksempel realisering av utleggspant. Etter departementets syn står inngrepet i skyldnerens personvern som dette representerer, i et rimelig forhold til det behovet saksøker har for å ivareta sin rettsstilling. Kreditorer får heller ikke mer opplysninger enn det som er nødvendig for å oppnå dette formålet.

Arbeids- og velferdsdirektoratet og *Datatilsynet* viser til at antallet kreditorer som vil kunne ha krav på innsyn, vil øke som følger av ordningen med ett utleggstrekk. Departementet er enig i dette, men viser samtidig til vurderingene over og understreker at informasjonen som kreditorer får, vil være begrenset. I tillegg vil det etter departementets vurdering også være i skyldnerens interesse at opplysningene gis. Hvis ikke saksøkere med utleggstrekk kan vurdere hva de kan regne med å motta ved trekket, og hvor lang tid det vil ta før kravet gjøres opp, kan dette føre til at kravet søkes dekket på annen måte, for eksempel ved sikring og realisering av utleggspant i andre formuesgoder, selv om kreditorer står for tur for å motta oppgjør gjennom utleggstrekket innen rimelig tid.

Barne- og familiedepartementet har understreket at det er viktig at skyldneren også får tilstrekkelig informasjon om kravene som inngår i utleggstrekket. Departementet er enig i dette, men ser ikke behov for en nærmere regulering av en innsynsløsning for skyldneren.

Finans Norge har etterspurt en teknologisk løsning som gjør sanntidsinformasjon tilgjengelig for kreditorer i forkant av en utleggsbegjæring, slik at kreditorer kan innhente nøyaktig informasjon om hva resultatet av en eventuell utleggsforretning vil bli. En slik løsning er ikke planlagt utviklet på nåværende tidspunkt og departementet går dermed ikke nærmere inn på hvilke konsekvenser dette eventuelt kunne fåt blant annet for skyldnerens personvern.

Departementet viser til forslag til tvangsfullbyrdsloven § 5-20.

27.7 Politidirektoratets rolle ved automatisering av namsmannens oppgaver

De enkelte namsmennene er i utgangspunktet faglig selvstendige når det gjelder gjøremål innen den sivile rettspleien på grunnplanet (SRGP). Det har sammenheng med den historiske bakgrunnen

i lensmannstradisjonen, med at dette har vært ansett som rettspleie og ikke som administrasjon, og med overprøvingssystemet hvor tingretten og ikke administrativt overordnet organ er klageinstans. Da lensmennene og politiet i 1994 ble slått sammen til én etat, politi- og lensmannsetaten, ble det ikke gjort noen endringer i denne faglige selvstendigheten. I forbindelse med SRGP-reformen 1. januar 2006 sluttet Justisdepartementet seg i Ot.prp. nr. 43 (2003–2004) til den beskrivelsen av hvilken selvstendighet namsmennene burde ha og trolig hadde, som var gitt i en utredning fra 1997 om reformen. Etter en beskrivelse av politimesterens adgang til å gi instruksjoner om prioriteringsspørsmål og mer administrative spørsmål ble følgende sitert fra utredningens punkt 4.2 om den faglige uavhengigheten i proposisjonen punkt 6.4.3:

«På den annen side er det klart at politimesteren ikke bør kunne gi instruksjoner om utfallet av enkeltsaker eller generelle instruksjoner om forståelsen av de lover som regulerer utfallet. Politimesteren bør f.eks. ikke kunne gi generelle instruksjoner eller instruere i enkelttilfeller om hvilke typer formuesgoder det under utleggsforretninger fortrinnsvis skal tas utlegg i, om hva skyldneren skal få beholde til underhold av seg og sin husstand ved utleggstrekk, om hvorvidt tvangssalg av løsøre bør gjennomføres ved medhjelp, eller om i hvilken utstrekning lensmannen bør avslå søknader om gjeldsordning.»

Med «politimesteren» må en forstå administrativt overordnet nivå innen politi- og lensmannsetaten. Etter en viss omlegging av begrepsbruken ved lov 11. mai 2017 nr. 26 er det nå mer presist å tale om namsmannens selvstendighet enn om lensmannens.

I høringsen var ikke forholdet mellom namsmennenes faglige selvstendighet og økt automatisering problematisert. Heller ingen av høringsinstansene tok opp dette. I systemløsninger for automatisering av beslutningsprosesser vil det ofte ligge standpunkter i rettslige spørsmål, og føringer om prioriteringer og andre forhold knyttet til saksbehandlingen. Disse spørsmålene og føringene må en ta stilling til under ett for alle namsmennene under utviklingen og forvaltningen av systemet. Det faglige ansvaret må ivaretas av ett organ for alle som skal nytte systemet. For systemene som skal anvendes av de alminnelige namsmennene, synes oppgaven naturlig å falle på Politidirektoratet som en utvidelse av direktora-

tets administrative og økonomiske ansvar for politi- og lensmannsetaten. Denne oppgaven må utøves i nært samarbeid med Skatteetaten slik at en i stor grad kan ha felles løsninger for Innkre-

vingsmyndigheten og de alminnelige namsmennene slik det legges opp til i programmet Fremtidens innkreving, jf. kapittel 1.

Del IV
Ett utleggstrekk

28 Ny ordning med ett utleggstrekk

28.1 Innledning og sammendrag

Utleggstrekk innebærer at arbeidsgiver pålegges å trekke en del av lønnen til dekning av et krav noen har mot arbeidstakeren. Programmet Fremtidens innkreving utvikler en forbedret og mer helhetlig prosess for utleggstrekk på tvers av namsmyndighetene. I denne proposisjonen del IV foreslår departementet regler i innkrevsloven og endringer i tvangsfullbyrdsloven og andre lover som er nødvendige for den nye prosessen for utleggstrekk.

Departementet foreslår i punkt 28.2 at både alminnelig namsmann og Innkrevsmyndigheten i Skatteetaten kan beslutte dekning ved utleggstrekk. Hvis det besluttes trekk for flere krav, deltar alle kravene i det samme trekket. Det gjelder også dersom beslutningene er truffet av forskjellige namsmyndigheter. På denne måten vil det bare løpe ett utleggstrekk mot samme skyldner. Utleggstrekket vil også fremstå som ett utleggstrekk for den trekkpliktige. Forslaget innebærer en forenkling for skyldnerne, arbeidsgivere og andre trekkpliktige, og for kreditorene.

Departementet foreslår i punkt 28.3 å regulere hvilken namsmyndighet som skal ha ansvaret for å vurdere utleggstrekkets størrelse. Det er den namsmyndigheten som etablerer trekket, som fastsetter størrelsen på trekket og utpeker trekkpliktig. Alminnelig namsmann skal ha ansvaret for å vurdere trekkets størrelse ved endring og klage dersom Innkrevsmyndigheten ikke har krav i trekket. Hvis Innkrevsmyndigheten har krav i trekket, har den ansvaret for å vurdere endring av trekkets størrelse, og for å behandle klager som gjelder trekkets størrelse. Dette gjelder selv om det også foreligger krav som alminnelig namsmann eller kommunal særnamsmyndighet har besluttet at skal delta i trekket, og selv om det er alminnelig namsmann som har etablert trekket.

Ordnningen med ett utleggstrekk forutsetter at det ikke kan løpe andre utleggstrekk parallelt. Kommunene kan i dag beslutte utleggstrekk for enkelte kommunale krav. Departementet foreslår at kommunene fortsatt skal kunne beslutte dekning ved trekk, men beslutningen må meldes til

alminnelig namsmann. Kommunene vil også kunne beslutte utleggspant og motregning for krav hvor de har slik myndighet i dag, se punkt 28.4 og punkt 12.8.

Departementet foreslår også enkelte endringer i sektorregelverket som medfører at heller ikke Statens pensjonskasse og Krigsskadeskipnaden skal beslutte utleggstrekk, se punkt 28.5.

Etter ordningen med ett utleggstrekk skal den trekkpliktige innbetale gjennomførte trekk på én måte, uavhengig av hvilken namsmyndighet som har besluttet eller er ansvarlig for utleggstrekket. Departementet foreslår at Innkrevsmyndigheten blir ansvarlig for pengehåndteringen for alle utleggstrekk, se punkt 28.6.

28.2 Generelt om ordningen med ett utleggstrekk

28.2.1 Gjeldende rett

I dag kan den alminnelige namsmannen i det enkelte distrikt beslutte utleggstrekk. Det samme kan skattekontoret, Statens innkrevsentral og Innkrevsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. For visse typer krav kan også kommunene beslutte utleggstrekk.

En skyldner kan dermed ha flere utleggstrekk mot seg, som enten løper parallelt, eller som følger etter hverandre i tid. Når det besluttes utleggstrekk, skal skyldneren beholde så stor del av lønnen eller pensjonen mv. som skyldneren trenger til livsopphold for seg og sin familie. De ulike namsmyndighetene som beslutter utleggstrekk, foretar hver sine vurderinger av dette behovet, og kan beregne avsetningen til livsopphold forskjellig. Skyldneren kan i slike tilfeller måtte sende samme dokumentasjon til ulike namsmyndigheter, som igjen kan vurdere dokumentasjonen ulikt.

Ved flere trekk mot samme skyldner må arbeidsgiveren og andre trekkpliktige holde orden på de ulike trekkene, og håndtere forholdet mellom trekkene og eventuelle beslutninger om endringer. Den trekkpliktige må også håndtere

ulike måter å innbetale og rapportere gjennomførte utleggstrekk på, avhengig av hvilken namsmyndighet som har besluttet de ulike trekkene.

Private kreditorer har ikke nødvendigvis oversikt over dekningsmuligheten hos skyldneren før de begjærer utlegg. På begjæringstidspunktet fremstår det derfor ofte som tilfeldig om kreditor vil oppnå dekning gjennom utleggstrekk. Dersom det løper et utleggstrekk med prioritet foran kreditorens krav, kan kreditoren etter gjeldende rett oppnå utleggstrekk med starttidspunkt frem i tid, men bare innenfor en trekkperiode på to år. Hvis det ikke er rom for trekk, eller hvis trekket ikke er tilstrekkelig til å dekke kravet innen toårsperioden, må kreditoren sende inn en ny begjæring til namsmannen. Dette påfører kreditoren ekstrarbeid og partene økte sakskostnader.

28.2.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det foreslått en ny ordning hvor det bare skal løpe ett utleggstrekk mot samme skyldner. Trekket kan gå til dekning av flere krav, også om de kreves inn av ulike namsmyndigheter.

For skyldneren gir forslaget bedre oversikt, og det blir enklere å ivareta retten til å beholde tilstrekkelig midler til livsopphold gjennom kontakt med den namsmyndigheten som har ansvar for trekkets størrelse.

Forslaget medfører at den trekkpliktige bare vil motta ett trekkpålegg for hver skyldner, uavhengig av hvor mange krav trekket omfatter. Den trekkpliktige får da bare ett utleggstrekk å følge opp, og betaling og rapportering av trekket gjøres på én måte.

I ordningen med ett utleggstrekk skal krav kunne legges til i et løpende trekk. Dette gjelder også dersom det nye kravet har lavere prioritet enn de kravene som allerede ligger i trekket. Hvis det er flere krav i et utleggstrekk, legges de i en «kø», og dekkes etter prioritet ut fra kravets art. Hvis kravene har samme prioritet, dekkes de i utgangspunktet forholdsmessig ut fra deres størrelse. Departementet foreslo også at kravene som ligger i trekket, ikke skal foreldes så lenge trekket består. Ordningen medfører dermed større sannsynlighet for at kreditor får dekning for kravet gjennom utleggstrekket, og reduserer behovet for gjentatte utleggsbegjæring for samme krav. Det vil spare partene for kostnader.

28.2.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet støtter forslagene til modernisering av utleggsprosessen og ser potensialet for betydelige forenklinger og effektiviseringer som følge av dette.

Brønnøysundregistrene er positive til forslaget om å etablere en ny ordning hvor det skal løpe kun ett utleggstrekk mot samme skyldner som kan gå til dekning av flere krav, og å modernisere utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven.

Barne- og familiedepartementet mener løsningen med samordning av trekk, med ett trekk utad, fremstår som en enklere løsning for skyldneren, enn dagens system.

Domstoladministrasjonen støtter hovedtrekkene i forslaget om en ordning med bare ett utleggstrekk overfor den enkelte skyldneren, og uttaler at forslaget innebærer en forenkling og forbedring av systemet for utleggstrekk, og er en mer moderne og tidsmessig løsning enn dagens ordning.

Forbrukerrådet mener det er helt nødvendig med et nytt regelverk som legger til rette for samordning av utleggstrekk på tvers av namsmyndighetene og for bedre og automatiserte prosesser og mer effektiv saksbehandling. Forslaget om å begrense antall utleggstrekk til ett er skyldnervennlig, uten at det går på bekostning av kreditor.

Jussbuss stiller seg overordnet positiv til de foreslåtte endringene, herunder at det skal legges til rette for en forbedret og mer helhetlig prosess for utleggstrekk på tvers av namsmyndighetene.

KapitalKontroll AS mener at løsningen vil medføre forenklinger for debitor, kreditor og for arbeidsgiver, og støtter forslaget.

Lindesnes kommune uttaler at forslaget om en ny ordning med ett utleggstrekk synes å innebære en forbedring og forenkling for skyldneren, trekkpliktig og kommunen som kreditor.

Norges politilederslag (NPL) finner at det er behov for endringer ved samordning av utleggstrekk, og at dette vil medføre at det blir mye enklere for skyldneren å holde oversikt. NPL er imidlertid noe usikker på om en slik ordning i praksis kan bli mer uoversiktlig for alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten, se nærmere under punkt 28.3.3.

Politidirektoratet støtter forslaget om ny ordning med etablering av ett trekk.

Statsforvalteren i Oslo og Viken er positiv til at flere trekk samordnes i ett utleggstrekk.

Skattedirektoratet støtter departementenes forslag om at det etableres en ny ordning hvor det bare skal løpe ett utleggstrekk mot samme skyld-

ner som kan gå til dekning av flere krav som kreves inn av ulike namsmyndigheter. Skattedirektoratet mener at dette på en god måte vil kunne lette utleggstrekkprosessen for de ulike aktørene, og kanskje særlig for skyldneren og den trekkpliktige.

Flere av høringsinstansene har merknader og konkrete innspill til de nærmere reglene som er foreslått for den nye trekkordningen. Disse merknadene behandles sammen med gjennomgangen av de forskjellige temaene knyttet til den nye trekkordningen i punkt 28.3 til 28.6 og i kapitlene 29 til 34.

28.2.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp forslaget om en ny, helhetlig prosess for utleggstrekk. Den nye ordningen vil gi en mer oversiktlig og samordnet trekk situasjon. Uavhengig av antall krav og namsmyndigheter som er involvert, vil det for skyldneren foreligge en felles beregning av utleggstrekkets størrelse. Skyldneren vil også bare ha én namsmyndighet å forholde seg til ved klage over størrelsen på trekket, og ved begjæring om endring av trekket. Den nye ordningen er også enklere for private kreditorer, og for arbeidsgivere og andre trekkpliktige.

Prinsippet om ordningen med ett trekk kommer i lovforslaget til uttrykk i dekningsloven § 2-8 første ledd første punktum:

«Dersom flere krav mot samme skyldner skal dekkes ved utleggstrekk, deltar alle kravene i det samme trekket.»

Dette medfører at Innkrevsingsmyndigheten og alminnelig namsmann kan beslutte utleggstrekk på to ulike måter: Der det ikke løper utleggstrekk fra før, må de etablere et nytt utleggstrekk for det aktuelle kravet. Dersom det allerede foreligger et utleggstrekk mot skyldneren, kan namsmyndigheten beslutte at kravet skal delta i det etablerte trekket. Det foreslås å regulere disse to formene for beslutning om dekning ved trekk både i tvangsfullbyrdelsesloven og innkrevsingsloven.

Kommunene kan i dag beslutte utleggstrekk for enkelte kommunale krav. Departementet foreslår at kommunene fortsatt skal kunne beslutte dekning ved trekk, men beslutningen må meldes til alminnelig namsmann, se nærmere omtale under punkt 28.4.

Det vises til forslag til dekningsloven § 2-8 første ledd første punktum, tvangsfullbyrdelses-

loven § 7-20 første ledd og innkrevsingsloven § 23 andre ledd andre punktum.

28.3 Ansvar for utleggstrekkets størrelse

28.3.1 Gjeldende rett

Utleggstrekk kan i dag besluttes av alminnelig namsmann, det vil si namsmennene innenfor politi- og lensmannsetaten. Ulike særnamsmyndigheter kan også beslutte utleggstrekk. I Skatteetaten er det tre særnamsmyndigheter: skattekontor, Statens innkrevsingssentral og Innkrevsingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. For kommunenes adgang til å beslutte utleggstrekk, se punkt 28.4.

Den namsmyndigheten som beslutter utleggstrekk, fastsetter trekkets størrelse, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 første ledd. Trekket må ligge innenfor rammene i dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum, som sier at utlegg kan tas i skyldnerens lønn «i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand».

Under gjeldende rett nedlegges utleggstrekk for en periode med ett bestemt beløp eller en bestemt prosent i hver enkelt utleggssak av ulike namsmyndigheter. En skyldner som har flere trekk i inntekten, og som mener at det trekkes for mye, må selv finne ut hvilket trekk som må påklages.

Den namsmyndigheten som har kompetanse til å beslutte utleggstrekk, har i utgangspunktet også ansvaret for å vurdere endring av trekkets størrelse, jf. tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-23 og 7-24, og for klage som gjelder trekkets størrelse, jf. tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-16 og 7-26.

De alminnelige namsmennene har ansvar for namsmannsfunksjonen innenfor hvert sitt distrikt, se kapittel 20. For utleggstrekk besluttet av en alminnelig namsmann, kan ansvaret for et utleggstrekk derfor flytte seg til en annen namsmann hvis skyldneren flytter til et annet namsdistrikt. Særnamsmyndighetene i Skatteetaten har ansvar for innkreving av ulike typer krav. Ansvaret for et utleggstrekk vil ligge hos den særnamsmyndigheten som har ansvar for den kravstypen som det besluttes utleggstrekk for.

28.3.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det pekt på at for å unngå ulike vurderinger av blant annet behovet for å skjerme midler til livsopphold, må det være én namsmyndig-

het som har ansvaret for å vurdere trekkets størrelse for en skyldner. Det ble pekt på at det også vil være utfordringer knyttet til hvem som skal behandle klager og endringsanmodninger mv. dersom flere namsmyndigheter har samme kompetanse.

Det ble foreslått at Innkreivingsmyndigheten skal være ansvarlig for et utleggstrekk når trekket inneholder ett eller flere krav fra Innkreivingsmyndigheten. Det gjelder også der det i tillegg finnes krav som alminnelig namsmann har besluttet at skal dekkes ved trekk. I slike tilfeller skal Innkreivingsmyndigheten ha ansvaret for å fastsette trekkets størrelse, vurdere endring av trekket og behandle klager som gjelder trekkets størrelse.

Alminnelig namsmann vil etter forslaget ha ansvaret for utleggstrekkene der det bare er krav som alminnelig namsmann har besluttet skal dekkes ved trekk. For å unngå at flere alminnelige namsmenn skal ha likestilt kompetanse til å beslutte og endre utleggstrekk for samme skyldner, ble det foreslått noen justeringer i reglene om stedlig kompetanse. Det vises til vurderingen av dette i kapittel 20.

Hvilken namsmyndighet som er ansvarlig for utleggstrekkets størrelse, vil kunne endre seg i løpet av perioden utleggstrekket løper. Hvis bare alminnelig namsmann har krav i trekket, vil ansvaret for trekkets størrelse forflytte seg med skyldneren dersom denne flytter til et nytt namsdistrikt. Hvis Innkreivingsmyndigheten har krav i trekket, vil Innkreivingsmyndigheten være ansvarlig for trekkets størrelse. Ansvaret for trekkets størrelse vil dermed kunne flytte seg mellom alminnelig namsmann og Innkreivingsmyndigheten når krav fra Innkreivingsmyndigheten kommer inn i trekket, og igjen når Innkreivingsmyndighetens krav gjøres opp og går ut av trekket.

28.3.3 Høringsinstansenes merknader

Domstoladministrasjonen mener det er en naturlig konsekvens av forslaget om ett utleggstrekk at en namsmyndighet alene til enhver tid har ansvaret for og administrerer utleggstrekket, herunder behandler endringsanmodninger og klager. De uttaler også at det er naturlig at dette ansvaret legges til den nye Innkreivingsmyndigheten når utleggstrekket omfatter krav som hører under både namsmenn og Innkreivingsmyndigheten.

Politidirektoratet, flere politidistrikt og Norges politilederslag i Parat mener at ansvaret for utleggstrekk med krav fra ulike namsmyndigheter bør ligge hos den alminnelige namsmann.

Politidirektoratet finner det betenkelig at alminnelig namsmann – som en uavhengig tredjepart uten egeninteresse i selve innkreivingsprosessen – skal overstyres av en særnamsmyndighet som også har rolle som kreditor. De uttaler at vurderinger knyttet til beslutning om utleggstrekk i stor grad dreier seg om å forstå skyldnerens livssituasjon og vurdere rimeligheten av de ulike kostnader som skyldneren kan pådra seg. Alminnelig namsmann har tilstedeværelse over hele landet og besitter mye lokalkunnskap, og de mener dette gjør den alminnelige namsmann bedre kvalifisert til å fastsette størrelsen på trekk, og at den lokale tilgjengeligheten vil være i tråd med målsetningen til programmet «Fremtidens innkreiving» om å sette bruker i sentrum.

Norges politilederslag i Parat mener at det for partene i utleggssaker vil være mer tillitsvekkende om alminnelig namsmann har ansvar for utleggstrekk med krav fra ulike myndigheter. Dette fordi den alminnelige namsmann er en nøytral part i motsetning til Innkreivingsmyndigheten som også er kreditor. De er videre noe usikker på om ordningen kan bli mer uoversiktlig for alminnelig namsmann og Innkreivingsmyndigheten. Det er kjent at alminnelig namsmanns portefølje vesentlig består av krav med laveste prioritet, og at krav hos Innkreivingsmyndigheten har bedre prioritet. Dette kan føre til at trekkansvaret flyttes flere ganger mellom alminnelig namsmann og Innkreivingsmyndigheten.

KapitalKontroll AS mener Innkreivingsmyndigheten bør følge opp alle trekk, og ikke bare trekk som omfatter krav fra Innkreivingsmyndigheten. Dette vil være kostnadseffektivt og gi større grad av likebehandling. De mener den foreslåtte løsningen, der trekk følges opp av både namsmann og Innkreivingsmyndigheten, medfører uoversiktlig-
het i systemet.

28.3.4 Vurderinger og forslag

For å realisere ordningen med ett trekk, kan det ikke være flere ulike namsmyndigheter med likestilt kompetanse til å vurdere trekkets størrelse overfor samme skyldner. Det er derfor behov for regler som avgjør hvilken namsmyndighet som til enhver tid har ansvaret for trekkets størrelse. Etter departementets vurdering er ansvarsfordelingen som ble foreslått i høringen, den mest hensiktsmessige.

Forslaget innebærer at både alminnelig namsmann og Innkreivingsmyndigheten vil ha anledning til å etablere utleggstrekk mot skyldnere som ikke har utleggstrekk fra før. Det er i

første omgang den namsmyndigheten som etablerer trekket, som fastsetter trekkets størrelse og utpeker trekkpliktig. Videre er det i utgangspunktet denne namsmyndigheten som har ansvaret for trekkets størrelse i fortsettelsen. Dette ansvaret omfatter å vurdere endring av trekkets størrelse av eget tiltak eller etter anmodninger fra partene, og å behandle klager som gjelder størrelsen på trekket.

Når trekket inneholder krav fra Innkrevingsmyndigheten, skal Innkrevingsmyndigheten ha ansvaret for trekkets størrelse. Innkrevingsmyndigheten vil i all hovedsak ha krav med bedre prioritet enn de kravene alminnelig namsmann krever inn. Der det foreligger krav i trekket fra ulike namsmyndigheter, vil dermed Innkrevingsmyndigheten i de fleste tilfeller bare ha ansvaret for trekket mens dette går til dekning av Innkrevingsmyndighetens prioriterte krav. Når Innkrevingsmyndighetens prioriterte krav er gjort opp, og trekket skal gå til å dekke de lavere prioriterte kravene der alminnelig namsmann gjerne har truffet trekkbeslutningen, vil også ansvaret for trekket flyttes til den alminnelige namsmann. Det vises til omtalen av høringsforslaget ovenfor om hvordan ansvaret for trekket kan flytte seg mellom Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann, og også mellom forskjellige alminnelige namsmenn.

Enkelte høringsinstanser har uttrykt bekymring med hensyn til at Innkrevingsmyndigheten opptrer som både kreditor og namsmyndighet. Etter gjeldende rett vurderer og beslutter skattekontoret, Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav utleggstrekkets størrelse ved innkrevingen av de kravene som faller inn under deres myndighet. At innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten opptrer som særnamsmyndighet og kreditor for en rekke krav, har fungert godt. En endring av prinsippet om særnamsmyndighet vil innebære en større omorganisering av dagens namsmyndigheter som ikke har vært utredet i arbeidet med å modernisere trekkordningen.

Avgjørende for departementet er at den foreslåtte ansvarsfordelingen sørger for at det bare er én namsmyndighet som til enhver tid har ansvaret for trekkets størrelse, samtidig som en i størst mulig grad unngår endringer i ansvar og roller hos alminnelig namsmann. Namsmyndighetenes oversikt over flytting av trekkansvaret vil ivaretas ved at det pågående moderniseringsprogrammet Fremtidens innkreving utvikler nye systemer for saksbehandling og samhandling som er felles for

alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten.

Departementet foreslår å regulere ansvaret for å fastsette trekkets størrelse ved beslutning om å etablere utleggstrekk i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20 tredje ledd første punktum og innkrevingsloven § 26 andre ledd fjerde punktum. Hvilken av myndighetene som har ansvaret for å vurdere endring av trekkets størrelse, og for å behandle klager som gjelder trekkets størrelse, foreslås regulert i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 andre ledd, § 7-22 andre ledd og § 7-24 andre ledd. Videre følger det av innkrevingsloven § 33 at tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-21 og 7-22 også gjelder for Innkrevingsmyndigheten.

Departementet viser til forslag til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20 tredje ledd første punktum, § 7-21 andre ledd, § 7-22 andre ledd, § 7-24 andre ledd, og til innkrevingsloven § 26 andre ledd fjerde punktum og § 33.

28.4 Kommunenes særnamsmyndighet

28.4.1 Gjeldende rett

For noen kommunale krav er det fastsatt i sektorlovgivningen at kravet kan kreves inn etter reglene for innkreving av skatt. Dette innebærer at kommunene har særnamsmyndighet etter skattebetalingsloven for kravene. Kommunen har da selv kompetanse til å beslutte utlegg, og trenger ikke beslutning av alminnelig namsmann. Dette omfatter kompetanse til å stifte utleggspant, jf. skattebetalingsloven § 14-3, men ikke til å beslutte realisasjon av pantet. Tvangsdekningen av pantet må derfor skje gjennom alminnelig namsmann. Med hjemmel i skattebetalingsloven § 14-4 kan kommunen også beslutte utleggstrekk for disse kravene. Det er lagt til grunn at disse kravene har samme prioritet som skatter og avgifter etter prioritetsbestemmelsen i dekningsloven § 2-8. Kommunene har også tvangsgrunnlag for utlegg for disse kravene.

Adgangen til å kreve inn etter reglene for innkreving av skatt omfatter følgende kravstyper:

- Eiendomsskatt, jf. lov 6. juni 1975 nr. 29 om eieendomsskatt til kommunane (eieedomsskattelova) § 27.
- Vann- og avløpsgebyr, jf. lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) § 6.
- Feiegebyr, jf. lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver

(brann- og eksplosjonsvernloven) § 28 fjerde ledd.

- Avfallsgebyr for husholdninger, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 34 femte ledd, som gir egedomsskattelova § 27 tilsvarende anvendelse.
- Parkeringsavgift, jf. lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 31a andre ledd, jf. § 38.
- Tilleggsavgift til piggdekkgebyr, jf. forskrift 7. mai 1999 nr. 437 om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr §§ 8 og 9, jf. vegtrafikkloven § 38.

Når kravene kan kreves inn etter reglene for innkreving av skatt, legger departementet til grunn at også henvisningen i skattebetalingsloven § 14-2 om at tvangsfullbyrdsloven «gjelder tilsvarende så langt den passer», med visse spesifiserte unntak, gjelder for kommunenes innkreving.

Henvisningen til reglene for innkreving av skatt innebærer også at kommunene har utvidet motregningsrett ved innkreving av kravene. Kravene som nevnt ovenfor kan dermed motregnes i krav på skatt eller avgift som skyldneren måtte ha til gode mot det offentlige, jf. skattebetalingsloven kapittel 13. Den utvidede motregningsadgangen etter skattebetalingsloven er beskrevet nærmere i punkt 12.3.

28.4.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det lagt til grunn at kommunene fortsatt skal ha adgang til å utøve særnamsmyndighet for de kravene hvor de har slik myndighet i dag. Det ble ikke foreslått endringer i kommunenes adgang til å beslutte utleggspant, men som følge av ordningen med ett utleggstrekk, ble det foreslått at kommunene ikke selv skal kunne beslutte utleggstrekk.

Det ble trukket frem at forslaget om en ny ordning med ett utleggstrekk innebærer at både skyldneren og den trekkpliktige, normalt arbeidsgiveren, skal forholde seg til ett felles trekk selv om det er besluttet utleggstrekk for innkreving av flere krav. Det ble pekt på at ordningen krever at det ikke nedlegges separate, selvstendige utleggstrekk ved siden av ordningen med ett trekk. Ut fra kostnadene og kompleksiteten knyttet til å gjøre kommunene til deltakere i det nye systemet, ble det lagt til grunn at det ikke er hensiktsmessig at kommunene deltar i den nye ordningen med ett utleggstrekk som egen namsmyndighet. Det ble i stedet foreslått at innkreving av de aktuelle kra-

vene ved utleggstrekk skal skje ved at kommunene må be den alminnelige namsmannen om å beslutte dekning ved trekk. Det ble foreslått en bestemmelse i tvangsfullbyrdsloven om at kommunen kan begjære utleggstrekk.

I høringen ble det foreslått å fastsette i sektorregelverket at det aktuelle kravet kan kreves inn etter reglene om innkreving av skatt i innkrevingsloven § 23 (utleggspant) og § 21 (motregning). Det ble vist til at innkrevingsloven er en lov for innkreving av statlige krav, tilpasset innkrevingsvirksomheten som Skatteetaten har ansvaret for, og det ble lagt til grunn at det ikke er naturlig at loven gjelder direkte for kommunene.

Det ble videre vist til at det i forslaget til innkrevingsloven ble foreslått å spesifisere hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven som skal gjelde, og at disse også vil gjelde når kommunene bruker myndighet etter disse bestemmelsene. Det ble også vist til enkelte særregler om saksbehandlingen i forslaget til innkrevingsloven, som vil gjelde for kommunen blant annet ved beslutninger om utleggspant. Dette gjelder reglene om varsel i forslag til innkrevingsloven § 25, og om beslutning og underretning mv. i § 26. Disse bestemmelsene inneholder regler som skal ivareta hensynet til skyldneren når det treffes beslutninger som omfattes av bestemmelsene.

Både av hensyn til skyldneren og av hensyn til kommunen ble det foreslått at det ikke skal påløpe gebyr etter rettsgebyrloven når kommunene ber den alminnelige namsmannen om å beslutte dekning ved utleggstrekk for de aktuelle kravene.

28.4.3 Høringsinstansenes merknader

Kommunesektorens organisasjon (KS) reagerer på at det ikke er beskrevet hvilke kostnader og hvilken kompleksitet som gjør det uhenktsmessig at kommunene deltar i det nye systemet og den nye ordningen med ett utleggstrekk.

KS mener videre at rettsgrunnlaget for kommunenes særnamsmyndighet bør klargjøres og uttaler at en mulig løsning kunne være en egen bestemmelse i innkrevingsloven hvor det slås fast at kommunene er innkrevingsmyndighet for kommunale krav, med oppregning av hvilke bestemmelser i innkrevingsloven som gjelder ved kommunal innkreving. KS mener en slik bestemmelse kan komme i tillegg til henvisningsbestemmelsene i sektorlovgivningen.

Kapitalkontroll AS og *enkelte kommuner* mener, i likhet med KS, at fratakelsen av kommunenes myndighet til å beslutte utleggstrekk, ikke er godt nok vurdert og begrunnet. De er også

bekymret for at staten oppnår en fordel i innkrevningen sammenlignet med kommunene, ettersom Innkrevingsmyndigheten vil kunne beslutte utleggstrekk for statlige krav, mens kommunene må gå via alminnelig namsmann for å oppnå utleggstrekk.

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund (NKK) og enkelte kommuner har uttrykt bekymring for lang saksbehandlingstid hos alminnelig namsmann og konsekvensene dette kan ha for kommunene. Sett i sammenheng med forslaget om forholdsmessig fordeling av utleggstrekk kan det vise seg at det tar lang tid å få dekket krav ved utleggstrekk. En konsekvens av dette kan bli at kommunene ser seg nødt til å vurdere tyngre innkrevningstiltak som å begjære tvangssalg der de har panterett for kravet.

NKK og enkelte kommuner har også en merknad til forslaget om myndighet for Innkrevingsmyndigheten til å beslutte tvangsdekning i enkle pengekrav. De mener det vil utgjøre en ubegrunnet forskjellsbehandling om Innkrevingsmyndigheten som eneste særnamnsmyndighet selv kan beslutte tvangsdekning av egne utleggspant i enkle pengekrav, mens kommunene på sin side må sende begjæring om tvangsdekning til alminnelig namsmann med lang saksbehandlingstid og tilhørende rettsgebyr.

Politidirektoratet ser ikke behov for å lovregulere at kommunene kan begjære utleggstrekk via namsmannen. *Politidirektoratet* viser videre til vedlagt høringsinnspill fra *Oslo politidistrikt*, hvor det reises spørsmål om hvilken myndighet som skal ta stilling til innvendinger og klager som gjelder valg av utleggsgjenstand der kommunen har begjært utleggstrekk via alminnelig namsmann. For eksempel kan skyldneren fremsette ønske om at det heller tas utleggspant enn utleggstrekk.

28.4.4 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til forslaget i høringen om at kommunene kan utøve særnamnsmyndighet for de kravene hvor de har slik myndighet i dag. Forslaget innebærer at kommunene fortsatt vil ha myndighet til å beslutte utlegg.

Det ble i høringen foreslått at kommunene ikke lenger skal kunne beslutte utleggstrekk, men i stedet skal begjære utleggstrekk hos alminnelig namsmann uten at det påløper rettsgebyr.

Etter departementets syn er det ikke nødvendig at kommunene opptrer på linje med private kreditorer i begjæring om utleggstrekk til alminnelig namsmann. Departementet vil derfor foreslå

en noe annen løsning for kommunene enn det som ble foreslått i høringen.

Departementet foreslår å regulere kommunenes myndighet til å beslutte utlegg i tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II. En samlet regulering av kommunenes særnamnsmyndighet gjør det enklere for kommunene og skyldnerne å få oversikt over de reglene som gjelder ved utøvelse av kommunal særnamnsmyndighet.

Hvilke krav kommunene kan utøve særnamnsmyndighet for, foreslås opplistet i tvangsfullbyrdsloven § 2-14. Listen inneholder de samme kravene som kommunene har særnamnsmyndighet for etter sektorlovgivningen under gjeldende rett, og innebærer ingen realitetsendring.

Dersom kommunen har tvangsgrunnlag for krav nevnt i § 2-14, kan kommunen kreve inn kravet med renter, gebyrer og sakskostnader ved å beslutte utlegg, jf. forslag til § 2-15 første ledd. Før kommunen beslutter utlegg skal skyldneren varsles i samsvar med §§ 7-6 og 7-10, jf. § 2-15 andre ledd. Tvangsfullbyrdsloven § 7-6 første ledd femte punktum gir hjemmel til å gi nærmere regler om innholdet i kommunens varsel. Det vises til punkt 23.2 for nærmere omtale av forslag til tvangsfullbyrdsloven §§ 7-6 og 7-10. Hvis kommunen, etter å ha varslet skyldneren, avslutter innkrevningen uten å beslutte utlegg, skal skyldneren underrettes.

I § 2-15 tredje ledd henvises det til en rekke av tvangsfullbyrdslovens regler som gjelder ved utøvelse av kommunal særnamnsmyndighet. Det henvises blant annet til grunnvilkårene for å gjennomføre tvangsfullbyrdelse i tvangsfullbyrdsloven kapittel 4. Dette innebærer at det er kommunen som tar stilling til tvangsgrunnlag, tvangskraft, innvendinger mot tvangsgrunnlaget mv.

Kommunens beslutning om utleggspant skal gjennomføres etter reglene i §§ 7-17 til 7-19. Dette følger av henvisningene i § 2-15 tredje ledd, men presiseres uttrykkelig i § 2-16 av pedagogiske hensyn.

Hvordan kommunens beslutning om utleggstrekk skal gjennomføres, foreslås regulert i § 2-17. Kommunene skal fremsette beslutningen for den alminnelige namsmannen som er kompetent til å etablere utleggstrekk mot skyldneren. Beslutningen skal inneholde skyldnerens navn, adresse og fødselsnummer eller d-nummer. Videre skal beslutningen inneholde en nøyaktig beregning av kravet med sakskostnader og renter frem til beslutningsdatoen, nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra beslutningsdatoen, og

hvilken prioritet kravet har etter dekningsloven § 2-8.

Kongen kan fastsette hvordan beslutningen skal fremsettes. Det kan for eksempel bestemmes at kommunens trekkbeslutning skal fremsettes elektronisk på nærmere angitt måte. Dersom det allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, meldes kravet umiddelbart inn i trekket av namsmannen. Etter departementets vurdering er innmelding av kravet i slike situasjoner egnet for automatisk saksbehandling uten manuell kontroll.

Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal namsmannen forsøke å etablere utleggstrekk mot vedkommende. Namsmannen skal i slike tilfeller påse at den er kompetent til å etablere utleggstrekk mot skyldneren, og at skyldneren har partsevne og er prosessdyktig. Etter departementets vurdering er prøvingen av disse grunnleggende prosessuelle forutsetningene også i stor grad egnet for å kunne automatiseres. Før namsmannen avgjør om utleggstrekk kan etableres, skal namsmannen forelegge kommunens beslutning for skyldneren med oppfordring om å uttale seg om forhold av betydning for om utleggstrekk kan etableres, og om trekkets størrelse. Når skyldnerens frist for å uttale seg har utløpt, skal namsmannen etablere utleggstrekk etter reglene i § 7-20, såfremt den finner rom for det. Er det ikke rom for trekk, underretter namsmannen skyldneren og kommunen om dette. Både kommunen og skyldneren kan påklage namsmannens beslutning etter reglene i §§ 5-16 og 7-24.

Hvis kommunen har et særlig tvangsgrunnlag, må den i utgangspunktet varsle skyldneren i samsvar med § 4-18, før den kan varsle om utlegg i samsvar med § 7-6, jf. forslag til § 2-15 andre ledd. Om kommunen beslutter utleggstrekk mot en skyldner som det ikke allerede løper utleggstrekk mot, må i tillegg namsmannen forelegge beslutningen for skyldneren før utleggstrekk kan etableres.

Etter departementets vurdering kan summen av disse reglene føre til at det går uønsket lang tid fra et krav misligholdes, til utleggstrekk kan etableres. For å unngå dette foreslår departementet unntak fra varslingskravet i § 4-18 for kommunene når de utøver kommunal saksmyndighet.

Forslaget innebærer at kommunene beholder særnamsmyndigheten, samtidig som alle beslutninger om utleggstrekk behandles i den nye ordningen med ett trekk. Noen av høringsinstansene har vært bekymret for lang saksbehandlingstid hos de alminnelige namsmenn, og at kommunene får en innkrevingsmessig ulempe i forhold til sta-

ten ved å måtte gå gjennom alminnelig namsmann for å oppnå trekk. Etter departementets vurdering vil det reviderte forslaget i liten grad innebære noen innkrevingsmessig fordel for staten i forhold til kommunene. Hvis det allerede er besluttet trekk mot en skyldner, vil kommunens beslutning om utleggstrekk umiddelbart gjennomføres ved at kravet legges til i trekket. I så fall vil det være prioritetsreglene som fastsetter hvordan trekket skal fordeles mellom ulike kreditorer. Departementet legger videre til grunn at saksbehandlingstiden hos alminnelig namsmann vil kunne gjøres forholdsvis kort når det gjelder etablering av trekk i slike tilfeller. I disse tilfellene skal namsmannen bare undersøke mulighetene for å etablere trekk, uten nærmere kontroll av kravet, tvangsgrunnlaget og tvangskraften.

Kommunene har i dag ikke myndighet til å beslutte tvangsdekning av utleggspant som de selv har stiftet i enkle pengekrav. Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund og enkelte kommuner har pekt på at det foreslås at Innkrevingsmyndigheten skal ha slik myndighet, og gir uttrykk for at også kommunene bør ha adgang til å beslutte dette. Departementet viser til at Statens innkrevingsentral etter gjeldende rett kan beslutte tvangsdekning i enkle pengekrav. Skatteetaten har dermed allerede i dag en slik adgang for en lang rekke krav, som foreslås videreført. Forslaget om å gi Innkrevingsmyndigheten denne adgangen generelt innebærer dermed ikke at Skatteetaten får en ny myndighet, men at den eksisterende adgangen utvides til å omfatte alle kravene Innkrevingsmyndigheten krever inn, se nærmere omtale av dette spørsmålet i punkt 14.4. Kommunene har ikke en slik adgang i dag, og det foreslås ikke noen endring i dette.

Som følge av at kommunens særnamsmyndighet reguleres i tvangsfullbyrdsloven og motregningsadgangen i innkrevingsloven, foreslår departementet å fjerne gjeldende innkrevingshenvisninger i egedomsskattelova, vass- og avløpsanleggslova, brann- og eksplosjonsvernloven, vegtrafikkloven og forurensningsloven. Det foreslås ingen endringer i regler om legalpant og tvangsgrunnlag i disse lovene.

Det kan være noe ulik praksis når det gjelder i hvilken utstrekning kommunene beregner seg gebyr når de utøver særnamsmyndighet. Det vises til punkt 6.5.4 for en mer generell redegjørelse for dagens rettssituasjon, og bakgrunnen for særnamsmyndighetenes adgang til å ilegge gebyr. Det foreslås der hjemmel for å fastsette i forskrift at Innkrevingsmyndigheten kan beregne gebyr når den sender varsel om utlegg eller tref-

fer beslutning om utlegg. Departementet foreslår at tilsvarende skal gjelde for kommunene. En bestemmelse om dette er foreslått inntatt i tvangsfullbyrdsloven § 2-15 fjerde ledd.

Når gebyrspørsmålet for kommunene blir regulert i tvangsfullbyrdsloven, og for Innkrevingsmyndigheten i innkrevingsloven og i tilhørende forskrifter, foreslår departementet at rettsgebyrloven § 14 tolvte ledd oppheves. Rettsgebyrloven § 14 gjenstår da som en bestemmelse om gebyr for tvangsfullbyrdelse ved alminnelige namsmyndigheter uten også å direkte regulere gebyrspørsmål for særnamsmyndighetene.

Om kommunene og utleggsregistrering vises til punkt 29.8.

Det vises til forslag til tvangsfullbyrdsloven §§ 2-14 til 2-17, innkrevingsloven § 21 syvende ledd, og endringer i eieendomsskattelova § 27, vass- og avløpsanleggslova § 6, brann- og eksplosjonsvernloven § 28 fjerde ledd, vegtrafikkloven § 38, forurensningsloven § 34 femte ledd, og forslag til endring i rettsgebyrloven § 14 første ledd og opphevelse av rettsgebyrloven § 14 tolvte ledd.

28.5 Andre innkrevingsmyndigheter

28.5.1 Gjeldende rett

Statens pensjonskasse kan etter lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd kreve tilbake ytelser som nevnt i bestemmelsens sjette og syvende ledd ved trekk i fremtidige ytelser, eller kreve inn kravene etter bestemmelsene i skattebetalingsloven. Bestemmelsen i lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd får også anvendelse dersom Statens pensjonskasse innkrever feilutbetalt pensjon etter stortings- og regjeringspensjonsloven § 8-5 tredje ledd.

Med hjemmel i lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd har Statens pensjonskasse foretatt trekk i egne utbetalinger, og i utbetaling av pensjonsytelser og arbeidsavklaringspenger fra NAV. Pensjonskassen legger ikke ned utleggstrekk i ytelser fra andre, og fatter heller ikke beslutning om utleggspant.

Pensjonsordningen for apotekervirksomhet mv. kan etter lov om pensjonsordning for apotekervirksomhet mv. (apotekerpensjonsloven) § 27 tredje ledd, innkreve ytelser som nevnt i bestemmelsens første og andre ledd ved trekk i framtidige ytelser, eller etter bestemmelsene i skattebetalingsloven. Pensjonsordningen administreres av Statens pensjonskasse.

Når Statens pensjonskasse krever inn tilbakebetalinger etter bestemmelsene i skattebetalingsloven, følger det av skattebetalingsloven § 14-2 at tvangsfullbyrdsloven «gjelder så langt den passer». I praksis har Statens pensjonskasse tilpasset innkrevingen til tvangsfullbyrdsloven ved at det sendes varsel om at den vurderer å fatte vedtak om tilbakebetaling og innkreving, med orientering om hjemler. Dersom det besluttes utleggstrekk, fatter pensjonskassen et begrunnet vedtak om tilbakebetaling som inkluderer beslutning om trekket. Trygderetten behandler klager over trekkbeslutningen.

Henvisningen til skattebetalingsloven innebærer også at trekket skal skje innen rammen av dekningsloven § 2-7, jf. skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd. Det følger av dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum at det bare kan trekkes i den delen av ytelsen som « overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand », og at det ved vurderingen av trekkets størrelse skal tas hensyn til allerede besluttede trekk med bedre prioritet.

Etter lov om erstatning for krigsskade på eiendom og interesser (krigsskadeerstatningsloven) § 27 kan « midler til den alminnelige bygningstrygd skaffes ved utligning på trygdesummene ». Krigsskadeskipnaden kan etter bestemmelsen innkreve forfalt utligning med påløpte renter på samme måte som offentlige eiendomsskatter.

Etter stortingsgodtgjørelsesloven § 20 første og andre ledd kan Stortinget kreve tilbake godtgjørelse og andre økonomiske ytelser som urettmessig er utbetalt til representantene. Etter tredje ledd kan krav på tilbakebetaling kreves inn ved trekk i fremtidige ytelser eller etter bestemmelsene i skattebetalingsloven. Det fremgår av forarbeidene at Stortingets administrasjon kan gis myndighet av presidentskapet til å treffe avgjørelse i slike saker, se merknader til bestemmelsen i Innst. 51 (2016–2017).

28.5.2 Høringsnotatets forslag

I høringen uttales det at det synes uklart i hvilken utstrekning bestemmelsene i lov om statens pensjonskasse § 44 åttende ledd, apotekerpensjonsloven § 27 tredje ledd, stortingsgodtgjørelsesloven § 20 tredje ledd, stortings- og regjeringspensjonsloven § 8-5 tredje ledd og krigsskadeerstatningsloven § 27 fjerde ledd hjemler særnamskompetanse, i hvilken grad det eventuelt kan besluttes utleggstrekk med hjemmel i bestemmelsene, og i hvilken grad det er behov for sær løsninger.

I høringen ble det lagt til grunn at ordningen med ett utleggstrekk forutsetter at det ikke finnes særnamsmyndigheter som kan beslutte utleggstrekk uten koordinering med den nye trekkordningen, og at lovbestemmelsene bør gjennomgås og eventuelt justeres før den nye trekkordningen trer i kraft.

28.5.3 Høringsinstansenes merknader

Statens pensjonskasse støtter forslaget om å gjennomgå lovbestemmelsene. Ingen andre høringsinstanser har merknader.

28.5.4 Vurderinger og forslag

Etter departementets vurdering har Statens pensjonskasse behov for fortsatt å kunne innkreve tilbakebetalinger gjennom trekk i fremtidige ytelser fra pensjonskassen eller NAV. Forslaget om en ny ordning med ett utleggstrekk innebærer at både skyldneren og den trekkpliktige, normalt arbeidsgiveren, skal forholde seg til ett felles trekk selv om det er besluttet utleggstrekk for innkreving av flere krav. Dette krever at det ikke nedlegges separate, selvstendige utleggstrekk ved siden av ordningen med ett trekk. Departementet foreslår derfor at Statens pensjonskasse i stedet for å nedlegge utleggstrekk skal ha en utvidet avregningsadgang. Det foreslås å endre lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd slik at pensjonskassen kan foreta slik avregning både i fremtidige ytelser fra Statens pensjonskasse, og i ytelser fra folketrygden som utbetales av NAV. Dette vil opprettholde den dekningsadgangen pensjonskassen benytter i dag.

I kapittel 13 er det foreslått regler for Innkrevingsmyndighetens avregning i fremtidige ytelser. Etter forslag til innkrevingsloven § 22 første ledd første punktum skal dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum gjelde tilsvarende. Etter denne bestemmelsen kan det bare avregnes i den delen av ytelsen «som overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand». Etter forslag til innkrevingsloven § 22 første ledd andre punktum har avregningen prioritet foran et eventuelt utleggstrekk. Departementet foreslår å lovfeste tilsvarende regler i lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd. Det vises til nærmere omtale av innholdet i beslagsfriheten og fortrinnsretten i punkt 13.4.

For avregninger foretatt av Innkrevingsmyndigheten, er det foreslått en del særskilte saks-

behandlingsregler, med egne regler for varsel og beslutning, og klageadgang til tingretten, se også her punkt 13.4. I utgangspunktet gjelder forvaltningsloven for virksomheten til Statens pensjonskasse. Departementet foreslår ikke unntak fra dette for beslutninger om avregning truffet av Statens pensjonskasse. Det vil være en klar fordel for pensjonskassen at forvaltningsloven også kommer til anvendelse for vedtak om avregning. Samtidig har forvaltningsloven bestemmelser om varsel, informasjon, begrunnelse av vedtak osv. som ivaretar hensynet til skyldneren på en god måte. Når det gjelder klage over vedtak, bør disse gå til Trygderetten som i dag. Det krever ingen særregulering.

For utleggstrekk foreslås det at kravet som utgangspunkt ikke skal foreldes så lenge utleggstrekket består, se punkt 29.7. I punkt 16.6 foreslår departementet at avregning etter innkrevingsloven § 22 skal ha samme fristavbrytende virkning mv. som utleggstrekk. Departementet foreslår at tilsvarende skal gjelde når Statens pensjonskasse beslutter avregning.

I punkt 13.5 foreslår departementet at Innkrevingsmyndigheten skal gjøre opplysninger om løpende avregninger tilgjengelige for namsmyndighetene, og at det gis nærmere regler om dette i forskrift. Det foreslås at tilsvarende skal gjelde for Statens pensjonskasse.

Departementet foreslår at lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd skal gjelde tilsvarende for tilbakebetalinger etter lov om pensjonsordning for apotekervirksomhet mv. § 27 tredje ledd.

Etter lov om erstatning for krigsskade på eiendom og interesser § 27 første ledd kan «midler til den alminnelige bygningstrygd skaffes ved utligning på trygdesummene». Krigsskadeskipnaden kan etter § 27 fjerde ledd innkreve forfalt utligning med påløpne renter på samme måte som offentlige eiendomsskatter. De endringene som er foreslått i kommunenes særnamsmyndighet for eiendomsskatt i punkt 28.4, vil dermed få anvendelse for Krigsskadeskipnaden, uten behov for å endre krigsskadeerstatningsloven.

Når det gjelder stortingsgodtgjørelsesloven, viser departementet til at det pågår en revisjon av regelverket med sikte på at en ny lov skal tre i kraft etter stortingsvalget høsten 2025, jf. Stortingsvedtak nr. 856 (2022–2023) 15. juni 2023. Det er naturlig at Stortinget i den sammenheng vurderer hvordan gjennomføringen av tilbakebetalingskrav skal reguleres.

28.6 Pengehåndtering ved utleggstrekk

28.6.1 Gjeldende rett

Etter gjeldende rett er alminnelig namsmann ikke direkte involvert i pengehåndteringen ved utleggstrekk. Ved utleggstrekk fastsetter namsmannen trekkets størrelse og i hvilken periode trekk skal gjennomføres. Den trekkpliktige trekker i samsvar med namsmannens beslutning og utbetaler trukket beløp direkte til kreditor med mindre annet er besluttet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-22 første ledd.

Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten representerer kreditor når de beslutter utleggstrekk i kraft av deres særnamsmyndighet. I tillegg til å beslutte utleggstrekk er de også mottaker av trukket beløp. De mottar innbetalingen, reskontrofører kravet, regnskapsfører eller videreformidler beløpet til kreditor og følger opp et eventuelt mislighold av trekkplikten. Også kommunene mottar trukket beløp direkte fra den trekkpliktige når de har besluttet utleggstrekk.

28.6.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringen ble det lagt til grunn at trekkpliktige skal innbetale det gjennomførte utleggstrekket på én måte, uavhengig av hvilken namsmyndighet som har besluttet eller er ansvarlig for trekket. Dette forutsetter at det må skje en felles reskontroføring og pengehåndtering av trekket. Pengehåndteringen omfatter mottak, fordeling og videreformidling av trekkbeløpet til kreditorene.

I høringen ble det foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal være ansvarlig for pengehåndtering i alle saker om utleggstrekk.

Domstoladministrasjonen, Politidirektoratet, Oslo politidistrikt, Øst politidistrikt og Sør-Vest poli-

tidistrikt støtter forslaget om at Innkrevingsmyndigheten gis ansvar for pengehåndteringen.

28.6.3 Vurderinger og forslag

Forslaget om ett utleggstrekk forutsetter en felles, oppdatert kravoversikt som viser innbetalinger fra trekkpliktige og utbetalinger til kreditorene for alle krav i utleggstrekket.

Alminnelig namsmann har i dag ingen regnskapsføring eller pengehåndtering i forbindelse med utleggstrekk. Trekkpliktige betaler direkte til kreditor. Innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten har derimot erfaring og kompetanse med å håndtere innbetalinger i utleggstreksaker. For alminnelig namsmann ville dette i all hovedsak blitt en ny oppgave.

Programmet Fremtidens innkreving skal i nytt innkrevingssystem modernisere og effektivisere systemstøtten for disse oppgavene i Skatteetaten. Systemet skal legge til rette for også å håndtere krav som alminnelig namsmann beslutter utleggstrekk for.

Dersom ansvaret for pengehåndteringen legges til Innkrevingsmyndigheten, vil innbetalte beløp videreformidles til riktig kreditor maskinelt, og ordningen vil i praksis ikke medføre store endringer eller forsinkelser for kreditorene. For den trekkpliktige vil det være en klar fordel å ha én instans som har ansvaret for å ta imot betalingen av trekket. Som nevnt har Skatteetaten erfaring og kompetanse med pengehåndtering i utleggssaker, og etter departementets vurdering er dette også den beste løsningen ut fra økonomiske og administrative hensyn. Departementet foreslår derfor å legge oppgaven med pengehåndteringen til Innkrevingsmyndigheten.

Departementet viser til forslag til innkrevsloven §§ 28 og 29.

29 Trekkbeslutning, trekkets størrelse og trekkperiode mv.

29.1 Innledning og sammendrag

I punkt 29.2 foreslår departementet enkelte regler for beslutninger om utleggstrekk som følge av ordningen med ett trekk. Den nye trekkordningen medfører at det bare er ved etableringen av et nytt trekk at namsmyndigheten må fastsette trekkets størrelse og peke ut trekkpliktig. Ved alle trekkbeslutninger må namsmyndigheten beregne kravet og fastsette kravets prioritet. I trekkbeslutninger fattet av alminnelig namsmann, skal kreditor gjøres oppmerksom på plikten til å holde Innkrevingsmyndigheten orientert om endringer i kravforholdet. Alminnelig namsmann skal også opplyse om størrelsen av eventuelle krav i trekket som i prioritetsrekken ligger foran eller likt med kravet det besluttes trekk for. For andre krav til utleggsbeslutninger fattet av Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann, vises det til punkt 15.4 og kapittel 24.

I punkt 29.3 foreslår departementet en generell regel om at både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten kan beslutte utleggstrekk i inntil 20 pst. av godtgjørelsen til selvstendig næringsdrivende. Departementet foreslår også en hjemmel for å gi forskrift om beregning og gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter.

Departementet foreslår i punkt 29.4 endringer i reglene om underretning som følge av ordningen med ett utleggstrekk. Blant annet foreslås det endrede regler for trekkpålegg til den trekkpliktige. Videre skal alminnelig namsmann informere Innkrevingsmyndigheten og partene (skyldner og kreditor) om trekkbeslutningen, og Innkrevingsmyndigheten skal underrette skyldneren og skyldnerens fullmektig.

Videre foreslås det i punkt 29.5 å oppheve dagens regler om trekkperiode. Departementet foreslår i punkt 29.6 enkelte endringer i dekningsloven § 2-11 og i gjeldsordningsloven for å tilpasse disse til ordningen med ett utleggstrekk. I punkt 29.7 foreslås det regler om foreldelse, og i punkt 29.8 endringer i reglene om registrering av utlegg i Løsøreregisteret.

29.2 Trekkbeslutning

29.2.1 Gjeldende rett

Tvangsfullbyrdsloven § 7-21 er den sentrale bestemmelsen som regulerer trekkbeslutninger under gjeldende rett. Den gjelder for trekkbeslutninger truffet av de alminnelige namsmenn, Statens innkrevingsssentral, skattekontoret, Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, og kommunene.

Namsmyndigheten skal fastsette utleggstrekkets størrelse og i hvilken periode trekket skal gjennomføres, og føre dette inn i namsboken, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-21 første ledd.

Kravet om namsbok gjelder for alminnelig namsmann og Statens innkrevingsssentral. Kravet gjelder ikke for skattekontoret og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, siden beslutning om utleggstrekk for disse myndighetene ikke skjer gjennom «forretning og møter», jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-19. Selv om Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav beslutter utleggstrekk uten å holde en forretning, henviser bidragsinnkrevingsloven § 22 til tvangsfullbyrdsloven § 5-19, og i praksis utformer Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav en namsbok når den beslutter utleggstrekk. Tvangsfullbyrdsloven § 5-19 kommer ikke til anvendelse for skattekontoret. I stedet er innholdet i trekkbeslutningen regulert i skattebetalingsforskriften § 14-5-1. Selv om det ikke er direkte regulert, legger departementet til grunn at det er et krav om at også skattekontoret skal nedtegne beslutninger om utleggstrekk. Kravet om å fastsette trekkets størrelse gjelder for alle namsmyndighetene.

Rammene for hvor stort utleggstrekket kan være er nærmere regulert i dekningsloven § 2-7. Utleggstrekk kan bare besluttes i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand, jf. dekningsloven § 2-7 første punktum. Det er i forskrift om livsoppholdssatser ved utleggstrekk og gjeldsordning gitt felles utgangspunkter for å vurdere dette. Etter å ha fastsatt hvor mye

skyldneren trenger til underhold, kan det besluttes trekk i det som er igjen av nettolønnen, etter at det er tatt hensyn til allerede besluttede trekk med bedre prioritet.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 og skattebetalingsforskriften § 14-5-1 inneholder ikke krav om å nedtegne selve beregningen av utleggstrekkets størrelse. Det vil variere noe når og i hvilken grad skyldneren blir orientert om beregningen, avhengig av hvilken namsmyndighet som behandler saken.

Namsmyndigheten skal beregne kreditors krav, inkludert sakskostnader og påløpte renter, og føre det i namsboken, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 første ledd tredje punktum. I tillegg skal rentesats for fremtidige renter oppgis. Dette gjør det mulig for den trekkpliktige å vite når kravet er gjort opp og trekket skal avsluttes. I Ot.prp. nr. 65 (1990–1991) s. 156-157 er det forutsatt at den trekkpliktige selv må beregne renter etter utleggsdagen. I praksis beregner namsmyndighetene likevel ofte rentene fremover i tid, og opplyser den trekkpliktige om når siste trekk skal gjennomføres.

Når namsmyndighetene skal beslutte et utleggstrekk, kan det allerede løpe et trekk i skyldnerens inntekt, besluttet av en annen namsmyndighet. For å unngå flere trekk mot skyldneren med for høyt trekkbeløp samlet sett, må namsmyndigheten derfor undersøke om det allerede løper trekk mot skyldneren, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 tredje ledd.

Dersom det løper et trekk som har bedre prioritet enn det trekket namsmyndigheten skal beslutte, må namsmyndigheten ta hensyn til dette og vurdere om det er rom for ytterligere trekk. Dersom namsmyndigheten beslutter trekk for et krav som har bedre prioritet enn det trekket som allerede løper, fastsetter namsmyndigheten trekkets størrelse uten å ta hensyn til det løpende trekket.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 andre ledd fjerde punktum, skal namsmyndigheten omgående sørge for at utleggstrekket blir registrert i Løsøreregisteret. Det skal i namsboken opplyses om at trekket blir registrert, jf. § 7-21 andre ledd andre punktum.

29.2.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det foreslått å regulere krav til alminnelig namsmanns beslutninger om utleggstrekk i tvangsfullbyrdelsesloven, og kravene til Innkreivingsmyndighetens beslutninger i innkreivingsloven.

Høringens forslag om ett utleggstrekk innebærer at det i noen tilfeller skal etableres et utleggstrekk. I andre tilfeller skal kravet bare legges til i et allerede løpende trekk. For å etablere et nytt utleggstrekk må namsmyndigheten som beslutter trekket, identifisere den trekkpliktige, og pålegge denne en plikt til å gjennomføre utleggstrekket. Det ble foreslått at det bare er når utleggstrekket etableres, at trekkplikten uttrykkelig pålegges den trekkpliktige. Det er ikke behov for å fornye eller «minne om» trekkplikten dersom det legges flere krav inn i utleggstrekket, se punkt 29.4.2.

Ved etablering av utleggstrekk må namsmyndigheten ta stilling til trekkets størrelse etter dekningsloven § 2-7. Ved beslutning om at krav skal legges til i et allerede løpende trekk, er trekkets størrelse allerede fastsatt. Det ble foreslått at namsmyndigheten i slike tilfeller kan beslutte høyere trekk dersom det er rom for dette. Dersom Innkreivingsmyndigheten har krav i trekket, ble det foreslått at alminnelig namsmann i stedet skal oppfordre Innkreivingsmyndigheten til å vurdere å øke trekket. Det ble foreslått at skyldneren skal få anledning til å uttale seg før trekket økes.

Det ble foreslått å endre dekningsloven § 2-7 første ledd slik at det ikke lenger skal tas hensyn til allerede besluttede trekk med bedre prioritet. Prioriteten mellom ulike krav blir håndtert innenfor det samme trekket ved fordelingen av trekkbeløpet i stedet for å prioritere ulike trekk mot hverandre. Se mer om fordelingen av trekkbeløpet i kapittel 30.

Som i dag, skal det være krav om at beslutninger om utleggstrekk inneholder en nøyaktig beregning av kravet med eventuelle sakskostnader og renter frem til utleggsdagen, og om beregning av renter fra utleggsdagen.

Der det ligger flere krav i utleggstrekket, vil prioriteten til kravene avgjøre fordelingen av trukket beløp mellom de ulike kreditorene. Innkreivingsmyndigheten trenger følgelig oversikt over kravenes prioritet. Det ble derfor foreslått at både alminnelig namsmann og Innkreivingsmyndigheten skal vurdere og fastsette hvilken prioritet kravet har etter dekningsloven § 2-8.

Et krav vil normalt bestå av et hovedkrav, påløpte renter og andre kostnader knyttet til kravet. Det ble lagt til grunn i høringen at namsmyndigheten i de fleste tilfeller vil fastsette hvilken rekkefølge dekningsloven av de ulike postene i kravet skal følge. Dette må i så fall fremkomme av namsmyndighetens beslutning slik at Innkreivingsmyndigheten får registrert det inn i systemet som skal håndtere ordningen med ett utleggs-

trekk. Det ble imidlertid ikke foreslått at det skal være et krav om å innta dekningsrekkefølge i beslutninger om utleggstrekk. Hvis namsmyndigheten ikke har tatt stilling til dekningsrekkefølgen, ble det foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal legge til grunn at hovedkravet dekkes før kostnader, og til sist påløpte renter, se nærmere omtale i punkt 30.3.2.

Når det bare skal løpe ett utleggstrekk, vil de ulike kreditorene konkurrere om beløpet som er trukket. Informasjon om andre krav i trekket er dermed av betydning for kreditorens mulighet til å ivareta egne interesser. Det ble derfor foreslått at namsmyndigheten skal opplyse kreditor om den samlede størrelsen av andre krav i trekket som har lik eller bedre prioritet sammenlignet med kreditorens krav.

Mens kravet ligger i trekket, kan det skje endringer av kravet som verken alminnelig namsmann eller Innkrevingsmyndigheten har informasjon om. Det ble i høringen foreslått at kreditor skal ha en plikt til å holde Innkrevingsmyndigheten oppdatert om endringer av kravet, se punkt 30.7. Når alminnelig namsmann beslutter at et krav skal kreves inn ved utleggstrekk, skal den derfor orientere kreditor om denne plikten.

Det ble dessuten foreslått hjemmel i dekningsloven § 2-7 første ledd for å regulere i forskrift hvordan utleggstrekk kan fastsettes.

29.2.3 Høringsinstansenes merknader

Datatilsynet har en merknad til at det ved beslutning om utleggstrekk skal opplyses om størrelsen av krav som i prioritetsrekken ligger foran eller likt med saksøkers krav. *Datatilsynet* uttaler:

«Datatilsynet forstår dette som en utvidelse fra tidligere i adgangen til å dele personopplysninger om skyldneren. Vi kan ikke se at personvernkonsekvensene av forslaget – altså de negative følgene for skyldner – er drøftet i høringsnotatet. Det er også uklart for oss hva oppsiden ved dette konkrete forslaget vil være, ut over en noe større grad av forutsigbarhet for saksøker.»

Skattedirektoratet har en merknad til forslaget om at alminnelig namsmann skal oppfordre Innkrevingsmyndigheten til å vurdere å øke trekket dersom namsmannen ved beslutning om at krav skal delta i trekket, finner at det er rom for det og Innkrevingsmyndigheten har krav i trekket. Skattedirektoratet mener alminnelig namsmann også

bør kunne oppfordre Innkrevingsmyndigheten til å redusere trekket.

Skattedirektoratet etterlyste også en avklaring av hvorvidt det krever særskilt varsel dersom en namsmyndighet som legger til nytt krav i et løpende trekk, skal øke trekket.

29.2.4 Vurderinger og forslag

Innkrevingsmyndigheten skal motta og fordele alle utleggstrekk og er kreditor for krav den selv beslutter trekk til dekning for. Behovet for hva en trekkbeslutning må inneholde er følgelig ikke det samme for alminnelige namsmann som for Innkrevingsmyndigheten. Departementet foreslår derfor å regulere kravene til trekkbeslutningen særskilt for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann i henholdsvis i innkrevsloven § 26 og tvangsfullbyrdsloven § 7-20.

Når et utleggstrekk første gang skal etableres mot en skyldner, må namsmyndigheten ta stilling til hvor stort trekket skal være, og angi hvem som er trekkpliktig. Ved senere beslutning om at et krav skal delta i et allerede etablert trekk, vil begge disse forholdene være avklart.

I høringen ble det foreslått at en namsmyndighet som beslutter at et nytt krav skal delta i trekket, kan fastsette et høyere trekk dersom den finner rom for det. Har Innkrevingsmyndigheten krav i trekket og følgelig ansvaret for trekkets størrelse, se punkt 28.3, ble det foreslått at namsmannen i stedet skulle oppfordre Innkrevingsmyndigheten til å vurdere å øke trekket. Skattedirektoratet tar i sin høringsuttalelse opp spørsmålet om det også bør være anledning til å beslutte eller oppfordre til et lavere trekk i slike situasjoner. Departementet er enig i at det bør være en slik adgang. Departementet foreslår at namsmyndigheten med ansvaret for trekkets størrelse kan beslutte å regulere trekkbeløpet både opp og ned i forbindelse med beslutning om at et krav skal delta i et tidligere etablert trekk. En namsmyndighet som ikke har ansvaret for trekkets størrelse, kan i stedet oppfordre den namsmyndigheten som har ansvaret for trekkets størrelse, om å regulere trekket.

Skattedirektoratet har videre etterlyst avklaring av hvorvidt det kreves særskilt varsel dersom namsmyndigheten som legger til nytt krav i et løpende trekk, skal øke trekket. Det ble i høringen foreslått at skyldneren skal få anledning til å uttale seg før trekket økes, men ikke foreslått føringer om hvordan eller når skyldneren skal få anledning til å uttale seg. Departementet foreslår å presisere regelen. Før det kan treffes en beslut-

ning om å øke trekket, skal skyldneren forelegges den nye trekkberegningen med oppfordring til å uttale seg innen en frist på minst tre uker fra avsendelsen. Dersom namsmyndigheten ser at det er grunnlag for å øke trekket allerede på tidspunktet den forelegger begjæringen etter tvangsfullbyrdsloven § 7-6, eller varsler om utlegg etter innkrevsloven § 25, kan skyldneren samtidig forelegges den nye trekkberegningen. Beslutning om å øke trekket kan da treffes samtidig som namsmyndigheten beslutter å legge kravet til i trekket.

Departementet foreslår å videreføre dagens krav om at namsmyndigheten må beregne kreditors krav med sakskostnader og renter frem til utleggsdagen. Namsmyndigheten må påse at alle postene i kravet er beregnet riktig i henhold til det tvangskraftige tvangsgrunnlaget, og at ikke hele eller deler av kravet er foreldet. Namsmyndigheten må også fastsette hvilken rente som skal påløpe i tiden fremover.

Adgangen til å kreve rente av sakskostnader fastsatt av namsmannen ble ikke tatt opp i høringen. Dersom saksøkeren krever det, skal saksøkte erstatte saksøkerens sakskostnader i en sak om tvangsfullbyrdelse så langt saken og kostnadene har vært nødvendige, jf. tvangsfullbyrdsloven § 3-1 første punktum. Hvis utlegg blir tatt eller tvangsdekning gjennomført, skal sakskostnadene fastsettes og inndrives sammen med kravet, jf. andre punktum.

Namsmannen verken fastsetter forfallsdato for sakskostnadskravet, eller gir saksøkte noen oppfyllesfrist. At sakskostnadene skal inndrives sammen med kravet hvis det blir tatt utlegg eller gjennomført tvangsdekning, taler likevel for at sakskostnadskravet må anses forfalt. Etter forsinkelsesrenteloven § 2 kan forsinkelsesrente kreves fra forfall dersom dette er fastsatt på forhånd, og ellers fra 30 dager etter at fordringshaveren har sendt skyldneren skriftlig påkrav med oppfordring om å betale. Om det kan kreves rente etter forsinkelsesrenteloven § 2 av sakskostnadene fra tidspunktet namsmannen fastsetter dem, eller først 30 dager etter skriftlig påkrav, er under gjeldende rett usikkert. Under den nye trekkordningen må Innkrevingsmyndigheten ha klare forutsetninger for beregningen av kravene i trekket. Utgangspunktet for beregning av rente av sakskostnader fastsatt av namsmannen, bør derfor klargjøres. Etter departementets vurdering er det mest naturlig å betrakte sakskostnader fastsatt av namsmannen som forfalt idet kostnadsavgjørelsen treffes. Det harmonerer med adgangen til å umiddelbart inndrive kostnadskravet, og

gir Innkrevingsmyndigheten et klart utgangspunkt for å beregne renter av sakskostnadene.

Departementet legger til grunn at det er tilstrekkelig at det her presiseres at kostnadskrav etter tvangsfullbyrdsloven § 3-1 forfaller idet kostnadsavgjørelsen fattes, og at det ikke er nødvendig å foreta endringer i bestemmelsens ordlyd.

Nøyaktige opplysninger om kravets størrelse og løpende rente er avgjørende for at Innkrevingsmyndigheten skal kunne forvalte kravet i ordningen med ett trekk på korrekt måte. At kravet gjennomgår en nøyaktig beregning og kontroll er viktigere i den nye trekkordningen fordi beløpet avgjør fordelingen mellom kreditorer med krav med samme prioritet, se nærmere om fordelingen av trekk i punkt 30.5. Videre er en nøyaktig beregning viktig som følge av forslaget om at trekket skal løpe til kravet er oppgjort, uten noen maksimalperiode for trekket, se nedenfor under punkt 29.5.

Det er foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal stå for pengehåndteringen under den nye trekkordningen, se punkt 28.6. Når Innkrevingsmyndigheten skal motta og fordele trekkbeløpet, samt holde løpende oversikt over kravene som deltar i trekket, må Innkrevingsmyndigheten ha informasjon om eventuelle endringer i kravforholdet mellom skyldneren og den enkelte kreditor. Det foreslås derfor en plikt for kreditorene til å orientere Innkrevingsmyndigheten om eventuelle endringer i kravforholdet, se nærmere under punkt 30.7. Ved beslutninger om utleggstrekk skal alminnelig namsmann informere kreditor om denneplikten.

Departementet foreslår, i likhet med høringen, at den namsmyndigheten som beslutter utleggstrekk for et krav, tar stilling til og avgjør hvilken prioritet kravet har etter dekningsloven § 2-8. Det er den namsmyndigheten som behandler begjæringen, som er nærmest til å vurdere prioriteten.

Innkrevingsloven § 29 første ledd andre punktum regulerer i hvilken rekkefølge de forskjellige postene i kravet skal dekkes, dersom saksøkeren (kreditoren) ikke har krevd en bestemt dekningsrekkefølge. Det er foreslått at hovedkravet skal dekkes før kostnader og til sist påløpte renter, med mindre annet er bestemt i trekkbeslutningen. Etter alminnelige pengekravsrettslige regler kan kreditor bestemme hvilken dekningsrekkefølge de forskjellige postene i kravet skal følge, der kravet drives inn med tvang. Det er ikke foreslått noen endring i dette. Dersom kreditor ber om en bestemt dekningsrekkefølge i begjæringen, må namsmannen angi dekningsrekkefølgen i trekkbeslutningen. For krav som Innkrevings-

myndigheten innkrever, gjelder tilsvarende. En løsning som avviker fra det som er angitt i loven, må angis i trekkbeslutningen.

Departementet mener, i likhet med høringen, at alminnelig namsmann skal oppgi størrelsen til andre krav i trekket som har bedre eller lik artsprioritet i namsboken. Departementet understreker at det bare skal opplyses om kravenes samlede størrelse, og om de har lik eller bedre prioritet. Opplysningene er nødvendige for at kreditor kan vurdere hvilken dekning utleggstrekket vil gi. Hvilken dekning kreditor kan påregne å motta ved trekket, er sentralt for at denne skal kunne vurdere andre innkrevings tiltak, som for eksempel sikring og realisering av utleggspant. Etter departementets syn står inngrepet i skyldnerens personvern som dette representerer, i et rimelig forhold til det behovet kreditor har for å ivareta sin rettsstilling, og det gis ikke mer opplysninger enn det som er nødvendig for å oppnå dette formålet.

Det er etter departementets vurdering også i skyldnerens interesse å gi disse opplysningene. Hvis ikke kreditorer med utleggstrekk har et grunnlag for å vurdere hva de kan påregne å motta ved trekket og hvor lang tid det vil ta før kravet gjøres opp, kan dette føre til at kravet søkes dekket på annen måte, for eksempel ved sikring og realisering av utleggspant i andre formuesgoder, selv om kreditoren står for tur til å motta oppgjør gjennom utleggstrekket innen rimelig tid.

Tilsvarende vil ikke være nødvendig i Innkrevingsmyndighetens saker. Innkrevingsmyndigheten vil på vegne av kreditoren vurdere realisering av utleggspant, og det er følgelig ikke nødvendig at kreditoren får opplysninger om kravene i trekket.

Departementet opprettholder forslaget om en hjemmel i dekningsloven § 2-7 for å regulere hvordan utleggstrekk kan utformes. I merknadene til bestemmelsen i punkt 37.3.23 er det redegjort noe nærmere for dette.

Departementet viser til forslag til dekningsloven § 2-7 første ledd tredje punktum, tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20 andre til fjerde ledd, § 7-21 første ledd femte punktum og innkrevingsloven §§ 26 og 33.

29.3 Utleggstrekk i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende og i lotter og parter

29.3.1 Gjeldende rett

Dekningsloven § 2-7 regulerer hvilke inntekter det kan tas utleggstrekk i. Den største andelen av trekk skjer i ordinær lønnsinntekt eller i ytelser fra NAV. En del fysiske personer er selvstendig næringsdrivende, og har dette som eneste virke eller i kombinasjon med et ansettelsesforhold. For selvstendig næringsdrivende følger det av dekningsloven § 2-7 andre ledd bokstav a at trekk kan tas i annet vederlag for personlig arbeid. Bestemmelsen omfatter blant annet vederlag for håndverkstjenester og vederlag for utnyttning av skyldnerens åndsverk.

For at namsmannen skal kunne beslutte utleggstrekk, må den fange opp at skyldneren har krav på utbetaling. Dette er vanskelig der den næringsdrivende har enkeltoppdrag. Utleggstrekk er derfor mest aktuelt der det foreligger et langvarig oppdragsforhold. Utleggstrekk kan bare besluttes i den delen av vederlaget som er resultat av skyldnerens personlige arbeidsinnsats. Det må dermed skilles mellom vederlag for materialkostnader o.l. og det som er betaling for skyldnerens arbeid. Namsmannen må identifisere denne andelen, og deretter vurdere hvor mye skyldneren skal beholde til dekning av livsopphold.

Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav må følge samme prosedyre.

I skattebetalingsloven er det gitt regler som gjør slike beslutninger enklere. Etter skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b kan skattekontoret ta utleggstrekk i godtgjørelse for arbeid eller oppdrag utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet. Utleggstrekk kan tas i inntil 20 pst. av godtgjørelsen, men skyldneren kan samtykke til en høyere trekkprosent. Det er da ikke nødvendig å vurdere hvor stor andel av godtgjørelsen som har sitt grunnlag i skyldnerens personlige arbeidsinnsats. Samtidig gjelder livsoppholdsbegrensningene i dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum tilsvarende.

Forarbeidene (Ot.prp. nr. 83 (2004–2005) s. 191) viser til at man for skatte- og avgiftskrav kan velge mellom å trekke 20 pst. etter regelen i skattebetalingsloven, eller å beregne lønnsdelen av godtgjørelsen og ta utleggstrekk i denne etter regelen i dekningsloven. Denne valgfriheten gjør det mulig å legge ned et større trekk der utbetalingen i hovedsak er arbeidsgodtgjørelse.

I skattebetalingsforskriften § 14-4-3 tredje ledd siste punktum er det gitt nærmere regler om beregningen. Utleggstrekket skal foretas i bruttogodtgjørelsen uten fradrag av noen art. Det er i skattebetalingsforskriften også gitt enkelte andre regler for beregningen, blant annet regler som avviker noe fra beregningsreglene i dekningsloven § 2-7.

Etter skattebetalingsforskriften § 14-4-3 andre ledd fastsettes utleggstrekket med utgangspunkt i skyldnerens samlede inntekt. Etter samme bestemmelse tredje ledd første punktum gjelder enkelte av bestemmelsene om forskuddstrekk tilsvarende «ved utleggstrekk med prosent i lønn eller annen godtgjørelse som kan gjøres til gjensstand for forskuddstrekk». Dette gjelder bestemmelsene om forskuddstrekk i utgiftsgodtgjørelse og i naturalytelser i skattebetalingsloven §§ 5-6 til 5-8, bestemmelsene om fradrag i beregningsgrunnlaget for forskuddstrekk i skattebetalingsloven § 5-9, samt bestemmelser gitt i medhold av disse bestemmelsene. Dette innebærer for eksempel at når skattekontoret beregner utleggstrekkets størrelse, skal det tas hensyn til eventuelle naturalytelser i samme utstrekning som disse utløser forskuddstrekk for skatt.

Etter dekningsloven § 2-7 inngår trolig ikke naturalytelser i beregningsgrunnlaget for utleggstrekk, jf. Hålogaland lagmannsretts avgjørelse av 27. februar 2008.

Skattebetalingsforskriften § 5-8-2 gir også særlige regler for å beregne trekket når vederlag utbetales som lott og part. Beregningen av inntekten skal også her følge reglene for beregning av forskuddstrekk. Utbetaling av lotter og parter anses som næringsinntekt, og det kan derfor besluttes utleggstrekk etter skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b. Beregningsregelen i skattebetalingsforskriften § 14-4-3 tredje ledd siste punktum gjelder imidlertid ikke i disse tilfellene fordi det etter skattebetalingsforskriften § 5-8-2 skal foretas forskuddstrekk i ytelsen. Regelen i skattebetalingsforskriften § 14-4-3 tredje ledd siste punktum om at utleggstrekket etter 20-prosentregelen skal beregnes av bruttogodtgjørelsen, gjelder derfor ikke i disse sakene.

I skattebetalingsforskriften § 14-5-10 er det også enkelte andre særregler for utleggstrekk i lotter og parter, blant annet hvem som er trekkpliktig i disse sakene. Tvangsfullbyrdsloven mangler regler om disse spesielle tilfellene, og det er usikkert hva som gjelder for utleggstrekk nedlagt av andre namsmyndigheter.

29.3.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det foreslått en generell regel om at det skal kunne besluttes utleggstrekk i inntil 20 pst. av godtgjørelsen til selvstendig næringsdrivende uavhengig av hvilken myndighet som beslutter utleggstrekk, og uavhengig av hvilke krav som ligger i trekket.

Det ble pekt på at en slik regel vil gjøre det enklere for namsmannen og Innkrevsmyndigheten å beslutte utleggstrekk i vederlag til selvstendig næringsdrivende, fordi namsmyndighetene slipper ressurskrevende vurderinger av hvor stor del av vederlaget som skyldes skyldnerens personlige arbeid. I høringen ble det trukket frem fra enkelte namsmannsdistrikt at det sjelden blir besluttet utleggstrekk mot selvstendig næringsdrivende, og at regelen i dekningsloven § 2-7 andre ledd bokstav a fremstår som utfordrende å praktisere. Til forskjell blir regelen i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b ifølge Skatteetaten brukt regelmessig til å beslutte utleggstrekk i inntil 20 pst. av godtgjørelsen til selvstendig næringsdrivende for skatte- og avgiftskrav.

Det ble foreslått i hovedsak å videreføre det som er gjeldende rett ved innkreving av skatte- og avgiftskrav. Dette innebærer at utleggstrekk kan besluttes i inntil 20 pst. av godtgjørelsen til en selvstendig næringsdrivende. Det ble lagt til grunn at et trekk på 20 pst. i de fleste tilfeller vil være lavt nok til å sikre at skyldneren har tilstrekkelig igjen til dekning av sitt og husstandens livsopphold, jf. dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum. Det ble videre ansett som hensiktsmessig at skyldneren kan samtykke til en høyere trekkprosent. Skulle skyldneren senere mene at det likevel ikke er rom for et så høyt trekk, ble det pekt på at det vil være mulig å endre trekket etter høringens forslag til tvangsfullbyrdsloven § 7-22.

Det ble foreslått at namsmyndighetene fortsatt skal kunne foreta en konkret vurdering av hvor stor del av vederlaget som er et resultat av skyldnerens personlige arbeid. Det kan være opplysninger i den enkelte sak som gjør det enkelt for namsmyndigheten å foreta denne vurderingen. Det ble også pekt på at det kan være saker hvor det synes klart at et trekk på 20 pst. vil gi et feil resultat, og at namsmyndighetene i slike tilfeller bør ha adgang til å gjøre nærmere undersøkelser og fastsette trekket etter en konkret vurdering.

Siden regelen skal gjelde både for namsmannen og Innkrevsmyndigheten, ble den foreslått plassert i dekningsloven.

Det ble i høringen foreslått at Innkreivingsmyndigheten ved beregning av inntekten skal følge reglene i dekningsloven § 2-7 fullt ut for alle krav som den innkreiver. Forslaget medfører at utleggstrekk for skatte- og avgiftskrav ikke lenger vil beregnes etter reglene for forskuddstrekk. Naturalytelser vil dermed ikke inngå i inntekten som det skal beregnes utleggstrekk av. Det ble pekt på at å binde beregningsreglene for utleggstrekk opp mot reglene for beregning av forskuddstrekk, kan medføre at nettobeløpet skyldneren får utbetalt fra arbeidsgiver ikke blir tilstrekkelig til dekning av livsopphold. For andre krav inngår ikke naturalytelser i beregningen av inntekten, men naturalytelser kan likevel bli tillagt vekt ved beregningen av utgifter til livsopphold, se for eksempel Eidsivating lagmannsretts kjennelse 16. september 1997 og Frostatings lagmannsretts kjennelse 17. februar 2006.

I høringen ble det foreslått å lovregulere at utleggstrekket skal beregnes av bruttogodtgjørelsen. Det ble lagt til grunn at behovet for å gi nærmere regler om beregningen av grunnlaget for trekket er redusert som følge av dette. Det ble bedt om høringsinstansenes syn på om det er behov for en forskriftshjemmel for særlige beregningsregler for utleggstrekk i lotter og parter.

Det ble også bedt om høringsinstansenes syn på om det er behov for en generell forskriftshjemmel for gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter. Det ble vist til at gjennomføringen reiser enkelte særlige spørsmål, for eksempel om hvem som er trekkpliktige. Det ble lagt til grunn at en eventuell forskriftshjemmel for utleggstrekk i lotter og parter bør gjelde generelt, og ikke bare for krav som i dag kreves inn av skattekontoret.

29.3.3 Høringsinstansenes merknader

Gjeldsofferalliansen støtter departementets forslag om at naturalytelser ikke skal inngå i beregningsgrunnlaget ved utleggstrekk.

Oslo politidistrikt er positive til forslaget om å allmenngjøre regelen i skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b for å gjøre det enklere å beslutte utleggstrekk i godtgjørelse for arbeid eller oppdrag til selvstendig næringsdrivende. Skattebetalingsloven § 14-4 angir at dekningsloven § 2-7 første ledd skal gjelde også der det besluttes utleggstrekk. Oslo politidistrikt ber om at det klargjøres om denne presiseringen fortsatt skal gjelde når bestemmelsen flyttes til dekningsloven § 2-7.

Oslo politidistrikt med støtte fra Politidirektoratet mener det er behov for beregningsregler om

utleggstrekk i lotter og parter for å bringe på det rene hvem som er trekkpliktig. De uttaler at uten en særregulering må det gjøres til «dels vanskelige vurderinger av hvem som formelt sett er kreditor for utbetalingskravet og håpe at vedkommende sørger for at trekket gjennomføres. At den som står for utbetaling har plikt til å trekke er en enklere regel å håndtere.»

Skattedirektoratet ber departementet vurdere om bestemmelsens anvendelsesområde kan utvides slik at utleggstrekk også kan besluttes i vederlag som utbetales fra fiskesalgslag, og uttaler:

«Enkelte næringer har falt utenfor nåværende regel i skattebetalingsloven § 14-4 annet ledd, slik at det for skattekontoret ikke har vært anledning til å beslutte utleggstrekk i det vederlag som en skyldner mottar av en tredjepart som ledd i selvstendig næringsvirksomhet. Grunnen til dette kan være at tredjepart ikke anses som oppdragsgiver og vederlaget som mottas anses for å være et rent salgsvederlag. Muligheten for å drive innfordring mot enkelte næringer, f.eks. enefiskere, er avhengig av hvordan regelen i dekningsloven er foreslått utformet. Fangstoppgjøret er vurdert å være et ordinært salgsvederlag. Slik reglene er utformet i dag, antas de følgelig ikke å omfatte slike fangstoppgjør. Omsetning av fisk for enefiskere skjer gjennom fiskesalgslagene. Omsetningen skal enten skje direkte gjennom et fiskesalgslag, eller de skal godkjenne en slik førstehåndsomsetning. I tilfeller hvor det er en så sterk tilknytning mellom den personlige arbeidsinnsatsen som nedlegges av en enefisker og fangstresultatet som igjen er gjenstand for omsetning, kan det være uheldig at det ikke er adgang til å beslutte utleggstrekk i fangstoppgjør.»

29.3.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringen om at adgangen til å beslutte utleggstrekk i inntil 20 pst. av bruttogodtgjørelsen til selvstendig næringsdrivende for skatte- og avgiftskrav, skal gjelde generelt for alle som beslutter utleggstrekk, og for alle krav. Etter samtykke fra skyldneren kan det benyttes en høyere trekkprosent.

Som følge av at 20-prosentregelen skal gjelde generelt, foreslås det å plassere bestemmelsen i dekningsloven § 2-7. Ved anvendelsen av 20-prosentregelen vil begrensningene i adgangen til å ta utleggstrekk i dekningsloven § 2-7 første ledd før-

ste punktum gjelde. Det vil si at skyldneren skal ha tilstrekkelig igjen til å kunne dekke sitt og husstandens livsopphold. Dette viderefører det som i dag følger av skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b.

Som i høringen foreslår departementet at adgangen til å fastsette trekket til inntil 20 prosent av godtgjørelsen er et alternativ til å fastsette trekket etter en konkret vurdering.

Departementet foreslår også å følge opp forslaget i høringen om at det ikke lenger skal gjelde særlige regler for skatte- og avgiftskrav. Innkreivingsmyndigheten skal dermed følge reglene i dekningsloven § 2-7 fullt ut for alle krav som den innkrever.

Oslo politidistrikt mener det er behov for en forskriftshjemmel for å gi særlige beregningsregler om utleggstrekk i lotter og parter. Departementet mener slike regler må gjelde alle namsmyndigheter. Departementet foreslår derfor en forskriftshjemmel i dekningsloven § 2-7 om at det kan gis nærmere regler om beregning og gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter.

Skattedirektoratet har i høringen bedt departementet vurdere om 20-prosentregelen som foreslås i dekningsloven § 2-7, kan utvides til å omfatte utleggstrekk i fangstoppgjør. Et slikt forslag har ikke vært omtalt i høringen, og departementet fremmer ikke et slikt forslag nå.

Det vises til forslag til første ledd nytt fjerde punktum og nytt tredje ledd i dekningsloven § 2-7.

29.4 Underretning om trekkbeslutningen

29.4.1 Gjeldende rett

Underretning om trekkbeslutninger er hovedsakelig regulert i tvangsfullbyrdsloven § 7-21 som gjelder for alminnelig namsmann, skattekontoret, Statens innkreivingsentral, Innkreivingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og kommunene. For skattekontoret er det gitt nærmere regler om underretning om utleggstrekk i skattebetalingsforskriften § 14-5-1 andre ledd.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 7-21 andre ledd første punktum skal namsmyndigheten underrette den trekkpliktige om plikten til å foreta trekk. Det følger av samme ledd tredje punktum at både partene og den trekkpliktige skal gis utskrift av namsboken, som inneholder nærmere opplysninger om trekkbeslutningen, se ovenfor under punkt 29.2.1.

Alminnelig namsmann underretter både partene og den trekkpliktige om trekkbeslutningen

direkte. Statens innkreivingsentral og Innkreivingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav sender informasjon om at trekk er besluttet til skyldneren samtidig med at den trekkpliktige blir orientert. Skattekontoret sender trekkpålegget til den trekkpliktige, og pålegger denne å informere skyldneren om at trekk er besluttet, se skattebetalingsforskriften § 14-5-1 andre ledd tredje og fjerde punktum.

Når en namsmyndighet beslutter utleggstrekk, må den undersøke om det allerede løper trekk mot saksøkte. Dersom det løper utleggstrekk med dårligere prioritet, må namsmyndigheten som beslutter det bedre prioriterte trekket, underrette namsmyndigheten som har nedlagt det dårligere prioriterte trekket, slik at denne kan vurdere å regulere trekket i samsvar med tvangsfullbyrdsloven § 7-24, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-21 andre ledd femte punktum og skattebetalingsforskriften § 14-5-1 andre ledd andre punktum.

29.4.2 Høringsnotatets forslag

Som følge av den nye ordningen med ett utleggstrekk ble det foreslått flere endringer i reglene for underretning om trekkbeslutning.

Det ble foreslått at den trekkpliktige skal underrettes om trekkplikten ved beslutning som etablerer et utleggstrekk og ved endring av trekkpliktig, se punkt 31.2. Ved senere beslutninger om at krav skal delta i et etablert trekk, vil det ikke være behov for å underrette den trekkpliktige.

Det ble ikke foreslått å videreføre dagens regel om at den trekkpliktige skal få gjenpart av namsboken. Det ble begrunnet med at namsboken inneholder flere opplysninger enn det den trekkpliktige trenger for å kunne gjennomføre utleggstrekket.

Innkreivingsmyndigheten skal være ansvarlig for gjennomføringen av utleggstrekket, og skal stå for pengehåndteringen under den nye trekkordningen, se kapittel 28. Ettersom trekkbeløpet skal innbetales til Innkreivingsmyndigheten, ble det lagt til grunn at Innkreivingsmyndigheten vil være nærmest til å gi den trekkpliktige de opplysningene som denne trenger for å innbetale trekket, slik som kontonummer, hvordan betalingen skal merkes og hvor mye som skal trekkes. Det ble derfor foreslått at den trekkpliktige skal innhente opplysninger som er nødvendig for å gjennomføre utleggstrekket hos Innkreivingsmyndigheten. I saker hvor alminnelig namsmann etablerer utleggstrekk, ble det foreslått at namsmyndigheten underretter den trekkpliktige om plikten til

å foreta og innbetale trekk og om hvordan den trekkpliktige må innhente nærmere opplysninger hos Innkrevingsmyndigheten.

Det ble foreslått en hjemmel i innkrevingsloven for å gi nærmere regler i forskrift om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv.

Siden Innkrevingsmyndigheten skal være ansvarlig for gjennomføringen av utleggstrekket, ble det foreslått at alminnelig namsmann skal gi Innkrevingsmyndigheten de opplysninger som er nødvendig for at Innkrevingsmyndigheten skal utføre sine oppgaver. Denne plikten skal gjelde både når alminnelig namsmann beslutter å etablere utleggstrekk, og når den beslutter at krav skal delta i et etablert trekk.

Det ble videre foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal informere skyldneren eller skyldnerens fullmektig om trekkbeslutningen og begrunnelsen for beslutningen. For alminnelig namsmann ble det foreslått at partene, det vil si saksøkte og saksøker, underrettes ved at de får gjenpart av namsboken.

29.4.3 Høringsinstansenes merknader

Regnskap Norge er kritiske til at trekkpliktige skal motta trekkpålegg fra namsmyndigheten i tillegg til nærmere beskjed fra Innkrevingsmyndigheten. Etter deres mening vil det være en forenkling om den trekkpliktige kun mottar én varslings fra Innkrevingsmyndigheten uavhengig av hvem som er kravsmyndighet.

Datatilsynet er positive til forslaget om at trekkpliktig ikke lenger skal få gjenpart av namsboken.

29.4.4 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til forslaget i høringen om at alminnelig namsmann må gi Innkrevingsmyndigheten de opplysningene som Innkrevingsmyndigheten trenger for å gjennomføre utleggstrekket. Dette er nødvendig fordi Innkrevingsmyndigheten skal holde oversikt over kravene som deltar i trekket, samt motta og fordele trekkbeløpet til kreditorene.

Departementet slutter seg også til forslaget i høringen om at den trekkpliktige bare skal underrettes ved beslutning om å etablere et utleggstrekk mot en skyldner som ikke har trekk fra før av. For den trekkpliktige er antall krav som deltar

i trekket uten betydning, og det er ikke nødvendig å underrette den trekkpliktige når flere krav skal delta i trekket.

Etter departementets vurdering er det unødvendig at forskjellige myndigheter skal underrette den trekkpliktige om at opplysninger må innhentes hos Innkrevingsmyndigheten. Det er Innkrevingsmyndigheten som skal motta og fordele trekkbeløpet. Uavhengig av hvilken namsmyndighet som etablerer trekket, må den trekkpliktige få nærmere informasjon fra Innkrevingsmyndigheten om hvordan trekket skal betales. Alminnelig namsmann skal i alle tilfeller underrette Innkrevingsmyndigheten om trekkbeslutninger den treffer. Det fremstår derfor som mer hensiktsmessig at det alltid er Innkrevingsmyndigheten som underretter den trekkpliktige om plikten til å foreta og innbetale trekk, og om hvordan den trekkpliktige innhenter betalingsopplysninger. Den trekkpliktige må da bare forholde seg til Innkrevingsmyndigheten for å få opplysninger om gjennomføringen av trekket, og en unngår den mulige forvirring som Regnskap Norge har uttrykt bekymring for i sitt høringssvar.

Departementet fastholder forslaget om forskriftshjemmel for å fastsette nærmere regler om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv. En slik hjemmel åpner for fremtidsrettede løsninger for informasjonsutveksling mellom den trekkpliktige og Innkrevingsmyndigheten. Utkast til eventuelle forskrifter vil sendes på høring.

Departementet stiller seg bak forslaget i høringen om at den trekkpliktige ikke lenger skal motta gjenpart av namsboken. Hensynet til skyldnerens personvern tilsier at den trekkpliktige bare får de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre trekket. Namsboken vil inneholde en rekke opplysninger som den trekkpliktige ikke har behov for.

I tråd med høringen foreslår departementet at partene i saker for alminnelig namsmann underrettes om beslutningen ved at de gis gjenpart av namsboken. I saker for Innkrevingsmyndigheten skal den som har krav på varsel etter innkrevingsloven § 25 første ledd, meddeles både beslutningen og begrunnelsen for beslutningen så langt dette lar seg gjøre.

Departementet viser til forslag til tvangsfullbyrdsloven § 7-20 fjerde ledd og innkrevingsloven § 26 tredje ledd og § 30 første ledd tredje punktum.

29.5 Trekkperiode og opphør av utleggstrekket

29.5.1 Gjeldende rett

Trekkperioden for utleggstrekk er regulert i tvangsfullbyrdsloven § 7-21 og dekningsloven § 2-7 tredje ledd. Trekkperioden kan ikke overstige to år regnet fra dagen beslutning om utleggstrekk ble foretatt dersom ikke annet følger av dekningsloven § 2-7.

For bøtekrav er trekkperioden fem år, jf. dekningsloven § 2-7 tredje ledd, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-21. Trekkperioden for skattekrav er inntil fem år. Her regnes fristen fra utgangen av det inntektsåret skatten gjelder. Ved endring av fastsettingen av formues- og inntektsskatt er fristen fem år etter utgangen av det kalenderåret da endringsvedtaket ble truffet. Ved forlengelse av trekket gjelder imidlertid toårsfristen i tvangsfullbyrdsloven § 7-21 og dekningsloven § 2-7. Hovedbegrunnelsen for den ekstra trekkperioden for skattekrav og bøtekrav er å sikre statens inntekter samt gjøre tvangsinnkrevingen mer effektiv, jf. Ot.prp. nr. 3 (1999–2000) punkt 6.4.

For bidragskrav gjelder det ingen tidsbegrensning, jf. dekningsloven § 2-7 tredje ledd. Regelen antas å være begrunnet i hensynet til at bidragsmottaker skal unngå opphold i de løpende betalningene.

Opphør av utlegg, herunder opphør av utleggstrekk, er regulert i tvangsfullbyrdsloven §§ 7-27 og 7-28. Dersom et utlegg er falt bort, plikter kreditor skriftlig å gi avkall på sin rett etter utlegget, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-27. Et utlegg kan bortfalle ved at kravet det er gitt utlegg for, er dekket eller opphørt på annen måte, eller ved at tvangsgrunnlaget oppheves, faller bort eller kjennes ugyldig. Et utlegg bortfaller også når utleggshaveren oppgir sin rett i henhold til utlegget. Dersom kreditor unnlater å oppfylle plikten etter § 7-27, kan skyldneren selv begjære at namsmyndigheten beslutter å oppheve utlegget, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-28.

Bestemmelsen om begrenset trekkperiode i dekningsloven § 2-7 tredje ledd innebærer videre at utleggstrekk avsluttes ved utløpet av trekkperioden, selv om kravet ikke er dekket. Kreditor må da sende en ny begjæring om utlegg til alminnelig namsmann dersom resten av kravet skal dekkes ved trekk.

Innenfor trekkperioden, som vanligvis er på to år, kan trekkplikten overføres til ny arbeidsgiver, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-23 andre ledd.

29.5.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det foreslått å oppheve reglene om trekkperiode i dekningsloven og tvangsfullbyrdsloven.

Den alminnelige trekkperioden på to år er begrunnet med at en skyldner kan ha vanskelig for å klare seg over en lengre periode med det som er igjen av lønn eller lignende ytelser etter at trekket er foretatt, se Ot.prp. nr. 3 (1999–2000) punkt 6.4. I høringen ble det trukket frem at det ved utløpet av trekkperioden er anledning til umiddelbart å nedlegge et nytt trekk for det samme kravet. Særlig tydelig er dette for skatte- og avgiftskrav, som også har en egen hjemmel til å forlenge trekkperioden og opprettholde samme tidsprioritet, jf. skattebetalingsforskriften § 14-5-4 tredje ledd. Trekkperioden vil i beste fall bare gi skyldneren et kort pusterom, men ikke korte ned den totale trekkperioden. Det ble derfor lagt til grunn at den historiske begrunnelsen for reglene ikke lenger er treffende.

Det ble imidlertid trukket frem at namsmyndigheten ved utløpet av toårsperioden har en plikt til å vurdere trekkets størrelse på nytt dersom den skal legge ned et nytt utleggstrekk. Selv om skyldneren kan levere inn klage på utleggstrekket under hele trekkperioden, er dette en ekstra rettsikkerhetsgaranti for skyldneren. Det er ikke alle skyldnere som er i stand til å klage på utleggstrekk, selv om det skjer endringer i skyldnerens økonomiske situasjon. En plikt til å vurdere trekkets størrelse etter to år kan fange opp endringer etter at trekket er nedlagt, og slik være med på å sikre at trekkets størrelse er innenfor livsoppholdsbegrensningene i dekningsloven § 2-7.

Et av formålene bak ordningen med ett utleggstrekk er å sikre skyldnerens rettigheter ved nedleggelse av utleggstrekk. Et viktig element som bidrar til å realisere dette formålet, er at namsmyndighetene skal ha en langt mer aktiv rolle ved oppfølgingen av utleggstrekk enn i dag, se punkt 31.2. Til forskjell fra i dag vil namsmyndighetene kunne vurdere trekkets størrelse av eget tiltak, og ikke bare ved ny beslutning om trekk etter utløpet av trekkperioden. I høringen ble det derfor lagt til grunn at det ikke lenger er behov for en regel om en begrenset trekkperiode for å sikre at skyldneren har tilstrekkelige midler til livsoppholdet.

Det ble lagt til grunn at en begrenset trekkperiode også innebærer mye arbeid for kreditor, namsmyndighetene og den trekkpliktige. Det ble i den sammenheng vist til at i ordningen med ett utleggstrekk skal blant annet krav som det beslut-

tes utleggstrekk for, men som for tiden ikke får dekning, ligge i en «kø» som administreres av Innkrevingsmyndigheten. Dette vil forenkle utleggstrekkprosessen for alle parter, men ordningen får liten effekt dersom man likevel må beslutte nytt trekk ved utløpet av trekkperioden. I tillegg unngår skyldneren å måtte dekke sakskostnadene som påløper når kreditorene begjærer utlegg for kravene sine på nytt.

Det ble pekt på at utleggstrekk mot skyldnere med stor gjeldsbelastning vil kunne løpe over svært lang tid, og at det uten en begrenset trekkperiode vil bli mer synlig for skyldneren hvor lang tid vedkommende kan forvente å ha utleggstrekk. Skyldneren vil kunne oppleve dette som en ekstrabelastning. Det ble derfor ansett som viktig at namsmyndighetene i slike saker veileder om muligheten for å søke om gjeldsordning.

Det ble foreslått å videreføre en regel om at utleggstrekket opphører dersom alle kravene i utleggstrekket er dekket eller bortfalt på annen måte, eller tvangsgrunnlaget for kravet er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig. I tillegg ble det foreslått en ny regel om at et utleggstrekk opphører når det er gått to år siden Innkrevingsmyndigheten sist mottok innbetaling under trekket. Ved vurderingen av fristen ble det sett hen til dagens hovedregel om en trekkperiode på to år. Behovet for den nye regelen er omtalt i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven punkt 9.17.2, hvor det uttales:

«En konsekvens av at reglene om trekkperiode oppheves, er at utleggstrekket i utgangspunktet løper frem til alle kravene i trekket er dekket. Det vil imidlertid ofte skje at det etter en periode ikke lenger kommer inn penger på utleggstrekket. Dette kan skyldes at det for tiden ikke er rom for trekk i skyldners inntekt mv. eller at skyldner har avsluttet arbeidsforholdet uten å gå over i en ny stilling. Etter dagens regelverk kan trekket gjenopptas etter et slikt opphold så lenge dette skjer innenfor trekkperioden. Uten en begrenset trekkperiode vil det oppstå et behov for å regulere når et utleggstrekk, som det ikke lenger kommer inn penger på, skal opphøre. At trekket opphører, vil si at det ikke lenger kan trekkes på grunnlag av den opprinnelige trekkbeslutningen.

En regel om at utleggstrekket alltid skal opphøre så snart det ikke kommer innbetalinger på trekket, vil medføre mye ekstraarbeid for både kreditor, trekkpliktige og namsmyndighetene. Hele beslutningsprosessen vil da

måtte foretas på nytt dersom det senere oppstår mulighet for trekk. Det vil også påløpe et nytt gebyr ved begjæring til alminnelig namsmann. Dette gebyret vil normalt bli belastet skyldner, jf. tvangsfullbyrdsloven § 3-1. Det bør derfor kunne gå en viss periode uten innbetalinger på utleggstrekket før det opphører.

Det er heller ikke et mål i seg selv å opprettholde en aktivitet som ikke gir de resultater den er ment å gi. Når et utleggstrekk ikke fungerer etter formålet, bør det derfor på et eller annet tidspunkt avsluttes. Både Innkrevingsmyndigheten og kreditorene bruker ressurser på å følge opp utleggstrekk selv om det ikke kommer innbetalinger, se blant annet bestemmelsen om kreditors opplysningsplikt i forslag til innkrevingsloven § 33. Det er derfor ikke hensiktsmessig at utleggstrekk som ikke gir, eller kommer til å gi, dekning ligger til oppfølging over for lang tid. Det er også nødvendig å ha et klart skjæringstidspunkt for når den foreslåtte tilleggsfristen på ett år i foreldelsesloven § 22 ny nr. 4 starter å løpe.»

Det ble lagt til grunn at reglene om opphør av utleggstrekk bør fremgå samlet. Det ble derfor foreslått en egen bestemmelse om dette, samtidig som høringsens forslag til tvangsfullbyrdsloven §§ 7-27 og 7-28 ble foreslått begrenset til bare å gjelde for utleggspant.

Det ble videre foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal underrette kreditorene og skyldneren om at trekket er opphørt, der dette skyldes at det ikke har kommet inn innbetalinger på trekket de siste to årene.

29.5.3 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge er i hovedsak positive til å oppheve dagens ordning hvor utleggstrekk maksimalt kan besluttes for en toårsperiode, og uttaler:

«Dette vil innebære at et nedlagt lønnstrekk som hovedsak vil løpe inntil det meldte kravet er fullt innbetalt, og således eliminere behovet for at fordringshaver må fremsette ny begjæring dersom kravet ikke dekkes fullt ut av lønnstrekket innenfor 2-årsperioden.

Tilsvarende vil implementeringen av ett utleggstrekk redusere mengden av utleggsbegjæringer som ender med negativt resultat fordi andre aktører har vært tidligere ute med sine begjæringer og gjennom prinsippet «først i tid, best i rett» sikret seg hele skyldnerens

økonomiske overskudd gjennom etablert utleggstrekk.»

Finans Norge antar at forslaget vil medføre en reduksjon i antall begjæringer om utleggstrekk som sendes for ett og samme krav, og at dette kan ha positiv innvirkning gjennom redusert gebyr- og salærbyrde for skyldneren.

Jussbuss stiller seg kritisk til at det ikke lenger skal være en begrenset trekkperiode, og er negativ til en regel om at perioden for utleggstrekket først opphører dersom alle kravene i utleggstrekket er dekket eller bortfalt på annen måte, eller at tvangsgrunnlaget for kravet er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig. *Jussbuss* mener at selv om forslaget må ses i sammenheng med at namsmannen er ment å skulle ta en mer aktiv stilling til trekkets størrelse, kan det oppleves som svært belastende for skyldneren å ha et trekk som ikke har en bestemt «sluttdato». *Jussbuss* mener at skyldnerens rettssikkerhet bedre ivaretas om det må trefes en ny beslutning om trekk etter en viss tidsperiode. *Jussbuss* mener en trekkperiode for skyldneren som utvides til tre eller fem år vil ivareta skyldnerens rettssikkerhet ved at namsmyndighetene vil måtte ta stilling til utleggstrekket på nytt, samtidig som at det vil medføre noe mindre saksbehandling for namsmyndighetene, trekkpliktige og kreditor. De legger til grunn at ordningen med at krav som det besluttes utleggstrekk for, men som har lavere prioritet enn andre krav, ligger i en kø, kan bli stående selv om trekkperioden er ferdig og kravene vurderes på nytt.

Jussbuss er positiv til at namsmyndighetene skal vurdere å informere skyldneren om muligheten for å søke gjeldsordning i de tilfellene namsmyndigheten ser at kravet er særlig høyt.

Barne- og familiedepartementet mener det bør vurderes å innføre en lovpålagt plikt for namsmyndighetene om å informere om kommunens tilbud om råd og veiledning etter sosialtjenesteloven § 17 og gjeldsordningsloven når det nedlegges utleggstrekk, ved fare for tvangsdekning i skyldnerens bolig o.l.

Forbrukerrådet, *Kapitalkontroll AS*, *NKK* og *enkelte kommuner* er negative til forslaget om at trekket kan løpe i ubegrenset tid. Det gis uttrykk for at når dette kombineres med at foreldelse ikke løper så lenge et krav er omfattet av trekk, er det risiko for en livslang og urimelig byrde på skyldneren.

Oslo politidistrikt støtter forslaget om oppheving av trekkperioden. De mener forslaget sammen med regler som sikrer at trekket jevnlig revurderes, er klart å foretrekke fremfor dagens

system. De mener ordningen vil bidra til å redusere kostnader og tidsbruk for alle involverte forutsatt at mulighetene for revurdering er enkle å forholde seg til for skyldneren. De uttaler at konsekvensen av forslaget er at namsmannens beslutning om å ta en begjæring til følge, potensielt vil kunne ha betydning meget langt frem i tid, og at en forutsetning for at løsningen skal være forsvarlig er at prøving av begjæring, tvangsgrunnlag og krav, minst holder samme kvalitet som i dag.

Troms politidistrikt støtter at trekkperioden opphører da dette vil spare skyldnere for ytterligere kostnader forårsaket av at saksøkere på nytt begjærer utleggstrekk for samme krav når trekkperioden utløper.

Vest politidistrikt støtter at trekkperioden oppheves.

29.5.4 Vurderinger og forslag

Departementet fastholder høringens forslag om å oppheve reglene om trekkperiode. Å oppheve reglene om trekkperiode vil etter departementets vurdering være positivt for både skyldneren, kreditor og namsmyndighetene.

Ved å oppheve reglene om trekkperiode vil ikke kreditor måtte begjære utlegg for samme krav på nytt som følge av at trekkperioden utløper, eller som følge av at det ved en tidligere begjæring ikke var rom for å beslutte trekk innenfor trekkperioden. Skyldneren slipper dermed gjentatte begjæringer med tilhørende kostnader, som ellers ville vært nødvendige. Å oppheve trekkperioden vil også gagne kreditorene og namsmyndighetene, som slipper unødig ressursbruk på gjentatte begjæringer for samme krav.

Flere høringsinstanser har påpekt at det kan være belastende for skyldneren å ikke ha en bestemt trekkperiode å forholde seg til. Også under gjeldende rett kan skyldnere oppleve at det løper utleggstrekk lenge uten opphold, selv om hvert trekk mot skyldneren besluttes for en bestemt periode. Uavhengig av om en har en bestemt trekkperiode, vil det i realiteten kunne opprettholdes trekk frem til gjelden er oppgjort. Forskjellen er at med en trekkperiode må det begjæres og besluttes nye utleggstrekk etter hvert som trekkenes utløp nærmer seg.

Dagens regler om trekkperiode innebærer at skyldneren i mange tilfeller får misvisende beskjeder om at trekk kun skal vare en gitt periode, mens det i realiteten vil komme nye etterfølgende trekk som innebærer at den samlede trekkbyrden for skyldneren vil være kontinuerlig og langvarig. Ved å oppheve reglene om trekkperiode får skyld-

neren et mer reelt bilde av den samlede gjeldssituasjonen, og hvor lang tid vedkommende kan forvente å ha utleggstrekk. Selv om det kan være demotiverende for skyldneren å se hvor lang tid det faktisk vil ta før gjelden gjøres opp, er det uheldig å beholde regler om trekkperiode, som i realiteten kan være misvisende. Oversikten skyldneren får over kravene i trekket, herunder tids horisonten for nedbetaling, vil kunne tjene som et godt utgangspunkt for forhandling om utenrettslige gjeldsordninger. For namsmyndighetene vil det gi grunnlag for målrettet veiledning om mulighetene for å søke om gjeldsordning for skyldnere dette kan være aktuelt for. Departementet vil understreke at det er viktig at namsmyndighetene gir skyldneren god informasjon om kravene i trekket, og slutter seg til uttalelsene i høringsnotatet om at namsmyndighetene bør informere skyldnere om mulighetene for å søke om gjeldsordning etter gjeldsordningsloven, der dette fremstår som aktuelt.

Jussbuss bemerker at reglene om maksimal trekkperiode ivaretar skyldnerens rettssikkerhet fordi namsmyndighetene vil måtte vurdere utleggstrekket på nytt etter utløpet av trekkperioden. Fornyede vurderinger av utleggstrekket er ikke avhengig av at det foreligger en trekkperiode. Under punkt 31.2 foreslås det at namsmyndighetene av eget tiltak løpende kan vurdere om trekket bør reguleres. Etter departementets vurdering vil skyldnere være langt bedre sikret mot for høye utleggstrekk som følge av de nye reglene om regulering av trekk. Regler om maksimal trekkperiode ved siden av disse vil ha liten betydning for å sikre skyldneren mot for høye utleggstrekk. Det samme gjelder fornyede vurderinger av utleggskravet. Under den nye trekkordningen skal Innkrevingsmyndigheten motta og fordele trekkbeløpet, samt holde orden på nedbetalingen av kravene i trekket, se punkt 28.2 og 28.6. Dette i kombinasjon med nærmere opplysnings- og bekreftelsesplikt for kreditor med utleggstrekk, se punkt 30.7, sikrer god kontroll med hva kravene i trekket til enhver tid utgjør. Å kreve ny begjæring for kravene etter utløpet av en viss trekkperiode gir skyldneren ingen ytterligere sikkerhet.

Barne- og familiedepartementet mener det bør vurderes å innføre en lovpålagt plikt for namsmyndighetene til å informere om kommunens tilbud om råd og veiledning etter sosialtjenesteloven § 17 og gjeldsordningsloven, når det nedlegges utleggstrekk, ved fare for tvangsdekning i skyldnerens bolig o.l. Finansdepartementet legger til grunn at dette må vurderes ut fra den enkelte

skyldnerens situasjon. Det vil også være situasjoner der det ikke er hensiktsmessig å gi slik informasjon. En lovfesting er heller ikke nødvendig for at namsmyndighetene skal gi informasjon der det vurderes å være nyttig for skyldneren. Departementet mener derfor at dette ikke bør lovfestes.

Departementet foreslår videre å følge opp forslaget om at et utleggstrekk opphører når det er gått to år siden Innkrevingsmyndigheten sist mottok innbetaling under trekket. Det vises til vurderingene i høringen. Det foreslås en egen bestemmelse om dette i tvangsfullbyrdsloven § 7-28 samtidig som det foreslås mindre tilpasninger i tvangsfullbyrdsloven §§ 7-26 og 7-27.

Det vises til forslag til endring i dekningsloven § 2-7 og forslag til tvangsfullbyrdsloven § 7-20 og §§ 7-25 til 7-28.

29.6 Utleggstrekk i forbindelse med gjeldsordning og konkurs

29.6.1 Gjeldende rett

Ved konkurs kan konkursskyldnerens lønn og andre inntekter som nevnt i dekningsloven § 2-7 som tilfaller skyldneren under konkursen, trekkes inn i bomassen, jf. dekningsloven § 2-11 første ledd første punktum. Skyldneren skal imidlertid beholde det denne trenger til underhold av seg selv og sin husstand. Inntektsbeslaget kan begrenses når det er rimelig på grunn av arbeidets art, de forhold som arbeidet er utført under, eller den tid konkursbehandlingen har pågått, jf. § 2-11 første ledd andre punktum. Beslag besluttes av retten ved kjennelse, jf. § 2-11 andre ledd.

Bidragsinnkrevingsloven § 18 har noen særlige regler som beskytter bidragskrav i konkurs. Dersom den bidragspliktige er pålagt trekk for underholdsbidrag, kan ikke den bidragspliktiges konkursbo eller enkeltforfølgende fordringshavere legge beslag på trekket, jf. første ledd. Den trekkpliktiges konkursbo eller enkeltforfølgende fordringshavere kan ikke legge beslag på beløp som er trukket i den bidragspliktiges lønn mv., jf. andre ledd. For utleggstrekk nedlagt av skattekontoret, har skattebetalingsloven § 14-5 tredje ledd en tilsvarende bestemmelse som bidragsinnkrevingsloven § 18 andre ledd.

Når det åpnes gjeldsforhandling, skal namsmannen sikre skyldnerens eiendeler for fordringshaverne, jf. gjeldsordningsloven § 3-3 første ledd. Namsmannen skal beslutte trekk i lønn og andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7, jf. gjeldsordningsloven § 3-3 andre ledd. Utleggstrekk som løper når gjeldsforhandling åpnes, opp-

hører, med unntak av de fleste utleggstrekk for bidragsforpliktelse og krav som grunner seg på straffbare handlinger, jf. gjeldsordningsloven § 3-4 femte ledd. Namsmannen vil i disse tilfellene nedlegge trekk etter gjeldsordningsloven og gi den trekkpliktige beskjed om å endre innbetalingen av trekkene mv.

29.6.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det understreket at boet og tingrettens adgang til å legge beslag på skyldnerens lønn mv. ved konkurs ikke kan bestå som en separat ordning ved siden av den nye trekkordningen. Det ble fremholdt at det på flere punkter kan synes uklart hva som i dag gjelder for utleggstrekk når skyldneren går konkurs, og at det vil bli ytterligere usikkert under den nye trekkordningen dersom det ikke reguleres noe mer utførlig. Beslaget bør gjennomføres på samme måte som når det besluttes trekk for en enkeltstående fordring. Innkrevingsmyndigheten må samtidig få beskjed om beslagets prioritet, slik at det er klart hvordan Innkrevingsmyndigheten skal fordele innbetalinger fra den trekkpliktige. Det ble derfor foreslått endringer i dekningsloven § 2-11.

Det ble vist til at det i dag er enkelte forskjeller mellom formuleringene i dekningsloven § 2-7 og § 2-11 om hva skyldneren kan beholde til underhold, som ikke synes godt begrunnet. Det ble lagt til grunn at en kan legge vekt på de særlige hensynene som trekkes frem i § 2-11 første ledd andre punktum, selv om det ikke er lovfestet.

For bidragskravene ble det foreslått en bestemmelse i innkrevingsloven som tilsvarende bidragsinnkrevingsloven § 18 første ledd. For bidragskravene og skatte- og avgiftskravene ble det ikke foreslått noen regler til erstatning for bidragsinnkrevingsloven § 18 andre ledd og skattebetalingsloven § 14-5 tredje ledd. Det ble lagt til grunn at behovet for slike regler vil bli betydelig redusert som følge av forslaget om at trukket beløp skal betales til Innkrevingsmyndigheten samtidig med utbetalingen til skyldneren.

I høringen ble det pekt på at noen bestemmelser i gjeldsordningsloven må tilpasses den nye trekkordningen. Det er i utgangspunktet ikke tale om realitetsendringer. Det ble lagt til grunn at en under det nye systemet bør opprettholde det løpende trekket med innbetaling til Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndigheten bør få beskjed om hvor stor andel av trekket den skal betale videre til namsmannen i stedet for å fordele til fordringshaverne i trekket. For å skille denne formen for trekk fra vanlige trekk ble det foreslått å

tale om beslag som i dekningsloven § 2-11. Det ble foreslått endringer i gjeldsordningsloven § 3-3 andre ledd, § 3-4 femte ledd, og § 7-3 første ledd for å legge til rette for dette og å oppheve § 4-3 første ledd andre punktum.

29.6.3 Høringsinstansenes merknader

Barne- og familiedepartementet støtter forslaget til endringer i gjeldsordningsloven.

I høringen ble det foreslått å bruke begrepet beslag i stedet for trekk i gjeldsordningsloven. Til dette uttalte *Øst politidistrikt* med støtte av *Politidirektoratet*:

«Øst politidistrikt mener at begrepet «sikringstrekk», et uttrykk som allerede er innarbeidet og som benyttes i dag, vil være en bedre løsning. Man skiller da utleggstrekk og trekk ved åpning av gjeldsforhandlinger samtidig som man sier tydelig hva trekket gjelder uten paralleller til straffeprosessen.»

Ingen andre høringsinstanser har hatt merknader til forslagene.

29.6.4 Vurderinger og forslag

Som det ble trukket frem i høringen, kan ordningene for å ta beslag i lønnsinntekter ved konkurs etter dekningsloven og ved gjeldsforhandlinger etter gjeldsordningsloven ikke bestå uendret ved siden av den nye ordningen med ett utleggstrekk. Beslag og utleggstrekk må samordnes slik at den trekkpliktige bare har ett trekk å forholde seg til. Beskjed om trekkplikten og trekkets størrelse må komme fra Innkrevingsmyndigheten på samme måte som ved utleggstrekk etter den nye trekkordningen.

For konkurs innebærer dette at det må foretas endringer i dekningsloven § 2-11 som samordner boets og tingrettens adgang til å ta beslag i skyldnerens lønn mv. under konkursbehandlingen med den nye utleggstrekkordningen. I motsetning til i høringsforslaget foreslår departementet at en opprettholder dagens regel om at retten er eneansvarlig for å fastsette beslagets størrelse. Det vises til forslaget til ny utforming av dekningsloven § 2-11 og merknadene til bestemmelsen i punkt 37.3.23 for en nærmere redegjørelse.

Departementet slutter seg til vurderingen i høringsnotatet om at det ikke er behov for å opprettholde bestemmelsen om at beslaget kan begrenses «hvor dette er rimelig på grunn av arbeidets art, de forhold som arbeidet er utført

under, eller den tid konkursbehandlingen har pågått». Beslagsretten er uansett skjønnsmessig. Det vil være opp til boet og retten i hvilken utstrekning en beslaglegger lønnsinntekter. En begrensning av beslaget vil dessuten ikke nødvendigvis medføre at skyldneren får beholde mer av sin inntekt fordi beslaget ikke utelukker ytterligere trekk etter begjæring fra senere fordringshavere.

Departementet foreslår å videreføre den særskilte beskyttelsen for bidragskrav som i dag ligger i bidragsinnkrevingsloven § 18 første ledd, som en bestemmelse om at bidragskravene har prioritet foran boet ved fordelingen av beslaget. Dersom det ikke besluttes beslag i lønnsinntekten, vil et etablert utleggstrekk fortsette å løpe uavhengig av konkursen med prioritet for de enkelte kravene i trekket som fastsatt i dekningsloven § 2-8.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 18 andre ledd og skattebetalingsloven § 14-5 tredje ledd kan den trekkpliktiges konkursbo eller enkeltforfølgende fordringshavere ikke legge beslag på beløp som er trukket i den bidragspliktiges lønn mv. Departementet slutter seg til vurderingen i høringsnotatet om at en ikke trenger å videreføre disse bestemmelsene, som følge av forslaget om at trukket beløp skal betales til Innkrevingsmyndigheten samtidig med utbetalingen til skyldneren, se punkt 32.2.

For gjeldsforhandlinger etter gjeldsordningsloven slutter departementet seg i hovedtrekk til forslagene i høringen. Terminologisk bør en imidlertid følge opp forslaget fra Øst politidistrikt om å tale om «sikringstrekk» i stedet for «beslag». Departementet foreslår at ansvaret for sikringstrekkets størrelse fullt ut skal ligge hos den alminnelige namsmannen som har gjeldsordningssaken. Det vises til forslaget om endringer i gjeldsordningsloven og merknadene til endringene i punkt 37.3.26 for en nærmere redegjørelse.

Det vises til endringene i dekningsloven § 2-11 og gjeldsordningsloven § 2-3 fjerde ledd andre punktum, § 3-3 første ledd andre punktum, § 3-3 andre ledd, § 3-4 femte ledd og § 7-3 første ledd, og opphevelse av gjeldsordningsloven § 4-3 første ledd andre punktum, skattebetalingsloven § 14-5 og bidragsinnkrevingsloven § 18.

29.7 Foreldelse ved utleggstrekk

29.7.1 Gjeldende rett

En begjæring om tvangsfullbyrdelse fra en kreditor med tvangsgrunnlag for sitt krav avbryter for-

eldelsesfristen, jf. foreldelsesloven § 17 nr. 1. I de tilfeller hvor offentlig myndighet krever inn egen fordring ved selv å avholde utleggsforretning, avbrytes foreldelsen når myndigheten berammer forretning for utleggspant eller gir pålegg om utleggstrekk til den trekkpliktige, jf. foreldelsesloven § 17 nr. 2. Særregelen for offentlig myndighet med særnamskompetanse skyldes at det i slike tilfeller ikke sendes noen begjæring om tvangsfullbyrdelse.

Virkningen av avbrutt foreldelse er lik, uavhengig av om tvangsfullbyrdelse skjer hos alminnelig namsmann eller hos en særnamsmyndighet, og fremgår av foreldelsesloven §§ 21 og 22. Er foreldelse avbrutt etter foreldelsesloven § 17, skjer ingen foreldelse så lenge det pålagte utleggstrekket opprettholdes, jf. foreldelsesloven § 21 nr. 1. Fremmes tvangsfullbyrdelse etter foreldelsesloven § 17 uten at fordringshavere får full dekning for fordringen, blir det regnet ny foreldelsesfrist på ti år fra tvangsforretningens slutning, jf. foreldelsesloven § 21 nr. 3. Hvor begjæringen ikke fører til at tvangsfullbyrdelse fremmes, og dette ikke skyldes forsettlig forhold fra fordringshavere side, har fristavbruddet virkning i ett år etter at saken er avsluttet, jf. foreldelsesloven § 22 nr. 1 første punktum.

For bøter og inndragningskrav er foreldelsesfristen regulert i straffeloven §§ 97 og 99, og foreldelseslovens regler om fristavbrudd og ny frist kommer ikke til anvendelse. Dette innebærer at foreldelse ikke kan forhindres av fristavbrytende skritt innen fristens utløp. Foreldelsen har likevel ikke betydning for utleggstrekk og utleggspant som er etablert for kravet, se likelydende regulering i bestemmelsenes andre ledd. Dagens regulering innebærer at et utleggstrekk besluttet før foreldelse inntreffer, løper videre. På grunn av bestemmelsene om begrenset trekkperiode, vil trekket likevel ikke kunne løpe lenger enn to år etter foreldelse for inndragningskrav og fem år for bøtekrav, jf. dekningsloven § 2-7 tredje ledd.

29.7.2 Høringsnotatets forslag

Ved ny trekkordning kan et utleggstrekk være inaktivt inntil to år før det opphører, se omtale i punkt 29.5. Ordlyden i foreldelsesloven § 21 nr. 1 om at et krav ikke foreldes så lenge pålagt trekk hos den trekkpliktige opprettholdes, vil ikke passe helt. For å unngå begjæringer om tvangsfullbyrdelse bare for å avbryte foreldelsesfristen, ble det foreslått i høringen at foreldelse ikke skal skje så lenge kravet er omfattet av et bestående utleggstrekk, jf. forslag til endring av foreldelses-

loven § 21 nr. 1. Det gjelder uavhengig av om kravet mottar noen dekning.

Ordningen med ett utleggstrekk kombinert med forslaget ovenfor innebærer at et krav vil kunne ligge i et utleggstrekk i mer enn ti år etter at det ble omfattet av trekket. I et slikt tilfelle vil kravet falle bort som foreldet dersom trekket opphører. I stedet for at kreditor må begjære utlegg på nytt innen tiårsfristen for å sikre seg mot dette, ble det foreslått at det fra opphør av utleggstrekket skal løpe en tilleggsfrist på ett år, se forslaget til ny nr. 4 i foreldelsesloven § 22.

For bøter og inndragningskrav kan ikke tiltak fra kreditors side forlenge foreldelsesfristen. Forslaget om å oppheve begrensningene i trekkperioden, kombinert med at kravet kan være omfattet av et utleggstrekk i ubegrenset tid, ville innebære at bøter og inndragningskrav utilsiktet kunne få en betydelig lengre foreldelsesfrist enn i dag ved dekning gjennom utleggstrekk. Det ble derfor foreslått å endre straffeloven § 97 andre ledd og § 99, slik at kravene ikke lenger kan være omfattet av et utleggstrekk etter at kravene er foreldet etter den fastsatte foreldelsesfristen.

29.7.3 Høringsinstansenes merknader

Forbrukerrådet «er negative til forslaget om å tilate trekk å løpe i ubegrenset tid. Når dette kombineres med at foreldelse ikke løper så lenge et krav er omfattet av trekk, er det risiko for en livslang og urimelig byrde på skyldner.»

Flere høringsinstanser er skeptiske til den foreslåtte endringen i straffeloven § 99 vedrørende foreldelse av inndragningskrav. Dette gjelder *Oslo statsadvokatembeter, Politidirektoratet, Riksadvokaten, Skattedirektoratet og Økokrim*. Det fremholdes blant annet at det er et politisk ønske om å styrke innkrevingen av inndragninger, og at foreldelsesfristen for inndragninger heller burde forlenges og kanskje burde kunne avbrytes på samme måte som for andre krav. Det ble også vist til Justis- og beredskapsdepartementets pågående oppfølging av NOU 2020: 10 *Straffelovrådets utredning nr. 2 – Inndragning av utbytte fra gjengkriminalitet*. Ingen av høringsinstansene fremmet tilsvarende synspunkter når det gjaldt den foreslåtte endringen i straffeloven § 97 vedrørende bøter.

29.7.4 Vurderinger og forslag

Ordningen med ett trekk legger ikke opp til at krav skal falle ut av et løpende trekk dersom det ikke har mottatt noen dekning etter en viss tid.

Ved en slik ordning måtte kreditor ofte begjære utlegg på nytt for å hindre foreldelse. Det ville medføre økte kostnader for partene. Foreldelsesregler er et lite treffsikkert virkemiddel for å komme vanskeligstilte skyldnere i møte, så lenge kreditor har adgang til å avbryte fristen. Departementet viser dessuten til forslaget om at et trekk skal opphøre dersom det er gått mer enn to år siden siste innbetaling under trekket, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-28 andre ledd, og at Innkrevingsmyndigheten skal be kreditor bekrefte kravet dersom det er gått mer enn ett år siden trekkbeslutningen eller siste utbetaling, jf. innkrevingsloven § 32 andre ledd.

Det ble i høringen foreslått at krav som ligger i et trekk, ikke skal foreldes så lenge trekket består uavhengig av hvilken dekning kravet har fått eller ligger an til å få. Forslaget i høringen medfører at et krav kan dukke opp etter svært lang tid etter at det ble besluttet dekket ved trekk. Etter departementets vurdering er det derfor behov for å pålegge fordringshaveren en viss form for aktivitet for å unngå foreldelse av kravet. Det foreslås derfor et nytt punktum i foreldelsesloven § 21 nr. 1 om at fordringshaveren må meddele Innkrevingsmyndigheten at kravet fortsatt består innen ti år fra beslutningen om utleggstrekk ble truffet, siste utbetaling til fordringshaver fant sted eller fordringshaveren sist ga slik meddelelse. Det er ikke behov for at Innkrevingsmyndigheten gir slik melding til seg selv. Denne form for aktivitet vil derfor ikke gjelde for krav som Innkrevingsmyndigheten har i trekket.

Etter departementets oppfatning kan ikke straffeloven §§ 97 og 99 bli stående uendret. Krav på bøter og inndragning ville da kunne få dekning gjennom utleggstrekk så lenge skyldneren var i live. Samtidig ville kravet ikke kunne dekkes ved utleggspant i formuesgoder som skyldneren erverver eller som blir avdekket etter at foreldelsesfristen var utløpt. Ingen av høringsinstansene har tatt til orde mot den foreslåtte løsningen for bøter. Departementet opprettholder forslaget om at bøter ikke lenger skal kunne delta i et utleggstrekk etter at kravet er foreldet, selv om det er truffet trekkbeslutning for kravet før foreldelse inntrådte.

Når det gjelder inndragninger, viser departementet til høringsuttalelsene gjengitt ovenfor og til Meld. St. 15 (2023–2024) *Felles verdier – felles ansvar – Styrket innsats for forebygging og bekjempelse av økonomisk kriminalitet*, hvor det i punkt 13.3.2 uttales at regjeringen vil utrede foreldelsesfristen for inndragningskrav. I den sammenheng vil en kunne komme frem til nye løsninger. For

ikke å foregripe dette arbeidet foreslår departementet en mellømløsning inntil videre. Inndragningskrav som er besluttet dekket ved utleggstrekk før foreldelse inntreffer, deltar i trekket i inntil to år regnet fra foreldelsen. I enkelte tilfeller vil en slik regel gi inndragningskrav en noe bedre dekning enn i dag, men de vil aldri få dårligere dekning.

Departementet viser til forslag til foreldelsesloven § 21 nr. 1 og § 22 nr. 4 og straffeloven §§ 97 og 99.

29.8 Registrering av utlegg i Løsøreregisteret

29.8.1 Gjeldende rett

Registreringen av utfallet av saker om utlegg i Løsøreregisteret ble kraftig utvidet ved endringer i tvangsfullbyrdsloven ved lov 17. juni 2005 nr. 89. Tidligere ble bare utleggspant registrert, og utleggspant ble bare registrert dersom rettsvernet var knyttet til registreringen. For at utfallet av utleggssaker i større utstrekning skulle kunne brukes i nye saker om utlegg og ved kredittvurderinger og vurderinger av om krav burde søkes tvangsfullbyrdet, ble registreringen ved 2005-loven utvidet til å omfatte alle utleggspant i annet enn realregistrerte formuesgoder, beslutninger om «intet til utlegg» og utleggstrekk. Kortvarige trekk kunne unntas, og etter utleggsregistreringsforskriften er trekk som ifølge trekkbeslutningen skal være avsluttet innen utløpet av to måneder, unntatt fra registrering.

Den nye ordningen skulle tre i kraft suksessivt for forskjellige namsmyndigheter. Den trådte i kraft dels 1. mars 2008 og 1. mars 2009 for de alminnelige namsmyndighetene og Statens innkrevingsentral, 15. desember 2011 for skattekontorene og skatteoppkreverne og dels 11. juni 2012 og 16. mars 2013 for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Dels på grunn av uklarhet om ikrafttredelsen for skatteoppkreverne også omfattet innkrevingen av rent kommunale krav, og dels på grunn av tekniske utfordringer, har ordningen ikke blitt gjennomført for disse kravene. For særlige namsmyndigheter som omhandlet i punkt 28.5 er ordningen ikke satt i kraft.

Ikke alle namsmyndigheter har samme adgang til å ta utleggspant eller beslutte utleggstrekk. For å hindre at det blir registrert «intet til utlegg» i tilfeller der skyldneren faktisk har formuesgoder det kan tas utlegg i, men som ligger

utenfor den aktuelle namsmannens rekkevidde, skal det i slike tilfeller ikke registreres «intet til utlegg», jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-25 første ledd fjerde punktum.

Praktisk sett gjennomføres ordningen ved at de aktuelle utleggsforretningene registreres i «utleggsdatabasen» hos Statens innkrevingsentral. Derfra overføres opplysninger til Løsøreregisteret. Kredittopplysningsbyråer mv. kan få opplysninger fra Løsøreregisteret. Namsmyndigheter som trenger det, forholder seg i stor utstrekning til utleggsdatabasen.

29.8.2 Høringsnotatets forslag

I dag registreres et utleggstrekk på skyldnerens blad i Løsøreregisteret med angivelse av dato for etablering, trekkets størrelse og trekkperiodens begynnelse og slutt. Foreligger det flere trekk for forskjellige krav, blir det like mange trekkregistreringer. Når alle krav som skal dekkes gjennom utleggstrekk, etter den nye trekkordningen skal delta i det samme trekket, vil en ikke lenger ha slike opplysninger knyttet til de enkelte kravene. I høringen ble det foreslått at utleggstrekk skal registreres i Løsøreregisteret når det etableres, og at registreringen skal slettes når utleggstrekket bortfaller. Unntatt fra registreringen er utleggstrekk som bare tjener til innkreving av fremtidige bidragskrav, når det ikke ligger andre krav i trekket. Den nærmere reguleringen av hvilke ytterligere opplysninger som eventuelt kan knyttes til registreringen, må skje gjennom forskrift til tinglysningsloven § 34 a. Forskriftshjemmelen ble foreslått tilpasset den nye trekkordningen. Siden fastsettelse av trekkperiode bortfaller, bortfaller også grunnlaget for å unnta kortvarige trekk fra registreringsordningen.

29.8.3 Høringsinstansenes merknader

Bare *Norske Kredittopplysningsbyråers Forening* har uttalt seg om realiteten i forslaget. Foreningen er av den oppfatning at «endringene som foreslås [i høringsnotatet] generelt er fornuftige», men peker på de ulempene den nye trekkordningen vil ha for kredittopplysningsbyråenes kredittvurderinger ved at en går glipp av mye informasjon dersom det i Løsøreregisteret bare fremgår om det eksisterer et utleggstrekk eller ikke. Videre vil en gå glipp av viktig informasjon dersom nye krav blir lagt til i trekket selv om det er lite sannsynlig at det vil medføre noen dekning, i stedet for at utleggssaken avsluttes med «intet til utlegg».

29.8.4 Vurderinger og forslag

Departementet er blitt stående ved høringsforslaget når det gjelder registrering av utleggstrekk i Løsøreregisteret, jf. § 35 i forslaget til innkrevingsloven og forslaget til endringer i tinglysingsloven § 34 a. Departementet ser de utfordringene for kredittopplysningsbransjen som den nye trekkoordningen vil medføre dersom Løsøreregisteret ikke inneholder andre opplysninger i forbindelse med et utleggstrekk enn at det eksisterer. I hvilken grad registreringen bør suppleres med ytterligere informasjon, reiser imidlertid personvernsspørsmål som krever nærmere vurderinger. Tilleggsinformasjon forutsetter dessuten at det foreligger tekniske løsninger for det. Dette vil en vurdere i forbindelse med utarbeidelsen av en ny utleggsregistreringsforskrift, eller eventuelt ved senere revisjon av den nye forskriften.

Selv om det ikke er en direkte følge av den nye trekkoordningen, bør det foretas enkelte andre justeringer i regelverket om registrering av utfallet av saker om utlegg i Løsøreregisteret.

For det første vil det etter de endringene som departementet foreslår i proposisjonen her, ikke lenger være namsmyndigheter som er avskåret fra å ta utleggspant i enkelte formuesgoder. Det er derfor ikke behov for tvangsfullbyrdsloven § 7-25 første ledd fjerde punktum i sin nåværende form. I stedet trengs en bestemmelse om at det ikke skal registreres «intet til utlegg» i tilfeller der det ikke er etablert utleggstrekk og den aktuelle namsmannen ikke er kompetent til å gjøre det, jf. kapittel 20 om namsmannens kompetanse. Det vises til tvangsfullbyrdsloven § 7-23 andre ledd i lovforslaget.

For det andre bør kommunene ikke være omfattet av registreringen av «intet til utlegg». Registrering av «intet til utlegg» krever en så grundig leting etter utleggsobjekter at en har rimelig sikkerhet for at det ikke blir registrert «intet til utlegg» uten at det er grunnlag for det. Dette er nødvendig både av hensyn til skyldneren og av hensyn til informasjonsverdien av registreringen for andre. Samtidig ligger det innenfor den enkelte kommunes eget skjønn hvor grundige undersøkinger den vil foreta i det enkelte tilfellet. Etter departementets mening bør en neppe oppstille en nasjonal minstestandard på dette punkt. At kommunens beslutninger om «intet til utlegg» ikke skal registreres i Løsøreregisteret, fremgår i lovforslaget ved at tvangsfullbyrdsloven § 7-23 ikke gjelder ved kommunens utøvelse av særnamsmyndighet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-15 tredje ledd.

Kommunenes forhold til utleggsregistreringen i Løsøreregisteret etter forslagene i proposisjonen her kan oppsummeres slik:

- Innkrevingsmyndigheten tar seg av registreringen av alle utleggstrekk. Kommunene har ingen direkte oppgaver i den forbindelse.
- Kommunene skal sørge for registrering av utleggspant den tar i annet enn realregistrerte formuesgoder, uavhengig av om registreringen har betydning for rettsvernet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-15 tredje ledd jf. § 7-19 ellefte ledd i lovforslaget.
- Kommunene skal ikke registrere beslutninger om «intet til utlegg».

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 35, tinglysingsloven § 34a og tvangsfullbyrdsloven § 7-23 andre ledd.

30 Fordeling av innbetalt trekkbeløp mellom kreditorene

30.1 Innledning og sammendrag

Dersom det er besluttet utleggstrekk for flere krav mot samme skyldner, og trekket ikke er tilstrekkelig til å dekke alle kravene, regulerer dekningsloven § 2-8 i hvilken rekkefølge kravene skal dekkes.

Departementet foreslår endringer i prioriteten for enkelte typer krav i dekningsloven § 2-8. Det foreslås blant annet å gi det offentlige regresskrav for forskuttet bidrag lavere prioritet enn private bidragskrav, se punkt 30.2. Det foreslås endringer som klargjør prioriteten for renter, gebyrer og kostnader, se punkt 30.3, og for ansvarskrav mot den trekkpliktige, se punkt 30.4. Endelig foreslås det endringer av reglene for prioritet mellom flere krav innenfor samme gruppe, se punkt 30.5.

Ved fordelingen av utleggstrekket må det tas hensyn til eventuelle krav på tilbakebetaling som skal avregnes i fremtidige ytelser etter folketrykkløven og andre lover. I innkrevingsloven § 22 første ledd foreslås det at slike avregninger skal dekkes før utleggstrekk, se punkt 13.4. Departementet foreslår å regulere hvordan avregningen skal håndteres når Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning etter at utleggstrekk har begynt å løpe, i innkrevingsloven § 29 tredje ledd, se punkt 30.6.

For å sikre at kravoversikten knyttet til det enkelte utleggstrekket til enhver tid er riktig, foreslår departementet i innkrevingsloven § 32 en plikt for kreditor til å melde fra om eventuelle endringer i kravforholdet, se punkt 30.7.

30.2 Prioritet for det offentlige regresskrav

30.2.1 Gjeldende rett

Når det offentlige forskutterer underholdsbidrag, trer folketrygden inn i et tilsvarende krav mot den bidragspliktige, jf. forskotteringsloven § 10. Ved utleggstrekk har folketrygdens regresskrav samme prioritet som den bidragsberettigedes krav, det vil si beste prioritet, jf. dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a.

I tilfeller der Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har utleggstrekk som omfatter begge kravstyper, blir innbetalt beløp fordelt mellom den bidragsberettigedes krav og det offentlige regresskrav.

Etter voldserstatningsloven § 11 kan staten kreve regress fra skadevolderen i den utstrekning det utbetales erstatning til den voldsutsatte etter voldserstatningsloven. Slike regresskrav har prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav c, det vil si at de har krav på dekning etter bidragskrav (som nevnt i bokstav a) og krav på erstatning for straffbar handling (bokstav b), men foran krav på bøter, skatte- og avgiftskrav og andre krav.

30.2.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

At underholdsbidrag har beste prioritet i utleggstrekk, er begrunnet med at det skal dekke den bidragsberettigedes livsopphold. Dette hensynet gjelder ikke for det offentlige regresskrav for forskuttet bidrag. Dette gjenspeiles i gjeldsordningsloven der det er regulert i § 4-8 første ledd bokstav d at gjeld til den bidragsberettigede i utgangspunktet skal dekkes fullt ut, mens bidragsgjeld til det offentlige tas med i gjeldsordningen som et uprioritert krav.

Det ble lagt til grunn i høringsnotatet at hensynet til den bidragsberettigede tilsier at de private bidragskravene bør gå foran det offentlige regresskrav, også ved utleggstrekk. Det ble derfor foreslått å gi regresskravene prioritet i en ny bokstav b i dekningsloven § 2-8 første ledd, det vil si etter den bidragsberettigedes krav.

Arbeids- og velferdsdirektoratet er positive til forslaget om at det offentlige refusjonskrav for utbetalt bidragsforskudd skilles ut fra underholdsbidrag, og gis prioritet etter underholdsbidrag som en ny bokstav b.

Skattedirektoratet uttaler:

«Fra 1. januar 2023 har statens regresskrav etter voldserstatningsloven § 11 prioritet etter dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav c. Skatte- og avgiftskrav har i dag prioritet etter

bokstav e. Skattedirektoratet kan ikke se noen gode grunner til at det offentliges regresskrav skal ha bedre prioritet enn skatte- og avgiftskrav, og foreslår at regresskravene tas inn i på samme prioritet. Dette vil innebære at erstatningskravene og bøter gis noe bedre prioritet enn etter gjeldende rett og forslaget til endring. En slik endring forenkler bestemmelsen, og gir færre kategorier av prioritet for offentlige krav. For skyldner vil det også kunne oppleves urimelig at dekning av offentlige regresskrav medfører at pensjonsgivende inntekt settes ned som følge av manglende betaling av skattekrav, eller at bøtekrav må sones.»

30.2.3 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til høringens forslag om å gi det offentliges regresskrav for forskuttet bidrag lavere prioritet enn krav på bidrag til den bidragsberettigede. Som det ble pekt på i høringen, gjør hensynet bak bidragskravenes prioritet seg ikke gjeldende for det offentliges regresskrav.

I høringen ble det ikke foretatt noen nærmere vurdering av hvilken prioritet det offentliges regresskrav burde ha, sett opp mot de andre kravstypene i dekningsloven § 2-8 første ledd. Departementet er enig med Skattedirektoratet i at det offentliges regresskrav for forskuttet bidrag etter forskotteringsloven § 10, og statens regresskrav etter voldserstatningsloven § 11, ikke bør ha høyere prioritet enn skatte- og avgiftskrav. Det er hensyn til mottakeren som begrunner den høye prioriteten slike krav har når den bidrags- eller erstatningsberettigede er kreditor. Der det offentlige har forskuttet betalingen av kravet til mottakeren og trådt inn i et regresskrav mot den ansvarlige, foreligger ikke lenger det samme hensynet. Departementet foreslår derfor at regresskrav både for forskuttet bidrag og etter voldserstatningsloven § 11 skal ha samme prioritet som skatte- og avgiftskrav.

Departementet viser til forslag til dekningsloven § 2-8 første ledd.

30.3 Prioritet for renter, gebyrer og kostnader

30.3.1 Gjeldende rett

Dekningsloven § 2-8 regulerer hvilken prioritet et krav skal ha i forhold til andre konkurrerende krav. Det fremgår ikke av bestemmelsen om prioriteten som gjelder for hovedkravet etter den enkelte bokstav, også omfatter renter, kostnader

og eventuelle gebyrer. Om renter, gebyrer og kostnader har samme prioritet som hovedkravet, er praktisert ulikt for forskjellige kravstyper, og hva som er rettsstilstanden i dag, må anses som uavklart.

30.3.2 Høringsnotatets forslag

Det ble i høringen lagt til grunn at prioriteten for renter og kostnader må avklares. Det ble vist til at det ved ordningen med ett utleggstrekk vil kunne være flere kreditorer for krav med ulik prioritet i utleggstrekket.

Det ble foreslått en bestemmelse i dekningsloven § 2-8 om at renter og kostnader skal ha samme prioritet som hovedkravet. Det ble lagt vekt på at skyldneren da vil kunne avslutte skyldforholdet til kreditorer med prioriterte krav raskere. Uten samme prioritet som hovedkravet vil rentekravet måtte ligge på vent mens skyldneren dekker andre hovedkrav med bedre prioritet, og deretter inngå i en eventuell fordeling av trekkbeløpet på uprioriterte krav. Det ble videre lagt vekt på at renter og kostnader er nært knyttet til et mislighold av hovedkravet, og skal kompensere for at kreditor ikke har fått oppgjør tidligere. Det ble derfor lagt til grunn at det kan oppleves urimelig om kreditor i tillegg skal måtte vente ytterligere på dekning av rentekravet. Det ble uttalt at dette særlig gjelder for erstatningskravene, som i en del tilfeller er omberegnet til nåverdi av fremtidig tap. Det er da lagt til grunn at den som får tilkjent erstatning vil ha en avkastning av erstatningen, en kapitaliseringsrente. Hvor erstatningen ikke betales ved forfall, vil den som er tilkjent erstatningen være avskåret fra å oppnå denne avkastningen, og vil derfor i realiteten få en redusert erstatning.

Det ble i høringen lagt til grunn at kreditor fortsatt skal kunne bestemme rekkefølgen for dekning av ulike poster innenfor ett og samme krav. Hvis en trekkbeslutning ikke angir rekkefølgen for dekning av de enkelte postene i kravet, ble det foreslått at hovedkravet skal dekkes før kostnader. Til sist dekkes påløpte renter.

30.3.3 Høringsinstansenes merknader

Øst politidistrikt mener forslaget om at fortrinnsretten som gjelder for hovedkravet, skal gjelde tilsvarende for renter og kostnader, kan slå uheldig ut, sett hen til forslaget om en forholdsmessig fordeling mellom krav med samme prioritet. De mener gode grunner taler for at hovedkravet bør gis prioritet fremfor forsinkelsesrenter og kostna-

der. Øst politidistrikt er av den oppfatning at det i takt med økende forbruksgjeld, er flere skyldnere som aldri vil få nedbetalt enkelte krav når rentene er gitt prioritet enten foran eller sidestilt med hovedstol og kostnader, men er enig i at en slik endring vil kunne slå uheldig ut for enkelte prioriterte krav, og skisserer en mellomløsning der det differensieres mellom type krav:

«For krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling etter bokstav b, statens regresskrav etter bokstav c og krav på skatt eller offentlig avgift eller bokstav e, bør det være en tvungen dekningsrekkefølge der hovedstol, renter og omkostninger har lik prioritet, i tråd med hva som er foreslått endret i dekningsloven § 2-8 andre ledd første punktum. For øvrige krav, bør derimot hovedstol dekkes før krav på forsinkelsesrenter og kostnader. På denne måten avhjelper det faktum at trekkene totalt sett får lenger løpetid med ett utleggstrekk enn ved dagens ordning.»

Øst politidistrikt mener videre at det er uklart hvordan høringsnotatets forslag til innkrevingsloven § 29 første ledd andre punktum harmonerer med forslag til endring i dekningsloven § 2-8 andre ledd første punktum.

KapitalKontroll AS mener at det bør lovfestes at hovedstol skal dekkes før renter og omkostninger for alle krav, også krav som ikke er omfattet av utleggstrekk. For de fleste kreditorer som driver inn sine egne pengekrav, vil det være i tråd med dagens praksis. For kreditorer som bruker inkassobyrå, vil dette være en ny ordning. Mest utbredt er at renter og gebyr dekkes først. Dette er ugunstig for debitor fordi renteberegningen løper over lenger tid.

Også *Politidirektoratet* mener at hensynet til skyldnerne tilsier en lovregulert dekningsrekkefølge hvor hovedstolen dekkes først.

En privatperson som har avgitt høringsuttalelse, mener at rentebærende krav alltid bør dekkes før rentekrav, slik at det blir enklere for skyldneren å gjøre opp kravet.

Skattedirektoratet har tatt til orde for at renter bør ha prioritet etter hovedkravet innenfor hver enkelt prioritetsgruppe i dekningsloven § 2-8 første ledd. Dette begrunnes med at det vil være utfordrende og kostbart å utvikle systemstøtte for en løsning hvor renter dekkes før hovedkravet i enkelte saker og at en slik regel vil sikre en lik dekningsrekkefølge mellom renter og hovedkravet i alle saker.

30.3.4 Vurderinger og forslag

Dekningsloven § 2-8 tar i dag i utgangspunktet ikke sikte på å regulere i hvilken rekkefølge postene innad i ett og samme krav skal dekkes, men hvilken prioritet et krav skal ha i forhold til konkurrerende krav fra andre kreditorer. Dersom renter og kostnader ikke gis tilsvarende prioritet som hovedkravet, skal prioriterte hovedkrav dekkes før renter og kostnader knyttet til samme hovedkrav. Det vil for uprioriterte krav være uten betydning om renter og kostnader gis samme prioritet som hovedkravet; både hovedkravet, renter og kostnader vil være uprioritert.

I høringsnotatet ble det foreslått at renter og kostnader får samme prioritet som hovedkravet. Slik departementet oppfatter høringsinstansene som har uttalt seg, er det ingen innvendinger mot dette. Flere høringsinstanser mener likevel, med forskjellige begrunnelser, at det bør være en bestemt dekningsrekkefølge innen ett og samme kravforhold, for eksempel slik at hovedkravet alltid skal dekkes før kostnader og til slutt renter. Skattedirektoratet begrunner dette med at det vil være utfordrende og kostbart å utvikle systemstøtte for en løsning hvor renter dekkes før hovedkravet i enkelte saker. Øst-politidistrikt, KapitalKontroll AS og en privatperson har begrunnet det med at det vil være best for skyldneren å dekke hovedkrav før kostnader og renter.

Tilleggskrav som gebyr, kostnader og renter springer ut av hovedkravet, og er ment å kompensere kreditoren for likviditetstap og eventuelle utlegg som innkrevingen har medført. Hvis slike tilleggskrav gis lavere prioritet enn hovedkravet, vil det føre til en reduksjon av kreditors kompensasjon for å ikke motta hovedkravet. Det ble i høringen trukket frem at det kunne virke særlig urimelig der kravet er et erstatningskrav på nåværende av et fremtidig tap, ettersom dette i realiteten ville innebære en reduksjon av erstatningssummen. For kreditorer generelt vil rente, gebyr og kostnader være erstatning for tap som allerede har oppstått. Etter departementets syn er det også urimelig at disse må tåle en reduksjon i tapskompensasjonen. Departementet mener det foreligger en så tett forbindelse mellom hovedkravet og tilleggskravene som springer ut av hovedkravet, som renter, gebyr ved forsinket betaling og kostnader, at disse bør ha samme prioritet som hovedkravet. Departementet slutter seg derfor til høringsnotatets forslag, med en liten språklig endring i forlaget til tekst i dekningsloven § 2-8 andre ledd første punktum hvor også gebyr nevnes uttrykkelig i lovteksten. Dette medfører ingen

utvidelse av kreditorenes adgang til å kreve gebyrer. Det er bare en angivelse av prioriteten i tilfeller der det foreligger et gebyrkrav som er tatt med i trekkbeslutningen.

Prioritetsreglene i dekningsloven § 2-8 gir ingen føringer knyttet til hvilken dekningsrekkefølge som skal benyttes for postene innen ett og samme krav, det vil si om hovedkravet skal dekkes før, samtidig med, eller etter kostnader, renter og eventuelle gebyrer. Under gjeldende rett har kreditor anledning til å velge i hvilken rekkefølge postene i ett og samme krav skal dekkes, når kravet dekkes ved tvangsfullbyrdelse. Det ble i høringsnotatet ikke foreslått å endre dette.

Hvis det ikke er bestemt noen rekkefølge for deknningen av de ulike postene i et krav i trekkbeslutningen, vil den foreslåtte regelen i innkrevsloven § 29 første ledd andre punktum innebære at hovedkravet skal dekkes før kostnader, gebyrer og renter. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er å skape klare regler for hvordan Innkrevsmyndigheten skal håndtere trekkfordelingen der rekkefølgen ikke er bestemt. Om kreditor under tvangsfullbyrdelse bør ha den valgmuligheten som kreditor har etter gjeldende rett, er etter departementets syn et pengekravsrettslig spørsmål som ikke bør reguleres i denne sammenheng. Rekkefølgen som postene i et krav skal dekkes i, har stor betydning generelt og ikke bare under tvangsfullbyrdelse. En omlegging av gjeldende rett på dette punkt ligger utenfor rammen for denne proposisjonen.

Skattedirektoratet ønsker en tvungen dekningsrekkefølge av hensyn til kostnadene ved systemutvikling. Departementet vil peke på at systemløsningen i alle tilfeller i utgangspunktet må kunne håndtere de ulike løsningene som etter gjeldende rett kan eksistere mellom kreditor og skyldneren.

Departementet vil etter dette, i likhet med høringen, ikke foreslå noen endring i kreditors adgang til å bestemme i hvilken rekkefølge de forskjellige postene i ett og samme krav skal dekkes ved utleggstrekk.

Departementet viser til forslag til dekningsloven § 2-8 andre ledd første punktum og innkrevsloven § 29 første ledd andre punktum.

30.4 Prioritet for ansvarskrav mot den trekkpliktige

30.4.1 Gjeldende rett

Fortrinnsretten for enkelte typer krav etter dekningsloven § 2-8 første ledd gjelder tilsvarende for

ansvar for slike krav eller tilsvarende trekk, jf. dekningsloven § 2-8 andre ledd. Prioriteten for ansvarskrav mot den trekkpliktige etter tvangsfullbyrdsloven § 7-22 og skattebetalingsloven § 16-20 er ikke særskilt regulert.

30.4.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringen ble det foreslått at ansvarskrav mot den trekkpliktige skal ha samme prioritet som det kravet som har best prioritet i det opprinnelige trekket, så lenge dette ikke er dekket. Ordlyden i dekningsloven § 2-8 andre ledd ble foreslått endret uten at dette var ment å innebære noen realitetsendring. Det vil si at hvis det opprinnelige utleggstrekket for den misligholdte perioden delvis skulle gå til dekning av et krav på skatt, vil ansvarskravet ha prioritet som skattekravet, selv om det også er uprioriterte krav som skulle hatt dekning i den aktuelle perioden.

Ingen av høringsinstansene har merknader til forslaget.

30.4.3 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til høringens forslag. Etter departementets vurdering gir høringens forslag en enkel regel som innebærer at ansvarskravet ikke må deles opp i flere mindre krav med forskjellig prioritet. Samtidig sørger regelen for at prioriterte krav opprettholder prioriteten også der en trekkpliktig holdes ansvarlig.

Departementet viser til forslag til dekningsloven § 2-8 andre ledd andre punktum.

30.5 Fordeling mellom krav i samme prioritetsgruppe

30.5.1 Gjeldende rett

Krav som har lik prioritet etter reglene i dekningsloven § 2-8 første og andre ledd, dekkes som hovedregel i den rekkefølgen det ble gitt pålegg om trekk for dem, jf. dekningsloven § 2-8 tredje ledd første og andre punktum. Dagens regulering gir derfor en køordning etter prinsippet først i tid, best i rett, ofte omtalt som tidsprioritet.

Er det flere krav med fortrinnsrett etter bestemmelsens bokstav a, dvs. bidragskrav, dekkes de etter en forholdsmessig fordeling utfra størrelsen på det enkelte bidraget, med mindre særlige hensyn gjør en annen fordeling rimelig, jf. dekningsloven § 2-8 tredje ledd tredje punktum.

30.5.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringen ble det sett på flere modeller for fordeling av trekkbeløpet mellom krav med samme prioritet etter dekningsloven § 2-8. Det ble vurdert lik fordeling på antall kreditorer, eventuelt på antall krav, forholdsmessig fordeling ut fra kravenes størrelse og fordeling etter tidsprioritet.

Lik fordeling hvor trukket beløp fordeles likt på antall kreditorer, eventuelt på antall krav, ble ikke anbefalt. Det vil kunne oppstå usikkerhet rundt hva som skal anses som ett krav eller én kreditor. En slik løsning er også sårbar for tilpasninger, ved at det vil lønne seg å ha flere små krav i trekket, fremfor ett stort. En slik fordeling kan dermed føre til at kreditorer fakturerer oftere for lavere beløp og flere begjæringer for flere mindre krav. Samlet sett ble fordeling på antall krav eller kreditorer vurdert å kunne føre til høyere kostnader og ressursbruk for alle parter. På denne bakgrunn ble det lagt til grunn at fordeling etter tidsprioritet eller en forholdsmessig fordeling var de mest aktuelle alternativene.

Fordeling etter tidsprioritet innebærer at kravet det først ble besluttet utleggstrekk for, skal få dekning først. Med fordeling etter tidsprioritet vil krav av samme art etter dekningsloven § 2-8 ligge i kø. Dette innebærer at ett krav vil gjøres fullstendig opp før det blir dekning til neste krav i køen. For skyldneren kan det oppleves positivt at krav gjøres opp og går ut av trekket. På en annen side innebærer løsningen at mange kreditorer må vente lenge før de mottar noe under trekket. Fordeling etter tidsprioritet vil også gjøre det fordelaktig å begjære utlegg tidligst mulig for å komme foran andre kreditorer. Fordeling etter tidsprioritet kan dermed innebære at kreditorer vil være mindre villige til å forsøke utenrettslige løsninger.

I flere situasjoner legger annet regelverk opp til en forholdsmessig fordeling mellom kreditorer basert på kravenes størrelse. Dette gjelder blant annet ved gjeldsordning, jf. gjeldsordningsloven § 4-8, ved frivillig betaling til kreditorer etter dekningsloven § 2-7 fjerde ledd, og ved konkurs, jf. dekningsloven § 9-6. Løsningen innebærer likebehandling, og vil trolig oppfattes som rimelig og rettferdig for det store flertallet. Ved forholdsmessig fordeling vil det være av begrenset betydning om en kreditor begjærer utlegg før eller etter andre kreditorer. Løsningen legger derfor best til rette for at kreditor og skyldneren kan forsøke utenrettslige ordninger, uten at kreditor trenger å være bekymret for at andre kreditorer begjærer utlegg og dermed går foran. På

denne bakgrunn ble forholdsmessig fordeling vurdert å være den beste løsningen.

Der skyldneren har mange kreditorer og bare rom for et lavt trekkbeløp, vil en forholdsmessig fordeling kunne føre til en svært lav utbetaling for små krav. Det ble derfor foreslått at det i forskrift skal kunne reguleres hvor små beløp som skal utbetales, samt om den nærmere håndteringen av slike beløp. Det ble videre foreslått at det i forskrift kan reguleres hvordan krav i trekket kan legges sammen ved beregningen. De nærmere beløpsgrenser fastsettes i forskriften.

I høringen ble det sett på to ulike løsninger for hvordan den forholdsmessige fordelingen kan beregnes: én basert på kravets størrelse ved beslutning om utleggstrekk, og én med en fortløpende endring av beregningsgrunnlaget, basert på den til enhver tid gjenstående saldoen på kravene.

Det ble pekt på at dersom beregningsgrunnlaget endres fortløpende, vil en reduksjon av kravet utenom utleggstrekket, for eksempel en motregning, føre til redusert utbetaling fra utleggstrekket til den aktuelle kreditor, og en økt utbetaling til øvrige kreditorer. Dette vil kunne gi kreditor et insitament til å avvente eller unnlate å rapportere en reduksjon i kravet, se punkt 30.7. Ved fortløpende endring av beregningsgrunnlaget, vil også feil i reskontroforingen kunne medføre følgefeil i fordelingen, slik at noen får for lite, andre for mye. Fortløpende endring i beregningsgrunnlaget innebærer større kompleksitet i systemutvikling og vedlikehold, som igjen medfører en økt risiko for feil.

Dersom en legger til grunn kravets størrelse ved beslutningen om utleggstrekk, vil beregningsgrunnlaget være det samme så lenge kravet deltar i trekket. En reduksjon av kravet, for eksempel ved realisering av utleggspant, motregning eller ved frivillig betaling til kreditor vil ikke redusere beregningsgrunnlaget. En beregning utfra kravets størrelse ved beslutning om utleggstrekk er enklere å administrere og gir bedre forutsigbarhet for kreditorer.

På denne bakgrunn ble det lagt til grunn i høringen at en fordeling basert på kravets størrelse på beslutningstidspunktet, inkludert påløpte renter og kostnader, samlet sett er den beste løsningen. En bestemmelse om dette ble foreslått tatt inn i dekningsloven § 2-8 tredje ledd.

I høringen ble det videre vurdert om en forholdsmessig fordeling av trukket beløp ville være like egnet for alle kravstyper som er gitt prioritet i dekningsloven § 2-8 første og andre ledd. For offentligrettslige krav som bøter, regresskrav og

skatte- og avgiftskrav, foreligger det hensyn som kan tilsi en annen fordeling av trukket beløp enn forholdsmessig fordeling innenfor hver kategori. Subsidiær sanksjon ved bøter kan være soning av fengselsstraff. En forholdsmessig fordeling vil da kunne føre til at skyldneren, hvis det ikke oppnås dekning gjennom utleggstrekk, delvis må sone for flere ulike bøter. For skatte- og avgiftskrav er det også hensyn som kan tilsi at enkelte krav gis dekning før andre. Blant annet kan manglende betaling av skattekrav medføre at pensjonsgivende inntekt settes ned for skyldneren. Fordelingen mellom kravene kan også påvirke inntektene til de offentlige kreditorerne. Unntak fra forholdsmessig fordeling innenfor kravgrupper hvor det bare er offentlige kreditorer får ikke betydning for andre kreditorer.

Krav med prioritet etter bokstav a omfatter flere typer underholdsbidrag, som barnebidrag og ektefellebidrag, og kan være fastsatt ved avtale, vedtak eller dom. De enkelte bidrag forfaller normalt månedlig. Kravene sikrer de berettigedes løpende livsopphold, men kan også være eldre krav, opparbeidet over tid. Utgangspunktet etter gjeldende rett er at kravene skal dekkes forholdsmessig utfra størrelsen på de enkelte bidrag, med mindre det foreligger særlige forhold som gjør en annen fordelingsmåte rimelig. Høringens forslag med fordeling etter kravets størrelse, som kan utgjøre samlet beløp av flere forfalte bidrag, vil dermed kunne gi en annen fordeling mellom de bidragsberettigede enn etter gjeldende rett. En regulering med forholdsmessig fordeling, enten dette er utfra størrelsen på bidraget eller samlet krav, vil videre begrense muligheten til å fordele trukket beløp utfra andre forhold, for eksempel type bidrag, kravets alder og behov for rask videreformidling til bidragsberettigede. Også for krav med prioritet etter bokstav a kan det derfor være behov for å kunne fastsette en annen fordeling enn det som følger av tredje ledd første punktum.

Det ble på denne bakgrunn foreslått en bestemmelse i dekningsloven § 2-8 fjerde ledd om at det i forskrift kan fastsettes en annen fordeling enn det som følger av bestemmelsens tredje ledd for krav på underholdsbidrag, bøter, regresskrav og skatte- og avgiftskrav som er prioritert etter første ledd, og for krav som etter andre ledd har samme prioritet.

Ingen høringsinstanser har hatt merknader til forskriftshjemlene, men flere høringsinstanser har kommet med forslag knyttet til nærmere forskriftsregulering av hvor små beløp som skal utbetales, den nærmere håndteringen av slike

beløp og hvordan krav i trekket kan legges sammen ved beregningen.

Kapitalkontroll AS støtter forholdsmessig fordeling. Etter deres mening vil det mest rettfærdige være at alle får dekket litt og ingen får noen fordel utover det som følger av prioriteringen gitt i dekningsloven. De vil derfor ikke støtte forslag om at små krav innen samme prioritetskategori dekkes før store krav som krever lengre nedbetaling, det vil si en ordning tilsvarende den man har i gjeldsordningslovens § 4-8.

Finans Norge mener at det ikke kan utelukkes at dagens praksis for utleggstrekk med prinsippet «først i tid, best i rett» er egnet til å skåne skyldneren for rettslige kostnader, samt skape insentiver for bruk av utenrettslige virkemidler og frivillige løsninger. De påpeker at kreditorer under den foreslåtte ordningen vil være garantert en plass i utleggstrekket, og at dette kan føre til at kreditorer raskest mulig vil iverksette rettslig innkreving. De uttaler at mange kreditorer i dag avstår fra å inngi begjæring der det allerede løper et utleggstrekk og at det derfor er usikkert om den samlede byrden målt i antallet begjæring, gebyrer og salærer vil reduseres for skyldneren. Videre uttaler de at manglende forutsigbarhet knyttet til nedbetalingstid og størrelse på månedlige trekkbeløp i den foreslåtte kø-ordningen, vil kunne innebære en økning i begjæring om realisering av utleggspant, særlig der utleggstrekket kun gir fordringshaver en minimal dividende i lang tid fremover.

30.5.3 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til vurderingene i høringsnotatet og forslaget om at det skal skje en forholdsmessig fordeling mellom krav i samme prioritetsgruppe. Sett opp mot de andre vurderte løsningene gir forholdsmessig fordeling en rettfærdig fordeling, samtidig som den legger til rette for utenrettslige løsninger. I motsetning til flere av de andre vurderte løsningene er det ved en forholdsmessig vurdering lite en kreditor kan gjøre av tilpasninger for å oppnå en større andel av trekket. Etter departementets syn er det videre positivt at fordelingen er i tråd med den måten skyldnerens midler fordeles på under konkurs og gjeldsordning, samt ved frivillig gjeldsbetjening som utelukker utleggstrekk etter dekningsloven § 2-7 fjerde ledd. Forholdsmessig fordeling ved utleggstrekk skaper på denne måten god sammenheng i lovverket, og reduserer vilkårlige forskjeller i fordelingen basert på hvordan gjelden betjenes og forfølges.

Fordeling etter prinsippet «først i tid, best i rett» kan, som Finans Norge påpeker, innebære at kreditorer avstår fra å begjære utlegg fordi de ser at det allerede er besluttet trekk mot skyldneren, og at det på det aktuelle tidspunktet er lite å oppnå ved å begjære utlegg. Med fordeling etter «først i tid, best i rett» vil det for kreditorene uten trekk likevel foreligge insentiv til å begjære utlegg på det tidligste tidspunktet det kan oppnås dekning av betydning. Etter hva departementet har fått opplyst, opplever namsmenn i dag at enkelte kreditorer begjærer utlegg opp mot et år før foreliggende trekk utløper, med ønske om å legges i kø etter det foreliggende trekket. Det er således svært usikkert om skyldneren ender med å skånes for begjæringer som følge av dagens fordelingsregler. Med forholdsmessig fordeling vil den garanterte plassen i utleggstrekket redusere insentivet til å være raskt ute med begjæring om utlegg. Kreditorene vil kunne forsøke minnelige løsninger uten å risikere at andre kreditorer begjærer utlegg til fortrenghet for deres rett til en forholdsmessig andel av et eventuelt utleggstrekk. Hvis det først besluttes utleggstrekk mot en skyldner, vil den garanterte plassen i trekket kunne føre til at skyldnerens andre kreditorer også begjærer utlegg for å delta i trekket. Som redegjort for ovenfor er det imidlertid også ved en fordeling etter prinsippet «først i tid, best i rett» sannsynlig at andre kreditorer vil ende opp med å begjære utlegg mot skyldneren.

Finans Norge mener det også kan bli mer bruk av utleggspant. Der dividenden gir minimal dekning, vil skyldnerens totale gjeldsbyrde, sett opp mot hvor mye som kan trekkes, innebære at det tar lang tid før kravene i trekket gjøres opp. Der dette er situasjonen under gjeldende rett vil enkelte kreditorer kunne ha utleggstrekk med god prioritet, mens det for andre kreditorer vil ta lang tid før kravet kan dekkes. Etter departementets vurdering vil det for de sistnevnte kreditorene være like aktuelt å realisere utleggspant, som det vil være for en kreditor som under den nye ordningen mottar dividende som gir minimalt med dekning. For skyldnere som har gjeld som ikke kan dekkes ved utleggstrekk innen rimelig tid, vil det derfor uansett være kreditorer som har insentiv til å ta og realisere utleggspant.

Departementet slutter seg videre til forslaget om at den forholdsmessige beregningen for krav i samme prioritetsgruppe skal bygge på kravets størrelse på det tidspunkt det ble besluttet trekk for kravet, og foreslår å lovfeste også dette i dekningsloven § 2-8 tredje ledd. Systemteknisk er et slik statisk beregningsgrunnlag langt enklere enn

fortløpende endring av beregningsgrunnlaget. Med denne løsningen vil beregningsgrunnlaget for hvert krav være fast gjennom utleggstrekkperioden. Dette reduserer risikoen for feil i fordelingen, for eksempel som følge av forsinket eller manglende beskjed fra kreditorer om endringer i kravforholdet.

Departementet vil videre følge opp forslaget om at det i forskrift skal kunne reguleres hvor små beløp som skal utbetales, samt om den nærmere håndteringen av slike beløp. Dette åpner for løsninger hvor en unngår mange utbetalinger av mindre beløp som kan være kostnadsdrivende og dessuten lite praktisk for kreditorene.

Departementet vil også følge opp forslaget om at det i forskrift kan fastsettes en annen fordeling enn det som foreslås i bestemmelsens tredje ledd for bøter, regresskrav og skatte- og avgiftskrav med prioritet etter første ledd, og krav etter andre ledd som har tilsvarende prioritet. Hensynet til en rettferdig fordeling mellom kreditorene gjør seg ikke gjeldende på samme måte når det gjelder fordelingen innad i kravsgupper hvor det bare er offentlige kreditorer. Her står det offentlige friere til å fordele og prioritere ut fra andre kriterier, og unntak fra forholdsmessig fordeling får ikke betydning for andre kreditorer. Departementet vil, i likhet med høringen, i tillegg gi hjemmel for å forskriftsfeste annen fordeling innen gruppen bidragskrav med prioritet etter første ledd bokstav a (underholdsbidrag). Det vises til vurderingen i punkt 30.5.2 ovenfor.

De av høringsinstansenes merknader som knytter seg den nærmere utformingen av forskriftene, tar departementet ikke stilling til her. Når utkast til forskrifter er utformet vil disse sendes på høring og høringsinstansene vil kunne gi merknader de foreslåtte forskriftene.

Det vises til forslag til dekningsloven § 2-8 tredje og fjerde ledd og innkrevingsloven § 29 andre ledd.

30.6 Forholdet til avregning

30.6.1 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I en del tilfeller der det offentlige har krav på tilbakebetaling av ytelser, gjennomføres tilbakebetalingskravet ved at det avregnes i fremtidige ytelser, se omtale av avregningsinstituttet i kapittel 13. I høringen ble det vurdert hvordan avregningsbeslutninger skal håndteres i ordningen med ett utleggstrekk.

Dersom det allerede er besluttet avregning når det etableres et utleggstrekk, ble det ikke foreslått noen endring i hvordan dette skal håndteres. Det er den reduserte utbetalingen til skyldneren som legges til grunn som inntekt, ved vurderingen etter dekningsloven § 2-7 av hvor stort trekk som bør nedlegges. Dersom avregningen er fastsatt til å vare i en bestemt periode, vil namsmyndigheten kunne fastsette at trekket skal øke til et høyere beløp når avregningsperioden er over, fordi inntekten etter dette vil være høyere. Dette gjelder både der det er alminnelig namsmann og Innkrevsingsmyndigheten som skal etablere utleggstrekk.

Også der avregning besluttes etter at utleggstrekk har begynt å løpe, ble det i høringen pekt på at en kan håndtere det på tilsvarende vis: Avregningen ses som en inntektsreduksjon som gir grunnlag for nedjustering av trekket. Som en generell løsning ble det foreslått at denne muligheten fortsatt skal stå åpen. Innkrevsingsmyndigheten vil imidlertid treffe en stor andel av den totale mengden avregningsbeslutninger. I disse tilfellene ble det foreslått en annen mulighet: I stedet for at det tas sikte på en nedjustering av trekket, lar en avregningsbeløpet bli dekket av trekket. De to løsningene fører til samme økonomiske resultat for skyldneren, det offentlige og de øvrige kreditorene.

For den trekkpliktige, som ofte, men ikke alltid er den samme som kreditor for avregningskravet, vil det kunne være en fordel at avregningen ikke medfører endringer i trekkpålegget. I høringsnotatet ble det lagt til grunn at bestemmelser om at avregning bare kan foretas i bestemte ytelser ikke er til hinder for at avregningen gjennomføres som skissert ovenfor. Det ble derfor ansett som unødvendig å foreslå noen presisering i loven av dette.

Det ble foreslått at selv om avregningen fører til at det ikke blir noen trekkinnbetaling til Innkrevsingsmyndigheten, skal ikke dette anses å være en innbetalingsstans som medfører at toårsfristen for opphør av utleggstrekket begynner å løpe.

Skattedirektoratet mener formuleringen i høringens forslag om at avregningen dekkes av det innbetalte trekket «med mindre avregningen gjennomføres i innbetalingen av trekket», fremstår uklar, og ba departementet vurdere en klargjøring.

30.6.2 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringen om en alternativ måte for hvordan avregninger skal håndteres der Innkrevsingsmyndigheten beslutter avregning.

Når det allerede foreligger et utleggstrekk, og Innkrevsingsmyndigheten beslutter avregning, foreslås det at avregningen skal dekkes av trekket. Dette kan praktisk gjennomføres på to forskjellige måter, når det er den trekkpliktige som selv skal ha avregningsbeløpet. Den ene måten er at den trekkpliktige betaler hele trekkbeløpet til Innkrevsingsmyndigheten og får avregningsbeløpet tilbakebetalt av Innkrevsingsmyndigheten ved fordelingen av trekket. Den andre måten er at den trekkpliktige selv trekker avregningsbeløpet fra trekkbeløpet og betaler et redusert trekk til Innkrevsingsmyndigheten for videre fordeling til kreditorene. Hvilken av de praktiske fremgangsmåtene som benyttes, er uten betydning for resultatet. Det vil være opp til Innkrevsingsmyndigheten å velge den praktiske fremgangsmåten når den beslutter avregningen.

En slik løsning har flere praktiske fordeler. Skyldneren slipper at det må foretas en vurdering av avsetninger til livsopphold etter dekningsloven § 2-7 først ved avregningsbeslutningen og deretter på nytt ved vurderingen av en nedjustering av trekket. Der det er en alminnelig namsmann som er trekkansvarlig, slipper denne å håndtere en sak om trekkjustering. Ved denne justeringen skal en dessuten i prinsippet komme frem til at skyldneren skal beholde like mye av sin inntekt som Innkrevsingsmyndigheten la til grunn ved avregningen.

Bestemmelsen foreslås presisert noe slik at innholdet i bestemmelsen kommer klarere frem.

Selv om avregningsbeløpet er så stort at det legger beslag på hele trekkbeløpet, skal det fortsatt være registrert i Løsøreregisteret at skyldneren er pålagt utleggstrekk. Utleggstrekket vil i utgangspunktet ikke anses som opphørt slik at registreringen skal slettes, jf. tvangfullbyrdsloven § 7-28 og innkrevsingsloven § 35. Selv om avregning besluttet av Innkrevsingsmyndigheten skal dekkes av trekket, er avregningen i realiteten en inntektsreduksjon. Til forskjell fra høringen mener departementet at hvis det som følge av avregningen går to år uten at det er noe trekkbeløp å fordele til kreditorene i trekket, skal utleggstrekket opphøre etter den foreslåtte bestemmelsen i tvangfullbyrdsloven § 7-28.

Det vises til innkrevsingsloven § 29 tredje ledd.

30.7 Kreditors plikt til å melde fra om endringer av kravet

30.7.1 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

For å sikre at trekket ikke løper for lenge, og for å få en korrekt fordeling av trekkbeløpet, må Innkrevingsmyndigheten etablere en kravsoversikt knyttet til det enkelte utleggstrekk. Kravsoversikten må vise hvilke krav som til enhver tid er omfattet av trekket, både krav som får dekning og krav som ligger i kø, herunder gjenstående saldo og påløpte renter for hvert krav.

Saldo for kravene vil oppdateres løpende som følge av innbetaling av trekk fra den trekkpliktige. Også andre forhold kan endre størrelsen på et krav, for eksempel motregning eller frivillige betalinger direkte fra skyldneren til kreditor. For krav hvor Innkrevingsmyndigheten har ansvaret for innkrevingen, vil slike endringer fanges opp automatisk fordi Innkrevingsmyndigheten har egen reskontroforing. Dette gjelder imidlertid ikke for krav i utleggstrekket som innkreves av andre offentlige myndigheter eller tilhører private kreditorer.

For å sikre at kravsoversikten knyttet til det enkelte utleggstrekk er riktig, ble det foreslått å pålegge kreditor en plikt til å informere Innkrevingsmyndigheten om alle endringer av krav som er omfattet av et utleggstrekk.

Det ble i høringen lagt til grunn at opplysningsplikten skal gjelde uavhengig av om kravet for tiden får dekning. Tilsvarende opplysningsplikt ble foreslått der et krav er bortfalt på andre måter eller fordi tvangsgrunnlaget er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig. Uten en slik plikt er det stor risiko for at det skjer feil i fordelingen av trekkbeløpet. En kreditor som ikke har informert om at et krav er redusert eller bortfalt, vil da kunne motta mer enn vedkommende har krav på, enten på bekostning av andre kreditorer i trekket eller ved at skyldneren trekkes for mye. En oppdatert kravsoversikt vil også gi et mer presist estimat for når en ny kreditor eller en kreditor som ligger i kø, kan forvente dekning for sitt krav.

Det ble foreslått en tilsvarende opplysningsplikt for kreditor der utleggstrekket er opphørt, men hvor Innkrevingsmyndigheten har rettet et ansvarskrav mot den trekkpliktige. Innbetalinger som kommer inn som følge av ansvarskravet, skal i slike tilfeller fordeles på kreditorerne som hadde krav i det misligholdte utleggstrekket.

I den foreslåtte trekkordningen kan et krav bli liggende lenge i kø uten å motta innbetalinger.

Det kan i denne perioden skje endringer i kravets størrelse, eller kravet kan bortfalle i sin helhet. I høringsnotatet ble det lagt til grunn at Innkrevingsmyndigheten skal be kreditor om å bekrefte kravets eksistens og størrelse der det har gått lang tid uten utbetalinger eller oppdaterte opplysninger fra kreditor. Det ble lagt til grunn at det bør gå noe tid før Innkrevingsmyndigheten skal be kreditor om å bekrefte kravet, og det ble foreslått atplikten tidligst skal inntre når det har gått ett år siden beslutning om utleggstrekk. Det ble lagt til grunn at det heller ikke er nødvendig å be kreditor om å bekrefte kravet der det er under ett år siden kreditor sist mottok utbetaling på kravet eller informerte om endringer i kravet. Dersom Innkrevingsmyndigheten mer enn ett år etter nevnte hendelser mottar en innbetaling som kreditoren skal ta del i, ble det foreslått at kreditoren skal gis en frist for å bekrefte kravets eksistens.

Dersom kreditor ikke bekrefter kravet innen fristen, ble det foreslått at innbetalingen skal fordeles uten hensyn til kravet. Det ble i den forbindelse uttalt at kreditorens krav skal holdes utenfor fordelingen frem til kreditoren bekrefter kravet. *Skattedirektoratet* mener at den foreslåtte bestemmelsen vil kunne komplisere utbetalingsprosessen, og uttaler:

«Dersom Innkrevingsmyndigheten skal avvente utbetaling av trekkbeløpet i påvente av bekreftelse fra en kreditor, bør det presiseres hvordan utbetalingen til andre kreditorer i samme trekk skal håndteres. Videre vil en slik løsning medføre at Innkrevingsmyndigheten må «sitte» på deler av trekkbeløpet frem til kravet blir bekreftet av kreditor. Dersom kreditor ikke bekrefter kravet innen fristen, vil det måtte foretas en ny fordeling av det tilbakeholdte beløpet, samt en etterutbetaling til de resterende kreditorerne i trekket. Utvikling av en systemløsning for å håndtere dette er trolig komplisert og vil kunne føre til økte kostnader. Skattedirektoratet ber derfor departementet vurdere om det finnes andre måter å regulere opplysningsplikten på, som i mindre grad vil føre til forsinkelser i utbetalingen av trekkbeløpet.»

Innlandet politidistrikt etterlyser en sanksjon for eventuelle brudd på kreditors plikt til å informere om endringer i krav som er omfattet av et utleggstrekk, og uttaler at det «antas å være en viss risiko for spekulasjon hos kreditorer dersom brudd påplikten ikke sanksjoneres.

30.7.2 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til vurderingene i høringen. For krav som er omfattet av et utleggstrekk, foreslår departementet at kreditor skal informere Innkrevingsmyndigheten om eventuelle endringer i kravforholdet. Plikten omfatter bare endringer som skjer utenom utleggstrekket. Det kan for eksempel være ekstra innbetalinger som gjøres utenom utleggstrekket, overdragelse av kravet mv. Alminnelig namsmann skal ved beslutning om utleggstrekk gjøre kreditor oppmerksom på denne plikten, se punkt 29.2.4.

Departementet foreslår også å følge opp forslaget om en tilsvarende opplysningsplikt der Innkrevingsmyndigheten har rettet et ansvarskrav mot den trekkpliktige.

Der det er gått mer enn ett år siden et krav ble besluttet dekket ved trekk, og kreditor verken har informert om endringer i kravforholdet eller mottatt utbetaling i løpet av det siste året, foreslår departementet at kreditoren må bekrefte at kravet fortsatt består før vedkommende mottar utbetaling. Dersom Innkrevingsmyndigheten mottar en innbetaling som kreditoren skal ta del i, skal kreditoren få en frist for å bekrefte kravet. Hvis kreditor ikke bekrefter kravet innen fristen, tilfaller

vedkommendes del de øvrige kreditorene, og kreditoren vil ikke ta del i senere innbetalinger før kravet bekreftes. Dette innebærer at Innkrevingsmyndigheten må holde igjen den aktuelle kreditorens andel av trekket frem til kravet bekreftes, eller fristen løper ut. Dersom fristen løper ut uten at kreditor bekrefter kravet, kan fordelingen av andelen til de øvrige kreditorene gjennomføres praktisk ved at andelen legges til ved neste måneds trekkfordeling. Skattedirektoratet har bemerket at det kan bli kostbart å utvikle systemstøtte for å holde tilbake andeler av et trekk til senere fordeling. Departementet vil likevel opprettholde forslaget. Systemstøtte for å kunne holde tilbake andeler av trekk til senere fordeling vil også være nødvendig dersom det i forskrift skal kunne reguleres hvor små beløp som skal utbetales, samt om den nærmere håndteringen av slike beløp, se nærmere om dette under punkt 30.5.

Brudd på opplysningsplikten vil rammes av forslag til innkrevingsloven § 39 første ledd om straff for den som gir uriktige eller ufullstendig opplysninger til Innkrevingsmyndigheten, eller unnlater å gi pliktige opplysninger, se punkt 18.4.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 32.

31 Endring og klage

31.1 Innledning og sammendrag

Når et utleggstrekk etableres mot en skyldner, vil opplysningene namsmyndigheten har om skyldneren på det aktuelle tidspunktet være avgjørende for namsmyndighetens vurdering av trekkets størrelse. I mange tilfeller er det behov for å justere trekket i ettertid, enten fordi det forelå forhold namsmyndigheten ikke var kjent med da trekket ble etablert, eller fordi skyldnerens økonomiske situasjon har endret seg. Videre kan det være behov for å justere et trekk fordi det foreligger feil ved fastsettelsen av trekkets størrelse.

I den nye ordningen for utleggstrekk skal namsmyndighetene i større grad følge opp utleggstrekket av eget tiltak. Trekkets størrelse kan kontrolleres automatisk opp mot opplysninger namsmyndighetene løpende mottar om skyldnerens økonomiske situasjon blant annet fra a-ordningen og forskjellige registre. Under punkt 31.2 foreslår departementet regler som tillater namsmyndigheten med ansvaret for trekkets størrelse å regulere trekket av eget tiltak. Selv om namsmyndighetene vil ha en mer aktiv rolle i å følge opp trekket, foreslår departementet også å videreføre partenes adgang til å begjære regulering av trekket, med noen mindre tilpasninger fra gjeldende rett.

Hvis en av partene er uenig i namsmyndighetens vurdering av trekkets størrelse, kan spørsmålet løftes til domstolene for avklaring. Under den nye trekkordningen har trekkets størrelse og fordelingen av trekket betydning for alle kreditorer i trekket. Det foreslås derfor i punkt 31.3 enkelte tilpasninger i reglene for klager som gjelder trekkets størrelse og fordelingen av trekket, sammen med enkelte andre tilpasninger i klage-reglene.

Dersom skyldneren skifter arbeidsgiver, foreslår departementet at namsmyndigheten av eget tiltak skal pålegge den nye arbeidsgiveren trekkplikt, se punkt 31.4.

31.2 Endring av trekk

31.2.1 Gjeldende rett

Etter at et utleggstrekk er besluttet, er det i noen tilfeller anledning til å regulere trekkets størrelse.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 7-23 første ledd kan partene begjære regulering av utleggstrekket dersom det inntreffer vesentlige endringer i skyldnerens økonomi. Bestemmelsen forutsetter at det er inntruffet en faktisk endring i skyldnerens økonomiske forhold siden utleggstrekket ble besluttet. Bestemmelsen åpner ikke for endring dersom behovet for regulering av utleggstrekket skyldes at det ble lagt til grunn uriktige eller mangelfulle opplysninger da utleggstrekket ble fastsatt, for eksempel at det er uteglemt en inntektspost. Er en av partene uenig i et utleggstrekk, uten at vilkårene for å regulere trekket etter tvangsfullbyrdsloven § 7-23 er oppfylt, kan parten klage på utleggstrekket etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16, jf. § 7-26. Etter at klagen er levert vil namsmannen kunne omgjøre trekket, jf. § 5-16 andre ledd første punktum.

Skattekontoret har en endringsadgang ut over det som følger av bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 7-23 første ledd. Endringsadgangen kan utledes av skattebetalingsforskriften § 14-5-6, som klart forutsetter at skattekontoret kan foreta endring av eget tiltak. En utvidet endringsadgang for skattekontoret kan også begrunnes med at reglene i tvangsfullbyrdsloven ikke i tilstrekkelig grad er tilpasset at skattekontoret har en rolle som både eier av kravet og namsmyndighet, og at tvangsfullbyrdsloven bare gjelder «så langt den passer» for skattekontoret, se skattebetalingsloven § 14-2. Dersom skattekontoret av eget tiltak ønsker å øke utleggstrekket, har en lagt til grunn at skyldneren skal varsles i forkant selv om dette ikke er direkte regulert i skattebetalingsloven eller forskriften.

For Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er det usikkert hvor langt endringsadgangen strekker seg utover det som følger av tvangsfullbyrdsloven § 7-23 første ledd. For disse inn-

kreivingsmyndighetene gjelder tvangsfullbyrdsloven også så langt den passer, jf. bidragsinnkreivingsloven § 22 første ledd og Prop. 127 L (2011–2012) side 35–36. Til forskjell fra skattekontoret innkrever de i all hovedsak krav på vegne av en oppdragsgiver. Selv om de i all hovedsak ikke eier kravene, ivaretar de likevel kreditorposisjonen ved utleggstrekket for oppdragsgiverne. Regelen i tvangsfullbyrdsloven § 7-23 «passer» derfor bedre for disse innkreivingsmyndighetene sammenlignet med skattekontoret, men det er også her en forskjell fra innkreivingen til den alminnelige namsmann. Det er derfor usikkert om Statens innkreivingsssentral og Innkreivingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav har den samme endringsadgangen som skattekontoret.

Tvangsfullbyrdsloven § 7-23 andre ledd og skattebetalingsloven § 14-5 første ledd første punktum har også regler om regulering av trekk ved skifte av trekkpliktig, se nærmere omtale under punkt 31.4.

Dersom en annen namsmyndighet beslutter et nytt trekk med bedre prioritet, plikter namsmyndigheten som besluttet det første trekket, å vurdere trekkes størrelse på nytt, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-24.

31.2.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet ble det foreslått en ny bestemmelse om endring av utleggstrekk i tvangsfullbyrdsloven. Etter bestemmelsen skal namsmyndighetene kunne endre trekket av eget tiltak. For alminnelig namsmann medfører forslaget at trekkets størrelse ikke bare kan vurderes når utleggstrekket besluttes, men også når det skjer senere endringer i skyldnerens inntekter eller utgifter. I dag er alminnelig namsmann avhengig av at partene begjærer endring av trekket for å kunne justere det uten at det skjer ved klagebehandling. Dersom skyldneren for eksempel får lavere inntekt, kan ikke namsmannen sette ned trekket uten at skyldneren selv begjærer det.

Det ble i høringen uttalt at adgangen til å endre trekket av eget tiltak er viktig for å sikre at skyldneren også ved endrede forhold har tilstrekkelig igjen til å dekke det som «med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand», jf. dekningsloven § 2-7 første ledd. Det ble lagt til grunn at en slik endringsadgang også er viktig for kreditor. Det vil være i kreditors interesse at namsmyndighetene har mulighet til å øke utleggstrekket dersom skyldnerens økonomi bedrer seg. I dag er det tilfeldig om

kreditor oppdager slike endringer og sender endringsbegjæring til namsmyndigheten. Namsmyndighetene vil, blant annet gjennom tilgang til inntektsopplysninger fra a-ordningen, ha bedre forutsetninger enn kreditor til å oppdage endringer i skyldnerens økonomi.

Etter dagens regel i tvangsfullbyrdsloven § 7-23 første ledd kan partene bare kreve endring dersom det har skjedd «vesentlige» endringer i skyldnerens økonomiske forhold. Formålet med å gi namsmyndighetene en mer aktiv rolle er å sikre et mest mulig korrekt utleggstrekk til enhver tid. I høringsnotatet ble det foreslått å endre regelen slik at det ikke lenger stilles krav om vesentlighet før namsmyndigheten kan endre et utleggstrekk.

Dagens begrensning av endringsadgangen til bare å gjelde der det har skjedd endringer i skyldnerens økonomiske forhold, ble i høringen ikke videreført. Namsmyndighetene vil ellers være avhengig av en klage for å kunne korrigere trekket dersom det på beslutningstidspunktet for utleggstrekket ble lagt til grunn uriktige eller mangelfulle opplysninger. Det ble derfor foreslått at namsmyndighetene også skal kunne endre et utleggstrekk der det foreligger endrede opplysninger, uavhengig av om dette skyldes forhold som har inntrådt etter at trekkbeslutningen ble truffet.

Det ble lagt til grunn at det også kan være behov for å endre et utleggstrekk som følge av at det foreligger feil ved fastsettingen av trekkets størrelse. Tvisteloven § 19-8 første ledd gjelder for namsmyndighetene i dag, og omfatter skrive- og regnefeil, forglemmelse mv. Denne bestemmelsen dekker imidlertid ikke alle tilfeller der namsmyndighetene har gjort feil ved fastsettingen av trekkets størrelse. Der namsmyndighetene har gjort en klar feilvurdering, for eksempel ved at det er avsatt et åpenbart for lavt beløp til å dekke bo-utgifter, bør namsmyndighetene ha mulighet til å rette opp dette uten at skyldneren må sende inn en klage. Det samme gjelder ved rene systemfeil, for eksempel ved feil i den maskinelle beregningen av trekkets størrelse. Det ble derfor foreslått at namsmyndighetene også skal kunne endre trekket der det er klart at det foreligger feil ved fastsettingen av trekkets størrelse.

Selv om namsmyndighetene får en vid adgang til å endre trekket av eget tiltak, bør det likevel ikke være en plikt til å justere utleggstrekket ved enhver endring. Det ble lagt til grunn at namsmyndighetene alltid skal vurdere om trekket bør endres der det er grunnlag for justering av trekket. Det ble foreslått at utleggstrekk alltid skal

justeres der det gjøres endringer i satsene for livsopphold.

Skyldneren og kreditor skal også ha mulighet til å begjære endring av trekket, både ved endringer i skyldnerens økonomiske forhold og ved endrede opplysninger. Selv om det i dag er en vesentlighetstærskel for å kreve endring for både skyldneren og kreditor, er terskelen for skyldneren i praksis svært lav. Namsmyndighetene trekker vanligvis hele overskuddet i skyldnerens lønn mv. slik at også mindre endringer i trekkets størrelse vil kunne ha stor betydning for skyldnerens økonomi. I høringsnotatet ble det derfor foreslått at kravet om vesentlighet ikke bør gjelde ved endringsbegjæring fra skyldneren.

For kreditor ble det lagt til grunn at det er større grunn til å ha en viss terskel før det kan begjæres endring. Uten en slik terskel vil den aktuelle namsmyndigheten risikere å motta mange endringsbegjæringer som vil ha begrenset betydning for trekkets størrelse. Det ble derfor foreslått at kreditor bare kan begjære endring der det har skjedd en vesentlig endring i skyldnerens økonomi eller når de nye opplysningene er av vesentlig betydning.

Det ble lagt til grunn at der endringen initieres av en namsmyndighet eller kreditor, vil hensynet til skyldneren bli ivaretatt ved at skyldneren skal gis mulighet til å uttale seg før namsmyndigheten øker utleggstrekket. I praksis betyr dette at namsmyndigheten må sende et varsel til skyldneren med en rimelig frist for å uttale seg.

En konsekvens av forslaget om at det bare skal løpe ett utleggstrekk, er at bestemmelsen om endring av trekk som følge av senere trekkpålegg ikke lenger vil være aktuell. Prioriteten vil bli håndtert innenfor det samme trekket i stedet for å prioritere ulike trekk mot hverandre, se nærmere om dette i kapittel 30.

Under ordningen med ett utleggstrekk bør reglene om endring av utleggstrekk være like for Innkrevsmyndigheten og alminnelig namsmann. I høringsnotatet ble det derfor foreslått at bestemmelsen om endring i tvangsfullbyrdsloven skal gjelde for Innkrevsmyndigheten.

Når trekket inneholder krav fra både alminnelig namsmann og Innkrevsmyndigheten, ble det foreslått at Innkrevsmyndigheten skal være ansvarlig for å endre trekkets størrelse, både av eget tiltak og ved endringsbegjæringer. Foreligger det bare trekkbeslutninger fra en alminnelig namsmann, beslutter denne namsmannen endringer. Dersom skyldneren flytter til et annet namsmannsdistrikt mens trekket løper, ble det foreslått at den alminnelige namsmannen på

skyldnerens nye bosted skulle være kompetent til å endre trekket. Det gjelder når det er skyldneren eller kreditor som begjærer justering, og når namsmannen beslutter endring av eget tiltak.

Der det legges til et nytt krav i et løpende utleggstrekk, enten av samme myndighet eller ny myndighet, er det ikke påkrevd med en ny vurdering av trekkets størrelse. Særlig med tanke på tilfeller der det i første omgang var besluttet et lavere trekk enn det var rom for, åpnet høringsnotatet for at namsmyndigheten likevel kan fastsette et høyere trekk når et nytt krav ble lagt inn. Det ble videre foreslått at dersom en namsmyndighet la inn et trekk der en annen namsmyndighet har endringskompetansen, kan førstnevnte oppfordre namsmyndigheten med endringskompetanse til å vurdere å øke trekket.

31.2.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er i hovedsak positive til de foreslåtte reglene for endring av trekk, men noen har merknader til innretningen av reglene.

Finans Norge ber departementet vurdere om namsmyndighetene burde ha plikt til å regulere utleggstrekket, og ikke bare plikt til å vurdere regulering, der namsmyndigheten oppdager grunnlag for endring. Også *Finnmark politidistrikt* mener det burde være en plikt til å endre trekket av eget tiltak.

Finans Norge mener videre at det er urimelig at det må foreligge vesentlige endringer i skyldnerens økonomi for at kreditor skal kunne begjære endring. *Jussbuss* mener det er behov for å beholde et krav om vesentlig endring i skyldnerens økonomi når kreditor begjærer endring i utleggstrekket.

Jussbuss påpeker at det ikke er foreslått noen svarfrist for skyldneren i forbindelse med dennes rett til å uttale seg før trekket økes. Etter deres syn bør skyldnerens svarfrist være fire uker så skyldneren har tid til å sette seg inn i varselet og eventuelt oppsøke rettshjelp som rekker å bistå skyldneren i tide.

Regnskap Norge mener det er uheldig at det, med hensyn til reglene for endring av trekk, er henvisning til bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven i forslag til ny innkrevslov. Dette begrunnes med at det kan være krevende for trekkpliktige å forholde seg både til regler i innkrevsloven og tvangsfullbyrdsloven.

Skattedirektoratet ber departementet vurdere om beslutningsbestemmelsen i høringsens forslag til innkrevsloven § 26 bør gjelde tilsvarende så langt den passer ved beslutning om endring av

trekk etter høringens forslag til innkrevingsloven § 34.

Skattedirektoratet ber videre om at det vurderes om bestemmelsen om endring av utleggstrekk kan forenkles ved at namsmyndighetene gis en generell adgang til å endre trekket av eget tiltak.

Oslo politidistrikt er positive til at man utvider endringsadgangen til å gjelde alle tilfeller der et utleggstrekk viser seg å være galt, men mener at begge parter alltid bør ha rett til å uttale seg før trekk endres. De mener videre at det er uheldig at skyldnerens rett til å uttale seg ikke gjelder i alle tilfeller, og uttaler at hvorvidt en endringsbeslutning medfører større byrde er ikke alltid avhengig av at trekket økes. De uttaler videre at hvis både inntekt og utgift endres kan resultatet for skyldneren uansett bli mindre midler til rådighet.

Vest politidistrikt er positive til at namsmyndighetene gis adgang til å foreta endring av eget initiativ. For alminnelig namsmann vil dette medføre en betydelig ressursbesparelse i form av langt færre endringsbegjæringer.

31.2.4 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til høringens forslag om at namsmyndighetene kan regulere trekket av eget tiltak. Ved å gi namsmyndighetene anledning til å gripe inn og regulere trekket der dette er for høyt eller lavt, styrker en både skyldnerens rettsikkerhet og kreditorenes dekningsrett.

I høringen ble namsmyndighetenes adgang til å endre trekket av eget tiltak betinget av at det enten foreligger endringer i skyldnerens økonomiske forhold eller endrede opplysninger, eller at det klart foreligger feil ved fastsettelsen av trekkets størrelse. Skattedirektoratet har spurt om bestemmelsen kan forenkles ved at namsmyndighetene generelt gis adgang til å endre trekket av eget tiltak.

Departementet er enig i at forslaget fra Skattedirektoratet vil forenkle reglene om endring av utleggstrekket. Etter departementets vurdering bør en likevel i hovedtrekk fastholde de foreslåtte betingelsene for adgangen til å endre trekket av eget tiltak. Det er et betydelig element av skjønn involvert i vurderinger av hva skyldneren trenger til underhold av seg selv og sin husstand. Hensynet til skyldnerens forutberegnelighet tilsier at namsmyndighetene ikke bør kunne gjøre om på denne vurderingen der det verken foreligger endringer i skyldnerens økonomiske forhold, endrede opplysninger eller klare feil ved fastsettelsen av trekkets størrelse. Departementet vil

derfor ikke foreslå en generell adgang til omgjøring.

Finans Norge og Finnmark politidistrikt anfører at namsmyndigheten ikke bare bør ha adgang, men plikt til å endre trekket av eget tiltak. Endringer i skyldnerens økonomiske forhold, endrede opplysninger eller feil ved fastsettelsen innebærer ikke nødvendigvis at trekket bør endres. For eksempel kan flere forhold som har endret seg, samlet sett innebære at trekket bør forbli uendret. Det kan også foreligge endringer i skyldnerens økonomiske forhold eller endrede opplysninger som har så beskjeden økonomisk betydning at det ikke bør utløse noen endring av trekket. Departementet mener at namsmyndighetene løpende skal ha adgang til å vurdere å regulere trekket av eget tiltak, men at det bør være opp til namsmyndighetenes skjønn å vurdere om det foreligger endrede forhold, endrede opplysninger eller feil av såpass betydning at trekket bør endres. Departementet foreslår derfor å videreføre høringens forslag.

Departementet slutter seg også til høringens forslag til regler om partenes adgang til å begjære endring av trekket, og viser til vurderingen i høringsnotatet. Departementet finner det rimelig at det må foreligge endrede forhold eller opplysninger av en viss betydning før kreditor kan begjære trekket regulert. Som det ble påpekt i høringen, er det ikke ment noen realitetsendring fra den adgangen kreditor har etter gjeldende rett.

I høringen var det foreslått at trekket skulle justeres når det fulgte av endringer i livsoppholdsforskriften. Siden livsoppholdssatsene i denne forskriften vanligvis justeres hvert år, må en plikt til å vurdere og eventuelt vedta justeringer av trekket når satsene endres, kunne gjennomføres automatisk. Det krever at trekket er fastsatt på en slik måte at det i trekkbeslutningen ligger en direkte kobling mellom trekkets størrelse og satsene. En slik funksjonalitet vil neppe kunne foreligge i tide til ikrafttreddelsen av den nye trekkordningen. Etter departementets mening bør bestemmelsen om justering av trekket ved endringer i forskriften derfor gå ut. Det innebærer imidlertid ikke at lovforslaget utelukker en slik løsning i fremtiden. I tvangsfullbyrdsloven § 7-21 første ledd første punktum foreslås «m.m.» føyd til i forhold som kan begrunne endringer av trekket av namsmyndighetens eget tiltak, slik at det er klart at også endringer i livsoppholdsforskriften er omfattet.

Oslo politidistrikt mener at både kreditorene og skyldneren bør gis anledning til å uttale seg før et utleggstrekk endres. Dette begrunnes med hensynet til kontradiksjon. Departementet er ikke

enig i at alle parter bør gis anledning til å uttale seg før trekkendring. Det kan være mange kreditorer med krav i trekket og en slik regel kan generere mye unødvendig korrespondanse og merarbeid. Etter hovedregelen i gjeldende tvangsfullbyrdsloven § 5-7 første ledd andre punktum, som er foreslått videreført i § 5-3 tredje ledd, avgjør namsmannen om en opplysning skal forelegges for partene og interesserte før avgjørelse blir truffet. Når det gjelder beslutninger om å endre utleggstrekk, mener departementet at det bare bør være en lovbestemt plikt til å gi skyldneren anledning til å uttale seg før trekket økes. I disse tilfellene kan en endring som potensielt bygger på ufullstendige eller uriktige opplysninger medføre store konsekvenser for skyldneren, som kan risikere å ikke sitte igjen med tilstrekkelige midler til livsoppholdet. Skyldneren bør derfor gis anledning til å uttale seg før beslutninger om å øke trekket. Kreditorerne har ikke en tilsvarende risiko og etter departementets vurdering er deres interesser tilstrekkelig ivaretatt ved at de kan påklage endringsbeslutningen.

Oslo politidistrikt har påpekt at også beslutninger om reduksjon av trekket i realiteten kan innebære en forhøyet trekkbyrde for skyldneren dersom det er endringer både på inntektssiden og kostnadssiden, og at det er uheldig at skyldneren ikke gis rett til å uttale seg i alle tilfeller hvor trekket endres. Selv om namsmannen ved reduksjon av trekket av eget tiltak legger til grunn at skyldneren vil sitte igjen med mindre til livsoppholdet enn tidligere, vil det være i skyldnerens interesse at reduksjonen gjennomføres uten opphold. I motsetning til der trekk skal økes har skyldneren normalt ingen interesse i at reduksjoner avventes til skyldneren har fått uttale seg. Etter departementets vurdering bør derfor namsmyndighetene gjennomføre reduksjon av trekk uten opphold der den mener det er grunnlag for det. Hvis namsmannen reduserer trekket av eget tiltak og skyldneren mener at trekket bør reduseres ytterligere, kan skyldneren begjære trekket regulert eller påklage beslutningen.

I høringen ble det foreslått at skyldnere skal gis anledning til å uttale seg før trekket økes. Det ble ikke foreslått noen svarfrist. Departementet foreslår at skyldneren skal forelegges den nye trekkberegningen med oppfordring om å uttale seg innen en frist på minst tre uker fra avsendelsen. Med trekkberegningen menes tallgrunnlaget som viser hvordan namsmyndigheten har kommet fremt til det høyere trekkbeløpet, herunder hvilke inntekter, forskuddstrekk og avsetninger til livsoppholdet som er lagt til grunn. Det foreslås

ikke nærmere vilkår knyttet til hvordan varselet fremsettes. Det kan for eksempel kombineres med en foreleggelse etter tvangsfullbyrdsloven § 7-6, slik at namsmyndigheten kan beslutte å øke trekket samtidig som det besluttes at et nytt krav skal delta i trekket, forutsatt at den aktuelle namsmyndigheten har ansvaret for trekkets størrelse.

Som redegjort for ovenfor under punkt 28.3, kan det bare være én namsmyndighet til enhver tid som er kompetent til å endre størrelsen av trekket. Dette foreslås regulert i forslag til tvangsfullbyrdsloven § 7-21 andre ledd. Kompetansen vil ligge hos Innkrevingsmyndigheten dersom denne har krav i trekket. I andre tilfeller vil kompetansen til å endre trekkets størrelse ligge hos den alminnelige namsmannen som har kompetanse til å etablere utleggstrekk etter forslag til tvangsfullbyrdsloven § 7-3 fjerde ledd. I enkelte tilfeller vil det kunne være flere alminnelige namsmenn med kompetanse til å etablere trekk etter § 7-3 fjerde ledd. Det vil for eksempel kunne forekomme der skyldneren har bopel i flere namsmannsdistrikter. For å sikre at det også i slike tilfeller bare er én namsmyndighet som er kompetent til å endre trekket, foreslås det hjemmel til å forskriftsfeste nærmere regler om hvilken namsmyndighet som skal treffe beslutninger om endring i tilfeller som ikke dekkes av hovedregelen.

Namsmyndigheten med ansvaret for trekkets størrelse kan etter hovedregelen foreslått i § 7-21 første ledd endre trekket i forbindelse med en beslutning om å legge et krav til i trekket. Dersom en namsmyndighet som skal melde et nytt krav inn i trekket, mener at trekket bør reguleres, men ikke selv er kompetent til å beslutte endring, kan den i stedet oppfordre den kompetente namsmyndigheten til å vurdere regulering av trekket, se forslag til § 7-21 tredje ledd.

Departementet foreslår i innkrevingsloven § 33 at tvangsfullbyrdsloven § 7-21 skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten ved endring av utleggstrekk. I tvangsfullbyrdsloven § 7-21 foreslås det regler om når et besluttet utleggstrekk kan endres, og hvem som kan beslutte endring. Bestemmelsen regulerer ikke hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde. Skattedirektoratet har i sin høringsuttalelse bedt departementet vurdere om reglene i forslag til innkrevingsloven § 26 kan gjelde så langt de passer for Innkrevingsmyndighetens beslutning om endring av utleggstrekk. Innkrevingsloven § 26 gir regler om frist for beslutning om utleggstrekk, krav til nedtegning av beslutning, begrunnelse, underretning om

beslutningen og rett til innsyn. For alminnelig namsmann foreslås det til dels tilsvarende regler i tvangsfullbyrdsloven § 7-20. Forvaltningsloven vil i utgangspunktet gjelde for Innkrevingsmyndigheten dersom annet ikke er bestemt. Hensynet til skyldneren i ordningen med ett trekk, og at klage over endringsavgjørelser skal gå til tingretten, tilsier at saksbehandlingsreglene ved endring av et utleggstrekk bør være mest mulig like for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann. Etter departementets syn vil reglene som gjelder for beslutning om utleggstrekk, være mer tilpasset beslutningen om endring av utleggstrekk enn reglene i forvaltningsloven. Departementet foreslår derfor at det i innkrevingsloven § 33 gis en regel om at Innkrevingsmyndigheten skal følge saksbehandlingsreglene i innkrevingsloven § 26. Det antas ikke nødvendig å angi at reglene bare skal gjelde så langt de passer.

For alminnelig namsmann var det i høringen ikke foreslått noen uttrykkelige krav til namsmannens endringsbeslutninger. Departementet foreslår at det skal føres namsbok når alminnelig namsmann fatter beslutninger etter forslag til tvangsfullbyrdsloven §§ 7-21, 7-22 og 7-24, jf. forslaget til utforming av § 7-9 syvende ledd. Dette innebærer at namsmannen må utarbeide en skriftlig beslutning som blant annet skal angi hva som i det vesentlige skjedde. Kravet innebærer at det må redegjøres for hvilket faktum og hvilke vurderinger som legges til grunn. Det må fremkomme klart hvilke inntekter og utgifter namsmannen har lagt til grunn at skyldneren har, herunder bokostnader og avsetninger til livsoppholdet.

Det vises til lovforslagene i tvangsfullbyrdsloven § 7-21 og innkrevingsloven § 33.

31.3 Klage

31.3.1 Gjeldende rett

Regler om klage på namsmannens avgjørelser følger av tvangsfullbyrdsloven §§ 5-16 og 7-26. Førstnevnte bestemmelse gir generelle regler om klage for all tvangsfullbyrdelse. Sistnevnte bestemmelse gjelder bare utlegg, og regulerer klagefrister der det er besluttet utleggstrekk eller utleggspant. Bestemmelsene gjelder så langt de passer for skattekontoret, Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsentral, jf. skattebetalingsloven § 14-2, bidragsinnkrevingsloven § 22 første ledd og § 23 første ledd og tvangsfullbyrdsloven § 2-14.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 første ledd første punktum kan «alle som rammes» klage

på namsmannens «avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdsloven». Det gir klagerett både til skyldneren og til andre med en rett som de mener er krenket, for eksempel en kreditor som mener at det er satt av for mye til livsopphold. Klageretten er vid; alle namsmannens avgjørelser og handlemåter kan påklages. Dette omfatter blant annet beslutningen om å nedlegge utleggstrekk, utleggstrekkets størrelse og namsmannens beregning av kravet.

Det følger av tvangsfullbyrdsloven § 7-26 andre punktum at det kan klages på utleggstrekket så lenge trekkperioden ikke er utløpt, det vil si når som helst innenfor den fastsatte trekkperioden. Beslutning om utleggstrekk som dekningsmåte må likevel påklages innen en måned etter at partene ble underrettet om utlegget, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-26 siste punktum.

Klageren skal etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 første ledd andre punktum fremsette klagen for namsmannen. Hvis namsmannen finner klagen berettiget, skal den etter § 5-16 andre ledd første punktum omgjøre sin avgjørelse «dersom det er adgang til det». Det vil si at fullbyrdelsen ikke kan være avsluttet eller at en tredjepersons rett er til hinder for omgjøringen.

Hvis namsmannen derimot ikke finner klagen berettiget, følger det videre av § 5-16 andre ledd at namsmannen uten opphold skal oversende klagen til tingretten sammen med sakens dokumenter. I praksis sender mange namsmannskontor i slike tilfeller en begrunnelse til klageren om hvorfor namsmannen opprettholder beslutningen, med informasjon om muligheten for å oversende klagen til tingretten, klagegebyr og ansvar for sakskostnader. I brevet får klageren anledning til å opprettholde klagen og be om at den sendes til tingretten. Dette gjøres for å ikke sende et unødig antall klager til tingretten. For krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, for eksempel krav på barnebidrag, fastsetter bidragsinnkrevingsloven § 23 tredje ledd en lignende ordning.

Etter hovedregelen i tvangsfullbyrdsloven § 5-16 andre ledd skal namsmannen forelegge klagen sammen med tilhørende dokumenter og opplysninger for tingretten i rettskretsen der skyldneren bor. Hvis namsmannens stedlige kompetanse bygger på annet grunnlag enn skyldnerens bosted, går klagen til tingretten i rettskretsen som saken har slik tilknytning til. For Statens Innkrevingsentral følger det av tvangsfullbyrdsloven § 2-15 at klager etter § 5-16 går til tingretten for det distriktet der Statens innkrevingsentral ligger.

En klage har ikke oppsettende virkning med mindre namsmannen eller retten bestemmer det, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-16 første ledd sjettede punktum. Det innebærer at et besluttet utleggstrekk som utgangspunkt vil fortsette å løpe mens klagen på trekket er til behandling. Oppsettende virkning gis bare der gode grunner taler for det, og vanligvis bare hvis det vil ha svært negative konsekvenser dersom avgjørelsen blir gjennomført.

For klage til tingretten etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 betales det rettsgebyr, jf. rettsgebyrloven § 15 første ledd. Gebyret innkreves forskuddsvis, jf. rettsgebyrloven § 3. Offentlige organer og praktiserende advokater kan betale gebyret etterskuddsvis, jf. rettsgebyrforskriften § 3-1.

Når tingretten behandler en klage, kan det påløpe sakskostnader, i tillegg til rettsgebyr og kostnader som er påløpt ved namsmannens behandling av utleggssaken. Partenes ansvar for sakskostnader ved tingrettens behandling av klage følger reglene i tvistelovens kapittel 20 om sakskostnader, jf. tvangsfullbyrdsloven § 3-3.

31.3.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre reglene om klage i tvangsfullbyrdsloven, med enkelte justeringer og tilføyelser som følge av ordningen med ett utleggstrekk. Det ble foreslått at reglene også skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 første ledd kan «alle som rammes» påklage namsmyndighetens beslutning. Forslaget om ett utleggstrekk utvider kretsen av hvem som kan «rammes» av en beslutning om utleggstrekk vesentlig sammenlignet med dagens ordning. I mange tilfeller vil det være flere kreditorer som har krav i det samme utleggstrekket. Hvem som er part ved klage over en beslutning knyttet til et utleggstrekk, vil kunne variere avhengig av hvem som tar initiativ til klagen og hva det klages over. Der skyldneren klager på en beslutning som gjelder én kreditors underliggende krav, for eksempel klage som gjelder kravets eksistens, er det i utgangspunktet skyldneren og den aktuelle kreditoren som vil være parter i klagesaken. Ved klage på utleggstrekkets størrelse vil hvem som er part i klagesaken avhenge av hvem som fremsetter klagen. Der skyldneren klager på utleggstrekkets størrelse, vil alle kreditorer med krav i trekket være motparter i klagesaken. Hvis en kreditor klager, er imidlertid utgangspunktet at bare denne kreditoren og skyldneren vil være parter i saken.

Andre kreditorer med krav i utleggstrekket blir ikke automatisk part i en slik sak, men vil kunne tre inn som part i saken dersom de ønsker det, jf. tvisteloven § 15-3.

Tingrettens avgjørelse binder i utgangspunktet bare partene i saken, jf. tvisteloven § 19-15 første ledd første punktum. For klager som gjelder utleggstrekkets størrelse, innebærer det at tingrettens avgjørelse i en del tilfeller bare vil være bindende for enkelte av kreditorer med krav i utleggstrekket. Tingrettens avgjørelse får da begrenset betydning, fordi en annen kreditor vil kunne påklage det samme forholdet. Dette fremstår som lite hensiktsmessig. I høringsnotatet ble det lagt til grunn at tingrettens avgjørelse i saker om trekkets størrelse bør være bindende for alle kreditorer som har krav i trekket, uavhengig av hvem som har fremsatt klagen, og hvem som har vært parter i saken for tingretten. Avgjørelser om trekkstørrelsen bør få direkte betydning for alle kravene i utleggstrekket, både de som for tiden mottar dekning og de som ligger i «kø». Det ble derfor foreslått at slike avgjørelser skal ha utvidet rettskraft for alle kreditorer som har krav i utleggstrekket.

Det ble også foreslått en ny bestemmelse om hvem som skal behandle klage på utleggstrekkets størrelse. Ved klage på trekkets størrelse skal klagen behandles av den samme namsmyndigheten som på klagetidspunktet er ansvarlig for endring av trekket. I en del tilfeller kan det være vanskelig å skille mellom hva som er klage på trekkets størrelse og hva som er en begjæring om endring. Klage på trekkets størrelse og begjæring om endring bør derfor behandles av den samme namsmyndigheten. Den namsmyndigheten som har truffet avgjørelsen eller utført handlingen som det klages på, skal behandle klager på andre avgjørelser og på namsmannens handlemåte etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 første ledd første punktum.

I dag er klagefristen for utleggstrekk «så lenge trekkperioden ikke er utløpt». Som følge av at begrensningen av trekkperioden ble foreslått opphevet, ble det foreslått at klage på trekket kan fremsettes så lenge trekket løper.

En klage som ikke tas til følge, skal «uten opphold» forelegges for tingretten, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-16. I høringsnotatet ble det lagt til grunn at en grundigere forklaring til klager om namsmyndighetenes vurdering og begrunnelse for hvorfor avgjørelsen ikke omgjøres, kan forhindre at et unødig antall klager oversendes til tingretten. En oversendelse av klage til tingretten innebærer tidkrevende manuelt arbeid for både

namsmyndighetene og tingretten. Videre kan det oppleves som betryggende for skyldneren med en slik ekstra runde med forklaring hos namsmyndigheten. Mange klager slår seg til ro med denne ekstra forklaringen og velger å ikke ta klagen videre. Det ble derfor foreslått at der namsmannen ikke finner klagen berettiget og ikke omgjør skal klager få namsmannens begrunnelse med en frist for å opprettholde klagen før den oversendes til tingretten. Regelen blir dermed i samsvar med praksis hos mange alminnelige namsmenn, og viderefører bidragsinnkrevingsloven § 23 tredje ledd.

Det kan tenkes tilfeller der det fremstår som unødvendig å sende en slik begrunnelse og be klager bekrefte tingrettsbehandling. Dersom klager allerede i klagen opplyser at vedkommende ønsker tingrettsbehandling hvis namsmyndigheten ikke omgjør, ble det lagt til grunn at det ikke er nødvendig å sende begrunnelse til klager før oversendelsen. Klageren skal da anses for å ha bedt om at den skal oversendes tingretten for behandling.

En konsekvens av forslaget, er at namsmyndigheten bare vil sende klagen til tingretten når klageren ber om det, enten ved å opprettholde klagen eller ved å be om det allerede i klagen. Det skal ikke påløpe gebyr ved førsteinstansens behandling av klagen. I høringsnotatet ble det derfor foreslått å presisere i rettsgebyrloven at gebyrplikten tidligst inntre når namsmannen har oversendt klagen til tingretten.

Siden det kan være flere namsmyndigheter involvert i den samme utleggstrekkssaken, kan det være krevende for klager å vite hvilken namsmyndighet en klage skal rettes til. Det ble derfor lagt til grunn at klagefristen vil være avbrutt når klageren har sendt klagen til enten alminnelig namsmann eller Innkrevingsmyndigheten, så lenge klagen oppfyller formkravene i tvangsfullbyrdsloven § 5-16 første ledd. Den namsmyndigheten som mottar klagen må da avgjøre om klagen er sendt riktig, og eventuelt formidle den til rett myndighet.

Det ble lagt til grunn at det ikke foreligger særlige grunner for at klager på Innkrevingsmyndighetens avgjørelser under tvangsfullbyrdsloven mv. skal følge et annet vernetings enn hovedregelen i tvisteloven kapittel 4. Behandling av klagesaker for Innkrevingsmyndigheten vil som hovedregel skje skriftlig. Det ble påpekt at geografisk nærhet til domstolen likevel vil være en fordel for skyldneren i klagesaker der det blir avholdt rettsmøter. På bakgrunn av dette ble det foreslått at skyldnerens alminnelige vernetings skal avgjøre

hvilken tingrett som er stedlig kompetent til å behandle klager over avgjørelser av Innkrevingsmyndigheten.

Den namsmyndighet som skal behandle klagen, har kompetanse til å beslutte om klagen skal ha oppsettende virkning. Der alminnelig namsmann behandler en klage, må Innkrevingsmyndigheten underrettes dersom det besluttes oppsettende virkning. Oppsettende virkning kan innebære at trekket stanses overfor skyldneren mens klagen behandles, eller at trekket gjennomføres overfor skyldneren, men midlene holdes tilbake hos Innkrevingsmyndigheten før utbetaling til kreditorene.

I høringsnotatet ble det lagt til grunn at det ikke er behov for å endre reglene om sakskostnader etter tvangsfullbyrdsloven § 3-3 som følge av forslaget om ett utleggstrekk. Det ble vist til at reglene om sakskostnader i tvisteloven kapittel 20 gjelder tilsvarende ved klage etter tvangsfullbyrdsloven. Hovedregelen er at den parten som vinner saken har krav på full erstatning for sine sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Der det er flere parter på samme side i en sak, slik det blant annet vil kunne være ved klager på trekkets størrelse, følger det av tvisteloven § 20-6 første ledd at retten skal avgjøre partenes rett og plikt til å dekke motpartens sakskostnader særskilt for hver part. I rettspraksis er det innfortolket et unntak fra tvisteloven § 20-2 første ledd, om at parter som ikke har engasjert seg i tvisten heller ikke skal ilegges sakskostnader, jf. blant annet HR-2019-2102-A. Dette innebærer at selv om alle kreditorene med krav i utleggstrekket blir part i en klagesak der skyldneren klager over trekkets størrelse, er det i utgangspunktet bare de kreditorene som engasjerer seg i saken, som kan bli ilagt sakskostnader.

31.3.3 Høringsinstansenes merknader

Oslo tingrett er positive til at klager gis en frist for å opprettholde klagen før den oversendes til tingretten.

Dommerforeningen støtter forslaget om å videreføre praksis med at namsmyndighetene før oversendelse av en klage over utleggstrekk til tingretten, sender en begrunnelse for hvorfor avgjørelsen opprettholdes, og gir klageren anledning til å vurdere om klagen skal opprettholdes.

Domstoladministrasjonen er enig i at rettens avgjørelse om et utleggstrekkets størrelse bør få utvidet rettskraft sammenlignet med dagens regler, slik at avgjørelser av dette spørsmålet blir bindende for alle kreditorer med krav som inngår

i utleggstrekket. Dette vil redusere muligheten for separate klager fra flere kreditorer, og vil medføre en ryddigere og mer effektiv saksbehandling for partene, namsmyndighetene og domstolene. Den er videre enig i forslaget om at ansvarlig namsmyndighet først skal vurdere om en klage bør tas til følge, og deretter gi klageren en begrunnet avgjørelse dersom namsmyndigheten ikke finner grunn til å omgjøre sitt vedtak. Klager må deretter ta stilling til hvorvidt klagen skal opprettholdes og oversendes til tingretten.

Også *Politidirektoratet, Oslo politidistrikt, Vest politidistrikt og Sør-Vest politidistrikt* støtter forslaget om at namsmannen kan underrette klager om at namsmannen ikke finner grunn til å omgjøre sin avgjørelse før klage oversendes til retten. Etter Politidirektoratets syn bør lovtæksten angi hvilken frist klager gis for å opprettholde klagen. Det må også klargjøres om fristen skal være preklusiv.

Politidirektoratet og Oslo politidistrikt mener regelen om at klage skal kunne fremsettes så lenge utleggstrekket løper, bør endres slik at klage kan fremsettes så lenge trekket fremdeles løper og kravet ikke er oppgjort. Dette begrunnes med at i ett trekk som gjelder flere krav, kan trekket fortsette å løpe lenge etter at et av de opprinnelige kravene er oppgjort, og at det kan reise spørsmål om en da har klagerett også for det oppgjorte kravet.

31.3.4 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til høringens forslag om å lovfeste dagens praksis om at der namsmyndigheten ikke gir en klage medhold, gis klageren en begrunnelse for hvorfor avgjørelsen opprettholdes og en frist for å opprettholde klagen før den oversendes til tingretten. Hvis en klager ikke ber om oversendelse til tingretten innen fristen for dette, vil ikke dette innebære at klageren ikke kan påklage det samme forholdet på nytt senere. En ny klage må imidlertid vurderes på nytt opp mot de alminnelige klagefristene.

Departementet går ikke inn for å fastsette en bestemt frist for å opprettholde klagen. Etter departementets syn er det vanskelig å angi en fristlengde som passer i alle situasjoner. Klageren må få tilstrekkelig tid til å vurdere om klagen skal opprettholdes. I mer omfangsrike og komplekse klagesaker vil klageren kunne trenge lengre tid til å sette seg inn i namsmannens vurderinger enn der klagetemaet er mer begrenset. Hvis de alminnelige klagefristene vil stenge for at samme for-

hold påklages på nytt senere, er dette også et moment som kan tilsi at klager bør få noe lengre tid til å vurdere om klagen skal opprettholdes. Departementet legger til grunn at fristen for å opprettholde klagen sjelden bør være kortere enn 14 dager. Videre slutter departementet seg til forslaget om at klagen etter tvangsfullbyrdsloven § 7-24 første ledd kan fremsettes så lenge trekket løper.

Departementet slutter seg også til forslaget om å gi domstolens avgjørelse av klage over størrelsen av utleggstrekk, utvidet rettskraft slik at avgjørelsen blir bindende for alle kreditorer med krav i trekket. Under den nye trekkordningen er trekkets størrelse et felles anliggende for alle kreditorene med krav i trekket. Det er som følge av dette helt nødvendig at beslutninger om trekkets størrelse binder alle kreditorene. Avgjørelser av klager som gjelder Innkrevingsmyndighetens fordeling av utleggstrekket, vil også påvirke alle kreditorene. Også avgjørelser av slike klager må derfor ha utvidet rettskraft og binde alle kreditorene.

Etter departementets syn er det fornuftig at ikke alle kreditorene med krav i trekket automatisk gjøres til part i en klage for retten hvor én av kreditorene har påklagd trekkets størrelse eller fordelingen, men at de kreditorene som ønsker å engasjere seg i klagesaken, har mulighet til dette. Departementet stiller seg videre bak høringens vurdering av reglene for sakskostnader for passive kreditorer der skyldneren reiser klagesak om trekkets størrelse eller fordelingen, og dermed gjør alle kreditorene med krav i trekket til parter i klagesaken.

Det er ikke foreslått noen endring i reglene for hvilken tingrett som skal behandle klager som oversendes fra de alminnelige namsmenn. Hvilken tingrett som skal behandle klager etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 over Innkrevingsmyndighetens avgjørelser, er vurdert i punkt 17.3.

Etter departementets syn er den presiseringen som foreslås av Politidirektoratet og Oslo politidistrikt overflødig. Det er klart at der et krav er oppgjort og fullbyrdsen derfor er avsluttet for dette kravets vedkommende, kan det ikke lenger klages over forhold knyttet til dette kravet spesielt. Tilsvarende gjelder kreditoren for dette kravet. En kreditor kan ikke klage etter at fullbyrdsen er avsluttet for vedkommendes del.

Det vises til forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven § 5-16 andre ledd, § 7-24 i tvangsfullbyrdsloven og nytt andre punktum i rettsgebyrloven § 15 første ledd.

31.4 Regulering av trekk ved skifte av trekkpliktig

31.4.1 Gjeldende rett

Ved skifte av arbeidsgiver kan namsmannen etter tvangsfullbyrdsloven § 7-23 andre ledd første punktum pålegge den nye arbeidsgiveren trekkplikt for resten av trekkperioden, dersom kreditor begjærer det. I utgangspunktet vil namsmannen da kunne overføre det løpende utleggstrekket. Tilsvarende gjelder ved overgang til andre ytelser som er gjenstand for trekk etter dekningsloven § 2-7, for eksempel der skyldneren går over fra å være lønsmottaker til å være pensjonist. Det følger av tvangsfullbyrdsloven § 7-23 andre ledd andre punktum at namsmannen plikter å vurdere trekkets størrelse dersom den nye lønnen «er vesentlig forskjellig» fra den tidligere lønnsutbetalingen.

Skattekontoret har en særregel i skattebetalingsloven § 14-5 første ledd første punktum. Etter denne bestemmelsen gjelder et pålegg om trekk automatisk overfor NAV ved utbetaling av dagpenger eller sykepenger. Utleggstrekket fortsetter i slike tilfeller uavbrutt på bakgrunn av opplysninger fra den som i utgangspunktet var trekkpliktig. Det er ikke et krav at trekkets størrelse blir vurdert på nytt. I andre tilfeller er skattekontoret henvist til å overføre utleggstrekket til den nye arbeidsgiveren etter tvangsfullbyrdsloven § 7-23 andre ledd. Trekket overføres da ikke automatisk. Statens innkrevingsentral og Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav må i alle tilfeller overføre et utleggstrekk til NAV eller ny arbeidsgiver etter tvangsfullbyrdsloven § 7-23 andre ledd.

31.4.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det foreslått en ny bestemmelse om skifte av trekkpliktig i tvangsfullbyrdsloven. Ved endring av trekkpliktig skal det ikke lenger være et krav om en begjæring fra kreditor. Det ble videre foreslått at namsmyndigheten alltid skal vurdere trekkets størrelse på nytt i slike tilfeller, ikke bare der det har skjedd en vesentlig endring av skyldnerens lønn mv. Namsmyndigheten skal også varsle skyldneren før den beslutter et høyere trekk enn det som løp i forrige arbeidsforhold. For øvrig ble det foreslått å videreføre dagens regulering ved skifte av trekkpliktig.

Det ble foreslått at denne bestemmelsen også skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten. Samtidig ble det foreslått å oppheve særregelen i skatte-

betalingsloven § 14-5 første ledd første punktum. Det ble lagt til grunn at reglene ved skifte av trekkpliktig må være like for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann under ordningen med ett utleggstrekk.

31.4.3 Høringsinstansenes merknader

Gjeldsofferalliansen (GOA) støtter departementets forslag om namsmyndighetens plikt til å vurdere trekkets størrelse på nytt ved skifte av trekkpliktig, samt at skyldneren skal varsles før det besluttes et høyere trekk enn det som løper, og uttaler:

«GOA's medlemmer har selv erfart at det ved overføring til ny trekkpliktig ikke tas hensyn til redusert inntekt, med den følge at skyldner får et underskudd i sin økonomi. GOA tenker at dette også vil medføre færre klager i ettertid, og dermed redusere etatens arbeidsmengde hva klager angår.»

Politidirektoratet mener saksøkers adgang til å begjære overføring til ny trekkpliktig skal videreføres. Den foreslåtte regelen fordrer systemutvikling som aktivt følger opp besluttede trekk og automatisk overfører trekkplikt til ny trekkpliktig. Dersom dette ikke ivaretas av systemstøtte bemerker direktoratet at endringen vil pålegge alminnelig namsmann en ny og tidkrevende arbeidsoppgave. Det foreslås derfor å opprettholde saksøkers adgang til å begjære endring, samt at ordlyden endres til at ny arbeidsgiver kan pålegges trekkplikt.

31.4.4 Vurderinger og forslag

Departementet foreslår, i likhet med høringen, at namsmyndighetene av eget tiltak skal pålegge den nye arbeidsgiveren trekkplikt, dersom skyldneren skifter arbeidsgiver.

Forslaget vil føre til en avlastning av namsmyndighetene sammenlignet med gjeldende rett, hvor namsmyndighetene må bruke ressurser på å behandle overføringsbegjæringer fra kreditorer. Kreditorer som begjærer overføring, vet sjelden om skyldneren har en ny arbeidsgiver som kan pålegges trekkplikt. Dette fører til at namsmyndighetene må avslå mange overføringsbegjæringer, med den konsekvens at kreditor på et senere tidspunkt må forsøke seg med en ny begjæring som namsmyndighetene må behandle.

Innkrevingsmyndigheten vil ha tilgang til opplysninger om skyldnerens arbeidsforhold gjen-

nom a-ordningen, og vil også kunne få utlevert opplysninger til bruk for alminnelig namsmann. Departementet legger til grunn at de nye systemløsningene som utvikles for alminnelig namsmann og Innkrevsingsmyndigheten, automatisk vil gi kompetent namsmyndighet beskjed når det blir registrert at skyldneren har fått ny arbeidsgiver. Når alminnelig namsmann får en slik beskjed,

skal vedkommende av eget tiltak vurdere å pålegge den nye arbeidsgiveren trekkplikt uten å avvente en begjæring fra saksøkeren.

Det vises til forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22, forslag til innkrevsingsloven § 33 og forslaget om å oppheve skattebetalingsloven § 14-5 første ledd første punktum.

32 Den trekkpliktiges oppgaver og Innkrevingsmyndighetens videreformidling av trekket

32.1 Innledning og sammendrag

Innkrevingsmyndigheten skal ha ansvaret for all kommunikasjon med den trekkpliktige. Når et utleggstrekk er etablert av en alminnelig namsmann, vil den trekkpliktige få beskjed fra Innkrevingsmyndigheten om plikten til å foreta trekk, hvordan trekket skal betales mv. Den trekkpliktige kan pålegges å innhente opplysninger om trekket og betaling av det mv. fra Innkrevingsmyndigheten. Den trekkpliktige skal som hovedregel betale trekket til Innkrevingsmyndigheten senest første virkedag etter utbetalingen av lønn mv. til skyldneren. Den trekkpliktige skal opplyse om arbeidsforhold som opphører o.l. dersom det ikke er rapportert etter a-opplysningsloven, se punkt 32.2.

Etter at trekkbeløpet er innbetalt, skal Innkrevingsmyndigheten videreformidle trekket til de berettigede kreditorene etter prioritet og forholdsmessighet. Innkrevingsmyndigheten kan rette feil i fordelingen i senere utbetalinger dersom det er mulig, se punkt 32.3.

Departementet foreslår i punkt 32.4 at den trekkpliktige skal rapportere opplysninger om gjennomført trekk. Rapportering skal som hovedregel skje for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven.

I punkt 32.5 foreslår departementet at det i forskrift kan gis regler om at den trekkpliktige skal betale forsinkelsesrenter av trekkbeløp som ikke innbetales innen forfall. Det foreslås at det også kan gis regler om fordeling av forsinkelsesrentene.

32.2 Trekkpliktiges plikt til å foreta og innbetale utleggstrekk

32.2.1 Gjeldende rett

Den trekkpliktige skal foreta utleggstrekk i samsvar med namsmannens beslutning, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-22 første ledd første punktum. For utleggstrekk nedlagt av alminnelig

namsmann betaler den trekkpliktige trekkbeløpet direkte til kreditor for det kravet som det er nedlagt utleggstrekk for, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-22 første ledd andre punktum. Tvangsfullbyrdsloven § 7-22 gjelder tilsvarende for innkrevingsmyndighetene i Skatteetaten. Som følge av at disse innkrevingsmyndighetene også ivaretar rollen som kreditor, vil betalingen skje til samme instans som har nedlagt trekket.

I utgangspunktet bestemmer namsmyndigheten når den trekkpliktige skal betale trukket beløp. Normalt forfaller trekkbeløpet månedlig. Dette gjelder også for Statens Innkrevingsssentral og Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav. Det gjelder i utgangspunktet også for skattekontoret, jf. skattebetalingsloven § 10-50. Dersom arbeidsgiver har en plikt til å ha skatte-trekkkonto, har skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd en særregel for utleggstrekk, som gjelder når skattekontoret har nedlagt utleggstrekk for restskatt, forskuddsskatt, forskuddstrekk og arbeidsgiveravgift mv. Etter bestemmelsen forfaller trekkbeløpet etter reglene for forskuddstrekk i skattebetalingsloven § 10-10.

Etter tvangsfullbyrdsloven § 7-22 andre ledd skal den trekkpliktige gi namsmyndighetene underretning dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling fra den trekkpliktige. Bestemmelsen stiller også enkelte krav til innholdet i underretningen.

32.2.2 Høringsnotatets forslag

Det ble i høringen foreslått å regulere trekkpliktiges plikt til å foreta og innbetale utleggstrekk i innkrevingsloven. Det ble foreslått at trekket skal foretas i samsvar med trekkpålegget fra namsmyndigheten og etter nærmere beskjed fra Innkrevingsmyndigheten.

Innbetalingen av trekket skal etter forslaget skje til Innkrevingsmyndigheten. Det ble lagt til grunn at trekkbeløpet må betales på en måte som identifiserer den ansatte eller mottakeren av ytelsen som trekket gjelder (skyldneren), for

eksempel ved bruk av KID. Innkrevsmyndigheten vil da umiddelbart kunne videreformidle trekkbeløpet til riktige kreditorer. Det ble foreslått at departementet i forskrift skal kunne gi nærmere regler om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv.

I ordningen med ett utleggstrekk må forfallstidspunktet for trukket beløp være det samme uavhengig av hvilket krav namsmyndighetene har besluttet trekk for. Det ble foreslått at den trekkpliktige skal betale trekkbeløpet senest første virkedag etter utbetalingen til skyldneren. Som følge av den nye regelen om forfall, ble det foreslått å oppheve skattebetalingsloven §§ 10-50 og 14-5 andre ledd. Det ble foreslått at Innkrevsmyndigheten skal kunne fastsette et annet forfallstidspunkt.

Det ble også foreslått at den trekkpliktige skal gi beskjed til Innkrevsmyndigheten dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling. Det ble imidlertid foreslått at denne plikten ikke skal gjelde inntektsbortfall som skyldes opphør av arbeidsforholdet når arbeidsgiver har meldt opphøret i samsvar med opplysningsloven § 4 tredje ledd.

32.2.3 Høringsinstansenes merknader

Regnskap Norge mener forslaget om at «den trekkpliktige skal foreta trekk i samsvar med trekkpålegget fra namsmyndigheten og nærmere beskjed fra Innkrevsmyndigheten» er egnet til å forvirre noe, og at lovteksten ikke etterlater et inntrykk av reell forenkling. Etter deres vurdering må en viktig forenkling ligge i at det er én varsling fra Innkrevsmyndigheten til den som er trekkpliktig, uavhengig av hvem som har besluttet trekket.

Til forslaget om hvordan trekkbeløpet skal betales, uttaler *Regnskap Norge* «at den vesentlige forenklingen her ligger i å få én felles innbetalingskonto å forholde seg til og å innbetale de pliktige beløpene til. Med én sikker og enkel kommunikasjonskanal, oppnår man en klar og praktisk viktig forenkling for de trekkpliktige.» De mener forslaget om at departementet «i forskrift [kan] gi nærmere regler om den trekkpliktiges plikt til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv.», vil være praktisk viktige forskriftsregler dersom de blir innført. De mener den nærmere utformingen av forskriftsteksten blir vesentlig, og at høringsinstansene burde ha fått mulighet til å kommentere reglene.

Skattedirektoratet mener det bør eksemplifiseres i hvilke tilfeller den trekkpliktige skal underrette Innkrevsmyndigheten dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling, og uttaler:

«Etter forskrift om Aa-registeret § 6 nr. 1 skal det gis melding om opphør ved rapportering av sluttdato og sluttårsak, når det ikke lenger foreligger rett eller plikt til å utføre arbeid. Mens arbeidsforholdet løper, skal det rapporteres om permisjoner og permitteringer med datofelter. Dersom det er slike tilfeller som er aktuelle bør det vurderes om opplysninger fra Aa-registeret kan være egnet til å belyse om skyldner i en slik periode har krav på lønn eller annen utbetaling. Innkrevsmyndigheten vil ha tilgang til opplysninger i Aa-registeret, jf. forskrift om Aa-registeret § 9 bokstav b.»

Skattedirektoratet mener videre at det bør fremgå av den innledende bestemmelsen om ett utleggstrekk som ble foreslått i innkrevsloven, at reglene om ett utleggstrekk regulerer den trekkpliktiges oppgaver ved gjennomføringen av trekkplikten, også i tilfeller hvor utleggstrekk bare omfatter krav som innkreves gjennom den alminnelige namsmannen.

Arbeids- og velferdsetaten (NAV) har utbetaling av ytelser flere ganger i måneden. Det kan innebære at de ikke betaler hele trekket ved første utbetaling. NAV forutsetter i sin høringsuttalelse at de ikke blir belastet renter på restbeløpet som blir betalt etter neste utbetaling hvis ytelsesmottaker har to utbetalinger i måneden for samme ytelse, eventuelt at dette reguleres særskilt i loven eller ved forskrift.

32.2.4 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til forslaget om å regulere plikten til å foreta utleggstrekk i innkrevsloven. I høringen ble det foreslått at den trekkpliktige skal foreta trekk i samsvar med trekkpålegget fra trekkmyndigheten og etter nærmere beskjed fra Innkrevsmyndigheten. Departementet er enig med *Regnskap Norge* i at det bør være én varsling til den trekkpliktige, og foreslår at Innkrevsmyndigheten alltid skal gi trekkpålegget, se punkt 29.4.4. Dette skal gjelde også der utleggstrekket er etablert av alminnelig namsmann.

Departementet foreslår også å følge opp forslaget om at trekkbeløpet som hovedregel skal betales til Innkrevsmyndigheten første virkedag etter utbetaling av lønn mv., se forslag til inn-

krevsingsloven § 30. Departementet foreslår at det kan fastsettes avvikende regler for når trekkpliktige skal betale trekkbeløpet i forskrift. Dette medfører at skattebetalingsloven §§ 10-50 og 14-5 andre ledd oppheves.

Innbetalingen må merkes på en måte som identifiserer den som er trukket i lønn eller annen ytelse. Departementet foreslår at den trekkpliktige i forskrift skal kunne pålegges å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det.

I høringen ble det foreslått at den trekkpliktige skal gi beskjed til Innkrevsingsmyndigheten dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling, men ikke hvis inntektsbortfallet skyldes opphør av arbeidsforholdet når den trekkpliktige har meldt opphøret i samsvar med a-opplysningsloven § 4 tredje ledd. Skattedirektoratet har pekt på at arbeidsgiver skal rapportere også permisjoner og permitteringer til Aa-registeret, jf. forskrift om Aa-registeret § 6 nr. 1.

Formålet med underretningsplikten er å sikre at Innkrevsingsmyndigheten får beskjed om inntektsbortfall i tilfeller hvor Innkrevsingsmyndigheten ikke får slik beskjed gjennom rapportering etter a-opplysningsloven. Departementet foreslår derfor å presisere unntaket fra underretningsplikten slik at den trekkpliktige ikke trenger å gi beskjed til Innkrevsingsmyndigheten dersom inntektsbortfallet skyldes et forhold som er rapportert i samsvar med a-opplysningsloven.

Det vises til forslag til innkrevsingsloven § 30 første, andre og fjerde ledd, og forslag om å oppheve skattebetalingsloven §§ 10-50 og 14-5 andre ledd.

32.3 Videreformidling av trekkbeløpet og retting av feil

32.3.1 Gjeldende rett

Når en av innkrevsingsmyndighetene i Skatteetaten har besluttet utleggstrekk, skal den trekkpliktige betale trekkbeløpet til Skatteetaten, som videreformidler beløpet til riktig oppdragsgiver dersom det ikke er Skatteetatens eget krav. For utleggstrekk nedlagt av alminnelig namsmann skjer den trekkpliktiges betaling av trekkbeløpet direkte til den som er kreditor for det kravet som det er nedlagt utleggstrekk for. Alminnelig namsmann håndterer i utgangspunktet ingen penger i forbindelse med utleggstrekk.

32.3.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringen ble det foreslått at Innkrevsingsmyndigheten skal ha ansvaret for å fordele og videreformidle trekkbeløpet til kreditorene som har krav i trekket. Innkrevsingsmyndigheten skal fordele trekket etter prioritet og forholdsmessighet, se kapittel 30, og må holde oversikt over alle krav det er besluttet utleggstrekk for, både de som mottar dekning, og de som på grunn av dårligere prioritet står på vent.

Dersom det ved fordeling og utbetaling av trekkbeløpet har skjedd en feil, for eksempel at en kreditor har fått en større andel av trekkbeløpet enn denne skulle hatt, bør Innkrevsingsmyndigheten kunne korrigere dette ved neste utbetaling. Uten en slik mulighet må Innkrevsingsmyndigheten fatte et vedtak om tilbakebetaling mot den kreditoren som har mottatt en for stor andel av trekkbeløpet. Dette gir merarbeid både for kreditor og Innkrevsingsmyndigheten. Det ble vist til at bestemmelsen om tilbakebetaling som ble foreslått i innkrevsingsloven, stiller krav om at tilbakebetaling bare kan skje dersom mottakeren av beløpet forstod eller burde forstått at utbetalingen skyldtes en feil, og at det ikke bør gjelde et slikt krav ved korrigerende av feil i fordelingen av trekkbeløpet.

En feil i fordelingen vil få konsekvenser for de andre kreditorene i trekket. Av hensyn til alle kreditorene og en effektiv pengehåndtering bør korrigerende kunne skje på en enkel måte og uavhengig av subjektive forhold hos mottakeren. Dersom alle kreditorene som ble rammet av feilen også tar del i neste utbetaling, kan feilen rettes opp i denne. Deltar en eller flere kreditorer ikke lenger i trekket, må Innkrevsingsmyndigheten kunne korrigere feilen så langt det er mulig. Det ble derfor foreslått at Innkrevsingsmyndigheten kan rette feil i fordelingen i senere utbetalinger dersom det er mulig.

Ingen høringsinstanser har merknader til forslaget.

32.3.3 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til forslaget om at Innkrevsingsmyndigheten skal stå for fordelingen og viderebetalingen av alle trekkene, og at den ved feil i fordelingen kan rette dette i senere utbetalinger dersom det er mulig.

Det vises til forslag til innkrevsingsloven § 29 første ledd første og tredje punktum.

32.4 Trekkpliktiges plikt til å rapportere utleggstrekk

32.4.1 Gjeldende rett

For de fleste utleggstrekk skjer det ingen rapportering til namsmyndighetene eller kreditor utover at den trekkpliktige betaler inn det gjennomførte trekket til kreditor for kravet, som regel merket med et KID-nummer som kobler innbetalingen til riktig skyldner og krav.

For noen skatte- og avgiftskrav er det en særregel for rapportering av utleggstrekk. Rapporteringsplikten gjelder der utleggstrekket er nedlagt for restsatt, forskuddssatt, forskuddstrekk, arbeidsgiveravgift mv., jf. skattebetalingsforskriften § 14-5-11. For slike krav skal den trekkpliktige rapportere opplysninger om utleggstrekk for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven, jf. skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd. Rapporteringsplikten gjelder bare for arbeidsgivere som har plikt til å foreta forskuddstrekk etter skattebetalingsloven § 5-4.

Utleggstrekk i utbetalinger til selvstendig næringsdrivende for restsatt, forskuddssatt, forskuddstrekk, arbeidsgiveravgift mv. faller utenfor bestemmelsen i skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd. Den trekkpliktige skal i stedet sende oppgave på fastsatt blankett, jf. skattebetalingsforskriften § 14-5-3. Dette gjelder likevel ikke utleggstrekk for restsatt mv. i lott eller part i fiske- og fangstvirksomhet, jf. skattebetalingsloven § 5-6 første ledd bokstav c, som rapporteres gjennom a-ordningen.

Private arbeidsgivere og veldedige eller allmennyttige institusjoner eller organisasjoner som omfattes av den forenklede oppgjørsordningen for arbeidsgiveravgift, kan levere opplysningene på forenklet a-melding, jf. a-opplysningsforskriften § 3-1 andre ledd.

Ved rapportering av utleggstrekk etter skattebetalingsloven § 14-5 skal trekkpliktige spesifisere utleggstrekkene på den enkelte inntektsmottaker. Når a-meldingen registreres hos Skatteetaten, blir skyldneren godskrevet trukket beløp basert på rapporteringen. Samtidig oppretter skattekontoret et krav mot den trekkpliktige. Betaler den trekkpliktige ikke dette kravet ved forfall, innkreves det på vanlig måte, jf. skattebetalingsloven § 16-20 første ledd, jf. § 16-1 andre ledd.

Etter a-opplysningsloven § 3 omfatter opplysningsplikten de opplysningene som skal gis med hjemmel i skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd. Skattedirektoratet og skattekontoret har tilgang

til opplysninger om utleggstrekk som er innrapportert i a-meldingen, jf. a-opplysningsloven § 8.

Etter bidragsinnkrevsloven § 36 bokstav e kan departementet gi forskrift om hvordan de trekkpliktige skal innbetale trukne beløp og om de trekkpliktiges myndighet til å råde over trukne beløp.

32.4.2 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det foreslått en generell regel om at den trekkpliktige skal rapportere gjennomførte utleggstrekk etter reglene i a-opplysningsloven. Det ble lagt vekt på kontrollhensyn, og at Innkrevsmyndigheten skal godskrive skyldneren for rapportert trekk selv om trekkbeløpet ikke blir innbetalt av den trekkpliktige.

Den trekkpliktige vil da kunne rapportere foretatte utleggstrekk i samme kanal for alle utleggstrekk, og på samme sted og samtidig med rapporteringen av lønn, forskuddstrekk og arbeidsgiveravgift. Rapporteringen kan skje maskinelt fra den trekkpliktiges lønssystem, og det ble lagt til grunn at den generelt vil kreve svært liten manuell behandling hos den trekkpliktige. Det ble vist til at de fleste trekkpliktige ved innføringen av dagens rapporteringsløsning for utleggstrekk nedlagt for skattekrav mv., har gjennomført løsningen i sine lønssystemer. Det ble derfor lagt til grunn at forslaget i liten grad vil innebære ekstra kostnader for de trekkpliktige.

Det er i dag noen mindre arbeidsgivere som ikke bruker lønssystemer, eller ikke har lønssystemer som kommuniserer med Altinn. Det ble lagt til grunn at dette gjelder 18-20 000 arbeidsgivere mot ca. 180 000 arbeidsgivere som rapporterer opplysninger via et lønssystem. For disse arbeidsgiverne vil rapportering av utleggstrekk, som skjer gjennom en tasteløsning i Altinn, fremdeles være en delvis manuell prosess. Det ble likevel antatt at innføringen av lik rapporteringsløsning for alle utleggstrekk vil være en forenkling. Det ble også lagt til grunn at andelen arbeidsgivere som ikke rapporterer via et lønssystem vil reduseres i fremtiden som følge av ytterligere digitalisering i samfunnet. Den foreslåtte løsningen ble derfor antatt å være robust og fremtidsrettet.

Plikten til å rapportere utleggstrekk gjennom a-ordningen kan ikke være videre enn den generelle rapporteringsplikten som gjelder for lønn og andre utbetalinger som det er nedlagt trekk i. Det ble derfor foreslått at plikten til å rapportere utleggstrekk gjennom a-ordningen bare skal

gjelde for trekkpliktige som har plikt til å foreta forskuddstrekk etter skattebetalingsloven § 5-4.

Forslaget medfører at trekkpliktige ukrevet skal levere opplysninger om utleggstrekk for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven. Det kan være behov for å unnta enkelte trekkpliktige fra plikten til å rapportere utleggstrekk gjennom a-meldingen, og det ble derfor foreslått hjemmel for å gi forskrift om at regelen ikke skal gjelde enkelte trekkpliktige.

Utleggstrekk nedlagt i utbetalinger til selvstendig næringsdrivende, med unntak for utleggstrekk i lott eller part i fiske- og fangstvirksomhet, jf. skattebetalingsloven § 5-6 første ledd bokstav c, faller utenfor bestemmelsen. Det ble foreslått at det i forskrift kan gis regler om hvordan den trekkpliktige skal rapportere disse utleggstrekkene.

Forslaget om nye rapporteringsregler medfører at skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd kan oppheves. Som følge av den nye ordningen ble det foreslått også å oppheve forskriftshjemmelen i bidragsinnkrevsloven § 36 bokstav e.

Forslaget krever tilpasninger i a-opplysningsloven. Rekkevidden av opplysningsplikten etter a-opplysningsloven følger av lovene nevnt i henvisningsbestemmelsen i a-opplysningsloven § 3. Det ble derfor foreslått at a-opplysningsloven § 3 også skal hen vise til rapporteringsreglene for utleggstrekk i innkrevsloven. I tillegg ble det foreslått at a-opplysningsloven § 8 andre ledd første punktum skal gi Skattedirektoratet og Innkrevsmyndigheten tilgang til opplysningene om utleggstrekk. Det ble endelig foreslått å oppheve tilgangsbestemmelsen for Innkrevsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i § 8 andre ledd andre punktum.

32.4.3 Høringsinstansenes merknader

Regelrådet savner en vurdering av alternativer til rapportering av gjennomførte trekk via a-meldingen, og stiller spørsmål ved om man kunne utelatt rapporteringen. De mener at det må være mulig for myndighetene å registrere beløpet som skal trekkes og at saken avsluttes automatisk når beløpet er innbetalt. Dette er informasjon som innkrevsmyndighet allerede har. Det burde være mulig å få til dette uten noen form for rapportering fra den trekkpliktige.

Skattedirektoratet legger til grunn at kretsen av trekkpliktige som har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4 og som skal levere opplysninger etter reglene i a-opplysningsloven samsvarer med de som er arbeidsgiver etter skattebetalings-

loven § 5-4, jf. § 4-1 første ledd bokstav c. De mener det bør tydeliggjøres at rapporteringsplikten også gjelder for utleggstrekk i trekkfrie ytelser, for eksempel feriegodtgjørelse, og viser til skattebetalingsloven § 5-7.

32.4.4 Vurderinger og forslag

Etter departementets vurdering er rapportering av utleggstrekk gjennom a-ordningen, som foreslått i høringen, fordelaktig, samtidig som det ikke innebærer noen vesentlig byrde for den trekkpliktige. Når den trekkpliktige rapporterer utleggstrekk kan skyldneren automatisk godskrives rapporterte trekk selv om den trekkpliktige betaler trekkbeløpet for sent eller ikke betaler. Skyldneren må ellers i slike tilfeller selv dokumentere at det er gjennomført trekk som skal komme til fradrag i gjelden. Rapportering av trekk innebærer videre at informasjon om trukket beløp gis på en strukturert måte sammen med andre inntektsopplysninger. Dette legger til rette for systemløsninger som kan benytte de rapporterte tallene til å vurdere ansvarskrav mot den trekkpliktige samt oppdage om namsmyndigheten bør regulere trekket. Rapporteringen muliggjør også løsninger hvor de trekkpliktige kan foreta samlet betaling av utleggstrekk for flere ansatte.

Rapporteringen vil ikke medføre noen vesentlig byrde for den trekkpliktige. Rapportering skjer samme sted og samtidig med rapportering av forskuddstrekk, og kan i de aller fleste tilfeller skje maskinelt fra den trekkpliktiges lønssystem. Rapporteringen krever derfor liten manuell behandling. For arbeidsgiver som ikke benytter slike systemer, kan rapportering enkelt skje gjennom en tasteløsning i Altinn. Departementet mener fordelene ved rapporteringen derfor tilsier at det innføres generelle regler for rapportering av utleggstrekk, og foreslår å følge opp forslaget om rapporteringsplikt i høringen.

Departementet foreslår at plikten til å rapportere opplysninger om gjennomført utleggstrekk skal gjelde for trekkpliktige som har plikt til å foreta forskuddstrekk etter skattebetalingsloven § 5-4. Etter skattebetalingsloven § 5-7 er det enkelte ytelser som det ikke skal foretas forskuddstrekk i. Skattedirektoratet mener det bør tydeliggjøres at plikten til å rapportere gjennomført utleggstrekk også gjelder for utleggstrekk i trekkfrie ytelser, for eksempel feriegodtgjørelse. For at en trekkpliktig skal komme i en situasjon hvor det kan være aktuelt å ikke foreta forskuddstrekk i enkelte ytelser, må den trekkpliktige i utgangspunktet ha en trekkplikt etter skatte-

betalingsloven § 5-4. I forskuddstrekkordningen er for eksempel trekkfriheten for feriegodtgjørelse basert på at det gjennom trekk over ti og en halv måneder skal betales tilstrekkelig forskudd til dekning av forventet skatt for hele inntektsåret. Bestemmelsen må derfor forstås slik at den gjelder for trekkpliktige som har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, også når utleggstrekk besluttes i ytelser det ikke skal foretas forskuddstrekk i.

Rapporteringen av utleggstrekk skal skje ved at den trekkpliktige ukrevet skal levere opplysninger om utleggstrekk for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven. Det foreslås presisert at opplysninger om utleggstrekk også omfatter tidspunktet trekket ble foretatt i skyldnerens lønn mv.

Det skal i forskrift kunne gis regler om at bestemmelsen om rapportering ikke skal gjelde for enkelte trekkpliktige.

Det skal i forskrift også kunne gis regler om hvordan den trekkpliktige som ikke har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, skal levere opplysninger om utleggstrekk.

Departementet slutter seg til forslaget i høringen om å oppheve skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd, om tilpasninger i a-opplysningsloven §§ 3 og 8, og om å oppheve bidragsinnkrevsloven § 36 bokstav e.

Departementet viser til forslag til innkrevsloven § 30 tredje ledd, forslag til endringer i a-opplysningsloven §§ 3 og 8 og forslag om opphevelse av skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd og bidragsinnkrevsloven § 36 bokstav e.

32.5 Forsinkelsesrente ved for sen betaling av trekkbeløpet

32.5.1 Gjeldende rett

Etter tvangsfullbyrdsloven § 7-22 første ledd skal den trekkpliktige foreta trekk i samsvar med trekkpålegget. Normalt forfaller trekkbeløpet månedlig. Hvis den trekkpliktige ikke betaler trekkbeløpet ved forfall, er den trekkpliktige ansvarlig for beløpet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-22 tredje ledd.

Utleggstrekk nedlagt for skatte- og avgiftskrav følger i utgangspunktet forfallsregelen i tvangsfullbyrdsloven § 7-22, men det er et eget forfallstidspunkt for enkelte skattekrav, jf. skattebetalingsloven § 10-50. Skattekontoret kan kreve forsinkelsesrenter ved for sent betalt trekkbeløp, jf. skattebetalingsloven § 11-1 første ledd. I siste punktum i bestemmelsen fremgår det at rente på

ansvarskrav løper fra forfallstidspunktet for det trekkbeløpet som ansvarskravet skal dekke.

32.5.2 Høringsnotatets forslag og høringsinstansenes merknader

I høringen ble det foreslått at trekkbeløpet skal forfalle til betaling første virkedag etter utbetalingen av lønn mv. Hvis den trekkpliktige ikke betaler trekkbeløpet ved forfall, ble det vurdert om det skal påløpe forsinkelsesrenter på ansvarskravet som da oppstår. Det ble lagt til grunn at forsinkelsesrentene i så fall bør tilfalle kreditorene som har krav i det misligholdte trekket, og at rentene skal fordeles etter samme fordelingsnøkkel som utleggstrekket.

Det ble anført at kreditorene ved forsinket betaling bør kompenseres for lidt rentetap, og at forsinkelsesrenter vil fungere som pressmiddel mot den trekkpliktige for å sikre betaling av trekkbeløpet. Det ble derfor lagt til grunn at det i utgangspunktet bør påløpe forsinkelsesrenter dersom trekkbeløpet betales for sent.

Det ble vist til at mislighold kan skje ved at den trekkpliktige trekker skyldneren i lønnsutbetalingen mv., men unnlater å betale trekkbeløpet til Innkrevsmyndigheten, eller ved at den trekkpliktige også unnlater å trekke skyldneren i lønnsutbetalingen mv. Det ble foreslått at forsinkelsesrenter skal påløpe i det første typetilfellet. Det ble lagt til grunn at det vil være svært komplisert å lage en systemløsning for det andre typetilfellet.

Skattedirektoratet ber i sin høringsuttalelse om at departementet vurderer om det heller ikke bør påløpe forsinkelsesrenter på for sent betalt trekkbeløp eller ansvarskrav i det første typetilfellet. Direktoratet uttaler at «utvikling av en IT-løsning for beregning av forsinkelsesrenter på trekkbeløp/ansvarskrav som betales etter forfall, vil være komplisert og føre til økte kostnader. I de aller fleste tilfellene vil det være snakk om mindre beløp, som i tillegg ofte vil måtte fordeles mellom flere kreditorer.» Utvikling av IT-løsning kan også få betydning for hvilket tidspunkt forsinkelsesrenter bør løpe fra. Dersom departementet kommer til at for sent betalt trekkbeløp skal ha en reaksjon, ber direktoratet om at det vurderes om forsinkelsesrentene kan tilfalle staten, og ikke den enkelte kreditor. Direktoratet mener dette vil forenkle løsningen betraktelig. Direktoratet uttaler videre at et alternativ til forsinkelsesrenter kan være at det påløper et gebyr ved for sen betaling av trekkbeløpet, og at dette på samme måte tilfaller Staten.

32.5.3 Vurderinger og forslag

Kreditorene bør i utgangspunktet kompenseres for rentetapet dersom et trekkpålegg ikke blir etterkommet, eller beløp som er trukket ikke blir betalt innen forfall. Departementet foreslår i punkt 8.5.4 at forsinkelsesrenter skal være hovedregelen som forsinkelsesreaksjon, og det foreslås på flere områder å gå bort fra gebyr som forsinkelsesreaksjon mot for sen betaling. Dette tilsier at en nå ikke innfører en ny ordning med gebyr som forsinkelsesreaksjon. Departementet mener derfor at en eventuell reaksjon på for sent betalt trekkbeløp bør være forsinkelsesrenter. Departe-

mentet mener videre at forsinkelsesrentene i så fall bør tilfalle kreditorene.

Siden forsinkelsesrenter av ansvarskrav kan skape betydelige systemutfordringer for Skatteetaten, vil departementet ikke foreslå å lovregulere at det skal påløpe forsinkelsesrenter. Departementet foreslår i stedet at det i forskrift skal kunne gis regler om at forsinkelsesrenter skal påløpe, og hvordan rentene skal fordeles. Ved vurderingen av om det skal gis en slik forskrift må fordelene ved at det løper forsinkelsesrente veies opp mot kostnadene med å utvikle systemløsninger for en slik rentebelastning.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 31 første ledd andre punktum.

33 Den trekkpliktiges ansvar

33.1 Innledning og sammendrag

Under punkt 33.2 foreslår departementet at dersom en trekkpliktig ikke etterkommer et trekkpålegg eller lar være å betale et beløp som er trukket, er denne ansvarlig for beløpet, jf. forslag til innkrevingsloven § 31 første ledd.

For skyldnere med utleggstrekk foreslår departementet videre at Innkrevingsmyndigheten på vegne av alle kreditorene i trekket, kan fastsette at arbeidsgiver og andre som ikke har oppfylt sin opplysningsplikt, er ansvarlig for de beløp som kunne vært trukket dersom opplysninger var gitt på riktig måte, jf. forslag til innkrevingsloven § 31 andre ledd. Hvis det ikke løper et utleggstrekk mot skyldneren, kan Innkrevingsmyndigheten fastsette ansvar for utleggstrekk den selv kunne ha besluttet dersom opplysningsplikten var overholdt, jf. forslag til innkrevingsloven § 39 tredje ledd.

Det foreslås at trekkpliktig eller opplysningspliktig som unnlater å foreta trekk eller å gi pliktig opplysninger, skal kunne fri seg fra ansvaret ved å godtgjøre at forholdet ikke skyldes forsømmelighet eller mangel på tilbørlig aktsomhet.

Det foreslås at ansvar etter alle disse ansvarsgrunnlagene er tvangsgrunnlag for utlegg.

Under punkt 33.3 foreslår departementet regler for å innkreve ansvarskravene. For ansvarskrav etter forslag til innkrevingsloven § 31 første og andre ledd kan Innkrevingsmyndigheten i utgangspunktet gjennomføre en samlet innkreving av ansvarskravet på vegne av alle kreditorene i trekket. Subsidiært kan den enkelte kreditor med krav i trekket forfølge sin andel av ansvarskravet. Det foreslås hjemmel for å fastsette forskrift om når Innkrevingsmyndigheten skal kreve inn slike ansvarskrav samlet, og når det skal overlates til den enkelte kreditor å forfølge sin andel av kravet.

Under punkt 33.4 foreslår departementet at foreldelsesloven §§ 9 og 11 skal gjelde for ansvarskravene.

33.2 Ansvar for trekkpliktige og skyldnerens arbeidsgivere mv.

33.2.1 Gjeldende rett

Dersom en trekkpliktig ikke etterkommer et pålegg om utleggstrekk eller lar være å betale beløpet som er trukket, er den trekkpliktige ansvarlig for beløpet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-22 tredje ledd. Bestemmelsen gjelder ved utleggstrekk fra alminnelig namsmann, Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav og Statens innkrevingsssentral, jf. bidragsinnkrevingsloven § 22 første ledd og tvangsfullbyrdsloven § 2-14. For utleggstrekk fra skattekontoret gjelder skattebetalingsloven § 16-20 første ledd, som har tilnærmet samme innhold som tvangsfullbyrdsloven § 7-22 tredje ledd. Trekkpliktig er normalt arbeidsgiver, men kan også være andre, for eksempel oppdragsgivere eller NAV.

Unnlattelse av å foreta trekk medfører ikke ansvar når den trekkpliktige godtgjør at forholdet ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste. Det oppstilles altså et skyldansvar med omvendt bevisbyrde. Det er antatt at bestemmelsen skal være en snever unntaksbestemmelse. Har arbeidsgiver trukket beløpet, men ikke innbetalt trekkbeløpet, er ansvaret objektivt.

For krav som kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, plikter den trekkpliktige ved trekkmislighold snarest å varsle Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav om årsaken til at trekkplikten ikke er overholdt, jf. bidragsinnkrevingsloven § 12.

Skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd utvider ansvaret for arbeidsgivere som unnlater å sende pliktig melding om ansettelse. Etter bestemmelsen kan arbeidsgiver bli ansvarlig for de beløp som kunne være trukket i utleggstrekk dersom meldingen var gitt på riktig måte. Det samme gjelder dersom arbeidsgiveren gir uriktige eller ufullstendige opplysninger i melding mv. Ved fastsetting av ansvaret skal det legges til grunn at trekk ville ha blitt satt i verk 14 dager

etter tjenesteforholdets begynnelse med 10 pst. av brutto trekkgrunnlag. For ansvar etter skattebetalingsloven § 16-20 gjelder en solidaransvarsregel mellom oppdragsgiver og oppdragstaker, så lenge det ikke er innrømmet et unntak av skattekontoret, jf. skattebetalingsloven § 4-1 andre ledd. Det er ikke klageadgang etter forvaltningsloven på trekkansvar for utleggstrekk etter skattebetalingsloven § 16-20, jf. § 3-3. Trekkpliktige må avvenne tvangsinnkrevingen før ansvaret kan angripes rettslig.

33.2.2 Høringsnotatets forslag

33.2.2.1 *Ansvar for trekkpliktige*

I høringen ble det foreslått å regulere den trekkpliktiges ansvar i innkrevingsloven, sammen med reglene om gjennomføring av utleggstrekket.

Det ble foreslått at den trekkpliktige skal bli ansvarlig dersom trekkpålegg fra alminnelig namsmann eller Innkrevingsmyndigheten ikke blir etterkommet eller beløp som er trukket, ikke blir betalt. Unnløstelse av å foreta trekk medfører likevel ikke ansvar dersom det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelighet eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste. Regelen er en videreføring av tilsvarende regler i gjeldende rett. Det ble også foreslått å videreføre at ansvar etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg. Forslaget innebærer ingen realitetsendring fra gjeldende rett.

33.2.2.2 *Ansvar ved manglende rapportering av arbeidsforhold mv. for arbeidsgivere til skyldnere med utleggstrekk*

Etter mønster fra skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd, ble det også foreslått en generell regel som innebærer at Innkrevingsmyndigheten kan holde arbeidsgiver som unnløst å sende pliktig melding om ansettelse, eller som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger i melding eller på annen måte, ansvarlig for de beløp som kunne vært trukket dersom melding eller opplysning var gitt på riktig måte. Også for dette ansvarsgrunnlaget ble det foreslått ansvarsfrihet for arbeidsgiveren dersom det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelighet eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra arbeidsgiveren eller noen i dennes tjeneste.

En slik ansvarsregel gir mulighet for å rette et ansvarskrav mot arbeidsgivere som har medvirket

til å forringe kreditorenes dekningsadgang gjennom manglende rapportering av et arbeidsforhold eller som har rapportert for lav lønn. Regelen er praktisk der arbeidsgiver for eksempel utbetaler lønnen svart, og kan bidra til å redusere lønnsomheten av svart arbeid. Videre ble det antatt at bestemmelsen vil ha en viss oppdragende virkning ved at arbeidsgivere i større grad vil innrapportere arbeidsforhold og lønn til rett tid. I tillegg vil regelen være et ekstra virkemiddel for å tvangsinnkreve krav mot en gruppe aktører som det ofte er vanskelig å oppnå dekning hos. Arbeidsgiver kan unngå å komme i ansvar ved å innrapportere arbeidsforhold og korrekt lønn til rett tid.

Ettersom denne bestemmelsen ble foreslått plassert sammen med reglene om gjennomføring av utleggstrekk, vil bestemmelsen etter forslaget bare komme til anvendelse dersom det er besluttet utleggstrekk for kravene, og utleggstrekket ikke er opphørt. Det ble foreslått at utleggstrekket skal opphøre når det har gått to år fra siste betaling, og det ble lagt til grunn at ansvar også vil kunne gjøres gjeldende for alle kravene i et inaktivt trekk, hvis trekket kunne ha vært videreført hos ny arbeidsgiver dersom denne hadde oppfylt sin opplysningsplikt.

I motsetning til ved ansvar for misligholdt trekkplikt, innebærer ansvar etter den foreslåtte bestemmelsen en nærmere vurdering av flere forhold, blant annet inntekten til skyldneren, tidspunktet arbeidsgiver er ansvarlig fra, og hvilke krav som ville ha fått dekning i den aktuelle perioden. På bakgrunn av dette ble det foreslått å gi Innkrevingsmyndigheten myndighet til å fastsette ansvar etter bestemmelsen, og at ansvaret skal fastsettes gjennom et vedtak.

Ved fastsettelsen av ansvaret ble det foreslått en enkel og sjablongmessig regel om at det ved fastsetting av ansvaret skal legges til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 20 pst. av brutto trekkgrunnlag. Dette er en videreføring av dagens regel i skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd, men det ble foreslått å øke sjablongsatsen fra 10 til 20 pst. 20 pst. ble antatt å være en rimelig sats som balanserer hensynet til arbeidsgivers ansvar og kreditorenes mulige tap på en god måte. Det ble endelig foreslått at ansvarskravet skal forfalle tre uker etter at vedtaket om ansvar er sendt arbeidsgiver, og at ansvar etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg.

33.2.2.3 *Ansvar ved manglende rapportering av arbeidsforhold mv. for arbeidsgivere til skyldnere uten utleggstrekk*

Dagens ansvarsregel i skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd gjelder også der det ikke løper utleggstrekk som følge av opplysningssvikt hos arbeidsgiver. I høringen ble det foreslått å videreføre en slik regel. Regelen skal bare gjelde for krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten. Det ble lagt til grunn at Innkrevingsmyndigheten, til forskjell fra alminnelig namsmann, i ettetid vil ha oversikt over hvilke krav det kunne ha vært besluttet utleggstrekk for dersom arbeidsgiver hadde gitt korrekte opplysninger. Ettersom regelen skal gjelde tilfeller der det ikke er besluttet utleggstrekk, ble det foreslått å plassere regelen sammen med straffebestemmelsen i innkrevingsloven.

Det ble foreslått at reglene i forslag til bestemmelsene om ansvar for trekkpliktige og ansvar for manglende rapportering av arbeidsforhold mv. for skyldnere med utleggstrekk skal gjelde tilsvarende. Dette innebærer at arbeidsgiver er ansvarsfri dersom det godtgjøres at unnlatsen ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra arbeidsgiveren eller noen i dennes tjeneste. Det innebærer videre at det ved fastsettelsen av ansvaret skal legges til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 20 pst. av brutto trekkgrunnlag. Endelig innebærer det at fastsettelsen skal skje gjennom vedtak, at forfall for ansvarskravet skal være tre uker etter at vedtaket er sendt til arbeidsgiver, og at ansvar etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg.

33.2.2.4 *Forholdet til forvaltningsloven*

Det ble lagt til grunn at ansvar for trekkpliktige, som i dag, vil oppstå når den trekkpliktige misligholder trekkplikten, uten at kreditor eller Innkrevingsmyndigheten må foreta ytterligere handlinger. Ansvaret oppstår således ikke ved «en avgjørelse» under «utøving av offentlig myndighet». Det innebærer at ansvaret ikke fastsettes ved et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a.

Det ble videre lagt til grunn at Innkrevingsmyndighetens beslutning om å holde arbeidsgiver ansvarlig ved manglende rapportering om arbeidsforhold mv. er et enkeltvedtak. Det ble vist til at Innkrevingsmyndigheten kan holde arbeidsgiver ansvarlig dersom vilkårene i bestemmelsen er oppfylt, og at det må foretas en konkret vurde-

ring og fattes en beslutning for at ansvarskravet skal oppstå. Denne beslutningen vil være en avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet, og som er bestemmende for rettigheter eller plikter for private rettssubjekter, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a og b.

Ved ansvar etter skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd kommer reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kap. IV til VI ikke til anvendelse, jf. skattebetalingsloven § 3-3 tredje ledd. Det ble i høringen vurdert om det burde gjøres tilsvarende unntak for bestemmelsene om ansvar ved manglende rapportering av arbeidsforhold mv. Det ble lagt til grunn at arbeidsgiver vil ha et behov for å kunne uttale seg før Innkrevingsmyndigheten fatter en beslutning. Tilsvarende vil arbeidsgiver, for å eventuelt kunne angripe avgjørelsen i etterkant, ha et behov for at avgjørelsen er grunnlagt. Det ble på denne bakgrunn konkludert med at reglene om forhåndsvarsel og krav til begrunnelse mv. bør gjelde ved vedtak etter ansvarsreglene. Det ble videre lagt til grunn at klageretten til tingretten etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 er tilstrekkelig til å sikre arbeidsgivers behov for å kunne få overprøvd beslutningen om ansvar. Arbeidsgiver vil kunne påklage ansvaret fra det tidspunkt varsel om tvangsinnkreving er sendt. Høringen konkluderte derfor med at reglene om klage i forvaltningsloven § 14 og §§ 28 til 34 ikke bør gjelde ved behandling av saker som gjelder enkeltvedtak om trekkansvar etter innkrevingsloven. Det ble lagt til grunn at heller ikke reglene om overordnet organs omgjøringsadgang etter forvaltningsloven § 35 andre til fjerde ledd skal gjelde. Det ble vist til at adgangen til å omgjøre et vedtak har tett sammenheng med klagereglene, men at Innkrevingsmyndigheten selv må kunne omgjøre sitt eget vedtak etter forvaltningsloven § 35 første ledd. Det ble lagt til grunn at det vil være unødvendig ressursbruk dersom et vedtak som Innkrevingsmyndigheten selv mener bør omgjøres, må behandles etter klagereglene av tingretten.

33.2.2.5 *Forslagets konsekvenser for gjeldende regler*

Forslag til nye regler om ansvar i innkrevingsloven medfører at regelen om den trekkpliktiges ansvar for utleggstrekk i skattebetalingsloven § 16-20 må oppheves. Som en konsekvens av forslaget ble det foreslått å endre skattebetalingsloven § 16-20 slik at bestemmelsen bare omfatter ansvar for forskuddstrekk og skattetrekk etter

skattebetalingsloven § 5-4 første ledd (kildeskattordningen).

En ytterligere konsekvens er at skattebetalingsloven § 4-1 andre ledd om solidaransvar for oppdragsgiver og oppdragstaker ikke lenger vil gjelde for utleggstrekk nedlagt for skatte- og avgiftskrav. Bestemmelsens hensikt er å fremskaffe informasjon til skattemyndighetene som klargjør de reelle ansvarsforholdene knyttet til arbeidsgiverpliktene etter skattebetalingsloven. Formålet med bestemmelsen vil neppe bli svekket ved at utleggstrekk for skatte- og avgiftskrav ikke lenger vil være omfattet av regelen. Bestemmelsen er heller ikke ment å være et subsidiært innkrevningstiltak for skattekontoret, og det bør vanligvis innrømmes fritak når partene fremlegger tilfredsstillende skriftlig avtale om hvem av dem som skal ivareta pliktene etter skattebetalingsloven. Det ble derfor foreslått at regelen ikke videreføres for utleggstrekk nedlagt for skatte- og avgiftskrav.

Etter bidragsinnkrevingsloven § 12 første ledd plikter den trekkpliktige ved trekkmislighold snarest å varsle Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav om årsaken til at trekkplikten ikke er overholdt. Det ble lagt til grunn at bestemmelsen blir overflødig ved siden av regelen om underretning dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling fra den trekkpliktige, som ble foreslått i innkrevingsloven.

33.2.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet mener arbeidsgiverbegrepet i forslag til bestemmelsen om ansvar ved manglende rapportering av arbeidsforhold mv. for arbeidsgivere til skyldnere med utleggstrekk bør tydeliggjøres:

«Forslaget i pliktbestemmelsen i første punktum peker på «ansettelse», mens forslag til bestemmelse om fastsetting av ansvaret i annet punktum tar utgangspunkt i «tjenesteforholdets» begynnelse. Det hadde vært en fordel om begrepsbruken ble klargjort. For eksempel ble det fra 1. januar 2021 plikt til å rapportere om frilanserforhold til Aa-registeret, jf. forskrift om Aa-registeret § 5 nr. 1. Utvidelse av virkeområdet for skattebetalingsloven § 16-20 var ikke en del av denne høringen. Dersom ny ansvarsregel også skal omfatte ansvar ved manglende innrapportering av frilanserforhold, bør det omtales i forarbeidene til innkrevingsloven.»

Regnskap Norge mener den korte fristen fra arbeidstaker blir ansatt til varsling om ansettelse skal skje, kan være en snubletråd for mange arbeidsgivere. Samtidig vil implikasjonene bli større for trekkpliktige som trækker feil ettersom beregningssatsen for ansvaret foreslås økt fra 10 pst. til 20 pst. av trekkgrunnlaget. Etter deres mening vil det være en bedre løsning å samkjøre fristen med forskuddstrekket, det vil si at varsling om utleggstrekk kunne skje samtidig med varsling om forskuddstrekk.

33.2.4 Vurderinger og forslag

Departementet følger opp forslaget i høringen om å videreføre trekkpliktiges ansvar ved manglende etterlevelse av trekkpålegg etter dagens tvangsfyllbyrdslov § 7-22 tredje ledd og skattebetalingsloven § 16-20 første ledd, i en ny felles bestemmelse i innkrevingsloven § 31 første ledd. Forslaget innebærer ingen realitetsendring fra gjeldende rett. Det er ikke kommet merknader til dette forslaget.

Departementet vil videre følge opp forslaget om en ansvarsregel for arbeidsgivere som unnlater å sende pliktig melding om ansettelse mv. Ansvaret foreslås regulert i innkrevingsloven § 31 andre ledd for arbeidsgivere for skyldnere med utleggstrekk, og i innkrevingsloven § 39 tredje ledd for arbeidsgivere for skyldnere hvor det ikke løper utleggstrekk. Bestemmelsene viderefører ansvarsregelen for skatte- og avgiftskrav i skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd, se omtalen av høringsnotatets forslag. Formålet bak ansvarsreglene er å fange opp tilfeller hvor det kunne vært trukket beløp, dersom det var gitt riktige og fullstendige opplysninger i melding eller på annen måte. Etter merknad fra Skattedirektoratet foreslår departementet at ansvarsreglene også skal omfatte manglende opplysninger om frilanserforhold. Departementet foreslår at opplysningsplikten skal gjelde den som er opplysningspliktig etter a-opplysningsloven.

Opplysningsplikten etter a-opplysningsloven omfatter blant annet det å sende pliktig melding til Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret om inntak av en arbeidstaker eller frilanser innen fredag i uken etter, jf. a-opplysningsloven § 3 som henviser til folketrygdloven § 25-1 andre ledd. Etter departementets syn bør det ikke gjelde en lengre frist enn denne fristen, før ansvar etter forslag til innkrevingsloven § 31 andre ledd og § 39 tredje ledd kan inntre. En lengre frist vil kunne uthule konsekvensene av å ikke følge a-opplysningsloven. Som det ble påpekt i høringen, er det positivt at

ansvarsregelen stimulerer til etterlevelse av de gjeldende rapporteringsreglene for arbeids- og oppdragsgivere.

Departementet slutter seg også til forslaget i høringen om at det ved fastsetting av ansvar etter innkrevingsloven § 31 andre ledd og § 39 tredje ledd skal legges til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 20 pst. av brutto trekkgrunnlag. Departementet fastholder også at ansvar etter bestemmelsene skal forfalle til betaling tre uker etter at vedtaket er sendt.

Som i høringen foreslås det at unnlattelse av å foreta trekk eller å gi pliktige opplysninger etter innkrevingsloven §§ 31 og 39 tredje ledd ikke skal medføre ansvar når det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelighet eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste.

Forvaltningsloven skal gjelde for ansvarskrav som fastsettes ved enkeltvedtak. Det innebærer at forvaltningsloven vil gjelde for ansvar som Innkrevingsmyndigheten retter mot arbeidsgiver eller andre som ikke har overholdt sin opplysningsplikt etter a-opplysningsloven, jf. innkrevingsloven § 31 andre ledd og § 39 tredje ledd.

Etter departementets vurdering bør en rapporteringspliktig som får vedtak om ansvar rettet mot seg, kunne klage over vedtaket, også før tvangsfullbyrdelse av ansvarskravet iverksettes. Departementet foreslår derfor ikke unntak fra klagemulighetene etter forvaltningsloven. At det foreligger adgang til å fremme innvendinger mot vedtaket både etter forvaltningslovens klagereregler og ved å fremme innvendinger i tvangsfullbyrdsloven, er etter departementets vurdering uproblematisk. Dette er tilfellet for alle forvaltningsvedtak som utgjør særlig tvangsgrunnlag. Forslaget medfører en endring sammenlignet med gjeldende rett og høringsforslaget.

Departementet foreslår å videreføre forslaget i høringen om at ansvarskrav skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Også kostnader og renter omfattes av tvangsgrunnlaget, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-2 andre ledd.

Departementet følger også opp forslagene om endringer i skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingsloven.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven §§ 31 og 39 tredje ledd, forslag til endringer i skattebetalingsloven § 16-20 og forslag om å oppheve bidragsinnkrevingsloven § 12.

33.3 Innkreving av ansvarskrav

33.3.1 Gjeldende rett

Etter ansvarsbestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven er den trekkpliktige direkte ansvarlig overfor kreditoren dersom trekkplikten ikke gjennomføres. Det er den private kreditoren som ikke har mottatt trekkbeløpet, som må rette ansvarskravet mot den trekkpliktige. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-22 tredje ledd, og kreditoren kan inngi utleggsbegjæring til den alminnelige namsmannen etter å ha sendt varsel til den trekkpliktige etter tvangsfullbyrdsloven § 4-18.

Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav kan innkreve ansvarskravet etter reglene i bidragsinnkrevingsloven, jf. bidragsinnkrevingsloven § 12 andre ledd. Statens innkrevingsentral må kreve inn ansvarskrav mot en trekkpliktig gjennom den alminnelige namsmannen.

Den trekkpliktiges ansvar for utleggstrekk for skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. skattebetalingsloven § 16-1 andre ledd. Ved innkreving av ansvarskravet har skattekontoret rolle både som kreditor og særnamsmann, og kan derfor selv rette ansvarskravet mot den trekkpliktige og tvangsinnkreve kravet. Ansvarskrav etter skattebetalingsloven § 16-20 skal betales senest to uker etter at melding om kravet er sendt, jf. skattebetalingsloven § 10-52. Først etter utløpet av denne fristen kan skattekontoret starte tvangsinnkreving mot den trekkpliktige.

33.3.2 Høringsnotatets forslag

33.3.2.1 Samlet innkreving av ansvarsbeløpet

I høringen ble det foreslått å gi Innkrevingsmyndigheten myndighet til å innkreve et samlet ansvarskrav mot den trekkpliktige på vegne av alle kreditorene som skulle fått dekning. Innkrevingsmyndigheten vil ha en løpende oversikt over alle inn- og utbetalinger knyttet til utleggstrekket. Innkrevingsmyndigheten vil derfor både være nærmest til å oppdage at det har skjedd et trekkmislighold, og ha de beste forutsetningene for å følge dette effektivt opp mot den trekkpliktige.

For private kreditorer innebærer forslaget at de ikke trenger å følge opp at den trekkpliktige oppfyller trekkplikten. I forbindelse med brukerundersøkelser som Skatteetaten har gjennomført, har det vært et uttalt ønske fra flere inkassobyråder

at misligholdt trekk følges opp av namsmyndighetene.

For de trekkpliktige innebærer forslaget at de bare vil få ett ansvarskrav mot seg, i stedet for at hver enkelt kreditor med krav i trekket selv må fremme et eget ansvarskrav for sin del av det misligholdte trekkbeløpet. Å dele opp ansvaret i flere mindre krav på den måten, vil kunne være arbeidskrevende for den ansvarlige.

For namsmyndighetene vil en felles løsning redusere den totale ressursbruken knyttet til oppfølging og innkreving av ansvarskrav. Innkrevsmyndigheten vil uansett følge opp mislighold av trekkplikten for egne krav. Det vil derfor trolig ikke medføre mye merarbeid å ta med også den delen av trekket som måtte gjelde private krav ved innkrevingen av ansvarskravet. I en del tilfeller vil Innkrevsmyndigheten håndtere innkreving av ansvarskrav for utleggstrekk som bare gjelder private krav. Dette vil innebære en noe økt arbeidsmengde sammenlignet med i dag. Den foreslåtte dividendeløsningen vil imidlertid føre til flere mindre ansvarskrav, og med det trolig flere begjæringer om innkreving av ansvarskrav enn i dag, som kan øke arbeidsmengden for alminnelig namsmann. Det ble derfor lagt til grunn at en felles innkreving av ansvarskrav både vil være effektivt og ressursbesparende for namsmyndighetene.

Skyldneren tar ikke direkte del i ansvarprosessen. I høringen ble det antatt at den foreslåtte løsningen ikke vil påvirke skyldnerens rettsstilling i nevneverdig grad sammenlignet med dagens situasjon.

Det ble etter dette lagt til grunn at en samlet innkreving av ansvarskrav gir en bedre og mer helhetlig prosess for alle parter som berøres.

33.3.2.2 *Innkrevsmyndighetens innkreving av ansvarskrav*

En naturlig konsekvens av å gi Innkrevsmyndigheten kompetanse til å innkreve ansvarskrav mot trekkpliktige og skyldnerens arbeidsgivere, er at ansvarskravene kreves inn etter reglene i innkrevsloven. Det ble foreslått at det i forskrift til innkrevsloven reguleres at kravet skal kreves inn etter loven.

Det ble lagt til grunn at Innkrevsmyndigheten i utgangspunktet vil utøve kreditorposisjonen for de ansvarskravene den krever inn. I dette ligger blant annet at det er Innkrevsmyndigheten som beslutter hvordan den operative innkrevingen skal utføres, og hvilke innkrevingstiltak den skal iverksette. Med mindre annet er

bestemt, utøver Innkrevsmyndigheten også partsstillingen i saker for domstolene og de alminnelige namsmyndighetene.

Innkrevsmyndigheten kan i utgangspunktet benytte seg av alle de innkrevingstiltakene som den er tillagt etter innkrevsloven ved innkrevingen. Den kan blant annet beslutte utlegg i formuesobjekter og tvangsdekning i enkle pengekrav, samt nedlegge utleggstrekk dersom den ansvarlige selv er lønsmottaker. Innkrevsmyndigheten kan også motregne i til gode skatt og avgift.

33.3.2.3 *Forholdet til private kreditorer i trekket*

Selv om det ble foreslått at Innkrevsmyndigheten skal ha kompetanse til å innkreve alle ansvarskrav, ble det ikke foreslått noen endring i de private kreditorenes adgang til å innkreve ansvarskrav gjennom de alminnelige namsmyndighetene. Kreditors krav mot den trekkpliktige oppstår ved trekkmisligholdet, og ansvarskravet er tvangsgrunnlag for utlegg. Det vil trolig kun unntaksvis være aktuelt for kreditor å drive inn ansvarskravet selv gjennom alminnelig namsmann.

Krav som kreves inn av Innkrevsmyndigheten, vil i utgangspunktet ligge til innkreving inn til kravene er betalt eller faller bort av andre grunner. Krav som innkreves av den alminnelige namsmannen følges ikke opp på samme måte. Alminnelig namsmann avholder en utleggsforretning, og avslutter deretter saken. Alminnelig namsmann har altså ingen løpende oppfølging av kravet. Dette ansvaret ligger til kreditor for kravet.

Ved innkreving av ansvarskrav for private kreditorer vil Innkrevsmyndigheten, med unntak for enkelte bidrags- og erstatningskrav, ikke ha et generelt innkrevsansvar for kravet som danner grunnlaget for ansvarskravet. Innkrevsmyndigheten vil derfor ikke selv ha en løpende oversikt over innbetalinger eller andre endringer som gjelder dette kravet. Det ble foreslått at kreditor skal ha en opplysningsplikt ved endringer i det underliggende kravet så lenge Innkrevsmyndigheten søker å innkreve et ansvarskrav etter innkrevsloven mot den trekkpliktige. Dersom ansvarskravet blir liggende til innkreving over lang tid, vil denne opplysningsplikten kunne bli ressurskrevende å følge opp for både kreditor og Innkrevsmyndigheten. Risikoen for feil eller manglende opplysninger vil med tiden også øke.

Erfaringsmessig vil også tvangsinnkreving gi best resultat tidlig i innkrevsprosessen. Jo len-

gre tid det går fra forfall, jo mindre sannsynlig er det at innkrevingen fører til dekning. De private kreditorene vil i de fleste tilfeller miste lite ved at Innkrevsmyndigheten avslutter innkrevingen etter at innkreving av kravet er forsøkt. På denne bakgrunn ble det ansett lite hensiktsmessig at Innkrevsmyndigheten skal ha løpende oppfølging av privatrettslige krav over lang tid.

Det ble uttalt at Innkrevsmyndigheten i utgangspunktet bare bør foreta ett innkrevsforsøk mot den trekkpliktige. Dersom dette innkrevsforsøket ikke fører til full dekning av kravet, bør Innkrevsmyndigheten kunne avslutte innkrevingen av den delen av ansvarskravet som tilhører de private kreditorene. Det ble foreslått forskriftshjemmel for å regulere når innkrevingen av et ansvarskrav for private krav kan eller skal avsluttes.

Dersom Innkrevsmyndigheten avslutter innkrevingen, kan de private kreditorene selv følge opp kravet som et ordinært pengekrav. En eventuell senere tvangsinnkreving må da skje gjennom begjæring til den alminnelige namsmannen. Ansvarskrav som er knyttet til krav som Innkrevsmyndighetens krever inn, vil fortsatt følges opp av Innkrevsmyndigheten på vanlig måte.

33.3.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet og Oslo politidistrikt har kommet med merknader til forholdet mellom Innkrevsmyndighetens kompetanse til å kreve inn ansvarskrav samlet, og private kreditorens adgang til å begjære sin del av ansvarskravet innkrevet gjennom de alminnelige namsmyndighetene. Skattedirektoratet mener private kreditorer ikke bør ha anledning til å forfølge sin andel av et ansvarskrav før Innkrevsmyndigheten har avsluttet sin innkreving, eventuelt har besluttet å ikke forfølge kravet. Oslo politidistrikt har også påpekt at det kan bli rotete om en trekkpliktig må forholde seg til samtidig innkreving av hele ansvarskravet fra Innkrevsmyndigheten og deler av det fra enkeltkreditorer og uttaler at det ikke er åpenbart at enkeltkreditor selv skal kunne forestå slik oppfølging der Innkrevsmyndigheten gjør det.

Oslo politidistrikt mener videre at i alle tilfeller ansvarskrav forfølges, enten av enkeltkreditor eller Innkrevsmyndigheten, burde resultatet fra innkrevingen komme alle kreditorene i trekket til gode, slik tilfellet er der en enkeltkreditor går til sak på vegne av et dødsbo eller et konkursbo.

Vest politidistrikt er positive til forslaget om at myndigheten til en samlet innkreving av alle misligholdte utleggstrekk legges til Innkrevsmyndigheten.

33.3.4 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til forslaget om at Innkrevsmyndigheten får myndighet til å kreve inn ansvarskrav samlet på vegne av alle kreditorene i trekket. Som redegjort for i høringen innebærer en slik løsning fordeler for alle involverte aktører.

Departementet er enig med Skattedirektoratet og Oslo politidistrikt i at det vil være uheldig om enkeltkreditorer kan forfølge sin andel av ansvarskravet ved begjæring til de alminnelige namsmyndigheter, parallelt med at Innkrevsmyndigheten forestår en samlet innkreving av ansvarskravet. Etter departementets vurdering bør enkeltkreditorer først gis anledning til å forfølge sin del av ansvarskravet på egenhånd, etter at Innkrevsmyndigheten har avsluttet felles innkreving av ansvarskravet eller har besluttet å ikke forfølge ansvarskravet.

Forslag til innkrevsloven § 2 tredje ledd inneholder forskriftshjemmel for å fastsette hvilke krav Innkrevsmyndigheten skal kreve inn. Dersom det i forskrift er bestemt at ansvarskrav etter innkrevsloven § 31 skal innkreves av Innkrevsmyndigheten, vil dette innebære at slike ansvarskrav ikke kan innkreves av de enkelte private kreditorene i trekket. Forskriften kan ha nærmere bestemmelser om når og hvor lenge slike ansvarskrav skal innkreves av Innkrevsmyndigheten. Det vil innebære at enkeltkreditorer først kan forfølge sin andel av ansvarskravet på egenhånd, når kravet ikke lenger innkreves av Innkrevsmyndigheten.

Etter hovedreglene i forslag til innkrevsloven § 3 første ledd og § 36 første og andre ledd vil Innkrevsmyndigheten utøve kreditorrollen og partsstillingen for kreditorene i trekket, når den samlet krever inn ansvarskrav etter forslag til innkrevsloven § 31. Begge bestemmelsene åpner for at det gis nærmere regler i forskrift. Departementet understreker at det forhold at Innkrevsmyndigheten kan utøve partsstillingen på vegne av private kreditorer, ikke begrenser vedkommendes adgang til å opptre som part i klage på Innkrevsmyndighetens avgjørelse, se nærmere om dette under punkt 17.2.

Når Innkrevsmyndigheten krever inn ansvarskrav på vegne av alle kreditorene i trekket, vil resultatet fra innkrevingen komme alle kredito-

rene i trekket til gode. Hvis kun deler av kravet lar seg innkreve, vil Innkrevingsmyndigheten måtte fordele resultatet etter prioritet og forholdsmessighet, jf. dekningsloven § 2-8.

Når kravet ikke lenger innkreves samlet av Innkrevingsmyndigheten, vil kreditorene i trekket kunne forfølge sin andel av ansvarskravet på egenhånd. Departementet er ikke enige med Oslo politidistrikt i at resultatet ved slik innkreving bør komme alle kreditorene i trekket til gode. Det ville i så fall også vært en form for samlet innkreving av hele ansvarskravet. Som det ble påpekt i høringen, kan det være ressurskrevende å kreve inn et samlet ansvarskrav over lengre tid og dette var bakgrunnen for at det ble uttalt at Innkrevingsmyndigheten i utgangspunktet bare bør foreta ett innkrevingsforsøk mot den trekkpliktige. Departementet stiller seg bak vurderingene i høringen og mener derfor at resultatet fra innkrevingen bare bør komme den enkelte kreditoren til gode, når denne forfølger sin andel av ansvarskravet på egenhånd.

Departementet slutter seg til forslaget om at en kreditor ikke skal ha klageadgang etter forvaltningsloven på en beslutning om å avslutte innkrevingen av ansvarskravet overfor trekkpliktige. Se forslaget til innkrevingsloven § 3 fjerde ledd andre punktum.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 2 tredje ledd og § 3 fjerde ledd.

33.4 Foreldelse av ansvarskrav

33.4.1 Gjeldende rett

Det følger av skattebetalingsloven § 16-20 tredje ledd at foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder for ansvarskrav etter bestemmelsen. Det er ikke noen tilsvarende henvisning til foreldelsesloven §§ 9 og 11 i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd. På bakgrunn av merknadene til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 i Ot.prp. nr. 65 (1990–1991) s. 157 er det likevel grunn til å anta at foreldelsesloven §§ 9 og 11 også gjelder for ansvarskrav etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd.

Etter foreldelsesloven § 9 begynner foreldelsesfristen for ansvarskrav først å løpe fra den dag den skadelidte fikk eller burde ha skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige. For ansvarskrav etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd og skattebetalingsloven § 16-20 innebærer dette at foreldelsesfristen først begynner å løpe når kreditor, som er den skadelidte, fikk

eller burde skaffet seg kunnskap om ansvarskravet og den ansvarlige for det.

Kreditor vil etter gjeldende rett ha kunnskap om hvem som er trekkpliktig og hvilket trekk som skal gjennomføres. Kreditoren har derfor alltid kunnskap om den ansvarlige etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd, og det vil i de fleste tilfeller ikke gå lang tid fra tidspunktet trekket skulle vært gjennomført, til tidspunktet kreditoren burde skaffe seg kunnskap om eventuelle ansvarskrav etter bestemmelsen.

Ansvarskrav etter skattebetalingsloven § 16-20 kan også rettes mot arbeidsgiver som unnlater å sende pliktig melding om ansettelse, eller som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger i melding eller på annen måte. Særregelen om fristens utgangspunkt i foreldelsesloven § 9 får større praktisk betydning for slike ansvarskrav. Det kan gå lang tid fra tidspunktet ansvarskravet oppstår til tidspunktet skattekontoret får eller burde skaffe seg kunnskap om at arbeidsgiveren har unnlatt å sende pliktig melding om ansettelse, eller gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger.

Etter foreldelsesloven § 11 kan krav på erstatning som springer ut av en straffbar handling, settes frem under en straffesak der vedkommende blir funnet skyldig i det forholdet som medfører ansvar. Dette gjelder selv om foreldelsesfristen allerede er ute. Alternativt kan erstatningskravet settes frem ved særskilt søksmål, dersom dette reises innen ett år etter at fellende dom i straffesaken ble rettskraftig.

33.4.2 Høringsnotatets forslag, høringsinstansenes merknader og departementets vurderinger og forslag

I høringen ble det lagt til grunn at alle ansvarskrav etter forslag til innkrevingsloven burde følge regelen om foreldelsesfristens utgangspunkt i foreldelsesloven § 9. Det ble videre lagt til grunn at foreldelsesloven § 11 burde gjelde for ansvarskrav etter bestemmelsene. Ingen av høringsinstansene har kommet med merknader til forslaget.

Departementet slutter seg til vurderingene i høringen og foreslår å videreføre gjeldende rett ved å gi foreldelsesloven §§ 9 og 11 anvendelse for ansvarskrav etter forslag til innkrevingsloven § 31 og § 39 tredje ledd.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 31 femte ledd og § 39 tredje ledd.

34 Trekkets frigjørende virkning

34.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår å lovfeste at utleggstrekk som er foretatt i skyldnerens lønn mv., skal ha frigjørende virkning for skyldneren, selv om den trekkpliktige ikke betaler trekket videre til Innkrevingsmyndigheten. Dette innebærer at skyldneren får godskrevet utleggstrekket som nedbetaling av gjelden sin, selv om trekkbeløpet ikke kommer kreditorene til gode. Det foreslås at departementet i forskrift skal kunne gi nærmere regler om godskrivningen. Det foreslås videre at departementet kan gi forskrift om at trekket i særlige tilfeller ikke skal ha frigjørende virkning for skyldneren.

34.2 Gjeldende rett

For skatte- og avgiftskrav har det vært langvarig praksis at skyldneren som hovedregel får godskrevet gjennomførte utleggstrekk dersom den trekkpliktige har rapportert til skattekontoret at trekket er gjennomført, eller dersom det på annen måte dokumenteres at trekket faktisk er gjennomført i skyldnerens lønn mv. Dette er ikke lovregulert, men en slik regel er fastsatt for forskuddstrekk i skattebetalingsforskriften § 7-1-2 bokstav a. Det er antatt at en tilsvarende regel som for skatte- og avgiftskrav gjelder generelt.

34.3 Høringsnotatets forslag

I høringen ble det foreslått å lovfeste at utleggstrekk som er foretatt i skyldnerens lønn mv., skal ha frigjørende virkning for skyldneren, selv om den trekkpliktige ikke betaler trekkbeløpet videre til Innkrevingsmyndigheten.

Forslaget medfører at kreditor bærer risikoen for at gjennomført utleggstrekk ikke blir betalt av den trekkpliktige. Det ble lagt vekt på at kreditor gjennom trekkordningen får hjelp fra den trekkpliktige til innkreving av kravet. Det er da nærliggende og rimelig at kreditor også bør bære risikoen i de tilfellene ordningen unntaksvis ikke fun-

gerer fordi den trekkpliktige ikke oppfyller pliktene sine. Det ble også trukket frem at det er urimelig om skyldneren som er under tvangsinnkreving, først skal leve på et eksistensminimum som følge av trekk i lønnen, for deretter å oppleve at kravet likevel ikke blir redusert. I tillegg vil styrkeforholdet mellom skyldneren og kreditor vanligvis være ulikt. Som regel vil skyldneren være parten med minst ressurser, og vil ofte også mangle kunnskap om hvordan et erstatningskrav mot den trekkpliktige kan fremmes og innkreves.

Det ble foreslått at den trekkpliktige skal rapportere foretatt utleggstrekk etter reglene i a-opplysningsloven, se punkt 32.4.2. Dersom den trekkpliktige har rapportert utleggstrekket i a-meldingen, er det en sterk presumpsjon for at trekket også faktisk er gjennomført overfor skyldneren, selv om den trekkpliktige ikke har innbetalt trekkbeløpet til Innkrevingsmyndigheten. Det ble derfor lagt til grunn at Innkrevingsmyndigheten i disse tilfellene bør kunne godskrive skyldneren på bakgrunn av rapporteringen. Dersom det senere viser seg at trekket rent faktisk ikke er gjennomført selv om det er rapportert, skal godskrivning likevel ikke skje. Skyldneren skal også godskrives dersom det på annen måte dokumenteres at trekket faktisk er gjennomført, selv om den trekkpliktige verken har rapportert eller betalt trekket.

Det ble lagt til grunn at skyldneren ikke alltid bør få godskrevet trekket selv om det er på det rene at trekket er gjennomført. Det kan være tilfeller der skyldneren ut fra sin tilknytning til den trekkpliktige kan øve innflytelse på de forholdene som fører til trekkmisligholdet. Det ble vist til en tilsvarende regel for å nekte godskrivning av forskuddstrekk i skattebetalingsforskriften § 7-1-2 bokstav a tredje punktum. Det ble derfor foreslått at departementet i forskrift skal kunne gi nærmere regler om at Innkrevingsmyndigheten kan fastsette at trekket i særlige tilfeller ikke skal ha frigjørende virkning for skyldneren.

Både der trekkbeløpet betales av den trekkpliktige, og der skyldneren skal godskrives trekkbeløpet på bakgrunn av rapportering eller annen

dokumentasjon, må det fastsettes fra hvilket tidspunkt skyldneren skal godskrives gjennomført trekk. Dette tidspunktet vil ha betydning for renteberegningen av kravene i trekket. Det ble foreslått å regulere dette i forskrift.

34.4 Høringsinstansenes merknader

Jussbuss er positiv til at trekk som er foretatt i en utbetaling til skyldneren har frigjørende virkning selv om den trekkpliktige ikke har betalt trekket videre til Innkrevingsmyndigheten, men er kritiske til at departementet i forskrift skal kunne gi regler som avviker fra dette i særlige tilfeller.

34.5 Vurderinger og forslag

Departementet slutter seg til forslaget i høringen om å lovfeste at utleggstrekk som er foretatt i

skyldnerens lønn mv. skal ha frigjørende virkning for skyldneren, selv om den trekkpliktige ikke betaler trekket videre til Innkrevingsmyndigheten. Det foreslås også å følge opp forslaget om at departementet i forskrift skal kunne gi nærmere regler om godskrivingen, herunder fra hvilket tidspunkt skyldneren skal godskrives beløpet.

I høringen ble det foreslått at det i forskrift også skal kunne gis regler om at skyldneren i særlige tilfeller ikke skal godskrives trekket selv om det er på det rene at trekket er gjennomført. Dette vil være en unntaksbestemmelse, som kan være aktuell der skyldneren ut fra sin tilknytning til den trekkpliktige kan øve innflytelse på de forholdene som førte til trekkmisligholdet. I slike tilfeller kan det være hensyn som tilsier at det er skyldneren, og ikke kreditor, som bør bære risikoen for trekkmislighold. Departementet fastholder derfor at slike regler skal kunne gis i forskrift.

Det vises til forslag til innkrevingsloven § 34.

Del V
Felles temaer

35 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til innkrevingsloven og til endringer i tvangsfullbyrdsloven mv. vil forenkle regelverket og legge til rette for den pågående moderniseringen av Skatteetatens innkreving og alminnelig namsmanns arbeid med tvangsinnkreving. I dag er regelverket fragmentert og dårlig tilpasset utvikling av nye arbeidsprosesser basert på digitale løsninger.

Skatteetaten forvalter i dag en omfattende IT-portefølje på innkrevingsområdet med sju parallelle og til dels ulike hovedsystemer med ulike lovverk. Dagens innkrevingsystemer er utdaterte og lite brukervennlige. Innkreving av de ulike kravstypene skjer i stor grad i parallelle prosesser, og systemene er i liten grad koordinerte. Skatteetaten har også ansvar for IT-systemene som alminnelig namsmann bruker for den sivile rettspleien på grunnplanet (tvangsfullbyrdelse, forliksråd og gjeldsordning mv.). Det er et stort potensial for å effektivisere ressursbruken og for mer brukervennlige løsninger.

I statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å modernisere innkrevingsområdet, og særlig IT-porteføljen. Tiltaket – som er kalt programmet Fremtidens innkreving – vil legge til rette for å samordne og modernisere systemporteføljen, prosessene og regelverket på innkrevingsområdet. Det er et omfattende moderniseringsprogram, med betydelige investeringer og betydelige gevinster for det offentlige, næringsliv og personer. Moderniseringen skjer i samarbeid med andre etater, blant annet NAV, Lånekassen, Brønnøysundregistrene og politiet.

Fremtidens innkreving startet i 2022, og har en samlet kostnadsramme for hele programmet (steg 1–3) lik P65 på 4 948 mill. 2025-kroner inkl. merverdiavgift. Det vises til nærmere omtale av programmet i Prop. 1 S (2024–2025) Finansdepartementet, under kap. 1618 Skatteetaten.

En koordinert utvikling av IT-system, arbeidsprosesser og regelverk på tvers av etater legger til rette for en vellykket modernisering av innkrevingen både hos Skatteetaten og hos alminnelig namsmann. Lovendringene som foreslås i denne proposisjonen, er en nødvendig forutsetning for å

hente ut de forventede gevinstene av programmet Fremtidens innkreving.

Et modernisert regelverk bidrar sammen med moderniserte IT-systemer, arbeidsprosesser og brukerrettede tjenester, til at Skatteetaten kan gjennomføre sitt samfunnsoppdrag mer effektivt og med høyere kvalitet. Den helhetlige og likeartede innkrevingen gjennom én innkrevingsmyndighet vil på sikt legge til rette for betydelige ressursbesparelser. Lovforslagene gir gode muligheter til samordning av innkrevingsprosesser i Skatteetaten, og legger til rette for digitalisering gjennom utvikling av enhetlige systemløsninger. Forslaget til nye regler vil også legge grunnlaget for bedre oppgaveløsning, for å tilby gode tjenester til skyldnerne, og for bedre å kunne tilpasse innkrevingen til den enkelte skyldner. Lovforslagene vil imidlertid i en omstillingsfase medføre økte kostnader både av økonomisk og administrativ art for etaten.

For alminnelig namsmann vil endrede regler for saksbehandling og en ny ordning for utleggstrekk legge grunnlag for utvikling av nye arbeidsprosesser og IT-støtte. Dette vil gi mindre ressursbruk og bedre oppgaveløsning enn i dag. Det foreslås blant annet regler som gir hjemmel for å pålegge profesjonelle aktører å sende inn begjæringer om utlegg digitalt, som legger til rette for (delvis) automatisert saksbehandling og forenklet manuell saksbehandling. Ved å kunne bruke mindre ressurser på enkle saker vil namsmyndighetene ha større kapasitet enn i dag til å håndtere de mer kompliserte sakene. Ordningen med ett utleggstrekk medfører at en kreditor i stedet for å motta resultatet «intet til utlegg» fordi det allerede løper et trekk, får kravet lagt til i det eksisterende trekket. Det blir dermed ikke behov for en ny begjæring på et senere tidspunkt. Departementet legger til grunn at som følge av dette, vil alminnelig namsmann motta færre begjæringer om utlegg enn i dag.

Skyldnerne opplever i dag mangelfulle og lite brukervennlige løsninger. De foreslåtte lovendringene gir et enklere regelverk som er lettere å forholde seg til. Både forslaget til innkrevingsloven og moderniseringen av regelverket for

alminnelig namsmann vil gi en innkreving som er bedre tilpasset skyldnerens situasjon. Der skyldneren har flere krav mot seg, vil regelendringene også legge til rette for en mer helhetlig behandling av skyldneren. Moderniseringen på innkrevsområdet fører til økt likebehandling, økt rettssikkerhet og økt personvern som følge av at den manuelle saksbehandlingen og antallet parallelle prosesser reduseres, og at omfanget av skjønsmessige vurderinger i saksbehandlingen reduseres.

Utleggstrekkprosessen er i dag særlig krevende for skyldnerne, og omfatter rundt 275 000 personer i året. I tillegg er det mange personer som må gjennom denne prosessen før det blir klart at det ikke kan nedlegges utleggstrekk fordi de ikke har rom for trekk i sin økonomi. Det legges til grunn at ordningen med ett utleggstrekk, med forslag om gjenbruk og deling av opplysninger og bruk av automatiserte prosesser der det er grunnlag for det, vil vesentlig redusere skyldnerens ressursbruk på å hente inn og sende dokumentasjon om sin økonomiske situasjon. Siden kreditor også forventes å sende inn færre begjæringer vil det også være en reduksjon i antall gebyrer som belastes skyldnerne.

Nye innsyns- og selvbetjeningsløsninger er forventet å gi skyldnerne bedre forutsigbarhet og trygghet ved at de får bedre oversikt og kontroll i sine saker. I tillegg forventes forslaget å bedre personvernet for den enkelte. Blant annet vil det ikke lenger vil være nødvendig at trekkpliktige arbeidsgivere mv. mottar opplysninger om grunnlaget for kravet eller hvilken kreditor som til slutt skal motta betalingen fra den trekkpliktige.

For skyldnerne vil likere regler om informasjonstilgang og saksbehandling, herunder mer automatisert beregning av utleggstrekkets størrelse, også føre til økt likebehandling på tvers av ulike namsmyndigheter. Det blir mindre behov for bruk av skjønn fra namsmyndighetenes side, noe som i dag kan gi ulikt utslag. En mer aktiv oppfølging fra namsmyndighetene, herunder justering av trekket ved endrede økonomiske forhold er også en fordel for skyldnerne, særlig for de som ikke selv evner å ivareta sine interesser.

Alminnelig namsmann beslutter tvangsinnkreving etter begjæring om utlegg fra private kreditorer og inkassoselskaper. Dagens utleggstrekkprosess er tidkrevende for kreditorene, og kontakten med namsmyndighetene er i dag preget av manuelle prosesser.

For kreditor vil nyttevirkningene av nye regler kombinert med systemutvikling komme i form av spart tid og kostnader. Det blir enklere å begjære

utlegg. Ved utleggstrekk vil kreditor som hovedregel slippe å sende inn begjæringer på nytt så lenge utleggstrekket løper. Forslaget legger også opp til at kreditor skal slippe å følge opp den trekkpliktige, og at Innkrevsmyndigheten håndterer trekket og den videre oppfølgingen av dette. Når namsmyndighetene selv kan endre trekkbeløp og trekkpliktig, vil kreditor i langt færre tilfeller være nødt til å sende endringsbegjæringer.

Det vil i noe grad kreves tilpasninger i systemløsninger for å utnytte mulighetene som de nye reglene legger opp til. Dette vil medføre enkelte investeringer for kreditorene eller deres systemleverandører, men det legges til grunn at virkningene samlet sett vil være positive.

Skatteetaten vil bedre kunne ivareta kreditorrollen for statlige krav. Offentlige kreditorer vil nyte godt av en bedre og mer effektiv innkreving av de kravene som kreves inn av Skatteetaten. Det vil også komme de private kreditorene som Skatteetaten krever inn på vegne av, som bidragsmottakere, til gode.

Ordningen med ett utleggstrekk vil forenkle prosessen for arbeidsgivere og andre som pålegges å gjennomføre utleggstrekk i utbetalinger til ansatte mv. Det er forventet å gi ressursbesparelser for de trekkpliktige, i form av redusert tid i håndteringen av utleggstrekk, og forenklet kommunikasjon med namsmyndighetene. De vil ikke lenger måtte samordne og prioritere mellom flere ulike utleggstrekk, og kommunikasjon og innbetalinger vil kunne gjøres ett sted. Lovendringene legger til rette for et nytt modernisert innkrevingssystem hvor trekkpliktige kan innhente og behandle trekkpåleggene automatisk. Rapporteringen skal skje gjennom allerede etablerte ordninger, og samtidig med annen rapportering, slik at trekkprosessen for trekkpliktige kan automatiseres. Det legges også opp til at trekkpliktig ikke skal få personopplysninger om skyldneren i større grad enn det som er nødvendig for å gjennomføre utleggstrekket.

Det er sannsynlig at eksterne leverandører av lønns- og regnskapssystemer vil få kostnader knyttet til sine systemer som har interaksjon med det nye innkrevingssystemet. Disse kostnadene kan komme fra utvikling og testing av systemene. Det kan også påløpe kostnader til å følge opp kundene (virksomhetene som bruker systemene). I tillegg kan virksomhetene, eventuelt regnskapsførere og revisorer eller andre som gjør mye av arbeidet, få kostnader knyttet til å gjøre seg kjent med og sette seg inn i de nye systemene. Virkningen er forventet å være liten for små bedrifter og

enkeltpersonsforetak, men den kan være større for store bedrifter som har systemer der det må gjøres større endringer. Det er sannsynlig at kostnaden for systemutviklingen veltes over på kundene, men de langsiktige gevinstene for kundene forventes å overstige de kortsiktige investeringskostnadene.

Domstolene vil som i dag behandle klager over innkrevingstiltak som kan påklages til tingretten. Departementet har ikke grunnlag for å anta at totalbelastningen ved klagebehandlingen vil endres. Forslagene om verneting i punkt 17.3 vil imidlertid kunne føre til en viss forskyvning av saker mellom ulike domstoler.

Kommunene vil berøres av forslagene både som kreditorer og som trekkansvarlige arbeidsgivere. Som kreditorer for krav som må kreves inn gjennom begjæring til alminnelig namsmann, vil kommunene få de samme fordeler som andre kreditorer, jf. omtalen ovenfor. For en del krav har

kommunene særnamsmyndighet, dvs. at de selv kan beslutte utlegg, se omtale i punkt 28.4. Utleggspant vil kommunene kunne beslutte som i dag. Når en kommune skal beslutte utleggstrekk, vil rutinene for dette bli endret, for at også slike utleggstrekk skal kunne inngå i ordningen med ett trekk. Som for andre kreditorer, vil Innkrevsmyndigheten ha ansvar for oppfølgingen av utleggstrekket, herunder fordelingen av innbetalt trekk. Dette gir en enklere oppfølging for kommunene som kreditorer.

I en overgangsperiode forventes det at også kommunene eller deres systemleverandører må gjøre tilpasninger i sine datasystemer.

Kommunene kan få noe reduserte inntekter som følge av forslaget om at blant annet gebyrer etter vegtrafikkloven, herunder parkeringsgebyrer og tilleggsgebyr for piggdekkavgift, skal ilegges forsinkelsesrente, og ikke forsinkelsesgebyr.

36 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

36.1 Innledning og sammendrag

Departementet foreslår at lovendringene skal tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer, og at de enkelte bestemmelsene skal kunne settes i kraft til ulik tid hvis det er hensiktsmessig. Det er behov for å tilpasse ikrafttredelsen til utviklingen av nye it-systemer. For å redusere risikoen ved overgangen til nytt regelverk med tilhørende systemstøtte, foreslås det en mulighet for gradvis innføring av regelverket, ved at ny regulering i en overgangsperiode kan settes i kraft bare for en begrenset gruppe saker. Det foreslås også hjemmel for departementet til å gi forskrift om overgangsbestemmelser.

36.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet om innkrevsingsloven foreslo departementet at loven skal tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Tilsvarende ble foreslått i høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven.

I begge høringsnotatene ble også behovet for å tilpasse ikrafttredelsen til den pågående utviklingen av nye it-systemer trukket frem. For å kunne redusere risikoen ved overgangen til nytt regelverk med tilhørende systemstøtte, ble det foreslått en mulighet for gradvis innføring av nytt regelverk, ved at ny regulering i en overgangsperiode kan settes i kraft for en begrenset gruppe saker. I høringsnotatet om etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdsloven ble det i tillegg pekt på at det særlig var et behov for en gradvis innføring for den nye ordningen med ett utleggstrekk.

36.3 Høringsinstansenes merknader

Skattedirektoratet uttalte i sin høringsuttalelse:

«Skattedirektoratet ønsker spesielt å fremheve viktigheten av gode overgangsbestemmelser

og en smidig ikrafttredelse av loven. Det vil være av avgjørende betydning for programmet Fremtidens innkreving og den systemutviklingen som skal gjennomføres, at det gis overgangsbestemmelser som gir en enklest mulig overføring av krav- og saksporfølge fra eksisterende fagsystemer for innkreving til modernisert løsning.»

Ingen andre høringsinstanser har merknader til forslaget.

36.4 Vurderinger og forslag

Som nevnt i kapittel 1 er det et pågående program kalt Fremtidens innkreving for å samordne og modernisere systemporteføljen og prosessene for innkrevsingsarbeidet i Skatteetaten og hos alminnelig namsmann. Forslaget om å endre regelverket for å støtte moderniserte saksbehandlingsløsninger hos alminnelig namsmann, forslaget om å etablere ny ordning for utleggstrekk og forslaget til innkrevsingsloven er alle avgjørende for å realisere de forventede gevinstene ved denne moderniseringen.

Samtidig er det på enkelte områder nødvendig at systemstøtten er modernisert før enkelte av de foreslåtte bestemmelsene trer i kraft. Etter departementets vurdering bør en unngå å sette i kraft lovendringer på et tidspunkt hvor dette vil skape behov for vesentlige endringer i eksisterende IT-systemer. Ved å samkjøre ikrafttredelsen med leveransene fra Fremtidens innkreving, og gi hjemmel for å fastsette hensiktsmessige overgangsregler for eksisterende saker, vil en kunne begrense behovet for å tilpasse eksisterende IT-systemer for å gjennomføre nye regler. Departementet foreslår derfor at lovendringene skal tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer, og at de enkelte bestemmelsene skal kunne settes i kraft til ulik tid hvis dette er hensiktsmessig.

Skatteetatens innkreving gjøres i dag gjennom flere forskjellige IT-systemer. Disse håndterer ulike grupper av krav. Siden muligheten til å håndtere forslagene kan variere mellom disse

systemene, kan det også vise seg å være behov for at enkelte regler for en periode bare trer i kraft for enkelte kravstyper eller grupper av krav.

For å redusere risikoen ved overgangen til nytt regelverk med tilhørende systemstøtte, foreslås det i tillegg en mulighet for gradvis innføring, ved at ny regulering i en overgangsperiode kan settes i kraft bare for en begrenset gruppe saker. Det er særlig for ordningen med ett utleggstrekk at det er behov for å kunne prøve ut den nye løsningen i et omfang som gjør at risikoen for feil ikke blir uforsvarlig høy. Også for andre deler av regelverket kan det oppstå behov for en gradvis innføring. Det kan derfor være aktuelt å først iverksette (deler av) ny regulering for en avgrenset krets av skyldnere eller for bestemte grupper av andre aktører eller krav, eventuelt en kombinasjon av disse kriteriene. For ordningen med ett utleggstrekk synes det mest nærliggende alternativet å være at ordningen i en overgangsperiode trer i kraft for en geografisk avgrenset krets av skyldnere, i kombinasjon med en avgrenset krets trekkpliktige. Det bør derfor kunne fastsettes en ikrafttredelse som legger til rette for en slik innføring. Den nye trekkordningen må imidlertid tas

i bruk slik at de nye reglene trer i kraft samtidig for alle krav mot samme skyldner med samme prioritet.

Behovet for å bruke en differensiert ikrafttredelse er ikke avklart ennå, men etter departementets vurdering er det sterkt ønskelig å ha mulighet til en slik fleksibilitet. Den nærmere vurderingen av behovet og utformingen vil gjøres frem mot ikrafttredelsen. Departementet tar sikte på at forslag til mer spesifikke ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser sendes på høring, eventuelt sammen med forslag til forskrifter som skal fastsettes som følge av innkrevingsloven og endringer i tvangsfullbyrdsloven og andre lover.

Departementet foreslår at innkrevingsloven og de foreslåtte endringene i tvangsfullbyrdsloven og andre lover skal tre i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer, med mulighet til å differensiere ikrafttredelsen som beskrevet ovenfor. Det foreslås også hjemmel for Kongen til å gi forskrift om overgangsbestemmelser.

Departementet viser til forslag til innkrevingsloven § 40.

37 Merknader til de enkelte bestemmelsene

37.1 Innkrevingsloven

Til § 1 Formålet med loven

Målsetningen med loven gjøres tydelig gjennom en formålsbestemmelse. Denne kan også være en støtte for tolkningen av loven. Bestemmelsen slår fast at loven skal legge til rette for en effektiv innkreving, som også ivaretar hensynet til skyldneren.

Det vises til nærmere omtale i punkt 5.2.

Til § 2 Virkeområde og innkrevingsmyndighet

Betegnelsen «Innkrevingsmyndigheten» brukes når Skatteetaten utøver myndighet etter loven. Bestemmelsens første ledd slår fast at myndigheten etter loven er lagt til Innkrevingsmyndigheten i første instans, og at Innkrevingsmyndigheten krever inn de kravene den i lov eller i medhold av lov er pålagt å innkreve.

Etter andre ledd gjelder loven også på Svalbard og Jan Mayen.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi nærmere regler i forskrift om hvilke krav Innkrevingsmyndigheten skal innkreve.

Norge har en rekke folkerettslige forpliktelser vedrørende immunitet og ukrenkelighet. Fjerde ledd inneholder en folkerettsreservasjon som fastslår at loven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat.

Det vises til nærmere omtale i punkt 5.3, 5.4, 5.5 og 5.7.

Til § 3 Utøvelse av kreditorposisjon

Etter § 3 første ledd ivaretar Innkrevingsmyndigheten rollen som kreditor for de kravene den krever inn.

Etter andre ledd kan departementet i forskrift gi nærmere regler om innholdet i første ledd, herunder fastsette begrensninger for utøvelsen av kreditorrollen. Det kan for eksempel være begrensninger i Innkrevingsmyndighetens adgang til å ettergi krav etter §§ 18 til 20. Det kan også

være aktuelt å gi regler om at Innkrevingsmyndigheten for utvalgte kravstyper ikke skal benytte enkelte kreditortiltak, eller at dette først skal gjøres etter kontakt med oppdragsgiver, se nærmere omtale i punkt 5.8.

Etter tredje ledd kan Innkrevingsmyndigheten fastsette betalingsfrist for underholdsbidrag som kreves inn etter innkrevingsloven. Det kan være aktuelt å gi en betalingsfrist som avviker fra forfall i avtale, vedtak eller dom. Bestemmelsen viderefører bidragsinnkrevingsloven § 9 andre ledd andre punktum, se punkt 19.3.

Etter fjerde ledd første punktum kan departementet i forskrift gi nærmere regler om når innkrevingen av krav kan avsluttes. Avslutning av innkrevingen innebærer at Innkrevingsmyndigheten ikke vil forfølge kravet videre. Det innebærer imidlertid ikke at kravet ettergis eller at kreditor for kravet ikke kan fortsette innkrevingen, se punkt 19.5. Etter andre punktum kan en beslutning om å avslutte innkrevingen ikke påklages.

Til § 4 Forholdet til forvaltningsloven og inkassoloven

Etter bestemmelsen gjelder forvaltningsloven for Innkrevingsmyndighetens virksomhet, med mindre annet følger av loven. Se nærmere omtale i punkt 6.2.

Det følger av bestemmelsens andre ledd at inkassoloven ikke gjelder for Innkrevingsmyndighetens virksomhet etter innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 6.6.

Til § 5 Fullmektig

Innholdet i bestemmelsen tilsvarende skatteforvaltningsloven § 5-3. Første ledd stadfester rett til å bruke fullmektig under saksbehandlingen. Retten tilkommer enhver som har rettigheter og plikter overfor Innkrevingsmyndigheten. Etter bestemmelsen kan både fysiske og juridiske personer være fullmektig. Adgangen til å velge fullmektig er dermed videre enn etter forvaltningsloven § 12, hvor bare fysiske personer og organisasjoner en part er medlem av, kan være fullmektig.

Etter andre ledd er det opp til Innkrevingsmyndighetens skjønn om fullmektigen må dokumentere fullmaktsforholdet ved å legge frem fullmakten. Det kan bes om dette etter en konkret vurdering i en sak, eller det kan legges inn som rutiner i automatiserte systemer at visse aktører skal eller ikke skal legge fram fullmakt.

Tredje ledd regulerer hvor Innkrevingsmyndigheten skal sende henvendelser til fullmaktsgiveren. Som hovedregel skal de gå via fullmektigen. I visse tilfeller skal henvendelser gå til fullmaktsgiveren, med orientering også til fullmektigen. Som etter skatteforvaltningsloven, er det etter fjerde ledd adgang til å sende masseutsendelser bare til fullmaktsgiveren.

Av femte ledd følger det at tvisteloven § 3-3 og tvangsfullbyrdsloven § 6-2 regulerer hvem som kan opptre som prosessfullmektig ved klage til tingretten. Henvisningen til tvangsfullbyrdsloven § 6-2 innebærer at den som har rett til å drive rettshjelpsvirksomhet i enkelte saker også kan være prosessfullmektig, så lenge saken ikke behandles ved allmennprosess. Se nærmere omtale i punkt 6.4.

Til § 6 Sakskostnader

Første ledd slår fast at en part kan kreve erstatning for kostnader som var nødvendige for å få endret en avgjørelse, dersom avgjørelsen etter klage endres som følge av en feil som Innkrevingsmyndigheten kan bebreides for.

Etter andre ledd må krav om erstatning for sakskostnader etter første ledd settes frem senest tre uker etter at melding om endret avgjørelse er gitt parten. Kravet avgjøres av Innkrevingsmyndigheten i første instans, og kan påklages til overordnet forvaltningsorgan etter reglene i forvaltningsloven § 28 til § 34.

Det følger av tredje ledd at reglene om erstatning av sakskostnader i første og andre ledd ikke gjelder ved beslutning om utlegg, tvangsdekning, motregning og avregning som påklages til tingretten. I slike saker kan Innkrevingsmyndigheten likevel erstatte partenes sakskostnader dersom det er klart at parten har rett på dekning etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 3-3.

Det vises til nærmere omtale i punkt 6.5.

Til § 7 Tilbakebetaling

Etter første ledd kan Innkrevingsmyndigheten kreve tilbake et beløp som den har utbetalt til noen som ikke hadde krav på utbetalingen, der-

som den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil.

Andre ledd slår fast at vedtak om tilbakebetaling etter første ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

Det følger av tredje ledd at innkreving av beløp som kreves tilbakebetalt etter første ledd, ikke iverksettes før eventuell klage er avgjort. Innkrevingsmyndigheten kan likevel gjennomføre motregning.

Det vises til nærmere omtale i punkt 19.2.

Til § 8 Utbetaling

Første ledd slår fast at utbetaling fra Innkrevingsmyndigheten skal skje til betalingsmottakers konto, med mindre annet følger av lov eller forskrift. Utbetalingsmåten kan være regulert i sektorlovgivningen, se for eksempel skattebetalingsloven § 9-1. I slike tilfeller går sektorlovgivningens bestemmelser foran denne bestemmelsen.

Andre ledd åpner for unntak fra første ledd der betalingsmottaker ikke har konto i Norge. Det vil både gjelde norske borgere som ikke har eller kan få konto i Norge og utenlandske borgere uten konto i Norge. Utbetalingsmåten velges i slike tilfeller under hensyn til mottakerens ønske. Innkrevingsmyndigheten kan kreve at betalingsmottaker dekker merkostnaden ved utbetaling til utlandet sammenlignet med overføring til bankkonto i Norge.

Det vises til nærmere omtale i punkt 19.4.

Til § 9 Taushetsplikt

Bestemmelsen slår fast at for saker som behandles etter innkrevingsloven, gjelder som hovedregel en taushetsplikt som omfatter opplysninger om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold. Taushetsplikten tilsvarende den som gjelder etter skatteforvaltningsloven § 3-1 første ledd. Bestemmelsene i forvaltningsloven § 13 til § 13 e utfyller innkrevingsloven § 9, jf. forvaltningsloven § 13 f.

Det vises til nærmere omtale i punkt 6.3.

Til § 10 Skyldnerens opplysningsplikt

Bestemmelsen slår fast at skyldneren plikter å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevningen. Opplysningsplikten gjelder på ethvert stadium av saken, både når Innkrevingsmyndigheten ivaretar rollen som kreditor og ved tvangsinnkreving. Adgangen til å innhente opplysninger fra skyldneren vil derfor bero på en tolkning av

reglene som fastsetter Innkrevsmyndighetens oppgaver. Pålegget om å gi opplysninger må også være tilstrekkelig spesifisert. Opplysningsplikten gjelder etter krav fra Innkrevsmyndigheten. Innkrevsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene.

Skyldneren kan klage over pålegg om å gi opplysninger etter innkrevsloven § 10 etter reglene i forvaltningsloven § 14. Saker om utlegg og tvangsdekning følger i hovedsak tvangsfullbyrdslovens system, og det er hensiktsmessig at også klage på pålegg om å gi opplysninger i slike saker behandles etter tvangsfullbyrdslovens regler. Dersom det er gitt varsel om utlegg eller tvangsdekning etter innkrevsloven § 25, skal klage over pålegg om å gi opplysninger behandles etter reglene i tvangsfullbyrdsloven.

Det vises til nærmere omtale i punkt 7.3.4.

Til § 11 Tredjeparters opplysningsplikt

Etter første ledd plikter enhver tredjepart etter krav fra Innkrevsmyndigheten å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. For fysiske personer gjelder denne opplysningsplikten bare dersom opplysningen knytter seg til deres næringsvirksomhet. Dersom opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, plikter fysiske personer bare å gi opplysninger om krav skyldneren har hatt mot den opplysningspliktige, og om formuesgoder som skyldneren eier og som den opplysningspliktige har hatt i sin besittelse.

Andre til sjetten ledd har nærmere bestemmelser om opplysningsplikten for tredjeparter. Etter andre ledd kan det i forskrift fastsettes at tredjeparter ukrevet skal gi opplysninger til Innkrevsmyndigheten som kan ha betydning for innkrevingen. Slik opplysningsplikt kan pålegges fysiske personer bare dersom opplysningene er knyttet til deres næringsvirksomhet.

Etter tredje ledd kan det fastsettes i forskrift at offentlige myndigheter mv. skal gi opplysninger som har betydning for innkrevingen uten hinder av taushetsplikt, og at slike opplysninger skal gis ukrevet.

I utgangspunktet vil plikten til å gi opplysninger for private tredjeparter vike for lovbestemt taushetsplikt. Etter fjerde ledd plikter likevel advokater og andre tredjeparter etter krav fra Innkrevsmyndigheten å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og hvem som er parter i pengeoverføringene, på deres konti tilhørende skyldneren, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Etter femte ledd kan Innkrevsmyndigheten kreve opplysninger fra Folkeregisteret uten hinder av taushetsplikt.

Etter sjetten ledd kan Innkrevsmyndigheten kreve at tredjepart dokumenterer opplysningene de er pliktige til å gi.

Syvende ledd fastsetter at Innkrevsmyndigheten kan innhente og utlevere enkelte typer opplysninger til bruk for andre myndigheters tvangsfullbyrdelse.

Åttende ledd gir departementet forskriftshjemmel til å gi nærmere regler om hvordan opplysninger skal gis, signatur, leveringsfrist og leveringssted.

Det vises til nærmere omtale i punkt 7.3.4.

Til § 12 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser

Etter første ledd kan Innkrevsmyndigheten sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for Innkrevsmyndighetens arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Innkrevsmyndigheten kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål, når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

Etter andre ledd kan Innkrevsmyndigheten treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Etter tredje ledd kan Innkrevsmyndigheten benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

Etter fjerde ledd kan departementet gi forskrift om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

Det vises til nærmere omtale i punkt 7.4.

Til § 13 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Innkrevsmyndigheten vil gjennomføre oppgavene sine ved bruk av IT-systemer. Disse må utvikles og testes før de kan brukes i oppgaveløs-

ningen. Utvikling og testing er også viktig for å sikre korrekt behandling av personopplysningene som benyttes i systemene. I en del tilfeller vil det være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å utvikle og teste IT-systemene bare ved hjelp av anonyme eller fiktive opplysninger. Etter første ledd kan Innkrevingsmyndigheten derfor på visse vilkår behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer. Andre ledd gir departementet hjemmel til i forskrift å gi nærmere regler om bruken av personopplysninger for utvikling og testing av IT-systemene.

Det vises til nærmere omtale i punkt 7.4.

Til § 14 Forskrift om adgangen til utlevering av opplysninger og annen behandling av taushetsbelagte opplysninger

Det følger av forvaltningsloven § 13 g at Kongen etter nærmere vilkår kan gi forskrift om at taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 ikke er til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet. Bestemmelsen i § 14 gir departementet adgang til å gi forskrift som angitt i forvaltningsloven § 13 g om utlevering og annen behandling av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter innkrevingsloven § 9.

Det vises til nærmere omtale i punkt 7.5 og punkt 13.5.4.

Til § 15 Renter og gebyr mv. ved forsinket betaling

For mange av kravene som Innkrevingsmyndigheten krever inn, er det fastsatt en forsinkelsesreaksjon ved forsinket betaling i form av rente eller gebyr. Dersom det ikke er fastsatt forsinkelsesreaksjon for det aktuelle kravet i sektorlovgivningen, påløper det forsinkelsesrente etter § 15 første ledd. Det er forutsatt at det faktisk er bestemt en forsinkelsesreaksjon i sektorlovgivningen, for at det ikke skal påløpe rente etter bestemmelsen. Der sektorlovgivningen gir hjemmel for å fastsette forsinkelsesreaksjon, uten at kompetansen er benyttet, påløper det rente etter innkrevingsloven. Rentesatsen tilsvarer den som fastsettes i medhold av forsinkelsesrenteloven.

Det følger av andre ledd at renter etter første ledd løper fra 30 dager etter at skyldneren er gitt varsel om at det vil påløpe rente ved forsinket betaling. Dette gjelder uavhengig av kravets forfall. Bestemmelsen må likevel forstås slik at renteperioden uansett ikke starter før kravet er forfalt.

Det følger av tredje ledd at departementet i forskrift kan gi utfyllende bestemmelser til første

og andre ledd. Enkelte kravstyper kan unntas fra rente ved forsinket betaling. Det kan også bestemmes at rente skal løpe med en lavere sats enn det som følger av første ledd. Det kan videre bestemmes at rente skal løpe i tillegg til annen forsinkelsesreaksjon. Der det følger av annen lov eller forskrift at det skal ilegges forsinkelsesgebyr ved forsinket betaling, kan departementet i forskrift bestemme at det i tillegg skal løpe forsinkelsesrente. For krav med løpende forfall, kan det bestemmes at renten løper fra et tidligere tidspunkt enn etter andre ledd. Det kan også bestemmes at renten løper fra forfall.

Når særlige hensyn gjør seg gjeldende for enkelte kravstyper, kan departementet i forskrift bestemme at det kan påløpe gebyr ved forsinket betaling, se bestemmelsens fjerde ledd. Dette gjelder også der forsinkelsesreaksjonen følger av annen lov eller forskrift. Gebyr ved forsinket betaling må være hensiktsmessig for kravstypen, og ikke urimelig for skyldneren. Dersom hovedkravet er tvangsgrunnlag, er også gebyret ved forsinket betaling tvangsgrunnlag.

Det følger av femte ledd at det ikke påløper rente eller gebyr når forsinket betaling skyldes forhold på kreditors side. Bestemmelsen tilsvarer forsinkelsesrenteloven § 2 andre ledd. Hvilke forhold på kreditors side som utelukker forsinkelsesreaksjon, vil tilsvare det som gjelder etter forsinkelsesrenteloven.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.

Til § 16 Innkrevingsmyndighetens dekningsrekkefølge

I en del tilfeller må Innkrevingsmyndigheten ta stilling til hvilke krav mot skyldneren som skal dekkes av et beløp som er innkrevet eller innbetalt. Bestemmelsen regulerer dekningsrekkefølgen ved Innkrevingsmyndighetens motregning og andre situasjoner hvor rekkefølgen ikke følger av skyldnerens valgtrett eller av andre rettsforhold som avtale, annen lov mv. Etter bestemmelsen kan departementet i forskrift bestemme hvilken dekningsrekkefølge som skal gjelde i slike tilfeller. Bestemmelsen styrer ikke rekkefølgen ved utleggstrekk, utleggspant mv. hvor dekningsrekkefølgen følger av lov.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.

Til § 17 Betalingsavtale

Det følger av første ledd at Innkrevingsmyndigheten kan tilby skyldneren en betalingsavtale når det anses hensiktsmessig.

Etter andre ledd kan Innkrevingsmyndigheten sette vilkår for å innvilge betalingsavtale etter første ledd.

Bestemmelsens tredje ledd regulerer at beslutninger om betalingsavtale ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det innebærer at skyldneren ikke kan klage over beslutning om betalingsavtale, eller beslutning om å ikke gi betalingsavtale.

Fjerde ledd gir departementet forskriftshjemmel til å gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av bestemmelsen.

Se nærmere omtale i kapittel 10.

Til § 18 Ettergivelse av hensyn til kreditor

Bestemmelsen regulerer ettergivelse av hensyn til kreditor. Etter første ledd kan Innkrevingsmyndigheten helt eller delvis ettergi et krav dersom det antas å gi like god eller bedre dekning enn fortsatt innkreving. Det er en forutsetning at ettergivelsen ikke vil virke støtende eller er egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral. Terskelen for ettergivelse etter bestemmelsen er høy.

Andre ledd regulerer ettergivelse av krav med forfall mer enn ti år tilbake i tid. For slike krav er vilkåret om dekning at fortsatt innkreving ikke vil gi dekning av betydning. Også etter andre ledd er det et vilkår at ettergivelse ikke må virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

Etter tredje ledd kan ikke Innkrevingsmyndigheten ettergi krav som kreves inn for private kreditorer, uten at den private kreditoren samtykker.

Fjerde ledd fastsetter at beslutning om ettergivelse etter bestemmelsen ikke kan påklages, og oppstiller begrensninger i plikten til å gi begrunnelse for vedtak om ettergivelse, dersom begrunnelsen kan svekke mulighetene for dekning i fremtiden.

Se punkt 11.2 for nærmere omtale.

Til § 19 Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldneren

Det følger av første ledd at Innkrevingsmyndigheten helt eller delvis kan ettergi et krav når skyldneren er varig ute av stand til å betale kravet. Den svekkete betalingsevnen må skyldes særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker, og det må være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen. I tillegg er det et vilkår at ettergivelsen ikke må virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

Der betalingsevnen bare er midlertidig svekket, kan Innkrevingsmyndigheten etter andre ledd innvilge betalingsavtale på samme vilkår som etter første ledd.

Tredje ledd avgrenser ettergivelsesadgangen mot krav som tilhører private kreditorer. Selv om innkrevingsmyndigheten ikke kan ettergi slike krav etter innkrevsloven, kan det være grunnlag for ettergivelse i sektorlovgivningen.

For nærmere omtale, se punkt 10.5 og 11.3.

Til § 20 Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv.

Første ledd gir Innkrevingsmyndigheten kompetanse til å ettergi forsinkelsesrente og gebyr ved forsinket betaling, samt omkostninger ved innkrevingen, der det foreligger særlige forhold. Særlige forhold kan være konkrete forhold ved skyldneren, men også samfunnsmessige forhold eller forhold knyttet til bestemte kravstyper.

I andre ledd fremgår det at beslutninger etter paragrafen ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Etter tredje ledd kan ikke Innkrevingsmyndigheten ettergi forsinkelsesrente eller gebyr som tilfaller private kreditorer.

Fjerde ledd fastsetter at departementet i forskrift kan gi føringer for hva som anses som særlige forhold etter første ledd.

Se punkt 11.4 for nærmere omtale.

Til § 21 Motregning

Det følger av første ledd at alle krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, kan motregnes i til gode skatt og avgift. Dette gjelder også under konkursbehandling, så lenge ikke annet følger av dekningsloven kapittel 8 eller annet regelverk. Regelen kommer til uttrykk ved at det ikke gis noen alternativ regulering for konkurssituasjonen i første ledd. Innkrevingsmyndigheten skal ta hensyn til reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 dersom skyldneren krever det, men Innkrevingsmyndigheten vil normalt ikke vurdere dette på forhånd.

Andre ledd angir hvilke kravstyper som kan motregnes i andre offentlige utbetalinger. Krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a og b (underholdsbidrag og erstatning ved straffbar handling), kan motregnes i andre krav skyldneren har mot det offentlige, selv om det ikke foreligger gjensidighet. Dette gjelder også krav under fellesinnkrevingen (formues- og inntektsskatt og trygdeavgift) som fordeles etter

reglene i skattebetalingsloven kapittel 8. Ordlyden omfatter bare krav som faktisk skal fordeles. Etter gjeldende rett betaler for eksempel ikke upersonlige skattepliktige inntektsskatt til kommunen eller fylkeskommunen. Slike krav faller derfor utenfor. Med unntak av krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav b, er motregningsadgangen den samme i og utenfor konkurs

Bestemmelsens tredje ledd omhandler gjennomføringen av motregningen, og gjelder både ved lovfestet og ulovfestet motregning. Etter krav fra Innkrevingsmyndigheten skal offentlige utbetalere, herunder kommuner og fylkeskommuner, overføre hovedkravet til Innkrevingsmyndigheten. Departementet gis adgang til å fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift.

Etter fjerde ledd regnes ikke beslutning om motregning etter denne paragrafen som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, uavhengig av om det er Innkrevingsmyndigheten eller annen offentlig myndighet som motregner. Forvaltningslovens kapittel IV–VI gjelder derfor ikke for slike beslutninger. Se sjette ledd om skyldnerens klagerett.

Det følger av femte ledd at Innkrevingsmyndigheten skal underrette skyldneren om en beslutning om motregning. Dette inkluderer motregning etter annen lovgivning eller på ulovfestet grunnlag. Formålet med underretningen er både å informere skyldneren om at motregning er gjennomført og å gi nok informasjon til at skyldneren skal kunne ivareta sine interesser. Det skal fremgå av underretningen hvilke krav det motregnes med, og hvilke rettigheter skyldneren har etter bestemmelsen om motregning. Dersom det er tatt hensyn til reglene om beslagsfrihet, bør det fremgå hvilke vurderinger som er gjort. Det bør være tilstrekkelig informasjon til at skyldneren på grunnlag av underretningen kan korrigere eller gi utfyllende informasjon til Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndigheten har samme underretningsplikt når den motregner på vegne av en annen offentlig myndighet.

Det følger av sjette ledd at skyldneren kan klage på motregningen. Klagefristen er en måned fra skyldneren ble underrettet om motregningen, og tvangsfyllbyrdsloven § 2-7 om beregning og avbrytelse av frister gjelder tilsvarende. Samme frist gjelder for krav om at det tas hensyn til reglene om beslagsfrihet. Tingretten er klageinstans, og klageadgangen gjelder også der motregningen er gjennomført på ulovfestet grunnlag. Klagen kan blant annet være knyttet til det underliggende kravet eller motkravet, eller

begrunnet i mangler ved vurdering av midler til livsopphold.

Syvende ledd viderefører kommunenes adgang til utvidet motregning for noen typer kommunale krav, ved at kommunene kan motregne etter reglene i innkrevingsloven § 21 første ledd. Reglene om klage i sjette ledd gjelder tilsvarende for kommunene. Etter bestemmelsen kan departementet gi nærmere regler i forskrift om gjennomføringen av motregningen. Dette inkluderer hvordan kravene skal meldes inn til Innkrevingsmyndigheten og saksbehandlingen ved slik motregning. Hjemmelen omfatter også regulering av dekningsrekkefølgen som skal gjelde når Innkrevingsmyndigheten motregner. Forskriftshjemmelen gjelder for enhver offentlig myndighet, ikke bare kommuner.

Se kapittel 12 for nærmere omtale.

Til § 22 Avregning

Enkelte tilbakebetalingskrav kan innkreves ved avregning i fremtidige ytelser, for eksempel i pensjon. Hvilke krav som kan avregnes, og i hvilke ytelser avregning kan benyttes, reguleres i folketrygdloven og enkelte andre lover. Når Innkrevingsmyndigheten har ansvaret for å kreve inn kravet, er det også Innkrevingsmyndigheten som kan foreta avregning. Innkrevingsloven § 22 regulerer en del spørsmål knyttet til Innkrevingsmyndighetens bruk av avregning som virkemiddel.

Første ledd første punktum slår fast at ved avregning har skyldneren rett til å beholde nødvendige midler til livsopphold, jf. dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum. Bestemmelsen lovfester det som antas å være gjeldende rett. Andre punktum kodifiserer avregningens fortrinnsrett. Når det besluttes avregning, skal derfor et løpende utleggstrekk vike.

Innkrevingsmyndigheten har behov for å kunne endre en besluttet avregning av eget tiltak. Adgangen til å endre avregning skal være den samme som ved utleggstrekk. Andre ledd bestemmer derfor at tvangsfyllbyrdsloven § 7-21 første ledd, som regulerer adgangen til å endre et utleggstrekk, skal gjelde tilsvarende for avregning.

Tredje ledd slår fast at en beslutning om avregning kan påklages etter tvangsfyllbyrdsloven § 5-16. Som ved utleggstrekk, kan klagen settes fram fra varsel er gitt etter innkrevingsloven § 25, og så lenge avregningen løper. Tvangsfyllbyrdsloven § 2-7 gjelder tilsvarende for beregning og avbrytelse av frister.

Etter fjerde ledd gjelder den nye reguleringen i foreldelsesloven § 17 nr. 3 og § 21 nr. 1, nr. 4 og nr. 5 tilsvarende for avregning. Dette innebærer at varsel etter innkrevingsloven § 25 avbryter foreldelsesfristen og fører til en ny foreldelsesfrist på ti år, som regnes fra sakens avslutning. Foreldelse vil derfor ikke inntre så lenge avregningen pågår. Videre vil det ikke løpe en foreldelsesfrist for senere forfalte renter så lenge den rentebærende fordringen består.

Femte ledd slår fast at forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd og § 35 andre til fjerde ledd ikke skal gjelde ved behandling av saker om avregning. Forvaltningsloven vil også vike i andre tilfeller, for eksempel vil reglene om klage i tvangsfullbyrdsloven gå foran reglene om klage i forvaltningsloven.

Se kapittel 13 for nærmere omtale av første, andre, tredje og femte ledd. Fjerde ledd er nærmere omtalt i punkt 16.6.

Til § 23 Utlegg

Etter første ledd første punktum kan Innkrevingsmyndigheten beslutte utlegg for krav som den har til innkreving. Hvilke krav Innkrevingsmyndigheten har til innkreving, følger av § 2 tredje ledd.

Beslutning om utlegg kan bare tas for krav som det foreligger tvangsgrunnlag for. Første ledd andre punktum slår fast at Innkrevingsmyndigheten ikke kan benytte skriftlig meddelelse etter tvangsfullbyrdsloven § 7-2 første ledd bokstav f som tvangsgrunnlag for sin egen tvangsinnkreving. Derimot kan Innkrevingsmyndigheten benytte slike skriftlige meddelelser som tvangsgrunnlag ved begjæringer om utlegg for den alminnelige namsmannen ved behov.

I en del tilfeller vil Innkrevingsmyndigheten kreve inn flere krav samtidig mot samme skyldner. Første ledd tredje punktum slår fast at Innkrevingsmyndigheten kan ta med flere krav mot en skyldner i samme utleggsbeslutning.

Andre ledd regulerer hva en beslutning om utlegg kan medføre. Utlegg kan medføre at det tas utleggspant i et formuesgode. Innkrevingsmyndigheten kan også beslutte utleggstrekk i lønn mv. Utleggstrekk kan besluttes på to måter, enten ved at Innkrevingsmyndigheten etablerer utleggstrekk for kravet, eller ved at kravet meldes inn i et trekk som allerede er etablert. Dersom skyldneren verken har formuesgoder av verdi eller inntekt som det kan trekkes i, kan Innkrevingsmyndigheten avslutte innkrevingsforsøket med en beslutning om intet til utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-23. En beslutning om intet til utlegg

medfører at skyldneren får en betalingsanmerking, og det må derfor foretas visse undersøkelser før Innkrevingsmyndigheten kan treffe en slik beslutning. Dersom det er varslet om tvangsinnkreving uten at det treffes noen beslutning i saken, skal skyldneren eller skyldnerens fullmektig informeres om dette, jf. innkrevingsloven § 26 første ledd fjerde punktum. En slik avslutning av saken medfører ingen betalingsanmerking.

Tredje ledd angir hvilke bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven som skal gjelde for Innkrevingsmyndigheten ved behandling av saker om utlegg.

Fjerde ledd slår fast at forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd ikke skal gjelde ved behandling av saker om utlegg. Forvaltningsloven vil vike også i enkelte andre tilfeller, for eksempel vil reglene om omgjøring og klage i tvangsfullbyrdsloven gå foran reglene om omgjøring og klage i forvaltningsloven.

Etter femte ledd kan departementet fastsette i forskrift at Innkrevingsmyndigheten skal kunne kreve gebyr når den sender varsel om utlegg, eller treffer beslutning om utlegg, herunder utleggstrekk, utleggspant eller beslutning om intet til utlegg. Forskriftshjemmelen omfatter ikke varsel om tvangsdekning når Innkrevingsmyndigheten har tatt utleggspant i enkle pengekrav, eller varsel om avregning. Gebyrkravet er tvangsgrunnlag for utlegg og legges i utlegget til ved siden av hovedkravet.

Skyldnerens plikt til å erstatte gebyrer som Innkrevingsmyndigheten må betale for tvangsfullbyrdelse gjennom de alminnelige namsmyndighetene, reguleres av sakskostnadsreglene i tvangsfullbyrdsloven og ikke i innkrevingsloven.

Se punkt 14.2 og punkt 15.2 for nærmere omtale, for femte ledd se punkt 6.5.4.

Til § 24 Tvangsdekning i enkle pengekrav

Etter første ledd kan Innkrevingsmyndigheten gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav når den selv har tatt pant i pengekravet. Dersom Innkrevingsmyndigheten tar utleggspant i andre eiendeler, må tvangsdekning skje gjennom en begjæring til alminnelig namsmann, se nærmere omtale i punkt 14.4.

En forutsetning for tvangsdekning er at det foreligger tvangsgrunnlag. Tvangsgrunnlag for Innkrevingsmyndigheten vil være utleggspant i enkle pengekrav som har rettsvern etter pante-loven § 5-7 femte ledd, jf. § 4-5 første ledd, se tvangsfullbyrdsloven § 10-2. Det vil si at ban-

ken eller andre som skyldneren har et enkelt pengekrav mot, må ha fått melding om pantsettelsen.

En sak om utleggspant i enkle pengekrav avsluttes med at Innkrevingsmyndigheten forbyr den forpliktete å betale til skyldneren, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-19 åttende ledd. Gjennom beslutning om tvangsdekning vil den forpliktete i stedet bli pålagt å betale til Innkrevingsmyndigheten, jf. andre ledd første punktum. Betaling skal skje når Innkrevingsmyndigheten krever det, men ikke tidligere enn forfall for det kravet som det er tatt utlegg i. Andre ledd tredje punktum slår fast at krav om betaling er tvangsgrunnlag for utlegg.

Tredje ledd regulerer hvordan Innkrevingsmyndigheten skal håndtere tilfeller der det enkle pengekravet er større enn Innkrevingsmyndighetens krav, eller der det foreligger begrensede rettigheter i kravet med bedre prioritet enn Innkrevingsmyndighetens panterett. En tilsvarende bestemmelse for alminnelig namsmann er tatt inn i tvangsfullbyrdsloven § 10-7 første ledd, se punkt 37.2.

Når Innkrevingsmyndigheten beslutter at krav skal betales til den, jf. andre ledd, skal den underrette skyldneren og den som utad fremstår som eier av fordringen, om beslutningen, jf. fjerde ledd.

Femte ledd gir regler om plikt for skyldneren til å utlevere dokumenter og formuesgoder når det er nødvendig for å gjøre gjeldende kravet som det er tatt utlegg i.

Sjette ledd slår fast at tvangsdekningen avsluttes når Innkrevingsmyndigheten har mottatt betaling.

Reglene i andre til sjette ledd er nærmere omtalt i punkt 15.5. Reglene medfører at bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 10 avsnitt III ikke skal gjelde. Syvende ledd gir en uttømmende regulering av hvilke andre bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven som skal gjelde ved behandling av saker om tvangsdekning i enkle pengekrav, se nærmere omtale i punkt 15.2.

Til § 25 Varsel før avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav

Før Innkrevingsmyndigheten treffer en beslutning om avregning, utlegg eller tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav skal den etter første ledd første punktum varsle skyldneren eller skyldnerens fullmektig, med oppfordring om å uttale seg om saken innen en dato som ligger minst tre uker fra varsel ble sendt. Ved tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav kan varsel tidligst gis tre uker etter at utlegg er besluttet, jf.

første ledd andre punktum. Varsel ved tvangsdekning skal gis til skyldneren og skyldnerens fullmektig, jf. første ledd første punktum, og også til den som utad fremstår som eier av fordringen eller dennes fullmektig, jf. første ledd andre punktum.

Andre ledd slår fast at varselet skal inneholde det som er nødvendig for at skyldneren skal kunne ivareta sine interesser. Det nærmere innholdet i varselet kan fastsettes i forskrift.

Tredje ledd gir regler om at Innkrevingsmyndigheten kan unnlate å varsle. Varsel kan unnlates dersom skyldneren ikke har kjent adresse eller kjent fullmektig med kjent adresse. Kjent adresse vil omfatte fysisk, elektronisk eller digital adresse. Varsel kan også unnlates når beslutning om utlegg vil bli vesentlig vanskeliggjort om det blir gitt et slikt varsel.

Se nærmere omtale under punkt 15.3.

Til § 26 Beslutning og underretning mv.

Første ledd første til tredje punktum gir regler om frist for beslutning om avregning, utlegg og tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Etter § 25 skal skyldneren ha varsel om tiltaket, med minst tre ukers frist for å uttale seg. Etter § 26 første ledd første og andre punktum kan Innkrevingsmyndigheten ta beslutningen tidligst når uttalefristen etter § 25 er utløpt, med mindre skyldneren ber om at beslutningen tas tidligere. En beslutning må tas innen to måneder etter at skyldneren sist har uttalt seg. Dersom beslutningen ikke er tatt innen denne fristen, og det dessuten er gått mer enn to måneder siden sist gitte frist for skyldneren til å uttale seg har løpt ut, kan innkrevingsstiltaket ikke gjennomføres uten at det gis et nytt varsel etter § 25, jf. § 26 første ledd tredje punktum. Etter første ledd fjerde punktum skal skyldneren informeres hvis det ikke treffes beslutning om avregning eller utlegg.

Andre ledd første punktum slår fast at Innkrevingsmyndigheten skal nedtegne vesentlige opplysninger som er av betydning for en beslutning om avregning, utlegg og tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Bestemmelsen slår også fast at beslutningen skal grunngis. Det er i andre til fjerde punktum mer detaljerte regler for hvilke opplysninger som skal nedtegnes ved beslutning om utleggstrekk. Det er enkelte forskjeller i reglene avhengig av om utleggstrekk etableres eller meldes inn i det allerede etablerte trekket. Reglene må ses i sammenheng med den nye trekkordningen, og har flere paralleller til reglene for alminnelig namsmann i tvangsfullbyr-

delsesloven § 7-20. Femte punktum slår fast at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om hva som skal nedtegnes, og om krav til begrunnelse.

Etter tredje ledd skal Innkrevingsmyndigheten underrette den som har krav på varsel etter § 25 første ledd, om beslutningen. Ved etablering av utleggstrekk skal skyldneren gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er besluttet. Skyldnerens arbeidsgiver eller en annen som er trekkpliktig, skal underrettes om plikten til å foreta og innbetale utleggstrekk og om hvordan den trekkpliktige må innhente nærmere opplysninger. Underretning til skyldneren kan unnlates dersom skyldneren ikke har kjent adresse eller kjent fullmektig med kjent adresse.

Fjerde ledd gir regler om innsyn ved klage til tingretten. For skyldneren og kreditor vil innsyn kunne gis etter bestemmelsene om partsinnsyn i forvaltningsloven §§ 18 og 19. Bestemmelsen i fjerde ledd vil derfor først og fremst sikre andre tredjeparter innsyn når innsyn er nødvendig for at de skal kunne ivareta sine interesser.

Se nærmere omtale i punkt 15.4.

Til § 27 Utleggstrekk for bidragsforpliktelse

Første punktum viderefører bestemmelsen i bidragsinnkrevingsloven § 11 andre ledd om at utleggstrekk kan besluttes for uforfalte bidragsforpliktelse når skyldneren har misligholdt sin bidragsplikt, og ikke stiller sikkerhet. Saksbehandlingsreglene i innkrevingsloven §§ 23, 25 og 26 gjelder i utgangspunktet også for slike beslutninger, jf. andre punktum.

Hvor bidragsforpliktelse allerede deltar i et utleggstrekk kan departementet i forskrift gi regler om forenklet saksbehandling ved innmelding av ytterligere bidragsforpliktelse i trekket, jf. tredje punktum.

Bidragsforpliktelse omfatter underholdsbidrag og regresskrav som følge av forskuttert bidrag, jf. forskotteringsloven § 10.

Se nærmere omtale i punkt 14.2.

Til § 28 Innledning

Under den nye ordningen med ett utleggstrekk skal Innkrevingsmyndigheten gjennomføre utleggstrekket. Det innebærer blant annet å følge opp den trekkpliktige, ta imot betalinger fra denne, og å videreformidle trekkbeløpet til kredi-

toene. Dette gjelder både utleggstrekk etablert av Innkrevingsmyndigheten selv og utleggstrekk etablert av alminnelig namsmann. Innkrevingsloven § 28 slår fast at Innkrevingsmyndigheten har et slikt ansvar. De nærmere reglene om innholdet i dette følger av §§ 29 til 35.

Se nærmere omtale i kapittel 28 til 34.

Til § 29 Innbetaling og utbetaling av trekk

Første ledd første punktum slår fast at Innkrevingsmyndigheten er ansvarlig for å motta trekkbeløpet, og for å fordele og utbetale trekkbeløpet til kreditorene, se omtale i punkt 28.6. Fordelingen skjer på bakgrunn av reglene om prioritet for de enkelte klasser av krav i dekningsloven § 2-8 første og andre ledd, og reglene om fordeling mellom krav innenfor samme prioritet etter dekningsloven § 2-8 tredje ledd. Kravenes prioritet er fastsatt av den namsmyndighet som besluttet utleggstrekk for kravet, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-20 og innkrevingsloven § 26.

Første ledd andre punktum bestemmer hvordan dekningsrekkefølgen for hovedstol, kostnader, gebyrer og renter skal være der dette ikke er bestemt av namsmyndigheten i beslutningen om at kravet skal dekkes ved trekk, se omtale i punkt 30.3.

Dersom det viser seg at fordelingen som er foretatt er feil, gir tredje punktum Innkrevingsmyndigheten adgang til å rette dette opp i senere utbetalinger, uavhengig av om mottakeren har vært i god tro, se omtale i punkt 32.3.

I andre ledd er det en forskriftshjemmel for nærmere å regulere små dividendebeholdninger. En forholdsmessig fordeling mellom krav med samme prioritet etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd vil kunne gi små beløp til hvert krav, for eksempel hvor det er et lavt trekkbeløp eller utleggstrekket omfatter mange krav. Departementet kan i forskrift bestemme en nedre grense for hvor små beløp som utbetales, hvordan krav i trekket kan legges sammen ved beregningen, og hvordan slike beløp skal behandles. Unntak fra forholdsmessig fordeling for offentlige krav med samme prioritet kan i andre tilfeller fastsettes i forskrift etter dekningsloven § 2-8 fjerde ledd. Adgangen til å gjøre unntak fra forholdsmessig fordeling er nærmere omtalt i punkt 30.5.

I tredje ledd reguleres forholdet mellom avregning og utleggstrekk dersom det løper utleggstrekk når Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning, se omtale i punkt 30.6.

Til § 30 Den trekkpliktiges oppgaver

Innkrevingsmyndigheten vil ha ansvaret for all kommunikasjon med den trekkpliktige. Ved etablering av et utleggstrekk vil Innkrevingsmyndigheten sende et trekkpålegg til den trekkpliktige. Første ledd første punktum slår fast at den trekkpliktige skal foreta trekk i samsvar med trekkpålegget. Den trekkpliktige kan også pålegges å innhente informasjon om endringer, for eksempel der beløpet som skal trekkes endres, jf. andre punktum. Etter tredje punktum kan departementet i forskrift gi nærmere regler om plikten til å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det mv.

Andre ledd regulerer forfall av trekkbeløpet. Trekkpliktige skal betale trekkbeløpet senest første virkedag etter utbetalingen til skyldneren med mindre Innkrevingsmyndigheten har fastsatt et annet forfallstidspunkt. Adgangen til å fastsette avvikende forfall er en del av trekkhåndteringen etter innkrevsingsloven kapittel 7 om gjennomføring av utleggstrekk. En alminnelig namsmann har ikke adgang til å fastsette avvikende forfall. Det kan være behov for særlige forfallsfrister for enkelte grupper trekkpliktige. Departementet kan derfor i forskrift fastsette avvikende innbetalings-tidspunkt for trekkbeløpet.

Etter tredje ledd første punktum er det en plikt til å rapportere foretatt utleggstrekk, herunder tidspunktet trekket ble foretatt i skyldnerens lønn mv. Dette skal skje etter reglene i a-opplysningsloven. Rapporteringsplikten gjelder for trekkpliktige som skal foreta forskuddstrekk etter reglene i skattebetalingsloven § 5-4. Utleggstrekk nedlagt i utbetalinger til selvstendig næringsdrivende faller derfor utenfor plikten til å rapportere etter a-opplysningsloven. Næringsinntekt i form av utleggstrekk i lott eller part i fiske- og fangstvirksomhet er likevel omfattet av forskuddstrekkplikten, jf. skattebetalingsloven § 5-6 første ledd bokstav c, og dermed av rapporteringsplikten. Private arbeidsgivere og veldedige og allmenntilgjengelige institusjoner eller organisasjoner skal også rapportere gjennomført utleggstrekk etter reglene i a-opplysningsloven, men da etter en forenklet løsning, jf. a-opplysningsforskriften § 3-1 andre ledd. Det vil i forskrift kunne gis regler om at bestemmelsen om rapportering ikke skal gjelde for enkelte trekkpliktige, jf. andre punktum. Etter tredje punktum vil det i forskrift også kunne gis regler om hvordan trekkpliktige skal rapportere utleggstrekk i ytelse det ikke er trekkplikt for etter skattebetalingsloven § 5-4.

Etter fjerde ledd første punktum skal den trekkpliktige underrette Innkrevingsmyndigheten dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling. Hvor inntektsbortfallet skyldes et forhold som er rapportert i samsvar med a-opplysningsloven, er det ikke nødvendig å underrette Innkrevingsmyndigheten, jf. andre punktum.

Se nærmere omtale i punkt 32.2 og 32.4.

Til § 31 Den trekkpliktiges ansvar

Dersom den trekkpliktige ikke etterkommer et trekkpålegg eller ikke betaler et beløp som er trukket, er den trekkpliktige ansvarlig for beløpet, jf. første ledd første punktum. Bestemmelsen viderefører bestemmelsene i dagens tvangsfullbyrdsloven § 7-22 tredje ledd og skattebetalingsloven § 16-20 første ledd. Ansvarskravet oppstår direkte på det tidspunktet den trekkpliktige misligholder trekkplikten. Det fattes ingen beslutning om ansvar, og konstatering av at ansvar foreligger er ikke et enkeltvedtak. Første ledd andre punktum slår fast at departementet i forskrift kan fastsette at den trekkpliktige skal betale forsinkelsesrenter av trekkbeløp som ikke betales innen forfallstidspunktet i innkrevsingsloven § 30 andre ledd.

Etter andre ledd kan Innkrevingsmyndigheten rette et ansvarskrav mot arbeidsgivere, og andre som ikke har overholdt sin opplysningsplikt etter a-opplysningsloven. Bestemmelsen kommer til anvendelse der det er etablert utleggstrekk, og trekket ikke er opphørt etter tvangsfullbyrdsloven § 7-28. Dette kommer frem ved at bestemmelsen er plassert i innkrevsingsloven kapittel 7 som gjelder gjennomføring av utleggstrekk. Ansvar kan for eksempel være aktuelt dersom den som er pålagt å gjennomføre trekk, oppgir for lav inntekt. Også ny arbeidsgiver mv. kan bli ansvarlig dersom trekket kunne vært videreført om denne hadde oppfylt sin opplysningsplikt. Arbeidsgivere og andre rapporteringspliktige kan bli holdt ansvarlig uavhengig av om det var rom for utleggstrekk i lønn mv. i den aktuelle perioden.

For krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, suppleres bestemmelsen i § 31 andre ledd av en bestemmelse om at arbeidsgiver og oppdragsgiver kan bli holdt ansvarlig også der det ikke er etablert et utleggstrekk for kravene, se § 39 tredje ledd i innkrevsingsloven og merkna-dene til denne.

Ved fastsettingen av ansvaret etter andre ledd skal Innkrevingsmyndigheten legge til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 20 pst. av brutto

trekkgrunnlag. Beslutningen om ansvar er et enkeltvedtak, og den som er pålagt ansvar, kan dermed påklage vedtaket etter forvaltningsloven. Ansvar etter bestemmelsen forfaller tre uker etter at vedtak er sendt arbeidsgiver eller oppdragsgiver. Det kan beregnes forsinkelsesrenter ved forsinket betaling etter reglene i § 15 i innkrevingsloven.

Tredje ledd begrenser ansvaret etter første og andre ledd. Begrensningen av ansvaret vil ikke gjelde for en trekkpliktig som har trukket beløpet, men ikke betalt det til Innkrevingsmyndigheten. I slike tilfeller er ansvaret objektivt. Har den trekkpliktige unnlatt å foreta trekk, vil den trekkpliktige derimot kunne fri seg fra ansvar dersom vedkommende kan godtgjøre at unnlatsen ikke skyldes forsømmelighet eller mangel på tilbørlig aktsomhet. På tilsvarende måte vil en opplysningspliktig arbeidsgiver eller annen rapporteringspliktig kunne fri seg fra ansvar etter andre ledd.

Etter fjerde ledd er ansvarskravet med tilhørende renter og omkostninger tvangsgrunnlag for utlegg. Ved innkrevingen av ansvarskravene kan Innkrevingsmyndigheten dermed benytte seg av de innkrevingstiltakene som den er tillagt etter innkrevingsloven.

Etter femte ledd foreldes ansvarskravene etter reglene i foreldelsesloven §§ 9 og 11.

Se nærmere omtale i punkt 32.5 om forsinkelsesrenter ved for sen betaling av trekkbeløpet og kapittel 33 om den trekkpliktiges ansvar.

Til § 32 Kreditors opplysningsplikt

Etter første ledd plikter kreditor å gi opplysninger om endringer i kravforholdet. Opplysningsplikten omfatter endringer som skjer utenom utleggstrekket, for eksempel ekstra innbetalinger, bortfall av krav, overdragelse av kravet til ny kreditor og forhold som nevnt i tvangsfullbyrdsloven § 7-25. Opplysningsplikten gjelder alle krav som er omfattet av et utleggstrekk uavhengig av om kravet for tiden får dekning. Det er ikke oppgitt noen konkret frist for å gi opplysninger etter bestemmelsen. Det legges til grunn at opplysningene må gis kort tid etter endringen. Innkrevingsmyndigheten vil ha tilstrekkelig oversikt over krav som den selv er kreditor for, og opplysningsplikten vil derfor først og fremst ha selvstendig betydning for andre krav.

Selv om kreditorene har en opplysningsplikt etter første ledd, følger det av andre ledd at Innkrevingsmyndigheten i noen tilfeller skal gi kreditoren en frist for å bekrefte at kravet fortsatt

består. Kreditorens andel av trekket holdes tilbake ved utbetalingen til de andre kreditorene. Blir kravet bekreftet innenfor den oppgitte fristen, utbetales denne delen til kreditoren. Bekrefter ikke kreditoren kravet innen fristen, tilfaller delen de øvrige kreditorene. Hvordan dette gjøres, må en ta stilling til i praksis. I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig å utbetale denne delen til de øvrige kreditorene med samme fordeling dem imellom som tidligere. I andre tilfeller kan det være hensiktsmessig å legge delen til ved neste fordeling. Inntil kreditoren har bekreftet kravet, skal vedkommende ikke delta ved fordelingen av nye, innkomne trekkbeløp. Dersom vedkommende melder seg og bekrefter kravet på et senere tidspunkt, skal vedkommende delta fra det tidspunktet. Dividendegrunnlaget er det samme som tidligere, jf. dekningsloven § 2-8 tredje ledd. I kreditorens krav skal det ikke gjøres fradrag for den dividenden kreditoren har gått glipp av, og grunnlaget for beregning av renter skal heller ikke reduseres.

Det følger av tredje ledd at opplysningsplikten etter første ledd gjelder tilsvarende så lenge Innkrevingsmyndigheten krever inn et ansvarskrav etter § 31. I de aller fleste tilfellene vil opplysningsplikten som fastsatt i første ledd være tilstrekkelig, også ved innkreving av ansvarskrav, men det kan for eksempel oppstå tilfeller der det tar lang tid å realisere formuesgoder som det er tatt utlegg i for ansvarskravet. Krav omfattet av utleggstrekket kan i mellomtiden ha falt bort eller blitt redusert.

Se nærmere omtale i punkt 30.7.

Til § 33 Endring av trekk og skifte av trekkpliktig

Første ledd slår fast at bestemmelsene om endring av utleggstrekk og skifte av trekkpliktig i tvangsfullbyrdsloven også gjelder for Innkrevingsmyndigheten.

Etter andre ledd gjelder reglene i innkrevingsloven § 26 om frist for beslutning, nedtegning, begrunnelse, underretning og innsyn også for Innkrevingsmyndighetens beslutninger om endring av trekk.

Se nærmere omtale i punkt 31.2.

Til § 34 Trekkets frigjørende virkning

Første ledd lovfester det som er antatt å være gjeldende rett. Dersom den trekkpliktige har rapportert at utleggstrekket er gjennomført etter § 30 tredje ledd, er det en presumsjon for at trekket faktisk er foretatt. Skyldneren kan imidlertid også

på annet vis dokumentere at trekket er foretatt, for eksempel ved å legge frem lønsslipp mv.

I andre ledd er det gitt hjemmel til i forskrift å gi nærmere regler om godskriving etter første ledd. Det er videre åpnet for at Innkrevingsmyndigheten i forskrift gis adgang å fastsette at trekk i særlige tilfeller ikke skal godskrives skyldneren.

Se nærmere omtale i kapittel 34.

Til § 35 Registrering av utleggstrekk og opphør av utleggstrekk

Etter første ledd første punktum skal Innkrevingsmyndigheten sørge for at utleggstrekk blir registrert i Løsøreregisteret. Utleggstrekk skal registreres når det blir etablert. For å sikre jevn betaling av underholdsbidrag kan det i enkelte tilfeller etableres utleggstrekk for ikke-forfalte krav i tiden fremover. Med tanke på at trekk i disse situasjonene ikke behøver å avspeile betalingsproblemer hos den bidragspliktige, og de uheldige virkningene en registrering kan ha for skyldneren, skal trekk som bare dekker fremtidige bidragskrav ikke registreres i Løsøreregisteret, jf. første ledd andre punktum. I tilfeller der det blir etablert utleggstrekk, skal skyldneren gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er besluttet, se innkrevingsloven § 26 tredje ledd andre punktum og tvangsfullbyrdsloven § 7-20 tredje ledd andre punktum.

Innkrevingsmyndigheten skal sørge for at registreringen i Løsøreregisteret blir slettet når et utleggstrekk opphører, jf. andre ledd første punktum. Det vil i første rekke skje når kravene i trekket er nedbetalt, eventuelt at det bare gjenstår uforfalte bidragskrav. Et utleggstrekk skal også opphøre når det er gått to år siden Innkrevingsmyndigheten sist mottok innbetaling under trekket, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-28 andre ledd.

Etter tredje ledd skal Innkrevingsmyndigheten underrette kreditorene og skyldneren om at trekket er opphørt, der dette skyldes at det ikke er kommet inn innbetalinger på trekket de siste to årene. Foreldelse inntreffer tidligst ett år etter opphøret, jf. foreldelsesloven § 22 nytt nr. 4. Inntil kravet er foreldet, kan kreditoren begjære utlegg på nytt.

Se nærmere omtale i punkt 14.2 og 29.8.

Til § 36 Rettergang

Innkrevingsmyndigheten krever inn krav på vegne av både offentlige virksomheter og private kreditorer. Paragrafen regulerer hvem som er

part i saker som faller inn under loven og hvem som utøver partsstillingen.

Etter første ledd er staten part i saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige. I slike saker utøver Innkrevingsmyndigheten partsstillingen på vegne av staten i saker for domstolene og de alminnelige namsmyndigheter. Dette skal bare gjelde dersom ikke annet er bestemt.

Hvis Innkrevingsmyndigheten har ansvaret for å kreve inn et krav der en privatperson er kreditor, er vedkommende etter andre ledd selv part i sak om innkreving av kravet. Innkrevingsmyndigheten utøver likevel partsstillingen overfor domstolene og alminnelig namsmann i saker om innkreving, med mindre annet er bestemt. Utøvelsen av partsstillingen er begrenset ved at Innkrevingsmyndigheten ikke kan foreta handlinger som innebærer avkall på hele eller deler av kravet uten at den private kreditoren samtykker. Dette innebærer for eksempel at Innkrevingsmyndigheten må innhente samtykke for å kunne inngå et forlik hvor deler av kravet frafalles. Dersom det er aktuelt for Innkrevingsmyndigheten å foreta prosesshandlinger som kan pådra parten kostnader, legger departementet til grunn at dette må gjøres i samråd med den private kreditoren.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om hvilke saker partsstillingen i andre ledd omfatter, og at partsstillingen kan utøves av andre offentlige myndigheter.

Skatt på inntekt og formue som betales av fysiske personer, fordeles mellom staten, kommunene og fylkeskommunene. Etter fjerde ledd er endelig rettsavgjørelse og forlik i saker med flere skattekreditorer bindende for alle skattekreditorene.

Det vises til nærmere omtale i punkt 17.2 og 17.4.

Til § 37 Frist for prøving av kravet

Første ledd stiller begrensninger for prøving av spørsmål om fastsettingen av kravet som er til innkreving. Reglene om fastsetting setter i en del tilfeller frist for å reise sak om fastsettingen, se for eksempel skatteforvaltningsloven § 15-4. Etter denne bestemmelsen må søksmål som hovedregel reises innen seks måneder etter at avgjørelsen ble sendt den skattepliktige. Dersom fristen for å anlegge søksmål etter fastsettingsregelverket er utløpt, fastsetter § 37 første ledd at spørsmål om fastsettingen som hovedregel ikke kan kreves prøvd i forbindelse med klagesak for domstolen om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring, avregning og motregning. Spørsmål om fastsettin-

gen kan likevel kreves prøvd inntil tre måneder etter at Innkrevingsmyndigheten har besluttet det første innkrevingstiltaket som kan påklages, dersom klagen på dette innkrevingstiltaket fremsettes innenfor gjeldende klagefrist.

Etter andre ledd kan det gis oppfrisking etter reglene i tvisteloven § 16-12 til § 16-14 for oversittelse av tremånedersfristen i første ledd.

Det vises til nærmere omtale i punkt 17.4.4.

Til § 38 Verneting ved klage

Reglene om verneting i § 38 fastsetter hvilken domstol som skal behandle klagen når en beslutning av Innkrevingsmyndigheten kan påklages til tingretten etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Dette gjelder klager på beslutning om utlegg, tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav, motregning og avregning. Disse skal avgjøres av tingretten ved skyldnerens alminnelige verneting etter tvisteloven § 4-4. For fysiske personer er det som hovedregel tingretten der skyldneren bor, for juridiske personer der de har sin forretningsadresse.

Etter andre ledd gjelder tvisteloven § 4-3 for verneting ved klage til tingretten i saker der det ikke kan påvises verneting som nevnt i første ledd.

Det vises til nærmere omtale i punkt 17.3.

Til § 39 Straff og erstatningsansvar ved opplysningssvikt

Det følger av første ledd at det er straffbart for skyldneren å gi uriktige eller ufullstendige opplysninger til Innkrevingsmyndigheten, eller å unnlate å gi pliktige opplysninger. Strafferammen er bot eller inntil to års fengsel. Tilsvarende gjelder opplysningspliktig tredjepart som ikke oppfyller sin opplysningsplikt

Etter andre ledd er også grovt uaktsom opplysningssvikt straffbart. Strafferammen er da bot eller fengsel i inntil ett år.

Bestemmelsene i første og andre ledd er nærmere omtalt i punkt 18.4.

Tredje ledd inneholder en ansvarsregel. Den slår fast at Innkrevingsmyndigheten kan pålegge arbeidsgiver og oppdragstaker å erstatte beløp etter reglene i § 31 andre til femte ledd, også i tilfeller hvor det ikke løper et utleggstrekk. Sammen med § 31 andre ledd, viderefører ansvarsregelen det som gjelder for arbeidsgiver for skatte- og avgiftskrav i skattebetalingsloven § 16-20 andre ledd. Bestemmelsen utvides samtidig til å omfatte oppdragsgivers plikt til å gi opp-

lysninger om frilanserforhold. Den utvides også til å omfatte alle krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten.

Bestemmelsen i tredje ledd er nærmere omtalt i punkt 33.2.

Til § 40 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Bestemmelsen regulerer lovens ikrafttredelse. Første ledd fastsetter at loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Etter andre ledd kan de enkelte bestemmelsene settes i kraft til forskjellig tid, herunder til forskjellig tid for ulike typer krav eller aktører. Dette innebærer at ny regulering i en overgangsperiode kan settes i kraft bare for en begrenset gruppe saker. Dette gjelder både bestemmelsene i innkrevingsloven og de ulike forslagene til endringer i tvangsfullbyrdsloven og i andre lover i §§ 41 og 42. I tredje ledd er det hjemmel for å gi forskrift om overgangsbestemmelser.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 36.

For merknader til §§ 41 og 42, se nedenfor i punkt 37.2 og 37.3.

37.2 Endringene i tvangsfullbyrdsloven

Endringene i tvangsfullbyrdsloven er inntatt i § 41. Dette punktet inneholder merknader til endringene.

Endringene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 7 er så omfattende at det blir mer oversiktlig når det utformes én endring av hele kapitlet i stedet for at endringene splittes opp i separate endringer og flytting av bestemmelser. Bestemmelser som bare er blitt flyttet, er ikke kursivert i lovforslaget. Det samme gjelder til dels uendrede deler av bestemmelsene.

De enkelte endringene kan settes i kraft til ulik tid, og det kan gis nærmere overgangsbestemmelser, jf. § 40, som også gjelder for endringene i tvangsfullbyrdsloven.

Til kapittel 2 avsnitt II Kommunenes namskompetanse

Tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II (§§ 2-14 til 2-17) inneholder i dag en del regler for Statens innkrevingsentral, blant annet om namskompetanse, verneting og innhenting av opplysninger. Bestemmelsene vil erstattes av regler i innkrevingsloven, og oppheves. Gjeldende paragrafer i tvangsfullbyrdsloven vil erstattes av et

nytt kapittel 2 avsnitt II med bestemmelser om kommunenes særnamskompetanse. For nærmere omtale se punkt 28.4.

Til § 2-14 Kommunens namskompetanse

Bestemmelsen angir hvilke krav kommunen har særnamskompetanse til å inndrive. Bestemmelsen samler og viderefører hjemlene til å utøve kommunal særnamskompetanse som i dag følger av spredte henvisninger i sektorlovgivningen.

Til § 2-15 Kommunens beslutninger om utlegg

Foruten å være et krav som nevnt i § 2-14, må kommunen ha tvangsgrunnlag for kravet for å kunne inndrive det selv, jf. første ledd. En rekke krav er tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse i lovene det vises til i § 2-14. Også krav som ikke er tvangsgrunnlag for utlegg etter særlig lovbestemmelse kan inndrives med kommunal særnamskompetanse. Det forutsetter at kravet er nevnt i § 2-14 og at kommunen har annet tvangsgrunnlag for kravet. Kommunen kan ikke benytte skriftlig meddelelse som tvangsgrunnlag da § 7-2 bokstav f ikke gjelder ved utøvelse av kommunal særnamsmyndighet, jf. tredje ledd.

Det følger videre av første ledd at kommunen kan inndrive kravet med renter, gebyrer og sakskostnader. Med sakskostnader siktes det til både utenrettslige og rettslige sakskostnader, og med renter siktes det til både renter av hovedkravet og renter av sakskostnader. Bestemmelsen regulerer ikke hvorvidt kommunen rent materielt har krav på renter, gebyrer eller sakskostnader, og heller ikke om kommunen har tvangsgrunnlag for slike krav. Bestemmelsen fastslår bare at kommunens namskompetanse omfatter å inndrive slike krav.

Etter andre ledd første punktum skal skyldneren varsles i samsvar med bestemmelsene i § 7-6 før kommunen treffer beslutning om utlegg. Det kan i forskrift til § 7-6 gis nærmere regler om innholdet i varselet. Bestemmelsen i § 7-10 om gjentatt varsling gjelder også for kommunen, jf. andre punktum. Det vises til merknadene til §§ 7-6 og 7-10 for nærmere gjennomgang. Etter tredje punktum skal kommunen underrette skyldneren dersom den avslutter inndringen uten å beslutte utlegg. Det vil være opp til kommunen hvor omfattende søk etter mulige utleggsobjekter som foretas før inndringen avsluttes. Kommunen kan også velge å avslutte inndringen uten å ta utlegg, selv om det foreligger formuesgoder som det kan

beslattes utlegg i, eller mulighet for å beslutte utleggstrekk.

Tredje ledd lister opp hvilke av tvangsfullbyrdslovens bestemmelser som gjelder ved utøvelse av kommunal særnamsmyndighet.

Etter fjerde ledd kan det fastsettes i forskrift at kommunen kan beregne gebyr når den sender varsel om utlegg eller treffer beslutning om utlegg. Det vises til punkt 28.4.4. Eventuelle gebyrer etter forskriften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. § 2-15 fjerde ledd andre punktum.

Til § 2-16 Gjennomføring av beslutninger om å stifte utleggspant

Bestemmelsen fastslår at beslutninger om utleggspant gjennomføres etter reglene i §§ 7-17 til 7-19. Dette følger for så vidt også av henvisningene i § 2-15 tredje ledd, men gjentas likevel i § 2-16.

Til § 2-17 Gjennomføring av beslutning om utleggstrekk

Bestemmelsen regulerer hvordan kommunal beslutning om utleggstrekk skal gjennomføres. Kommunal beslutning om utleggstrekk skal fremsettes for den alminnelige namsmannen som er kompetent til å etablere utleggstrekk mot skyldneren. Det kan gis nærmere bestemmelser om hvordan beslutningen skal fremsettes. Beslutningen skal inneholde skyldnerens navn, adresse og fødselsnummer eller d-nummer, en nøyaktig beregning av kravet med sakskostnader og renter frem til beslutningsdatoen, nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra beslutningsdatoen, og en fastsettelse av kravets prioritet etter dekningsloven § 2-8.

Dersom det allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal kravet umiddelbart meldes inn i trekket. Dette vil i utgangspunktet kunne skje automatisk uten noen manuell kontroll hos namsmannen. Namsmannen skal ikke vurdere kravets størrelse, kravets prioritet, eller at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for kravet. Dette er forhold som kommunen vurderer ved utøvelsen av kommunal særnamsmyndighet.

Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal namsmannen forsøke å etablere utleggstrekk mot vedkommende. Før trekk kan etableres skal namsmannen av eget tiltak påse at den er kompetent til å etablere trekk mot skyldneren og at skyldneren har partsevne og er prosessdyktig. Namsmannen forelegger deretter kommunens beslutning for skyldneren med opp-

fordring om uttale seg om forhold av betydning for om utleggstrekk kan etableres og om trekkets størrelse. Skylderen skal gis en frist for uttale seg som skal fastsettes til en bestemt dato som ligger minst tre uker fra foreleggelsen ble sendt. Det er gitt hjemmel for å forskriftsfeste nærmere regler om innholdet i foreleggelsen.

Når skyldnerens frist for å uttale seg har utløpt, må namsmannen ta stilling til om det kan etableres utleggstrekk. Hvis det er rom for å beslutte trekk, skal namsmannen etablere dette i samsvar med reglene i § 7-20. Dersom det ikke er rom for trekk, underretter namsmannen kommunen og skyldneren om dette.

Både den kommunale særnamsmyndigheten og skyldneren kan påklage namsmannens avgjørelser i samsvar med §§ 5-16 og 7-24, jf. femte ledd.

Til § 5-2 Begjæring om tvangsfullbyrdelse

Bestemmelsens første ledd regulerer blant annet hvordan parter skal identifiseres i en begjæring om tvangsfullbyrdelse. Første ledd bokstav a er uendret. Etter første ledd bokstav b skal begjæringen inneholde opplysninger om saksøkers fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer, i tillegg til navn og adresse. Etter første ledd bokstav c stilles det krav om at saksøktets fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer fremgår av begjæringen, i tillegg til navn og adresse. Etter første ledd bokstav d skal tilsvarende opplysninger gis for en prosessfullmektig, dersom saksøker benytter seg av det. At partene identifiseres på en entydig måte, legger til rette for å automatisere saksbehandlingen. Gjeldende første ledd bokstav d og e blir ny bokstav e og f.

Privatpersoner kan etter andre ledd unnlate å opplyse om saksøktets fødselsnummer eller d-nummer, og bare opplyse om saksøktets fødselsdato. Dersom saksøker benytter seg av en prosessfullmektig, kommer unntaket til anvendelse bare hvis prosessfullmektigen opptrer som en privatperson. Der saksøker ikke benytter seg av en prosessfullmektig, er saksøkers status avgjørende.

Etter tredje ledd trenger ingen saksøkere oppgi saksøktets fødselsdato, dersom denne ikke er mulig å fremskaffe. En saksøkt, saksøker eller prosessfullmektig som etter reglene i første og andre ledd skal oppgi fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer i begjæringen, trenger likevel ikke å gi slike opplysninger, dersom dette ikke er tildelt. For nærmere redegjørelse, se punkt 22.5.2.

Gjeldende andre ledd blir fjerde ledd og er uendret.

Det fremgår av femte ledd første til tredje punktum at en begjæring kan fremsettes både muntlig og skriftlig, at begjæringen skal være undertegnet, og ved muntlig begjæring skal namsmannen nedtegne denne før den undertegnes av saksøker. Dette er flyttet fra dagens første ledd, uten at det innebærer noen realitetsendring.

I femte ledd fjerde punktum er det hjemmel for å fastsette i forskrift at begjæringer skal settes frem på en nærmere angitt måte. Regelen er gitt for å tilrettelegge for at både digitale og manuelle begjæringer fremsettes i en form som er tilpasset namsmannens saksbehandlingssystemer og skal bidra til en enklere og mer automatisert saksbehandling. Etter femte punktum kan andre enn privatpersoner pålegges å sende begjæringer elektronisk. Disse vil ha, eller kan forventes å skaffe seg, kunnskap og eventuelle systemer som trengs for elektronisk innsendelse. Det samme kan ikke kreves av privatpersoner. Som etter reglene om plikt til å oppgi fødselsnummer mv. i første ledd, er det avgjørende om den som faktisk står for innsendingen av begjæringen, opptrer som en privatperson, og ikke hvem som er saksøker.

Femte ledd sjette punktum åpner for å gi regler i forskrift om hvilket format opplysninger i elektroniske begjæringer skal ha. Dette er nødvendig for å sikre at opplysningene mottas i et standardisert format som legger til rette for å benytte opplysningene i den videre saksbehandlingen. Hjemmelen til å gi forskrift om bruk av skjema for begjæringer, som fremgår av dagens § 5-2 tredje ledd, oppheves uten at dette er ment å innebære en realitetsendring. Regelen anses omfattet av den nye forskriftshjemmelen i femte ledd fjerde punktum. Om femte ledd, se punkt 21.5.1 for nærmere omtale.

I sjette ledd er det hjemmel for å fastsette forskrifter som vil gjøre det enklere å benytte dokumentasjon som allerede finnes i namsmannens systemer, i begjæringer om tvangsfullbyrdelse. Det vises til omtalen i punkt 22.5.3.

Til § 5-3 Namsmannens og partenes ansvar for opplysning av saken

Bestemmelsen regulerer namsmannens og partenes ansvar for å opplyse saker om tvangsfullbyrdelse. Overskriften til bestemmelsen har fått tillegget «og partenes» for å bedre gjenspeile innholdet i bestemmelsen.

Første og andre ledd er uendret.

Tredje ledd viderefører gjeldende § 5-7 første ledd. I andre punktum er det foretatt en språklig justering ved at «en opplysning» er endret til «slike opplysninger».

Fjerde ledd er nytt og fastslår at namsmannen i saker om utlegg av eget tiltak i rimelig utstrekning skal undersøke om saksøkte har formuesgoder eller lønnsinntekter mv. som det kan tas utlegg i. Selv om leddet er nytt anses det som en kodifisering av gjeldende rett, og det er ikke ment å pålegge namsmannen en videre undersøkelsesplikt enn i dag.

Se punkt 27.3 for nærmere omtale.

Til § 5-5 Overføring av sak

Ved overføring av en sak fra en namsmann til en annen skal den første namsmannen etter gjeldende bestemmelse «oversende saksdokumentene» til den andre. Siden opplysningene i saken vil fremgå av et felles saksbehandlingssystem for namsmennene, vil det ikke lenger være en fysisk oversendelse av dokumenter, og bestemmelsens første ledd er justert for å ta hensyn til dette. Den andre namsmannen vil ha tilgang til opplysningene etter § 5-7 syvende ledd, se nærmere i punkt 27.5.4.

Til § 5-7 Namsmannens adgang til å pålegge partene og andre opplysningsplikt

Bestemmelsen er i hovedsak ny. Første ledd første punktum regulerer namsmannens adgang til å pålegge partene opplysningsplikt og plikt til å legge fram bevis. En tilsvarende regel om saksøktes opplysningsplikt etter pålegg fra namsmannen finnes i gjeldende § 5-9 første ledd første punktum.

Vilkåret om at opplysningen eller beviset må kunne ha betydning for tvangsfullbyrdsloven har som formål å hindre vilkårlig innhenting av opplysninger. Det vil derfor bare være opplysninger og bevis som er relevante for namsmannens behandling av saken som kan innhentes med hjemmel i bestemmelsen. Hvilke typer opplysninger som i den enkelte sak kan ha betydning for tvangsfullbyrdsloven, vil på sin side avhenge av hvilken type tvangsfullbyrdelse det er tale om.

Første ledd andre punktum viderefører gjeldende § 5-9 første ledd andre punktum, om at saksøkte har en tilsvarende opplysningsplikt overfor medhjelper i de tilfeller et formuesgode er besluttet tvangssolgt og salget er overlatt til en medhjelper.

Andre ledd første punktum regulerer namsmannens adgang til å pålegge tredjepersoner en opplysningsplikt. Bestemmelsen er utformet tilnærmet likt som første ledd, med det samme vilkåret om at opplysningen må kunne ha betydning for tvangsfullbyrdsloven for at bestemmelsen skal kunne anvendes. Begrepet «tredjeperson» omfatter både juridiske og fysiske personer, private og offentlige virksomheter eller organer mv., samt privatpersoner.

Andre ledd andre punktum begrenser opplysningsplikten for fysiske personer, når opplysningene det bes om ikke knytter seg til vedkommendes næringsvirksomhet. De plikter bare å gi opplysninger om krav som saksøkte har eller har hatt mot dem, og om hvordan kravet har falt bort, jf. bokstav a, og om formuesgoder som saksøkte eier, og som de har eller har hatt i sin besittelse, og om hvordan besittelsen opphørte, jf. bokstav b. Denne avgrensningen av opplysningsplikten svarer til dagens regulering i § 7-12 første ledd første og andre punktum, men uten dagens begrensning til de siste to årene.

Tredje ledd bestemmer at opplysningsplikten om forhold som nevnt i andre ledd bokstav a og b vil gjelde uten hinder av taushetsplikt. Fritaket fra taushetsplikt gjelder for alle tredjepersoner som pålegges å gi opplysninger om slike forhold. Andre punktum bestemmer at tvisteloven kapittel 22 om bevisforbud og bevisfritak skal gjelde tilsvarende. Leddet svarer til gjeldende § 7-12 første ledd fjerde og femte punktum.

Fjerde ledd gir hjemmel til å gi forskrift om at offentlige myndigheter, offentlige innretninger mv. og deres ansatte skal gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdsloven, uten hinder av taushetsplikt.

Femte ledd er en særregulering av namsmannens adgang til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret. Årsaken til reguleringen er at folkeregisterloven § 10-2 første ledd krever at offentlig myndigheter har hjemmel i lov for å få utlevert opplysninger underlagt taushetsplikt fra Folkeregisteret.

Sjette ledd er en videreføring av gjeldende § 7-12 andre ledd om at en klage over pålegg om opplysningsplikt til en tredjeperson vil ha oppsettende virkning, med mindre namsmannen eller retten finner at klagen er åpenbart grunnløs.

Syvende ledd presiserer at namsmannen kan dele opplysninger og bevis innhentet i en sak med andre namsmenn, dersom disse kan ha betydning for saken namsmannen skal behandle. Tidligere har det bare skjedd deling av opplysninger mellom namsmannsdistriktene ved overføring av sak

eller anmodning om bistand. Det legges nå opp til større grad av deling av opplysninger, både av hensyn til sakens opplysning, namsmannens arbeidsbelastning og ikke minst partenes forventning om å slippe å sende inn opplysninger og bevis på nytt.

Åttende ledd gir hjemmel for at Kongen kan fastsette forskrift om hvordan opplysninger skal gis.

Se punkt 27.3 og 27.5 for nærmere omtale.

Til § 5-9 Namsmannens adgang til bolig, forretningslokaler m.m.

Overskriften til paragrafen endres for å gjenspeile bedre innholdet i den gjenstående delen av bestemmelsen.

Gjeldende første ledd første punktum om saksøktes opplysningsplikt etter pålegg fra namsmannen oppheves som en følge av at partenes opplysningsplikt er regulert i ny § 5-7. Gjeldende første ledd andre punktum er flyttet til ny § 5-7 første ledd andre punktum.

Nye første og andre ledd viderefører gjeldende andre ledd.

Se punkt 27.3 for nærmere omtale.

Til § 5-14 Adgang til å unnlate å gi meddelelse, fullbyrdelse mot ukjent eier

Bestemmelsens første ledd gir i dag adgang til å unnlate å gi meddelelse mv. dersom vedkommende som skal motta meddelelsen eller dennes fullmektig ikke har kjent oppholdssted. Det avgjørende vil oftest være om vedkommende har kjent adresse. Bestemmelsen er endret for å gjenspeile dette.

Kjent adresse omfatter fysisk, elektronisk og digital adresse. Namsmannen må minst undersøke Folkeregisteret og andre registre som namsmannen har tilgang til, før det kan konkluderes med at adressen er ukjent og unnlate å gi en lovpålagt meddelelse. I enkelte tilfeller kan namsmannen kontakte vedkommendes nærstående for å få opplyst rett adresse. I slike tilfeller er det viktig å ivareta personvern hensyn.

Se punkt 23.2.4 for nærmere omtale.

Til § 5-16 Klage

Bestemmelsen gir regler om klage over namsmannens avgjørelser og handlemåte. Utover andre ledd er bestemmelsen uendret fra dagens regel.

Etter første ledd første punktum kan alle som rammes klage på namsmannens avgjørelser. Ord-

lyden er ikke endret, men ordningen med ett utleggstrekk vil medføre at hvem som anses å rammes av en avgjørelse, i praksis vil kunne være noe videre enn i dag. Det legges til grunn at skyldneren som hovedregel vil ha klageadgang på alle beslutninger som gjelder et utleggstrekk.

Beslutninger om trekkets størrelse er sentrale og kan ha stor betydning for den enkelte kreditors dekning gjennom trekket. Alle kreditorer med krav i trekket, både de som mottar dekning og de som ikke mottar dekning for tiden, vil i utgangspunktet «rammes» av en beslutning som gjelder utleggstrekkets størrelse, og vil derfor ha klageadgang.

Beslutninger som i utgangspunktet bare gjelder forholdet mellom skyldneren og en enkelt kreditor, kan også indirekte få betydning for andre kreditorer med krav i utleggstrekket. Det bør likevel være en viss terskel for når man anses for å «rammes». Ved vurderingen av om det foreligger klageadgang, må det blant annet legges vekt på hvor store konsekvenser beslutningen får for den konkrete kreditoren.

Etter første ledd andre punktum skal klagen settes frem for namsmannen. Dersom klager fremsetter klagen for feil namsmyndighet, skal den myndigheten som mottar klagen, sende den til rett myndighet. En klage som fyller formkravene, avbryter klagefristen selv om den er fremsatt for feil namsmyndighet.

Andre ledd andre og tredje punktum lovfester en praksis som allerede er utbredt blant alminnelige namsmenn. Der namsmannen ikke omgjør beslutningen, skal klager få en begrunnelse og en frist til å opprettholde klagen før den oversendes til tingretten, med mindre klageren allerede har bedt om at klagen oversendes retten uten en slikrunde. Det kan ikke stilles strenge krav til klagers ytring om opprettholdelse av klage eller beskjed om umiddelbar oversendelse til tingretten. Ordlyden er endret fra «forelegges» til oversendes. Det er ikke ment å innebære noen realitetsendring, men snarere en presisering av hva som rent faktisk gjøres. Dersom klager opprettholder klagen, innebærer «uten opphold» at namsmannen så snart som mulig, med hensyn til rimelig saksbehandlingstid, skal oversende klagen med tilhørende dokumenter til tingretten.

I andre ledd fjerde punktum er «bosted» endret til «bopel», som er det uttrykket som brukes i tvisteloven § 4-4 og tvangsfullbyrdsloven § 7-3.

Se punkt 31.3 for nærmere omtale.

Til § 5-19 Namsbok m.m.

I første ledd første punktum presiseres det at namsboken er en form for protokoll. Som i dag skal det føres namsbok for forretninger og møter under en sak. Det vil som utgangspunkt ikke lenger holdes forretninger eller møter i utleggssaker. Holdes møter for eksempel etter § 7-9 andre ledd, skal det likevel føres namsbok. Etter § 7-9 syvende ledd skal det føres namsbok for beslutninger om utlegg og «intet til utlegg». For andre saker enn utleggssaker medfører bestemmelsen ingen endringer i reglene om når namsmannen skal føre namsbok. Dagens hovedregler for hva som skal fremgå av namsboken, beholdes i første og andre punktum.

Signaturkravet for namsmannen er fjernet for å legge til rette for automatiserte saksbehandlingsprosesser. Det er heller ikke lenger behov for signatur for å sikre notoriteten for namsmannens avgjørelser. Se punkt 26.3 for nærmere omtale.

Andre ledd i § 5-19 er videreført i ny § 5-20.

Til § 5-20 Innsyn

Bestemmelsen viderefører § 5-19 andre ledd, som regulerer adgangen til innsyn i namsboken med tilhørende dokumenter. Det presiseres i bestemmelsens første punktum at alle som har en rett som blir berørt, kan kreve innsyn uten hinder av taushetsplikten. Retten til innsyn er begrenset til namsboken og dokumenter som er brukt i saken, og omfatter ikke opplysninger namsmannen har tilgang til, men som ikke er benyttet i saken.

Andre punktum viderefører at partene kan samtykke til at andre får innsyn. I tredje punktum gis forvaltningsloven §§ 18 og 19, som gjelder partsinnsyn, tilsvarende anvendelse. Dette gir namsmannen hjemmel for å nekte innsyn i blant annet opplysninger knyttet til saksøktens helseforhold. Etter bestemmelsens fjerde punktum kan Kongen gi forskrift som regulerer saksøkers innsyn i opplysninger om løpende utleggstrekk. Forskriftshjemmelen tar sikte på å ivareta saksøkers behov for informasjon så lenge vedkommende har et krav knyttet til et løpende utleggstrekk, uten å måtte belaste namsmannen med behandling av innsynsbegjæringer.

Se punkt 27.6 for nærmere omtale.

Til § 5-21 Sammenstilling og automatiserte avgjørelser

Bestemmelsen er ny. Første ledd presiserer at namsmannen kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for

namsmannens arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål.

Andre ledd gir namsmannen hjemmel for å treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Slik behandling må sikre partenes krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Videre kan avgjørelsen ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Andre ledd fastslår i tillegg at partene har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Tredje ledd gir adgang til å gi nærmere forskriftsregler om sammenstilling og automatiserte avgjørelser hos namsmannen, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles og hvem det kan behandles opplysninger om.

Se punkt 27.4 for nærmere omtale.

Til § 5-22 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Bestemmelsen er ny. Etter første ledd kan det behandles innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

Andre ledd gir adgang til å gi nærmere forskriftsregler om behandling etter første ledd. Se punkt 27.4 for nærmere omtale.

Til § 6-1 Forholdet til andre regler

Som en konsekvens av ny bestemmelse i § 5-7, er det gjort en justering i § 6-1 andre ledd som gjør at ingen del av § 5-7 gjelder for tingretten. Dagens § 5-7 første ledd, som i dag også gjelder for tingretten, er flyttet til § 5-3 tredje ledd. Den vil derfor fortsatt gjelde for tingretten.

Se punkt 27.3 for nærmere omtale av bakgrunnen for endringen.

Til § 7-1 Innledning

Paragrafen er uendret bortsett fra en liten formuleringsendring tilpasset den nye ordningen med ett trekk.

Til § 7-2 Tvangsgrunnlag

I andre ledd er det tatt inn en presisering som gjør det klart at leddet bare gjelder for de særlige

tvangsgrunnlagene nevnt i bokstav a til g, og ikke også for de alminnelige tvangsgrunnlagene.

Til § 7-3 Kompetent namsmyndighet

Endringene i bestemmelsene om kompetent namsmann er omhandlet i kapittel 20. Det nye siste leddet om elektroniske begjæringer uten angivelse av hvilken namsmann som er adressat, er omhandlet i punkt 21.5.2.

I første ledd beholdes dagens hovedregel om at utleggsbegjæringer skal settes frem for namsmannen der saksøkte har alminnelig verneting.

I andre ledd videreføres dagens adgang til å unntaksvis sette frem utleggsbegjæring for namsmannen i et annet distrikt hvor saksøkte har formuesgoder. Det er gjort en redaksjonell endring i andre ledd bokstav a som ikke innebærer noen realitetsendring. Begrensningen i tidligere andre ledd siste punktum om hvilken namsmann som kan beslutte utleggstrekk, er omskrevet og flyttet til fjerde ledd. En namsmann som er kompetent etter andre ledd, kan ta utlegg i form av å melde inn krav i utleggstrekk som allerede er etablert.

Tredje ledd gir Kongen adgang til å utpeke en namsmann som kompetent til å behandle utleggsbegjæringer mot saksøkte uten kjent bopel i Norge. Denne namsmannen vil kunne etablere utleggstrekk og beslutte at krav skal delta i eksisterende trekk, og ha alminnelig kompetanse til å stifte utleggspant. Tilsvarende ordning skal gjelde for saksøkte med adressesperre i Folkeregisteret. Tredje ledd svarer til ordningen for gjeldsordningssaker i slike tilfeller, jf. gjeldsordningsloven § 2-1 første ledd tredje punktum.

Fjerde ledd begrenser hvilke namsmenn som kan etablere utleggstrekk. For saksøkte med kjent bopel i riket, kan bare namsmannen der den saksøkte bor etablere utleggstrekk, jf. første punktum. Dette tilsvarer dagens andre ledd andre punktum. Bestemmelsen er imidlertid begrenset til å gjelde etablering av utleggstrekk. En trekkbeslutning som går ut på at et krav skal delta i et allerede etablert trekk, følger reglene i første og andre ledd. Videre tales det om bopel i stedet for alminnelig verneting. Det gir en klar avgrensning mot de vernetingsalternativene som er omhandlet i § 1-8 femte ledd tredje og fjerde punktum. Der som den saksøkte har bopel i flere namsmannsdistrikter, er det den namsmannen som mottar begjæringen, som eventuelt etablerer trekk. Den andre namsmannen kan beslutte at nye krav skal delta i trekket, dersom denne mottar en ny utleggsbegjæring mot den saksøkte.

Mens tredje ledd gir saksøkeren en adgang til å fremsette utleggsbegjæringer for den utpekte namsmannen, fastsetter fjerde ledd andre punktum at det bare er denne namsmannen som kan etablere utleggstrekk mot saksøkte med kjent bopel i utlandet og mot saksøkte med adressesperre i Folkeregisteret. En namsmann som bare har kompetanse etter andre ledd overfor en saksøkt med kjent bopel i utlandet, vil derimot ikke kunne etablere utleggstrekk. Overfor saksøkte som ikke har kjent bopel verken i riket eller i utlandet, vil en namsmann som er kompetent etter andre ledd, være kompetent til å etablere utleggstrekk.

Femte ledd svarer til dagens tredje ledd.

I sjette ledd er det en ny forskriftshjemmel til å fastsette at saksøker kan inngi elektroniske begjæringer uten å angi hvilken namsmann som skal motta begjæringen, og gi bestemmelser om hvilken namsmann som i slike tilfeller skal motta begjæringen. Disse bestemmelsene må i stor grad avspeile kompetansebestemmelsene i paragrafen her, men vil kunne inneholde presiserende elementer og mindre avvik i den grad det viser seg å være behov for det.

Til § 7-4 Kumulasjon

Paragrafen er uendret.

Til § 7-5 Begjæringens innhold

Regelen om at en utleggsbegjæring skal opplyse om saksøktes fødselsdato, som tidligere fulgte av bestemmelsens første ledd, er utvidet og samtidig flyttet til § 5-2 første til tredje ledd. Regelen får dermed anvendelse for alle typer begjæringer etter tvangsfullbyrdsloven. Se nærmere omtale i punkt 22.5.2.

I nytt første ledd i § 7-5 er det tatt inn en bestemmelse om at saksøker kan uttale seg om valg av utleggsgjenstand i begjæringen. Regelen er ny, men i praksis uttaler ofte saksøker eller saksøkers prosessfullmektig seg om valg av utleggsgjenstand også i dag. Namsmannen bør imøtekomme saksøkers ønsker ved valg av utleggsgjenstand i den grad det kan skje samtidig som andre hensyn blir ivaretatt. Det vises i denne sammenheng til at namsmannen skal ta hensyn til saksøktes interesser og ønsker ved valg av utleggsgjenstand, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-10 andre ledd andre punktum. I saker hvor det ikke lar seg gjøre å ta hensyn til saksøktes og saksøkers ønsker samtidig, bør namsmannen legge mest vekt på saksøktes ønsker. Likevel må ikke

hensynet til saksøkte gå på bekostning av at utlegget så vidt mulig skal gi tilstrekkelig sikkerhet for saksøkers krav.

Andre ledd er noe omskrevet, uten at det innebærer noen realitetsendring.

Til § 7-6 Foreleggelse av begjæringen

Bestemmelsens første ledd regulerer saksøktes frist til å uttale seg om forhold av betydning for om namsmannen skal ta utlegg, og om valg av gjenstand for utlegget. Svarfristen skal settes til en bestemt dato som ligger minst tre uker fra foreleggelsen ble sendt. Saksøktes frist til å uttale seg kan ikke løpe ut i helger eller på helligdager. Også andre grunner vil kunne tilsi at dato for fristens utløp forskyves. Fristen forlenges fra to til tre uker sammenlignet med gjeldende lov. Fristen er imidlertid ikke preklusiv og namsmannen bør ta hensyn til eventuelle uttalelser fra saksøkte som kommer etter fristens utløp, men før utleggssaken er behandlet. Regelen om fristens utgangspunkt er også ny. Fristen kan tidligst beregnes fra tidspunktet foreleggelsen sendes fra namsmannen. I gjeldende lov er det tidspunktet for når saksøkte mottar foreleggelsen som er avgjørende for når fristen starter å løpe. Se punkt 23.2.4 om foreleggelse av begjæring for nærmere begrunnelse og redegjørelse.

Innholdskravene i gjeldende første ledd andre punktum er flyttet til første ledd tredje punktum. Det følger videre av tredje punktum at namsmannen i foreleggelsen skal gjøre saksøkte oppmerksom på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas fra utlegg. Regelen er en videreføring av gjeldende § 7-11 om innledning av utleggsforretningen, som oppheves som følge av at en går bort fra at en utleggsak skal behandles ved en utleggsforretning. Se punkt 24.2.3 og 23.2.4 for nærmere redegjørelse.

Etter første ledd fjerde punktum skal foreleggelsen inneholde det som er nødvendig for at saksøkte skal kunne ivareta sine interesser. For eksempel vil fysiske personer som det er aktuelt å etablere utleggstrekk mot, ha behov for å se hvilke opplysninger om inntekter og stipulerte utgifter namsmannen har, og som namsmannen utfra en foreløpig vurdering vil legge til grunn ved en eventuell etablering av utleggstrekk. I første ledd femte punktum er det hjemmel til å regulere innholdet i foreleggelsen i forskrift. Lovendringen er nærmere omtalt i punkt 23.2.4 om foreleggelse av begjæring. Så lenge de teknologiske løsnin-

gene som benyttes er betryggende, jf. tvangsfullbyrdsloven § 1-10 og domstolloven § 197 a, kan foreleggelsen skje digitalt.

Beslutning i saken vil ikke lenger tas ved utleggsforretning. Regelen i gjeldende lovs første ledd tredje punktum om at namsmannen samtidig kan varsle om tid og sted for avholdelse av utleggsforretningen, er derfor tatt ut.

Dagens andre ledd andre punktum har en regel om at saksøkte i saker om utlegg etter § 7-2 første ledd bokstav f kan be namsmannen om å anmode saksøker om å sette seg i forbindelse med saksøkte med sikte på å finne frem til en nedbetalingsordning eller annen minnelig løsning. Denne regelen oppheves, og ordlyden i andre ledd er tilpasset dette. Endringen er nærmere omtalt i punkt 23.3.

Bestemmelsens tredje ledd er uendret.

Til § 7-7 Behandling i forliksrådet

Bestemmelsen gjelder nå bare behandling i forliksrådet. Paragrafoverskriften er derfor endret. Gjeldende første ledd er opphevet som følge av at det ikke lenger skal avholdes utleggsforretning.

Saksøktes anledning til å be namsmannen anmode saksøker om å sette seg i forbindelse med saksøkte oppheves, se nærmere omtale i punkt 23.3. Det som angår anmodning om kontakt, er derfor tatt ut av § 7-7. Bestemmelsene i gjeldende andre ledd om oversendelse av saken til behandling i forliksrådet ved innvendinger fra saksøkte er noe omformulert i nytt første ledd uten at det er tilsiktet realitetsendringer.

Dagens § 7-11 fjerde ledd er flyttet til § 7-7 andre ledd, med noe ny ordlyd. Dette medfører ingen realitetsendring, men er en konsekvens av endret henvisning. Flyttingen til § 7-7 andre ledd samler de regler som gjelder om forliksrådsbehandling i én bestemmelse.

Tredje ledd beholdes, med noen få endringer i ordlyden. Endringen er gjort for å gjøre bestemmelsen tydeligere og medfører ikke en realitetsendring.

Til § 7-8 Flere begjæringer mot samme saksøkt

Det skal ikke lenger avholdes utleggsforretninger. Se nærmere omtale i punkt 24.2.3. Ordlyden er derfor endret fra at utleggsforretningene gjennomføres i den rekkefølgen begjæringene er kommet inn, til at begjæringene skal behandles i den rekkefølgen de er kommet inn.

Til § 7-9 Innledning

Det fremgår av første ledd at namsmannen skal ta utleggssaken opp til videre behandling etter at fristen etter § 7-6 for å uttale seg har løpt ut. Der som den saksøkte ber om det, kan namsmannen etter andre punktum ta saken opp til videre behandling tidligere. Etter gjeldende lov § 7-7 første ledd skal namsmannen avgjøre om utleggsforretning skal avholdes når saksøkte har uttalt seg eller fristen for å uttale seg har løpt ut. Etter ny lov er det ikke lenger tilstrekkelig at saksøkte har uttalt seg. Fristen for å uttale seg må i tillegg ha løpt ut før namsmannen kan behandle utleggssaken, med mindre saksøkte har bedt om at saken behandles tidligere. Regelen er nøytral når det kommer til tid og sted for å behandle utleggssaken. Der saken skal behandles i forliksrådet, regulerer tvisteloven den videre saksbehandlingen.

Tredje punktum presiserer at i tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd, kan namsmannen behandle saken umiddelbart. Bestemmelsen er ment å regulere tilfeller der namsmannen ser behov for å fatte en beslutning før fristen for å uttale seg etter § 7-6 har løpt ut. Slik umiddelbar behandling av saken må være begrunnet i at tvangsfullbyrdsloven ellers vil bli vesentlig vanskeligjort, jf. § 7-6 tredje ledd. Det typiske eksemplet på behov for rask gjennomføring er ved fare for at saksøkte ellers vil unndra midler. Bestemmelsen åpner for at namsmannen kan behandle saken umiddelbart, både når foreleggelse av begjæringen er unnlatt etter § 7-6 tredje ledd, når gjentatt foreleggelse etter § 7-10 er unnlatt og når namsmannen etter at begjæringen er forelagt blir oppmerksom på forhold som gjør at beslutning bør fattes før saksøkte har hatt minst tre uker til å uttale seg. Se nærmere omtale i punkt 23.2.4 om foreleggelse av begjæring.

Andre ledd gir namsmannen rett til å avtale et møte på namsmannens kontor, saksøktes bopel, forretningssted eller driftssted, der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg, eller som fjernmøte. Bestemmelsen legger ingen begrensninger på hvor møtet holdes, og namsmannen kan benytte seg av de teknologiske løsninger som anses hensiktsmessige. Partene kan be om et slikt møte, men kan ikke kreve at det blir gjennomført. Namsmannen kan på sin side pålegge partene å være til stede under et slikt møte, etter bestemmelsen i § 5-8 første ledd. Det er opp til namsmannens skjønn om et møte bør gjennomføres. Regelen er ment å erstatte utleggsforretningen i de til-

feller der et møte er hensiktsmessig. Se nærmere omtale i punkt 24.3.3 om møte før beslutningen.

Tredje ledd er flyttet fra tidligere § 7-11 andre ledd og fjerde ledd er flyttet fra § 7-11 tredje ledd. Bestemmelsene er ellers uendret. Femte ledd er flyttet fra tidligere § 7-21 tredje ledd andre punktum.

I sjetten ledd er det tatt inn en forskriftshjemmel for å kunne fastsette bestemmelser om valg av utleggsgjenstand. En slik forskrift vil kunne legge grunnlag for å automatisere avgjørelsen. Forskriften må legge til rette for at avgjørelsen oppfyller lovens bestemmelser og prinsipper om beskyttelse av saksøkte. Det medfører blant annet at det ikke skal tas utlegg i større omfang enn nødvendig for å gi saksøkeren tilfredsstillende sikkerhet for kravet, og at det ikke skal tas utleggspant i gjenstander av så lav verdi at en tvangsdekning ikke vil gi noe nettobidrag til dekning av saksøkerens krav. På den andre siden vil hensynet til saksøkeren i mange tilfeller tilsi at det tas både utleggspant og utleggstrekk for samme krav, eller utleggspant i flere formuesgoder. Se nærmere omtale i punkt 25.2.4 om grad av sikring og etablering av utlegg mv.

Syvende ledd fastslår at det skal føres namsbok når namsmannen fatter beslutning om utleggspant eller utleggstrekk, eller der saken avsluttes med intet til utlegg. Det er nødvendig med en egen bestemmelse som fastsetter dette, ettersom namsmannen ikke lenger skal gjennomføre en utleggsforretning i utleggssaker. Beslutninger i utleggssaker omfattes dermed ikke lenger av bestemmelsen i § 5-19 om at det skal føres namsbok for forretninger, for nærmere omtale se punkt 24.4. Bestemmelsen presiserer at det skal føres namsbok også ved fastsettelse av endringer i slike beslutninger som det skal føres namsbok for.

Til § 7-10 Gjentatt foreleggelse

Bestemmelsen er ny og gir regler om i hvilke tilfeller namsmannen skal forelegge en begjæring for saksøkte på nytt. Når regelen om beslutning om utlegg ved utleggsforretning fjernes, vil det ikke lenger være angitt et tidspunkt for behandling av saken hos alminnelig namsmann. Loven bør likevel legge til rette for at saksøkte opplever tilstrekkelig forutberegnelighet knyttet til når saken skal behandles. Når det har gått lang tid fra saken opprinnelig ble forelagt, kan i tillegg forholdene saksøkte uttalte seg om, ha endret seg. Saksøkte må da gis anledning til å uttale seg på nytt. En orientering om saken og muligheten for saksøkte til å uttale seg på nytt, skal gis ved en gjen-

tatt foreleggelse etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 7-6.

Skjæringspunktet for når det er krav om gjentatt foreleggelse før namsmannen kan fatte beslutning i saken, er ved to måneder etter at saksøkte sist har uttalt seg i saken og det dessuten er gått mer enn to måneder siden sist gitte frist for saksøkte til å uttale seg i saken har løpt ut. Enhver uttalelse fra saksøkte vil føre til at det starter å løpe en ny frist på to måneder. Dette gjelder også dersom saksøkte har kommet med opplysninger per telefon.

Begjæringen skal bare forelegges på nytt før namsmannen fatter en beslutning om utlegg eller intet til utlegg. Gjentatt foreleggelse er ingen forutsetning for at namsmannen skal kunne overføre en sak etter § 7-2 første ledd bokstav f til forliksrådet.

Etter andre ledd kan gjentatt foreleggelse unnlates i tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd. Momentene i vurderingen av hvorvidt tvangsfullbyrdsloven ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort, er således lik de momentene som vurderes når det tas stilling til unnlatt foreleggelse etter § 7-6 tredje ledd. Det er forholdene på tidspunktet for vurderingen som er avgjørende. Gjentatt foreleggelse kan unnlates, selv om begjæringen opprinnelig var forelagt.

Se punkt 23.2.4 om foreleggelsen for en nærmere redegjørelse.

Til § 7-11 Formuesgoder hos saksøkte

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 7-13 første og andre ledd. Overskriften er justert for å få frem at bestemmelsen gjelder formuesgoder hos saksøkte generelt, og ikke spesielt formuesgoder som påstås eiet av en tredjeperson. Gjeldende § 7-13 tredje ledd om felles bolig blir igjen i § 7-13 som en egen paragraf.

Til § 7-12 Formuesgoder hos tredjeperson

Innholdet i gjeldende § 7-12 om tredjepersons opplysningsplikt er flyttet til § 5-7. Gjeldende § 7-14 blir § 7-12 i den nye utformingen av kapittel 7, uten endringer i ordlyden.

Til § 7-13 Utlegg i felles bolig

Bestemmelsen i gjeldende lov § 7-13 tredje ledd om utlegg i felles bolig blir igjen i § 7-13 som en egen paragraf med endret overskrift. Gjeldende § 7-13 første og andre ledd er flyttet til § 7-11.

Regelen presumerer at ektefeller og den gruppen samboere som omfattes av bestemmelsen, eier felles bolig som er ervervet under samlivet i fellesskap, med en ideell halvdel hver. Utgangspunktet om at boligen antas eiet med en ideell halvdel hver, skal fravikes dersom «et annet eierforhold blir sannsynliggjort». Bestemmelsen gjør det tydelig at regelen skal komme til anvendelse uavhengig av om det er saksøkte eller saksøktes ektefelle eller samboer som står registrert som eier.

Til §§ 7-14, 7-15 og 7-16

Disse paragrafene var tidligere §§ 7-15, 7-16 og 7-17. Paragrafene er ikke endret med unntak av nummereringen.

Til § 7-17 Beslutning om utleggspant

Gjeldende § 7-18 blir § 7-17. Det er ikke endringer i første ledd. Andre ledd første punktum fastsetter at namsmannen skal anslå hvilket beløp de formuesgodene det tas utlegg i, antas å ville innbringe ved tvangsdekning. Endringen gir uttrykk for mindre strenge krav til verdsettelsen av formuesgodene, ved at beløpet kan anslås mer omtrentlig enn etter gjeldende lov. Bestemmelsen legger som i dag ingen føringer for hvordan namsmannen kommer frem til beløpet. Det vil være opp til namsmannens skjønn hvilke kilder som benyttes som hjelp til verdsettelsen. Endringen er nærmere omtalt i punkt 25.3 om verdivurdering.

Endringen i andre ledd andre punktum om at beløpet skal fremgå av namsboken, er en rent språklig tilpasning til endringen i første punktum.

Andre ledd tredje punktum slår fast at det skal føres inn i namsboken når namsmannen kommer til at det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning. Det vil da ikke være et krav om at namsmannen anslår en tvangssalgsværdi for formuesgodet. Dette gjelder imidlertid bare der det er tatt utleggspant i ett formuesgode. Når namsmannen tar utlegg i flere formuesgoder, må namsmannen ha en formening om verdien på formuesgodene for å kunne ta stilling til om det er nødvendig å ta med alle objektene i utlegget. Lovendringen reflekterer behovet for denne vurderingen og er nærmere omtalt i punkt 25.3 om verdivurdering.

Tredje ledd er uendret. Endringen i fjerde ledd om at verdianslaget skal skje samlet for hovedgjenstand og tilbehør, reflekterer endringen til en mer omtrentlig verdsetting, jf. andre ledd første punktum.

Til § 7-18 Underretning om utleggspant

Gjeldende § 7-19 blir § 7-18. Ordlyden i første ledd første punktum er endret for å gjenspeile at en går bort fra begrepet forretning ved utleggssaker. I tredje punktum erstatter uttrykket gjenpart av namsboken utskrift. Dette gjør det tydelig at partene ikke skal ha en fysisk utskrift av namsboken, men bare en gjenpart, som de også kan få elektronisk.

Ordningen i gjeldende andre ledd om at saksøkeren i enkelte tilfeller skal få namsboken via det registeret som skal registrere utlegget, oppheves. Etter første ledd tredje punktum skal begge parter få gjenpart av namsboken direkte fra namsmannen.

I første ledd fjerde punktum er henvisningen endret til § 7-12 på bakgrunn av endrede paragrafnummer. Videre skal en tredjeperson som nevnt i § 7-12 bare få underretning om beslutningen, og ikke lenger motta namsboken. Dette skyldes at namsboken ofte vil inneholde personopplysninger som ikke bør deles unødig og som tredjepersonen ikke har behov for. Underretningen må gi tredjepersonen den informasjonen som er nødvendig for å ta stilling til om vedkommende ønsker å klage på beslutningen.

I andre ledd første punktum er det en ny bestemmelse om at der saksøkte er gift eller lever i ekteskapslignende forhold, og det blir tatt utlegg i felles bolig, skal namsmannen underrette ektefellen eller samboeren. I andre punktum er det inntatt at det samme skal gjelde der hvor det tas utlegg i tidligere felles bolig hvor en ektefelle, tidligere ektefelle eller tidligere samboer fremdeles bor. Bakgrunnen for forslaget er at vedkommende kan ha behov for å vite at det er tatt utlegg i boligen, for å kunne ivareta sine interesser.

For nærmere omtale vises det til punkt 24.4.2.

Til § 7-19 Sikring av rettsvern for utleggspant

Gjeldende § 7-20 blir § 7-19. Paragrafoverskriften er endret for bedre å vise hva bestemmelsen regulerer. Etter første og niende ledd skal namsmannen sende underretning om utleggspantet til registrering i stedet for å sende utskrift av namsboken. Bakgrunnen for endringen er at namsboken ofte inneholder personopplysninger som ikke bør deles unødig, og som ikke er nødvendige for registreringen i registeret. Underretningen vil inneholde den informasjonen som er nødvendig for at utlegget kan registreres. Selv om det strengt tatt er ved namsboken at utleggspantet stiftes og ikke ved underretningen, synes det unødvendig å

presisere i de enkelte lovbestemmelsene om de forskjellige realregistrene at underretningen om utleggspantet skal registreres. Utover dette er det ikke gjort endringer i bestemmelsen. For nærmere omtale vises det til punkt 24.4.

Til § 7-20 Beslutning og underretning om utleggstrekk

Første ledd forklarer hva en beslutning om trekk innebærer under den nye trekkordningen. For en saksøkt som ikke allerede har utleggstrekk, vil beslutningen innebære at det etableres trekk mot den saksøkte. For en saksøkt som har et utleggstrekk innebærer beslutningen at et nytt krav meldes inn i det trekket som allerede løper. Bakgrunnen for sontringen er at det i flere sammenhenger foreligger enkelte regler som bare gjelder for beslutning om etablering av trekk. Ved etablering av trekk gjelder for eksempel særegne kompetanseregler i § 7-3 fjerde ledd og tilleggskrav til beslutningens innhold, jf. § 7-20 tredje ledd.

Etter andre ledd første punktum skal namsmannen føre beslutningen om utleggstrekk inn i namsboken. Til forskjell fra tidligere fastsetter ikke namsmannen lenger en trekkperiode. Andre ledd andre punktum viderefører kravet i gjeldende § 7-21 første ledd tredje punktum om at namsboken skal inneholde en nøyaktig beregning av saksøkers krav med sakskostnader og renter frem til utleggsdagen og nøyaktige opplysninger om beregning av renter fra utleggsdagen. Som en følge av at flere krav kan delta i det samme utleggstrekket samtidig, må namsmannen fastsette hvilken prioritet kravet har etter dekningsloven, jf. andre ledd tredje punktum. Fastsettelsen vil avgjøre dekningsprioriteten mellom kravene som deltar i trekket.

Dersom det allerede er etablert et utleggstrekk, skal namsmannen orientere saksøkeren om størrelsen på de kravene som, etter reglene om prioritet i dekningsloven § 2-8, ligger foran eller likt med saksøkerens krav, jf. andre ledd fjerde punktum. Dette gir saksøkeren informasjon om når vedkommende kan forvente å få dekning gjennom utleggstrekket, samt om saksøkeren vil motta dividende. Informasjonen vil bare gi et øyeblikksbilde. Andre krav kan komme til i trekket, og bedre eller likt prioriterte krav kan gå ut av trekket.

Innkrevingsmyndigheten har ansvaret for den praktiske gjennomføringen av utleggstrekket. For å kunne forvalte utleggstrekket korrekt, er Innkrevingsmyndigheten avhengig av å ha oppdatert informasjon om kravet. Innkrevingsloven § 32 fastsetter en plikt for saksøker til blant annet å

holde Innkrevingsmyndigheten oppdatert om endringer knyttet til kravet. Det følger av andre ledd femte punktum at namsmannen skal gjøre saksøkeren oppmerksom på denne plikten.

Tredje ledd kommer til anvendelse i de sakene der namsmannen beslutter utleggstrekk, og det ikke allerede løper et trekk. Namsmannen må å slike tilfeller fastsette utleggstrekkets størrelse, samt angi hvem som er den trekkpliktige, jf. tredje ledd første punktum. I slike tilfeller skal namsmannen også gjøre saksøkte oppmerksom på at utleggstrekket vil bli registrert i Løsøreregisteret, jf. tredje ledd andre punktum.

Etter fjerde ledd første punktum skal partene få gjenpart av namsboken. Dette er en endring fra tidligere, hvor også den trekkpliktige fikk utskrift av namsboken. Namsmannen må endelig underrette Innkrevingsmyndigheten om trekkbeslutningen, jf. fjerde ledd andre punktum, da det er denne som står for den praktiske gjennomføringen av trekket.

Se punkt 29.2 og 29.4 for nærmere omtale.

Til § 7-21 Endring av utleggstrekk

Det følger av første ledd første punktum at namsmyndighetene kan endre trekket av eget tiltak, og ikke bare på begjæring fra partene som etter dagens bestemmelse i § 7-23. Namsmyndigheten kan endre trekket der det skjer endringer i saksøktes (skyldnerens) økonomiske forhold eller der det foreligger endrede opplysninger m.m. Det oppstilles ikke noe krav om at endringen må ha vært vesentlig. Tillegget «m.m.» er tatt med for å understreke at også andre omstendigheter enn endrede økonomiske forhold og endrede opplysninger kan begrunne justering av trekket. Det omfatter for eksempel endringer i livsoppholdssatsene etter dekningsloven § 2-7. Om en økning av satsene bør begrunne en endring av trekket, er avhengig blant annet av hvordan trekket er fastsatt og om inntekten også har endret seg.

Namsmyndigheten kan også endre trekket der det er klart at det foreligger feil ved fastsettingen av trekkets størrelse, jf. andre punktum. Bestemmelsen omfatter alle tilfeller som nevnt i tvisteloven § 19-8 første ledd, men går et steg videre ved at den også omfatter rene feilvurderinger og systemfeil som har fått betydning da namsmannen fastsatte trekkets størrelse. Der vilkårene for å endre trekket etter første ledd er oppfylt, kan namsmyndigheten foreta en helt ny vurdering av størrelsen på trekket. Endringsadgangen er altså ikke begrenset til de forholdene som

ga namsmyndigheten adgang til å endre trekket i første omgang.

Første ledd tredje punktum fastslår at skyldneren kan begjære endring av trekket. Det stilles ikke krav om vesentlig endring i skyldnerens økonomi eller lignende for at skyldneren skal kunne begjære endring. Selv om det etter dagens bestemmelse er en vesentlighetsterskel for å kreve endring, er denne terskelen for skyldneren i praksis svært lav. Tredje punktum innebærer derfor ingen stor realitetsendring sammenlignet med gjeldende rett. Fjerde punktum regulerer kreditorens adgang til å begjære endring av trekket. For kreditor er dagens vesentlighetsterskel for å kunne begjære endring videreført.

Første ledd femte punktum oppstiller krav til kontradiksjon før det fattes beslutning om å øke trekket. Før namsmyndigheten kan beslutte å øke trekket, skal skyldneren forelegges den nye trekkberegningen med oppfordring om å uttale seg innen en frist på minst tre uker.

Andre ledd regulerer hvilken namsmyndighet som er kompetent til å beslutte endring av trekket. I alle tilfeller hvor Innkrevingsmyndigheten har krav i trekket, er det Innkrevingsmyndigheten som beslutter endring av trekket, jf. andre ledd første punktum. Hvis Innkrevingsmyndigheten ikke har krav i trekket, treffes avgjørelse om å endre trekket av den alminnelige namsmannen som er kompetent til å etablere trekk mot skyldneren etter § 7-3 fjerde ledd, jf. andre ledd andre punktum. Disse to bestemmelsene vil dekke de aller fleste tilfellene. Utenfor faller tilfeller hvor Innkrevingsmyndigheten ikke har krav i trekket, og skyldneren enten har bopel flere steder i riket, eller verken har kjent bopel i riket eller kjent bopel i utlandet. I stedet for å belaste lovteksten med detaljerte regler om kompetent namsmyndighet til å justere trekket i disse spesielle tilfellene gis Kongen adgang til å regulere det i forskrift.

Dersom en namsmyndighet som melder inn nye krav i trekket, mener at trekket bør justeres, men ikke selv er kompetent til det, kan den oppfordre den kompetente namsmyndigheten til å vurdere det, jf. tredje ledd.

Det vises til punkt 31.2 for nærmere omtale.

Til § 7-22 Skifte av trekkpliktig

Bestemmelsen viderefører i stor grad gjeldende § 7-23 andre ledd. Det lovfestes i første ledd første punktum at der den saksøkte (skyldneren) skifter arbeidsgiver, skal ny arbeidsgiver pålegges trekkplikt. I tråd med den nye ordningen med ett

utleggstrekk, hvor namsmyndigheten skal ha en mer aktiv rolle, kreves det ikke lenger begjæring fra en saksøker. I andre punktum gis regelen tilsvarende anvendelse for andre ytelse som nevnt i dekningsloven § 2-7, slik at det også skal pålegges trekkplikt dersom skyldneren for eksempel bytter mellom arbeid og ytelse fra NAV. Der en ikke skifter trekkpliktig, men skifter fra en ytelse hos den trekkpliktige til en annen ytelse som ikke er omfattet av trekket, for eksempel fra en ytelse hos NAV til en annen som faller utenfor det etablerte trekket, må en forholde seg som ved skifte av trekkpliktig. En egen lovbestemmelse for det forholdet er ikke påkrevd. I tredje punktum er det gjeldende vesentlighetskriteriet fjernet. Dette innebærer at namsmyndigheten skal vurdere regulering av trekket i alle tilfeller ved skifte av trekkpliktig. Det legges til grunn at dette i stor grad kan skje automatisk ved at systemene har tilgang til inntektsopplysninger. Det vil ikke utløse krav på manuell vurdering dersom en maskinell gjennomgang etter bytte av arbeidsforhold ikke har resultert i justert trekkbeløp.

I andre ledd gis kompetansereglene for endring av trekk og reglene for økning av utleggstrekk tilsvarende virkning med hensyn til hvilken namsmyndighet som er kompetent til å pålegge ny arbeidsgiver trekkplikt og økning av trekket som skjer i den forbindelse. Se nærmere om disse reglene i punkt 31.2 og merknad til tvangsfullbyrdsloven § 7-21.

Se punkt 31.4 for nærmere omtale.

Til § 7-23 Avslutning av sak med intet til utlegg

Bestemmelsen er flyttet fra dagens § 7-25. Ved en beslutning om intet til utlegg skal det føres namsbok, jf. § 7-9 syvende ledd.

Første punktum slår fast at saken skal avsluttes med resultatet intet til utlegg dersom det ikke blir tatt utlegg fordi saksøkte ikke har formuesgoder eller lønn eller andre pengekrav det kan tas utlegg i. Det følger av samme punktum at partene skal få gjenpart av namsboken som viser utfallet og hva som er foretatt. Endringen fra «utskrift» til «gjenpart» tydeliggjør at partene kan gis namsboken elektronisk. Justeringene i andre og tredje punktum skyldes at en ikke lenger skal avholde forretning i utleggssaker.

Etter dagens § 7-25 fjerde punktum skal «intet til utlegg» ikke registreres når en særnamsmyndighet som ikke har kompetanse til å ta utlegg i «enhver type formuesgode», avslutter en sak på den måten. Bakgrunnen er at registreringen kan få uheldige virkninger for saksøkte, samtidig som

det kan tenkes at vedkommende har egnede utleggsubjekter som namsmyndigheten ikke har hatt adgang til å ta utlegg i. I praksis kan det være uklart hvilke særnamsmyndigheter som faller inn under bestemmelsen. Det må også kreves undersøkelser av en viss grundighet før en vurdering om at det ikke er noe til utlegg, kan danne grunnlag for en registrering av dette i Løsøreregisteret. Det er derfor bedre å oppheve bestemmelsen og heller la det fremgå av bestemmelsene for de enkelte namsmyndighetene om og når «intet til utlegg» skal registreres i Løsøreregisteret.

Når etablering av utleggstrekk er forbeholdt namsmannen der skyldneren bor, er det betenkelig å registrere andre namsmenns beslutninger om «intet til utlegg» i Løsøreregisteret. En bestemmelse som unntar slike avgjørelser fra registreringen, er inntatt som nytt andre ledd.

Slik den nye trekkordningen er lagt opp, vil det i en del tilfeller oppstå tvil om utleggssaken bør avsluttes med å legge kravet inn i et løpende trekk, eller med «intet til utlegg». At kravet legges inn i trekket, vil ikke medføre at det er sikret dekning på noe tidspunkt. Det bør imidlertid ikke være overlatt til namsmannens skjønn å vurdere hva utfallet bør bli i det enkelte tilfelle. Løsningen bør være at bare i de tilfellene der det ikke løper trekk og heller ikke er grunnlag for å etablere trekk, skal saken avsluttes med «intet til utlegg». I andre tilfeller etableres det trekk eller kravet legges inn i trekket. For saksøkeren vil det ha den fordel at kravet ikke vil foreldes så lenge trekket består, selv om den nye ti-års fristen etter foreldelsesloven § 21 nr. 3 skulle løpe ut i mellomtiden.

Avslutning av en sak med «intet til utlegg» gir grunnlag for å presumere insolvens, jf. konkursloven § 62. Avsluttes saken med utleggstrekk, må det vurderes på bakgrunn av skyldnerens inntekt, kravets størrelse og hvilke øvrige krav som deltar i trekket og deres prioritet om en kan si at det «har kunnet oppnås dekning hos skyldneren», jf. ordlyden i konkursloven § 62.

Se punkt 29.8 for nærmere omtale.

Til § 7-24 Klage

Bestemmelsens første ledd viderefører i stor grad gjeldende § 7-26. Første punktum viderefører dagens § 7-26 første punktum uten noen endring. Første ledd andre punktum slår fast at klage på et utleggstrekk kan fremsettes så lenge trekket løper. Siden bestemmelsene om trekkperiode er opphevet, se punkt 29.5, innebærer dette en tidsmessig utvidelse av klageadgangen. Dette gjelder

også for kreditorer som har så lav prioritet at de for øyeblikket ikke mottar noen dekning. Selv om det ikke fremgår uttrykkelig av ordlyden, forutsetter klageadgang for en kreditor at kravet ikke er oppgjort.

Andre ledd er nytt. I første punktum gis kompetansereglene for endring av trekk tilsvarende virkning for hvem som skal behandle en klage på utleggstrekkets størrelse. Andre punktum fastslår at Innkrevingsmyndigheten behandler klager som gjelder fordelingen av trekket. Dette gjelder uavhengig av om Innkrevingsmyndigheten har krav i trekket. Dersom det gjelder fastsettelsen av prioritet for et krav, er det likevel den namsmyndigheten som har fastsatt prioriteten, som klagen skal fremsettes for. Tredje punktum er en konsekvens av at det nå kan være flere kreditorer som har krav i det samme utleggstrekket. Bestemmelsen slår fast at tingrettens avgjørelser om utleggstrekkets størrelse og fordelingen av trekket, har utvidet rettskraft og gjelder for alle kreditorer med krav i trekket, og ikke bare de som er parter i klagesaken. Det er uten betydning om kreditoren for øyeblikket mottar innbetalinger på sitt krav.

Se nærmere omtale i punkt 31.3.

Til § 7-25 Erklæring om bortfall av utleggspant

Bestemmelsen i gjeldende lov § 7-27 om saksøkers plikt til å gi skriftlig avkall på sin rett etter utlegget videreføres i ny § 7-25, men bare for de tilfeller der kravet er sikret ved utleggspant. Når kravet er sikret ved utleggstrekk, vil saksøkers plikt til å informere namsmyndighetene om endringer følge av innkrevingsloven § 32 første ledd.

Den nærmere beskrivelsen av når saksøkeren plikter å gi skriftlig avkall på sin rett etter utlegget, er hentet fra gjeldende § 7-28 første ledd første punktum.

Til § 7-26 Beslutning om opphevelse av utlegg

Etter gjeldende § 7-28 skal namsmannen på begjæring treffe beslutning om å oppheve utlegget, helt eller delvis. Bestemmelsen videreføres i § 7-26 første og andre ledd. Er det besluttet at kravet skal dekkes ved utleggstrekk, vil opphevelse etter bestemmelsen bare innebære at det aktuelle kravet ikke lenger skal dekkes ved utleggstrekk. Det vil ikke nødvendigvis innebære at utleggstrekket opphører. Opphør av utleggstrekk er regulert i § 7-28.

Beskrivelsen av hvilke situasjoner som gir grunnlag for å beslutte opphevelse av utlegget, er flyttet til § 7-25 om erklæring om bortfall. I § 7-26 vises det derfor dit. Alle situasjoner som gjelder forholdet mellom saksøker og saksøkte, og som innebærer at saksøker er forpliktet til å gi avkall på utleggspantet, gir grunnlag for å begjære oppheving etter bestemmelsen. Bortfallssituasjoner som ikke gjelder forholdet mellom saksøker og saksøkte faller utenfor. For eksempel kan verken konkursbo som anfører å ha grunnlag for omstøtelse, eller tredjeperson som anfører å ha ekstingvert utleggspant i forbindelse med godtroerverv, begjære oppheving etter bestemmelsen.

I stedet for at klagefristen skal fremgå av en uklar henvisning til § 5-16, vil fristen fremgå klart av § 7-26 nytt tredje ledd andre punktum.

Til § 7-27 Beslutning om opphør av registrering av «intet til utlegg»

Bestemmelsen er flyttet fra § 7-29. Det er en liten endring i overskriften og justering av en paragrafhensvisning.

Til § 7-28 Opphør av utleggstrekk

For at et utleggstrekk skal opphøre etter § 7-28 første ledd, må alle kravene i trekket være dekket eller falt bort på annen måte, eller grunnlaget for at de deltar i trekket må være falt bort eller opphevet. Alle kravene i trekket må være rammet av et slikt forhold for at trekket skal opphøre. Det er ikke tilstrekkelig at et eller noen av kravene er det. Det gjelder også der det kravet som var grunnlaget for etableringen av trekket, faller bort. Innkrevingsmyndigheten vil ha oversikt over innbetalinger som skjer gjennom utleggstrekket, og kreditor har også en plikt til å informere om endringer i kravet etter innkrevingsloven § 32. Det vil derfor i utgangspunktet ikke være behov for et initiativ fra skyldneren for at utleggstrekket skal opphøre. Dersom skyldneren mener at et krav i trekket er for høyt, bortfalt eller lignende uten at kreditoren er enig, kan det bli tale om å påklage beslutningen om dekning ved trekk, jf. § 5-16, jf. ny § 7-24 eller begjæring om opphevelse av utlegget, jf. § 7-26.

I andre ledd er det en ny bestemmelse om at et utleggstrekk også opphører når det har gått to år siden siste innbetaling på trekket. Se om varsling ved opphør av utleggstrekk i innkrevingsloven § 35 tredje ledd. Se mer om bakgrunnen for reglene i punkt 29.5.

Til §§ 8-3 og 9-6

I §§ 8-3 og 9-6 foretas bare noen små, rene konsekvensendringer i paragrafhenvvisninger.

Til § 10-7

I første ledd er det et nytt fjerde punktum som uttrykkelig fastsetter at namsmannen i de nevnte tilfellene kan begrense anvisningen til en del av det kravet det er tatt utlegg i. Det avspeiler dagens praksis og er parallelt med innkrevingsloven § 24 tredje ledd andre punktum, se nærmere omtale i punkt 15.5.

Til § 10-12

Innholdet i gjeldende tvangsfullbyrdsloven § 7-20 om avslutning av forretning for utleggspant er flyttet til tvangsfullbyrdsloven § 7-19. Henvvisningen i § 10-12 første ledd første punktum til tvangsfullbyrdsloven § 7-20 tredje ledd endres derfor til § 7-19 tredje ledd.

Til § 11-25

Gjeldende tvangsfullbyrdsloven § 5-9 er endret slik at nåværende andre ledd blir første og andre ledd. Henvvisningen i § 11-25 første ledd siste punktum til tvangsfullbyrdsloven § 5-9 andre ledd endres derfor til § 5-9.

Til § 13-3

Endringen i 13-3 er en ren konsekvensendring i en henvvisning.

37.3 Endringer i andre lover

Forslag til endringer i andre lover enn tvangsfullbyrdsloven er inntatt i innkrevingsloven § 42. De enkelte endringene kan settes i kraft til ulik tid, og det kan gis nærmere overgangsbestemmelser, jf. § 40, som også gjelder for endringene inntatt i § 42.

37.3.1 Til endringene i domstoloven

Til § 206

Første ledd andre punktum regulerer straff for å unnlate å oppfylle opplysningsplikten som følger

av namsmannens pålegg. Henvisningen til § 7-12 i dagens tvangsfullbyrdsloven er endret til en henvvisning til § 5-7 andre ledd som følge av at regelen om tredjepersoners opplysningsplikt er plassert der, se punkt 27.3.

Til § 210

Andre punktum regulerer straff for en saksøkt som unnlater å oppfylle opplysningsplikten som følger av namsmannens pålegg. Henvisningen til § 5-9 i dagens tvangsfullbyrdsloven er endret til § 5-7 første ledd som følge av at regelen om partenes opplysningsplikt er plassert der, se punkt 27.3.

37.3.2 Til endringene i lov om registrering av elektriske kraftledninger

Til § 16

I femte ledd erstattes henvisningen til Statens innkrevingsentral med en henvvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.3 Til endringene i el-tilsynsloven

Til § 13

Bestemmelsen i tredje ledd om at tilsynsmyndigheten, jf. el-tilsynsloven § 3, kan frafalle påløpt tvangsmulkt oppheves. Tilsynsmyndigheten vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Til § 13a

Etter fjerde ledd kan tilsynsmyndigheten, jf. el-tilsynsloven § 3, ettergi krav på overtredelsesgebyr, men bare dersom ettergivelsen skyldes forhold ved ileggelsen av kravet. Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har kompetansen til å ettergi kravene på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.4 Til endringene i lov om tinglysing

Til § 12 b

Henvi­snin­gen i fjerde ledd andre punktum til Sta­ tens innkrevings­sen­tral erstattes med en hen­ visning til Innkrevings­myndigheten, se punkt 19.9.

Til § 34 a

§ 34 a kom inn i tinglysingsloven i forbindelse med den utvidede utleggsregistreringen i Løsøre­ registeret som ble vedtatt i 2005 (lov 17. juni 2005 nr. 89), jf. punkt 29.8. Enkelte konsekvens­ endringer er påkrevd. I andre ledd må henvisningene til tvangsfullbyrdsloven §§ 7-21 og 7-25 om registrering av henholdsvis utleggstrekk og «intet til utlegg» tas ut, og erstattes av henvisninger til innkrevingsloven § 35 og tvangsfullbyrdsloven § 7-23. Videre bør hjemmelen for å unnta kortvarige trekk fra registrering, oppheves, se nærmere omtale i punkt 29.8.

Dagens regler om trekkperiode for utleggstrekk oppheves, se punkt 29.5. Slettingen av utleggstrekk kan derfor ikke lenger være knyttet til utløpet av noen trekkperiode. I fjerde ledd første punktum fastsettes det derfor at Løsøre­ registeret skal slette registreringen når det får beskjed om det fra Innkrevings­myndigheten. En går videre bort fra ordningen med at det skal avholdes utleggsforretning. Uttrykket «utleggsforretning» i fjerde ledd andre punktum endres derfor til «beslutningen ble tatt».

37.3.5 Til endringene i lov om Statens pensjonskasse

Til § 44 åttende ledd

Statens pensjonskasse kan i dag etter § 44 åttende ledd kreve tilbake ytelser ved trekk i fremtidige ytelser, eller inndrive kravene etter bestemmelsene i skattebetalingsloven. Med hjemmel i denne bestemmelsen har Statens pensjonskasse foretatt trekk i egne utbetalinger, og i utbetalinger fra NAV. § 44 åttende ledd endres slik at Statens pensjonskasse i stedet for å nedlegge utleggstrekk skal ha en utvidet avregningsadgang, og kan foreta avregning både i fremtidige ytelser fra Statens pensjonskasse og fra NAV etter folketrygdloven. Henvisningene til dekningsloven § 2-7 og en del bestemmelser i foreldelsesloven svarer til henvisninger i innkrevingsloven § 22 for Innkrevings­myndighetens avregninger.

Se nærmere omtale i punkt 28.5.

37.3.6 Til endringene i lov om pensjonsordning for apotekervirksomhet mv.

Til § 27 tredje ledd

Etter gjeldende ordlyd kan et beløp som kreves tilbake, dekkes ved trekk i fremtidige ytelser eller inndrives etter bestemmelsene i skattebetalingsloven. Bestemmelsen endres slik at reglene om avregning i lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd gjelder tilsvarende, se merknader til denne og nærmere omtale i punkt 28.5.

37.3.7 Til endringene i lov om pensjonstrygd for fiskere

Til § 17

Henvisningene til Innkrevings­sen­tralen for bidrag og tilbakebetalingskrav erstattes med henvisninger til Innkrevings­myndigheten, se punkt 19.9. Henvisningen til bidragsinnkrevingsloven oppheves. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingsloven skal gjelde; det følger av at kravet kreves inn av Innkrevings­myndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

37.3.8 Til endringene i lov om fullbyrding av nordiske dommer på straff mv.

Til § 24

Henvi­snin­gen i tredje ledd til Statens innkrevings­sen­tral erstattes med en henvisning til Innkrevings­myndigheten, se punkt 19.9.

37.3.9 Til endringene i vegtrafikkloven

Til § 31a tredje ledd

Hvor gebyr ikke betales rettidig, påløper det renter etter forsinkelsesrenteloven. Se nærmere omtale i punkt 8.5.4.2.

Til § 38 andre ledd

Etter gjeldende § 38 andre ledd tredje punktum har kommunene adgang til å kreve inn parkeringsgebyr etter reglene for innkreving av skatt. Bestemmelsen gir både hjemmel for utvidet motregning i til gode skatt og avgift og for å beslutte utleggspant og utleggstrekk. Vegtrafikkloven § 38 kommer også til anvendelse ved innkreving av tilleggsavgift til piggdekkgebyr, jf. for­skrift 7. mai 1999 nr. 437 om gebyr for bruk av

piggdekk og tilleggsgebyr §§ 8 og 9. Innkrevingsloven § 21 syvende ledd viderefører kommunenes adgang til utvidet motregning for disse kravene, og tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II gir regler for kommunenes særnamsmyndighet. Vegtrafikkloven § 38 andre ledd tredje punktum oppheves derfor.

Fjerde punktum videreføres som tredje punktum. Bestemmelsen legger i dag kompetansen til å innkreve statlige krav på gebyr til Statens innkrevingsentral. Dette endres til Innkrevingsmyndigheten, og det presiseres at bestemmelsen bare gjelder krav som tilfaller staten.

Se nærmere omtale i punkt 12.8 og 28.4.

37.3.10 Til endringene i forvaltningsloven

Til § 51 tredje ledd

Bestemmelsen tilføyes et nytt andre punktum, hvor kompetansen til å redusere eller frafalle tvangsmulkt begrenses til tilfeller hvor det er forhold ved ileggelsen av tvangsmulkten som begrunner ettergivelsen. Det kan være aktuelt der pliktbruddet som utløste tvangsmulkten skyldes uforutsette og akutte forhold, for eksempel sykdom hos den som ble ilagt tvangsmulkten eller hos dennes medhjelper. Bestemmelsen vil også hjemle ettergivelse der andre forhold ved ileggelsen gjør det urimelig å fastholde tvangsmulkten.

Andre punktum gjelder bare for tvangsmulkt som Innkrevingsmyndigheten krever inn. Forvaltningsorganer som krever inn tvangsmulkten selv, vil ha kompetanse fullt ut etter første punktum, som innebærer at de både kan ettergi på grunn av forhold ved ileggelsen og på grunn av etterfølgende forhold knyttet til for eksempel skyldnerens økonomi. Eventuelt kan de ha ettergivelseskompetanse etter eget sektorregelverk. Se nærmere omtale i punkt 11.6

For de kravene på tvangsmulkt som Innkrevingsmyndigheten krever inn, kan Innkrevingsmyndigheten frafalle tvangsmulkten på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven, se omtale i punkt 11.6.

37.3.11 Til endringene i tobakksskadeloven

Til § 36

Sjette ledd om at tilsynsmyndigheten, jf. tobakksskadeloven § 35, helt eller delvis kan frafalle ilagt

tvangsmulkt, oppheves. Tilsynsmyndigheten vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Syvende ledd blir nytt sjette ledd. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.12 Til endringene i lov om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v

Til § 10

Krav etter lønnsgarantiloven overføres til Innkrevingsmyndigheten, som har kompetansen til å ettergi kravene etter reglene i innkrevingsloven. Lønnsgarantiloven § 10 første ledd gir hjemmel for å gi forskrift om at NAV kan foreta regnskapsmessig avskrivning av kravene. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.13 Til endringene i eigedomsskattelova

Til § 23

Første ledd henviser i dag til regler om prosessordningen i skattebetalingsloven § 17-1 fjerde og femte ledd. Begge disse bestemmelsene oppheves. Skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd erstattes av en ny bestemmelse i innkrevingsloven § 37 om frist for å prøve kravet, se punkt 17.4.4. Eigedomsskattelova § 23 henviser derfor nå til denne.

Til § 27

Etter gjeldende § 27 tredje punktum har kommunene adgang til å kreve inn eiendomsskatt etter reglene for innkreving av skatt. Bestemmelsen gir både hjemmel for utvidet motregning og for å utøve særnamsmyndighet ved å beslutte utleggspant og utleggstrekk. Innkrevingsloven § 21 syvende ledd viderefører kommunenes adgang til utvidet motregning, og tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II gir regler for kommunenes særnamsmyndighet. § 27 tredje punktum oppheves derfor. Se nærmere omtale i punkt 12.8 og 28.4.

37.3.14 Til endringene i dokumentavgiftsloven

Til § 5

Henvisningen i andre ledd til Statens innkrevingsentral erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.15 Til endringene i produktkontrollloven

Til § 13 Tvangsmulkt.

Bestemmelsen i § 13 tredje punktum om at Kongen kan frafalle ilagt tvangsmulkt, oppheves. Tvangsmulkt vil fortsatt kunne reduseres eller frafalles dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det, se forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.16 Til endringene i foreldelsesloven

Til § 17 (Tvangsfullbyrdelse.)

Bestemmelsen redigeres, slik at avbrudd av foreldelse for Innkrevingsmyndigheten reguleres samlet i nr. 3, mens nåværende nr. 3 blir nr. 2.

Etter nr. 3 avbrytes foreldelse ved at Innkrevingsmyndigheten gir skyldneren varsel om tvangsinnkreving etter innkrevingsloven § 25. I tilfeller hvor skyldneren ikke varsles forut for tvangsinnkreving, avbrytes foreldelsen ved beslutning om utleggstrekk, utleggspant, tvangsdekning, eller når saken avgjøres med intet til utlegg. For utenlandstilfellene kan foreldelsesfristen også avbrytes ved oversendelse til rett myndighet i den fremmede staten.

Der kommunene opptrer som namsmyndighet, avbrytes foreldelse etter § 17 nr. 4 ved at kommunen gir skyldneren varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-15. For øvrig gjelder nr. 3 tilsvarende. Alternativet i nr. 3 andre punktum «eller inndrivingsforsøket er avsluttet med beslutning om intet til utlegg» kommer til anvendelse der en kommune avslutter innkrevingen uten å beslutte utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-15 andre ledd tredje punktum.

Med de øvrige endringene i proposisjonen, er det ikke behov for noen generell bestemmelse for særnamsmyndigheter. Det er tilstrekkelig at det gis en mer konkret bestemmelse for kommunene

i nytt nr. 4 knyttet til kommunenes varslingsplikt etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-15 andre ledd.

Se nærmere omtale i kapittel 16.

Til § 21 (Ny frist etter påtale, avgjørelse m.m.)

Beslutter en namsmyndighet utleggstrekk for et krav, skjer det etter gjeldende § 21 nr. 1 ingen foreldelse så lenge «pålagt trekk hos den trekkpliktige opprettholdes». I den nye trekkordningen passer ikke denne ordlyden, og bestemmelsen endres slik at det i utgangspunktet ikke inntreffer foreldelse så lenge utleggstrekket består. Det vil da gjelde uavhengig av om det i perioder ikke er utpekt noen trekkpliktig under trekket, og uavhengig av om kreditoren har tilstrekkelig prioritet til å motta noen dekning. Det vil likevel oppstå foreldelse dersom kreditoren ikke informerer om at kravet fortsatt består innen ti år fra trekkbeslutningen, siste utbetaling til kreditoren eller siste slik informasjon fra fordringshaveren. Det er den siste begivenheten som er utgangspunkt for den aktuelle tiårsfristen. Avbrudd av foreldelse kan også skje på annen måte, for eksempel ved erkjennelse, søksmål eller nye utleggsbegjæringer. Se nærmere omtale i punkt 29.7.

Uttrykkene «forretning», «utleggsforretning» og «tvangsforretning» brukes ikke lenger i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7 om utlegg, se nærmere omtale i kapittel 23 om foreleggelse av begjæringen og punkt 24.2 om stedet for beslutningen. Disse uttrykkene kan da heller ikke brukes i foreldelsesloven i forbindelse med utleggsaker. «Tvangsforretningens slutning» i nr. 3 første punktum erstattes derfor av uttrykket «sakens avslutning» uten at det innebærer noen realitetsendring.

Ny nr. 4 regulerer virkningen av avbrutt foreldelse etter foreldelsesloven § 17 ny nr. 3 og nr. 4. Ved fristavbrudd oppnår kravene en ny foreldelsesfrist på ti år. Den nye fristen løper fra fristen ble avbrutt. For senere forfalt rente er den nye foreldelsesfristen tre år, jf. § 21 nytt nr. 4 andre punktum.

Ved fristavbrudd etter foreldelsesloven §§ 15 til 19, foreldes etter forslag til ny nr. 5 ikke senere forfalte renter så lenge den rentebærende fordringen eksisterer. Bestemmelsen gjelder generelt for alle krav og er ikke begrenset til krav som innkreves av Innkrevingsmyndigheten eller kommunene. Den vil derfor også gjelde i private skyldforhold. Etter § 24 vil imidlertid kravet på senere forfalte renter foreldes aksessorisk dersom den rentebærende fordringen foreldes. Dersom det rentebærende kravet innfris, begynner foreldel-

sesfristen for senere forfalt rente å løpe. Det samme gjelder der den rentebærende fordringen opphører av andre grunner enn innfrielse eller aksessorisk foreldelse.

Se nærmere omtale i kapittel 16.

Til § 22 (Tilleggsfrist etter avvisning m.m.)

Ny nr. 4 gir en tilleggsfrist på ett år fra et utleggstrekk opphører. Regelen forkorter ikke andre frister som måtte løpe, for eksempel etter foreldelsesloven § 21 nr. 3. eller som følge av erkjennelse. Hvor kreditor ikke har fått melding om opphøret, gjelder § 22 nr. 1 andre og tredje punktum tilsvarende. Se nærmere omtale i punkt 29.7.

37.3.17 Til endringene i panteloven

Til § 5-13 Foreldelse av namsutlegg i formuesgoder som ikke er realregistrert.

Henvisningen i andre ledd til bidragsinnkrevingsloven erstattes med en henvisning til innkrevingsloven, se punkt 19.9.

37.3.18 Til endringene i lov om fri rettshjelp

Til § 8 Refusjon av det offentliges utgifter. Adgang til å trekke tilbake bevilling til fri rettshjelp.

Henvisningen i andre ledd til Statens innkrevingsentral erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.19 Til endringene i forurensningsloven

Til § 34 femte ledd andre punktum

Andre punktum sier at ved inndrivelse av avfallsgebyr gjelder reglene i eiendomsskattelova §§ 26 og 27 tilsvarende. Kommunenes særnamsmyndighet for kravet reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 avsnitt II.

Til § 73 fjerde ledd andre punktum

Bestemmelsen i fjerde ledd siste punktum om at forurensningsmyndigheten kan frafalle påløpt tvangsmulkt, oppheves. Forurensningsmyndigheten vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten

vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.20 Til endringene i barnelova

Til § 65 Tvangsfullføring

Etter § 65 andre ledd kan det ilegges tvangsbót ved gjennomføring av avgjørelser eller avtale om foreldreansvar, bosted og samværsrett. Etter § 65 første ledd gjelder tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13 i slike tilfeller. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 13-8 femte ledd kan Kongen ettergi tvangsbót. Slik tvangsbót kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, og Innkrevingsmyndigheten kan derfor ettergi krav om tvangsbót etter reglene i innkrevingsloven. For å unngå dobbelt regulering fastsettes det i § 65 første ledd første punktum at § 13-8 femte ledd i tvangsfullbyrdelsesloven ikke skal gjelde for tvangsbót etter barnelova § 65. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Henvisningen i sjette ledd til Statens innkrevingsentral erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 78 Gjennomføring av avgjerder om tilskot og gebyr. Tvangsgrunnlag.

Henvisninger i første og fjerde ledd til Innkrevingsentralen for fostringstilskot (Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav) endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Henvisningen til bidragsinnkrevingsloven i tredje ledd endres til innkrevingsloven.

Fradrag etter fjerde ledd skal skje i barnebidraget, ikke direkte i skyldnerens utleggstrekk. Dersom flere kreditorer deltar i utleggstrekket, skal fradraget fordeles mellom disse kreditorene. Klage på beslutning etter fjerde ledd skal behandles etter reglene i forvaltningsloven, ikke etter klagereglene i innkrevingsloven §§ 21 eller 22. Se punkt 19.8.

37.3.21 Til endringene i straffeprosessloven

Til § 456

Henvisningen i første ledd til Statens innkrevingsentral erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.22 Til endringene i rettsgebyrloven

Til § 3

Henvisningen i fjerde ledd til Statens innkrevingsentral erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 14

I første ledd er det presisert at en kommune som beslutter utleggstrekk etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II, ikke skal betale rettsgebyr når den fremsetter beslutningen for den alminnelige namsmannen etter tvangsfullbyrdsloven § 2-17, jf. punkt 28.4.4. Kommunen må betale gebyr på samme måte som andre saksøkere for ordinære utleggsbegjæringer for krav hvor kommunen ikke har særnamskompetanse.

Om opphevelsen av tolvte ledd vises til punkt 6.5.4 og 28.4.4.

Til § 15

I første ledd er det et nytt andre punktum hvor det slås fast at gebyrplikten for tingrettens klagebehandling tidligst inntreer når namsmyndigheten har oversendt klagen til tingretten. For namsmyndighetens behandling av klagen påløper det ikke gebyr, jf. nærmere omtale i punkt 31.3.4.

Videre er det i første ledd et nytt tredje punktum som presiserer at det skal betales gebyr for klage til tingretten over beslutninger om motregning og avregning.

37.3.23 Til endringene i dekningsloven

Til § 2-7 Utlegg i lønnskrav mv.

Første ledd første punktum presiserer at utlegg i skyldnerens krav på lønn mv. kan tas i form av utleggstrekk. Nåværende andre punktum om bedre prioriterte trekk passer ikke inn i den nye trekkordningen og oppheves. I tillegg til den eksisterende adgangen til å gi forskrifter om beregningen av hva skyldneren skal beholde av sin inntekt til underhold av seg og sin husstand, åpnes det i nytt tredje punktum for å regulere i forskrift hvordan utleggstrekk kan fastsettes, jf. punkt 29.2. Videre gir nytt fjerde punktum hjemmel for å gi forskrift om beregning og gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter, se nærmere omtale i punkt 29.3.

Namsmyndighetene vil være bundet av det som fastsettes om hvordan trekk kan utformes med hjemmel i første ledd nytt tredje punktum.

De kan ikke utforme trekket på andre måter enn det som er tillatt. Det kan imidlertid gis forskriftsbestemmelser om forskjellige spørsmål som kan reise seg ved utformingen av trekkbeslutninger. Det vil for eksempel være adgang til å gi bestemmelser om hvordan et trekk skal fordeles på utbetalinger som ikke knytter seg til en hel måned.

I kombinasjon med adgangen etter innkrevingsloven § 30 første ledd andre og tredje punktum til å pålegge den trekkpliktige å innhente opplysninger om trekket, åpner dekningsloven § 2-7 første ledd tredje punktum for en ny form for trekkfastsettelse der trekkbeslutningen stiller opp hvordan trekket nærmere skal beregnes. Det kan for eksempel angis hvilke husholdningsmedlemmer som skyldneren forsørger og hvilke andre utgifter det skal tas hensyn til, samt hvor stor del av det overskytende som skal trekkes. Satsene for husholdningsmedlemmene kan justeres automatisk etter endringer i satsene og husholdningsmedlemmenes aktuelle alder. I trekkbeslutningen kan det eventuelt fastsettes at andre utgifter skal reguleres med konsumprisindeksen. Bakgrunnen for dette er å tilpasse trekket til den aktuelle situasjonen over tid på en god måte som gjør at en kan unngå hyppige endringer i trekkbeslutningen. Den trekkpliktige melder inn hvilken bruttoytelse skyldneren har krav på. Innkrevingsmyndigheten beregner automatisk hvor stort trekket skal være og melder det tilbake. Slike løsninger ligger et stykke frem i tid, men lovforslaget åpner for det.

Dagens tredje ledd om begrenset trekkperiode oppheves, se omtale i punkt 29.5.

Som tredje ledd er inntatt en bestemmelse fra skattebetalingsloven § 14-4 andre ledd bokstav b om sjablongmessig beregning av utleggstrekk i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende. Ved å flytte regelen til dekningsloven gjøres den generell, og den vil kunne anvendes både av alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten, også for andre krav enn skatt og avgift. Bestemmelsen er et alternativ til å beslutte trekk etter andre ledd bokstav a. Se nærmere omtale i punkt 29.3.

Fjerde ledd er tilpasset endringene i § 2-8 første ledd.

Til § 2-8 Prioriteten for krav i utleggstrekk

Første ledd første punktum gir uttrykk for hovedpoenget i ordningen med ett utleggstrekk: Der som flere krav mot samme skyldner skal dekkes gjennom utleggstrekk, skal kravene delta i det samme trekket, jf. punkt 28.2. Det vil ikke løpe flere trekk for forskjellige krav. Det blir derfor heller ikke tale om prioriteten mellom forskjellige

trekk, men om kravenes innbyrdes prioritet ved fordelingen av de beløpene som kommer inn. Overskriften til paragrafen er justert tilsvarende.

I dag har «krav som grunner seg på lovbestemt underholdsplikt» best prioritet ved utleggstrekk etter første ledd. Det omfatter både krav på bidrag til den bidragsberettigede, og det offentlige regresskrav når folketrygden har forskuttet bidraget etter forskotteringsloven § 10. Regresskravene etter forskotteringsloven er skilt ut og er sammen med regresskrav etter volds-erstatningsloven flyttet til bokstav d som også omfatter skatte- og avgiftskrav. Som følge av dette justeres de øvrige bokstavene i bestemmelsen. Se nærmere omtale i punkt 30.2. Prioriteten vil også omfatte ansvar for slike krav eller tilsvarende trekk, jf. andre ledd.

Etter andre ledd første punktum har renter, kostnader og gebyrer som er angitt i trekkbeslutningen samme prioritet som hovedkravet. Dette gjelder også om hovedstolen er dekket på tidspunktet hvor utleggstrekk besluttes. Renter, kostnader og gebyrer av prioriterte krav vil dermed oppnå dekning før hovedstoler med lavere prioritet. Se nærmere omtale i punkt 30.3.

Andre ledd andre punktum regulerer situasjonen hvor ansvarskravet er knyttet til mislighold av et utleggstrekk hvor trekkbeløpet ville ha gått til dekning av flere krav med ulik prioritet. Ansvarskrav for manglende gjennomføring av trekk i innkrevingsloven § 31 har ved utleggstrekk samme prioritet som det best prioriterte kravet som skulle hatt dekning for den aktuelle perioden. Det innebærer at dersom utleggstrekket i den aktuelle perioden skulle ha dekket et bøtekrav, vil også ansvarskravet ha prioritet etter bokstav c, selv om deler av trekkbeløpet ville ha gått til dekning av et uprioritert krav. Se nærmere omtale i punkt 30.4.

I tredje ledd er tidligere regulering med tidsprioritet erstattet med en løsning hvor trukket beløp fordeles forholdsmessig mellom krav med samme prioritet etter dekningsloven § 2-8 første og andre ledd. Fordelingen tar utgangspunkt i kravets størrelse, inkludert renter, gebyrer og kostnader, ved beslutning om utleggstrekk. Endringer i kravet etter dette, som ved innbetalinger eller motregning, endrer ikke kravets vekt ved beregningen. Renter som påløper etter beslutningen regnes ikke med. Et eksempel kan illustrere dette: Det er to krav med samme prioritet etter første og andre ledd, hvorav A var totalt 20 000 kroner ved beslutning, og B 10 000 kroner ved inntreden 3 måneder senere. Månedlig trekkbeløp er 3 000 kroner. Ved fordelingen etter inntreden av krav B, får krav A 2 000 kroner per

måned, krav B 1 000 kroner. Det tas ikke hensyn til at krav A er blitt delvis dekket av utleggstrekket før krav B trådte inn. Krav med samme prioritet etter første og andre ledd vil dermed i mange tilfeller oppnå full dekning i samme rekkefølge som de ble lagt til i trekket. Se nærmere omtale i punkt 30.5.

For offentlige krav med samme prioritet etter første og andre ledd kan særlige hensyn tale for at trukket beløp fordeles på annen måte enn forholdsmessig, for eksempel utfra kravenes art eller alder. Dette gjelder også krav med prioritet etter første ledd bokstav a. Med hjemmel i fjerde ledd kan Kongen fastsette unntak fra hovedregelen om forholdsmessig fordeling for krav med prioritet etter første ledd bokstavene a, c og d, og for krav som etter andre ledd har samme prioritet. Se nærmere omtale i punkt 30.5.

Til § 2-11 Skyldnerens lønnsinntekter m.m. under konkurs

Om bakgrunnen for endringene i § 2-11 vises til punkt 29.6. Første ledd tilsvarer i hovedsak § 2-7 første ledd. Bestemmelsen i dagens andre punktum om at beslaget kan begrenses i enkelte tilfeller, er ikke tatt med, jf. nedenfor.

I andre ledd er det gitt regler som i stor utstrekning likestiller rettens avgjørelse om å trekke inn inntekter med en namsmyndighets beslutning om at et krav skal dekkes ved utleggstrekk. Retten avgjør hvor omfattende beslaget skal være og utpeker trekkpliktig. Retten underretter deretter Innkrevingsmyndigheten som gjennomfører avgjørelsen etter reglene i innkrevingsloven kapittel 7. Innkrevingsmyndigheten underretter den trekkpliktige om trekkplikten og mottar og videreformidler trekkbeløpet til boet. Den trekkpliktige har samme oppgaver og ansvar etter innkrevingsloven kapittel 7, som ved utleggstrekk.

Boets beslag av inntekter skal ikke nødvendigvis settes til maksimum av hva som kan trekkes ved utleggstrekk. Retten avgjør hvor omfattende beslaget skal være. På den bakgrunn er det overflødig å fastsette uttrykkelig at boet kan ta hensyn til forhold som arbeidets art og konkursens varighet ved fastsettingen av beløpet, sml. dagens første ledd andre punktum. En annen forskjell er at beslaget bare vil gjelde så lenge konkursbehandlingen pågår, og ikke som et utleggstrekk inntil de gjeldspostene som deltar i trekket, er nedbetalt. Der det allerede løper utleggstrekk før det besluttes beslag, vil rettens utpeking av trekkpliktig, jf. andre punktum, som utgangspunkt bare bestå i en

konstatering av at den trekkpliktige nå er trekkpliktig for beslaget.

Et løpende utleggstrekk vil fortsette å løpe så lenge retten ikke har truffet noen avgjørelse om beslag. Fra det tidspunkt beslag er besluttet, skal dividendefordringer, dvs. fordringer som er oppstått før konkursåpningen, jf. dekningsloven § 6-1, ikke lenger motta noen utbetalinger under trekket, jf. tredje ledd første punktum. I dette tidsrommet er det retten som råder over hvor stor del av skyldnerens inntekter som skal trekkes inn i bomassen, og hvor stor del skyldneren skal beholde selv. Beskyttelsen av bidragskrav i bidragsinnkrevingsloven § 18 første ledd er videreført i prioritetsregelen i andre punktum. Bestemmelsen gjelder til fordel for både bidragskrav som er dividendekrav, og bidragskrav som er oppstått senere. En forutsetning er imidlertid at det er truffet en beslutning av en namsmyndighet om at kravet skal dekkes ved utleggstrekk. I slike situasjoner skal Innkrevingsmyndigheten fordele innkomne beløp etter følgende prioritet:

1. Bidragskravene får full dekning. Der det er restanser, kan det bety at det ikke blir noe igjen til boet.
2. Resten tilfaller boet. Det skal i utgangspunktet ikke trekkes mer enn beslaget. Det vil derfor ikke oppstå noe restbeløp etter utbetalingen til boet.

Fjerde ledd gjelder den situasjonen at retten har vært tilbakeholden ved utmålingen av beslaget slik at namsmyndighetene mener at det er rom for ytterligere trekk. Ved inndringen av et nytt krav kan det fastsettes at skyldneren skal ilegges et trekk som overstiger beslaget. Den trekkpliktige skal uansett bare ha ett trekk å forholde seg til. Dersom en namsmyndighet mener at det er rom for ytterligere trekk vil den trekkpliktige kun underrettes om det nye trekkbeløpet. Både den alminnelige namsmannen og Innkrevingsmyndigheten vil ha denne muligheten. Uavhengig av om trekket kan økes, kan nye krav meldes inn i trekket, dvs. det trekket som utgjøres av enten boets beslag eller den nye trekkbeslutningen. Det bør også åpnes for at trekket økes av hensyn til bidragskrav, som jo har bedre prioritet i beslaget enn boet, jf. tredje punktum. Det blir i så fall i form av en justering av trekkets størrelse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21 etter begjæring fra den bidragsberettigede.

I en situasjon der det er besluttet et høyere utleggstrekk enn beslag, skal Innkrevingsmyndigheten fordele innkomne beløp som skissert oven-

for, men med en ny, siste utbetalingskategori, resten skal utbetales til de nye kravene. Den innbyrdes fordelingen følger prioritetsreglene i § 2-8.

Et beslag skal bare vare så lenge konkursbehandlingen pågår. Etter at beslaget er opphørt, vil den udekkede delen av dividendefordringer som deltok i et utleggstrekk på konkursåpningstidspunktet, på ny kunne være berettiget til å delta i utbetalinger. Også nye krav vil delta. Den innbyrdes prioriteten mellom gamle og nye krav avgjøres av dekningsloven § 2-8 uten hensyn til konkursen. En dividendeutbetaling i konkursen vil ikke redusere dividendegrunnlaget for de eldre kravene i det videre utleggstrekket, jf. dekningsloven § 2-8 tredje ledd andre punktum.

37.3.24 Til endringene i forskotteringsloven

Til § 3 Forholdet til underholdsbidrag

Henvisningen i første ledd til Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 8 Tilbakekreving m.v.

Henvisningen i § 8 til bidragsinnkrevingsloven endres til §§ 26 til 29, som følge av at bidragsinnkrevingsloven § 25 oppheves, se punkt 19.2.

Til § 10 Finansiering

Henvisningen i andre ledd til Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.25 Til endringene i alkoholloven

Til § 9-4 åttende ledd

Bestemmelsen i åttende ledd om at Helsedirektoratet helt eller delvis kan frafalle ilagt tvangsmulkt, oppheves. Helsedirektoratet vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Nåværende niende ledd blir nytt åttende ledd. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.26 Til endringene i gjeldsordningsloven

Endringer i gjeldsordningsloven, er nærmere omtalt i punkt 29.6.

Til § 2-3 Namsmannens undersøkelsesplikt

Innholdet i gjeldende tvangsfullbyrdsloven § 7-12 om tredjepersons opplysningsplikt er flyttet til tvangsfullbyrdsloven § 5-7. Henvisningen i § 2-3 fjerde ledd andre punktum til tvangsfullbyrdsloven § 7-12 endres derfor til § 5-7.

Til § 3-3 Sikring av skyldnerens eiendeler og lønnstrekk

Gjeldende tvangsfullbyrdsloven § 7-20 blir § 7-19. Henvisningen i § 3-3 første ledd andre punktum til tvangsfullbyrdsloven § 7-20 endres derfor til § 7-19.

Når det åpnes gjeldsforhandling, skal namsmannen etter andre ledd beslutte trekk i skyldnerens lønn mv. som et ledd i å sikre skyldnerens verdier for fordringshaverne. Samtidig opphører besluttede utleggstrekk å løpe, jf. § 3-4 femte ledd. Selv om realiteten i denne reguleringen opprettholdes, må bestemmelsene gis en ny utforming. I den forbindelse er det hensiktsmessig å bruke uttrykket «sikringstrekk» om namsmannens beslutning for å skille det fra utleggstrekk i vanlig forstand.

Når namsmannen beslutter sikringstrekk i lønn mv., vil det gjennomføres på samme måte som utleggstrekk. Innkrevingsmyndigheten gis beskjed om sikringstrekket og gjennomfører dette etter reglene i innkrevingsloven kapittel 7. Den trekkpliktige har samme oppgaver og ansvar etter innkrevingsloven kapittel 7 som ved utleggstrekk. Namsmannen må ta stilling til hvilke krav i trekket som etter § 3-4 skal gå foran sikringen, og gi Innkrevingsmyndigheten beskjed om det. «Sikringen» er her brukt om den restsummen som skal sikres for fordringshaverne, dvs. det som er igjen av sikringstrekket etter at de prioriterte fordringshaverne har mottatt utbetaling fra Innkrevingsmyndigheten. Den delen av trekkbeløpet som ikke utbetales til fordringshavere, utbetales til namsmannen. Sikringstrekket avløser utleggstrekket. Det er namsmannen som har gjeldsordningssaken, som avgjør sikringstrekkets størrelse. Der det løp utleggstrekk før åpningen av gjeldsforhandlingen, kan det være naturlig å videreføre trekkets størrelse med mindre en har hol-

depunkter for at det bør fastsettes til et annet beløp. Namsmannen kan endre sikringstrekket i løpet av gjeldsforhandlingsperioden.

Disse mer tekniske endringene i § 3-3 er ikke ment å gripe inn i hensiktsmessige ordninger som er innarbeidet i praksis under den nåværende utformingen av loven. I praksis unnlater en å beslutte trekk etter § 3-3 når skyldneren innbetaler et passende beløp direkte til namsmannen fordi vedkommende for eksempel ikke ønsker å involvere arbeidsgiveren i at vedkommende søker gjeldsordning. Denne praksisen understøttes dessuten av § 3-5 første ledd bokstav a om at skyldneren i gjeldsforhandlingsperioden skal avsette det av lønnen mv. som overstiger det som trengs til underhold. Det er også utbredt praksis at en skyldner får beholde en viss andel av overtidbetaling uavhengig av en streng vurdering av hva denne trenger til underhold av seg og sine. Dette har særlig en side til hva skyldneren får beholde i gjeldsordningsperioden.

Til § 3-4 Betalingsutsettelse i en gjeldsforhandlingsperiode

I femte ledd fastsettes at utleggstrekk opphører. Etter gjeldende rett er det unntak for de fleste trekk for bidragsforpliktelser og krav som springer ut av straffbare handlinger. Bestemmelsen endres slik at ved sikringstrekk har sikringen prioritet etter disse kravene.

Til § 4-3 Hva skyldneren kan beholde av sin inntekt

Paragrafen regulerer hva skyldneren kan beholde av sin inntekt i gjeldsordningsperioden. Første ledd andre punktum fastsetter i dag at det «[v]ed vurderingen legges til grunn det som er tilbake av nettolønnen etter trekk som skal bestå». Under den nye trekkordningen blir det ikke tale om at noen trekk skal bestå mens andre skal opphøre. Punktumet oppheves derfor.

Til § 7-3 Fordeling av midler som er sikret etter § 3-3 når gjeldsordning ikke kommer i stand

Første ledd omhandler hvordan midler som er trukket etter § 3-3 andre ledd, skal fordeles hvis gjeldsordning ikke kommer i stand. Dette er omskrevet til hvordan midler som er tatt i sikring, skal fordeles.

37.3.27 Til endringene i kringkastingsloven

Til § 8-4 Panterett for og inndrivning av avgifter m.m.

Henvisningen i fjerde ledd til Statens Innkrevingsentral erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 10-3 Overtredelsesgebyr.

Etter andre ledd andre punktum kan Medietilsynet frafalle krav på overtredelsesgebyr, men bare på grunn av forhold ved illeggelsen av kravet. Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har kompetansen til å ettergi kravene på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Til § 10-4 Tvangsmulkt

Bestemmelsen i fjerde ledd om at Medietilsynet kan redusere eller frafalle ilagt tvangsmulkt, oppheves. Medietilsynet vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Nåværende femte ledd blir nytt fjerde ledd. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.28 Til endringene i luftfartsloven

Til § 13 a-4 Tvangsmulkt

Bestemmelsen i første ledd tredje punktum om at Luftfartsmyndigheten helt eller delvis kan frafalle påløpt tvangsmulkt, oppheves. Luftfartsmyndigheten vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Til § 13 a-5 Overtredelsesgebyr

Etter fjerde ledd andre punktum kan Luftfartstilsynet frafalle krav på overtredelsesgebyr, men bare på grunn av forhold ved illeggelsen av kravet. Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har kompetansen til å ettergi kravene på grunn av for-

hold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Til § 13 a-8 Innkreving av tvangsmulkt, gebyr, avgifter mv.

Henvisningen i andre ledd første punktum til Statens Innkrevingsentral erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Andre til fjerde punktum i andre ledd om blant annet innkreving ved utleggstrekk og utleggspant oppheves som overflødige. Innkrevingsmyndigheten vil ha denne myndigheten etter innkrevingsloven.

37.3.29 Til endringene i Svalbardskatteloven

Til § 5-1 Skattebetalingsloven og innkrevingslovens anvendelse på Svalbard

Etter innkrevingsloven § 2 andre ledd skal loven gjelde for Svalbard og Jan Mayen. Overskriften til § 5-1 endres og det fastsettes i bestemmelsen at innkrevingsloven gjelder ved innkreving av skatt og trygdeavgift til Svalbard.

Til § 5-2 syvende ledd

Innkrevingsloven skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen. Svalbardskatteloven § 5-2 syvende ledd endres til også å vise til innkrevingsloven, ikke bare skattebetalingsloven.

37.3.30 Til endringene i folketrygdloven

Til §§ 8-22, 12-14, 17-9, 21-11 a og 22-3a

Henvisningene i paragrafene til Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. § 8-22, § 12-14 og § 17-9 fastsetter heller ikke lenger at innkrevingen skal skje etter bidragsinnkrevingsloven. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingsloven skal gjelde. Det følger av at Innkrevingsmyndigheten krever inn kravet, se punkt 5.2 og 5.7.

Til § 22-14 femte ledd

Bestemmelsen er endret, slik at den ikke lenger regulerer foreldelse ved avregning som Innkrevingsmyndigheten beslutter. Avbrudd av foreldelse ved Innkrevingsmyndighetens avregning er regulert i innkrevingsloven § 22.

Nåværende andre punktum oppheves. Den viser til arbeidsmarkedsloven § 23, som er opphevet.

Se nærmere omtale i punkt 16.6.3.

Til § 22-15 åttende ledd

Henvisningen til Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav er erstattet med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten. Henvisningen til bidragsinnkrevsingsloven oppheves, se punkt 19.9. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingen skal skje etter reglene i innkrevsingsloven. Det følger av at kravet kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

Til §§ 22-15 a og 22-16

Henvisningene til Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i § 22-15 a sjette ledd og § 22-16 fjerde ledd endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Henvisningen i § 22-15 a til bidragsinnkrevsingsloven oppheves. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingen skal skje etter reglene i innkrevsingsloven. Det følger av at kravet kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

Til § 25-3 sjette og syvende ledd

Henvisningene til Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav i sjette ledd endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Henvisningen til bidragsinnkrevsingsloven oppheves. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingen skal skje etter reglene i innkrevsingsloven. Det følger av at kravet kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

Etter syvende ledd kan NAV frafalle krav på tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, men bare på grunn av forhold utenfor den opplysningspliktiges kontroll, eller ved ileggelsen av kravet. Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har kompetansen til å ettergi kravene på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevsingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.31 Til endringene i kontantstøtteleven

Til § 11 Tredje ledd

Tredje ledd stadfester at tilbakebetalingskrav innkreves av Innkrevingsmyndigheten. Dette erstat-

ter en henvisning til bidragsinnkrevsingsloven, se punkt 19.9.

37.3.32 Til endringene i småbåtloven

Til § 41 a Forvaltningstiltak

Bestemmelsen i fjerde ledd om at tvangsmulkt kan reduseres eller frafalles, oppheves. Den som utøver myndigheten etter småbåtloven vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevsingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Femte ledd stadfester at tvangsmulkt ilagt etter § 41 a innkreves av Innkrevingsmyndigheten. Gjeldende bestemmelser om adgangen til å beslutte utleggstrekk og utleggspant ved innkrevingen oppheves. Dette følger av innkrevsingsloven, som kommer til anvendelse når Innkrevingsmyndigheten krever inn kravet. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.33 Til endringene i regnskapsloven

Til § 8-3 tredje ledd

Etter bestemmelsen kan Regnskapsregisteret ettergi krav på forsinkelsesgebyr, dersom innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner knyttet til ileggelsen tilsier det. Forsinkelsesgebyr etter § 8-3 starter automatisk å påløpe dersom regnskapet ikke er sendt inn innen fristen. Det påløper i inntil 26 uker, deretter blir det automatisk sendt krav om betaling. Hvis det da ikke betales innen tre uker, er styremedlemmene mv. solidarisk ansvarlige for beløpet. Hele denne prosessen vil anses som «ileggelse» av gebyret, og Regnskapsregisteret vil etter tredje ledd ha kompetanse til å ettergi gebyret på grunn av forhold som forelå hos den regnskapspliktige eller dennes medhjelpere, både på tidspunktet når regnskapet skulle vært sendt inn, i den etterfølgende perioden når forsinkelsesgebyret påløper, det sendes krav om betaling osv. Ved vurderingen av om forsinkelsesgebyret skal ettergis kan en også se forholdene for virksomheten og de solidaransvarlige i sammenheng. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har kompetansen til å ettergi kravene på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven.

Til § 8-4 Innkreving av gebyr

Henvisningen til Statens innkrevingsentral erstattes med Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.34 Til endringene i pasient- og brukerrettighetsloven

Til § 2-6 a femte ledd

Henvisningen i femte ledd til Statens innkrevingsentral endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Henvisningen til lov om Statens innkrevingsentral oppheves. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingen skal skje etter reglene i innkrevingsloven. Det følger av at kravet kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

37.3.35 Til endringene i pasientskadeloven

Til § 8 tredje ledd

Henvisningen i tredje ledd til Statens innkrevingsentral endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Henvisningen til lov om Statens innkrevingsentral oppheves. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingen skal skje etter reglene i innkrevingsloven. Det følger av at kravet kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

37.3.36 Til endringene i svalbardmiljøloven

Til § 96 tredje ledd tredje punktum

Bestemmelsen i tredje ledd tredje punktum om at departementet kan frafalle påløpt tvangsmulkt, oppheves. Sysselmesteren vil kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.37 Til endringene i barnetrygdloven

Til § 13 tredje ledd

Henvisningen i § 13 tredje ledd til bidragsinnkrevingsloven endres til å vise til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingen skal skje etter reglene i innkrevingsloven. Det følger av at kravet kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

37.3.38 Til endringene i brann- og eksplosjonsvernlova

Til § 28 fjerde ledd

Etter gjeldende § 28 har kommunene adgang til å kreve inn krav på feiegebyr etter reglene for innkreving av skatt. Bestemmelsen gir både hjemmel for utvidet motregning og for å beslutte utleggspant og utleggstrekk. Innkrevingsloven § 21 syvende ledd viderefører adgangen til utvidet motregning, og tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 avsnitt II gir regler for kommunenes adgang til å utøve særnamnsmyndighet. Brann- og eksplosjonsvernlova § 28 fjerde ledd punktum er derfor endret slik at den ikke lenger henviser til reglene for innkreving av skatt.

Se nærmere omtale i punkt 12.8 og 28.4.

37.3.39 Til endringene i bidragsinnkrevingsloven

Innkreving av bidrag og andre krav som i dag kreves inn etter bidragsinnkrevingsloven, vil reguleres av forslaget til ny innkrevingslov. En rekke bestemmelser i bidragsinnkrevingsloven oppheves derfor. Dette gjelder § 1, § 4, § 7a, §§ 9 til 25 og §§ 30 til 36. I tillegg er det nødvendig med endringer i bidragsinnkrevingsloven § 2 og § 3, § 5, § 7, og §§ 26 til 29. Se nærmere i punkt 5.6.

Til § 2 Gjensidighetsavtaler

Tredje ledd er omformulert slik at det fremgår at bidragskrav etter § 2 første og andre ledd kreves inn av Innkrevingsmyndigheten. I tillegg er formuleringen «utenlandske bidragskrav mv.» endret til «bidragskrav mv.». Det fremgår av henvisningen til første og andre ledd at bestemmelsen gjelder utenlandske krav. Det er derfor ikke nødvendig å presisere dette. Formuleringen om at innkrevingen skjer «etter loven her» tas ut av bestemmelsen. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende formulering om at innkrevingen skal

skje etter reglene i innkrevingsloven. Det følger av at kravet kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

Tredje ledd andre punktum, som i dag stadfester at tvangfullbyrdelsesloven § 7-3 tredje ledd ikke gjelder, oppheves. I hvilken utstrekning tvangfullbyrdelsesloven skal gjelde ved Innkrevingsmyndighetens innkreving av bidragskrav mv., følger av reglene i innkrevingsloven.

Fjerde ledd viser i dag til «kapittel 3 i loven her». Dette endres til «innkrevingsloven».

Det fremgår av femte ledd at private bidragsavtaler som bes krevet inn etter avtale med fremmed stat, skal kontrolleres og godkjennes. Hvilket organ som skal gjøre dette, endres fra «Innkrevingsentralen» til Arbeids- og velferdsetaten, slik at bestemmelsen blir i overensstemmelse med praksis.

Til § 3 Definisjoner

Fjerde ledd, som har en definisjon av trekkpliktig, oppheves. Hvem som er trekkpliktige ved gjennomføring av utleggstrekk reguleres i innkrevingsloven. Nåværende femte ledd blir nytt fjerde ledd.

Til § 5 Når Innkrevingsmyndigheten skal foreta innkreving

Overskriften og ordlyden i bestemmelsen endres slik at den henviser til Innkrevingsmyndigheten.

Til § 7 Tvangsgrunnlag

Den generelle bestemmelsen i første punktum om at bidragskrav og andre krav som skal innkreves av Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, er tvangsgrunnlag for utlegg, erstattes av en bestemmelse om tvangsgrunnlag for utenlandske bidragskrav etter § 2 første og andre ledd, tilbakebetalingskrav etter § 26 og pålegg etter § 27.

For de fleste av øvrige kravene som omfattes av bestemmelsen, foreligger det tvangsgrunnlag også etter sektorlovgivning, og nye bestemmelser om tvangsgrunnlag tas inn i barnelova § 78 og barnevernslova § 15-12, se forslag til endringer i disse og merknader i punkt 37.3.20 og 37.3.67. Det er derfor ikke lenger behov for en generell regel om tvangsgrunnlag i bidragsinnkrevingsloven § 7 første punktum. Andre punktum og andre ledd oppheves som unødvendig. Tredje punktum om at krav på underholdsbidrag som overføres til privat innkreving beholder tvangsgrunnlaget, omformu-

leres for å tilpasses innkrevingsloven og blir nytt andre punktum. Det vises til omtale i punkt 14.3.

Til § 26 Tilbakekreving ved feilutbetalinger

Ordlyden i første ledd justeres slik at den ikke lenger henviser til Innkrevingsentralen (for bidrag og tilbakebetalingskrav). Bestemmelsen vil fortsatt kunne anvendes av NAV. Innkrevingsmyndigheten kan kreve tilbake feilinnbetalinger med hjemmel i innkrevingsloven § 7. Det vises til nærmere omtale i punkt 19.2.

Henvisning til innkrevingsentralen i andre ledd endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 27 og 28

Henvisninger til Innkrevingsentralen (for bidrag og tilbakebetalingskrav) endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 29

Henvisningen i første ledd første punktum til bidragsinnkrevingsloven § 25 tas ut som følge av at sistnevnte bestemmelse oppheves, se punkt 19.2.

37.3.40 Til endringene i lov om supplerande stønad til personar med kort butid i Norge

Til § 13 tredje ledd

Henvisning til bidragsinnkrevingsloven endres til innkrevingsloven, se punkt 19.9.

37.3.41 Til endringene i straffeloven

Til § 97 andre ledd

I motsetning til for andre pengekrav kan ikke foreldelsesfristen for bøter forlenges. Det vil stride mot denne ordningen dersom bøter kunne delta i utleggstrekk på ubestemt tid utover foreldelsestidspunktet. Som en tilpasning til den nye trekordningen får foreldelse virkning for bøtekrav som ligger i et utleggstrekk på foreldelsestidspunktet. Det innebærer at bøter som deltar i utleggstrekk, ikke lenger skal være unntatt fra virkningene av at foreldelse inntreffer. Dette vil gjelde uavhengig av om boten for tiden mottar dekning, og uavhengig av hvordan dekningsutsiktene faktisk ser ut på foreldelsestidspunktet. Se nærmere omtale i punkt 29.7.

Til § 99 andre ledd

For inndragningskrav er situasjonen den samme som for bøtekrav, se merknaden til § 97 ovenfor. For å unngå at foreldelsesfristen for inndragningskrav reduseres sammenlignet med gjeldende rett, følger det av andre ledd nytt andre punktum at inndragningskrav som dekkes ved utleggstrekk, kan delta i trekket i ytterligere to år etter foreldelse. Se nærmere omtale i punkt 29.7.

Til § 169 andre ledd

Straffeloven § 169 fastsetter straffansvar for hindring av tvangsfullbyrdelse. Etter andre ledd kan trekkpliktige som unnlater å foreta eller videreformidle utleggstrekk pålagt av alminnelig namsmann eller særskilt namsmyndighet straffes. Det er etter gjeldende rett et vilkår for straff at trekket gjelder visse kravstyper som er prioritert etter dekningsloven § 2-8 første ledd. Bestemmelsen endres slik at den gjelder uavhengig av prioriteten for kravene som ligger til grunn for utleggstrekket.

Det vises til nærmere omtale i punkt 18.2.

37.3.42 Til endringene i utdanningsstøtteleven

Til § 12 Namsmyndighet

Henvi­sing­en til Statens innkrevingssentral endres til Innkrevsingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 13 Overføring av fordringer til Innkrevsingsmyndigheten

Henvi­sing­ene til Statens innkrevingssentral endres til Innkrevsingsmyndigheten. I tillegg er det tatt inn et nytt tredje punktum som uttrykkelig fastsetter at overføring av kravet til Innkrevsingsmyndigheten ikke skal ha konsekvenser for adgangen til å slette gjelden ved låntakerens lån. Dette vil sikre at praksis knyttet til sletting av gjeld ved dødsfall kan videreføres selv om utdanningsstøtteleven § 14 oppheves. Det vises til omtale i punkt 11.6.

Til § 14 Gjeldsordninger og ettergivelse av fordringer

For å unngå dobbeltregulering oppheves paragrafen som følge av at adgangen til delta i forhandlinger om gjeldsordninger og å ettergi gjeld reguleres i innkrevsingsloven, se nærmere omtale i punkt 11.6.

Til § 17 Innkreving

Henvi­sing­er til Statens innkrevingssentral endres til Innkrevsingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.43 Til endringene i arbeidsmiljøloven

Til § 18-7 Tvangsmulkt

Tredje punktum om at Arbeidstilsynet kan frafalle påløpt tvangsmulkt, oppheves. Arbeidstilsynet vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevsingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevsingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Til § 18-11 andre og tredje ledd

Henvi­sing­ene i andre og tredje ledd til Statens innkrevingssentral endres til Innkrevsingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.44 Til endringene i skattebetalingsloven

Til § 1-3 Tilbakesøkingsskrav

Bestemmelsen i § 1-3 første ledd andre punktum slår i dag fast at visse tilbakebetalingskrav kan kreves inn av innkrevsingsmyndighetene uavhengig av om mottakeren var i god tro. Hvem som anses som innkrevsingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av endringer i § 2-1, se merknader til denne, endres § 1-3 første ledd slik at den ikke angir at kompetansen ligger til «innkrevsingsmyndighetene».

Til ny § 1-4 Tvangsgrunnlag for utlegg

Bestemmelsen stadfester at skatte- og avgifts­krav er tvangsgrunnlag for utlegg. Det følger i dag av skattebetalingsloven § 14-1, men regelen flyttes til § 1-4. Det vises til nærmere omtale i punkt 14.3.

Til § 2-1 Skatte- og avgifts­krav mv.

Skattebetalingsloven kapittel 2 inneholdt opprinnelig en rekke paragrafer som fastslo hvilke ulike forvaltningsorganer som skulle regnes som innkrevsingsmyndigheter etter loven. Disse bestemmelsene er opphevet som følge av organisatoriske

endringer, med unntak av § 2-1, hvor første ledd første punktum fastslår at skattekontoret er innkrevsingsmyndighet for krav som nevnt etter loven. Endel andre bestemmelser i loven gir i dag kompetanse til de myndighetene som anses som innkrevsingsmyndigheter i kapittel 2. Det gjelder § 1-3, § 3-4, § 3-5 første til tredje ledd, § 3-6, § 17-2 og § 18-2. Videre angis «innkrevsingsmyndigheten» som betalingsmottaker i § 9-1 og § 9-2. I praksis omfatter det nå bare skattekontoret. Det er derfor ikke lenger behov for å bruke «innkrevsingsmyndighet» som et samlebegrep i § 2-1. Begrepsbruken er også lite hensiktsmessig når innkrevsingsloven bruker begrepet Innkrevsingsmyndigheten. § 2-1 første ledd første punktum oppheves derfor. I stedet fastsettes det direkte i de aktuelle paragrafene at det er skattekontoret som utøver myndigheten, eller det angis ikke at kompetansen ligger til en bestemt myndighet.

Etter § 2-1 første ledd andre punktum kan departementet bestemme at myndigheten som utøves av skattekontoret også skal kunne utøves av Statens innkrevsingssentral. Dette endres til Innkrevsingsmyndigheten.

Det er også en justering av andre ledd, som stadfester at departementet kan bestemme at Tolltaten skal innkreve nærmere bestemte krav. Denne bestemmelsen fastsetter i dag at skattebetalingsloven kapittel 14 i tilfelle ikke gjelder for Tolletaten. Formålet er å regulere at Tolletaten ikke skal kunne benytte særnamsmannskompetansen i gjeldende §§ 14-1 til 14-6. Disse bestemmelsene oppheves. Formuleringen om at kapittel 14 ikke gjelder for Tolletaten tas derfor ut av bestemmelsen.

Til § 3-1 Forholdet til forvaltningsloven

Bestemmelsens andre ledd opplyser i dag om at forholdet til tvangsfullbyrdsloven er regulert i skattebetalingsloven §§ 13-5, 14-2, 14-5 og 14-10. De tre første bestemmelsene som det vises til, oppheves, og henvisningen til § 14-10 fremstår som en ren informasjonsbestemmelse uten selvstendig betydning. Andre ledd oppheves derfor, og gjeldende tredje ledd blir nytt andre ledd. Som følge av dette endres også overskriften til paragrafen.

Til § 3-3 Unntak fra forvaltningslovens regler om begrunnelse, klageadgang, utsatt iverksetting mv.

Bestemmelsens første ledd regulerer i dag kravet til begrunnelse for avgjørelser etter § 15-2, og fastslår at slike beslutninger ikke kan påklages. § 15-2

oppheves, se punkt 11.6.1, derfor oppheves også § 3-3 første ledd. Andre til femte ledd blir nytt første til fjerde ledd.

Til § 3-4 Innhentning av opplysninger fra folkeregistermyndigheten

Bestemmelsen slår i dag fast at folkeregistermyndigheten uten hinder av taushetsplikt skal gi nødvendige opplysninger til innkrevsingsmyndighetene. Hvem som anses som innkrevsingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av endringer i § 2-1, se merknaden til denne, legges kompetansen til å innhente opplysninger etter § 3-4 til skattekontoret.

Til § 3-5 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser

Bestemmelsen regulerer i dag innkrevsingsmyndighetenes adgang til sammenstilling, profilering og å treffe automatiserte avgjørelser. Hvem som anses som innkrevsingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av endringer i § 2-1, se merknaden til denne, legges kompetansen etter § 3-5 til skattekontoret.

Til § 3-6 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Bestemmelsen regulerer i dag innkrevsingsmyndighetenes bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer. Hvem som anses som innkrevsingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av endringer i § 2-1, se merknaden til denne, legges kompetansen etter § 3-6 til skattekontoret.

Til § 5-13 Kontroll av arbeidsgivere og andre trekkpliktige

Etter § 5-13 første ledd første punktum skal skattekontoret føre kontroll med arbeidsgivere og andre som har plikt til å foreta trekk. Kontrollen kan omfatte blant annet plikten til å foreta utleggstrekk. Som følge av at utleggstrekk ikke lenger reguleres i skattebetalingsloven, presiseres det at kontrollen gjelder utleggstrekk etter innkrevsingsloven eller tvangsfullbyrdsloven.

Til § 5-13a Pålegg om bokføring

Bestemmelsen gir hjemmel for pålegg om bokføring, blant annet overfor arbeidsgivere som har

plikt til å foreta utleggstrekk. Som følge av at utleggstrekk ikke lenger reguleres i skattebetalingsloven, presiseres det at det gjelder utleggstrekk etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdsloven.

Til § 5-13b Pålegg om revisjon

Bestemmelsen gir hjemmel for pålegg om revisjon, blant annet overfor arbeidsgivere som har plikt til å foreta utleggstrekk. Som følge av at utleggstrekk ikke lenger reguleres i skattebetalingsloven, presiseres det at det gjelder utleggstrekk etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdsloven.

Til § 5-13c Pålegg om oppbevaring av regnskapsmateriale

Bestemmelsen gir hjemmel for å pålegge oppbevaring av regnskapsmateriale utover femårsfristen i regnskapsloven, blant annet i forbindelse med kontroll av utleggstrekk. Som følge av at utleggstrekk ikke lenger reguleres i skattebetalingsloven, presiseres det at det gjelder utleggstrekk etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdsloven.

Til § 8-1 Grunnlaget for fordeling

Bestemmelsen gir hjemmel til å fastsette forskrift om fordeling av blant annet prosessutgifter mellom skattekreditorene. Som følge av at skattebetalingsloven § 17-1 oppheves, og erstattes av en ny bestemmelse om prosessordningen i innkrevingsaker i innkrevingsloven § 36, tas det inn en henvisning til sistnevnte bestemmelse i skattebetalingsloven § 8-1 sjette ledd. I tillegg endres ordet «innfordringsutgifter» til «innkrevingsutgifter», uten at det innebærer noen realitetsendring.

Til § 9-1 Betalingsmåte

Bestemmelsen regulerer i dag betalingsmåte for skatte- og avgiftskrav og hvor innkrevingsmyndighetene er betalingsmottaker. Hvem som anses som innkrevingsmyndigheter etter skattebetalingsloven, følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av endringer i § 2-1, se merknaden til denne, legges kompetansen etter § 9-1 til skattekontoret.

Til § 9-2 Tid og sted for betaling

Bestemmelsen regulerer i dag tid og sted for betaling av skatte- og avgiftskrav. Første ledd regule-

rer når betaling anses skjedd til innkrevingsmyndighetene og andre ledd regulerer når en betalingsfrist anses å være avbrutt. Hvem som anses som innkrevingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av endringer i § 2-1, se merknaden til denne, legges kompetansen etter § 9-2 første og andre ledd til skattekontoret.

Til § 10-50 Utleggstrekk

Bestemmelsen regulerer forfall av utleggstrekk, og viser i dag til forfallsreglene i tvangsfullbyrdsloven § 7-21 første ledd. Bestemmelsene om gjennomføring av utleggstrekk tas inn i innkrevingsloven §§ 28 til 35, hvor forfall av utleggstrekk er regulert i § 30 andre ledd. Skattebetalingsloven § 10-50 oppheves derfor. Det vises til nærmere omtale i punkt 32.2.

Til § 12-1 Foreldelse

Etter femte ledd foreldes ikke senere forfalte forsinkelsesrenter av skatte- og avgiftskrav før hovedstolen foreldes. En tilsvarende bestemmelse tas inn i foreldelsesloven § 21 ny nr. 5, og vil gjelde generelt. Som en konsekvens av dette, oppheves skattebetalingsloven § 12-1 femte ledd. Det vises til nærmere omtale i punkt 16.5.

Til kapittel 13 Motregning

Gjeldende kapittel 13 i skattebetalingsloven regulerer adgangen til motregning, herunder utvidet motregningsadgang for skatte- og avgiftskrav. Adgangen til motregning reguleres i innkrevingsloven § 21. Kapittel 13 oppheves derfor. Det vises til nærmere omtale i kapittel 12.

Til §§ 14-1 til 14-6

Gjeldende §§ 14-1 til 14-6 i skattebetalingsloven regulerer tvangsfullbyrdelse og utlegg. Bestemmelsen i § 14-1 om at skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg, er flyttet til skattebetalingsloven ny § 1-4, se merknad til denne og nærmere omtale i punkt 14.3. Bestemmelsene i §§ 14-2 til 14-5 erstattes av nye bestemmelser om utlegg i innkrevingsloven. Bestemmelsen i § 14-6 har ikke lenger noen praktisk betydning, og oppheves derfor. Det vises til nærmere omtale i punkt 14.2.

Til kapittel 15 Betalingsutsettelse og betalingsnedsettelse – lempning

Kapittel 15 (§§ 15-1 til 15-4) erstattes av nye bestemmelser om betalingsutsettelse og ettergivelse i innkrevingsloven kapittel 5 (§§ 17 til 20). Kapittel 15 i skattebetalingsloven oppheves derfor. Det vises til nærmere omtale i kapittel 10 og 11.

Til § 16-1 Tvangsinnkreving av ansvarskrav

Bestemmelsen regulerer tvangsinnkrevingen av ansvarskrav når skatte- og avgiftskrav ikke er betalt ved forfall. Det følger i dag av § 16-1 andre ledd at ansvarskravene kan innkreves etter reglene om motregning og tvangsfullbyrdelse i skattebetalingsloven. Andre ledd endres slik at den i stedet henviser til innkrevingsloven og gjør det klart at ansvarskrav også er tvangsgrunnlag for utlegg. I tillegg endres «tvangsinnfordring» til «tvangsinnkreving» i overskriften, uten at det innebærer noen realitetsendring.

Til § 16-20 Ansvar for forskuddstrekk og skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskattordning)

Første ledd andre punktum regulerer ansvar for utleggstrekk. Bestemmelsen erstattes av innkrevingsloven § 31 første ledd, og oppheves derfor.

Andre ledd regulerer ansvar for utleggstrekk som kunne vært nedlagt dersom arbeidsgiver ikke hadde gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger om arbeidsforhold eller lønn. Bestemmelsen erstattes av innkrevingsloven § 31 andre ledd og § 39 tredje ledd, og oppheves derfor.

Nåværende tredje ledd blir nytt andre ledd.

Ordet «utleggstrekk» tas ut av overskriften til paragrafen. Det vises til nærmere omtale i kapittel 33.

Til § 17-1 Prosessordningen

Bestemmelsen regulerer i dag prosessordningen i innkrevingssaker etter skattebetalingsloven, herunder at staten er saksøker ved tvangsfullbyrdelse av skatte- og avgiftskrav. Bestemmelsen erstattes i hovedsak av innkrevingsloven §§ 36 og 37. Det vises til nærmere omtale i kapittel 17. Bestemmelsene i gjeldende § 17-1 første, andre, fjerde og femte ledd oppheves derfor. Tredje og sjette ledd

videreføres i ny § 17-1, som også viderefører gjeldende § 17-2, jf. omtale nedenfor.

Den nye § 17-1 første ledd viderefører dagens § 17-2 første ledd første og andre punktum. Andre punktum, som i dag fastslår at statens partsstilling ved rettslig prøving av avgjørelser etter skattebetalingsloven utøves av innkrevingsmyndigheten for kravet, endres som følge av endringer i § 2-1, se merknader til denne, slik at kompetansen legges til skattekontoret.

Andre ledd viderefører dagens § 17-2 andre ledd.

I tredje ledd videreføres bestemmelsen om at departementet kan overta utøvelsen av partsstillingen eller overføre den til et annet organ i Skatteetaten, som i dag står i § 17-1 tredje ledd andre punktum.

I fjerde ledd videreføres bestemmelsen om at endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorene, som i dag står i § 17-1 sjette ledd. I tillegg endres overskriften til paragrafen.

Til § 17-2 Prosessordningen i andre saker

Bestemmelsene i gjeldende § 17-2 videreføres i § 17-1, se merknader til denne. Nåværende § 17-2 oppheves.

Til § 18-2 Straff for opplysningssvikt mv.

Etter bestemmelsen er det blant annet straffbart å gi uriktige opplysninger «til fastsettings- eller innkrevingsmyndighetene». Hvem som anses som innkrevingsmyndigheter etter skattebetalingsloven følger av gjeldende kapittel 2. Som følge av endringer i § 2-1, se merknader til denne, endres bestemmelsen slik at opplysningssvikten etter § 18-2 første og andre ledd må skje overfor «fastsettingsmyndighetene eller skattekontoret». Det er også gjort enkelte andre justeringer i bestemmelsen, se nærmere omtale i punkt 18.4.

**37.3.45 Til opphevelsen av endringslov
17. juni 2005 nr. 89**

Loven innførte den utvidede registreringen av utlegg i Løsøreregisteret, se punkt 29.8.1. Den er suksessivt satt i kraft for de fleste namsmyndighetene. På bakgrunn av lovforslagene i proposisjonen her er det ikke aktuelt å sette den i kraft for de resterende. Loven oppheves derfor.

37.3.46 Til endringene i arbeids- og velferdsforvaltningsloven

Til § 7 Taushetsplikt

Henvi­sing i fjerde ledd til Innkrevings­sentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 9 Statens partsstilling

Andre ledd om hvem som skal opptre på vegne av staten ved rettslig innkreving og sikring av krav, samt forhandlinger etter gjeldsordningsloven, oppheves. Denne kompetansen vil ivaretas av Innkrevingsmyndigheten etter bestemmelsene i innkrevingsloven, se punkt 17.2.

37.3.47 Til endringene i skipssikkerhetsloven

Til § 50 tredje ledd andre punktum

Bestemmelsen i tredje ledd andre punktum om at tilsynsmyndigheten, jf. skipssikkerhetsloven § 41, kan redusere eller frafalle påløpt tvangsmulkt, oppheves. Tilsynsmyndigheten vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til illegalsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.48 Til endringene i havressurslova

Til § 58 andre ledd andre punktum

Bestemmelsen i andre ledd siste punktum om at departementet kan redusere eller frafalle tvangsmulkt, oppheves. Tvangsmulkten vil fortsatt kunne reduseres eller frafalles dersom særlige grunner knyttet til illegalsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.49 Til endringene i markedsføringsloven

Til § 41 femte ledd

Femte ledd om at påløpt tvangsmulkt kan reduseres eller frafalles, oppheves. Tvangsmulkt vil fortsatt kunne reduseres eller frafalles dersom særlige grunner knyttet til illegalsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne ettergi tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.50 Til endringene i lov om husbanken

Til § 9 Ettergjeving av krav

I de fleste tilfellene vil krav som det er aktuelt å ettergi, være overført til Innkrevingsmyndigheten, som vil ha myndighet til å ettergi krav etter reglene i innkrevingsloven. Husbankens myndighet til å ettergi krav er etter andre punktum begrenset til krav som ikke er overført til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 11.6.

37.3.51 Til endringene i naturmangfoldloven

Til § 73 fjerde ledd

Fjerde ledd om at departementet kan frafalle tvangsmulkt oppheves. Tvangsmulkt vil fortsatt kunne reduseres eller frafalles dersom særlige grunner knyttet til illegalsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne ettergi tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.52 Til endringene i sivilbeskyttelsesloven

Til § 35 tredje ledd

Tredje ledd om at Sivilforsvarets myndigheter eller tilsynsmyndigheten kan frafalle tvangsmulkt, oppheves. Tvangsmulkt vil fortsatt kunne reduseres eller frafalles dersom særlige grunner knyttet til illegalsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne ettergi tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av

hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.53 Til endringene i næringsberedskapsloven

Til § 19 Tvangsmulkt

Fjerde ledd om at Kongen kan redusere eller frafalle påløpt tvangsmulkt, oppheves. Tvangsmulken vil fortsatt kunne reduseres eller frafalles dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. I tillegg vil Innkrevingsmyndigheten kunne ettergi tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6. Gjeldende femte ledd blir nytt fjerde ledd.

Sjette ledd om at Statens innkrevingsentral kan inndrive tvangsmulkt ved trekk i lønn og ved å stifte utleggspant, oppheves. Tvangsmulkt vil kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, som vil ha myndighet til blant annet utleggstrekk og utleggspant etter innkrevingsloven.

37.3.54 Til endringene i vass- og avløpsanleggslova

Til § 6 Lovpant og tvangsgrunnlag for utlegg

Etter gjeldende § 6 tredje punktum har kommunene adgang til å kreve inn krav på vann- og avløpsgebyr etter reglene for innkreving av skatt. Bestemmelsen gir både hjemmel for utvidet motregning og for å utøve særnamsmyndighet ved å beslutte utleggspant og utleggstrekk. Innkrevingsloven § 21 syvende ledd viderefører adgangen til utvidet motregning, og tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 avsnitt II gir regler for kommunenes adgang til å utøve særnamsmyndighet. Vass- og avløpsanleggslova § 6 tredje punktum oppheves derfor.

Se nærmere omtale i punkt 12.8 og 28.4.

37.3.55 Til endringene i a-opplysningsloven

Til § 3 Opplysningspliktens omfang

Det er tatt inn en henvisning til bestemmelsen om rapportering av utleggstrekk i innkrevingsloven § 30 tredje ledd fordi rapportering skal skje etter reglene i a-opplysningsloven. Henvisningen til skattebetalingsloven § 14-5 andre ledd i bokstav c er tatt ut. Se nærmere omtale i punkt 32.4.

Til § 8 andre ledd

Bestemmelsen tilpasses innkrevingsloven og ordningen med ett utleggstrekk. Andre ledd andre punktum er endret slik at Skattedirektoratet og Innkrevingsmyndigheten gis tilgang til opplysningene ved etablering, beregning og gjennomføring av utleggstrekk. Innkrevingsmyndigheten kan innhente og videreformidle opplysningene også til bruk for den alminnelige namsmannen, jf. innkrevingsloven § 11 syvende ledd. Opplysningene vil på den måten kunne anvendes både ved utleggstrekk som etableres og administreres av Innkrevingsmyndigheten og ved utleggstrekk som en alminnelig namsmann har ansvar for. Bestemmelsen i gjeldende andre ledd andre punktum om tilgang for Innkrevingsentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, oppheves, se punkt 32.4.

Til § 10 fjerde ledd

Etter bestemmelsen kan skattekontoret ettergi krav på tvangsmulkt, men bare dersom ettergivelsen skyldes forhold ved illeggelsen av tvangsmulken. Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har kompetansen til å ettergi kravene på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Endringene i a-opplysningsloven § 10 fjerde ledd vil få betydning også for frafallelse av overtreddesgebyr etter a-opplysningsloven § 11. Det følger av § 11 andre ledd at bestemmelsene i § 10 andre til syvende ledd gjelder tilsvarende.

37.3.56 Til endringene i bustøttelova

Til § 11 Tvangsgrunnlag og særleg namsstyresmakt

Henvisningen til Statens innkrevingsentral erstattes med en henvisning til Innkrevingsmyndigheten, se omtale i punkt 19.9.

Nåværende andre ledd, som gir hjemmel for utleggstrekk og utleggspant, oppheves. Hjemmelen for slike innkrevingsiltak følger av innkrevingsloven.

Til § 12 Gjeldstinging og ettergjeving av krav

Bestemmelsen oppheves. Myndigheten ved gjeldsforhandling og ettergivelse vil ivaretas av Innkrevingsmyndigheten etter reglene i innkrevingsloven, se omtale i kapittel 11.

37.3.57 Til opphevelsen av SI-loven

Innkrevingsloven medfører at SI-loven oppheves i sin helhet.

37.3.58 Til endringene i lov om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet

Til § 3 Definisjonar

Henviing i andre ledd til Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.59 Til endringene i postloven

Til § 50 Tvangsmulkt

Bestemmelsen i tredje ledd om at den myndighet som utøver kompetansen etter postloven § 50 helt eller delvis kan frafalle påløpt tvangsmulkt, oppheves. Myndigheten vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne ettergi tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6. Fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

Til § 54 Innkreving av tvangsmulkt, overtredelsesgebyr, gebyr mv.

Henviing i andre ledd til Statens innkrevingsentral endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

37.3.60 Til endringene i skatteforvaltningsloven

Til § 2-10 Utelukkingsgrunner

Etter bestemmelsen bokstav c er enhver som i løpet av de ti siste årene er straffet for overtredelse av skatteforvaltningsloven og en del andre lover utelukket fra å være medlem av Skatteklagenemnda og enkelte andre nemnder. Bestemmelsen endres slik at også den også utelukker perso-

ner som er straffet for overtredelse av innkrevingsloven.

Til § 7-9 Offentlige myndigheter

Henviing i andre ledd til Innkrevingsssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 14-1 tredje ledd

Etter bestemmelsen kan skattemyndighetene ettergi krav på tvangsmulkt, men bare dersom ettergivelsen skyldes forhold ved ileggelsen av tvangsmulkten. Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har kompetansen til å ettergi krav på tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.61 Til endringene i lov om åpenhet om eierskap i medier

Til § 5 tredje ledd

Tredje ledd om at Medietilsynet kan redusere eller frafalle tvangsmulkt, oppheves. Medietilsynet vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne ettergi tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Gjeldende fjerde ledd blir nytt tredje ledd. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.62 Til endringene i folkeregisterloven

Til § 12-1 fjerde ledd

Etter bestemmelsen kan skattekontoret frafalle krav på tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, men bare på grunn av forhold utenfor den opplysningspliktiges kontroll, eller ved ileggelsen av kravet. Innkrevingsmyndigheten vil kunne ettergi kravene på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.63 Til endringene i diskrimineringsombudsloven

Til § 13 Tvangsmulkt

Nåværende tredje ledd om at Diskrimineringsnemnda kan redusere eller frafalle tvangsmulkt, oppheves. Tvangsmulkt vil fortsatt kunne reduseres eller frafalles dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne ettergi tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Fjerde ledd blir nytt tredje ledd, og henvisningen til Statens innkrevingsentral i bestemmelsen endres til Innkrevingsmyndigheten. Femte ledd blir nytt fjerde ledd. Se punkt 19.9.

37.3.64 Til endringene i lov om medisinsk utstyr

Til § 12 andre ledd

Bestemmelsen i andre ledd om at tilsynsmyndighetene, jf. lovens § 11, kan frafalle påløpt tvangsmulkt, oppheves. Tilsynsmyndighetene vil fortsatt kunne redusere eller frafalle tvangsmulkt dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det, med hjemmel i forvaltningsloven § 51 tredje ledd. Innkrevingsmyndigheten vil kunne frafalle tvangsmulkt på grunn av forhold knyttet til skyldnerens økonomi eller av hensyn til innkrevingen, etter reglene i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

37.3.65 Til endringene i bredbåndsutbyggingsloven

Til § 23 Innkreving av tvangsmulkt, gebyr, sektoravgift mv.

Henvisningen i andre ledd første punktum til Statens innkrevingsentralen endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Andre ledd andre punktum om adgang til å innkreve krav ved utleggspant oppheves som unødvendig. Innkrevingsloven regulerer Innkrevingsmyndighetens bruk av innkrevingstiltak, herunder adgangen til å beslutte utleggspant.

37.3.66 Til endringene i lov om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Til § 16 Kravsmyndighet mv.

Henvisningen i første ledd til Skatteetaten endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Henvisningen til skattebetalingsloven oppheves. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingen skal skje etter reglene i innkrevingsloven. Det følger av at kravet kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

37.3.67 Til endringene i barnevernsloven

Til § 15-12 andre ledd tredje punktum

Bestemmelsen gir den bidragspliktige rett til å sette frem krav om å få endret et oppfostringsbidrag. Dersom den bidragspliktige ønsker å få ettergitt et krav om oppfostringsbidrag, behandles det av Innkrevingsmyndigheten etter reglene om ettergivelse i innkrevingsloven. Se nærmere omtale i punkt 11.6.

Til § 15-12 fjerde ledd

Bestemmelsen er endret slik at krav etter bestemmelsen er tvangsgrunnlag for utlegg også når kravene skal innkreves etter reglene i innkrevingsloven. I dag følger dette av bidragsinnkrevingsloven § 7 første ledd, se punkt 14.3. Det slås videre fast at bidraget skal innkreves av Innkrevingsmyndigheten, og at det som i dag skal overføres til kommunen.

37.3.68 Til endringene i lov om lønnsstøtte (økonomiske tiltak i møte med pandemien)

Til § 17 Kravsmyndighet mv.

Henvisningen i første ledd til Skatteetaten endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9. Henvisningen til skattebetalingsloven oppheves. Det er ikke nødvendig med en tilsvarende bestemmelse om at innkrevingen skal skje etter reglene i innkrevingsloven. Det følger av at kravet kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, se punkt 5.2 og 5.7.

37.3.69 Til endringene i støtteprosessloven

Til § 3 Offentlig støtte gjennom skatte- og avgiftssystemet

Etter fjerde ledd kan det i forskrift fastsettes unntak fra reglene i skatteforvaltningsloven og skattebetalingsloven ved tildeling, kontroll og tilbakeføring av offentlig støtte gitt gjennom skatte-systemet, dersom det er nødvendig for å oppfylle Norges EØS-rettslige forpliktelser. Bestemmelsen endres slik at det på samme vilkår også blir adgang til å gjøre unntak fra innkrevingsloven. Se punkt 19.9.

37.3.70 Til endringene i tollavgiftsloven

Til § 12-8 Frist for søksmål mot tollmyndighetenes vedtak

Første ledd fastsetter en søksmålsfrist på seks måneder etter at vedtak om fastsetting av tollavgift er sendt den tollavgiftspliktige. Første ledd tredje punktum fastsetter i dag at skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd, som regulerer adgang til å bringe et fastsettingsvedtak inn for tingretten i en sak om tvangsfullbyrdelse mv., også gjelder for fastsettingsvedtak om tollavgift. Skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd oppheves, og adgangen til å få et krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn, prøvd i klagesak for domstolen om tvangsfull-

byrdelse, midlertidig sikring, avregning eller motregning, vil reguleres i innkrevingsloven § 36, se nærmere omtale av denne bestemmelsen i punkt 17.4. Det er derfor ikke nødvendig å regulere dette i tollavgiftsloven, og tredje punktum oppheves.

37.3.71 Til endringene i voldserstatningsloven

Til § 13 Tvangsgrunnlag og tvangsinn drivelse

Henvisningen til Statens innkrevingsentral endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Til § 16 Tilgang til opplysninger

Henvisningen i andre ledd til Statens innkrevingsentral endres til Innkrevingsmyndigheten, se punkt 19.9.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) og endringer i tvangsfullbyrdsloven mv.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1 *Formålet med loven*

Loven skal legge til rette for en effektiv innkreving, som ivaretar hensynet til skyldneren.

§ 2 *Virkeområde og innkrevingsmyndighet*

(1) Innkrevingsmyndigheten utøver myndighet etter denne loven i første instans. Den krever inn krav som den i lov eller i medhold av denne loven er pålagt å innkreve.

(2) Loven gjelder i Norge, herunder Svalbard og Jan Mayen.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette hvilke krav Innkrevingsmyndigheten skal kreve inn.

(4) Loven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat.

§ 3 *Utøvelse av kreditorposisjon*

(1) Innkrevingsmyndigheten ivaretar rollen som kreditor for de krav den har til innkreving.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet i første ledd, herunder fastsette begrensninger for utøvelsen av kreditorrollen.

(3) Innkrevingsmyndigheten kan fastsette betalingsfrist for underholdsbidrag som kreves inn etter denne loven.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om når innkrevingen av krav kan avsluttes. Beslutning om å avslutte innkrevingen av krav kan ikke påklages.

§ 4 *Forholdet til forvaltningsloven og inkassoloven*

(1) Forvaltningsloven gjelder med mindre annet følger av denne loven.

(2) Inkassoloven gjelder ikke for Innkrevingsmyndighetens virksomhet etter denne loven.

§ 5 *Fullmektig*

(1) Enhver som har rettigheter eller plikter overfor Innkrevingsmyndigheten, har rett til å la seg bistå eller representere av en fullmektig på alle trinn av saksbehandlingen.

(2) Fullmektig skal legge frem fullmakt når Innkrevingsmyndigheten ber om det.

(3) Meldinger og henvendelser fra Innkrevingsmyndigheten skal rettes til fullmektigen når forholdet klart dekkes av fullmakten. Når hensynet til fullmaktsgiveren tilsier det, kan meldinger og henvendelser rettes til denne direkte. Fullmektigen skal gjøres kjent med slike henvendelser når det kan ha betydning for vedkommende.

(4) Tredje ledd er ikke til hinder for at masseutsendelser sendes direkte til en som har fullmektig.

(5) Tvisteloven § 3-3 og tvangsfullbyrdelsesloven § 6-2 gjelder for hvem som kan opptre som prosessfullmektig ved klage til tingretten.

Kapittel 2. Sakskostnader, tilbakebetaling og utbetaling

§ 6 *Sakskostnader*

(1) Når Innkrevingsmyndigheten ved klagebehandling endrer en avgjørelse til gunst for parten på grunn av feil som Innkrevingsmyndigheten kan bebreides for, kan parten kreve å få erstattet kostnader som var nødvendige for å få endret avgjørelsen.

(2) Krav etter første ledd må settes frem for Innkrevingsmyndigheten senest tre uker etter at melding om endret avgjørelse ble gitt parten. Kravet avgjøres av Innkrevingsmyndigheten. Avgjørelsen kan påklages etter reglene i forvaltningsloven §§ 28 til 34.

(3) Første og andre ledd gjelder ikke ved klage til tingretten. Ved behandling av slike klager kan Innkrevingsmyndigheten erstatte partens sakskostnader når det er klart at parten har rett til dekning etter tvangsfullbyrdelsesloven § 3-3.

§ 7 *Tilbakebetaling*

(1) Utbetaling fra Innkrevingsmyndigheten til noen som ikke hadde krav på utbetalingen, kan kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen, forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil.

(2) Vedtak om tilbakebetaling etter første ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

(3) Innkreving kan ikke iverksettes før eventuell klage er avgjort, likevel slik at motregning etter § 21 første ledd kan gjennomføres.

§ 8 *Utbetaling*

(1) Der ikke annet følger av lov eller forskrift, skal utbetaling som foretas av Innkrevsmyndigheten, skje til betalingsmottakerens konto.

(2) Dersom mottakeren ikke har bankkonto her i landet, velges utbetalingsmåten under hensyn til mottakerens ønske. Ved utbetaling til utlandet kan Innkrevsmyndigheten kreve at mottakeren dekker merkostnaden i forhold til overføring til bankkonto i Norge. Merkostnaden avregnes i utbetalingen.

Kapittel 3. Taushetsplikt, opplysningsplikt og informasjonsbehandling

§ 9 *Taushetsplikt*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Innkrevsmyndigheten, skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det vedkommende i sitt arbeid har fått vite om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold.

§ 10 *Skyldnerens opplysningsplikt*

Etter krav fra Innkrevsmyndigheten plikter skyldneren å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Innkrevsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge frem, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer.

§ 11 *Tredjeparters opplysningsplikt*

(1) Enhver tredjepart plikter etter krav fra Innkrevsmyndigheten å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, plikter fysiske personer bare å gi opplysninger om

- a. krav som skyldneren har eller har hatt mot dem, og om hvordan kravet har falt bort
- b. formuesgoder som skyldneren eier, og som de har eller har hatt i sin besittelse og om hvordan besittelsen opphørte.

(2) Departementet kan gi forskrift om at tredjeparter ukrevet skal gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen, til Innkrevsmyndigheten. Dette gjelder ikke fysiske personer i den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet.

(3) Departementet kan gi forskrift om at offentlige myndigheter, offentlige innretninger mv. og deres ansatte skal gi opplysninger som kan

ha betydning for innkrevingen, uten hinder av taushetsplikt. Departementet kan også gi forskrift om at opplysninger etter første punktum skal gis ukrevet.

(4) Advokater og andre tredjeparter plikter, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, etter krav fra Innkrevsmyndigheten å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og hvem som er parter i pengeoverføringene, på deres konti tilhørende skyldneren.

(5) Innkrevsmyndigheten kan kreve at folkeregistermyndigheten, uten hinder av taushetsplikt, skal gi opplysninger som kan ha betydning for Innkrevsmyndighetens arbeid etter denne loven.

(6) Innkrevsmyndigheten kan kreve at tredjeparten dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge frem, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer, eller i nødvendig utstrekning gi utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv.

(7) Innkrevsmyndigheten kan uten hinder av taushetsplikt innhente og utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om besluttet utlegg og avregning til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse.

(8) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan opplysninger skal gis, signatur, leveringsfrist og leveringssted.

§ 12 *Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser*

(1) Innkrevsmyndigheten kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for sitt arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Innkrevsmyndigheten kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) Innkrevsmyndigheten kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) Innkrevsmyndigheten kan benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i

personvernforordningen artikkel 9 og 10 ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

(4) Departementet kan gi forskrift om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles, og hvem det kan behandles opplysninger om.

§ 13 *Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer*

(1) Innkrevsmyndigheten kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om behandling etter første ledd.

§ 14 *Forskrift om adgangen til utlevering av opplysninger og annen behandling av taushetsbelagte opplysninger*

Departementet kan gi forskrift som nevnt i forvaltningsloven § 13 g om utlevering og annen behandling av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter § 9.

Kapittel 4. Renter og dekningsrekkefølge

§ 15 *Renter og gebyr mv. ved forsinket betaling*

(1) For krav hvor det ikke er fastsatt forsinkelsesreaksjon ved forsinket betaling i lov eller forskrift, påløper det forsinkelsesrente lik den til enhver tid gjeldende rente fastsatt i forskrift med hjemmel i forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum.

(2) Rente etter første ledd løper fra 30 dager etter at det er gitt varsel om at rente vil påløpe ved forsinket betaling.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av første og andre ledd. Det kan blant annet fastsettes at det for enkelte kravstyper ikke skal løpe rente, at rente skal løpe etter lavere sats enn det som følger av første ledd, og at rente skal løpe i tillegg til annen forsinkelsesreaksjon i annen lov eller forskrift. For krav med løpende forfall kan det også bestemmes at renten løper fra et tidligere tidspunkt enn nevnt i andre ledd.

(4) Dersom særlige hensyn gjør seg gjeldende for enkelte kravstyper, kan departementet i forskrift bestemme at det i stedet for eller i tillegg til renter, påløper gebyr ved forsinket betaling. Gebyr som påløper med hjemmel i første punktum, er tvangsgrunnlag for utlegg når hovedkravet har tvangsgrunnlag.

(5) Det skal ikke svares forsinkelsesrente eller påløpe gebyr dersom forsinkelsen er fremkalt ved forhold på kreditors side.

§ 16 *Innkrevsmyndighetens dekningsrekkefølge*

Departementet kan i forskrift bestemme hvilken dekningsrekkefølge som skal gjelde når Innkrevsmyndigheten selv kan velge hvilke krav som skal dekkes.

Kapittel 5. Betalingsavtale og ettergivelse

§ 17 *Betalingsavtale*

(1) Innkrevsmyndigheten kan tilby skyldneren en betalingsavtale når den finner det hensiktsmessig.

(2) Innkrevsmyndigheten kan sette vilkår for å innvilge en betalingsavtale etter første ledd.

(3) Beslutninger etter denne paragraf regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

§ 18 *Ettergivelse av hensyn til kreditor*

(1) Innkrevsmyndigheten kan helt eller delvis ettergi et krav dersom det antas å gi like god eller bedre dekning enn fortsatt innkreving, og det ikke vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

(2) Innkrevsmyndigheten kan helt eller delvis ettergi krav med forfall mer enn ti år tilbake i tid, dersom fortsatt innkreving ikke antas å gi dekning av betydning. Ettergivelsen må ikke virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

(3) Krav som Innkrevsmyndigheten krever inn for private kreditorer, kan bare ettergis etter denne paragraf når den private kreditoren samtykker.

(4) Beslutning om ettergivelse etter denne paragraf kan ikke påklages. Forvaltningsloven § 25 andre og tredje ledd gjelder ikke for begrunnelse av vedtak om ettergivelse etter denne paragraf dersom slik begrunnelse antas å kunne svekke muligheten for fremtidig dekning av kravet.

§ 19 *Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldneren*

(1) Innkrevsmyndigheten kan helt eller delvis ettergi et krav når skyldneren er varig ute av stand til å betale kravet. Det er et vilkår at den svekkede betalingsevnen skyldes særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker, og at det er uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen.

Avgjørelsen må ikke virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

(2) Er betalingsevnen bare midlertidig svekket, kan Innkrevsmyndigheten på samme vilkår som i første ledd innvilge en betalingsavtale.

(3) Innkrevsmyndigheten kan ikke ettergi krav etter første ledd som tilhører private kreditorer.

§ 20 *Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv.*

(1) Innkrevsmyndigheten kan ettergi forsinkelsesrente og gebyr ved forsinket betaling, samt omkostninger ved innkrevingen, der det foreligger særlige forhold.

(2) Beslutninger etter denne paragraf regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

(3) Innkrevsmyndigheten kan ikke ettergi forsinkelsesrente eller gebyr som tilfaller private kreditorer.

(4) Departementet kan i forskrift bestemme hva som er særlige forhold etter denne paragraf.

Kapittel 6. Motregning, avregning, utlegg samt tvangsdekning i enkle pengekrav

§ 21 *Motregning*

(1) Krav som kreves inn etter denne loven, kan motregnes i skyldnerens krav på tilgodebeløp på skatt og avgift. Innkrevsmyndigheten skal ved motregning etter første punktum ta hensyn til reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 dersom skyldneren krever det.

(2) Krav som fordeles etter skattebetalingsloven kapittel 8, kan uoppdelt motregnes i andre krav enn skatt og avgift som skyldneren har på det offentlige. Tilsvarende gjelder for krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a og b, men for krav som nevnt i bokstav b bare utenfor konkurs. Reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 gjelder ved motregning etter første og andre punktum.

(3) Etter krav fra Innkrevsmyndigheten skal offentlige utbetalere overføre hovedkravet til Innkrevsmyndigheten. Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler til første punktum.

(4) Beslutning om motregning etter denne paragrafen regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

(5) Innkrevsmyndigheten skal så snart som mulig underrette skyldneren om beslutning om motregning. Det skal i underretningen opplyses om hvilke krav det motregnes med og om skyldnerens rettigheter etter denne paragrafen. Der beslagsfrihet er vurdert bør det fremgå hvilke faktiske forhold vurderingen bygger på.

(6) Motregning foretatt av Innkrevsmyndigheten kan påklages etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Klagefristen og frist for krav om beslagsfrihet er en måned etter at skyldneren ble underrettet om motregningen. Tvangsfullbyrdsloven § 2-7 gjelder tilsvarende.

(7) En kommune kan dekke krav som nevnt i tvangsfullbyrdsloven § 2-14 ved motregning etter reglene i første og sjette ledd. Departementet kan gi forskrift om Innkrevsmyndighetens gjennomføring av motregning på vegne av annen offentlig myndighet, herunder hvilken dekningsrekkefølge som skal gjelde, og saksbehandlingen i saker om beslagsfrihet.

§ 22 *Avregning*

(1) Når Innkrevsmyndigheten beslutter avregning gjelder dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum tilsvarende. Avregning har prioritet foran utleggstrekk.

(2) Beslutning om avregning kan endres etter tvangsfullbyrdsloven § 7-21 første ledd.

(3) Beslutning om avregning kan påklages etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Klagen kan settes frem fra varsel er gitt etter § 25 og så lenge avregningen løper. Tvangsfullbyrdsloven § 2-7 gjelder tilsvarende.

(4) Foreldelsesloven § 17 nr. 3 og § 21 nr. 1, nr. 4 og nr. 5 gjelder tilsvarende for avregning.

(5) Forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd og § 35 andre til fjerde ledd gjelder ikke ved behandling av saker om avregning.

§ 23 *Utlegg*

(1) Innkrevsmyndigheten kan beslutte utlegg for krav som den har til innkreving, og som det foreligger tvangsgrunnlag for. Tvangsfullbyrdsloven § 7-2 første ledd bokstav f gjelder ikke. Innkrevsmyndigheten kan ta med flere krav mot skyldneren i samme beslutning.

(2) Beslutning om utlegg kan gå ut på at det etableres utleggspant, at krav skal dekkes ved utleggstrekk eller at innkrevsforsøket avsluttes med en beslutning om intet til utlegg. En beslutning om at et krav skal dekkes ved utleggstrekk, skjer ved at det etableres utleggstrekk for kravet, eller, dersom det allerede foreligger utleggstrekk mot skyldneren, ved at kravet meldes inn i trekket, jf. dekningsloven § 2-8.

(3) Tvangsfullbyrdsloven §§ 1-5 til 1-10, kapittel 4, § 5-9, § 5-10, § 5-15, § 7-9 fjerde til sjette ledd, §§ 7-11 til 7-19, § 7-23, § 7-25, § 7-26 første ledd, § 7-27 og § 7-28 gjelder ved Innkrevsmyndighetens behandling av saker om utlegg. Ved klage gjelder også tvangsfullbyrdsloven § 2-7,

§ 5-15 og § 7-24. Klagen kan settes frem fra varsel er gitt etter § 25.

(4) Forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd gjelder ikke ved behandling av saker om utlegg.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette gebyr som Innkrevingsmyndigheten kan kreve av skyldneren når den sender varsel om utlegg eller treffer beslutning om utlegg. Gebyret er tvangsgrunnlag for utlegg og legges til kravet ved innkrevingen. Skyldnerens plikt til å betale gebyret bortfaller dersom utlegget kjennes ugyldig eller tvangsgrunnlaget oppheves.

§ 24 *Tvangsdekning i enkle pengekrav*

(1) Dersom Innkrevingsmyndigheten har tatt utleggspant i enkle pengekrav, kan den selv gjennomføre tvangsdekning i kravet når det foreligger tvangsgrunnlag for det.

(2) Tvangsdekningen skjer ved at Innkrevingsmyndigheten beslutter at kravet skal betales til Innkrevingsmyndigheten. Innbetalingen skal skje når Innkrevingsmyndigheten krever det, men ikke tidligere enn forfall for det kravet som det er tatt utlegg i. Krav om innbetaling er tvangsgrunnlag for utlegg.

(3) Er kravet større enn Innkrevingsmyndighetens krav, eller er det begrensede rettigheter i kravet med bedre prioritet enn Innkrevingsmyndighetens panterett, skal Innkrevingsmyndigheten utbetale den delen av kravet som tilkommer skyldneren eller bedre prioriterte rettighetshavere. Tillater rettsforholdet mellom skyldneren og den forpliktete at kravet deles opp, kan Innkrevingsmyndigheten bestemme at bare en del av kravet skal betales til Innkrevingsmyndigheten.

(4) Innkrevingsmyndigheten skal underrette skyldneren og den som utad fremstår som eier av fordringen, om beslutning etter andre ledd.

(5) Skyldneren plikter å utlevere til Innkrevingsmyndigheten alle dokumenter som trengs for å gjøre gjeldende det kravet som det er tatt utlegg i, og som skyldneren etter pålegg har plikt til å utlevere etter § 10. Er kravet avhengig av at skyldneren som motytelse utleverer et formuesgode, plikter skyldneren å utlevere dette til Innkrevingsmyndigheten eller skyldnerens debitor, hvis ikke formuesgodet er unntatt fra utlegg eller en bedre rett er til hinder. Krav fra Innkrevingsmyndigheten om utlevering etter første og andre punktum er tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 13. Det betales ikke gebyr etter rettsgebyrloven for slik tvangsfullbyrdelse.

(6) Tvangsdekningen anses for avsluttet først når Innkrevingsmyndigheten har mottatt innbetalingen.

(7) Tvangsfullbyrdsloven § 1-10, kapittel 4, § 5-10 andre ledd, § 5-14 andre ledd og § 5-15 gjelder ved Innkrevingsmyndighetens behandling av saker om tvangsdekning i enkle pengekrav. Ved klage gjelder også tvangsfullbyrdsloven §§ 2-7 og 5-16. Klagen kan settes frem fra varsel er gitt etter § 25.

§ 25 *Varsel før avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav*

(1) Før Innkrevingsmyndigheten treffer beslutning etter §§ 22, 23 og 24 skal skyldneren eller skyldnerens fullmektig varsles med oppfordring om å uttale seg om saken innen en dato som ligger minst tre uker fra varsel ble sendt. Ved tvangsdekning i enkle pengekrav kan varsel tidligst gis tre uker etter at utlegg er besluttet, og varsel skal også gis til den som utad fremstår som eier av fordringen eller dennes fullmektig.

(2) Varselet skal inneholde det som er nødvendig for at skyldneren skal kunne ivareta sine interesser. Departementet kan gi forskrift om det nærmere innholdet i varselet.

(3) Varsel etter denne paragrafen kan unnlates dersom skyldneren ikke har kjent adresse eller kjent fullmektig med kjent adresse. Varsel kan også unnlates dersom gjennomføringen av utlegg ville bli vesentlig vanskeliggjort om slikt varsel ble gitt.

§ 26 *Beslutning og underretning mv.*

(1) Innkrevingsmyndigheten kan treffe beslutning som nevnt i §§ 22, 23 og 24 når fristen for å uttale seg etter § 25 er løpt ut. Beslutningen kan treffes tidligere dersom skyldneren ber om det. Dersom beslutning ikke er truffet innen fristen i tvangsfullbyrdsloven § 7-10 første ledd, må det varsles på nytt etter reglene i § 25. Skyldneren skal informeres hvis det ikke treffes beslutning om avregning eller utlegg.

(2) Vesentlige opplysninger av betydning for beslutningen skal nedtegnes, og beslutningen skal grunngis. En beslutning om utleggstrekk skal inneholde en nøyaktig beregning av krav med eventuelle sakskostnader og renter frem til utleggsdagen og nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra utleggsdagen. Prioritet etter dekningsloven § 2-8 skal fastsettes. Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal trekkets størrelse og hvem som er trekkpliktig fastsettes. Departementet kan i forskrift gi

nærmere regler om hva som skal nedtegnes, og krav til begrunnelse.

(3) Den som har krav på varsel etter § 25 første ledd, skal underrettes om beslutningen. I tilfeller der det blir etablert utleggstrekk, skal skyldneren gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er etablert. Ved etablering av utleggstrekk skal den trekkpliktige underrettes om plikten til å foreta og innbetale trekk og om hvordan den trekkpliktige må innhente nærmere opplysninger. § 25 tredje ledd første punktum gjelder tilsvarende.

(4) Den som har klageadgang etter §§ 21 til 24, kan uten hinder av taushetsplikt gis innsyn i dokumenter eller deler av dokumenter i saken som er nødvendig for å ivareta sine interesser. Begrensningen som nevnt i forvaltningsloven §§ 18 og 19 gjelder likevel.

§ 27 Utleggstrekk for bidragsforpliktelse

Utleggstrekk kan besluttes for uforfalte bidragsforpliktelse når skyldneren har misligholdt sin bidragsplikt og ikke stiller sikkerhet. §§ 23, 25 og 26 gjelder tilsvarende. Hvor bidragsforpliktelse allerede deltar i et utleggstrekk, kan departementet i forskrift gi regler om at tvangsfullbyrdsloven §§ 4-4 og 4-18, og denne lov §§ 25 og 26, ikke skal gjelde ved innmelding av ytterligere bidragsforpliktelse i trekket.

Kapittel 7. Gjennomføring av utleggstrekk

§ 28 Innledning

Innkrevingsmyndigheten gjennomfører utleggstrekk etablert av alminnelig namsmann, og utleggstrekk etablert av den selv etter bestemmelsene i kapittelet her.

§ 29 Innbetaling og utbetaling av trekk

(1) Innkrevingsmyndigheten mottar innbetaling av utleggstrekk fra den trekkpliktige og utbetaler innbetalt trekk til de berettigede kreditorene etter prioritet og forholdsmessighet, jf. dekningsloven § 2-8. Dekker ikke utbetalingen hele kravet, skal hovedstolen nedskrives før kostnader, gebyrer og til sist påløpte renter med mindre annet er bestemt i trekkbeslutningen. Feil i fordelingen kan rettes i senere utbetalinger dersom det er mulig.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette en nedre grense for hvor små beløp som utbetales, hvordan krav kan legges sammen ved beregningen, og hvordan slike beløp skal behandles.

(3) Dersom Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning mens det løper utleggstrekk, dekkes avregningsbeløpet av trekket.

§ 30 Den trekkpliktiges oppgaver

(1) Den trekkpliktige skal foreta trekk i samsvar med beskjed fra Innkrevingsmyndigheten om trekkpålegget. Den trekkpliktige kan pålegges å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om plikten til å innhente opplysninger.

(2) Den trekkpliktige skal betale trekkbeløpet senest første virkedag etter utbetalingen til skyldneren såfremt ikke Innkrevingsmyndigheten har fastsatt et annet forfallstidspunkt. Departementet kan i forskrift fastsette avvikende regler for når trekkpliktige skal betale trekkbeløpet.

(3) Trekkpliktige som har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, skal ukrevet levere opplysninger om utleggstrekk, herunder tidspunktet trekket ble foretatt i skyldnerens lønn mv., for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om levering av opplysninger om utleggstrekk, herunder fastsette unntak og avvikende regler for enkelte trekkpliktige. Departementet kan i forskrift også gi regler for hvordan trekkpliktige som ikke har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, skal levere opplysninger om utleggstrekk.

(4) Dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling fra den trekkpliktige, skal den trekkpliktige underrette Innkrevingsmyndigheten. Den trekkpliktige trenger ikke å underrette Innkrevingsmyndigheten dersom inntektsbortfallet skyldes et forhold som er rapportert i samsvar med a-opplysningsloven.

§ 31 Den trekkpliktiges ansvar

(1) Dersom et trekkpålegg ikke blir etterkommet eller beløp som er trukket, ikke blir betalt, er den trekkpliktige ansvarlig for beløpet. Departementet kan i forskrift fastsette at den trekkpliktige skal betale rente av trekkbeløp som ikke betales innen forfallstidspunktet etter § 30 andre ledd, og gi regler om fordeling av rentene.

(2) Den som ikke har overholdt sin opplysningsplikt etter a-opplysningsloven, kan pålegges av Innkrevingsmyndigheten å erstatte det beløpet som kunne vært trukket dersom opplysningsplikten var overholdt. Ved fastsetting av ansvaret skal det legges til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 20 prosent av trekkgrunnlaget. Ansvarskravet forfaller tre uker etter at vedtak om ansvar er sendt.

(3) Unnlattelse av å foreta trekk eller å gi pliktige opplysninger medfører ikke ansvar når det

godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dennes tjeneste.

(4) Ansvar etter denne paragrafen er tvangsgrunnlag for utlegg.

(5) Foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder tilsvarende for ansvarskravet.

§ 32 Kreditors opplysningsplikt

(1) Kreditoren plikter å informere Innkrevingsmyndigheten om endringer i kravforholdet, herunder om forhold som nevnt i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25 og om overdragelse av kravet.

(2) Dersom det er gått mer enn ett år siden kravet ble besluttet dekket ved trekk, og kreditorer verken har informert om endringer i kravforholdet eller mottatt utbetaling i løpet av det siste året, må kreditorer bekrefte at kravet fortsatt består før vedkommende mottar utbetaling. Dersom Innkrevingsmyndigheten mottar en innbetaling som kreditorer skal ta del i, gis kreditorer en frist for å bekrefte kravet. Hvis kravet ikke blir bekreftet innen fristen, tilfaller vedkommendes del øvrige kreditorer. Kreditorer tar ikke del i senere innbetalinger før kravet er bekreftet.

(3) Selv om trekket har opphørt, gjelder opplysningsplikten fortsatt så lenge Innkrevingsmyndigheten krever inn et ansvarskrav etter § 31.

§ 33 Endring av trekk og skifte av trekkpliktig

(1) Ved endring av utleggstrekk og skifte av trekkpliktig gjelder tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-21 og 7-22.

(2) Der Innkrevingsmyndigheten treffer avgjørelse om endring av utleggstrekket, gjelder saksbehandlingsreglene i § 26.

§ 34 Trekkets frigjørende virkning

(1) Utleggstrekk som er foretatt i en utbetaling til skyldneren, har frigjørende virkning for skyldneren. Dette gjelder selv om den trekkpliktige ikke betaler trekket videre til Innkrevingsmyndigheten.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om godskrivingen, herunder om fra hvilket tidspunkt skyldneren skal godskrives beløpet. Departementet kan i forskrift også gi regler om at Innkrevingsmyndigheten kan fastsette at trekket i særlige tilfeller ikke skal ha frigjørende virkning for skyldneren.

§ 35 Registrering av utleggstrekk og opphør av utleggstrekk

(1) Når det etableres utleggstrekk overfor en skyldner, skal Innkrevingsmyndigheten sørge for

at trekket registreres i Løsøreregisteret. Dette gjelder ikke trekk som bare dekker uforfalte bidragsforpliktelser.

(2) Når et utleggstrekk opphører, skal Innkrevingsmyndigheten sørge for at registreringen i Løsøreregisteret slettes. Det samme gjelder der det bare gjenstår uforfalte bidragsforpliktelser i trekket.

(3) Når et utleggstrekk opphører etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-28 andre ledd, skal Innkrevingsmyndigheten underrette kreditorer og skyldneren om opphøret.

Kapittel 8. Rettergang og straff

§ 36 Rettergang

(1) Staten er part i saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige etter denne loven. Med mindre annet er bestemt, utøver Innkrevingsmyndigheten partsstillingen i saker for domstolene og de alminnelige namsmyndighetene.

(2) En privat kreditor er part i saker som gjelder innkreving av krav for denne. Med mindre annet er bestemt, utøver Innkrevingsmyndigheten partsstillingen i saker for domstolene og de alminnelige namsmyndighetene. Innkrevingsmyndigheten kan ikke gi avkall på krav uten den private kreditorens samtykke.

(3) Departementet kan fastsette i forskrift hvilke saker utøvelsen av partsstillingen omfatter, og at partsstillingen skal utøves av andre offentlige myndigheter.

(4) Endelig rettsavgjørelse og forlik i saker med flere skattekreditorer er bindende for alle skattekreditorer.

§ 37 Frist for prøving av kravet

(1) Når det er fastsatt frist for å reise søksmål om fastsettingen av kravet, og fristen er utløpt, kan ikke kravet kreves prøvd i klagesak for domstolen om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring, avregning og motregning. Kravet kan likevel kreves prøvd inntil tre måneder etter første beslutning av et innkrevningstiltak som nevnt i første punktum, dersom klagen på tiltaket settes frem innenfor gjeldende klagefrister.

(2) Det kan gis oppfrisking for oversittelse av fristen i første ledd andre punktum etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

§ 38 Vernetting ved klage

(1) Klage etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 avgjøres av tingretten ved skyldnerens alminnelige vernetting etter tvisteloven § 4-4.

(2) Kan det ikke påvises vernetting som nevnt i første ledd, gjelder tvisteloven § 4-3.

§ 39 *Straff og erstatningsansvar ved opplysningssvikt*

(1) Med bot eller fengsel inntil to år straffes en skyldner og en opplysningspliktig tredjepart som gir uriktig eller ufullstendig opplysning til Innkrevsmyndigheten, eller unnlater å gi pliktig opplysning.

(2) Grovt uaktsom overtredelse av første ledd straffes med bot eller fengsel inntil ett år.

(3) I tilfeller der det ikke er etablert utleggstrekk, eller et etablert utleggstrekk er opphørt, kan Innkrevsmyndigheten pålegge en arbeidsgiver eller oppdragsgiver ansvar etter § 31 andre til femte ledd.

Kapittel 9. Sluttbestemmelser

§ 40 *Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser*

(1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

(2) De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid. Det kan fastsettes at bestemmelser skal tre i kraft til ulik tid for ulike skyldnere, namsmyndigheter, kreditorer, trekkpliktige og andre aktører, og for ulike krav.

(3) Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

§ 41 *Endringer i tvangsfullbyrdsloven*

Fra den tid Kongen fastsetter, gjøres følgende endringer i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse:

Kapittel 2 avsnitt II skal lyde:

II. Kommunenes namskompetanse

§ 2-14 *Kommunens namskompetanse*

En kommune har namsmyndighet etter bestemmelsene i avsnittet her for krav den har på

- a. *eiendomsskatt etter eieendomsskattelova*
- b. *vann- og avløpsgebyr etter vass- og avløpsanleggslova*
- c. *gebyrer og avgifter etter brann- og eksplosjonsvernloven*
- d. *avfallsgebyr etter forurensningsloven*
- e. *gebyrer etter vegtrafikkloven.*

§ 2-15 *Kommunens beslutninger om utlegg*

Dersom kommunen har tvangsgrunnlag for et krav som nevnt i § 2-14, kan kommunen inndrive kravet med renter, gebyrer og sakskostnader ved å beslutte utlegg for kravet. Utlegg tas ved at det stiftes panterett for kravet (utleggspant). I lønnskrav og andre pengekrav som nevnt i dekningsloven § 2-7 tas utlegg i form av utleggstrekk.

Før kommunen treffer beslutning som nevnt i første ledd, skal skyldneren varsles i samsvar med

bestemmelsene i § 7-6. Dersom beslutning om utlegg ikke er tatt innen fristen i § 7-10 første ledd, må skyldneren varsles på nytt før utlegg besluttet. Dersom kommunen avslutter inndrivningen uten å beslutte utlegg, underrettes skyldneren.

For kommunens utøvelse av namsmyndighet gjelder kapittel 1, § 2-7, kapittel 3, kapittel 4 med unntak av §§ 4-18 og 4-19, kapittel 5 med unntak av §§ 5-1 til 5-5, 5-13 og 5-18, og kapittel 7 med unntak av § 7-2 bokstav f, §§ 7-3 til 7-8, § 7-9 første og tredje ledd, § 7-20, § 7-21 tredje ledd og §§ 7-23, 7-24 og 7-27.

Kongen kan i forskrift fastsette gebyrer som kommunen kan kreve av skyldneren når den sender varsel om utlegg eller treffer beslutning om utlegg. Gebyrer etter forskriften er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 2-16 *Gjennomføring av beslutninger om å stifte utleggspant*

Dersom kommunen beslutter utleggspant for kravet, gjennomføres utlegget som fastsatt i §§ 7-17 til 7-19.

§ 2-17 *Gjennomføring av beslutning om utleggstrekk*

Dersom kommunen beslutter utleggstrekk, fremsettes beslutningen for den alminnelige namsmannen som er kompetent til å etablere utleggstrekk mot skyldneren. Kongen kan fastsette hvordan beslutningen skal fremsettes.

Beslutningen skal inneholde skyldnerens navn, adresse og fødselsnummer eller d-nummer, en nøyaktig beregning av kravet med sakskostnader og renter fram til beslutningsdatoen, nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra beslutningsdatoen, og en angivelse av kravets prioritet etter dekningsloven § 2-8.

Dersom det allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, meldes kravet umiddelbart inn i trekket.

Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal namsmannen forsøke å etablere utleggstrekk mot vedkommende. Namsmannen skal av eget tiltak påse at denne er kompetent til å etablere utleggstrekk, og at skyldneren har partsevne og er prosessdyktig.

Namsmannen forelegger kommunens beslutning for skyldneren med oppfordring om å uttale seg om forhold av betydning for om utleggstrekk kan etableres og om trekrets størrelse. Skyldnerens frist for å uttale seg fastsettes til en bestemt dato som ligger minst tre uker fra foreleggelsen ble sendt. Kongen kan i forskrift gi regler om det nærmere innholdet i foreleggelsen.

Når skyldnerens frist for å uttale seg har løpt ut, avgjør namsmannen om det skal etableres utleggstrekk. Et utleggstrekk etableres og gjennomføres som

fastsatt i § 7-20. Dersom det ikke er rom for trekk, underretter namsmannen kommunen og skyldneren om det.

Både kommunen og skyldneren kan påklage namsmannens avgjørelser i samsvar med §§ 5-16 og 7-24.

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2 *Begjæring om tvangsfullbyrdelse*

Begjæring om tvangsfullbyrdelse skal inneholde

- a. opplysning om hva slags tvangsfullbyrdelse som begjæres,
- b. saksøkerens navn, adresse og fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer,
- c. saksøktes navn, adresse og fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer,
- d. dersom saksøkeren bruker prosessfullmektig, prosessfullmektigens navn, adresse og fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer,
- e. bestemt betegnelse av kravet, og for pengekrav særskilt angivelse av hovedkrav og grunngitte tilleggskrav,
- f. bestemt betegnelse av tvangsgrunnlaget, og dessuten de opplysninger namsmannen ellers trenger for å avgjøre om det er adgang til å ta begjæringen til følge.

Privatpersoner kan i begjæringen unnlate å opplyse om saksøktes fødselsnummer eller d-nummer og kun opplyse om saksøktes fødselsdato.

Dersom saksøktes fødselsdato ikke kan fremskaffes eller saksøkte, saksøkeren eller saksøkerens prosessfullmektig ikke har fått tildelt fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer, kan opplysningen utelates.

Skriftlige tvangsgrunnlag skal legges ved i gjenpart eller original hvis ikke annet er bestemt. Saksøkeren trenger ikke legge fram bevis for at grunnlaget ikke er angrepet. Dersom tvangsgrunnlaget er en utenlandsk avgjørelse som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f, skal det legges ved dokumentasjon for at avgjørelsen kan fullbyrdes i vedkommende fremmede stat, og de øvrige dokumenter som overenskomsten med den fremmede stat bestemmer. Er grunnlaget en avgjørelse som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav g, skal det legges ved dokumentasjon for at avgjørelsen er tvangskraftig. Dersom tvangsgrunnlaget er et utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav h, vedlegges de dokumenter som overenskomsten bestemmer. Om oversettelse av dokumenter gjelder domstolloven § 136 tilsvarende.

Begjæring kan fremsettes så vel muntlig som skriftlig. En skriftlig begjæring skal være undertegnet. En muntlig begjæring nedtegnes av namsmannen og undertegnes av saksøkeren. *Kongen kan i forskrift bestemme at begjæring skal settes fram på en nærmere angitt måte. Andre enn privatpersoner kan pålegges å sende begjæring elektronisk. Det kan fastsettes hvilket format opplysningene i elektroniske begjæring skal ha.*

Kongen fastsetter i forskrift i hvilken utstrekning krav til innhold og vedlegg i begjæring kan oppfylles ved at det i begjæringen vises til dokumenter som allerede er elektronisk tilgjengelige for namsmannen. Andre enn privatpersoner kan i forskrift pålegges i slike tilfeller å vise til dokumentet i stedet for å legge det ved. Som tilgjengelige for namsmannen regnes også dokumenter som er tilgjengelige for namsmannen som sekretariat for forliksrådet og dokumenter som er tilgjengelige for andre namsmenn.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 *Namsmannens og partenes ansvar for opplysning av saken*

Namsmannen skal av eget tiltak påse at denne er kompetent til å behandle saken, at partene har partsevne og er prosessdyktige, og dessuten at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for kravet. Det påhviler ellers partene å gjøre rede for de faktiske forhold og bevis som kan være av betydning for namsmannens avgjørelser under fullbyrdelsen.

Namsmannen skal gi partene og andre interesserte den veiledning som er nødvendig for å forebygge eller rette feil og forsømmelser.

Namsmannen kan av eget tiltak innhente uttalelser fra partene og andre, og kan oppfordre dem til å skaffe bevis. Namsmannen avgjør om slike opplysninger skal forelegges for partene og interesserte før avgjørelse blir truffet.

I saker om utlegg skal namsmannen av eget tiltak i rimelig utstrekning undersøke om saksøkte har formuesgoder eller lønnsinntekter mv. som det kan tas utlegg i.

§ 5-5 første ledd skal lyde:

Er en begjæring om tvangsfullbyrdelse satt fram for en namsmann som ikke er kompetent, kan namsmannen istedenfor å nekte fullbyrdelsen fremmet, overføre saken til den namsmyndigheten som er stedlig og saklig kompetent. Det samme gjelder om det senere viser seg at fullbyrdelsen ikke kan gjennomføres i namsmannens distrikt. Ved overføringen skal *namsmannen* gi de

nødvendige opplysninger om saken og dessuten underrette saksøkeren om overføringen.

§ 5-7 skal lyde:

§ 5-7 *Namsmannens adgang til å pålegge partene og andre opplysningsplikt*

Namsmannen kan pålegge partene å gi opplysninger eller legge fram bevis som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen. Når et formuesgode er besluttet tvangssolgt, har saksøkte plikt til å gi slike opplysninger også etter forespørsel fra en medhjelper.

Namsmannen kan pålegge enhver tredjeperson å gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen. I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, plikter fysiske personer bare å gi opplysninger om

- a. krav som saksøkte har eller har hatt mot dem og om hvordan kravet har falt bort*
- b. formuesgoder som saksøkte eier og som de har eller har hatt i sin besittelse og hvordan besittelsen opphørte.*

Opplysningsplikten om forhold som nevnt i annet ledd bokstav a og b gjelder uten hinder av taushetsplikt. Tvisteloven kapittel 22 gjelder tilsvarende.

Departementet kan gi forskrift om at offentlige myndigheter, offentlige innretninger mv. og deres ansatte skal gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen, uten hinder av taushetsplikt.

Namsmannen kan kreve at folkeregistermyndigheten uten hinder av taushetsplikt skal gi opplysninger som kan ha betydning for namsmannens arbeid etter denne loven.

Klage til tingretten over pålegg etter annet ledd har oppsettende virkning. Namsmannen eller tingretten kan bestemme at klagen likevel ikke skal ha oppsettende virkning dersom den er åpenbart grunnløs.

Opplysninger og bevis som er mottatt av en namsmann, kan deles med andre namsmenn, dersom de kan ha betydning for saken.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan opplysninger skal gis, signatur, leveringsfrist og leveringssted.

§ 5-9 skal lyde:

§ 5-9 *Namsmannens adgang til bolig, forretningslokaler m.m.*

I den utstrekning det er nødvendig for fullbyrdelsen, kan namsmannen kreve å få adkomst til bolig, forretningslokaler eller annen eiendom som saksøkte helt eller delvis eier eller besitter.

Når et formuesgode er besluttet tvangssolgt, har saksøkte og besitteren plikt til å gi medhjelper

og andre etter namsmannens eller medhjelperens bestemmelse adkomst til salgsgjenstanden. Namsmannen kan bestemme at saksøkte ikke skal ha anledning til å være til stede når de som er interessert i å kjøpe gis adgang til å besiktige salgsgjenstanden.

§ 5-14 første ledd skal lyde:

Selv om namsmannen etter loven er pålagt å gi noen en meddelelse, kan tvangsfullbyrdelsen likevel gjennomføres uten meddelelse dersom vedkommende ikke har kjent adresse eller kjent fullmektig med kjent adresse.

§ 5-16 andre ledd skal lyde:

Finner namsmannen klagen berettiget, skal namsmannen omgjøre sin avgjørelse dersom det er adgang til det. Dersom namsmannen ikke omgjør avgjørelsen, skal klageren få beskjed om det med en begrunnelse og en frist for å opprettholde klagen, med mindre klageren har bedt om at klagen straks oversendes til retten. Opprettholdes klagen, oversendes den sammen med de tilhørende dokumenter og opplysninger uten opphold til tingretten i rettskretsen der saksøkte bor. Hvis namsmannens stedlige kompetanse bygger på annet grunnlag enn saksøktes bopel, oversendes klagen til tingretten i rettskretsen som saken har slik tilknytning til. Om rettens behandling av klagen gjelder saksbehandlingsreglene i kapittel 6.

§ 5-19 skal lyde:

§ 5-19 *Namsbok m.m.*

For forretninger og møter under en sak skal det føres en protokoll kalt namsbok med opplysning om sted, tid, partene, hvem som var til stede og hva som i det vesentlige skjedde. Det skal gå fram om det ble ytet eller tilbudt oppfyllelse av eller for saksøkte.

Kongen kan gi bestemmelser om føring, arkivering, oppbevaring og tilintetgjøring av namsbøker og andre dokumenter.

Ny § 5-20 skal lyde:

§ 5-20 *Innsyn*

Alle som har en rett som blir berørt, kan, uten hinder av taushetsplikt, kreve gjenpart av namsboken og dokumenter som angår saken. Det samme gjelder andre når begge parter samtykker. Begrensningene nevnt i forvaltningsloven §§ 18 til 19 gjelder tilsvarende. Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om saksøkers innsyn i opplysninger om løpende utleggstrekk.

Ny § 5-21 skal lyde:

§ 5-21 Sammenstilling og automatiserte avgjørelser

Namsmannen kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for namsmannens arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål.

Namsmannen kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partenes krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Partene har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om sammenstilling og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles og hvem det kan behandles opplysninger om.

Ny § 5-22 skal lyde:

§ 5-22 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Det kan behandles innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandling etter første ledd.

§ 6-1 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det gjelder likevel ikke § 5-1, § 5-7, § 5-8 annet ledd, § 5-13 annet ledd, § 5-15, § 5-16 og § 5-17 første ledd annet og tredje punktum.

Kapittel 7 skal lyde:

Kapittel 7. Utlegg

I. Begjæring om utlegg

§ 7-1 Innledning

Den som har et pengekrav mot en annen kan begjære utlegg for kravet når det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag.

Utlegg kan tas i ethvert formuesgode som tilhører saksøkte og som det etter dekningsloven kapittel 2 kan tas beslag i. Utlegg tas ved at det stiftes panterett for kravet (utleggspant). I lønnskrav og andre pengekrav som nevnt i dekningsloven § 2-7 tas utlegg i form av utleggstrekk.

§ 7-2 Tvangsgrunnlag

Tvangsgrunnlag for utlegg er foruten de alminnelige tvangsgrunnlagene:

- a. Gjeldsbrev som lyder på en bestemt pengesum og som inneholder vedtakelse av at gjelden kan inndrives uten søksmål. Gjeldsbrevet er tvangsgrunnlag overfor utstederen når vedkommendes underskrift er bekreftet av to myndige vitner eller i samsvar med forskrift gitt av Kongen. Gjeldsbrevet er også tvangsgrunnlag overfor enhver som ved påskrift på gjeldsbrevet har påtatt seg selvskyldneransvar ved en overdragelse eller stilt seg som selvskyldnerkausjonist eller som kausjonist på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 6-10, forutsatt at påskriften inneholder vedtakelse av inndrivning uten søksmål, og at vedkommendes underskrift er bekreftet som nevnt ovenfor.
- b. Veksler for krav som nevnt i vekselloven §§ 47 til 49 jf. § 77.
- c. Sjekker for krav som nevnt i sjekkeloven §§ 44 til 46.
- d. Beslutning om tvangsmulkt, administrativ sanksjon eller disiplinærstraff truffet av offentlig myndighet med hjemmel i lov.
- e. Krav som etter særlig lovbestemmelse er tvangsgrunnlag for utlegg.
- f. Skriftlig meddelelse som fordringshaveren selv har sendt skyldneren og som viser kravets grunnlag og omfang.
- g. Elektronisk gjeldserklæring som lyder på en bestemt pengesum, når erklæringen er avgitt til foretak med rett til å drive finansieringsvirksomhet etter finansforetaksloven § 2-1 eller til institusjon som nevnt i finansforetaksloven § 1-6 første ledd, og erklæringen inneholder vedtakelse av at gjelden kan inndrives uten søksmål, samt elektronisk erklæring om kausjonsansvar som selvskyldner eller på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 6-10 for en slik forpliktelse når kausjonserklæringen er avgitt til foretak eller institusjon som nevnt og inneholder vedtakelse av inndrivelse uten søksmål. Tvangsgrunnlag som nevnt i første ledd bokstav a til g er også tvangsgrunnlag for utenrettslige inndrivingskostnader og renter med mindre annet følger av lov eller tvangsgrunnlaget.

§ 7-3 Kompetent namsmyndighet

Begjæring om utlegg skal settes fram for namsmannen i det distriktet der saksøkte har alminnelig verneting.

Med unntak for begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f kan en begjæring om utlegg også settes fram for namsmannen i et annet distrikt hvor saksøkte har formuesgoder når:

- a. det er sannsynlig at det ikke vil være tilstrekkelige eller hensiktsmessige formuesgoder til utlegg i det distrikt der saksøkte har alminnelig verneting,
- b. utlegg søkes i et formuesgode som saksøkeren har panterrett eller tilbakeholdsrett i for sitt krav, og dette befinner seg i distriktet,
- c. saksøkte er næringsdrivende og har forretnings- eller driftssted i distriktet,
- d. saksøkte ikke har kjent alminnelig verneting i riket,
- e. saksøkte har samtykket etter at kravet ble misligholdt, eller
- f. tvangsfullbyrdelsen ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort.

For saksøkte som ikke har kjent bopel i riket, og for saksøkte med adressesperre i Folkeregisteret, kan begjæring om utlegg settes fram for en namsmann som Kongen har utpekt.

For saksøkte som har kjent bopel i riket, kan beslutning om etablering av utleggstrekk bare treffes av namsmannen i det distrikt der saksøkte har bopel. For saksøkte med kjent bopel i utlandet og for saksøkte med adressesperre i Folkeregisteret kan beslutning om etablering av utleggstrekk bare treffes av namsmannen utpekt etter tredje ledd.

Dersom det begjæres utlegg på grunnlag av et utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f til h, skal begjæringen settes fram for tingretten istedenfor namsmannen. Retten forelegger begjæringen for saksøkte etter § 7-6. Etter utløpet av fristen avgjør retten om begjæringen skal tas til følge og sender i tilfelle saken til namsmannen for gjennomføring.

Kongen kan i forskrift fastsette at saksøker kan inngi begjæringer elektronisk uten å angi hvilken namsmann som er adressat for begjæringen, og gi bestemmelser om hvilken namsmann som i slike tilfeller skal motta begjæringen.

§ 7-4 Kumulasjon

Saksøkeren kan i samme begjæring kreve utlegg for flere pengekrav mot samme saksøkte. Det kan i samme begjæring kreves utlegg mot flere saksøkte når de er forpliktet i fellesskap og det kan begjæres utlegg mot alle i samme distrikt.

I samme begjæring kan det ikke kreves utlegg etter tvangsgrunnlag som nevnt i § 7-2 bokstav f og etter et alminnelig tvangsgrunnlag.

§ 7-5 Begjæringens innhold

Saksøkeren eller saksøkerens prosessfullmektig kan i begjæringen uttale seg om valg av gjenstand for utlegget.

Foruten å oppfylle kravene i § 5-2 skal en begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f i tillegg oppfylle kravene til forliksklager i tvisteloven § 6-3. Begjæringen skal opplyse om saksøker ønsker behandling i forliksrådet dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet.

§ 7-6 Foreleggelse av begjæringen

Finner namsmannen at begjæringen kan tas til følge, skal begjæringen meddeles saksøkte med oppfordring om å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget. *Saksøktes frist for å uttale seg fastsettes til en bestemt dato som ligger minst tre uker fra foreleggelsen ble sendt.* Saksøkte skal i oppfordringen gjøres oppmerksom på hvilke kostnader som er påløpt, på at ytterligere kostnader vil påløpe om utlegg blir tatt, på at utlegg kan unngås ved at kravet med renter og kostnader betales innen fristen etter annet punktum, og på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas fra utlegg. *Foreleggelsen skal inneholde det som er nødvendig for at saksøkte skal kunne ivareta sine interesser. Kongen kan i forskrift gi regler om det nærmere innholdet i foreleggelsen.*

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal saksøkte dessuten oppfordres til å opplyse om sitt standpunkt til saksøkerens krav. Saksøkte skal opplyses om at saken vil bli behandlet i forliksrådet eller hevet dersom det reises innvendinger mot kravet.

Vil tvangsfullbyrdelsen ellers bli vesentlig vanskeliggjort, kan meddelelse til saksøkte unnlates. Dette gjelder likevel ikke ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f.

§ 7-7 Behandling i forliksrådet

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal saken behandles i forliksrådet dersom saksøkte har reist innvendinger mot saksøkerens krav innen fristen etter § 7-6 og saksøkeren i begjæringen har opplyst at behandling i forliksrådet i så fall ønskes. Dersom saksøkte har reist innvendinger mot kravet, og saksøkeren ikke har ønsket behandling i forliksrådet, skal namsmannen heve saken. Saksøktes innvendinger legges ved underretningen til saksøkeren. Saksøkeren kan ombestemme seg med hensyn til behandling i forliksrådet dersom melding om det kommer fram til namsmannen før innkalling til forliksrådet eller meddelelse om heving er sendt.

Første ledd gjelder tilsvarende dersom saksøkte etter fristens utløp, men før utlegg er tatt, reiser innvendinger mot kravet. Namsmannen kan beslutte

at utlegg likevel skal tas dersom innvendingen er åpenbart grunnløs.

Avsluttes en sak som er behandlet i forliksrådet etter første eller annet ledd, med en kjennelse eller dom i forliksrådet som pålegger klageparten en betalingsplikt overfor klageren, kan klageren innen en måned etter utløpet av dennes frist for å angripe avgjørelsen uten oppfriskning kreve at utleggssaken skal fortsette. Avsluttes saken med rettsforlik i forliksrådet, kan slikt krav fremmes innen en måned etter at forliket er inngått.

§ 7-8 Flere begjæringer mot samme saksøkt

Dersom namsmannen har mottatt flere begjæringer om utlegg mot samme saksøkte, behandles begjæringene i den rekkefølgen de er kommet inn. Rekkefølgen kan fravikes dersom behandlingen av en begjæring ellers ville bli forsinket av grunner som bare vedrører en annen begjæring.

II. Gjennomføring av saker om utlegg

§ 7-9 Innledning

Når saksøktes frist etter § 7-6 for å uttale seg har løpt ut, tar namsmannen saken opp til videre behandling. Namsmannen kan ta saken opp til videre behandling tidligere dersom saksøkte ber om det. I tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd kan saken umiddelbart tas opp til videre behandling.

Dersom en av partene har bedt om det, eller finner namsmannen grunn til det, kan namsmannen innkalle saksøkte og eventuelt også saksøkeren til et møte. Møtet kan holdes på namsmannens kontor, på saksøktes bopel, forretningssted eller driftssted, på sted der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg, eller som fjernmøte.

Namsmannen skal ta imot betaling eller avdrag på saksøkerens vegne når det tilbys. Er tvangsgrunnlaget et verdipapir som ikke er innsendt tidligere, varsler namsmannen saksøkeren om betalingen og pålegger denne å fremlegge dokumentet. Betalingen påføres dokumentet før beløpet betales til saksøkeren.

Før utlegg blir tatt i et formuesgode, skal namsmannen i rimelig utstrekning undersøke om andre har rettigheter i formuesgodet.

Dekning ved utleggstrekk kan ikke besluttes etter et alminnelig tvangsgrunnlag før grunnlaget er rettskraftig.

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om valg av utleggsgjenstand.

Det føres namsbok når det besluttes utleggspant eller dekning ved utleggstrekk, eller saken avsluttes med intet til utlegg, eller det fastsettes endringer i slike beslutninger.

§ 7-10 Gjentatt foreleggelse

Dersom saken ikke er avsluttet innen to måneder etter at saksøkte sist har uttalt seg, og det dessuten er gått mer enn to måneder siden sist gitte frist for saksøkte til å uttale seg har løpt ut, må begjæringen forelegges saksøkte på nytt etter § 7-6 før det tas utlegg eller saken avsluttes med intet til utlegg.

Gjentatt foreleggelse kan unnlates i tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd.

§ 7-11 Formuesgoder hos saksøkte

Utlegg kan tas i ikke-realregistrert løsøre og verdipapirer som er i saksøktes besittelse, dersom det ikke sannsynliggjøres at en annen er eier. Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral, aksjer og adkomstdokumenter til leierett eller borett til husrom som saksøkte er registrert eller meldt som eier av.

Er ikke-realregistrert løsøre eller verdipapirer i sambesittelse mellom saksøkte og en eller flere andre, kan utlegg tas i hele formuesgodet dersom det ikke sannsynliggjøres at en annen helt eller delvis er eier.

§ 7-12 Formuesgoder hos tredjeperson

Utlegg kan tas i ikke-realregistrert løsøre og verdipapirer som er i en tredjepersons besittelse, dersom det er sannsynlig at saksøkte er eier. Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral, aksjer og adkomstdokumenter til leierett eller borett til husrom som en tredjeperson er registrert eller meldt som eier av.

§ 7-13 Utlegg i felles bolig

Dersom saksøkte er gift eller lever i et ekte-skapslignende forhold som har vart i minst to år, eller hvor samboeren har, har hatt eller venter barn med saksøkte, kan utlegg tas i en ideell halvdel av felles bolig ervervet under samlivet, hvis ikke et annet eierforhold blir sannsynliggjort. At bare den ene part er registrert eller meldt som eier, er ikke i seg selv tilstrekkelig til å sannsynliggjøre partens enerett.

§ 7-14 Utlegg i usikre krav og i deler av formuesgoder m.m.

Dersom det finnes andre formuesgoder det kan tas tilfredsstillende utlegg i, skal det ikke tas utlegg i omtvistede eller usikre krav eller rettigheter, i fysiske eller ideelle deler av et formuesgode eller i formuesgoder som det vil være vanskelig å søke tvangsdekning i.

Det skal ikke tas utleggspant i enkelte gjenstander i et pantsatt tingsinnbegrep, jf. panteloven §§ 3-4 til 3-13. Det skal heller ikke tas utleggspant i en enkeltfordring som inngår i pant etter panteloven § 4-10.

§ 7-15 *Utlegg i formuesgoder saksøkeren har pantrett eller tilbakeholdsrett i*

Er saksøkerens krav sikret ved panterett eller tilbakeholdsrett i et formuesgode, kan saksøkeren kreve utlegg i dette formuesgodet dersom ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov.

§ 7-16 *Utleggspant umiddelbart i forbindelse med utbetaling av lønn m v*

Utleggspant skal ikke tas i saksøktets lønn eller andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7 umiddelbart i forbindelse med utbetalingen.

§ 7-17 *Beslutning om utleggspant*

Utleggspant stiftes ved at namsmannen fører inn i namsboken at det for saksøkerens krav etter tvangsgrunnlaget med sakskostnader er tatt utlegg i et eller flere bestemte formuesgoder.

Namsmannen *anslår hvilket beløp* de formuesgodene det tas utlegg i, antas å ville innbringe ved tvangsdekning. *Beløpet inntas* i namsboken. *Der det er tatt utlegg i ett formuesgode og det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning, er det tilstrekkelig at dette angis.*

Begrensede rettigheter i formuesgodet som namsmannen kjenner til, skal anmerkes i namsboken. For rettigheter som er registrert i et offentlig register, er det tilstrekkelig at namsboken nevner i hvilket register rettighetene er registrert.

Når det blir tatt utlegg i en hovedgjenstand med tilbehør, behøver ikke tilbehøret oppregnes enkeltvis. *Verdianslaget* skjer samlet for hovedgjenstand og tilbehør. Tilsvarende gjelder ved utlegg i tingsinnbegrep eller i enkle krav etter panteloven § 4-10.

§ 7-18 *Underretning om utleggspant*

Når det er tatt utleggspant, skal namsmannen gjøre saksøkte kjent med utlegget og med at det er forbudt å forføye over det utlagte formuesgodet i strid med saksøkerens panterett, og med at saksøkeren har rett til å begjære tvangsdekning to uker etter at *utlegget ble tatt*. Dersom utlegget skal registreres i Løsøreregisteret, skal det opplyses om det i namsboken. *Partene* skal *gis gjenpart* av namsboken. I tilfeller som nevnt i § 7-12 skal namsmannen også gi underretning som nevnt i første punktum til vedkommende tredjeperson.

Dersom saksøkte er gift eller lever i et ekteskaps-lignende forhold, og det blir tatt utlegg i felles bolig, skal ektefellen eller samboeren gis underretning om utleggspantet. Det samme gjelder ved utlegg i tidligere felles bolig der saksøktets ektefelle, tidligere ektefelle eller tidligere samboer fortsatt bor.

§ 7-19 *Sikring av rettsvern for utleggspant*

Ved utlegg i et formuesgode som er registrert i et realregister, i en registrert særlig rett i et slikt formuesgode eller i en ideell del i et slikt formuesgode eller en slik rett, sender namsmannen omgående *underretning om utleggspantet* til registrering i realregisteret. Tilsvarende gjelder ved utlegg i utinglyst rettighet i fast eiendom. For tilbehør til fast eiendom, gjelder annet ledd tilsvarende.

Ved utlegg i løsøre som ikke er realregistrert, kan namsmannen ta løsøret i forvaring eller på annen måte frata saksøkte rådigheten over det som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd, dersom det er grunn til å frykte at saksøkte vil forføye over det i strid med saksøkerens panterett. Tiltak etter første punktum skal føres inn i namsboken. Dersom saksøkeren ikke har begjært tvangsdekning innen en måned etter å ha fått underretning om utlegget, kan namsmannen av eget tiltak oppheve tiltak etter første punktum. Dersom saksøkeren ikke har begjært tvangsdekning innen fristen etter tredje punktum, skal tiltaket oppheves dersom saksøkte begjærer det og det ikke lenger er grunn til å tro at saksøkte vil forføye over løsøret i strid med saksøkerens panterett.

Ved utlegg i verdipapirer tar namsmannen papirene i forvaring eller fratar på annen måte saksøkte rådigheten over dem som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd dersom det lar seg gjøre. Ved utlegg i penger tar namsmannen pengene i forvaring. Norske penger som er tatt i forvaring, plasseres til best mulig rente i norsk bank. Utenlandske penger veksles bare om til norske penger dersom saksøkte samtykker.

Ved utlegg i finansielle instrumenter som er registrert i en verdipapirsentral, registrerer namsmannen omgående at bare namsmannen kan disponere kontoen.

Ved utlegg i aksjer som ikke er registrert i en verdipapirsentral, underretter namsmannen, dersom det lar seg gjøre, snarest selskapet og forbyr selskapet å betale eller yte til saksøkte.

Ved utlegg i et innløsningspapir som ikke er verdipapir, underretter namsmannen snarest den forpliktete og forbyr denne å betale eller yte til saksøkte. Namsmannen tar dessuten innløsningspapiret i forvaring eller fratar på annen måte sak-

søkte rådigheten over papiret som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd dersom det lar seg gjøre.

Ved utlegg i adkomstdokumenter til leierett eller borett til husrom underretter namsmannen vedkommende utleier eller selskap, jf. panteloven § 5-8. Namsmannen tar dessuten dokumentet i forvaring eller fratar på annen måte saksøkte rådigheten som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd dersom det lar seg gjøre.

Ved utlegg i enkle krav underretter namsmannen dersom det lar seg gjøre snarest den forpliktete og forbyr denne å betale eller yte til saksøkte.

Ved utlegg i immaterialrettigheter som det finnes særskilt register for, sender namsmannen omgående *underretning om utleggspantet* til registrering i registeret.

Ved utlegg i elsertifikater registrerer namsmannen omgående i elsertifikatregisteret at bare namsmannen kan disponere over elsertifikater det er tatt utlegg i.

Ved utlegg i andre formuesgoder enn nevnt i første ledd sørger namsmannen omgående for at utlegget blir registrert i Løsøreregisteret.

Dersom et formuesgode befinner seg hos en tredjeperson, kan namsmannen pålegge vedkommende å utlevere formuesgodet dersom ikke tredjepersonen har en rett til å sitte med formuesgodet som har bedre prioritet enn saksøkerens panterett.

§ 7-20 *Beslutning og underretning om utleggstrekk*

En beslutning om at et krav skal dekkes ved utleggstrekk, skjer ved at det etableres utleggstrekk for kravet, eller, dersom det allerede foreligger utleggstrekk mot saksøkte, ved at kravet meldes inn i trekket, jf. dekningsloven § 2-8.

En beslutning om utleggstrekk føres inn i namsboken. Namsmannen skal i namsboken gi en nøyaktig beregning av saksøkerens krav med sakskostnader og renter fram til utleggsdagen og nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra utleggsdagen. Kravets prioritet etter dekningsloven § 2-8 skal fastsettes og angis i namsboken. Størrelsen av krav som i prioritetsrekken ligger foran eller likt med saksøkers krav, skal også angis. Saksøkeren skal gjøres oppmerksom på plikten til å holde Innkreivingsmyndigheten orientert om endringer i kravforholdet.

Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot saksøkte, skal namsmannen dessuten i namsboken fastsette trekkets størrelse og angi hvem som er trekkpliktig. Saksøkte skal gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er etablert.

Partene skal gis gjenpart av namsboken. Innkreivingsmyndigheten skal underrettes om trekkbeslutningen.

§ 7-21 *Endring av utleggstrekk*

Dersom det inntreffer endringer i saksøktes økonomiske forhold eller det foreligger endrede opplysninger m.m., kan namsmyndigheten regulere trekket. Namsmyndigheten kan også regulere trekket dersom det klart foreligger feil ved fastsettelsen av trekkets størrelse. Saksøkte kan begjære regulering. Fordringshavere som har krav i trekket, kan begjære regulering når endringen i saksøktes økonomiske forhold er vesentlig eller de nye opplysningene er av vesentlig betydning. Saksøkte skal forelegges en ny trekkberegning med oppfordring til å uttale seg innen en frist på minst tre uker fra avsendelsen før det kan treffes beslutning om å øke trekket.

Har Innkreivingsmyndigheten krav i trekket, treffes avgjørelser som nevnt i første ledd av Innkreivingsmyndigheten. Hvis Innkreivingsmyndigheten ikke har krav i trekket, treffes avgjørelsen av den alminnelige namsmannen som har kompetanse etter § 7-3 fjerde ledd til å etablere utleggstrekk. Kongen kan gi forskrift om hvilken namsmyndighet som skal treffe slike avgjørelser i tilfeller som ikke dekkes av første og annet punktum.

Dersom en namsmyndighet som melder nye krav inn i trekket, mener at trekket bør reguleres, men ikke selv er kompetent etter annet ledd til å gjøre det, kan den oppfordre den kompetente namsmyndigheten til å vurdere regulering av trekket. En alminnelig namsmann inntar oppfordring som nevnt i namsboken.

§ 7-22 *Skifte av trekkpliktig*

Dersom en saksøkt som er pålagt utleggstrekk i lønn, skifter arbeidsgiver, skal den nye arbeidsgiveren pålegges trekkplikt. Tilsvarende gjelder ved andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7. Namsmyndigheten skal vurdere om trekket bør reguleres.

§ 7-21 første ledd femte punktum og annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 7-23 *Avslutning av sak med intet til utlegg*

Når det ikke blir tatt utlegg fordi saksøkte ikke har formuesgoder eller lønn eller andre pengekrav som nevnt i dekningsloven § 2-7 som det kan tas utlegg i, avsluttes saken ved at namsmannen gir begge parter *gjenpart* av namsboken som viser utfallet og hva som er foretatt. I namsboken skal det opplyses at *utfallet* vil bli registrert i Løsøreregisteret. Namsmannen sørger omgående for registreringen.

Der saksøkte er en fysisk person som ikke allerede er ilagt utleggstrekk, skal utfallet bare registreres i Løsøreregisteret dersom namsmannen er kompetent til å etablere utleggstrekk.

III. Klage, bortfall og opphevelse av utlegg mv.

§ 7-24 Klage

Når det er tatt utleggspant, kan klage til tingretten etter § 5-16 settes fram så lenge tvangsdekning ikke er begjært. Når det er *besluttet dekning ved utleggstrekk*, kan klage settes fram så lenge *trekket løper*. Partene kan likevel ikke klage over valg av utleggsgjenstand senere enn en måned etter at de ble underrettet om utlegget.

Klage over størrelsen av et utleggstrekk behandles av den namsmyndigheten som er angitt i § 7-21 annet ledd. Klage over fordelingen av innbetalte trekk behandles av Innkrevingsmyndigheten. Avgjørelsen av klagen er bindende for alle fordringshavere med krav i trekket.

§ 7-25 Erklæring om bortfall av utleggspant

Dersom et krav som er sikret ved utleggspant, er dekket eller opphørt på annen måte, tvangsgrunnlaget er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig, eller utlegget er bortfalt på annen måte, plikter saksøkeren skriftlig å gi avkall på sin rett etter utlegget.

§ 7-26 Beslutning om opphevelse av utlegg

I tilfeller som nevnt i § 7-25 skal namsmannen på begjæring treffe beslutning om opphevelse av utlegget.

Viser det seg at utlegg er tatt i større omfang enn nødvendig fordi saksøkte har betalt avdrag eller tvangsgrunnlaget er blitt begrenset, skal namsmannen på begjæring treffe beslutning om delvis opphevelse.

Før namsmannen treffer beslutning etter første ledd, skal saksøkeren gis anledning til å uttale seg. Partene gis meddelelse om beslutningen. *Beslutningen kan påklages innen en måned etter at meddelelsen er sendt. Den kan ikke gjennomføres før klagefristen er løpt ut.* Klage har oppsettende virkning.

§ 7-27 Beslutning om opphør av registrering av «intet til utlegg»

Er det krav som ble søkt inndrevet i en sak som ble avsluttet ved intet til utlegg, dekket eller bortfalt på annen måte, eller er tvangsgrunnlaget opphevet, falt bort eller kjent ugyldig, skal

namsmannen på begjæring treffe beslutning om at registreringen i Løsøreregisteret av beslutningen om intet til utlegg skal slettes. § 7-26 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 7-28 Opphør av utleggstrekk

Et utleggstrekk opphører når alle kravene i trekket er dekket eller bortfalt på annen måte, eller tvangsgrunnlaget for kravet er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig.

Et utleggstrekk opphører dessuten når det er gått to år siden Innkrevingsmyndigheten sist mottok innbetaling under trekket.

§ 8-3 andre ledd skal lyde:

Dersom salg begjæres på grunnlag av utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f og g, gjelder § 7-3 femte ledd tilsvarende.

§ 9-6 første ledd tredje punktum skal lyde:

§ 7-9 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 10-7 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Er kravet større enn saksøkerens krav og rettsforholdet mellom saksøkte og den forpliktete tillater at kravet deles opp, kan namsmannen begrense anvisningen til en del av kravet.

§ 10-7 nåværende fjerde punktum blir femte punktum.

§ 10-12 første ledd første punktum skal lyde:

Norske gangbare penger som forvares av namsmannen, eller som er plassert etter § 7-19 tredje ledd, sørger namsmannen for å utbetale til saksøkeren.

§ 11-25 første ledd andre punktum skal lyde:

Kjøpsinteresserte skal gis adgang til å besiktige formuesgodet i samsvar med vanlig praksis ved frivillig omsetning, jf. § 5-9.

§ 13-3 første ledd andre punktum skal lyde:

Dersom utlevering begjæres på grunnlag av et utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f til h, gjelder § 7-3 femte ledd tilsvarende.

§ 42 Endringer i andre lover

Fra den tid Kongen fastsetter, gjøres følgende endringer i andre lover:

1 I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 206 første ledd andre punktum skal lyde:

Straffes med bøter kan dessuten den som i en sak om utlegg eller arrest unnlater å gi namsmyndigheten opplysninger som vedkommende er pålagt å gi etter tvangsfullbyrdsloven § 5-7 annet ledd.

§ 210 andre punktum skal lyde:

Straff etter § 206 kan også ilegges en saksøkt som i en sak om tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring unnlater å gi namsmyndighetene opplysninger som vedkommende er pålagt å gi etter tvangsfullbyrdsloven § 5-7 første ledd.

2 I lov 1. juli 1927 nr. 1 om registrering av elektriske kraftledninger gjøres følgende endringer:

§ 16 femte ledd skal lyde:

Krav på betaling fra andre enn stat, fylkeskommune og kommune er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav som nevnt i første punktum innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

3 I lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr gjøres følgende endringer:

§ 13 tredje ledd oppheves.

§ 13 a fjerde ledd skal lyde:

Tilsynsmyndigheten kan *frafalle* ilagt overtredelsesgebyr dersom særlige grunner knyttet til *ilegelsen* tilsier det.

4 I lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing gjøres følgende endringer:

§ 12 b fjerde ledd skal lyde:

Krav på betaling fra andre enn stat, fylkeskommune og kommune er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav som nevnt i første punktum innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 34 a andre ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som skal tas inn i registeret når utleggstrekk og beslutninger om intet til utlegg skal registreres i Løsøreregisteret etter *innkrevingsloven § 35 eller tvangsfullbyrdsloven § 7-23*.

§ 34 a fjerde ledd skal lyde:

Løsøreregisteret skal slette registreringen av et utleggstrekk når *det får beskjed fra Innkrevingsmyndigheten*. Registreringer av beslutninger om intet til utlegg skal slettes tre år etter at *beslutningen ble tatt*. Departementet kan i forskrift gi regler om det nærmere tidspunktet for slettingen.

5 I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 44 åttende ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter sjettede eller sjuende ledd, kan dekkes ved avregning i *fremtidige ytelser fra Statens pensjonskasse og folketrygden*. Avregningen foretas for utleggstrekk. *Dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum gjelder tilsvarende. Det samme gjelder foreldelsesloven § 17 nr. 3 og § 21 nr. 1, 4 og 5*. Det kan kreves renter etter *forsinkelsesrenteloven*.

6 I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekervirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 27 tredje ledd skal lyde:

Lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd gjelder tilsvarende.

7 I lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere gjøres følgende endringer:

§ 17 skal lyde:

§ 17

Innkreving av medlemspremie til pensjonstrygden og andre innkrevingsoppgaver etter loven med forskrifter kan overføres til *Innkrevingsmyndigheten* for *innkreving*.

8 I lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff mv. gjøres følgende endringer:

§ 24 tredje ledd skal lyde:

Vedtaksmyndighet etter § 1 og myndighet til å sette fram begjæring etter § 2 kan også overlates til *Innkrevingsmyndigheten*.

9 I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endringer:

§ 31 a tredje ledd skal lyde:

Blir ilagt gebyr ikke betalt innen tre uker etter ileggelsen, løper *forsinkelsesrente etter forsinkelses-*

renteloven. Dette gjelder selv om gebyret er påklaget.

§ 38 andre ledd tredje punktum oppheves.

§ 38 andre ledd fjerde punktum blir nytt tredje punktum og skal lyde:

Krav som nevnt i paragrafen her *som tilfaller staten*, innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

10 I lov 10. februar 1967 om behandlingmåten i forvaltningssaker gjøres følgende endringer:

§ 51 tredje ledd skal lyde:

Forvaltningsorganet kan i særlige tilfeller redusere eller frafalle påløpt mulkt. *For krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, kan forvaltningsorganet bare redusere eller frafalle påløpt mulkt dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det.*

11 I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader gjøres følgende endringer:

§ 36 sjette ledd oppheves.

§ 36 nåværende syvende ledd blir nytt sjette ledd.

12 I lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. gjøres følgende endring:

§ 10 første ledd skal lyde:

Departementet fastsetter de nærmere vilkår for lønnsgarantien. For dekning av krav som gjelder tiden etter fristdagen kan det settes som vilkår at arbeidstakeren har meldt seg hos Arbeids- og velferdsetaten. Departementet kan ellers gi regler til gjennomføring og utfylling av denne lov, herunder om adgang til å *avskrive* tilbakesøkingsskrav overfor arbeidsgiveren eller hans bo og om plikt for tingretten og bostyrer til å bistå ved behandling av saker etter loven. Departementet gir nærmere forskrifter om fastsetting av godtgjørelse for arbeidet med saker etter loven, om i hvilken utstrekning godtgjørelsen skal dekkes av konkursboet og om eventuell refusjon fra lønnsgarantiordningen.

13 I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane gjøres følgende endringer

§ 23 første ledd skal lyde:

Føresegnene i skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd og § 15-6 første og andre ledd og *innkrevingsloven § 37* gjeld på tilsvarende vis for søksmål og tvistar for tingretten i sak om tvangsfullføring og mellombels sikring om eidegdomsskatt. Kommunen er part i saker om eidegdomsskatt.

§ 27 tredje punktum oppheves.

14 I lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift gjøres følgende endring:

§ 5 andre ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd samt renter innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

15 I lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester gjøres følgende endring:

§ 13 tredje punktum oppheves.

16 I lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer gjøres følgende endringer:

§ 17 skal lyde:

§ 17 (*Tvangsfullbyrdelse*.)

1. Har fordringshaveren tvangsgrunnlag for sin fordring, avbrytes foreldelsen ved begjæring om tvangsfullbyrdelse (utlegg eller dekning).

2. *For krav som skal inndrives i fremmed stat, avbrytes foreldelse ved at det settes fram begjæring om inndrivelse overfor vedkommende myndighet her i riket eller i den fremmede stat i samsvar med lov eller overenskomst mellom statene om inndrivelse i den fremmede staten.*

3. *For krav som inndrives etter innkrevingsloven, avbrytes foreldelsen når skyldneren er gitt varsel etter innkrevingsloven § 25. I tilfeller der slikt varsel ikke er gitt, avbrytes foreldelsen når utleggspant, utleggstrekk eller tvangsdekning er besluttet, eller inndrivingsforsøket er avsluttet med beslutning om intet til utlegg. For krav som kan inndrives i fremmed stat etter lov eller overenskomst, avbrytes foreldelse også ved at det settes fram begjæring om inndrivelse overfor rette myndighet i den fremmede staten.*

4. For krav som kommunene inndriver som særnamsmyndighet, avbrytes foreldelsen når skyldneren er gitt varsel etter tvangsfullbyrdsloven § 2-15 annet ledd. For øvrig gjelder nr. 3 tilsvarende.

§ 21 nr. 1 skal lyde

1. Er foreldelse avbrutt ved påtale etter §§ 15 til 19, skjer ingen foreldelse så lenge forfølgningen pågår. Beslutter en namsmyndighet at fordringen skal dekkes ved utleggstrekk, skjer ingen foreldelse så lenge utleggstrekket består. Foreldelse inntreffer likevel dersom fordringshaveren ikke meddeler Innkrevingsmyndigheten at kravet fortsatt består innen 10 år fra trekkbeslutningen ble truffet, siste utbetaling til fordringshaveren fant sted, eller fordringshaveren sist ga slik meddelelse. Tredje punktum gjelder ikke krav som Innkrevingsmyndigheten har i trekket.

§ 21 nr. 3 første punktum skal lyde

Fremmes tvangsfullbyrdelse etter § 17 uten at fordringshaveren får full dekning for sin fordring, blir det regnet ny frist på 10 år fra sakens avslutning.

§ 21 ny nr. 4 skal lyde

4. For krav der foreldelsen er avbrutt etter § 17 nr. 3 eller nr. 4, løper en ny foreldelsesfrist på 10 år fra den dag foreldelsen ble avbrutt. For senere forfalte renter er den nye fristen 3 år.

§ 21 ny nr. 5 skal lyde:

5. Er foreldelse avbrutt etter §§ 15 til 19, løper ikke foreldelsesfristen for senere forfalte renter så lenge den rentebærende fordringen består.

§ 22 ny nr. 4 skal lyde:

4. Opphører et utleggstrekk som fordringen tar del i, inntreffer ikke foreldelse før tidligst 1 år etter opphøret. Nr. 1 annet og tredje punktum gjelder tilsvarende.

17 I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endring:

§ 5-13 andre ledd skal lyde:

(2) Regelen i første ledd gjelder ikke namsutlegg for krav på skatt og offentlig avgift. Det samme gjelder namsutlegg for underholdsbidrag etter innkrevingsloven § 23.

18 I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endring:

§ 8 andre ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd innkreves av Innkrevingsmyndigheten med mindre departementet bestemmer annet.

19 I lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall gjøres følgende endring:

§ 34 femte ledd andre punktum skal lyde:

Reglene i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eiedomsskatt til kommunane §§ 26 og 27 gjelder tilsvarende.

§ 73 fjerde ledd andre punktum oppheves.

20 I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endringer:

§ 65 første ledd første punktum skal lyde:

For tvangsfullføring av avgjerd om og anna særleg tvangsgrunnlag for foreldreansvaret, kvar barnet skal bu fast, og samværsrett gjeld tvangsfullbyrdsloven kapittel 13, likevel slik at § 13-8 femte ledd ikkje gjeld.

§ 65 sjetten ledd første punktum skal lyde:

Innkrevjingsmyndigheita krev inn tvangsbot.

§ 78 skal lyde:

§ 78 Gjennomføring av avgjerder om tilskot og gebyr. Tvangsgrunnlag.

Fostringstilskot krevjast inn av Innkrevjingsmyndigheita.

Avgjerd i tilskotssak er tvangsgrunnlag for utlegg. Avgjerda har rettsverknader og kan fullførast før ho er endeleg, om ikkje anna er fastsett. Oppfylingsfristen er tre dagar, om ikkje annan frist er fastsett

Ei skriftleg avtale om tilskot er tvangsgrunnlag for utlegg når tilskot etter avtala vert kravd inn etter reglane i innkrevingsloven. Det same gjeld ei avgjerd om gebyr som nemnd i § 70 andre stykket.

Vert tilskot som er gjort opp, sett ned etter § 70 andre stykket, § 74 eller § 76 eller etter klage, kan den tilskotspliktige krevje at Innkrevjingsmyndigheita gjer frådrag i fostringstilskotet på den måten og for dei terminane som Innkrevjingsmyndigheita finn rimeleg. Avgjerd om frådrag i fostringstilskot kan påklagast etter reglene i forvaltningslova kapittel VI.

21 I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 456 første ledd første punktum skal lyde:

Bøter og andre pengekrav som er tilkjent i en offentlig straffesak, innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

22 I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 14 første ledd andre punktum skal lyde:

Det betales ikke gebyr for begjæring om utlegg for underholdsbidrag mv. og for tvangsbot etter barnelova § 65 eller når en kommune fremsetter en beslutning om utleggstrekk for namsmannen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 2-17.

§ 14 tolvte ledd oppheves.

§ 15 første ledd skal lyde:

For klage til tingretten betales rettsgebyret. *Gebyrplikten inntrer tidligst når namsmyndigheten har oversendt klagen til tingretten. Det betales også gebyr for klage til tingretten over beslutninger om motregning og avregning.* Overføres klagen til behandling i søksmåls former, betales bare gebyr etter § 8 første ledd annet punktum.

23 I lov 8. juni 1984 nr 59 om fordringshavernes dekningsrett gjøres følgende endringer:

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 *Utlegg i lønnskrav mv.*

Utlegg kan tas i form av utleggstrekk i skyldnerens krav på forfalt eller uforfalt lønn etter fradrag av forskuddstrekk i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand. *Kongen* kan i forskrift fastsette satser for beregningen av det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand. *Kongen* kan i forskrift dessuten angi hvordan utleggstrekk kan fastsettes. *Videre kan Kongen i forskrift gi regler om beregning og gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter.*

Første ledd gjelder tilsvarende for:

- a. annet vederlag for personlig arbeid, herunder tilsvarende arbeidsgodtgjørelse for utnyttning av skyldnerens åndsverk, oppfinnelser m.m.,
- b. pensjon eller vartpenger som en arbeidsgiver betaler eller har sikret sine ansatte eller deres etterlatte ved eller uten fradrag i lønnen,
- c. annen pensjon, stønad, livrente eller føderåd; er rettigheten ervervet mot vederlag fra skyldneren, gjelder dette ikke når den er ervervet etter at det krav ble pådratt som utlegg søkes for,
- d. underholdsbidrag som skyldneren har krav på til seg selv,
- e. pensjon eller annen ytelse etter lovgivningen om offentlig trygd eller lignende;
- f. erstatning eller oppreisning for skade på legeme eller helse eller for tap av forsørger,
- g. midler innsamlet offentlig til skyldneren,
- h. æresgaver som består i penger.

Ved utleggstrekk i godtgjørelse for arbeid eller oppdrag utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet kan trekk tas i inntil 20 prosent av brutto-godtgjørelsen. Skyldneren kan samtykke til en høyere trekkprosent.

Bortsett fra ved innfordring av krav som nevnt i § 2-8 første ledd bokstav a til d, kan utlegg i lønnskrav mv. ikke tas dersom skyldneren gjør hva denne evner for å betale sine fordringshavere og heller ikke utilbørlig begunstiger noen av dem.

§ 2-8 skal lyde:

§ 2-8 *Prioriteten for krav i utleggstrekk*

Dersom flere krav mot samme skyldner skal dekkes ved utleggstrekk, deltar alle kravene i det samme trekket. Dersom trekket ikke er tilstrekkelig til å dekke alle kravene, har kravene prioritet som følger:

- a. krav fra den bidragsberettigede som grunner seg på lovbestemt forsørgelsesplikt,
- b. krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling,
- c. krav på bøter,
- d. krav på skatt, offentlig avgift, statens regresskrav etter voldserstatningsloven § 11 og folketrygdens regresskrav etter forskotteringsloven § 10,
- e. andre krav.

Fortrinnsretten etter første ledd bokstav a til d gjelder tilsvarende for krav som bygger på ansvar for slike krav samt for renter, kostnader og gebyrer som angitt i trekkbeslutningen. Er det besluttet dekning ved trekk for krav som bygger på ansvar for trekk, har kravet prioritet etter arten av det kravet som har best prioritet i det opprinnelige trekket så lenge dette ikke er dekket.

Dersom de krav som ikke kan dekkes samtidig er likt prioritert etter første og annet ledd, dekkes kravene forholdsmessig ut fra kravenes størrelse. Ved beregningen legges til grunn et kravs størrelse på det tidspunkt det ble besluttet trekk for kravet tillagt renter, gebyrer og kostnader som var påløpt på det tidspunktet.

For krav som nevnt i første ledd bokstav a, c og d og krav som nevnt i annet ledd som knytter seg til slike krav, kan Kongen ved forskrift fastsette en annen fordeling enn den som følger av tredje ledd.

§ 2-11 skal lyde:

§ 2-11 Skyldnerens lønnsinntekter m.m. under konkurs

Inntekter av den art som er nevnt i § 2-7 og som tilfaller skyldneren under konkursen, kan etter fradrag for forskuddstrekk trekkes inn i bomassen i den utstrekning de overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og dennes husstand. § 2-7 første ledd annet til fjerde punktum gjelder tilsvarende.

Avgjørelse etter første ledd treffes av retten ved kjennelse. I avgjørelsen utpeker retten den trekkpliktige. Retten gir Innkrevsingsmyndigheten underretning om avgjørelsen. Den gjennomføres på samme måte som en beslutning om at et krav skal dekkes ved utleggstrekk. Retten gir Innkrevsingsmyndigheten beskjed om endringer i avgjørelsen og når trekket skal avsluttes.

Når retten har truffet avgjørelse etter første ledd, skal dividendefordringer som tidligere har blitt besluttet dekket ved utleggstrekk, ikke motta dekning av trekket så lenge konkursen varer. Krav som nevnt i § 2-8 første ledd bokstav a som skal dekkes ved utleggstrekk, har likevel prioritet foran boet.

Dersom det er rom for det i skyldnerens inntekter, kan en namsmyndighet i en sak om utlegg for andre fordringer enn dividendefordringer fastsette at trekket skal være høyere enn retten har satt det til. Forhøyelsen tilkommer de nye kravene med innbyrdes prioritet som fastsatt i § 2-8. Det samme som for andre fordringer enn dividendefordringer gjelder også for krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a.

24 I lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Det er et vilkår for å få rett til bidragsforskott at underholdsbidrag som er avtalt eller fastsatt innkreves gjennom Innkrevsingsmyndigheten.

§ 8 skal lyde:

§ 8 Tilbakekreving m.v.

For meget utbetalt forskott tilbakekreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevsingsloven §§ 26 til 29.

§ 10 andre ledd skal lyde:

Folketrygdens tilgodehavende innkreves av Innkrevsingsmyndigheten.

25 I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endringer:

§ 9-4 åttende ledd oppheves.

§ 9-4 nåværende niende ledd blir nytt åttende ledd.

26 I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner gjøres følgende endringer:

§ 2-3 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Tvangsfullbyrdsloven § 5-7 gjelder tilsvarende.

§ 3-3 første ledd andre punktum skal lyde:

Sikringen skjer etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 7-19, og har for skyldnerens adgang til å disponere over eiendelene og i forhold til tredjepersoner samme virkning som utlegg.

§ 3-3 andre ledd skal lyde:

Namsmannen skal beslutte sikringstrekk i lønn og andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7 og fastsetter sikringstrekkets størrelse. Namsmannen gir Innkrevsingsmyndigheten beskjed om sikringstrekket, om krav som er besluttet dekket ved utleggstrekk som etter § 3-4 femte ledd skal gå foran sikringen, og om hvem som er trekkpliktig. Sikringstrekket gjennomføres på samme måte som utleggstrekk. Innkrevsingsmyndigheten utbetaler til namsmannen det som er igjen av trekket etter at bedre prioriterte krav er dekket.

§ 3-4 femte ledd skal lyde:

Utleggstrekk blir avløst av sikringstrekk. I sikringstrekket har bidragsforpliktelser som nevnt i § 4-8 bokstav d og krav som nevnt i § 4-8 bokstav h som det allerede er besluttet at skal dekkes ved utleggstrekk, prioritet foran sikringen.

§ 4-3 første ledd andre punktum oppheves.

§ 4-3 nåværende første ledd tredje punktum blir andre punktum.

§ 7-3 første ledd skal lyde:

Dersom gjeldsordning ikke kommer i stand, fordeler namsmannen de midler som er *tatt i sikring* etter § 3-3 annet ledd forholdsmessig på fordringshaverne, dog slik at fordringshavere som *ville fått dekning ved trekk*, får dekning først, som om åpning av gjeldsforhandling ikke hadde funnet sted. Etter at *disse fordringshavere har fått det* som tilkommer dem, kan overskytende midler fordeles på en annen måte dersom en forholdsmessig fordeling vil få urimelige følger for skyldneren. Ved vurderingen skal det legges vekt på om skyldneren har forfalt og ubetalt gjeld sikret med pant i egen bolig.

27 I lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester gjøres følgende endringer:

§ 8-4 fjerde ledd skal lyde:

Krav som nevnt i tredje ledd innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 10-3 andre ledd andre punktum skal lyde: Medietilsynet kan *frafalle ilagt overtredelsesgebyr dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det*.

§ 10-4 fjerde ledd oppheves.

§ 10-4 nåværende femte ledd blir nytt fjerde ledd.

28 I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart gjøres følgende endringer:

§ 13 a-4 første ledd tredje punktum oppheves.

§ 13 a-5 fjerde ledd skal lyde:

Overtredelsesgebyret forfaller til betaling to måneder etter at vedtaket fattes. Luftfartstilsynet kan *frafalle ilagt overtredelsesgebyr dersom særlige grunner knyttet til ileggelsen tilsier det*. Dersom overtrederen går til søksmål mot staten for å prøve vedtaket, suspenderes tvangskraften. Retten kan prøve alle sider av saken.

§ 13 a-8 andre ledd skal lyde:

Innkreving av krav som nevnt i første ledd kan pålegges *Innkrevingsmyndigheten*.

29 I lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard gjøres følgende endringer:

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1 *Skattebetalingslovens og innkrevingslovens anvendelse på Svalbard*

Skattebetalingsloven og *innkrevingsloven* gjelder ved betaling og innkreving av skatt og trygdeavgift til *Svalbard*.

§ 5-2 syvende ledd skal lyde.

Når samlet lønn og annen ytelse som omfattes av § 3-2 overstiger 12 ganger folketrygdens grunnbeløp, skjer avregning og innkreving mv. etter bestemmelsene i skattebetalingsloven og *innkrevingsloven*, med de unntak og presiseringer som følger av § 5-1.

30 I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 8-22 andre ledd skal lyde:

Beløpet, med renter, kan *innkreves av Innkrevingsmyndigheten*. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 12-14 fjerde ledd sjettede punktum skal lyde:

Kravet kan *innkreves av Innkrevingsmyndigheten*.

§ 17-9 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Kravet kan *innkreves av Innkrevingsmyndigheten*.

§ 21-11 a niende ledd skal lyde:

Innkrevingsmyndigheten eller den Helsedirektoratet bestemmer, opptrer på vegne av staten ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig innføring og sikring av krav som skriver seg fra direktoratets forvaltning av kapittel 5 samt forhandlinger etter gjeldsordningsloven.

§ 22-3a skal lyde:

§ 22-3a *Barnetillegg til bidragspliktige*

Dersom en stønadsmottaker skal betale underholdsbidrag til barn som han eller hun får barnetillegg for, kan barnetillegget utbetales til *Innkrevingsmyndigheten*. Det er et vilkår at *Innkrevingsmyndigheten* har satt fram krav om slik utbetaling. Barnetillegget går til fradrag i underholdsbidraget som stønadsmottakeren skal betale.

§ 22-14 femte ledd skal lyde:

Trekk *etter § 22-15* åttende ledd eller § 22-15 a sjetten ledd *avbryter foreldelse. Dersom* slikt trekk opphører, varer virkningen av avbrutt foreldelse i ett år etter at trekket opphørte.

§ 22-15 åttende ledd skal lyde:

Vedtaket om tilbakekreving etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet kan innkreves ved trekk i fremtidige trygdeytelser eller *innkreves av Innkrevingsmyndigheten* eller, for så vidt gjelder ytelser etter kapittel 5, av det organ som Helsedirektoratet bestemmer.

§ 22-15 a sjetten ledd skal lyde:

Vedtaket om tilbakekreving etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for utlegg. Tilbakebetalingsbeløpet kan dekkes ved trekk i framtidige oppgjør eller innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* eller, for så vidt gjelder ytelser etter kapittel 5, av det organ som Helsedirektoratet bestemmer.

§ 22-16 fjerde ledd skal lyde

Avregning etter paragrafen her gjøres av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 25-3 sjetten og syvende ledd skal lyde:

Ilagt overtredelsesgebyr og tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. *Innkrevingsmyndigheten* kan innkreve gebyret og *tvangsmulkten*.

Ilagt overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt kan helt eller delvis ettergis dersom det blir gjort sannsynlig at forpliktelsen ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den opplysningspliktiges kontroll, eller dersom særlige rimelighetsgrunner *knyttet til ileggelsen* tilsier det.

31 I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre gjøres følgende endring:

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig kontantstøtte eller innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*. Vedtaket om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

32 I lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter gjøres følgende endring:

§ 41 a fjerde ledd andre punktum oppheves.

§ 41 a femte ledd skal lyde:

Tvangsmulkt kreves inn av Innkrevingsmyndigheten.

33 I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. gjøres følgende endringer:

§ 8-3 tredje ledd skal lyde:

Regnskapsregisteret kan helt eller delvis ettergi forsinkelsesgebyret, dersom det blir gjort sannsynlig at innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner *knyttet til ileggelsen* tilsier det. Regnskapsregisteret kan helt eller delvis fritta personer fra solidaransvar etter annet ledd i samsvar med reglene for ettergivelse av gebyr.

§ 8-4 skal lyde:

§ 8-4 *Innkreving av gebyr*

Krav som nevnt i § 8-3 innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

34 I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter gjøres følgende endring:

§ 2-6 a femte ledd skal lyde:

Vedtaket om tilbakekreving etter denne paragrafen er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet kan innkreves ved trekk i senere dekning av utgifter etter § 2-6 med *forskrifter*. *Krav* inndrives av *Innkrevingsmyndigheten*, med mindre departementet bestemmer noe annet.

35 I lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. gjøres følgende endring:

§ 8 tredje ledd skal lyde:

Norsk Pasientskadeerstatning kan fatte vedtak om plikt til å betale tilskudd. Vedtaket om tilskuddsplikten er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet inndrives av *Innkrevingsmyndigheten*.

36 I lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard gjøres følgende endring:

§ 96 tredje ledd tredje punktum oppheves.

37 I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd gjøres følgende endring:

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig barnetrygd eller innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

38 I lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver gjøres følgende endring:

§ 28 fjerde ledd skal lyde:

Krav på avgift eller gebyr etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for *utlegg*.

39 I lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv. gjøres følgende endringer:

§ 1 oppheves.

§ 2 tredje, fjerde og femte ledd skal lyde:

Innkrevingen av bidragskrav mv. som nevnt i første og andre ledd skjer hos Innkrevingsmyndigheten.

I den utstrekning avtaler som nevnt i første og andre ledd har regler om utveksling av informasjon mellom medlemslandene, kan andre medlemsland gis opplysninger om identitet, adresse eller inntekts- og formuesforhold for partene i en bidragssak uten hinder av taushetsplikt, eventuelt etter at opplysningene er innhentet etter *innkrevingsloven* eller barnelova § 70 sjuende ledd.

Når en privat part begjærer innkreving av en privat bidragsavtale, jf. barnelova § 70 første ledd, i medhold av en avtale som nevnt i første og andre ledd, skal den private avtalen sendes til *Arbeids- og velferdsetaten* for godkjenning. *Arbeids- og velferdsetaten* skal kontrollere at vilkårene for innkreving av avtalen etter norske regler er oppfylt. Om vilkårene er oppfylt, skal *Arbeids- og velferdsetaten* godkjenne avtalen og gi skriftlig erklæring om at avtalen er godkjent og tvangskraftig i Norge.

§ 3 fjerde ledd oppheves.

§ 3 nåværende femte ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 4 oppheves.

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Når Innkrevingsmyndigheten skal foreta innkreving*

Bidragsmottakeren eller bidragspliktige kan når som helst kreve at framtidige bidrag skal betales til *Innkrevingsmyndigheten*. Det samme gjelder bidrag som er forfalt inntil ett år forut for den måned da kravet om innkreving blir framsatt. *Innkrevingsmyndigheten* kan også overta innkrevingen av bidrag som er forfalt lenger tilbake i tid dersom det foreligger særlige grunner til at bidragsmottaker ikke har framsatt kravet tidligere.

Innkrevingsmyndigheten skal alltid kreve inn det samlede underholdsbidrag når folketrygden har krav på refusjon i bidrag for utbetalt bidragsforskott etter forskotteringsloven. *Innkrevingsmyndigheten* skal også kreve inn bidrag fastsatt etter barnevernsloven § 15-12 på grunnlag av omsorgsovertakelse.

§ 7 skal lyde:

§ 7 *Tvangsgrunnlag*

Bidragskrav mv. som nevnt i § 2 første og annet ledd, tilbakebetalingskrav etter § 26 og pålegg etter § 27 er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav på underholdsbidrag som har tvangsgrunnlag ved innkreving hos Innkrevingsmyndigheten, beholder tvangsgrunnlaget dersom innkrevingen avsluttes i medhold av innkrevingsloven § 3 fjerde ledd.

§ 7a oppheves.

§§ 9 til 18 oppheves.

Kapittel 3 og kapittel 4 oppheves.

Nåværende kapittel 5 blir nytt kapittel 3.

§ 25 oppheves.

§ 26 skal lyde:

Beløp som er utbetalt til personer som ikke hadde krav på utbetalingen, skal kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil.

Bestemmelsen i første ledd gjelder tilsvarende for underholdsbidrag til ektefelle eller barn som

bidragspliktige har betalt direkte til bidragsmottaker etter at bidragspliktige er gjort kjent med at betaling skal skje til *Innkrevingsmyndigheten*. Som betaling direkte til bidragsmottaker regnes også betaling til tredjeperson etter oppfordring fra bidragsmottaker.

§ 27 skal lyde:

§ 27 *Oppgjør ved betaling av bidrag til andre enn Innkrevingsmyndigheten*

Bidragspliktig som er gjort kjent med at bidraget skal betales til *Innkrevingsmyndigheten*, kan pålegges å betale beløpet på nytt dersom bidragspliktige likevel betaler bidraget til andre. Dette gjelder likevel bare i den utstrekning bidraget ikke blir krevd inn fra mottakeren etter § 26.

§ 28 første punktum skal lyde:

Beløp som kreves tilbake etter § 26 eller etter pålegg om å betale på nytt etter § 27, kan innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 29 første ledd første punktum skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter § 26 og pålegg etter § 27 treffes av bidragsfogden.

Nåværende kapittel 6 blir nytt kapittel 4.

§§ 30 til 36 oppheves.

40 I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg gjøres følgende endring:

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Beløp som ikkje vert innkravde etter andre leddet, kan innkrevjast etter reglane i *innkrevingsloven*.

41 I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 97 andre ledd skal lyde:

Foreldelse av boten er uten betydning for *utleggspant* eller annen sikkerhet som er stiftet innen fristens utløp.

§ 99 andre ledd skal lyde:

Foreldelse av inndragningen er uten betydning for *utleggspant* eller annen sikkerhet som er stiftet innen fristens utløp. *Et inndragningskrav som er besluttet dekket ved utleggstrekk før foreldelse inntre, kan delta i trekket i ytterligere to år.*

§ 169 andre ledd skal lyde:

Hvis forholdet ikke rammes av en strengere straffebestemmelse, straffes på samme måte den som tross pålegg fra en alminnelig eller særskilt namsmyndighet forsettlig eller uaktsomt unnlater *å foreta utleggstrekk eller å betale beløp som er trukket slik det er bestemt.*

42 I lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte gjøres følgende endringer:

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Namsmyndighet*

Krav som nevnt i § 11 innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 13 skal lyde:

§ 13 *Overføring av fordringer til Innkrevingsmyndigheten*

Ved vedvarende og grovt mislighold kan låntakers gjeld bli overført til *Innkrevingsmyndigheten*. En overføring av kravet til *Innkrevingsmyndigheten* medfører tap av rettigheter gitt i eller i medhold av denne lov. *Dette gjelder likevel ikke ettergivelse av gjeld ved låntakers død.*

§ 14 oppheves.

§ 17 skal lyde:

§ 17 *Innkreving*

Innkrevingsmyndigheten kan forvalte deler av regelverket om tilbakebetaling etter denne lov med forskrifter. For saker *Innkrevingsmyndigheten* behandler etter denne lov, har departementet instruksjonsmyndighet.

43 I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 18-7 tredje punktum oppheves.

§ 18-11 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Pengekrav som følger av avgjørelse som nevnt i første ledd, kreves inn av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer noe annet.

(3) *Innkrevingsmyndigheten* kan anmode ansvarlige myndigheter i andre EØS-stater om å kreve inn pengekrav som følger av vedtak som nevnt i arbeidsmiljøloven § 18-7 (tvangsmulkt) og § 18-10 (overtredelsesgebyr), og som oppfyller vilkårene i første ledd.

44 I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav gjøres følgende endringer:

§ 1-3 første ledd andre punktum skal lyde:

Beløpet kan innkreves uavhengig av om motakeren har vært i god tro.

Ny § 1-4 skal lyde:

§ 1-4 *Tvangsgrunnlag for utlegg*

Skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kapittel 2 skal lyde:

Kapittel 2. Myndighet etter loven

§ 2-1 *Skatte- og avgiftskrav mv.*

(1) Departementet kan bestemme at *Innkrevingsmyndigheten* skal utøve *den myndighet* som er lagt til skattekontoret i denne loven.

(2) Departementet kan i forskrift bestemme at Tolletaten skal innkreve nærmere bestemte krav etter *reglene i denne loven*.

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 *Forholdet til forvaltningsloven*

(1) Forvaltningsloven gjelder med de særlige bestemmelser som er gitt i denne *loven*.

(2) For forskuddsutskrivningen er det gitt særlige saksbehandlingsregler i § 4-3.

§ 3-3 første ledd oppheves.

§ 3-3 nåværende andre til femte ledd blir første til fjerde ledd

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 *Innhenting av opplysninger fra folkeregistermyndigheten*

Skattekontoret kan kreve at Folkeregistermyndigheten uten hinder av taushetsplikt som de ellers har, skal gi de opplysningene som er nødvendige for *skattekontorets* arbeid etter denne loven.

§ 3-5 skal lyde:

§ 3-5 *Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser*

(1) *Skattekontoret* kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for deres arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. *Skattekontoret* kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål, når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etter-

levelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) *Skattekontoret* kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) *Skattekontoret* kan benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

(4) Departementet kan gi forskrift om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles og hvem det kan behandles personopplysninger om.

§ 3-6 første ledd skal lyde:

(1) *Skattekontoret* kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

§ 5-13 første ledd første punktum skal lyde:

Skattekontoret skal føre kontroll med at arbeidsgivere og andre som etter denne loven, *innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdsloven* har plikt til å foreta trekk, leverer opplysninger og foretar forskuddstrekk, skattetrekk og utleggstrekk i samsvar med reglene og de pålegg som er gitt.

§ 5-13a første ledd første punktum skal lyde:

Skattekontoret kan pålegge arbeidsgivere og andre som etter loven har plikt til å foreta forskuddstrekk eller skattetrekk, eller utleggstrekk *etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdsloven*, å oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i, eller i medhold av lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring.

§ 5-13b første ledd skal lyde:

(1) Når årsregnskapet til en arbeidsgiver som har plikt til å foreta forskuddstrekk, skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskattordning) eller utleggstrekk *etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdsloven*, er fastsatt i strid med bestemmelser i eller i medhold av regnskapsloven eller bok-

føringsloven eller god regnskapsskikk eller bokføringskikk, kan skattekontoret pålegge at ett eller flere årsregnskap revideres av en registrert eller statsautorisert revisor i samsvar med revisorloven § 2-2 for følgende selskap:

- a. aksjeselskap der det er truffet beslutning i medhold av fullmakt etter aksjeloven § 7-6,
- b. selskap som nevnt i regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13 som er organisert etter en utenlandsk selskapsform som i det vesentligste tilsvarende definisjonen av aksjeselskap i aksjeloven § 1-1 annet ledd, og som ikke har revisjonsplikt etter revisorloven § 2-1.

§ 5-13c første ledd skal lyde:

(1) Skattekontoret kan i forbindelse med kontroll pålegge arbeidsgivere eller andre som etter loven har plikt til å foreta forskuddstrekk eller skattetrekk etter § 5-4, eller utleggstrekk etter *innkrevsingsloven* eller *tvangsfullbyrdsloven*, å oppbevare regnskapsmateriale etter bokføringsloven § 13 første ledd nr. 1 til 4 i mer enn fem år etter regnskapsårets slutt.

§ 8-1 sjettede ledd skal lyde:

(6) Departementet kan gi forskrift om fordeling mellom skattekreditorene av renter, *innkrevsingsutgifter* og gebyr, herunder utgifter ved tvister som nevnt i kapittel 17, *skatteforvaltningsloven* kapittel 15 og *innkrevsingsloven* § 36.

§ 9-1 skal lyde:

§ 9-1 *Betalingsmåte*

(1) Skatte- og avgiftskrav skal betales ved overføring av beløpet *til konto*, med mindre *skattekontoret* har akseptert betaling med kontanter.

(2) Utbetaling av tilgodebeløp etter § 10-60 skal skje til skattepliktiges konto, med mindre annet følger av lov eller forskrift. *Skattekontoret* kan beslutte å utbetale tilgodebeløpet på annen måte dersom særlige forhold tilsier det.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om betalingsordningen for skatte- og avgiftskrav, herunder om finansinstitusjoners plikt til å avvise betalingsoppdrag med manglende opplysninger, om adgang til å betale kontant til *skattekontoret* og om at krav skal betales til andre enn *skattekontoret*.

§ 9-2 første og andre ledd skal lyde:

(1) Betaling av skatte- og avgiftskrav anses for å være skjedd når beløpet er kommet fram til *skattekontoret*. Ved betaling via bank anses betaling for å være skjedd når beløpet er godskrevet *skattekontorets* bank. Ved overføring innen samme bank

anses betaling for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens konto.

(2) En fastsatt betalingsfrist anses dessuten for å være avbrutt

- a. når betalerens oppdrag er mottatt av en bank.
- b. når *skattekontoret* mottar og aksepterer sjekk eller annet betalingsinstrument.
- c. når petroleumsskatt er godskrevet *skattekontorets* konto.

§ 10-50 oppheves.

§ 12-1 femte ledd oppheves.

Kapittel 13 oppheves.

§§ 14-1 til 14-6 samt overskriften *Utlegg* oppheves.

Kapittel 15 oppheves.

§ 16-1 overskriften skal lyde:

§ 16-1 *Tvangsinnkreving av ansvarskrav*

§ 16-1 andre ledd skal lyde:

(2) Ansvarskravene er *tvangsgrunnlag for utlegg og innkreves etter reglene i innkrevsingsloven*.

§ 16-20 skal lyde:

§ 16-20 *Ansvar for forskuddstrekk og skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskattordning)*

(1) Dersom forskuddstrekk eller skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskattordning) ikke blir foretatt i samsvar med reglene i kapittel 5 eller trukket beløp ikke blir betalt i samsvar med § 10-10, er de som har plikt til å foreta forskuddstrekk eller skattetrekk ansvarlig for *beløpet*. *Unnlatelse* av å foreta trekk medfører likevel ikke ansvar når det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra arbeidsgiver eller noen i hans tjeneste.

(2) *Foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder tilsvarende for ansvarskravet*.

§ 17-1 skal lyde:

§ 17-1 *Prosessordningen*

(1) *Rettslig prøving av avgjørelser etter skattebetalingsloven rettes mot staten som saksøkt. Saksmaal skal anlegges etter vernetingsreglene i tvisteloven. Statens partsstilling utøves av skattekontoret*.

(2) *Første ledd gjelder ikke avgjørelser om rente ved endring, jf. § 11-2. I slike saker gjelder de alminnelige regler i skatteforvaltningsloven kapittel 15 og prosesslovgivningen*.

(3) *Departementet kan i enkeltsaker eller i grupper av saker overta utøvelsen av statens parts-*

stilling eller overføre den til et annet organ i skatte-etaten.

(4) Endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorene.

§ 17-2 oppheves.

§ 18-2 skal lyde:

§ 18-2 *Straff for opplysningssvikt mv.*

(1) Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes skyldner og opplysningspliktig tredjepart som gir uriktig eller ufullstendig opplysning til fastsettingsmyndigheten eller skattekontoret, eller unnlater å gi pliktig opplysning.

(2) Grovt uaktsom overtredelse av første ledd straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

(3) Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som unnlater å medvirke til kontrollundersøkelse etter §§ 5-13 og 5-14.

45 Lov 17. juni 2005 nr. 89 om endringer i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring og andre lover oppheves.

46 I lov 16. juni 2006, nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at nødvendige opplysninger gis til *Innkrevingsmyndigheten* i tilknytning til krav som den krever inn på vegne av Arbeids- og velferdsetaten. Departementet kan i forskrift fastsette på hvilken måte opplysningene skal gis.

§ 9 andre ledd oppheves.

47 I lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet gjøres følgende endring:

§ 50 tredje ledd andre punktum oppheves.

48 I lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressursar gjøres følgende endring:

§ 58 andre ledd andre punktum oppheves.

49 I lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. gjøres følgende endringer:

§ 41 femte ledd oppheves.

§ 41 nåværende sjettede ledd blir nytt femte ledd.

50 I lov 29. mai 2009 nr. 30 om husbanken gjøres følgende endring:

§ 9 skal lyde:

§ 9 *Ettergjeving av krav*

Husbanken kan ettergje krav om å betala tilbake lån eller tilskot dersom det ikkje lèt seg gjera å driva inn kravet. Dette gjeld likevel ikkje dersom kravet er overført til *Innkrevingsmyndigheita for innkrevjing*.

51 I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endring:

§ 73 fjerde ledd oppheves.

52 I lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret gjøres følgende endring:

§ 35 tredje ledd oppheves.

53 I lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap gjøres følgende endring:

§ 19 fjerde og sjettede ledd oppheves.

§ 19 nåværende femte ledd blir nytt fjerde ledd.

54 I lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg gjøres følgende endring:

§ 6 tredje punktum oppheves.

55 I lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Plikten til å gi opplysninger etter denne lov omfatter opplysninger som skal gis med hjemmel i følgende bestemmelser med tilhørende forskrifter:

- a. skatteforvaltningsloven §§ 7-2 og 8-6,
- b. folketrygdloven §§ 25-1 annet ledd og 25-10, jf. 21-4,
- c. skattebetalingsloven § 5-11,
- d. statistikkloven § 10,
- e. svalbardskatteloven § 5-2 femte ledd og
- f. *innkrevingsloven § 30 tredje ledd*.

§ 8 andre ledd skal lyde:

Skattedirektoratet og skattekontoret skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse

med fastsetting av skatt og trygdeavgift etter skattelovgivningen og arbeidsgivers beregning og oppgjør av skattetrekk, arbeidsgiveravgift og finansskatt på lønn etter skattebetalingsloven og folketrygdloven. *Skattedirektoratet og Innkrevingsmyndigheten* skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med *etablering, beregning og gjennomføring av utleggstrekk*.

§ 10 fjerde ledd skal lyde:

Tvangsmulkt kan helt eller delvis *frafalles dersom forpliktelsen* ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den opplysningspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner *som forelå ved ileggelsen* tilsier det.

56 I lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot gjøres følgende endringer:

§ 11 skal lyde:

§ 11 *Tvangsgrunnlag og særleg namsstyresmakt*

Vedtak om krav på tilbakebetaling av bustøtte er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet kan drivast inn av Husbanken eller overførast til *Innkrevjingsmyndigheita*.

§ 12 oppheves.

57 Lov 11. januar 2013 nr. 3 om Statens innkrevingsentral oppheves.

58 I lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet gjøres følgende endring:

§ 3 andre ledd skal lyde:

Barnebidrag tyder i lova her barnebidrag som vert kravd inn av *Innkrevjingsmyndigheita*, med unntak av oppfostringsbidrag fastsett etter barnevernsloven § 15-12.

59 I lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester gjøres følgende endring:

§ 50 tredje ledd oppheves.

§ 50 nåværende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

§ 54 andre ledd skal lyde:

Innkreving av krav som nevnt i første ledd kan pålegges *Innkrevingsmyndigheten*.

60 I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning gjøres følgende endringer:

§ 2-10 første ledd bokstav c skal lyde:

c. enhver som i løpet av de ti siste årene er straffet for overtredelse av denne loven, ligningsloven, merverdiavgiftsloven, skattebetalingsloven, *innkrevingsloven*, straffeloven §§ 378 til 380 og 406, regnskapsloven eller bokføringsloven.

§ 7-9 andre ledd skal lyde:

(2) *Innkrevingsmyndigheten* skal gi opplysninger til skattemyndighetene om bidragspliktiges gjeld i forbindelse med pliktig underholdsbidrag og andre mellomværender med *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 14-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Skattemyndighetene *kan redusere* eller *frafalle påløpt mulkt som følge av særlige grunner som forelå ved ileggelsen*.

61 I lov 17. juni 2016 nr. 64 om åpenhet om eierskap i medier gjøres følgende endring:

§ 5 tredje ledd oppheves.

§ 5 nåværende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

62 I lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering gjøres følgende endringer:

§ 12-1 fjerde ledd skal lyde:

Et overtredelsesgebyr kan helt eller delvis ettergis dersom det blir gjort sannsynlig at manglende etterlevelse skyldes forhold utenfor overtrederens kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner *knyttet til ileggelsen* tilsier det.

63 I lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda gjøres følgende endringer:

§ 13 tredje ledd oppheves.

§ 13 nåværende fjerde ledd blir nytt tredje ledd og skal lyde:

Tvangsmulkten tilfaller staten, og den kreves inn av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 13 nåværende femte ledd blir nytt fjerde ledd.

64 I lov 7. mai 2020 nr. 37 om medisinsk utstyr gjøres følgende endring:

§ 12 andre ledd oppheves.

65 I lov 7. mai 2020 nr. 40 om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon gjøres følgende endring:

§ 23 andre ledd skal lyde:

Innkreving av krav som nevnt i første ledd, kan pålegges *Innkrevingsmyndigheten*.

66 I lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) gjøres følgende endring:

§ 16 første ledd skal lyde:

(1) Krav på tilbakebetaling av uriktig utbetalt tilskudd og administrative sanksjoner betales til og innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

67 I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern gjøres følgende endringer:

§ 15-12 andre ledd tredje punktum skal lyde:
Den bidragspliktige kan sette frem krav om å få endret fastsatt *bidrag*.

§ 15-12 fjerde ledd skal lyde:

Bidrag etter denne bestemmelsen er *tvangsgrunnlag for utlegg*. Bidraget *innkreves av Innkrevingsmyndigheten* og skal *overføres* til kommunen.

68 I lov 28. januar 2022 nr. 2 om lønnsstøtte (økonomiske tiltak i møte med pandemien) gjøres følgende endring:

§ 17 første ledd skal lyde:

(1) Krav på tilbakebetaling av uriktig utbetalt støtte og administrative sanksjoner betales til og innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

69 I lov 4. mars 2022 nr. 7 om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte gjøres følgende endring:

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om tildeling, kontroll og tilbakeføring av offentlig støtte som nevnt i første ledd. Det kan i slike forskrifter gjøres unntak fra reglene i skatteforvaltningsloven, skattebetalingsloven og *innkrevingsloven* i den utstrekning det er nødvendig for å oppfylle EØS-rettslige forpliktelser.

70 I lov 11. mars 2022 nr. 8 om tollavgift gjøres følgende endring:

§ 12-8 første ledd tredje punktum oppheves.

71 I lov 17. juni 2022 nr. 57 om erstatning fra staten til voldsutsatte gjøres følgende endringer:

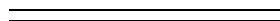
§ 13 skal lyde:

§ 13 *Tvangsgrunnlag og tvangsinndrivelse*

Statens krav etter §§ 11 og 12 er tvangsgrunnlag for utlegg og innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 16 andre ledd skal lyde:

Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning kan uten hinder av taushetsplikt innhente fra *Innkrevingsmyndigheten* og Folkeregisteret de opplysningene som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter loven her, og nødvendige opplysninger til utredning og produksjon av statistikk.



Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 12/2024

